

ACORD
de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova,
Uniunea Europeană și Ministerul Dezvoltării Regionale și
Administrației Publice al României privind Programul Operațional
Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020 pentru Programul de
Cooperare Transfrontalieră al Instrumentului European de
Vecinătate (ENI) pentru anii 2014-2020

Chișinău, 12 decembrie 2016

TRADUCERE OFICIALĂ

ACORD FINANCIAR
Cooperare transfrontalieră
Condiții speciale

Comisia Europeană, în continuare „Comisia”, reprezentant al Uniunii Europene, în continuare „UE”,

Guvernul Republicii Moldova, în continuare „Țară Partener al programului de cooperare transfrontalieră”,

și

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice din România

în continuare „Autoritatea de management”,

numite împreună „Părți”

au convenit asupra următoarelor:

Articolul 1 - Scopul

1.1. UE acceptă să contribuie la finanțarea următorului program operațional comun descris în Anexa II:

Programul Operațional Comun „Bazinul Mării Negre” 2014-2020 pentru Programul de cooperare transfrontalieră ENI (Instrument European de Vecinătate) pentru anii 2014-2020 („Programul”).

ENI-CBC/2015/039-010

1.2. Acest program este finanțat din Instrumentul European de Vecinătate¹, Fondul European de Dezvoltare Regională Europeană² și Instrumentul pentru asistență preaderare II³.

Articolul 2 – Costul total estimat și contribuția financiară a Uniunii

2.1. Costul total al programului este estimat la 53,942,456.70 euro.

¹ Regulamentul (UE) Nr 232/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2014 de instituire a unui instrument european de vecinătate, OJ L 77, 15.3.2014, p. 27.

² Regulamentul (UE) nr. 1301/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind Fondul European de Dezvoltare Regională și dispozițiile specifice aplicabile obiectivului referitor la investiții pentru creștere economică și locuri de muncă și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1080/2006 L 347, 20.12.2013, p. 289.

³ Regulamentul (UE) Nr 231/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2014 de instituire a unui instrument de asistență pentru preaderare (IPA II)

2.2 Contribuția maximă a Uniunii Europene pentru acest program este de 49,038,597 euro. Defalcarea contribuției financiare a UE este prezentată în bugetul inclus în program (Anexa II).

2.3 Cofinanțarea va fi în valoare de cel puțin 10% din contribuția Uniunii Europene pentru acest program și va fi prezentată în program (Anexa II).

Articolul 3 – Contribuția Țării Partener în programul CBC

■1 Dacă există o contribuție financiară sau de personal de către Țara Partener în programul CBC, aceasta va fi indicată în program (Anexa II).

Articolul 4 - Implementare

Acest program este implementat în cadrul managementului comun în conformitate cu Regulamentul de Implementare (UE) Nr. 897/2014 al Comisiei ⁴, precum și dispozițiile stabilite în prezentul Acord Financiar, care include aceste Condiții Speciale și Anexele.

Articolul 5 – Perioada de executare

Perioada de executare a Acordului Financiar, care este definită în articolul 3 al Anexei I (Condiții Generale), începe de la intrarea în vigoare a prezentului Acord Financiar și expiră cel târziu la 31 decembrie 2024.

Articolul 6 - Date de contact

Toată corespondența ce ține de implementarea prezentului Acord Financiar urmează să fie în formă scrisă și să se refere expres la acțiunea, identificată în articolul 1 al prezentelor Condiții Speciale și va fi transmisă la următoarele adrese:

a) pentru Comisie

Direcția Generală Vecinătate și Negocieri privind Extinderea – DG NEAR
DI Mathieu BOUSQUET,
Directorul Unității Georgia, Moldova și Cooperarea Transfrontalieră (C1)
Sediul L-15 04/058
B-1049 Bruxelles
Belgia

⁴ Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014 al Comisiei din 18 august 2014 de stabilire a unor dispoziții specifice privind punerea în aplicare a programelor de cooperare transfrontalieră în cadrul Instrumentului de Cooperare Transfrontalieră (ITC) în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 232/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument european de vecinătate (OJ L 244, 19.8.2014, p. 12).

b) pentru Țara Partener a Programului CBC

Cancelaria de Stat a Republicii Moldova
Dna Lilia PĂLII, Secretar General al Guvernului
Clădirea Guvernului, str. Piața Marii Adunări Naționale nr. 1
Chișinău MD 2033
Republica Moldova

c) pentru Autoritatea

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice
17 Apolodor str., North Wing, sector 5
050741 Bucharest
București, Sectorul 5, str. Apolodor 17
România

Articolul 7 - Cooperarea cu Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF)

Punctul de legătură al Țării Partener al Programului CBC, care are puteri corespunzătoare pentru a coopera direct cu Oficiul European de Luptă Antifraudă în vederea facilitării activităților operaționale ale OLAF va fi Centrul Național Anticorupție, după cum este definit în Program (Anexa II).

Articolul 8 – Cuprinsul Contractului de Finanțare

8.1 Prezentul Contract de Finanțare este compus din:

- (a) prezentele Condiții Speciale;
- (b) Anexa I: Condiții Generale
- (c) Anexa II: Programul

8.2. În cazul unui conflict între, pe de o parte, prevederile Anexei I și II și, pe de altă parte, prevederile prezentelor Condiții Speciale, ultimele au prioritate.

Articolul 9 – Prevederile care derogă sau completează Anexa I (Condiții Generale)

Articolului 4.1 din Anexa I (Condiții Generale) trebuie să fie suplinite după cum urmează:

“În acest scop, beneficiarii din statul partener al Programului de Cooperare Transfrontalieră va utiliza formularele indicate în Ghidul Aplicantului”

Articolul 9 – Intrarea în vigoare

Prezentul Contract de Finanțare intră în vigoare la data la care Comisia primește notificarea din partea Țării Partener, care confirmă îndeplinirea procedurilor interne necesare pentru intrarea în vigoare. Comisia informează Țara Partener despre data recepționării notificării. Prezentul Contract de Finanțare nu va intra în vigoare dacă o astfel de notificare nu va fi recepționată de către Comisie la data de 31 iunie 2017.

Întocmit în 3 exemplare originale, 1 exemplar este înmănat Comisiei și 1 exemplar pentru Țara Partener și 1 exemplar pentru Autoritatea de Management.

PENTRU COMISIE	PENTRU ȚARA PARTENER	PENTRU AUTORITATEA DE MANAGEMENT
DI Lawrence MEREDITH Director Vecinătatea de Est	Dna Lilia PALII Secretarul General al Guvernului	Vasile DINCU, Vice Prim Ministru Ministru al Dezvoltării Regionale și Administrației Publice
Semnătura	Semnătura	Semnătura
26 noiembrie 2016 Data:	Data:	Data:

ANEXA I - CONDIȚII GENERALE

Articolul 1 - Finanțarea prin program

1.1 Contribuția Uniunii va fi limitată la valoarea prevăzută în prezentul Acord de finanțare.

1.2 Furnizarea contribuției din partea Uniunii va fi condiționată de îndeplinirea de către Țara parteneră în cadrul CTF a obligațiilor prevăzute în prezentul Acord de finanțare.

Articolul 2 - Principii generale de implementare

2.1 Programul se desfășoară conform Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014¹ și Programului (Anexa II).

2.2 Programul va fi implementat de Autoritatea de management, sub supravegherea generală a Comitetului comun de monitorizare și, atunci când este cazul, a Comisiei Europene. Țara parteneră în cadrul CTF face parte din Comitetul comun de monitorizare.

Articolul 3 - Perioada de execuție

3.1 Perioada de execuție a prezentului Acord de finanțare cuprinde următoarele faze:

(a) o fază de implementare a proiectului, care se va încheia cel târziu la 31 decembrie 2022. Contractele pentru mari proiecte de infrastructură alese prin atribuire directă se vor semna, iar contribuția la instrumentele financiare se va furniza înainte de 30 iunie 2019. Contractele pentru toate celelalte proiecte se vor semna înainte de 31 decembrie 2021. Toate activitățile din cadrul proiectelor finanțate prin Program se vor încheia cel târziu la data respectivă;

(b) o fază de asistență tehnică, ce se va încheia la 30 septembrie 2024. Toate activitățile de asistență tehnică finanțate prin Program se vor încheia cel târziu la data respectivă;

(c) o fază de încheiere, inclusiv încheierea financiară a tuturor contractelor semnate în cadrul Programului, plata sau rambursarea soldului final și dezangajarea alocărilor rămase. Fără a aduce atingere articolului 19 alineatul (3) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014, această fază se va încheia cel târziu la 31 decembrie 2024. Activitățile legate de încheierea Programului se pot efectua până la 30 septembrie 2024. Autoritatea de management transmite un raport final aprobat de Comitetul comun de monitorizare până la 30 septembrie 2024.

3.2 Fără a aduce atingere dispozițiilor de la alineatul 1 din prezentul articol și în așteptarea intrării în vigoare a prezentului Acord de finanțare, pot fi implementate cu Țara parteneră în cadrul CTF acțiunile pregătitoare finanțate din bugetul de asistență tehnică al Programului (Anexa II), prevăzute la articolul 16 alineatele (1) și (3) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014.

3.3 Comisia va dezangaja automat orice parte a unui angajament bugetar pentru un Program care, până la data de 31 decembrie a celui de-al cincilea an după anul angajamentului bugetar, nu a fost folosită

¹Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014 al Comisiei din 18 august 2014 de stabilire a unor dispoziții specifice privind punerea în aplicare a programelor de cooperare transfrontalieră finanțate în temeiul Regulamentului (UE) nr. 232/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument european de vecinătate (JO L 244, 19.8.2014, p. 12).

pentru prefinanțare sau pentru efectuarea de plăți finale și în orice caz până la cel târziu 30 septembrie 2024, cu excepția situațiilor specifice prevăzute la articolul 65 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014.

Articolul 4 - Atribuirea contractelor de achiziții și asistența financiară acordată părților terțe de către beneficiari sau de către Țara parteneră în cadrul CTF

4.1 Procedurile pentru contractele de achiziții și asistența financiară acordată părților terțe de către un beneficiar stabilit în Țara parteneră în cadrul CTF, necesare pentru implementarea unui proiect, vor fi cele prevăzute la titlul VII capitolul 4 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014, cu excepția articolului 52 alineatul (1).

4.2 Dacă implementarea planului anual de utilizare a bugetului de asistență tehnică necesită efectuarea de achiziții de către o entitate din Țara parteneră în cadrul CTF, contractele vor fi atribuite și în conformitate cu titlul VII capitolul 4 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014, cu excepția articolului 52 alineatul (1). Achizițiile efectuate de sucursale vor fi limitate la costuri uzuale de funcționare și la costuri pentru activități de comunicare și vizibilitate.

Articolul 5 - Norme privind naționalitatea și originea

5.1 Normele de eligibilitate pentru participarea la procedurile prevăzute la articolul 4 sunt cele prevăzute la articolele 8 și 9 din Regulamentul (UE) nr. 236/2014 al Parlamentului European și al Consiliului². Atunci când în Program (Anexa II) sunt definite norme de eligibilitate mai specifice pentru participarea la apelurile de propuneri, în conformitate cu articolul 8 alineatul (7) din Regulamentul (UE) nr. 236/2014, se vor aplica și aceste norme.

5.2 Toate achizițiile efectuate în cadrul unui contract prevăzut la articolul 4 trebuie să provină dintr-o țară eligibilă, conform articolelor 8 și 9 din Regulamentul (UE) nr. 236/2014.

Articolul 6 - Facilitarea vizei și dreptul la reședință și la stabilire

6.1 Atunci când natura achiziției sau a contractului de finanțare justifică acest lucru, inclusiv în cazul contractelor de achiziții și al asistenței financiare acordate de beneficiari părților terțe, Țara parteneră în cadrul CTF acordă persoanelor fizice și juridice care participă la procedurile de achiziție și de finanțare, inclusiv la atribuirea directă, un drept provizoriu de stabilire și de reședință în Țara parteneră în cadrul CTF. Acest drept rămâne valabil timp de o lună de la atribuirea contractului.

6.2 Atunci când se aplică un acord de facilitare a vizei, care include dispoziții detaliate în acest sens, se aplică și dispozițiile de față. În toate celelalte cazuri, Țara parteneră în cadrul CTF își aplică regimul cel mai favorabil privind vizele sau stabilește proceduri de facilitare pentru emiterea de vize pentru persoane fizice și persoanele ce reprezintă persoanele juridice care participă la procedurile de achiziție și de finanțare.

6.3 Țara parteneră în cadrul CTF va acorda de asemenea antreprenorilor, subcontractanților, beneficiarilor de finanțare, oricărui beneficiar de asistență financiară și persoanelor fizice ale căror

² Regulamentul (UE) nr. 236/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2014 de stabilire a normelor și procedurilor comune pentru punerea în aplicare a instrumentelor Uniunii pentru finanțarea acțiunii externe (JO L 77, 15.3.2014, p. 95).

servicii sunt necesare pentru derularea contractului și membrilor familiilor acestora drepturi similare celor prevăzute la articolele 6.1 și 6.2 pe perioada implementării Programului sau a unui proiect.

Articolul 7 - Dispoziții fiscale și vamale

7.1 Țara parteneră în cadrul CTF aplică în cazul contractelor de achiziții și de finanțare, inclusiv în cazul achizițiilor și al asistenței financiare acordate părților terțe de către beneficiari finanțați de Uniune, cele mai favorabile regimuri fiscale și vamale aplicate statelor sau organizațiilor internaționale de dezvoltare cu care are legături, prin procedurile naționale aplicabile.

7.2 Atunci când se aplică un acord-cadru, care include dispoziții mai detaliate în acest sens, se aplică și dispozițiile de față. Acordul-cadru trebuie înțeles drept acoperind integral costurile Programului/proiectului, inclusiv contribuția din partea Uniunii și orice cofinanțare.

Articolul 8 - Dispoziții privind schimbul valutar și transferul de fonduri

8.1 Țara parteneră în cadrul CTF își aplică propriile reglementări naționale privind schimbul valutar fără discriminări și autorizează importul sau achiziția de valută străină necesară. În cazul procedurilor desfășurate în alte monede decât euro, suma se transformă în euro folosind metoda cursului de schimb menționată în Program (Anexa II) pentru luna de lansare a procedurii.

8.2 Țara parteneră în cadrul CTF ia măsuri pentru a facilita oricărui beneficiar (public sau privat) sau oricărui antreprenor, dacă este cazul:

- i) deschiderea de conturi bancare specifice proiectului, inclusiv conturi în euro;
- ii) efectuarea de plăți conform dispozițiilor din contractul de finanțare, pentru implementarea tuturor activităților necesare implementării Programului/proiectului, inclusiv posibilitatea de a primi beneficiar să redistribuie valoarea finanțării celorlalți beneficiari.

8.3 Atunci când se aplică un acord-cadru, care include dispoziții mai detaliate în acest sens, se aplică și dispozițiile de față.

Articolul 9 - Utilizarea studiilor

Contractul referitor la orice studiu finanțat în cadrul prezentului Acord de finanțare include dreptul ca Țara parteneră în cadrul CTF și Comisia să folosească studiul, să îl publice sau să îl divulge unor terțe părți.

Articolul 10 - Obligația de cooperare

10.1 Țara parteneră în cadrul CTF va coopera pe deplin cu Autoritatea de management, cu Autoritatea de audit, astfel cum sunt prevăzute în Program (Anexa II) și cu Comisia și va sprijini funcționarea eficientă a sistemelor de management și de control, astfel cum este descris în Program (Anexa II).

10.2 Țara parteneră în cadrul CTF va desemna unul sau mai mulți reprezentanți în Comitetul comun de monitorizare.

10.3 Țara parteneră în cadrul CTF desemnează o Autoritate națională care își asumă răspunderea pentru implementarea Programului (Anexa II) pe propriul său teritoriu, conform dispozițiilor din prezentul Acord de finanțare. Autoritatea națională va coopera pe deplin cu

management și cu Comisia și va sprijini sistemele de management și de control, astfel cum este descris în Program (Anexa II).

10.4 Țara parteneră desemnează un punct de contact de control care va sprijini Autoritatea de management în activitățile sale de control, conform Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014.

10.5 Țara parteneră desemnează un reprezentant în cadrul Grupului de auditori, conform Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014.

Articolul 11 - Confidențialitatea

11.1 Pără a aduce atingere articolului 13, Țara parteneră în cadrul CTF și Comisia păstrează confidențialitatea oricărui document, a informațiilor și a altor materiale ce au legătură directă cu implementarea prezentului Acord de finanțare, care sunt clasificate drept confidențiale.

11.2 Părțile obțin aprobarea prealabilă scrisă a celeilalte înainte de a divulga public astfel de informații.

11.3 Părțile au în continuare obligația de confidențialitate, timp de cel puțin cinci ani de la finalul perioadei de execuție.

Articolul 12 - Vizibilitatea

12.1 Programul și orice proiect finanțat prin Program (Anexa II) vor face obiectul unor măsuri adecvate de comunicare și informare. Cu excepția cazului în care se stabilește în mod diferit, Țara parteneră în cadrul CTF ia măsurile necesare pentru a asigura vizibilitatea finanțării din partea Uniunii pe teritoriul său.

12.2 Aceste măsuri de comunicare și informare respectă strategia de comunicare inclusă în Program și planul anual de informare și de comunicare derulat de Autoritatea de management.

Articolul 13 - Verificările și controalele efectuate de Autoritatea de management, de Autoritatea de audit, de Comisie, de Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) și de Curtea de Conturi Europeană

13.1 Țara parteneră în cadrul CTF va asista și va sprijini verificările și controalele efectuate de Autoritatea de management, de Autoritatea de audit, de Comisie, de OLAF și de Curtea de Conturi Europeană, la solicitarea acestora.

Țara parteneră în cadrul CTF este de acord ca Autoritatea de management, Autoritatea de audit, Comisia, OLAF și Curtea de Conturi Europeană să efectueze verificări documentare și inopinate privind utilizarea finanțării în cadrul Programului/proiectului conform prezentului Acord de finanțare și să deruleze un audit complet, dacă este necesar, pe baza documentelor justificative pentru evidențe și documentele contabile și a oricăror alte documente referitoare la finanțarea Programului/proiectului, pe întreaga durată a prezentului Acord de finanțare și timp de cinci ani de la data plății soldului pentru Program.

13.2 Fără a aduce atingere dispozițiilor de la articolul 16.1, înregistrările referitoare la audituri, apeluri, litigii sau la urmărirea revendicărilor ce rezultă din derularea Programului/proiectelor vor fi păstrate până la finalizarea acestor audituri, apeluri, litigii sau revendicări.

13.3 Țara parteneră în cadrul CTF înțelege că OLAF poate efectua verificări și controale inopinate conform procedurilor prevăzute în dreptul Uniunii pentru protecția intereselor financiare ale Uniunii împotriva fraudei și a altor nereguli.

În acest scop, Țara parteneră în cadrul CTF acordă funcționarilor Autorității de management, ai Autorității de audit, ai Comisiei, ai OLAF și ai Curții de Conturi Europene, precum și agenților autorizați ai acestora, acces în spațiile și unitățile unde se derulează operațiuni finanțate în temeiul prezentului Acord de finanțare, inclusiv la sistemele lor informatice, precum și la orice documente și date informatice privind managementul tehnic și financiar al acestor operațiuni și va lua măsurile necesare pentru a le facilita activitatea. Accesul agenților autorizați ai Comisiei, ai OLAF și ai Curții de Conturi Europene se acordă în condiții de strictă confidențialitate față de terți, fără a se aduce atingere obligațiilor de drept public ce trebuie respectate. Documentele trebuie să fie accesibile și să fie arhivate într-o manieră care să permită inspectarea lor cu ușurință, Țara parteneră în cadrul CTF având obligația de a informa Comisia, OLAF sau Curtea de Conturi Europeană cu privire la locul exact unde sunt păstrate acestea.

13.4 Verificările și auditurile descrise mai sus se aplică și activităților antreprenorilor, subcontractanților, beneficiarilor de finanțare și oricărui beneficiar de asistență financiară care a primit finanțare din partea Uniunii. În acest scop, Țara parteneră în cadrul CTF se asigură, prin dispoziții contractuale și orice alte mijloace aflate la dispoziția sa, că aceste persoane au aceleași obligații legale față de Autoritatea de management, Autoritatea de audit, Comisie, OLAF și Curtea de Conturi Europeană ca Țara parteneră în cadrul CTF și că propria sa documentație poate remedia orice lacună în punerea în aplicare a acestor obligații.

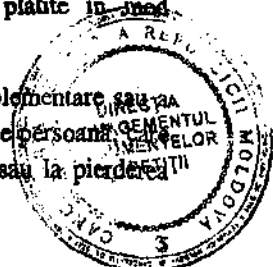
13.5 Țara parteneră în cadrul CTF și Autoritatea de management vor fi informate de agenții sau auditorii externi desemnați/autorizați de Comisie, de OLAF sau de Curtea de Conturi Europeană cu privire la misiunile inopinate. Același lucru se va întâmpla și atunci când aceste misiuni inopinate sunt efectuate de Autoritatea de management sau de Autoritatea de audit.

Articolul 14 - Prevenirea neregulilor, a fraudei și a corupției

14.1 Țara parteneră în cadrul CTF va informa imediat Autoritatea de management și Comisia cu privire la orice element adus în atenția sa, care generează suspiciuni de nereguli, fraudă sau corupție și cu privire la orice măsură adoptată sau planificată pentru a gestiona aceste situații.

14.2 Țara parteneră în cadrul CTF se va asigura și va verifica în mod regulat, prin proceduri naționale corespunzătoare, că operațiunile finanțate cu fonduri ale Uniunii au fost implementate în mod corespunzător. Ea va lua măsurile necesare pentru a preveni neregulile, fraudele și la solicitarea Autorității de management sau a Comisiei, va urmări recuperarea fondurilor plătite în mod necorespunzător.

„Neregulă” înseamnă orice încălcare a Acordului de finanțare, a contractelor de implementare sau a dreptului Uniunii, ce se datorează unei acțiuni sau unei omisiuni comise de către orice persoană fizică sau juridică, care are sau ar avea efectul de a prejudicia fondurile Uniunii, conducând la reducerea sau la pierderea

integrală a veniturilor datorate Uniunii, sau printr-o cheltuială nejustificată. „Fraudă” înseamnă orice acțiune sau omisiune intenționată referitoare la:

- utilizarea sau prezentarea de declarații sau documente false, incorecte sau incomplete, ce conduc la alocarea sau reținerea necorespunzătoare a fondurilor din bugetul general al Uniunii;
- necomunicarea de informații, cu încălcarea unei obligații specifice și având același efect;
- utilizarea necorespunzătoare a fondurilor în alte scopuri decât cele pentru care au fost acordate inițial.

14.3 Țara parteneră în cadrul CTF se angajează să ia orice măsură corespunzătoare pentru a preveni, a depista și a pedepsi orice practici de corupție activă sau pasivă pe perioada implementării Acordului de finanțare.

„Corupție pasivă” înseamnă acțiunea deliberată a unui funcționar care, în mod direct sau printr-un intermediar, solicită sau primește avantaje de orice fel, pentru el însuși sau pentru o terță parte, sau care acceptă o promisiune privind un astfel de avantaj, în sensul acționării sau al neacționării în conformitate cu obligațiile sale sau în exercițiul funcției sale, cu încălcarea obligațiilor sale oficiale, care afectează sau ar afecta interesele financiare ale Uniunii.

„Corupție activă” reprezintă acțiunea deliberată a unei persoane care promite sau oferă, în mod direct sau printr-un intermediar, un avantaj de orice fel unui funcționar, în nume propriu sau pentru o parte terță, în sensul ca acesta să acționeze sau să nu acționeze în conformitate cu obligațiile sale sau în exercițiul funcției sale, cu încălcarea obligațiilor sale oficiale, care afectează sau ar afecta interesele financiare ale Uniunii.

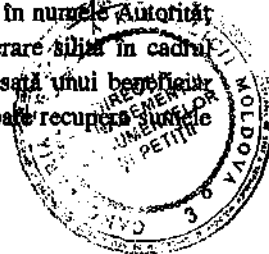
14.4 Dacă Țara parteneră în cadrul CTF nu ia măsurile corespunzătoare pentru a preveni fraudă, neregulile și corupția, Comisia poate adopta măsuri preventive, inclusiv suspendarea Acordului de finanțare.

Articolul 15 - Recuperările

15.1 Autoritatea de management ia toate măsurile necesare pentru a recupera fondurile plătite în mod necorespunzător, împreună cu orice dobânzi de întârziere, de la orice beneficiar, prin orice mijloc, inclusiv prin compensare. Țara parteneră în cadrul CTF se angajează să coopereze pe deplin cu Autoritatea de management, cu Autoritatea de audit și cu Comisia și să le sprijine în procesul de recuperare.

15.2 Atunci când recuperarea se referă la o revendicare adresată unui beneficiar stabilit în Țara parteneră în cadrul CTF, care este o entitate publică în conformitate cu legislația sa națională, iar Autoritatea de management nu poate recupera datora, Autoritatea de management recuperează sumele datorate direct de la Țara parteneră în cadrul CTF.

15.3 Fără a aduce atingere responsabilității Autorității de management de a recupera de la orice beneficiar fondurile plătite necorespunzător, Comisia poate proceda la recuperare în numele Autorității de management prin orice mijloace, inclusiv prin compensare și prin recuperare silită în cadrul instanțelor competente. Atunci când recuperarea se referă la o revendicare adresată unui beneficiar care este o entitate publică înființată în Țara parteneră în cadrul CTF, Comisia poate recupera sumele direct de la Țara parteneră în cadrul CTF.

15.4 Contractele încheiate de Autoritatea de management în cadrul Programului conțin o clauză care îi permite Comisiei să recupereze de la orice beneficiar stabilit în Țara parteneră în cadrul CTF orice sume datorate Autorității de management pe care aceasta din urmă nu le-a putut recupera. Contractele vor conține și o clauză care îi permite Țării partenere în cadrul CTF să recupereze de la un beneficiar stabilit în Țara parteneră în cadrul CTF, care este o entitate publică în conformitate cu legislația sa națională.

15.5 Atunci când recuperarea se referă la deficiențe sistemice ale sistemelor de management și de control ale Programului, Autoritatea de management este responsabilă cu rambursarea sumelor vizate la bugetul general al Uniunii. Țara parteneră în cadrul CTF trebuie să ramburseze Autorității de management suma datorată, conform alocării obligațiilor între țările participante, astfel cum este prevăzut în Program (Anexa II).

Articolul 16 - Consultări

16.1 Părțile se vor consulta reciproc înainte de a se angaja în conflicte referitoare la implementarea sau interpretarea prezentului Acord de finanțare, conform articolului 20. Dacă Autoritatea de management nu este parte la Acordul de finanțare, Părțile o vor consulta pe aceasta.

16.2 Atunci când Comisia află despre eventuale probleme în derularea procedurilor legate de managementul acestui Acord de finanțare, ea va stabili toate contactele necesare cu Autoritatea de management și cu Țara parteneră în cadrul CTF pentru a remedia situația și poate lua toate măsurile necesare.

16.3 Consultarea poate conduce la modificarea, suspendarea sau încetarea prezentului Acord de finanțare.

Articolul 17 - Modificarea Acordului de finanțare

17.1 Orice modificare a prezentului Acord de finanțare se va face în scris, inclusiv printr-un schimb de scrisori cu acordul Părților.

17.2 Dacă solicitarea de modificare este adresată de Țara parteneră în cadrul CTF, aceasta va transmite solicitarea sa Comisiei cu cel puțin trei luni înainte de data la care se dorește intrarea în vigoare a modificării, cu excepția situațiilor justificate în mod corespunzător de Țara parteneră în cadrul CTF și acceptate de către Comisie.

17.3 Modificările Programului (Anexa II) sunt guvernate de dispozițiile articolului 6 sau ale articolului 66 alineatul (5) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014 și pot necesita modificarea prezentului Acord de finanțare.

Articolul 18 - Suspendarea Acordului de finanțare

18.1 Acordul de finanțare poate fi suspendat în următoarele cazuri:

- Comisia poate suspenda implementarea prezentului Acord de finanțare dacă Țara parteneră în cadrul CTF își încalcă o obligație prevăzută în prezentul Acord de finanțare;

- Comisia poate suspenda prezentul Acord de finanțare dacă Țara parteneră în cadrul CTF încalcă o obligație referitoare la respectul pentru drepturile omului, la principii democratice și la statul de drept și în cazuri grave de corupție;

- Prezentul Acord de finanțare poate fi suspendat în cazuri de forță majoră, astfel cum s-a definit mai jos. „Forță majoră” înseamnă orice situație neprevăzută și excepțională sau orice eveniment aflat în afara controlului părților, care le împiedică pe oricare dintre acestea să își îndeplinească oricare dintre obligațiile ce le revin, care nu poate fi atribuit erorii sau neglijenței acestora (sau antreprenorilor, agenților ori angajaților lor) și care se dovedește a fi insurmontabil, în pofida tuturor măsurilor adoptate. Defectele echipamentelor sau ale materialelor sau întârzierile în punerea acestora la dispoziție, conflictele de muncă, grevele sau dificultățile financiare nu pot fi invocate ca situații de forță majoră. Nu se va considera că o parte își încalcă obligațiile dacă o situație de forță majoră o împiedică să facă acest lucru, iar partea cealaltă a fost informată în mod corespunzător. O parte care se confruntă cu o situație de forță majoră o va informa pe cealaltă fără întârziere, precizând natura, durata probabilă și efectele previzibile ale problemei și va lua orice măsuri pentru a reduce la minimum daunele posibile;

- Niciuna dintre Părți nu va fi responsabilă pentru încălcarea obligațiilor sale în temeiul prezentului Acord de finanțare dacă este împiedicată să le îndeplinească din cauza unei situații de forță majoră, cu condiția să ia măsuri să reducă la minimum orice daune posibile.

18.2 Comisia poate suspenda prezentul Acord de finanțare fără preaviz.

18.3 Comisia poate lua orice măsuri de precauție înainte să aibă loc suspendarea.

18.4 Când se anunță suspendarea, se vor preciza consecințele pentru contractele de achiziții și de finanțare în curs și pentru cele ce urmează a fi semnate.

18.5 O suspendare a prezentului Acord de finanțare nu afectează suspendarea plăților de către Comisie conform articolului 62 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014.

18.6 Părțile vor relua implementarea Acordului de finanțare atunci când condițiile permit acest lucru, cu aprobarea prealabilă scrisă a Comisiei. Aceasta nu aduce atingere oricăror modificări ale prezentului Acord de finanțare ce pot fi necesare pentru a adapta acțiunile la noile condiții de implementare, inclusiv, dacă este posibil, prelungirea perioadei de implementare sau încetarea prezentului Acord de finanțare conform articolului 20.

Articolul 19 - Încetarea Acordului de finanțare

19.1 Dacă problemele care au condus la suspendarea prezentului Acord de finanțare nu au fost soluționate în cel mult 180 de zile, oricare dintre părți poate înceta prezentul Acord de finanțare în baza unui preaviz de 30 de zile.

19.2 Când se anunță încetarea, se vor preciza consecințele pentru contractele în curs și pentru cele ce urmează a fi semnate.

19.2 Prezentul Acord de finanțare poate înceta în cazul încetării Programului conform articolului 17 alineatul (2) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 897/2014.

Articolul 20 - Soluționarea litigiilor

**Instrumentul European de Vecinătate
Cooperare transfrontalieră**

Bazinul Mării Negre 2014-2020

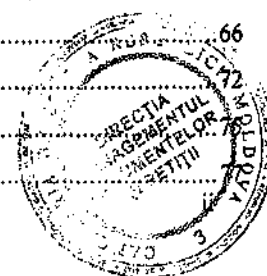
Program Operațional Comun

(Proiect final 30 iunie 2015 – revizuit noiembrie 2015)

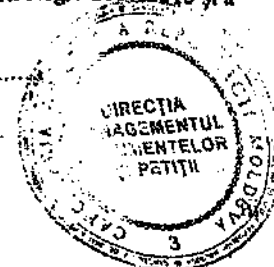

Cuprins

Bazinul Mării Negre 2014-2020.....	1
◦ Rezumat.....	2
a. Introducere: Descrierea etapelor de pregătire a programului.....	1
b. Rezumat al strategiei programului.....	3
c. Rezumat al gestionării și implementării programului.....	5
1. Descrierea zonei geografice a Programului.....	6
1.1 Țări participante și zona geografică a Programului.....	6
1.2 Regiuni principale.....	7
1.3 Harta zonei geografice a Programului.....	8
2. Cadrul strategic general al Programului.....	9
2.1 Strategie UE pentru ENI CBC.....	9
2.2 Cadrul strategic al UE pentru Bazinul Mării Negre.....	11
2.3 Alte politici și inițiative UE relevante.....	12
3. Analiza socio-economică și SWOT a Bazinului Mării Negre.....	14
3.1 Teritoriu și demografie.....	14
3.2 Economie.....	19
3.3 Educație și piața muncii, Cercetare&Dezvoltare, cercetare.....	30
3.4 Protecția mediului.....	35
3.5 Sănătate, siguranță și securitate.....	41
3.6 Rețele de energie, transport și comunicare.....	47
3.7 Cultură, societate civilă și autonomie locală.....	53
4. Analiză și consultări strategice cu privire la Bazinul Mării Negre.....	56
4.1 Analiza experienței trecute.....	56
4.2 Consultări cu părțile interesate.....	58
4.3 Coerența cu alte programe ale UE.....	60
4.4 Rezumat al identificării strategiei.....	64
5. Strategia Programului ENI CBC în Bazinul Mării Negre.....	65
5.1 Obiectiv general.....	65
5.2 Aspecte orizontale și modalități.....	65
5.3 Obiective și priorități tematice.....	66
5.4 Indicatori verificabili în mod obiectiv.....	66
5.5 Analiza riscului și măsuri de diminuare.....	66
5.6 Cadrul logic al programului.....	66

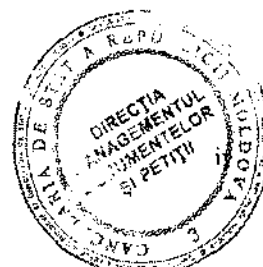
5.7 Natura proiectelor și tipurile de sprijin	81
5.8 Integrarea aspectelor transversale.....	83
5.9 Complementarități și sinergii.....	84
6. Structuri ale Programului și organisme naționale.....	88
6.1 Comitetul Comun de Monitorizare (CCM)	88
6.2 Autoritatea de Gestionare (AG).....	90
6.3 Autoritatea de Audit (AA) și Grupul de Auditori (GdA)	92
6.4 Autorități Naționale (AN)	94
6.5 Puncte de contact de control (PCC).....	96
6.6 Secretariatul Tehnic Comun (STC).....	98
6.7 Alte structuri ce vin în sprijinul autorităților naționale.....	99
6.8 Comitetul de Selecție (CS).....	99
7. Evaluarea proiectului și procedurile de selecție	100
7.1 Parteneri implicați, roluri și responsabilități.....	100
7.2 Descrierea evaluării și a procesului de selecție	100
8. Implementarea Programului	104
8.1 Descriere succintă a sistemelor de gestionare și de control.....	104
8.2 Calendarul pentru implementarea programului.....	111
8.3 Asistență tehnică (TA)	111
8.4 Monitorizare și Evaluare.....	114
8.5 Comunicare.....	115
8.6 Evaluarea strategică de mediu	116
8.7 Plan financiar	
8.8 Normele privind eligibilitatea cheltuielilor.....	121
8.9 Folosirea monedei euro.....	124
8.10 Repartizarea pasivelor între țările participante.....	124
8.11 Normele privind transferul, utilizarea și monitorizarea cofinanțării	125
8.12 Raportarea și schimbul electronic de date între Autoritatea de Gestionare și Comisia Europeană	125
8.13 Limba programului	126
• ANEXE	Ошибка! Закладка не определена.
Anexa 1 – Rezumat al cartografierii proiectelor atribuite în cadrul Bazinului Mării Negre 2007-2013 și a studiului privind prioritățile actuale și nevoile viitoare	
Anexa 2 – Rezultate combinate ale analizei SWOT și ale experienței din trecut.....	определена.
Anexa 3 – Sistemul și planul de monitorizare și evaluare.....	

Anexa 4 – Strategia Anuală de Comunicare și Informarea și planul de comunicare 2016 ..

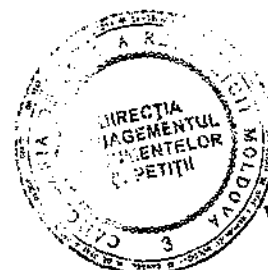
Anexa 5 – Raport asupra Evaluării Strategice de Mediu.....f

• Note și Surse 128

LISTĂ ACRONIME

AA Autoritatea de Audit AA
BSB Bazinul Mării Negre BMN
BSEC Cooperare Economică la Marea Neagră CEMN
CBC Cooperare Transfrontalieră CT
CCP Punct de Contact de Control PCC
EC Comisia Europeană CE
ENI Instrumentul European de Vecinătate IEV
ENPI Instrumentul European de Vecinătate și de Parteneriat IEVP
EU Uniunea Europeană UE
GoA Grup de Auditori GdA
GDP Produs intern brut PIB
ICT Tehnologii de Informare și Comunicare TIC
JMC Comitetul Comun de Monitorizare CCM
STC Secretariatul Tehnic Comun STC
MA Autoritatea de Gestionare AG
NA Autoritatea Națională AN
NGO Organizație Nonguvernamentală ONG
OECD Organizație pentru Cooperare și Dezvoltare Economică OCDE
R&D Cercetare și dezvoltare C&D
SC Comitetul de Selecție CS
SEA Evaluarea Strategică de Mediu ESM
SME Întreprinderi Mici și Mijlocii IMM
SWOT Puncte tari, Puncte Slabe, Oportunități și Amenințări (Analiza)
UNDP Programul de Dezvoltare al Națiunilor Unite PDNU
UNESCO Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură ONUESC
WHO Organizația Mondială a Sănătății OMS

Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020

◦ Rezumat executiv

a. Introducere: Descrierea etapelor de pregătire a programului

Programul operațional pentru Bazinul Mării Negre 2014-2020 face parte din Cooperarea Transfrontalieră a Uniunii Europene (CBC) în cadrul Instrumentului European de Vecinătate (ENI). CBC în cadrul ENI extinde principiile CBC între statele membre ale UE prin intermediul programelor europene de Cooperare Teritorială. CBC din cadrul ENI primește finanțare de la ENI, cât și de la Fondul European de Dezvoltare Regională și de la Instrumentul de Asistență pentru Preaderare. Toate sursele de finanțare pot fi folosite de ambele părți ale frontierei externe a UE pentru acțiuni de beneficii comune. Regulamentulⁱ ENI stabilește baza pentru CBC, definit mai departe în Regulamentul de Implementareⁱⁱ al CBC din cadrul ENI și în Documentul de Programareⁱⁱⁱ al CBC din cadrul ENI.

În timp ce obiectivele strategice generale pentru program au fost definite la nivelul UE, programarea detaliată, inclusiv prioritățile programului CBC din cadrul ENI pentru Bazinul Mării Negre 2014-2020, au fost elaborate de către partenerii programului aceștia lucrând împreună la nivel transfrontalier. În acest sens, a fost instituit un Comitet de Programare Comună format din reprezentanți din țările participante în mod activ, iar întâlniri între aceștia au avut loc de șapte ori între aprilie 2013 și februarie 2015.

Nouă țări au participat în mod activ în procesul de programare, Republica Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Georgia, Grecia, Republica Moldova, România, Turcia și Ucraina. Totuși, pe 7 mai 2015, Azerbaijan s-a retras din negocierile cu privire la dezvoltarea programului.

Dezvoltarea Programului de Cooperare Transfrontalieră în Bazinul Mării Negre din cadrul ENI 2014-2020 a fost facilitată de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice din România, care a fost desemnat în funcția de Autoritate de Gestionare permițând continuitatea rolului sau ca Autoritate Comună de Management pentru programul CBC al ENPI pentru Bazinul Mării Negre 2007-2013.

Programul de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre 2014-2020 este elaborat pe baza cadrului de cooperare anterior, Programul de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre 2007-2013, în cadrul căruia 62 de proiecte au fost acordate și implementate în 8 țări din jurul Bazinului Mării Negre. Lecțiile relevante învățate din această experiență anterioară au fost integrate în strategia Programului de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre 2014-2020, împreună cu cartografierea proiectelor acordate și un studiu efectuat în 2013, despre prioritățile actuale și

ⁱ Regulamentul (UE) Nr. 232/2014 al Parlamentului și Consiliului European din 11 martie 2014 de stabilire a Instrumentului European de Vecinătate

ⁱⁱ Regulamentul Comisiei de Implementare (UE) Nr. 897/2014 din 18 august 2014 ce stabilește prevederi specifice pentru implementarea programelor de cooperare transfrontalieră finanțate în baza Regulamentului (UE) Nr. 232/2014 al Parlamentului și Consiliului European

ⁱⁱⁱ Document de programare pentru sprijinul Uniunii Europene pentru Cooperare Transfrontalieră în cadrul ENI pentru perioada 2014-2020, adoptat prin hotărârea a Comisiei de Implementare la data de 08.10.2014

nevoile viitoare.

Pe lângă analiza experienței trecute, metodologia pentru identificarea celei mai relevante strategii pentru Programul de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate în Bazinul Mării Negre 2014-2020, a inclus și o analiză socio-economică a zonei geografice a programului și o analiză a punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și amenințărilor acestuia (SWOT), care a fost elaborată din iunie până în noiembrie 2013.

Rezultatele analizei experienței trecute, combinate cu rezultatele analizei socio-economice și a celei SWOT au dus la reducerea celor 10 obiective tematice prezentate în Documentul de Programare al Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate la 8 obiective, axate pe un număr limitat de priorități, care au prezentat cel mai interesant potențial pentru cooperare în cadrul Bazinului Mării Negre. Lista propusă de posibile obiective tematice și priorități aferente, au fost convenite pentru consultare în cea de-a treia ședință a Comitetului Comun de Programare ce a avut loc în Kavala, Grecia pe 15 noiembrie 2013.

Părțile interesate ale programului au fost consultate pe larg cu scopul de a valida analiza SWOT și de a oferi sugestii în privința posibilelor priorități ale programului. Consultările au inclus:

- O consultare internațională la nivel regional ce a avut loc în timpul conferinței anuale a programului Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre 2007-2013, ținută la Istanbul, Turcia pe 5 decembrie 2013 (ce a inclus reprezentanți ai autorităților naționale, regionale și locale și ONG-uri, cercetători și academicieni și alte părți interesate active în zona geografică a Bazinului Mării Negre).
- Consultări la nivel național cu părțile interesate (evenimente și/sau consultări scrise) în țările participante¹ din noiembrie 2013 până în martie 2014. Consultările au avut loc atât la nivel național și regional pentru a permite coerența cu strategiile naționale/regionale, precum și pentru a include punctele de vedere ale actorilor din teritoriu.
- Consultări publice deschise prin intermediul website-ului programului actual (inițiat în decembrie 2013) și alte website-uri naționale.

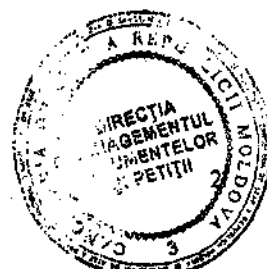
Strategia programului pentru Bazinul Mării Negre ia, de asemenea, în considerare, strategii și politici relevante ale UE (inclusiv strategia de "Creștere economică albastră", etc.) pentru a asigura coerența suportului de program cu cadrele strategice existente ale UE. O analiză a coerenței cu programele UE a fost realizată astfel ca obiectivele și prioritățile definite pentru Bazinul Mării Negre să ofere o valoare adăugată cooperării transfrontaliere și să nu acopere elementele deja finanțate, sau care ar putea fi finanțate mai adecvat, de alte programe ale ENI sau ale UE.

Rezultatele consultărilor cu părțile interesate și analiza coerenței cu alte programe ale UE au fost prezentate la cea de-a 4-a ședință a Comitetului Comun de Programare ce a avut loc la Șile, Turcia, pe 28 aprilie 2014.

După o examinare atentă a:

- Acoperirii geografice largi și a bugetului limitat al programului, și, prin urmare, a nevoii strategiei Bazinului Mării Negre de a se concentra asupra unui număr limitat de teme în care pot fi obținute rezultate concrete și
- A relevanței puternice a unor priorități în cadrul obiectivelor tematice ale Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate "Business și dezvoltare" (OT1) și "Protecția mediului, atenuarea și adaptarea la schimbările climatice" (OT6) indicate pe tot parcursul procesului de analiză și consultare,

¹ Rusia nu a participat la consultări

aceste două obiective au fost alese pentru strategie. Consultările naționale și internaționale, precum și consultările publice online de pe website-ul programului (în iunie 2014), au urmat setul propus de priorități și acțiunile orientative și acestea au fost în cele din urmă convenite în cadrul celei de-a 5-a ședințe a Comitetului Comun de Programare în Bruxelles, Belgia în 17 iulie 2014.

Procesul evaluării strategice de mediu (ESM) a început în octombrie 2014 și a implicat autoritățile relevante din domeniul mediului din țările participante. Proiectul de concluzii ale procesului a fost prezentat la cea de-a 7-a întâlnire a Comitetului Comun de Programare din Chișinău, din 26 februarie 2015.

Modalitățile pentru implementarea programului au fost elaborate pe parcursul întregii perioade și convenite treptat în cadrul întâlnirilor Comitetului Comun de Programare.

Consultarea publică finală a întregului Program Operațional Comun a avut loc începând cu 16 martie până la 3 aprilie 2015 de către autoritățile naționale și prin intermediul website-ului programului actual.

Procesul de programare, inclusiv elaborarea programului și organizarea consultărilor în țările partenere, au fost susținute de proiectul de asistență tehnică a Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate Sprijin pentru Pregătirea Programelor (SPP). De asemenea, au fost cuprinse și comentariile din partea proiectului de asistență tehnică a UE, INTERACT ENPI (Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat).

b. Rezumat al strategiei programului

Ca urmare a procesului finalizat de analiză și consultare, programul pentru Bazinul Mării Negre se va concentra pe două dintre obiectivele Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate, contribuind la două obiective strategice globale, așa cum sunt definite în documentul de Programare a Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate 2014-2020:

- Obiectivul tematic 1: *Dezvoltarea Afacerilor și IMM-urilor*, contribuind la atingerea obiectivului strategic global A al Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate. *Promovarea dezvoltării economice și sociale în regiunile de pe ambele părți ale frontierelor comune*
- Obiectivul tematic 6: *Protecția mediului, atenuarea și adaptarea la schimbările climatice*, contribuind la atingerea obiectivului strategic global B al Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate. *Abordarea provocărilor comune în domeniul mediului, sănătății publice, siguranță și securitate*

În cadrul acestor obiective tematice ale Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate, țările participante au convenit asupra unui set de obiective și priorități pentru programul Bazinului Mării Negre, reflectând circumstanțele și cerințele proprii specifice, așa cum sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Programul operațional pentru Bazinul Mării Negre al Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate 2014-2020 – Obiective și Priorități:

Obiectiv general	Obiective specifice	Priorități	Finanțare ENI UE (provizorie)
1. Dezvoltarea economică și socială în regiunile de pe ambele părți ale frontierelor comune	1.1. Promovarea afacerilor și a IMM-urilor în cadrul Bazinului Mării Negre	1.1.1. Promovarea afacerilor și a IMM-urilor în turism și în sectoarele culturale	1.1.1.1. 12,5 milioane
2. Protecția mediului, atenuarea și adaptarea la schimbările climatice	2.1. Creșterea cooperării în domeniul mediului, sănătății publice, siguranță și securitate	2.1.1. Creșterea cooperării în domeniul mediului, sănătății publice, siguranță și securitate	2.1.1.1. 12,5 milioane

Negre, planul acestor durabile și proiecte comune	2. Promovarea coordării protecției mediului și a reducerii în comun a deșeurilor marine în Bazinul Mării Negre	cooperare transfrontaliere modernizarea pescăriilor de agricultură și conașe 2.1 Îmbunătățirea monitorizării comune a mediului 2.2 Promovarea sensibilizării comune și a acțiunilor comune de reducere a deșeurilor devărsate în râuri și mare	€18,80 milioane

Un număr de elemente importante pentru o cooperare transfrontaliară de succes, susținută și favorabilă incluziunii vor fi de asemenea susținute ca aspecte orizontale sau modalități ce urmează să fie desfășurate în cadrul oricărei dintre priorități. Aceste elemente includ:

- Așa-numitele acțiuni 'people-to-people' (interumane)
- Promovarea bunei guvernări locale și regionale
- Promovarea coordonării/integrării regionale
- Folosirea și dezvoltarea tehnologiilor de informare și comunicare relevante
- Promovarea egalității de gen și a oportunităților pentru tineri.

Pentru a-și atinge obiectivele, programul va acorda **granturi proiectelor Cooperării Transfrontaliere selectate prin intermediul cererilor de propuneri**. Două sesiuni de cereri de propuneri sunt așteptate să fie lansate pe perioada programului, în 2016 și 2018. Dimensiunea financiară recomandată pentru proiecte va fi analizată ulterior în cererile de propuneri.

Proiectele vor fi depuse în comun de către partenerii stabiliți efectiv în zona geografică a programului¹, din cel puțin unul dintre statele membre ale UE participante și una dintre țările partenere participante sau Federația Rusă. Participarea partenerilor turci este posibilă doar în cadrul proiectelor cu cel puțin un partener dintr-o țară membră a UE participant și un partener dintr-o țară parteneră participantă sau Federația Rusă.

În conformitate cu documentul de Programare a Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate, partenerii ce implementează proiecte vor reprezenta în primul rând **nivelurile administrative regionale și sub-naționale, precum și organizațiile societății civile** cu sediul în cadrul zonei geografice eligibile a programului. Se va acorda prioritate autorităților locale și regionale, societății civile, camerelor de comerț și comunității academice și educaționale; precum și alți actori eligibili situați în cadrul zonei geografice eligibile a programului și importanți pentru realizarea obiectivelor programului.

Proiectele vor furniza întotdeauna **beneficii și efecte clare ale cooperării transfrontaliere**. Fiecare proiect va avea drept scop stabilirea:

- **Unor contacte transfrontaliere îmbunătățite** în cadrul Bazinului Mării Negre incluzând de ex. networking, forumuri și stabilirea unor parteneriate durabile;
- **Unor cunoștințe și abilități îmbunătățite** incluzând de ex. Schimbul de experiență și bune practici, inovație, consolidarea capacităților și cercetarea comună;
- **Unor rezultate concrete și vizibile** incluzând de ex. Investiții la scară mică, proiecte-pilot, instrumente comune ale tehnologiilor de informare și comunicare, resurse online cu acces liber.

¹ Vedeti mai multe detalii sub titlul 'Natura proiectelor și tipuri de sprijin' din cadrul Capitolului Strategia Programului Retinerii de dispozițiile specifice se aplică organizațiilor internaționale și Grupărilor Europene.

Complementaritatea sprijinului este esențială pentru a asigura cea mai bună utilizare a resurselor și cele mai bune rezultate pentru regiunile eligibile și pentru părțile interesate. Dincolo de asigurarea unei consistențe suplimentare cu alte inițiative sprijinite de UE sau la nivel regional/național pe perioada implementării programului, programul Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre va căuta, de asemenea, să ofere complementarități cu alte cadre-cheie de cooperare din cadrul regiunii Bazinului Mării Negre și de către alți sponsori.

c. Rezumatul gestionării și implementării programului

Sistemul de management și control al Programului de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre va fi organizat de către următoarele autorități, structuri și organisme:

- **Comitetul Comun de Monitorizare (CCM):** supraveghează și monitorizează implementarea programului și este responsabil cu aprobarea propunerilor de proiect;
- **Autoritatea de Gestionare (AG):** responsabilă de gestionarea și implementarea programului;
- **Autoritatea de Audit (AA):** desfășoară audituri asupra sistemelor de management și control ale programului, pe un eșantion adecvat de proiecte și asupra conturilor anuale ale programului;
- **Autorități naționale (AN):** instituție națională omologă a Autorității de Gestionare în fiecare țară participantă și general responsabilă pentru sprijinirea Autorității de Gestionare în implementarea programului în propriile țări;
- **Grup de Auditori (GdA):** asistă Autoritatea de Audit în îndeplinirea atribuțiilor ce le revin;
- **Puncte de contact de control (PCC):** sprijină Autoritatea de Gestionare în funcțiile sale de control;
- **Secretariatul Tehnic Comun (STC):** asistă AG, CCM, AA și Comitetul de Selecție în îndeplinirea atribuțiilor care le revin;
- **Comitetul de Selecție (CS):** supraveghează evaluarea și selecția propunerilor de proiect primite pe perioada cererilor și eliberează recomandări pentru decizii de acordare către Comitetul Comun de Monitorizare.

Procesul de desemnare a Autorității de Gestionare se așteaptă a fi complet în prima jumătate a anului 2016, permițând lansarea primei sesiuni de cereri de propuneri în a doua jumătate a lui 2016.

Activitățile de monitorizare și evaluare vor juca un rol major în ciclul implementării programului și va implica monitorizarea la nivelul de proiect, monitorizarea la nivel de program și evaluarea. Realizările programului vor fi măsurate la nivelul rezultatelor de către 4 indicatori (unul pentru fiecare prioritate) și la nivelul activității de către 6 indicatori ENI CBC indicatori comuni ai rezultatului și 3 indicatori ai rezultatului specifici programului.

Activitățile de comunicare vor avea ca scop îmbunătățirea participării, ajutarea implementării cu succes, asigurarea transparenței și creșterea gradului de conștientizare a programului, sprijinul național și al UE.

1. Descrierea zonei geografice a Programului

1.1 Țări participante și zona geografică a Programului

'Țările participante' la Programul operațional de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate în Bazinul Mării Negre (BMN) includ următoarele:

- State membre ale UE: Bulgaria, Grecia și România
- Țări partenereⁱ: Armenia, Azerbaijanⁱⁱ, Georgia, Republica Moldova și Ucraina
- Țară candidată: Turcia
- Federația Rusăⁱⁱⁱ

Următoarele țări sau unitățile teritoriale NUTS II (sau echivalente) formează zona geografică principal eligibilă a Programului pentru Bazinul Mării Negre, așa cum sunt definite în documentul de programare al Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate:

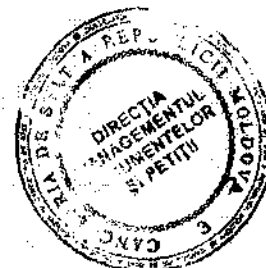
- **România:** Sud-Est
- **Bulgaria:** Severoiztochen, Yugoiztochen
- **Grecia:** Kentriki Makedonia, Anatoliki Makedonia Thraki
- **Turcia:** TR10 (Istanbul), TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli), TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova), TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın), TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop), TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya) și TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)
- **Rusia:** Rostov Oblast, Krasnodar Krai, Republica Adygea
- **Ucraina^{iv}:** Odessa, Mykolaiv, Kherson, Zaporosh'ye și Donetsk Oblasts, Republica Crimeea, Sevastopol
- **Moldova, Georgia, Armenia, Azerbaijan:** întreg teritoriul

ⁱ Așa cum sunt prezentate în Anexa I a Regulamentului (UE) Nr 232/2014 al Parlamentului și Consiliului European din 15 februarie 2014 instituiind un Instrument European de Vecinătate

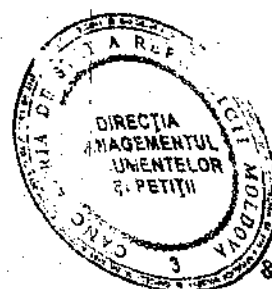
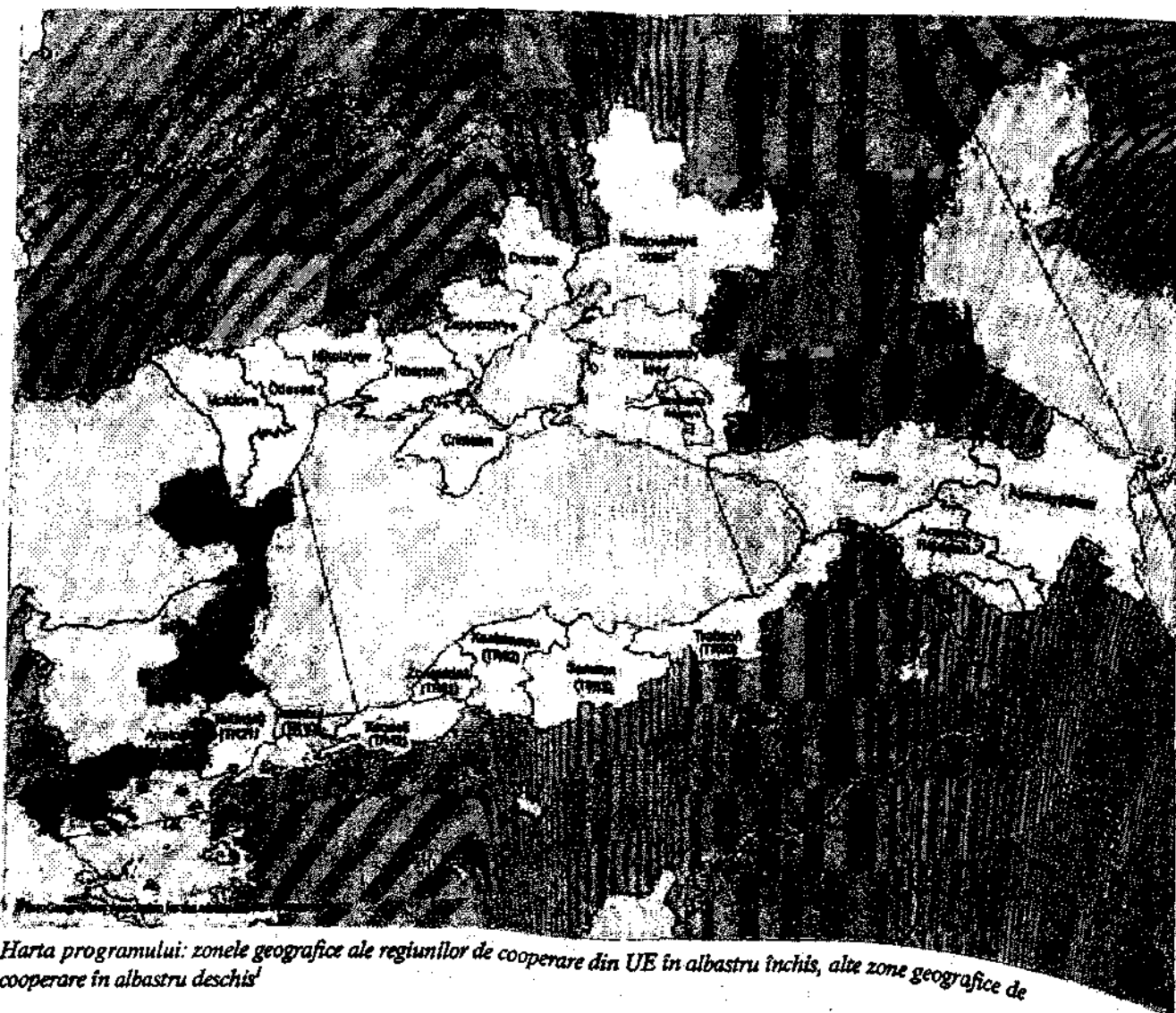
Cu toate acestea, până la data depunerii programului la Comisia Europeană în vederea adoptării, doar următoarele țări au confirmat participarea la programul operațional Bazinul Mării Negre, inclusiv în următoarele regiuni de bază:

- România: Sud-Est
- Bulgaria: Severoiztochen, Yugoiztochen
- Grecia: Kentriki Makedonia, Anatoliki Makedonia Thraki
- Turcia: TR10 (Istanbul), TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli), TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova), TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın), TR82 (Kastamonu, Çankırı, Şinop), TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya) și TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)
- Ucraina iv : Odessa, Mykolaiv, Kherson, Zaporosh'ye și Donetsk Oblasts, Republica Crimeea, Sevastopol
- Moldova, Georgia, Armenia: întreg teritoriul

1.2 Harta zonei geografice a programului

Harta de mai jos prezintă regiunile eligibile ale țărilor care au confirmat până la data de depunere a programului la CE, participarea lor la programul operațional Bazinul Mării Negre ENI CBC.

2. Cadrul strategic general al Programului

2.1 Strategia UE pentru Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate (ENI CBC)

Cooperarea transfrontalieră (CBC) la granițele externe ale UE este o prioritate majoră atât în cadrul Politicii Europene de Vecinătate, cât și în cadrul parteneriatului strategic al UE cu Rusia. CBC sub egida Instrumentului European de Vecinătate (ENI) se va baza pe Cooperarea Transfrontalieră din cadrul predecesorului său, Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (ENPI).

ENI CBC primește finanțare de la Fondul European de Dezvoltare Regională, ca și Instrumentul European de Vecinătate și Instrumentul de Pre-aderare¹. Toate sursele de finanțare pot fi folosite de ambele părți ale granițelor UE, pentru acțiuni în beneficiul comun. Regulamentul ENI² stabilește bazele pentru CBC, definite mai detaliat în Regulamentul de Implementare al CBC în cadrul ENI³ și în documentul de programare al CBC în cadrul ENI CBC⁴.

Obiective generale și obiective strategice

CBC în cadrul ENI are ca scop *"promovarea cooperării transfrontaliere între țările membre ale UE și țările aflate în Vecinătatea Europeană și Federația Rusă"* și ar trebui să contribuie la obiectivul general al ENI de progres către *"o zonă geografică de prosperitate comună și bună vecinătate"* între state membre ale UE și vecinii acestora. Datorită așezării geografice, Turcia participă, de asemenea, la Cooperarea Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre, în calitate de stat candidat.

CBC sub egida ENI are 3 obiective strategice generale:

- A. Promovarea dezvoltării economice și sociale în regiunile aflate de ambele părți ale granițelor comune;
- B. Abordarea provocărilor comune în domeniul mediului, sănătății publice, siguranță și securitate;
- C. Promovarea unor condiții și modalități mai bune pentru asigurarea mobilității persoanelor, bunurilor și capitalului.

Fiecare program de CBC din cadrul ENI trebuie să contribuie la cel puțin unul dintre obiectivele strategice.

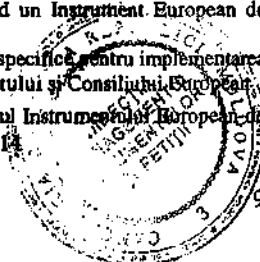
Obiective tematice

¹ IPA (Instrument pentru Asistență de Preaderare) în cazul Turciei

² Regulament (UE) Nr 232/2014 al Parlamentului și Consiliului Europei din 11 martie 2014, instituind un Instrument European de Vecinătate

³ Regulamentul de Implementare al Comisiei (UE) Nr 897/2014 din 18 august 2014 ce stabilește dispoziții specifice pentru implementarea programelor de cooperare transfrontalieră finanțate în temeiul Regulamentului (UE) Nr 232/2014 al Parlamentului și Consiliului European

⁴ Document de programare pentru sprijinul Uniunii Europene pentru Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru perioada 2014-2020, adoptat de o decizie de implementare a Comisiei în data de 08.10.2014

- ✓ Participarea unor importante centre sociale, economice sau culturale în program poate fi luată în considerare în cazul în care se poate demonstra în Programul Operațional Comun că implicarea unor asemenea centre în program (i) ar aduce o valoare adăugată substanțială pentru zona principală de frontieră eligibilă, (ii) ar contribui în mare măsură la realizarea efectului Cooperării Transfrontaliere în zona principală de frontieră eligibilă și (iii) este esențială în atingerea obiectivelor programului într-un mod 'durabil. Trebuie luată în considerare implicarea unor asemenea centre doar pentru a aborda anumite priorități ale programului sau măsuri și pentru a limita eligibilitatea acestora la anumite categorii de parteneri de proiect (ex. Eligibilitatea entităților publice și centrelor de cercetare și nu a organizațiilor societății civile stabilite în centrul selectat).
- ✓ Trebuie depuse eforturi pentru a asigura că beneficiile dezvoltării regionale și locale sprijinite de Cooperarea Transfrontalieră pot fi suportate după ce finanțarea CBC este completă. Această problemă trebuie să se reflecte în criteriile pentru cererile de propuneri.

2.2 Cadrul strategic al UE pentru Bazinul Mării Negre

Comunicarea UE privind Sinergia Mării Negre (2007) și rezoluția Parlamentului privind o strategie a UE pentru Regiunea Mării Negre (2011) stabilesc orientări strategice pentru cooperare în Bazinul Mării Negre.

Sinergia Mării Negre

Comunicarea CE privind Sinergia Mării Negre, adoptată de Consiliul Europei în iunie 2007, a fost urmată de o conferință între UE și Miniștrii Afacerilor Externe din zona Mării Negre în Kiev în 2008 care a dus la o declarație comună¹ care a inițiat Sinergia. Inițiativa este concepută ca un cadru flexibil pentru a asigura o mai mare coerență și orientare politică, invitând, în același timp, o abordare mai integrată și legături regionale mai strânse, cu scopul de a:

- ✓ Stimula reformele democratice și economice
- ✓ Sprijini stabilitatea și a promova dezvoltarea
- ✓ Facilita proiectele practice în zonele geografice de interes comun
- ✓ Deschide noi oportunități și provocări prin intermediul unei acțiuni coordonate într-un cadru regional
- ✓ Încuraja soluționarea pașnică a conflictelor din regiune

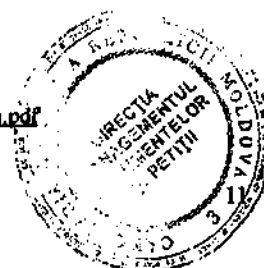
O strategie pentru Marea Neagră

Parlamentul UE a adoptat o rezoluție pe 20 ianuarie 2011² pentru lansarea unei strategii a UE pentru Regiunea Mării Negre. Parlamentul a subliniat faptul că obiectivul principal pentru UE și pentru statele membre ale UE în această strategie este de a stabili o zonă de pace, democrație, prosperitate și stabilitate fondată pe respectul față de drepturile omului și libertățile fundamentale și care să asigure securitate energetică pentru UE. Acesta a considerat că buna guvernare, statul de drept, promovarea respectului față de drepturile omului, gestionarea migrației, energie, transport, mediu, dezvoltarea economică și socială trebuie să constituie acțiuni prioritare.

Rezoluția încurajează finanțarea prioritară pentru proiectele de dezvoltare la scară mică și subliniază necesitatea unei abordări bazate pe proiect în vederea includerii autorităților locale, comunitățile de afaceri, ONG-uri și alte organizații ale societății civile.

¹ Text integral al declarației disponibil pe http://ceas.europa.eu/blacksea/doc/joint_statement_blacksea_en.pdf

² Text integral al rezoluției disponibil pe <http://www.europarl.europa/UE>

Luând în considerare obiectivele strategice de mai sus și pe baza circumstanțelor și cerințelor specifice ale zonei geografice a programului de cooperare, fiecare program se va concentra pe un maximum de 4 obiective tematice alese dintr-o listă definită de documentul de programare al CBC din cadrul ENI, acestea fiind:

1. Dezvoltarea afacerilor și IMM-urilor (Obiectiv strategic: A)
2. Sprijin pentru educație, cercetare, dezvoltarea tehnologiei și inovare (Obiectiv strategic: A)
3. Promovarea culturii locale și conservarea patrimoniului istoric (Obiectiv strategic: A)
4. Promovarea incluziunii sociale și lupta împotriva sărăciei (Obiectiv strategic: A, B, C)
5. Sprijin pentru buna guvernare locală și regională (Obiectiv strategic: A, B, C)
6. Protecția mediului, atenuarea și adaptarea la schimbările climatice (Obiectiv strategic: B)
7. Îmbunătățirea accesibilității regiunilor, dezvoltarea unor rețele și sisteme de transport durabile și rezistente la schimbări climatice (Obiectiv strategic: C)
8. Provocări comune în domeniul siguranței și securității (Obiectiv strategic: B)
9. Promovarea și cooperarea în domeniul energiei durabile și securității energetice (Obiectiv strategic: B)
10. Promovarea gestionării frontierelor, securității și mobilității frontierelor (Obiectiv strategic: C)

O listă de activități orientative este furnizată pentru fiecare Obiectiv Strategic în documentul de programare al Cooperarea Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate.

În acest cadru, este sarcina partenerilor locali ai programului, care lucrează împreună la nivel transfrontalier, de a "analiza nevoile din zona geografică a programului, de a identifica obiectivele și prioritățile tematice specifice" care sunt cele mai relevante pentru propriile circumstanțe locale.

Promovarea la nivel local transfrontalier a "acțiunilor interumane nu este considerată un obiectiv tematic, ci o modalitate importantă de a fi desfășurate în sprijinul oricăruia dintre aceste obiective". Aceasta ar putea include sprijin pentru o cooperare consolidată între autoritățile locale și regionale, ONG-uri și alte grupuri ale societății civile, universități și școli, camera de comerț etc.

Orientări cheie de programare

- ✓ Coerența și complementaritatea între programele de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate și alte instrumente ale UE relevante trebuie să fie asigurate prin procesul de programare. Programele de Cooperare Transfrontalieră trebuie să furnizeze o valoare adăugată reală la nivel transfrontalier și să nu acopere elemente ce sunt deja finanțate sau care ar putea fi finanțate mai adecvat de alte programe ale Instrumentului European de Vecinătate sau ale Uniunii Europene.
- ✓ În cadrul programului pentru bazinul marin, va fi posibil sprijinul activităților ce implică un singur partener pe fiecare parte (UE-intern și -extern) a bazinelor maritime, precum și a altor activități ce implică mai mult de un partener de fiecare parte a bazinului marin.
- ✓ Partenerii care implementează proiecte în cadrul proiectelor pentru bazinele marine vor reprezenta în primul rând nivelurile administrației regionale și sub-naționale, precum și organizațiile societății civile situate în zona geografică eligibilă a programului. Eligibilitatea se bazează pe reglementarea Instrumentului European de Vecinătate, dar trebuie acordată prioritate autorităților locale și regionale, societății civile, camerelor de comerț și comunității academice și educaționale; precum și altor actori eligibili situați în cadrul eligibilității geografice a programului și cu rol important în realizarea obiectivelor programului individual. Implicarea autorităților naționale va fi necesară în toate etapele dezvoltării programului și atunci când este necesar, în implementarea proiectului.

Încurajează dezvoltarea de sinergii între diferitele politici ale UE care se aplică în cadrul Sinergiei, în special Fondurile Structurale, Programul Cadru de Cercetare și Dezvoltare și Rețelele de Transport Trans-Europene cu scopul de a asigura sustenabilitatea acțiunilor finanțate astfel încât oportunitățile create de o inițiativă de dezvoltare economică să fie preluate de o altă inițiativă complementară.

2.3 Alte politici și inițiative UE relevante

Alte strategii și politici cheie ale UE care trebuie să fie luate în considerare în dezvoltarea strategiei de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre include următoarele.

Parteneriatul estic

Reprezentând dimensiunea estică a **Politicii Europene de Vecinătate**, această inițiativă a fost lansată la summitul de la Praga din 2009 și a fost reafirmată în 2011 și 2013. Aceasta își propune să aprofundeze și să consolideze relațiile între Uniunea Europeană și cei șase vecini estici, Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina. Obiectivul principal este de a sprijini reformele politice și socio-economice în țările partenere în:

- ✓ Stimularea asocierii politice și continuarea integrării economice
- ✓ Sprijinul mobilității cetățenilor și liberalizarea regimului de vize ca un obiectiv pe termen lung
- ✓ Consolidarea cooperării sectoriale
- ✓ Sprijinul societății civile

Include patru platforme multilaterale axate pe:

1. Democrație, Bună Guvernare și Stabilitate
2. Integrare economică și Convergență cu Politicile UE
3. Securitate energetică
4. Contacte interumane¹

Strategia pentru Regiunea Dunării

O strategie macroregională pentru a stimula dezvoltarea Regiunii Dunării a fost propusă de Comisia Europeană în 2010 și aprobată de către Consiliul European pe 13 aprilie 2011. Strategia urmărește să creeze sinergii și coordonare între politicile existente și inițiativele care se desfășoară în Regiunea Dunării, incluzând 14 țări printre care Bulgaria, România, Moldova și Ucraina sunt din Bazinul Mării Negre.

Strategia pentru Regiunea Dunării abordează o gamă largă de aspecte, împărțită între 11 zone de prioritate încadrate în patru piloni, care leagă regiunea, protecția mediului, creșterea prosperității și întărirea regiunii².

Strategia pentru Creștere Albastră

Comunicarea Creșterii Albastre adoptată în septembrie 2012 este componenta maritimă a strategiei Europe 2020 (vezi mai jos) și o actualizare a **Politicii Maritime Integrate**.

Această strategie constă în trei componente:

¹ Mai multe informații despre Parteneriatul estic sunt disponibile http://ceas.europa.eu/eastern/index_en.htm

² Mai multe informații despre Strategia și Planul de Acțiuni pentru Regiunea Dunării sunt disponibile la <http://www.danube-region.eu/>

1. Efort orientat spre activități specifice (zone de interes) identificate ca fiind cele mai importante sectoare pentru dezvoltarea creșterii: turismul litoral, energia albastră, acvacultură, biotehnologia albastră și exploatarea minerelelor marine.
2. Instrumente transversale care sunt specifice, măsuri de integrare a politicii în toate sectoarele inclusiv amenajarea spațiului maritim, managementul integrat al litoralului, inițiativa și supravegherea maritimă Cunoașterea maritimă 2020.
3. Strategii pentru bazinele maritime¹

Alte aspecte care sunt cruciale pentru o dezvoltare durabilă în economia albastră sunt dezvoltarea abilităților adecvate, cercetarea marină și maritimă și accesul la finanțare.

Comisia Europeană a extins dialogul privind dezvoltarea durabilă a economiei albastre a Mării Negre la toate țărilor Mării Negre, în timpul unei conferințe ținute la București, România, pe 30 ianuarie 2014.

Europa 2020

Europa 2020 este strategia UE pe zece ani de creștere și ocupare a forței de muncă lansată în 2010. Aceasta are ca scop crearea în cadrul UE a condițiilor pentru o creștere economică:

- ✓ Inteligentă, prin mai multe investiții eficiente în educație, cercetare și inovare;
- ✓ Durabilă, datorită unei mișcări decisive către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon;
- ✓ Inclusivă, cu un puternic accent pe crearea de locuri de muncă și pe reducerea gradului de sărăcie.

Politica de Coeziune este principalul instrument de investiție al UE pentru realizarea obiectivelor strategiei Europa 2020 în cadrul statelor membre ale UE.

¹ Direcția Generală a Afacerilor Maritime și Pescuit desfășoară două studii cu privire la potențialul de creștere albastră a Mării Negre și cu privire la folosirea așa-numitelor clustere maritime, rețele de firme, instituții de formare, centre de cercetare, autorități locale și regionale. (extras din discursul Comisarului Maria Damanaki din 30 ian 2014, Conferința dedicată părților interesate de la Marea Neagră cu privire la Dezvoltarea durabilă a economiei albastre a Mării Negre, București, 30 ianuarie 2014)

3. Analiza socio-economică și analiza SWOT a Bazinului Mării Negre

Metodologia pentru identificarea strategiei relevante pentru programul de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre a inclus mai întâi o analiză a mediului socio-economic a zonei geografice a programului și a punctelor tari, a punctelor slabe, a oportunităților și a amenințărilor sale (SWOT).

Analiza socio-economică și SWOT a ariei geografice a programului a fost elaborată în vara-toamna anului 2013¹. Se bazează pe informațiile furnizate de țările participante, precum și pe datele și rapoartele de la agențiile UE și de la organizațiile internaționale. Deoarece cifre ale situației socio-economice la nivel sub-național nu sunt mereu disponibile sau comparabile, rezumatele cu privire la zona geografică a Bazinului Mării Negre se bazează adesea pe statisticile de la nivel național; cu toate acestea, analiza se concentrează pe teritoriile eligibile pentru Cooperarea Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate și se bazează pe date sub-regionale, ori de câte ori sunt disponibile, în analiza specifică a teritoriilor și în selecția problemelor principale acoperite.

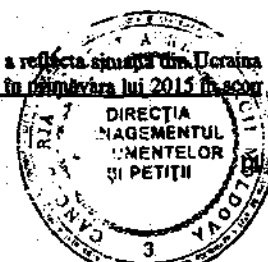
3.1 Teritoriu și demografie

Privire de ansamblu asupra zonei geografice a programului de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre

Un rezumat statistic al zonei geografice a Bazinului Mării Negre eligibilă programului este prezentată în tabelul de mai jos.

ȚARA	REGIUNI ELIGIBILE	TERITORIU	POPULAȚIE	URBAN	RURAL	NEDE ORAȘ	DENSITATE
ARMENIA	(întreaga țară)	29 743	3 017	63%	37%	14	101
AZERBAIJAN	(întreaga țară)	86 600	9 356	53%	47%	54	108
BULGARIA	Severozapaden	14 487	966	73%	27%	4	82
	Yugoiztochen	19 798	1 078	71%	29%	7	54
GEORGIA	(întreaga țară)	69 700	4 484	53%	47%	15	64
GRECIA	Kentriki Makedonia	19 146	1 876	78%	32%	10	100

¹ Partea privind 'Provocările legate de siguranță și securitate' a fost totuși actualizată în februarie 2015 pentru a reflecta situația din Ucraina și criza internațională majoră legată de această situație. Unele tabele și grafice au fost, de asemenea, actualizate în primăvara lui 2015 în scop informational, fără a schimba valabilitatea analizei originale.

	Republica Macedonia	31 777	2 405	51%	10%	7	43
	Republica Serbia	33 324	2 432	43%	10%	9	112
ROMANIA	Sud-Est	35 762	2 546	54%	46%	11	71
RUSIA	Krasnodar Krai	76 000	5 125	53%	47%	n.a.	67
	Republica Ucraina	77 800	2 450	3%	3%	n.a.	37
TURCIA	Istanbul (TR10)	5 196	14 377	100%	-	1	2767
	Tekirdag, Edirne, Kocaeli (TR2)	18 455	1 651	89%	17%	1	68
	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova (TR42)	20 184	3 522	88%	12%	5	175
	Erzincan, Erzurum, Bartın (TR1)	8 493	1 820	34%	16%	3	104
	Kastamonu, Çankırı, Sinop (TR82)	26 435	757	36%	64%	3	29
	Samsun, Tokat, Gümüşhane, Amasya (TR60)	23 425	2 717	34%	24%	4	73
	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane (TR90)	35 174	2 567	66%	34%	6	73
UCRAINA	Odessa	21 100	2 895	57%	33%	7	73
	Mykolaiv	24 585	1 174	68%	32%	4	48
	Chernoubov	25 500	1 078	51%	33%	5	49
	Zaporozh'ye Oblast	27 200	1 785	77%	23%	6	66
	Dnietropetrovsk Oblast	25 517	1 371	91%	9%	7	165
	Republica Crimeea	26 081	1 965	63%	37%	11	75
	Sevastopol	35 000	1 000	3%	3%	1	144
TOTAL		835 328	77 235	71%	29%	201	92

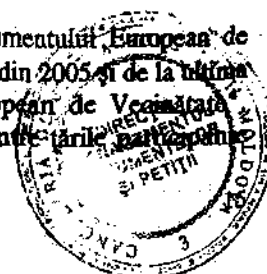
Tabelul 1. Rezumat al zonelor geografice eligibile din Bazinul Mării Negre¹

Tendințe demografice

În 2012 zona geografică a programului de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate avea o populație de 77,2 milioane oameni, însemnând o creștere de 3 milioane din 2005 și de la ultima perioadă de programare a Cooperării Transfrontaliere în cadrul Instrumentului European de Vecinătate. Această creștere generală relevă totuși tendințele demografice extrem de disparate printre țările participante.

Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020

Proiect final 30 iunie 2015 – revizuit noiembrie 2015

(vezi figura 1 mai jos). În timp ce pe de-o parte în Azerbaijan și Turcia populația din zonele eligibile a crescut constant, respectiv cu 0,75 milioane și 2 milioane de-a lungul perioadei, pe de altă parte zone geografice eligibile ale Armeniei, Bulgariei, României și Ucrainei¹ au înregistrat pierderi semnificative² ale numărului populației³. Atât ratele de fertilitate inegale – de la 2,1 nașteri pentru o femeie, în medie, în Turcia la 1,3 în România⁶ – și tendințele de migrație explică aceste diferențe.

Figura 1. Creșterea populației la nivel de țară (anual %), așezate pe ani în perioada 2006-2012⁷

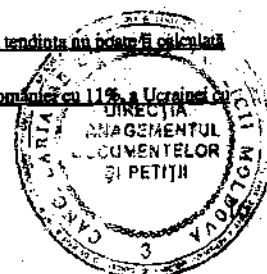
Legenda: Russian Federation: Federația Rusă, Turkey: Turcia, Ukraine: Ucraina

Doar Rusia, Grecia și Azerbaijan au înregistrat fluxuri de migrație pozitive în 2010, o constantă din 2005⁸. Deși Grecia este încă percepută ca o poartă de acces către spațiul Schengen al UE pentru mulți imigranți legali și ilegali, atractivitatea acesteia a scăzut în ultimii ani și se confruntă, începând cu 2008⁹ cu un puternic fenomen de emigrare din cauza crizei economice dure. Totuși¹⁰, conflictul armat care a izbucnit în Siria în primăvara lui 2011, a dus la fluxuri mari de migrații pe teritoriul Turciei, care a înregistrat în 2012 o populație netă de 350.000 de oameni¹⁰, în timp ce în aprilie 2014, totalul înregistrat al populației de refugiați sirieni în Turcia a fost de peste 735.000 de oameni¹¹. Aceasta situație a creat o mai mare presiune exercitată de migrație la frontierele greco-turce, în special la frontierele maritime¹².

¹ Vă rugăm să rețineți că datele pentru Rusia nu au fost actualizate (deoarece nu au fost furnizate la nivel regional), prin urmare, tendința nu poate fi calculată pentru regiunile din Rusia.

² Între 2005 și 2012, populația zonelor eligibile ale programului ENI CBC din Armenia a scăzut cu 8%, a Bulgariei cu 5%, a României cu 11%, a Ucrainei cu 5%.

³ Actualizat la data de 6 mai 2015 pentru a reflecta evoluțiile recente

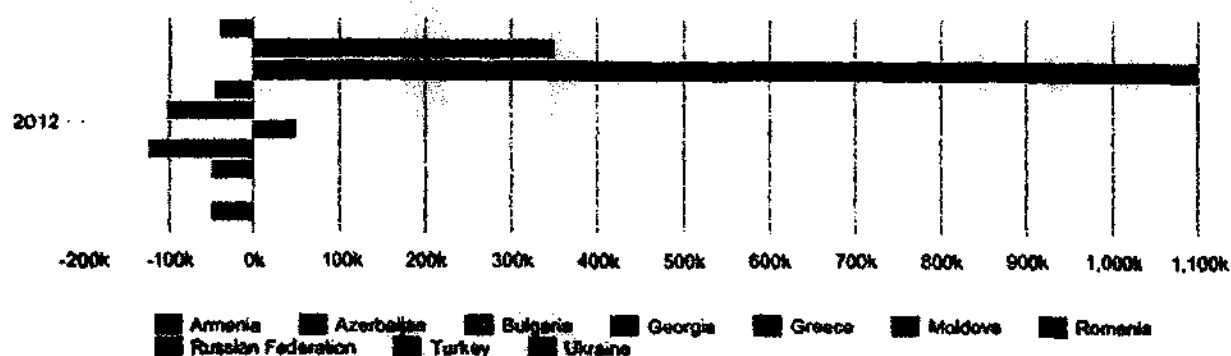

Figura 2. Migrația netă, 2012¹³

Toate celelalte țări participante, inclusiv țări membre ale UE Bulgaria și România, sunt o sursă de migrație, mai ales migrație a forței de muncă, către oportunități economice mai bune în alte țări membre ale UE, ceea ce sugerează că dezvoltarea economică locală pe toate laturile Bazinului Mării Negre rămâne o problemă-cheie pentru cooperare¹⁴.

Deși toate țările din regiunea Mării Negre trimit și tranzitează țări pe rutele de migrație spre Europa de Vest, migrația din regiunea în sine rămâne puternică: în 2005 primele zece țări de origine ale imigranților la regiunea Mării Negre includ Rusia, Ucraina, Azerbaidjan, Georgia, Bulgaria, Armenia și Moldova, în timp ce Rusia, Ucraina, Turcia și Grecia apar în top zece al destinațiilor emigranților din regiunea Mării Negre¹⁵.

Un număr de provocări și oportunități au decurs din aceste fluxuri de migrație interne și externe. 'Exodul de inteligență și de competențe' (deoarece cei cu studii superioare și competențe părăsesc țara) este recunoscut ca fiind o problemă serioasă în Moldova, România și Armenia, și afectează în special doctorii și forța de muncă medicală specializată în Moldova și Bulgaria¹⁶. În urma crizei din 2008 și a recesiunii ce a urmat acesteia în Grecia, un șomaj extrem de ridicat a dus, de asemenea, la un exod considerabil de inteligență.¹⁷ O problemă asociată este irrosirea abilităților, datorită faptului că migranții cu studii superioare ajung deseori să accepte locuri de muncă slab calificate (ex. precum construcții, lucrători casnici)¹⁸. Exodul de inteligență este, de asemenea, o problemă importantă pentru Turcia, cu o incidență mare de studenți absolvenți în străinătate care nu se întorc în țara lor.¹⁹ Cu toate acestea, migrația forței de muncă poate contribui, de asemenea, la reducerea șomajului și la generarea transferurilor de bani private în țara de origine, aspect care joacă un rol din ce în ce mai important în dezvoltarea economică a regiunii. Prin urmare, gestionarea eficientă a migrației în cadrul regiunii Mării Negre este o problemă de interes comună și există un potențial în special pentru facilitarea legăturilor dintre emigranți și comunitățile lor de acasă, inclusiv transferul de bani și dezvoltarea științifică, a afacerilor și a altor tipuri de rețele²⁰.

Dezvoltare urbană și rurală

În 2012, densitatea populației în zona geografică a programului de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre a fost de 91 oameni/km², o ușoară creștere din 2005 deși sub media UE de 120 oameni/km²²¹. Densitatea în zonele eligibile ale Bazinului Mării Negre variază de la 2,767 oameni/km² în Istanbul la 29 oameni/km² în Kastamonu, evidențiind discrepanțe imense în dezvoltarea teritorială, precum și un proces de urbanizare în desfășurare (vezi tabelul 1 de mai sus)²².

¹ Migrația netă = numărul total de imigranți mai puțin numărul anual de emigranți (incluzând atât cetățeni, cât și non-cetățeni)

Programul de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate este caracterizat prin includerea atât a zonelor rurale mai mari, cât și a marilor orașe, inclusiv trei capitale (Baku, Tbilisi, Erevan) și megaorașul Istanbul. Din 2005 populația urbană în zona geografică a programului a crescut cu 5 puncte la 64%, o tendință care este comună tuturor regiunilor din cadrul zonei eligibile, deși deosebit de puternică în Turcia, dat fiind faptul că Istanbul a crescut cu 2,2 milioane (aproape 20%) pe parcursul perioadei. Deși acest proces de urbanizare nu se potrivește încă cu media UE (unde 74% din populație este urbanizată), acesta dă naștere unor provocări comune de mediu și socio-economice pentru a asigura dezvoltarea urbană durabilă.

O altă caracteristică a zonei geografice a programului este populația densă a multora dintre zonele de coastă, care crește considerabil în perioada sezonului de vară datorită turismului, creând oportunități economice, dar și punând, totodată, presiune asupra infrastructurii locale și mediului.

Structura populației pe grupe de vârstă

Tendențele democratice din cadrul zonei geografice eligibile a Bazinului Mării Negre relevă dinamici disparate în ceea ce privește structura populației pe grupe de vârstă și provocările socio-economice conexe. Grecia și Bulgaria, precum și într-o măsură mai mică Ucraina, România și Georgia, au o populație îmbătrânită, cu oameni cu vârsta peste 65 de ani reprezentând mai mult de 20% din populația lor aptă de muncă (vezi figura 4 mai jos) – lucru ce duce la probleme specifice de sănătate și de finanțare a pensiilor. Pe de altă parte, Azerbaijan și Turcia au demografii mai dinamice și o populație mai tânără de ex mai mult de 23% din populația orașului Istanbul are sub 14 ani²³, dând naștere la provocări legate de educație și integrarea pe piața muncii.

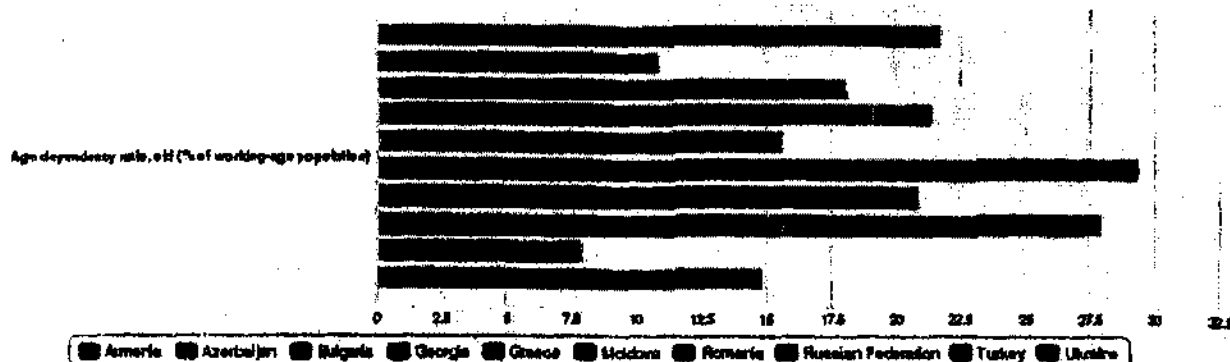

Figura 3. Rata dependenței persoanelor vârstnice, >65 de ani ca % din populația aptă de muncă (15-64 ani), 2012²⁴

Legenda: Age dependency ratio, old (% of working age population) = Rata dependenței persoanelor vârstnice (% din populația aptă de muncă)

SWOT - DEMOGRAFIE	
PUNCTE TARE	PUNCTE SLABE
Populație tânără Turcia și Azerbaijan	- Proces de urbanizare puternic - Pentru Grecia, Bulgaria, Ucraina, România și Georgia, îmbătrânirea populației acestora dă naștere la probleme de sănătate și finanțare a pensiilor

Fluxuri de imigrație potențial pentru dezvoltarea umanistică, a studiilor și a afacerilor de rețele cu imigranți din regiunea Bazinului Mării Negre	Pentru Azerbaidjan și Turcia, populația tânără provoacă în domeniul educației și integrării pe piața muncii Imigrarea forței de muncă spre oportunități economice mai bune în afara regiunii Bazinului Mării Negre

3.2 Economie

Privire de ansamblu asupra structurii și performanței economice

Din 2000 până în 2008, țările din Bazinul Mării Negre s-au bucurat de o creștere constantă bazată pe fluxurile de investiții străine, creșterea creditului, creșterea cererii interne, a investițiilor și în mod special creșterea exporturilor către piețele Europei de Vest²⁵. După scurta, dar severa recesiune care a lovit economiile regiunii Mării Negre, ce a urmat crizei globale din septembrie 2008, multe dintre acestea, în special Grecia, par a se recupera (vezi figura 4 de mai jos).

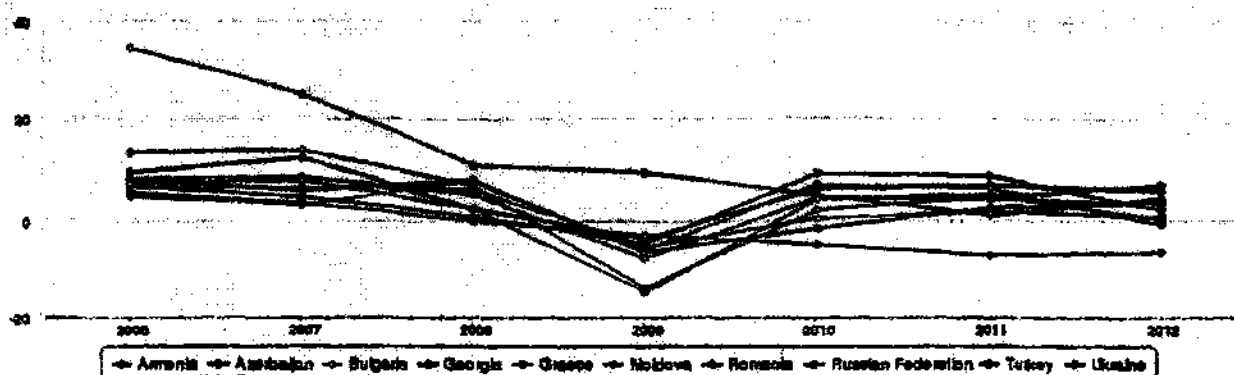
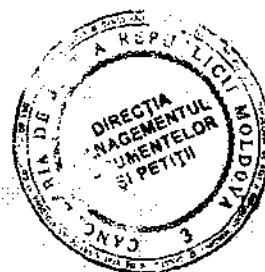

Figura 4. Privire de ansamblu asupra tendințelor de creștere a PIB-ului pe an în perioada 2006-2012 (anual %)²⁶ și impactul crizei din 2008

Majoritatea performanțelor economice ale țărilor din regiunea Mării Negre au depășit cu mult media UE pe parcursul perioadei 2006-2012 (vezi figura 5 de mai jos). Azerbaidjan, Moldova, Georgia și Armenia au înregistrat în mod deosebit o creștere puternică în timp ce, pe de altă parte, economia Grecia a cunoscut un regres în decursul acestei perioade.

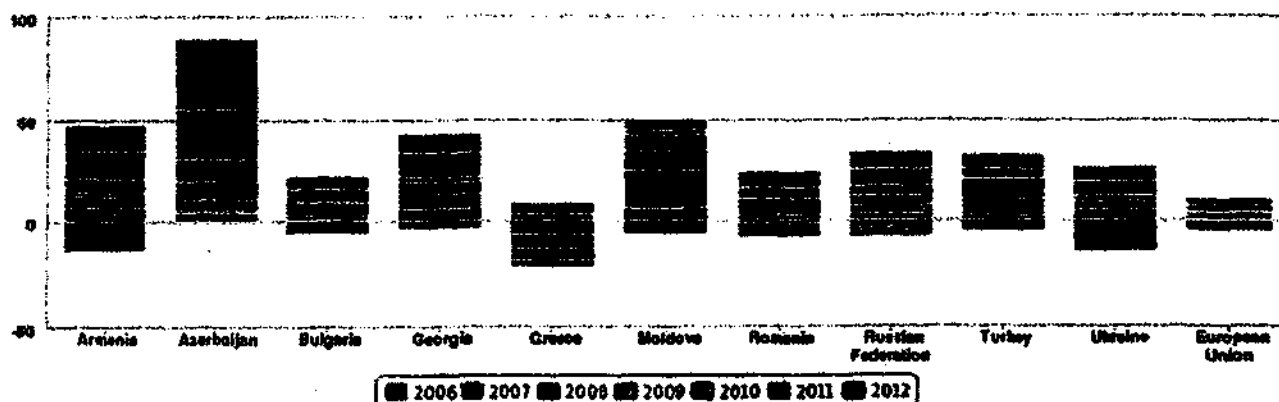

Figura 5. Creșterea PIB-ului per țară în perioada 2006-2012 (anual %)²⁷

Legenda: European Union=Uniunea Europeană

Ratele de creștere din 2012 au arătat încă variații considerabile între țări, atât cu Georgia și Armenia care au atins rate înalte de creștere (peste 6%), în timp ce datele sub-naționale reflectă disparități și mai mari și dificultăți persistente, în special în regiunile eligibile din Ucraina²⁸.

Deși creșterea economică pentru țările din Bazinul Mării Negre a rămas în medie limitată în 2012, tot a depășit media UE, care a suferit o scădere generală de 0,3%. Recesiunea UE și problemele continue care au derivat din criza datorilor limitează și mai mult redresarea economică în regiunea Mării Negre. UE, și în special zona geografică Eurozone, este de departe cel mai important partener economic al țărilor din regiunea Mării Negre, statele membre ale UE sunt partenerii comerciali cheie și principala sursă de finanțare și de investiții străine (FDI) pentru majoritatea țărilor din regiunea Mării Negre²⁹.

Alți indicatori-cheie au arătat tendințe stabile și durabile în regiunea Mării Negre, în special indicele prețurilor de consum care indică o tendință continuă de scădere a presiunilor asupra prețurilor de-a lungul anilor. Pentru prima dată în 2012, toate țările din regiunea Mării Negre au înregistrat rate ale inflației cu o singură cifră, iar inflația a fost sub 5% în opt țări³⁰.

A existat o evoluție pozitivă generală a competitivității globale în țările din Bazinul Mării Negre, conform măsurătorilor Indicelui Global de Competitivitate (CGI) al Forumului Economic Mondial. În ultimii cinci ani, scorurile CGI pentru cele mai multe țări au crescut, însemnând că țările au îmbunătățit setul de instituții, politici și factori care determină nivelul de productivitate și, prin urmare, potențialul acestora de creștere economică și capacitatea acestora de a susține un nivel ridicat de venituri³¹. Între 2008 și 2013, Azerbaijan a sărit de la 69 la 39 (din 148 țări) în clasamentele CGI, înlocuind Rusia (retrogradând de la 51 la 64) ca cea mai competitivă economie din Bazinul Mării Negre. Armenia, Turcia, Georgia și Bulgaria sunt celelalte țări care și-au îmbunătățit cel mai mult scorurile lor și poziția în clasament de-a lungul perioadei. Plasate într-un context mondial, țările din Bazinul Mării Negre au ca avantaje competitive principale disponibilitatea unei forțe de muncă sănătoase și educate și un mediu macro-economic favorabil (cu excepția Greciei), în timp ce factorul inovației reprezintă punctul lor cel mai slab (a se vedea tabelul 2 de mai jos).

²⁷ Vă rugăm să rețineți că figura 6 prezintă creșterea PIB (atât negativă cât și pozitivă) pe an

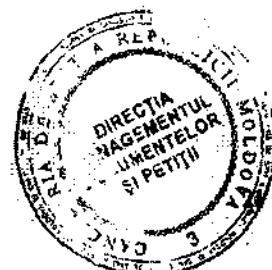
Țara	Clasament GCI (din 148)	GCI scor (1-7)	1 scor (1-7)	2 scor (1-7)	3 scor (1-7)	4 scor (1-7)	5 scor (1-7)	6 scor (1-7)	7 scor (1-7)	8 scor (1-7)	9 scor (1-7)	10 scor (1-7)	11 scor (1-7)	12 scor (1-7)
Azerbaidjan	38	4.51	4.06	4.06	6.02	5.07	4.00	5.22	4.72	3.89	4.19	3.80	3.97	3.45
Turcia	44	4.45	4.08	4.45	4.62	5.86	4.29	4.52	3.74	4.40	4.05	5.30	4.36	3.47
Bulgaria	57	3.31	3.38	3.83	3.81	6.00	4.25	4.19	4.38	3.85	4.45	3.87	3.89	2.97
Federația Rusă	64	4.25	3.28	4.61	5.93	5.71	4.66	3.80	4.31	3.99	3.97	5.78	3.56	3.13
Georgia	72	4.15	4.00	4.31	4.91	5.75	3.79	4.39	4.59	3.91	4.38	3.86	3.47	2.68
România	76	4.13	3.34	3.33	5.14	5.47	4.41	3.89	3.96	3.95	4.14	4.44	3.62	3.01
Armenia	79	4.10	3.98	3.81	4.88	5.46	4.18	5.34	4.49	3.91	3.74	2.75	3.82	2.98
Ucraina	84	4.05	2.99	4.07	4.20	5.84	4.75	3.81	4.18	3.46	3.28	4.60	3.68	3.03
Moldova	88	3.94	3.24	3.57	4.82	5.35	3.88	3.93	4.08	3.68	3.59	2.55	3.32	2.42
Grecia	91	3.93	3.49	4.79	2.82	6.10	4.81	3.93	3.77	2.86	4.62	4.37	3.84	3.08

Indicele Global de Competitivitate este bazat pe 12 piloni: (1) Instituții, (2) Infrastructură, (3) Mediu macroeconomic, (4) Sănătate și educație primară, (5) Educație și învățare superioară, (6) Eficiența pieței bunurilor, (7) Eficiența pieței aburului, (8) Dezvoltarea pieței financiare, (9) Disponibilitatea tehnologică, (10) Dimensiunea pieței, (11) Conștientizarea afacerilor, (12) Inovare.

Tabelul 2. Clasamentul Indicelui Global de Competitivitate (GCI) 2013-2014 (din 148 țări) și scoruri (de la cel mai mic la cel mai înalt 7), general și pentru fiecare dintre cei 12 piloni. Caracteristicile cele mai puternice ale țărilor sunt evidențiate cu galben.

În 2013, potrivit studiului Forumului Economic Mondial³², corupția este percepută de liderii mediului de afaceri ca fiind cel mai problematic factor în desfășurarea de afaceri în Armenia, Azerbaidjan, Bulgaria, Moldova și Rusia, și ca al doilea cel mai problematic factor în România (după cotele de impozitare) și Ucraina (după accesul la finanțare). În Grecia și Georgia, accesul la finanțare este considerat factorul cel mai problematic, în timp ce în Turcia acesta e reprezentat de cotele de impozitare.

În 2011 doar trei țări (Georgia, Azerbaidjan și Armenia) au atras investiții străine directe (FDI) mai mari de 5% din PIB față de șapte țări în 2007 (a se vedea figura 6 de mai jos). FDI este un indicator util al modului în care mediul de afaceri în teritoriile eligibile este perceput de investitori și arată regiunea Mării Negre în ansamblu suferă încă de o aversiune mai largă a riscurilor în urma crizei din 2008.

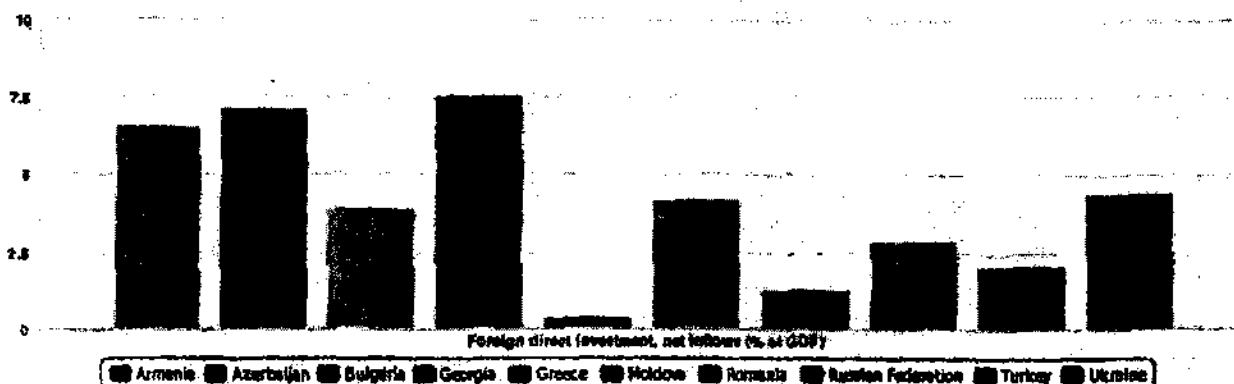

Figura 6. Investiții Străine Directe, ca % din PIB, 2011³³

Legenda: Foreign direct investment, net inflows (% of GDP)=Investiții străine directe, intrările nete de investiții (% din PIB)

Emigrarea semnificativă începând cu anii 1990, îndeosebi emigrarea forței de muncă, a generat fluxuri considerabile de transferuri de bani în regiunea Mării Negre (a se vedea figura 7 de mai jos). Transferurile de bani personale primite reprezintă o parte substanțială din Produsul Intern Brut (GDP) pentru Moldova (23%), Armenia (20%) și Georgia (11%), și sunt aproape la același nivel ca investițiile străine directe (FDI) per ansamblu pentru Ucraina. Deoarece transferurile de bani din partea imigranților tind să fie mai previzibile și mai stabile decât FDI ca sursă de operațiuni de schimb valutar, acestea joacă un rol important în compensarea balanței deficitului comercial. Transferurile de bani influențează, de asemenea, activitatea economică în țara de destinație, prin creșterea cererii de consum, a economiilor și investițiilor și a activității antreprenoriale și, ca atare, reprezintă o oportunitate de a avea un avantaj în a obține un beneficiu maxim pentru țările în cauză ex. încurajarea investițiilor productive ale transferurilor de bani³⁴.

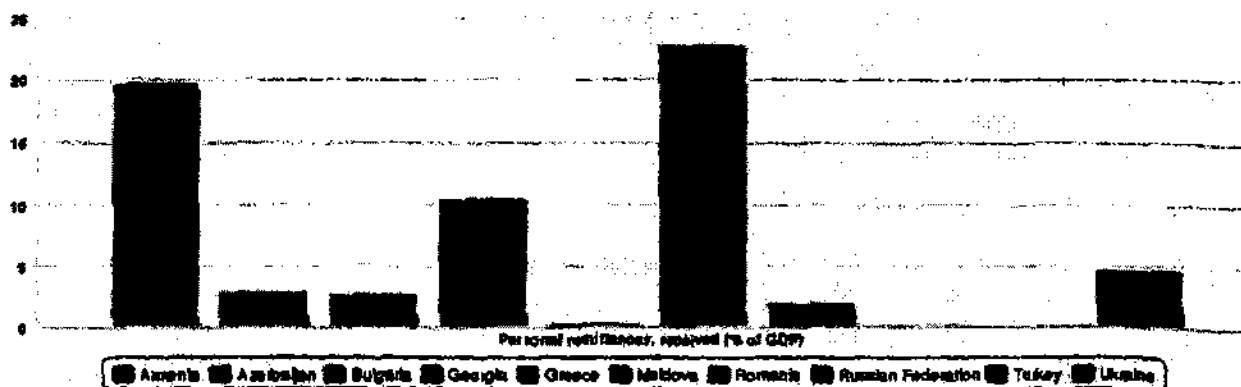
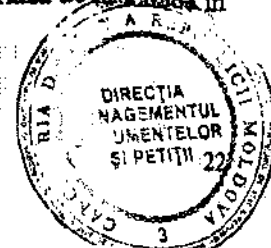

Figura 7. Transferuri bănești personale primite, ca % din PIB, 2011³⁵

Legenda: Personal remittances, received (% of GDP)=Transferuri bănești personale, primite (% din PIB)

Produsul Intern Brut (GDP) pe cap de locuitor reflectă încă disparități mari ale bunăstării între țările din regiunea Mării Negre (a se vedea figura 8 de mai jos). PIB pe cap de locuitor în 2012 variază de la 2.000\$ în

Moldova la 22.083\$ în Grecia. Media pentru regiune este de 8.139\$, ceea ce corespunde unui nivel de venituri medii-superioare¹.

Această medie este totuși de patru ori mai scăzută decât cifra totală a UE în 2012 (32.677\$), deși, având în vedere că a fost de șase ori mai scăzută în 2006, a existat o convergență de-a lungul perioadei, determinată de o creștere economică mai puternică, în medie, în regiunea Mării Negre (a se vedea figura 5 de mai sus). Atunci când se compară Paritatea Puterii de Cumpărare (PPP), PIB-ul pe cap de locuitor este și mai scăzut, dat fiind faptul că cifra medie a regiunii Mării Negre este de doar 2,5 ori mai scăzută decât aceea pentru UE.

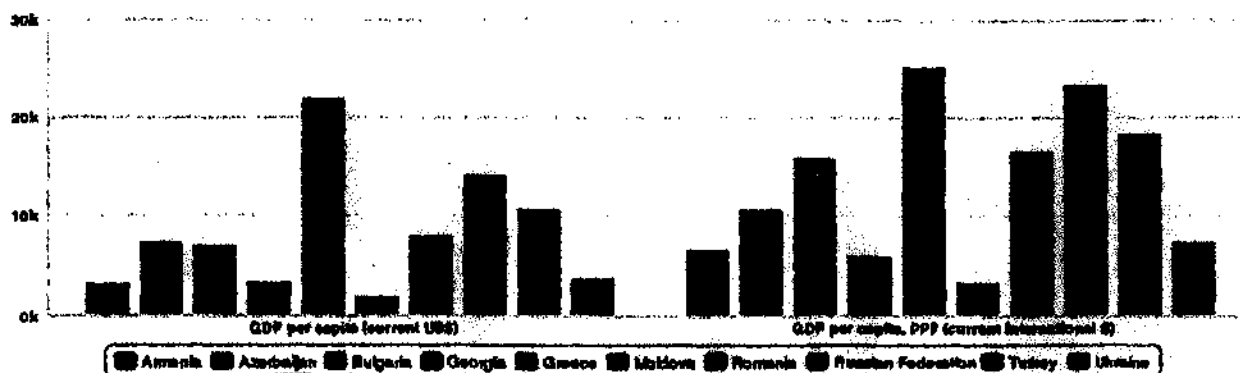

Figura 8. PIB pe cap de locuitor pentru țările din regiunea Mării Negre, 2012²⁶

Legendă: GDP per capita (current US\$) = PIB pe cap de locuitor (US\$ actual), GDP per capita (current international \$) = PIB pe cap de locuitor (US\$ actual internațional)

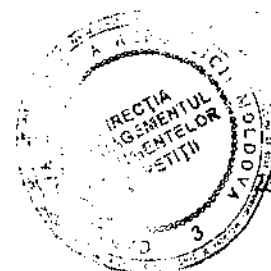
Disparitățile dintre țările de la Marea Neagră s-au redus, de asemenea, pe parcursul ultimilor ani, mai ales ca urmare a ratelor de creștere diferite ale țărilor, dar și într-o măsură mai mică datorită tendințelor demografice disparate, afectate în mod special de fenomenul emigrării²⁷. Ca rezultat raportul în 2006 de 1 la 22 între cel mai scăzut (Moldova) și cel mai înalt (Grecia) al cifrelor PIB pe cap de locuitor, a scăzut la 1 la 11 în 2012 pentru PIB-ul nominal și la 1 la 7 pentru PPP - Paritatea Puterii de Cumpărare (a se vedea figura 8 de mai sus).

Structura economică în zona geografică eligibilă a Bazinului Mării Negre încă arată, în ansamblu, o pondere mai largă decât media UE a sectoarelor agriculturii și industriei. În ceea ce privește structura economiei, țările au în comun un declin pe termen lung al sectorului agricol, creșterea rapidă a sectorului de servicii și faptul că pe partea de cheltuieli conturile sectorului privat pentru majoritatea creșterii economice progresive au condus în special de cererea de consum²⁸.

Cu toate acestea, economiile regiunii Mării Negre sunt foarte diverse în structura lor, ex. Armenia și Moldova se bazează pe sectoarele lor agricole, în timp ce de ex. Ucraina este încă dependentă de industria 'greă' cu valoare adăugată scăzută. Cele mai multe țări sunt importatoare de energie, dar există și două țări exportatoare de energie (Rusia și Azerbaijan), care se bazează pe aceste exporturi pentru a-și alimenta creșterea și pentru a face față provocării de a-și diversifica economiile. Chiar și creșterea sectorului de servicii tinde să ia forme diferite. În unele cazuri sectorul de retail este mai semnificativ, dar și în grade diferite serviciile financiare, turismul, transportul și expedierile joacă roluri importante²⁹. Acest lucru poate genera complementarități în care se poate dezvolta o cooperare regională.

¹ Potrivit clasificării Băncii Mondiale

²⁶ A se vedea figurile 1, 2 și 5 pentru mai multe detalii

Întreprinderi Mici și Mijlocii

Întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri)¹ în zona geografică a Programului de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate² reprezintă 99% din toate întreprinderile, ceea ce este similar cu situația generală a UE. IMM-urile joacă un rol important în calitate de motoare esențiale pentru creștere economică, oferă mai mult decât jumătate din toate locurile de muncă și mai mult de o treime din valoarea adăugată brută³. Încă mai există potențial pentru creștere, în special în partea de est a Bazinului, luând în considerare că aceste cifre generale sunt sub mediile UE și OCDE (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică), unde IMM-urile acoperă două treimi din locurile de muncă și mai mult de jumătate din valoarea adăugată brută³⁹.

Accesul la finanțare continuă să fie una dintre cele mai semnificative provocări pentru crearea, supraviețuirea și creșterea IMM-urilor, în special a celor inovatoare, o problemă ce a fost puternic exacerbată de către criza financiară. Incubatoarele de afaceri, clusterle de IMM-uri inovatoare, parcurile de științe și tehnologii și agențiile de dezvoltare pot juca un rol important în facilitarea accesului potrivit la finanțarea pentru IMM-uri la nivelurile locale și regionale. Orașele și regiunile pot sprijini și consolida această funcție prin parteneriate cu instituții financiare private și universități.

Alte provocări pentru o dezvoltare ulterioară a IMM-urilor în Bazinul Mării Negre includ diminuarea poverii administrative asupra micilor afaceri, sprijinirea dezvoltării antreprenoriale și îmbunătățirea competențelor, sprijinirea răspândirii tehnologiei și a accesului IMM-urilor la piețele internaționale. Acest lucru ar putea oferi oportunități în special pentru dezvoltarea unor sectoare regionale importante, precum agribusiness, tehnologii de informații și comunicații (ICT), turism și construcții⁴⁰.

O comparație a reglementărilor de afaceri pentru întreprinderile mici și mijlocii în țările din Bazinul Mării Negre relevă discrepanțe mari, o cale inegală a reformelor, precum și un potențial mare de schimb de bune practici între țări (a se vedea Tabelul 3 de mai jos). Unele țări (Georgia, Armenia) au atins un real succes în îmbunătățirea reglementărilor care sporesc activitatea afacerilor și acum se clasează printre mediile cele mai favorabile afacerilor la nivel mondial, în timp ce climatul de afaceri a devenit comparativ mai nefavorabil în România, Rusia, Bulgaria și Ucraina din 2007. Georgia iese în evidență ca fiind o țară care a reușit cu succes să îmbunătățească aceste aspecte, începând cu 2005, atât la nivel regional, cât și mondial, axându-se mai întâi pe reducerea complexității și a costului proceselor de reglementare (în domenii precum înființarea afacerilor, avize de construcții, înregistrarea proprietății) iar mai apoi pe consolidarea instituțiilor juridice relevante pentru reglementarea afacerilor (în domenii precum obținerea de credite). Cu scopul de a obține redresare economică, Grecia și-a îmbunătățit considerabil cadrul de reglementare, deși se clasează pe un loc destul de scăzut.

¹ IMM-uri : <250 angajați, < 50m\$ cifra de afaceri sau <43m\$ bilanș total (așa cum este definit de CE)

² Pe baza datelor furnizate de țările participante (colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare); date pentru Georgia < 100 angajați

³ Valoare adăugată = valoarea producției minus valoarea consumului intermediar. Este o măsură a contribuției la PIB realizată de un producător individual, o industrie sau un sector.

Tabelul 3. Ușurința de a face afaceri (EDB) clasament general 2007 (clasament din 175 țări) și 2012 (din 185 țări) și clasare indicator-cheie pentru 2014¹. O clasare bună pe indicele EDB înseamnă că mediul de reglementare este mai favorabil pentru a începe și a opera o firmă locală. Caracteristicile puternice ale fiecărei țări sunt evidențiate cu galben.

Comerțul internațional

Cu exporturi medii reprezentând 39% din PIB și importuri 46% din PIB, țările de la Marea Neagră prezintă per ansamblu în 2012 o deschidere comercială¹ similară cu cea a UE (respectiv cu 43% pentru exporturi și 41% pentru importuri). Aceste ponderi medii maschează totuși discrepanțe naționale majore atât în privința

Țară	EDB Clasificarea 2007	EDB Clasificarea 2012	EDB Clasificarea 2014	Inițierea unei afaceri	Obținerea a vizelor de construcție	Obținerea a de energie electrică	Înregistrarea proprietății	Obținerea a creditului	Protejarea investițiilor	Plata Taxelor	Comerț transfrontalier	Executarea contractelor	Rezolvarea insolvenței
Bulgaria	27	9	15	5	3	37	1	7	43	38	33	23	122
Ungaria	54	66	38	49	101	125	57	23	14	89	57	75	38
România	34	32	45	4	81	131	7	36	49	41	110	51	69
Rusia	49	72	48	38	140	171	63	7	40	52	65	51	46
Ucraina	91	71	55	79	136	94	54	89	13	56	90	38	109
Georgia	109	78	61	52	88	80	116	71	62	59	48	155	52
Uzbekistan	95	112	62	34	150	143	12	61	100	49	155	14	65
Moldova	103	83	63	35	175	149	22	23	56	70	152	42	58
Azerbaidjan	99	67	80	12	150	159	10	104	51	33	166	31	94
Ucraina	128	137	96	76	70	185	59	17	109	108	154	43	142

integrării acestor țări în comerțul internațional – cu Bulgaria, Moldova și Ucraina fiind cele mai integrate și România și Rusia cel mai puțin – cât și în privința balanșului comercial, cu cele două țări exportatoare de petrol ce realizează un excedent comercial considerabil, în timp ce multe alte țări se confruntă cu deficite comerciale mari (a se vedea figura 9 de mai jos).

¹ Raportul deschiderii către comerț = raport comercial către PIB = media comerțului total (de ex. Suma exporturilor și importurilor de bunuri și servicii) în raport cu PIB. Este folosit pentru a măsura importanța tranzacțiilor internaționale în raport cu tranzacțiile economice și petitiile.

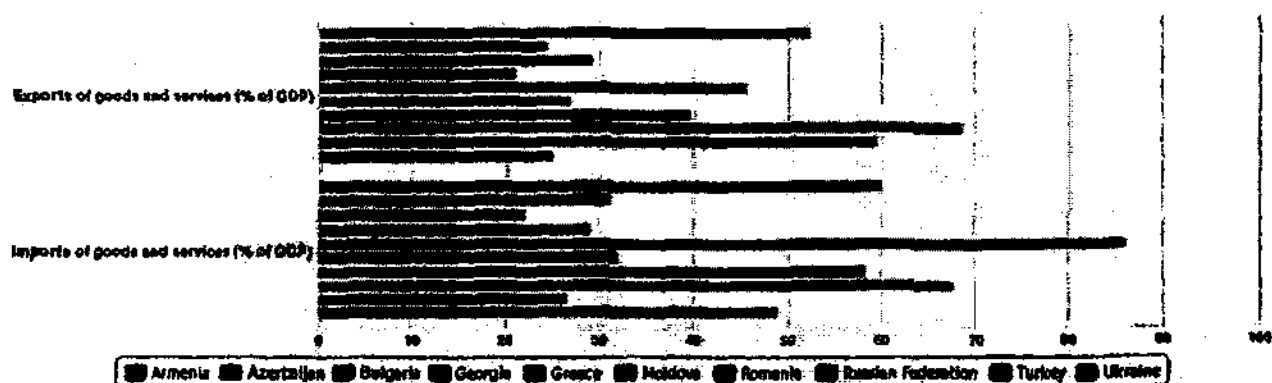

Figura 9. Exporturi și Importuri de bunuri și servicii, ca % din PIB, 2012⁴²

Legenda: Exports of goods and services (% of GDP)=Exporturi de bunuri și servicii (% din PIB), Imports of goods and services (% of GDP)= Importuri de bunuri și servicii (% din PIB)

Din 2004, UE a devenit partenerul comercial principal pentru fiecare țară din regiunea Mării Negre. În 2009, schimburile comerciale cu UE s-au ridicat la 30% din comerțul general pentru Armenia, 43 % pentru Azerbaijan și 29% pentru Georgia⁴³. Cifrele schimburilor comerciale relevă, de asemenea, că schimburile comerciale intraregionale din regiunea Mării Negre s-au extins mai repede decât comerțul exterior în general, atât în anii de creștere, din 2000-2008, cât și în anul de redresare 2010⁴⁴.

Defalcarea exporturilor-cheie pentru fiecare țară este prezentată în figura de mai jos și arată diferențele semnificative dintre profilurile de export din regiunea Mării Negre, cu precădere Moldova bazându-se în principal pe produse alimentare, România și Turcia pe bunuri fabricate și Azerbaijan și Rusia pe combustibil (a se vedea figura 10 de mai jos).

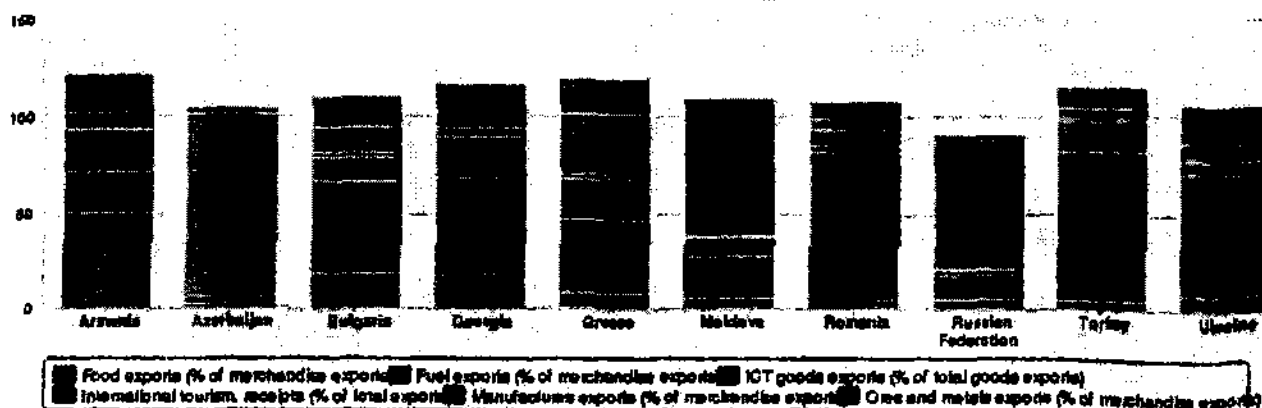

Figura 10. Tipuri principale de exporturi pe țară, 2011⁴⁵

Legenda: Food exports (% of merchandise exports)=Exporturile alimentare (% din exporturile de mărfuri), Fuel exports (% of merchandise exports)=Exporturile de combustibil (% din exporturile de mărfuri), ICT goods exports (% of total goods exports)= Exporturile de bunuri TIC (% din total exporturi de bunuri), International tourism receipts (% of total exports)= Turism internațional, încasări (% din total exporturi), Manufactures exports (% of merchandise exports)=Exporturile de manufactură (% din exporturile de mărfuri), Ores and metals exports (% of merchandise exports)=Exporturile de metale și minerale (% din exporturile de mărfuri)

Exporturile de tehnologie înaltă rămân limitate per ansamblu, variind de la 1,3% (Azerbaijan) la 10,2% (România) de bunuri fabricate exportate în 2011 față de 16% în medie pentru UE, cu o tendință inegală de-a lungul ultimilor ani (a se vedea figura 11 de mai jos). Aceste cifre arată că stimularea inovației și cercetării în aria geografică a Bazinului Mării Negre rămâne o provocare.

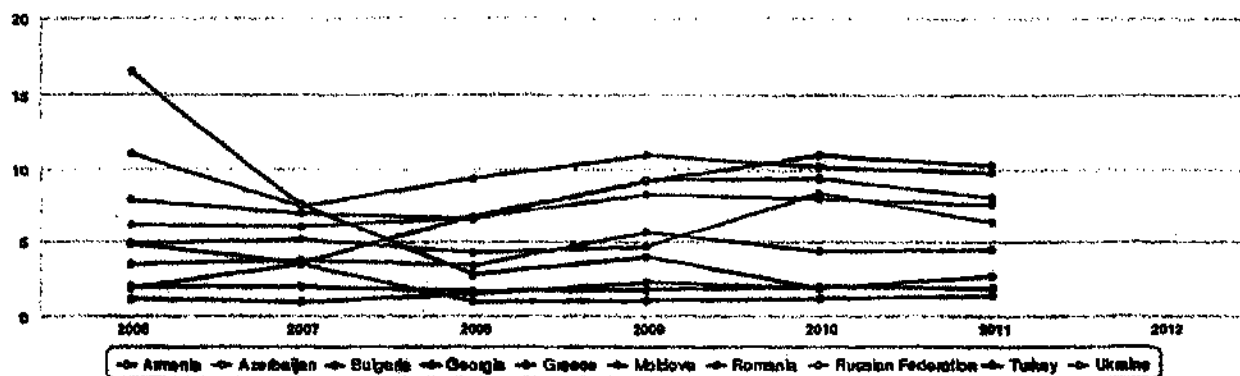

Figura 11. Exporturile de tehnologie înaltă (% din exporturile de produse fabricate), 2006-2011⁴⁶

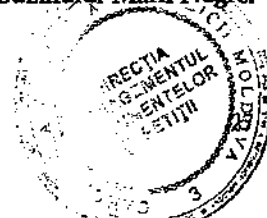
Turism

Climatul favorabil și caracteristicile naturale excepționale ale Bazinului Mării Negre – inclusiv izvoare minerale și plaje frumoase – au făcut din această regiune o destinație importantă pentru turism de agrement și sănătate, Crimeea fiind cea mai importantă. Stațiunile de pe litoral din Bulgaria, România, Ucraina, Rusia și Georgia sunt foarte active dar mai puțin dezvoltate pe coastele Turciei (unde turismul este concentrat în principal pe coasta Mediteranei). Potențialul turistic în zona geografică a Bazinului Mării Negre este bogat și diversificat, incluzând în plus pentru turism medical și spa, turism cultural, în natură, eco și agro-turism, turism de aventură, turism speologic și montan, și turism gastronomic, turism legat de râuri, vânătoare și scufundări, precum și turism de iarnă (ski)⁴⁷.

Chiar dacă lipsa datelor regionale exhaustive limitează posibilitatea de a proiecta o imagine completă a regiunii devine clar faptul că numărul de vizitatori internaționali în zona geografică eligibilă a Bazinului Mării Negre a crescut rapid din 2004⁴⁸ în mod special datorită infrastructurii turistice. În 2012 doar, Georgia a înregistrat 36% mai mulți turiști internaționali decât în 2011 atingând numărul de 4,4 milioane de vizitatori (față de 0,1 milion în 2004)⁴⁹. Numărul de vizitatori străini pe coasta Mării Negre din Bulgaria a crescut în mod constant cu 5-6% anual, în perioada 2009-2014⁵⁰. Turismul în regiunea Mării Negre constituie o componentă substanțială, vizitatorii din țările Bazinului Mării Negre reprezintă trei sferturi din numărul total de sosiri internaționale în Azerbaijan, aproape jumătate în Moldova și mai mult de o treime în România și Georgia⁵¹. Țările de origine comune pentru mai multe destinații turistice din Bazinul Mării Negre includ Germania, Statele Unite, Regatul Unit și Italia, oferind oportunități pentru produse de turism comune în jurul Mării Negre.

Expansiunea și diversificarea continuă a turismului în ultimele șase decenii semnifică faptul că a devenit unul dintre cele mai mari sectoare economice din lume, având cea mai rapidă creștere și se așteaptă să crească considerabil în următorii ani.⁵¹ Prin urmare, aceste tendințe internaționale ar putea constitui o oportunitate pentru cooperare pentru o dezvoltare turistică ulterioară bazată pe potențialul bogat al Bazinului Mării Negre.

⁴ Date regionale lipsă pentru Bulgaria și Ucraina; date lipsă pentru Armenia

Turismul are un impact pozitiv asupra locurilor de muncă și veniturilor, deși creează, de asemenea, schimbări ale mediului în special în zonele de coastă.

Agricultura

Deși sectorul agricol a scăzut în general în țările din Bazinul Mării Negre, este încă o componentă substanțială sau majoră a multora dintre economiile acestora, în special în privința oportunității locurilor de muncă, ex. Oferind peste 45% din oportunitatea locurilor de muncă în Georgia și Armenia (a se vedea figura 13, distribuția locurilor de muncă) sau în privința exporturilor (a se vedea figura 10 de mai sus). Produsele agricole cum ar fi fructe sau nuci, legume, cereale, carne, produse lactate, pește și alcool sunt printre produsele principale comercializate între țările din aria geografică a Bazinului Mării Negre⁵² și, prin urmare, ar putea exista bune complementarități potențiale.

Agricultura ecologică pare încă a fi puțin dezvoltată în aria geografică a Bazinului Mării Negre⁵³, reprezentând în cel mai bun caz 1,6% din terenurile agricole din regiunea de sud-est a României și 0,9% în regiunea Trabzon (Turcia), în ciuda unei tendințe mondiale de creștere puternică a terenurilor agricole ecologice. Terenurile agricole ecologice au crescut cu 57% în UE în perioada 2005 până în 2011, reprezentând 5.4% din terenurile agricole ale UE în 2011⁵⁴. Având în vedere aceste dinamici și natura intensivă a forței de muncă a agriculturii organice, poate prezenta o oportunitate pentru dezvoltarea și cooperarea ulterioară în Bazinul Mării Negre.

Dezvoltarea acvaculturii în Bazinul Mării Negre pare, de asemenea, să prezinte un potențial bun, inclusiv în toate categoriile (ape dulci, sălcii și marine). Producția din acvacultură a crescut de la 185.000 tone în 1999 la 320.000 tone în 2009 cu o rată de creștere medie anuală de aproape 7,3 %. Această creștere a producției a rezultat în principal din acvacultura de apă dulce (74%), reprezentată în mare parte de crapi și alte ciprinide, în timp ce moluștele și peștii (bibanul de mare european, midii, stridii, păstrăv de mare și calcan) caracterizează producția acvaculturii de apă sălcie și marină (26%)³⁵. Actuala dezvoltare a acvaculturii de apă sălcie și marină în regiune nu este omogenă și prezintă diferite modele în funcție de tehnologia aplicată și de speciile crescute (ex. Axându-se pe creșterea midiilor în Bulgaria și pe bibanul de mare și păstrăvul de mare în Turcia). Dezvoltarea tehnologiei în timpul ultimilor ani (incluzând cuști și noi sisteme de creștere) reprezintă noi oportunități pentru dezvoltarea acvaculturii marine precum și pentru cooperarea regională și schimbul de bune practici.

¹ A se lua în considerare faptul că lipsesc date regionale pentru mai multe țări

SWOT - ECONOMIE

- Creștere economică puternică, în medie (2006-2012), în special Azerbaidjan, Moldova, Georgia și Armenia
- Majoritatea țărilor din Bazinul Mării Negre pare să își revină în urma recesiunii
- Răte ale inflației stabile și durabile cu o singură cifră
- Set de instituții, politici și factori îmbinându-se determină nivelul de productivitate și creșterea competitivității față de majoritatea țărilor din Bazinul Mării Negre
- Unele țări (Georgia, Armenia) au atins un succes considerabil în îmbunătățirea reglementărilor care sporesc mediile favorabile afacerilor
- Disparitățile între veniturile țărilor Bazinului Mării Negre s-au redus în ultimii ani
- PIB pe cap de locuitor: a existat o convergență de-a lungul perioadei (cu situația generală a UE)
- Economiele din regiunea Bazinului Mării Negre sunt foarte diverse în structura lor
- Creștere a sectorului de servicii diversă și posibil complementară (retail și servicii financiare vs. logistică)
- Comerțul intra-regional în cadrul regiunii Bazinului Mării Negre s-a extins mult repede decât comerțul exterior în general
- Climat favorabil pentru turismul de agrement și caracteristici naturale excepționale
- Potențial turistic în aria geografică a Bazinului Mării Negre este bogat și diversificat
- Produsele agricole printre bunurile principale comercializate între țările din aria geografică a Bazinului Mării Negre
- Potențial pentru dezvoltarea unei activități durabile în Bazinul Mării Negre
- Varietate considerabilă a creșterii ratei în (la nivel sub-național disparități și mai evidente)
- Diferențe mari ale nivelului bunăstării între țările din Bazinul Mării Negre
- PIB pe cap de locuitor în Bazinul Mării Negre de patru ori mai mic decât cel al UE
- Corupția este percepută de către liderii mediilor de afaceri ca unul dintre factorii problematice pentru desfășurarea afacerilor în majoritatea țărilor din Bazinul Mării Negre
- Climatul de afaceri a devenit comparativ mai nefavorabil în România, Rusia, Bulgaria și Ucraina din 2007
- Armenia și Moldova se bazează considerabil pe sectoarele agricole
- Valoarea adăugată sectorului industriei grele (în special Ucraina)
- Țările exportatoare de energie (Rusia și Azerbaidjan) se confruntă cu provocarea de a și diversifica economiile
- Acces scăzut la finanțare, în special pentru IMM-uri
- Povară administrativă asupra micilor afaceri
- Discrepanțe naționale mari în privința integrării țărilor din Bazinul Mării Negre în comerțul internațional și în privința balanței comerciale
- Capacitate redusă de inovare, exporturile de tehnologie înaltă rămân limitate per ansamblu
- Agricultură ecologică este încă slab dezvoltată în regiunea Bazinului Mării Negre
- Emigrarea ce reduce presiunea asupra nivelului salariului
- Fluxurile de transferuri banesti joacă un rol în creșterea dezvoltării economice a regiunii și joacă un rol important în compensarea balanței defavorabile comerciale
- Numărul vizitatorilor internaționali în aria
- Recesiunea UE și problemele continue ce rezultă din criza datorită limitărilor redresării economice în regiunea Bazinului Mării Negre
- Investițiile Străine Directe în regiunea Bazinului Mării Negre suferă încă din cauza aversiunii largi a deschiderii în

geografică a Bazinului Mării Negre s-a extins rapid

- Expansiunea continuă și diversificarea turismului, sector economic cu creștere rapidă în lume
- Rată înaltă de creștere a agriculturii organice la nivel mondial

Ucraina și

3.3 Educație și ocuparea forței de muncă, R&D (Cercetare&Dezvoltare), cercetare

Nivelul de educație al populației

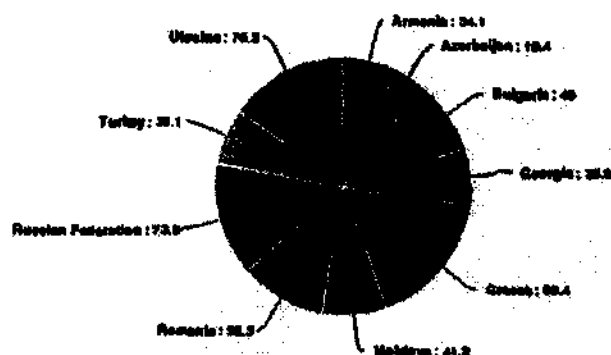

Figura 12. Înscrierea școlară în învățământul terțiar¹ (ca % al clasei de vârstă relevante), 2011^{2a}

Bazinul Mării Negre este caracterizat prin nivelul ridicat de educație a forței sale de muncă per ansamblu (deși există disparități mari în regiune³) și o rată de creștere a înscrierii tinerilor în învățământul superior în medie variind de la 20% în Azerbaidjan la 114% în Grecia (a se vedea figura 12 de mai sus).

Prin urmare, capitalul uman apare ca un atu puternic în regiune, deși sistemele de învățământ se confruntă deseori cu provocarea de a adapta pregătirea lor pentru a se potrivi nevoilor de schimbare ale economiei cu scopul de a furniza o forță de muncă corespunzător calificată.⁵⁷ Potrivit unui studiu BERD (Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare)/Banca Mondială din 2009⁵⁸, de exemplu, 43% din întreprinderile din Ucraina și Moldova consideră lipsa competențelor ca o problemă pentru performanța și dezvoltarea întreprinderilor acestora. Procentele sunt scăzute, dar totuși semnificative, pentru Georgia (27%) și Armenia (24%). Astfel, învățământul și pregătirea profesională au de asemenea un rol important, atât pentru a îmbunătăți absorbția și difuzarea tehnologiei în țările în cauză, cât și pentru a spori șansele de angajare individuale⁵⁹.

¹ Învățământul terțiar include învățământul universitar, precum și învățământul profesional avansat. Raportul brut de înscriere în învățământul terțiar se calculează prin împărțirea numărului de elevi înscriși în învățământul terțiar indiferent de vârstă la populația din grupa de vârstă care corespunde învățământului terțiar și înmulțind cu 100.

² Notă: informațiile regionale primite ne permit redactarea unei imagini exhaustive

Distribuția oportunităților de muncă și a provocărilor șomajului

Eterogenitatea structurală puternică a economiilor din Bazinul Mării Negre (procentajul industriilor tradiționale, ponderea sectorului agricol) și ritmul dezvoltării și restructurării economice (creșterea serviciilor, turismului și a industriei petroliere în special) sunt reflectate în distribuția locurilor de muncă și în provocările șomajului (a se vedea figura 13 și tabelul 4 de mai jos).

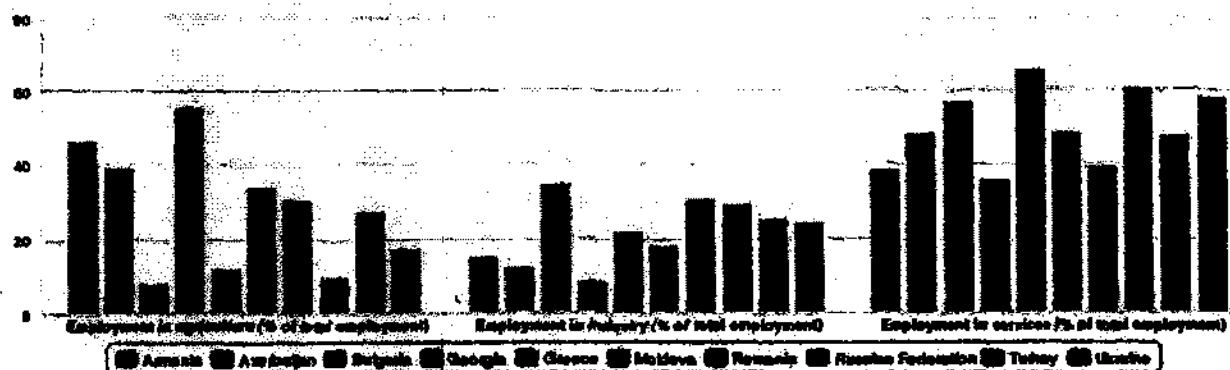

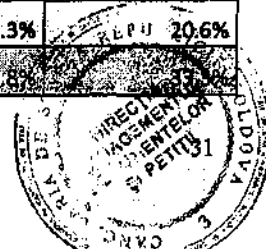
Figura 13. Distribuția locurilor de muncă, 2007⁶⁰

Legenda: Employment in agriculture (% of total employment)=Ocuparea forței de muncă în agricultură (% din total ocuparea forței de muncă). Employment in industry (% of total employment)=Ocuparea forței de muncă în industrie (% din total ocuparea forței de muncă). Employment in services (% of total employment)=Ocuparea forței de muncă în servicii (% din total ocuparea forței de muncă)

Decalajul salariilor medii între ariile geografice ale Bazinului Mării Negre s-a diminuat considerabil din 2006⁶¹, ajungând de la un raport de 1 la 10 la un raport de 1 la 4 (între Moldova și Grecia) în 2012. În urma recesiunii dure, din 2008 salariile în Grecia au scăzut, în timp ce salariile din toate celelalte regiuni/țări au crescut considerabil, înmulțindu-se cu mai mult de trei ori în Azerbaijan și Georgia și cu de patru ori mai mult în Bulgaria (a se vedea tabelul 4 de mai jos). În medie, salariile din regiunea Bazinului Mării Negre rămân de patru ori mai mici decât media UE⁶².

Totuși, salariații și angajații plătiți reprezintă doar în jur de 40% din totalul muncitorilor în Georgia și Azerbaijan și aproape 65% în România, Turcia, Moldova și Grecia – în contrast puternic cu Bulgaria, Ucraina și Rusia, sau cu media UE (>82%)⁶³. Majoritatea muncitorilor în Georgia și Azerbaijan desfășoară activități independente, mai ales în agricultura cu productivitate redusă, de subzistență sau în activități informale la scară mică⁶⁴. Provocarea de a integra acești muncitori în sectoarele cu productivitate înaltă, sporirea capacităților acestora și crearea de mai multe locuri de muncă în economia formală rămân, prin urmare, mari.⁶⁵

ȚARA	REGIUNI ELIGIBILE	SALARIU (€, lunar)	RATA ȘOMAJ BĂRBAȚI (%)	RATA ȘOMAJ FEMEII (%)	RATA ȘOMAJ TOTAL (%)
ARMENIA	(întreaga țară)	269	14.4%	13.1%	13.7%
AZERBAIJAN	(întreaga țară)	380	4.3%	6.1%	14.2%
BULGARIA	Severozhitochan	380	13.1%	12.3%	16.1%
	Yugozhitochan	373	11.8%	12.3%	20.6%
GEORGIA	(întreaga țară)	350	15.1%	13.8%	17.3%

TARA	REGIUNI ELIGIBILE	SALARII (€, lunar)	RATA ȘOMAJ BĂRBĂȚII (%)	RATA ȘOMAJ FEMEII (%)	RATA ȘOMAJ TINERI (%)
GRECIA	Kentriki Makedonia	885	25.5%	27.5%	62.0%
	Anatoliki Makedonia - Thraci	854	25.5%	27.5%	62.0%
MOLDOVA	Întreaga țară	223	16.5%	4.5%	13.1%
ROMÂNIA	Sud-est	413	7.1%	6.1%	31.3%
RUSIA	Rostov Oblast	109	7.0%	6.0%	16.0%
	Krasnodar Krai	n.a.	7.0%	6.0%	16.0%
	Republica Adygea	n.a.	7.0%	6.0%	16.0%
TURCIA	Istanbul (TR10)	760 ¹	10.3%	15.6%	18.9%
	Tekirdağ, Edirne, Kütahya (TR21)	760	6.5%	11.0%	11.4%
	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova (TR42)	760	8.2%	13.8%	20.5%
	Zonguldak, Karabük, Bartın (TR81)	760	8.2%	13.8%	20.5%
	Kastamonu, Çankırı, Sinop (TR82)	760	5.4%	8.4%	16.6%
	Samsun, Tokat, Gümüşhane, Amasya (TR83)	760	6.1%	15.6%	17.6%
	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane (TR90)	760	6.3%	6.1%	18.3%
UCRAINA	Odesa	338	8.0%	3.1%	10.7%
	Mykolaiv	353	9.2%	6.5%	19.6%
	Kherson	283	8.0%	8.2%	20.9%
	Zaporosh'ye Oblast	366	8.1%	5.7%	11.3%
	Donetsk Oblast	213	8.1%	7.8%	19.0%
	Republica Crimeea	332	5.2%	6.5%	12.2%
	Sevastopol	367	7.1%	7.8%	18.0%
MEDIA		502	9.6%	10.1%	21.8%

Tabelul 4. Privire de ansamblu asupra salariilor și ratelor de șomaj în ariile geografice eligibile ale Bazinului Mării Negre⁶⁶

Statisticile relevă faptul că zonele geografice ale Bazinului Mării Negre prezintă provocări diferite ale șomajului. În timp ce Azerbaijan, Moldova, România, unele regiuni din Ucraina (Crimeea, Sevastopol,

¹ Date naționale pentru rata lunară medie, 2010.

Odeska) și regiunile rurale din Turcia prezintă niveluri scăzute sau moderate de șomaj (< 7%), Armenia, Georgia, atât regiunile din Grecia și regiunea din Bulgaria Zeveoiztochen au rate de șomaj de peste 13% (a se vedea tabelul 4 de mai sus).

În ceea ce privește influența genurilor și ratele șomajului, șomajul în rândul femeilor tinde să fie mai mare în Armenia, Azerbaijan, Grecia și majoritatea regiunilor din Turcia (cu excepția TR90) și mai scăzut în celelalte țări (a se vedea tabelul 4 de mai sus).

Șomajul în rândul tinerilor este o problemă deosebit de acută, atingând un procent de 22% în medie în aria geografică a Bazinului Mării Negre⁴⁷, și a fost vizibil mai afectată de perioada de după criza din 2008 (a se vedea figura 14 de mai jos). Aspect comun al tuturor regiunilor din Bazinul Mării Negre, șomajul în rândul tinerilor variază de la 10,7% în regiunea Odeska (Ucraina) la 66% în Anatoli Makedonia Thraki (Grecia).

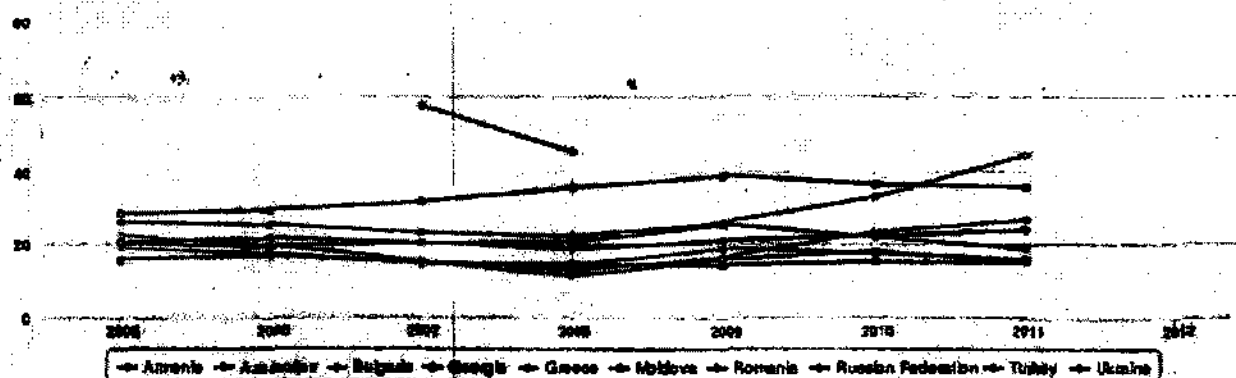

Figura 14. Șomaj, tineri, 2005-2011 (nivel național ca % al total vârstă forță de muncă 15-24)⁴⁸ – impact al crizei din 2008

Cercetare și dezvoltare, cercetare

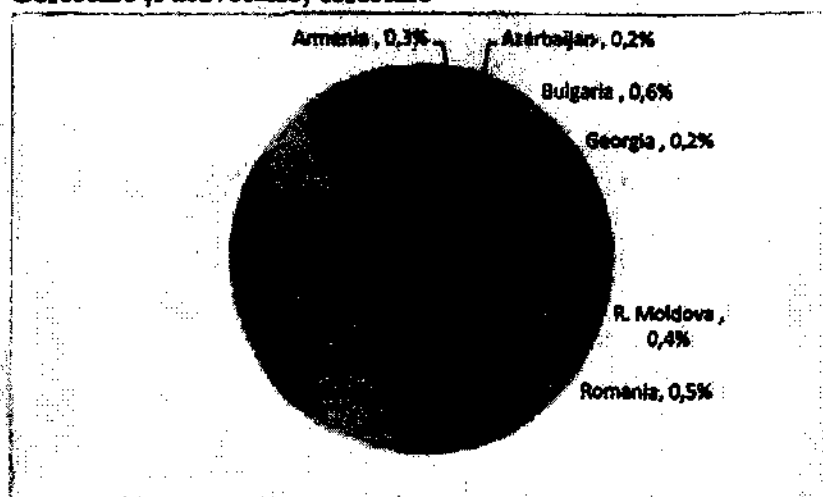
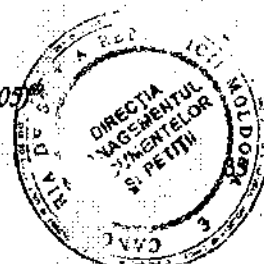

Figura 15. Cheltuieli pentru Cercetare și Dezvoltare (% din PIB), 2011, (cu excepția Georgiei, 2005)⁴⁹

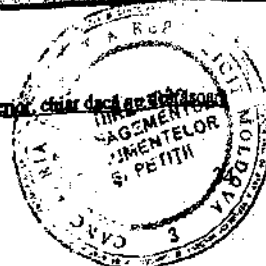
Aria geografică a Bazinului Mării Negre are un potențial științific bogat, dacă se ia în considerare numărul mare de universități și centre de cercetare din zonă, deși se confruntă cu dificultăți în promovarea cercetării și inovației și în a ține pasul cu progresul tehnologic, așa cum este reflectat în structura exporturilor și în cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare mai degrabă scăzute (a se vedea figura 15 de mai sus). Cercetare și Inovație este, prin urmare, un alt domeniu potențial pentru cooperare.

Cercetarea și crearea de rețele în știință și tehnologie în regiunea Bazinului Mării Negre în rândul unora sau tuturor țărilor sunt susținute și active sub egida celui de-al 7-lea program cadru UE și a programului de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre, precum și în cadrul unei varietăți de alte organizații și inițiative europene și din regiunea Mării Negre, specializate uneori pe un domeniu specific. Munca de colaborare în domeniul mediului marin implică în special 43 de centre de cercetare și universități din țările riverane ale Mării Negre în cadrul unei Rețele Științifice a Mării Negre - Black Sea Scientific Network (SCENE), și a unei agende strategice de cercetare către strategii integrate și program de cercetare marină au fost elaborate în cadrul proiectului SEAS-ERA. Având în vedere aria geografică eligibilă a programului de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate pentru Bazinul Mării Negre, pare important să evidențiem faptul că centrele-cheie de cercetare pentru această muncă de colaborare sunt deseori localizate în capitale.

SWOT - EDUCAȚIE, OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ, CERCETARE

- Nivel înalt de educație a forței de muncă per ansamblu în Bazinul Mării Negre - Decalaj în salariile medii în zonele Bazinului Mării Negre a fost considerabil redus - Număr mare de universități și centre de cercetare - Munca de colaborare pentru mediul marin implică în special 43 de centre de cercetare și universități în țările riverane ale Mării Negre	- Disparități regionale mari ale nivelurilor de educație - Practicarea sistemelor de plăcane de a adapta pregătirea acestora cu scopul de a satisface nevoile de schimbare ale economiei - Salariații și angajații plătiți reprezintă doar în jur de 40% din numărul total de muncitori în Georgia și Azerbaidjan (majoritatea desfășoară activități independente, mai ales în agricultură cu productivitate scăzută sau activități informale la scară redusă) - Armenia, Georgia, atât regiunile din Grecia și regiunea din Bulgaria a Zeytinozichen au rate ale șomajului de peste 15% - Șomajul în rândul tinerilor este o problemă deosebit de accentuată, atingând în medie un prag de 24% - Șomajul în rândul femeilor este mai ridicat în Armenia, Azerbaidjan, Grecia și în majoritatea regiunilor din Turcia - Cheltuieli de cercetare și dezvoltare mai degrabă scăzute
Cercetare și crearea unei varietăți de rețele în știință și tehnologie a inițiativelor și organizațiilor din regiunea Mării Negre (în special în domeniile maritim, mediu, energie și transport)	Exodul de inteligență din regiune (încl. migrația inteligenței emigranți cu studii superioare au locuri de muncă cu competențe scăzute)

¹ Notă proiect: Datele furnizate de către țările participante nu sunt comparabile (câteodată inclusiv instituțiile de învățământ superior, chiar dacă se referă la activități de cercetare) prin urmare, cifre mai exacte nu pot fi redase.

3.4 Mediu

Privire de ansamblu asupra provocărilor-cheie de mediu ale Bazinului Mării Negre

Mediul Bazinului Mării Negre este de o importanță capitală atât în privința dezvoltării regionale și a calității vieții pentru locuitorii săi. Ecosistemul Mării Negre este cunoscut a fi bogat, dar este considerat a fi și vulnerabil deoarece prezintă o presiune semnificativă din partea poluării de pe uscat, prin bazinul său hidrografic mare, inclusiv Marea Azov și trei bazine hidrografice principale, Dunărea, Dnipro și Don.

Afluenții fac din Marea Neagră un mediu propice eutrofizării, un fenomen agravat de deversările urbane (canalizare) și cel mai tare din cauza deversărilor agricole aduse de râuri și de deversările directe din porturile de coastă numeroase, zone industriale și zone urbane. O mare semi-închisă, se conectează cu oceanele doar prin strâmtoarele Bosfor și Dardanele ceea ce explică rata sa scăzută de reîmprospătare. În anii următori se așteaptă o continuă scădere a poluării cu nutrienți a Bazinului Dunării, datorită implementării politicii de mediu a UE; dar râurile Don și Dnipro pot continua să care cantități mari de nutrienți în partea de sud-vest a coastei, care ajung în întregul ecosistem al Mării Negre, acesta fiind ulterior pus în pericol dacă nu vor fi luate eforturile necesare și nu se va coopera la nivelul întregului bazin⁷⁰.

În plus față de eutrofizare, alte probleme ecologice transfrontaliere cu prioritate ridicată din jurul Mării Negre includ declinul resurselor vii (în special stocurile de pește), poluarea chimică, schimbarea biodiversității, distrugerea habitatului, invazia speciilor străine, efecte ale schimbărilor climatice și variabilitatea intermediară în sistemul de circulație. Poluarea cu petrol afectează marea ca rezultat al deversărilor operaționale ale navelor și datorită accidentelor, dar și prin sursele de pe uscat și pare a fi o preocupare continuă în special de-a lungul principalelor rute de transport maritim și porturi (a se vedea figura 16 de mai jos). Deversarea apelor din canalizare insuficient tratate a introdus contaminanți microbiologici în Marea Neagră și a reprezentat o amenințare pentru sănătatea oamenilor, dezvoltarea unui turism durabil și a acvaculturii. Marea Neagră este, de asemenea, vulnerabilă deversărilor solide aruncate în mare de către nave și de către orașele de pe coastă (eventual deșeuri aduse de valuri la mal) și câteva plaje au acumulări mari de deșeuri prezentând un risc pentru animalele marine și pentru oameni⁷¹.

Figura 16. Harta compozită a anomaliilor scurgerilor de petrol (deversări ilicite ale navelor) în Marea Neagră în perioada 2000-2004⁷² : zonele mai închise semnifică regiunile cu cele mai mari anomalii

Coordonarea politicilor privind o serie de probleme inclusiv gestionarea resurselor marine, managementul integrat al zonei de coastă, poluarea accidentală, poluarea din cauza navelor și de pe uscat, cu substanțe periculoase, deversarea de deșeuri și poluarea atmosferică este efectuată de Comisia Mării Negre - Black Sea Commission¹ (CMN). BSC efectuează, de asemenea, monitorizarea poluării cu petrol (cu sprijin din partea UE²) și exerciții practice pentru pregătirea în caz de scurgeri de petrol.

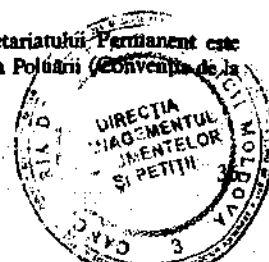
Importanța mediului ca o provocare-cheie pentru aria geografică a cooperării pentru Bazinul Mării Negre este accentuată și mai mult de Parteneriatul de Mediu al Sinergiei Mării Negre lansat în martie 2010.

Zone naturale protejate

Există mai mult de douăzeci de rezervații naturale la Marea Neagră și opt în Marea Azov. Acestea au stataturi diferite la nivel local, național și internațional (vezi figura 18 mai jos). Cele patru rezervații UNESCO ale biosferei cu statut internațional protejate de o legislație identică sunt Kamchia (Bulgaria), Chernomorsky (Ucraina), Delta Dunării (România) și Dunaisky (Ucraina). Toate țările de la Marea Neagră au ratificat Convenția de la Ramsar pentru Zone Umede de Importanță Internațională și cea mai mare zonă protejată de acest gen în zona de coastă a mării se află în Ucraina⁷³.

¹ Comisia pentru Protejarea Mării Negre împotriva Poluării (Comisia Mării Negre) prin intermediul Secretariatului Permanent este organismul interguvernamental stabilit în implementarea Convenției pentru Protejarea Mării Negre împotriva Poluării (Convenția de la București)

² Proiectul MONINFO sprijinit de UE (DG ENV)

Internationally
designated areas
for nature conservation
(European Community
sites not shown)

0 100km

■ European Nature
Conservation Diploma
Area (Council of Europe)

● Biosphere Reserve
(UNESCO)

● World Heritage Site
(UNESCO)

○ Wetland of International
Importance (Ramsar
Convention)

Figura 17. Zone geografice naturale protejate la nivel internațional în Marea Neagră, alcătuită de Agenția Europeană de Mediu⁷⁴

Legenda: Internationally designated areas for nature conservation (European Community sites not shown) = Zonele desemnate la nivel internațional pentru conservarea naturii (zonele Comunității Europene nu sunt arătate). European Nature Conservation Diploma Area (Council of Europe) = Zona care dăruie o diplomă europeană de Conservare a Naturii (Consiliul European). Biosphere Reserve (UNESCO) = Rezerva Biosferei (UNESCO). World Heritage Site (UNESCO) = Zonă de patrimoniu mondial (UNESCO). Wetland of International Importance (Ramsar Convention) = Zone umede de Importanță Internațională (Convenția de la Ramsar)

Cadrul internațional general pentru cooperare în zonele geografice protejate rămâne Convenția privind diversitatea biologică și în special Programul de Lucru al Convenției pentru Zonele Protejate. Procesul 'Mediu pentru Europa' din cadrul UNECE (Comisia Economică a Organizației Națiunilor Unite pentru Europa)⁷⁵ a promovat rețele integrate de arii protejate pentru stabilirea unei Rețele Ecologice Pan-europene, care a fost implementată în UE prin rețeaua ' Natura 2000' și promovată în celelalte țări din jurul Mării Negre prin 'Rețeaua Smarald'. În plus față de acest cadru global, Programul de Mediu al Mării Negre⁷⁶ organizează muncă de conservare în habitate ce sunt critice pentru populațiile de specii prioritare.

Aceste eforturi de a recunoaște și proteja mediul natural, întâmpină, totuși, limitări serioase. În general, dimensiunea zonelor geografice terestre și marine variază (a se vedea figurile 19 și 20 de mai jos), dar încă este mică (mai puțin de 2% în Moldova și Turcia) în comparație cu UE, unde zonele geografice protejate acoperă peste 15.1% din totalul zonei teritoriale. Multe rezervații duc lipsă de planuri eficiente de management și infrastructură⁷⁷, astfel că o cooperare consolidată în acele zone pare a fi de o importanță crucială, luând în considerare mediul bogat și vulnerabil al regiunii Mării Negre.

⁷⁴ Stabilit în cadrul Convenției pentru Conservarea Vieții Sălbătice din Europa și a Habitatelor Naturale (Convenția de la Berna 1992)

⁷⁵ În cadrul Convenției pentru Protejarea Mării Negre împotriva Poluării 1992

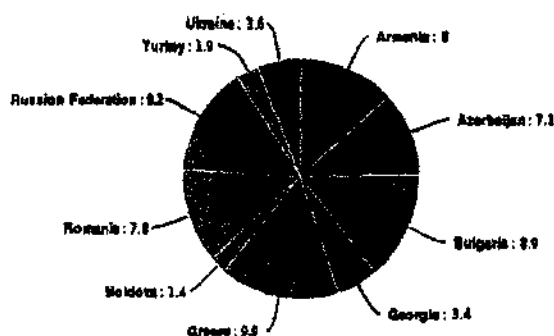

Figura 18. Zonele terestre și marine protejate (% din total zonă teritorială a fiecărei țări), 2010⁷⁷

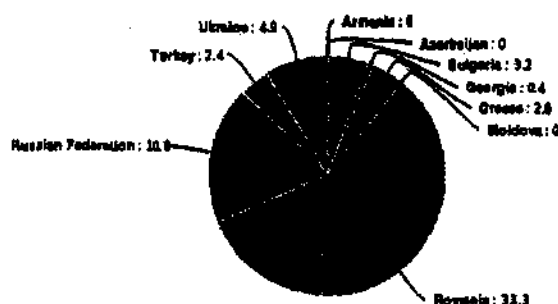

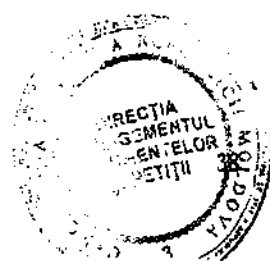
Figura 19. Zone marine protejate (% din apele teritoriale ale fiecărei țări), 2010⁷⁸

Apă și ape uzate

Regiunea Mării Negre este în general bine aprovizionată cu resurse de apă proaspătă, inclusiv cu acele resurse ce asigură apă potabilă. Totuși, poluarea râurilor a dus la un declin accentuat al accesului la resurse de apă potabilă sigură și la necesitatea folosirii tehnologiilor costisitoare de tratare a apei. Folosirea apelor subterane în scopuri de consum nu este posibilă pretutindeni, din cauza lipsei de resurse (această situație se aplică părții sudice a regiunii Mării Negre)⁷⁹ deoarece apele subterane pot fi și acestea poluate. Ca urmare, accesul actual la apă potabilă sigură în regiune poate fi caracterizat ca fiind problematic, mai ales în zonele rurale.

Marile orașe din zona geografică a bazinului hidrografic al Mării Negre aflate în afara zonei de coastă au îndeosebi un sistem de tratament biologic al apelor uzate, care funcționează în general suficient de eficient. Cu toate acestea, tratarea apelor uzate este de multe ori insuficientă în zonele rurale și în orașele de pe coastă – cu atât mai mult cu cât stațiile de epurare ale apei sunt suprasolicitate în perioada verilor când populația din orașele de pe coastă crește substanțial. Apele din canalizare netratate sau insuficient tratate (mai ales din cauza echipamentelor uzate) sunt principala sursă de poluare ce provine de la orașele și satele de pe coastă. Mai mult decât atât, nu există de obicei structuri pentru a îndepărta effluentii departe de țărm (de exemplu, 3 mile), prin urmare, zona de coastă a mării este poluată. Apele uzate municipale contribuie semnificativ la cantitatea de materiale organice și nutrienți în Marea Neagră, precum și la răspândirea de boli, deși poluarea microbiologică este în principiu o problemă locală⁸⁰.

Dificultățile întâmpinate sunt legate uneori de cauze instituționale, îndeosebi atunci când controlul central de stat a fost înlocuit de structuri de guvernare bazate pe descentralizare și niveluri mai mari de autonomie la nivel regional înainte de dezvoltarea unei capacități instituționale suficiente la nivel regional. Autoritățile publice din Moldova, Ucraina, Georgia și Rusia au evaluat lipsa cunoștințelor și competențelor practice în managementul apelor uzate la același nivel ca și lipsa unei finanțări adecvate ca principale motive pentru incapacitatea lor de a îndeplini reformele de management necesare și dezvoltarea infrastructurii⁸¹.

Dezvoltarea energiei durabile

Necesitatea de a promova dezvoltarea energiei durabile a fost subliniată de către Ministerele de energie a statelor membre OCEMN (Organizația pentru Cooperare Economică la Marea Neagră)¹ care au convenit să consolideze cooperarea și să exploreze modalități de a promova investițiile pentru Energie Verde cu accent pe eficiența energiei, surse regenerabile de energie și tehnologii energetice ecologice.

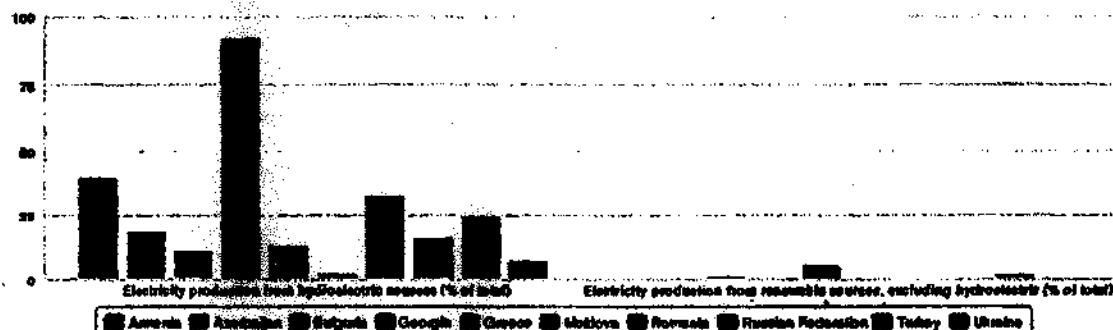

Figura 20. Producția de electricitate de la surse hidroelectrice și regenerabile, 2010²

Legenda: Electricity production from hydroelectric sources (% of total) = Producția de energie electrică din surse hidroelectrice (% din total); Electricity production from renewable sources, excluding hydroelectric (% of total) = Producția de energie electrică din surse regenerabile, exclus surse hidroelectrice (% din total)

Fiecare țară din regiunea Mării Negre este diferită în privința folosirii energiei și a potențialului pentru energie regenerabilă, cu toate acestea apar mai multe tendințe. Hidrocentralele sunt sursa de energie cea mai răspândită reprezentând cea mai mare producție de electricitate în Georgia. Exploatarea surselor regenerabile altele decât cele oferite de hidrocentrale este încă în stadiu incipient, reprezentând în cel mai bun caz 5.3% în Grecia față de 9.1% în medie în UE (a se vedea figura 20 de mai sus), dar a crescut în decursul ultimilor ani³. Creșterea masivă a energiei eoliene la nivel global începe să se facă simțită în regiune⁴.

Potențialul Mării Negre pentru energie marină regenerabilă nu a fost încă pe deplin evaluat. În Marea Neagră mareele sunt nesemnificative pentru extragerea de energie, dar vânturile de pe țărm și potențialul puterii valurilor ar putea fi evaluate pe viitor.⁵ Atât Bulgaria și România au început recent utilizarea și explorarea în detaliu a oportunităților pentru opțiunile de energie eoliană regenerabilă offshore.

Prin urmare, cu excepția poate a Azerbaijanului unde abundența de petrol și gaze complică argumentul economic pentru alternative, se pare că există un domeniu de aplicare larg pentru dezvoltarea energiei durabile în regiune.

¹ În declarația acestora din octombrie 2010 din Naftlion (Grecia), Membrii BSEC (Cooperare Economică pentru Marea Neagră) includ Albania, Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Georgia, Grecia, Moldova, România, Rusia, Turcia și Ucraina.

SWOT – MEDIU

- Ecosistemul Mării Negre este cunoscut a fi bogat și divers
- Patru rezervații UNESCO ale biosferei cu statut internațional protejate de legislație identică
- Regiunea Bazinului Mării Negre este în general bine aprovizionată cu resurse de apă proaspătă
- Marile orașe din afara zonei de coastă beneficiază de o tratare deplină și suficient de eficientă a apelor uzate
- Hidrocentralele sunt sursa cea mai răspândită de energie regenerabilă (puternic în Georgia)
- Sursele regenerabile altele decât hidrocentrale au crescut în ultimii ani

- Presiune semnificativă din partea poluarilor de pe uscat, prin intermediul bazinului hidrografic larg
- Rata de îmborsărire scăzută și mediul foarte propice pentru eutrofizare
- Complex de probleme ecologice transfrontaliere în jurul Mării Negre (declin al resurselor vii, poluare chimică, schimbare a biodiversității, distrugerea habitatului, invazie a unor specii străine, efecte ale schimbărilor climatice și variabilitate intermediară în sistemul de circulație)
- Unele plaje au o acumulare mare de deșeur
- Dimensiunea zonelor terestre și marine protejate semnificativ mai mică decât cea a UE
- Multe rezervații naturale duc lipsă de planuri de management eficiente și de infrastructură
- Accesul actual la apă potabilă sigură în regiune poate fi caracterizat ca fiind problematic, în special în zonele rurale. Utilizarea apelor subterane în scopuri de consum nu este posibilă, pretutindeni
- Zona de coastă a mării este poluată (tratarea apelor uzate este deseori insuficientă în zonele rurale și în orașele de pe coastă; echipamente uzate, nu există structuri pentru îndepărtarea efluentilor de la mal și capacitate instituțională insuficientă la nivel regional)
- Stațiile de epurare a apelor uzate de pe coastă sunt suprasolicitate pe perioada verilor
- Exploatarea de surse regenerabile altele decât hidrocentrale este încă în stadiu incipient

- Poluarea cu nutrienți din Dunăre se poate să continue să scadă datorită implementării politicii de mediu a UE
- Perspectivă generală a unei creșteri masive a energiei eoliene
- Solicitari pentru o politică UE mai eficientă spre Marea Neagră; promovarea din partea BSEC a investițiilor pentru Energie Verde

- Don și Dniștro pot continua să aducă mari cantități de nutrienți în partea de nord-vest a Mării Negre și în Marea Azov
- Poluarea cu petrol intră în mare ca rezultat al deversărilor operaționale din partea navelor și datorate accidentelor
- Deversare a apelor de canalizare insuficient tratate
- Poluarea râurilor a dus la un declin accentuat al accesului la resursele sigure de apă potabilă
- Aproximativ 50.000 de nave trec prin strâmtoarea Bosfor în fiecare an, inclusiv cel puțin 10.000 de petoliere
- Transportul de petrol și gaze pe suprafața Mării Negre reprezintă o activitate principală

3.5 Sănătate, siguranță și securitate

Privire de ansamblu asupra provocărilor-cheie ale sănătății

Deși oamenii din țările Bazinului Mării Negre încă trăiesc, în medie, cu șapte ani mai puțin decât cei din UE, decalajul s-a redus ușor din 2006 până în 2010 când speranța de viață a crescut mai rapid în Bazinul Mării Negre decât în UE, cu un câștig de 1,2 ani (la 72,7) față de mai puțin de 1 an în UE (la 79.6)³⁶. Inegalități mari rămân între și în cadrul țărilor din zona Bazinului Mării Negre (a se vedea figura 21 de mai jos). Speranța de viață pentru bărbați în 2012 a variat¹ de la 64,4 ani în Donetsk oblast (Ucraina) la 78,2 în Grecia, și pentru femei de la 75 ani în Moldova și Odeska oblast (Ucraina) la 82,9 în Grecia³⁷.

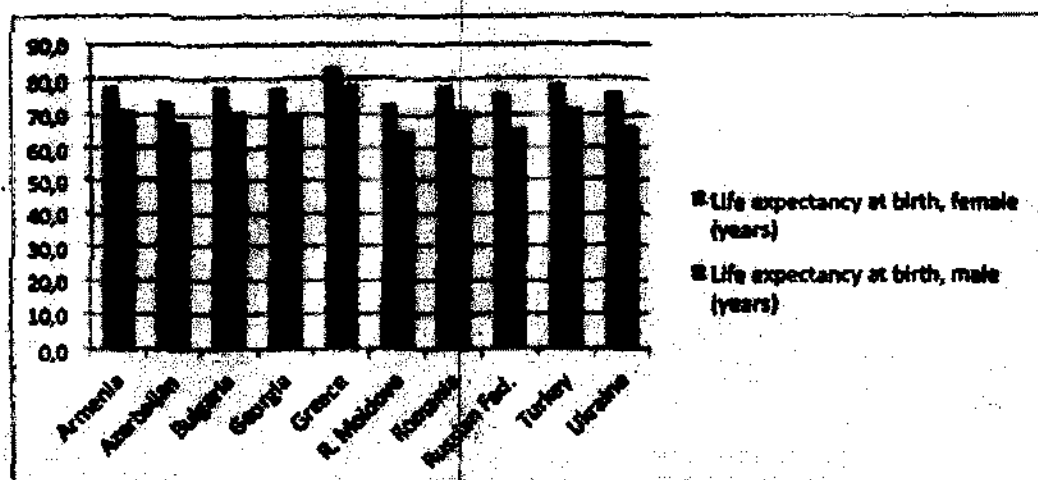

Figura 21. Speranța de viață la naștere, 2013³⁸

Legenda: Life expectancy at birth, female (years) = Speranța de viață la naștere, femei (ani), Life expectancy at birth, male (years) = Speranța de viață la naștere, bărbați (ani)

Pentru a susține anii câștigați pentru speranța de viață, sunt necesare eforturi continue pentru a reduce mortalitatea, în special cauzată de boli ale sistemului circulator, boli respiratorii și infecțioase și cauze externe de accidentări și otrăvire.

Bolile sistemului circulator rămân de departe cea mai importantă cauză a morții premature în general, cu rate mai mari în rândul bărbaților decât în rândul femeilor, urmate de cancer. Totuși, ratele mortalității legate de bolile sistemului circulator variază mult între țările din regiune, de la 245 decese (la o populație de 100.000) în Grecia la peste 700 în Ucraina și Moldova³⁹. Evidențele indică faptul că această provocare poate fi îmbunătățită de către țări prin abordarea unei combinații de factori care pot fi preveniți, inclusiv consumul excesiv de alcool, obezitatea, consumul excesiv de sare și lipsa de activitate fizică⁴⁰. Promovarea unui stil de viață pare a fi, prin urmare, o prioritate pentru a îmbunătăți starea de sănătate generală și pentru a reduce mortalitatea prematură în Bazinul Mării Negre.

În ceea ce privește cancerul, modelele de incidență a mortalității variază în funcție de tipul de cancer, cele de neoplasme de plămâni și colon înregistrând cele mai multe cazuri de mortalitate în general. Bărbații sunt, de asemenea, mai afectați de cancer cu 172 de decese față de 96 decese (la o populație de 100.000) în medie în

¹ A se nota faptul că datele referitoare la situația din Rusia lipsesc

2008¹. Discrepanțe apar, de asemenea, în cadrul regiunii Bazinului Mării Negre, cu Armenia și România fiind cele mai afectate, și Turcia și Georgia cel mai puțin afectate².

¹ În 2008, decese pentru o populație de 100.000. Cele mai mari rate - Armenia: 182, România: 145; Cele mai mici rate - Turcia: 118, Georgia: 97 (WHO)- Organizația Mondială a Sănătății

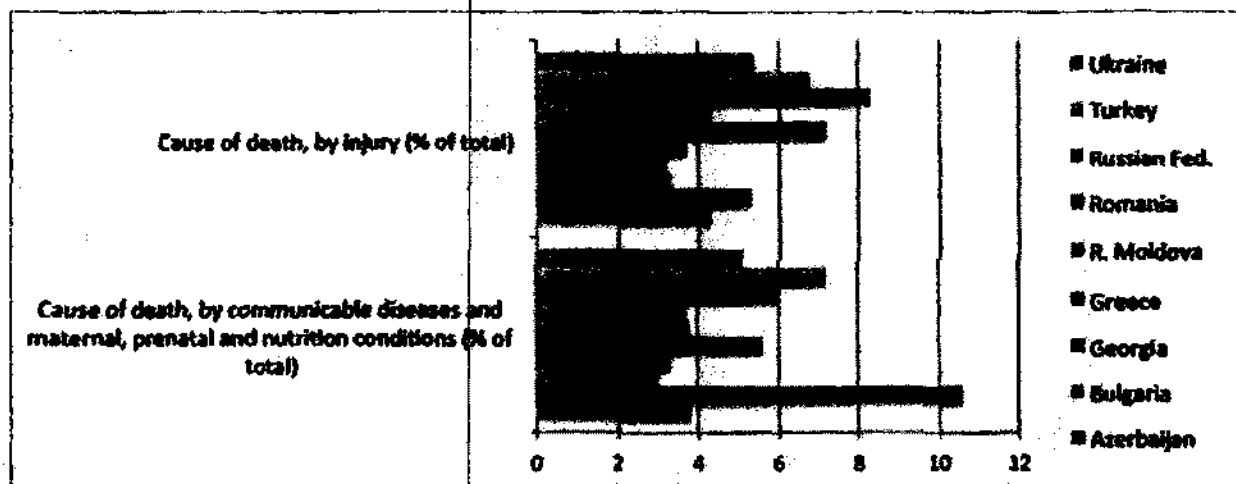

Figura 22. Cauze ale deceselor (% din total decese), 2012⁹²

Legenda: Cause of death, by communicable diseases and maternal, prenatal and nutrition conditions (% of total) = Cauze ale decesului, de boli transmisibile, condiții maternale, prenatale și de nutriție (% din total), Cause of death, by injury (% of total) = Cauza decesului, de răni (% din total)

Cauzele externe de accidentare și otrăvire sunt, de asemenea, cauze importante ale mortalității în regiune, din nou cu rate mari în rândul bărbaților decât în rândul femeilor și cuprind o constelație de cauze, inclusiv accidente de transport sau accidente auto, căzături, sinucideri și omucideri. Cu o diferență triplă ce apare la nivel de țară (a se vedea figura 22 de mai sus), cele mai bune practici ar putea fi împărțite între țări pentru a combate decesele survenite din aceste cauze⁹³.

În cazul bolilor transmisibile, tuberculoza rămâne o cauză semnificativă a mortalității, însă ratele de frecvență și mortalitate au scăzut în ultimii ani (a se vedea figura 23 de mai jos)⁹⁴.

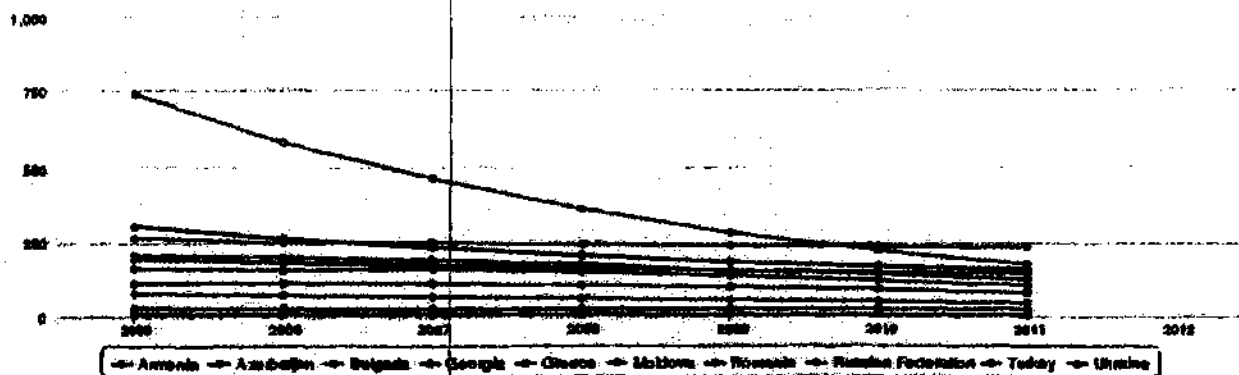

Figura 23. Rata incidenței cazurilor de tuberculoză (la o populație de 100.000), 2005-2011⁹⁵

În ceea ce privește HIV, ratele în Ucraina și Moldova sunt mult peste media UE de 0,3% a grupului de vârstă 15-49 ani infectat, cu toate acestea, incidența cazurilor de HIV în ultimii ani pare să fi scăzut în Ucraina în timp ce doar marginal există o creștere generală în celelalte țări (a se vedea figura 24 de mai jos)⁹⁶.

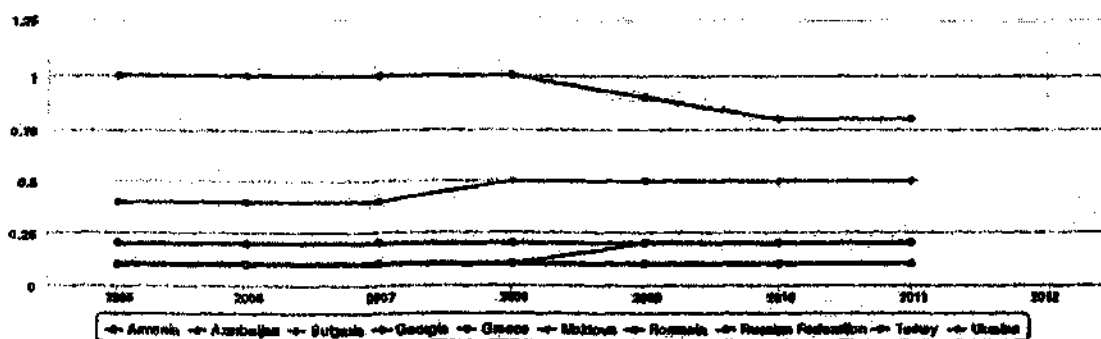

Figura 24. Incidența virusului HIV (% a populației cu vârstă cuprinsă între 15-49 ani), 2005-2011⁹⁶

Rata mortalității infantile, un indicator util atât al accesului la asistență medicală, cât și a condițiilor generale de viață, relevă disparități mari între țările de la Marea Neagră, doar cu Grecia în conformitate cu media UE (a se vedea figura 26 de mai jos). Deosebit de mare în Azerbaijan – aproximativ de 10 ori mai mare decât nivelul UE – aceasta a scăzut în mod constant, de la 41 decese înainte de vârsta de un an per 1.000 copii în 2006, la 31 decese în 2012. A scăzut, de asemenea, într-o măsură mai mică, în toate țările de la Marea Neagră de-a lungul perioadei.

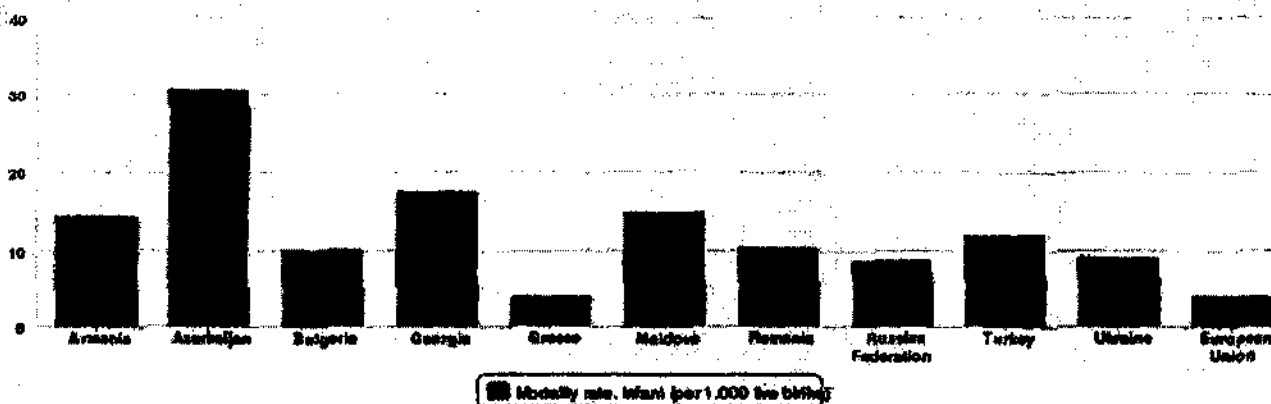

Figura 25. Număr de nou-născuți care mor înainte de a atinge vârsta de un an, per 1.000 nou-născuți vii în 2012⁹⁷

Legenda: Mortality rate, infant (per 1,000 live births)= Rata mortalității, nou-născut (la 1.000 de nașteri vii)

Cu 35% din populație trăind sub pragul național de sărăcie în Armenia în 2011 și 25% în Georgia în 2009, sistemele de sănătate ale țărilor se confruntă cu probleme serioase din cauza sărăciei și excluziunii sociale. Cifrele sărăciei din Armenia au rămas stabile din 2006, în timp ce sărăcia în Moldova a scăzut de la 30% din numărul populației în 2006 la 17% în 2011⁹⁸. Unele țări de la Marea Neagră au elaborat măsuri specifice ale sistemelor de sănătate pentru a răspunde problemelor ridicate de sărăcie și excluziune socială. În special, în 2006, Georgia a lansat Programul de Asistență Medicală pentru Oamenii aflați sub pragul Sărăciei care oferă un pachet complet de servicii (inclusiv tratament ambulator și de urgență și spitalizare planificată și îngrijire specializată) pentru segmentul de populație cel mai vulnerabil. România a realizat un program concentrându-

se pe minoritatea etnică Romă a României, afectată în mod disproporționat de multe boli inclusiv de tuberculoză (TBC). Acest program a implicat în special recrutarea și pregătirea unor educatori de sănătate inter pares (reprezentanți în sine ai comunității Rome) care s-a dovedit de succes în îmbunătățirea detectării timpurii a cazurilor de TBC și în punerea în aplicare a tratamentului în comunitățile Rome⁹⁹. Astfel de inițiative sau asemănătoare, care se concentrează pe sărăcie și excluziune socială în sectorul de sănătate, pot oferi o bază pentru schimbul de experiență și bune practici între țările de la Marea Neagră.

Problemele de sănătate includ, de asemenea, impactul sănătății reproductive asupra inegalităților de gen. O maternitate sigură reflectă importanța pe care societatea o acordă rolului de reproducere al femeilor. Procrearea la vârste mici, așa cum este măsurată de rata de fertilitate a adolescenților, este asociată cu riscuri de sănătate mai mari pentru mame și nou-născuți, în timp ce mamele adolescente sunt deseori forțate să renunțe la școală și să accepte locuri de muncă slab calificate. În acest sens, ratele înalte ale Georgiei atât pentru mortalitate maternală, cât și pentru ratele fertilității nu reflectă numai deficiențele sistemului său de sănătate, dar și previn egalitatea de gen (a se vedea figura 26 de mai jos). Mai mult, tendința este negativă, dat fiind faptul că mortalitatea maternală în rândul femeilor a crescut considerabil în Georgia în ultimii 10 ani și în Moldova și Ucraina în ultimii cinci ani. Totuși, ratele mortalității în rândul femeilor de-a lungul perioadei, au scăzut în mod constant în toate țările din Bazinul Mării Negre – în mod deosebit în Azerbaijan și Turcia¹ - și sunt relativ mici în Grecia și Bulgaria.

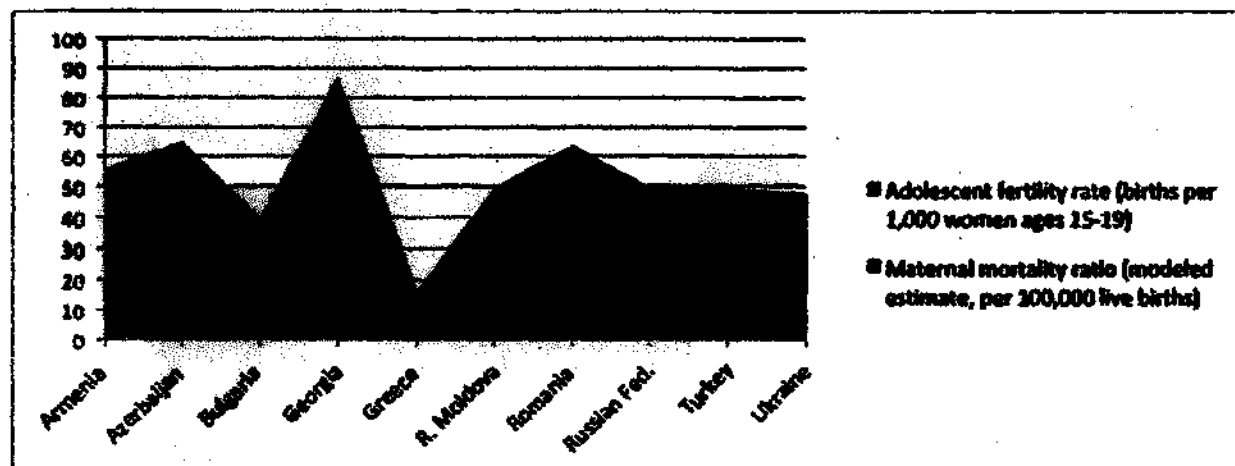

Figura 26. Rata mortalității maternale și rata fertilității adolescenților^a în 2013¹⁰⁰

Legenda: Maternal mortality ratio (modeled estimate, per 100,000 live birth) = Raportul mortalității maternale (estimare modelată, la 100,000 de nașteri vii).

Adolescent fertility rate (births per 1,000 women ages 15-19) = Rata de fertilitate a adolescenților (nașteri la 1,000 de femei cu vârsta între 15-19 ani)

Sănătatea reproductivă a femeilor are un impact puternic în calcularea indicelui pentru inegalitatea de gen al PDNU (Programul de Dezvoltare al Națiunilor Unite)¹⁰¹ (a se vedea figura 27 de mai jos), deși scorul de inegalitate al Georgiei reflectă de asemenea o reprezentare slabă a femeilor în Parlament. Dezavantajul relativ al femeilor este cel mai mic în Grecia și Bulgaria, mulțumită eforturilor țărilor în sănătatea reproductivă, dar și în acele situații unde femeile au o pondere a reprezentării mai mare în Parlament. Cu toate acestea, în Turcia,

¹ Mortalitatea maternală feminină în Turcia s-a înjumătățit între 2000 și 2010

^a Mortalitate maternală = raport dintre numărul de decese maternale și numărul de nașteri vii; Fertilitate în rândul adolescenților = număr de nașteri al femeilor cu vârste cuprinse între 15-19 ani la 1.000 de femei cu vârste între 15-19 ani

¹⁰¹ Indicele inegalității de gen UNDP se bazează pe datele legate de sănătatea reproductivă (mortalitate maternală, fertilitatea adolescenților), emanciparea (dobândirea educației, reprezentare parlamentară) și reprezentarea forței de muncă

principalele obstacole împotriva egalității de gen sunt accesul inegal al femeilor la învățământ superior și la piața muncii.

GII: Gender Inequality Index, value (2012)

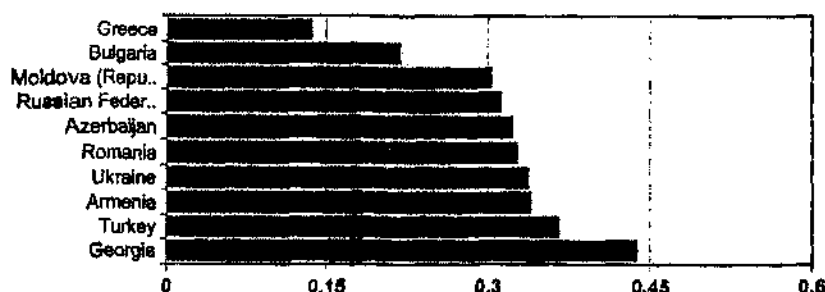

Figura 27. Indicele inegalității de gen (GII) în țările Bazinului Mării Negre, UNDP, 2012¹⁰¹. O valoare ridicată a GII indică inegalități ridicate.

Legenda: GII: Gender Inequality Index, value=PIG:Indicele Inegalității de Gen

Probleme de siguranță și securitate

Migrația ilegală rămâne o realitate în regiunea Bazinului Mării Negre, una dintre problemele cele mai mari fiind traficul de ființe umane. Unele țări din regiune, cum ar fi Moldova și Ucraina, sunt țările principale de origine ale victimelor traficului pe teritoriul UE. Regiunea Mării Negre este de asemenea, punctul de întâlnire a multor rute de emigrare ilegale și de trafic ilicit care duc mai departe către vest. Ruta est-mediteraneană, ruta balcanică și centrală și est-europeană, toate, la un moment dat, trec prin regiunea Mării Negre¹⁰².

Conflictele persistente și disputele bilaterale subminează deseori cooperarea endogenă din regiune, punând presiune asupra potențialei eficiențe a organizațiilor regionale (în special BSEC – Organizația Cooperării Economice a Mării Negre). Regiunea Mării Negre continuă să fie afectată de un număr de conflicte, iar persistența blocadelor comerciale și economice între mai multe perechi de state de la Marea Neagră (Rusia-Georgia, Turcia-Armenia, Azerbaijan-Armenia) a fragmentat economia regională și a generat distorsiuni ce subminează eforturile pentru o cooperare economică¹⁰³.

În august 2008, regiunea Mării Negre devine punctul focal al atenției internaționale ca rezultat al confruntării militare între Georgia și Rusia care a pus cooperarea la nivelul general al regiunii în așteptare. Disputele energetice între Rusia și Ucraina în iarna anului 2006 și 2009 au ridicat îngrijorări în privința securității energetice a UE și a provocat solicitări pentru o politică a energiei UE spre Marea Neagră¹⁰⁴.

O altă criză majoră regională și internațională s-a declanșat în urma revoluției din Ucraina din februarie 2014, urmată de anexarea ilegală a Republicii Crimeea și a Sevastopolului de către Federația Rusă și conflicte armate în sud-estul Ucrainei.

SWOT ANALIZĂ, SICURANȚĂ ȘI SECURITATE

• Speranța de viață este cel mai repede în Bazinul Mării Negre decât în UE • Incidența cazurilor de tuberculoză și ratele de mortalitate au scăzut în ultimii ani	• Creșterea nivelului de trai în Marea Neagră este în medie cu șapte ani mai puțin decât în UE • Incidența mare a cancerului în Marea Neagră este în medie șapte ani mai puțin decât în UE • Mortalitatea în cazurile de cancer este în medie cu șapte ani mai puțin decât în UE • Rata mortalității din cauza cancerului este în medie cu șapte ani mai puțin decât în UE • Diferența factorilor care pot fi preveniți are un impact negativ mare, inclusiv consumul excesiv de alcool, obezitatea, consumul excesiv de sare și lipsa activității fizice • Cauze externe de accidente de circulație reprezintă cauze importante ale mortalității • Rata HIV în Ucraina și Moldova sunt mai mici decât în UE • Simptomele de sănătate se confruntă cu probleme serioase în privința sănătății și a expunerii la poluare • Mortalitatea internă în rândul femeilor și în unele țări în creștere • Incidența de sănătate în simptomele reproductivă și în reprezentarea • Plățile medicale și mulțumirea de emigrare ilegală • Diferențe de sănătate și condiții de viață în cazurile de emigrare ilegală
	• Emigrarea are loc în mod deosebit de des și forța de muncă specializată în Moldova și Bulgaria • Trădarea de către armată • Război la nivel larg

3.6 Energie, transport și rețele de comunicații

Prezentare generală a schimburilor energetice și a rețelilor din Bazinul Mării Negre

Transportul de petrol și gaze pe suprafața Mării Negre reprezintă o activitate principală, în special prin intermediul petrolierelor care navighează din porturile petroliere Novorossiysk și Tuapse (Rusia), Odessa (Ucraina) și Poti și Batumi (Georgia) – a se vedea figura 28 de mai jos. Pe țărmul de vest, Uniunea Europeană are un singur port principal, Constanța (România)¹⁰⁵.

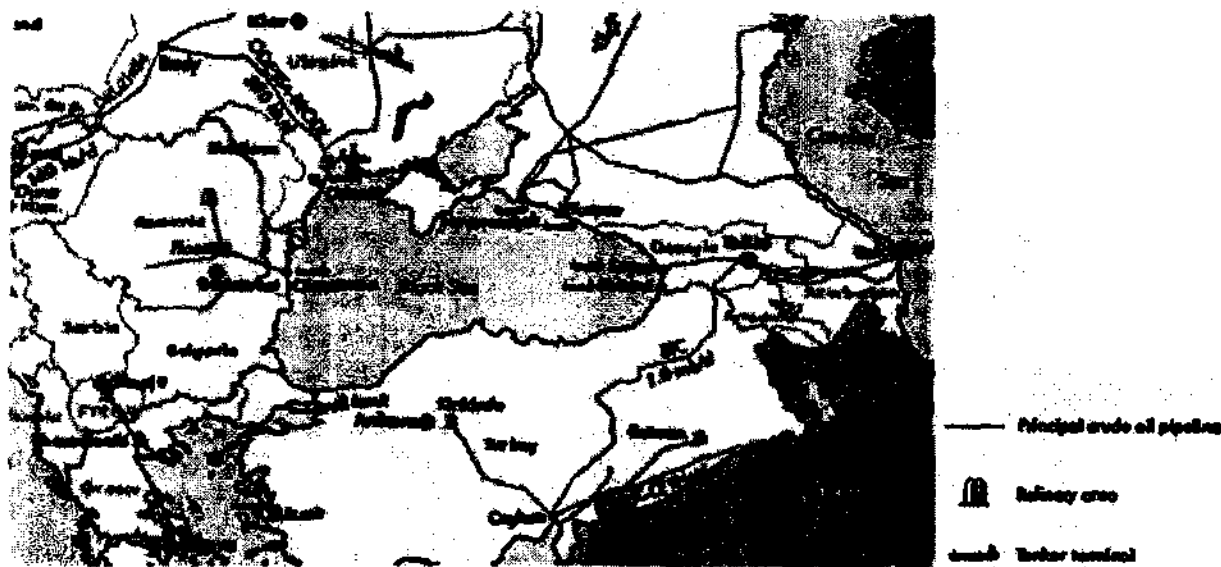

Figura 28. Harta regională a infrastructurii petroliere, 2007¹⁰⁶

Legenda: Principal crude oil pipeline= Principala conductă de petrol brut, Refinery area= Zona rafinăriilor, Tanker terminal= terminal tancuri petroliere

Porturile petroliere din Ucraina, Rusia și Georgia sunt toate terminale pentru conductele de petrol și gaze din Marea Caspică. În sud, o conductă de petrol care provine din Baku (Azerbaijan) traversează Georgia și Anatolia înainte de a ajunge în portul turcesc din Ceyhan din Marea Mediteraneană (a se vedea figura 28 de mai sus). Gazoductul Blue Stream trece pe sub Marea Neagră pentru a lega Tuapse (Rusia) cu Samsun (Turcia). Această rețea de conducte este de așteptat să se extindă în viitor.¹⁰⁷

Mai multe proiecte sunt în curs de desfășurare pentru integrarea rețelelor de electricitate în jurul Mării Negre, reducând potențial vulnerabilitatea, precum și prețurile de consum pentru electricitate.

Privire de ansamblu asupra infrastructurii transportului din Bazinul Mării Negre

Dezvoltarea economică în țările de la Marea Neagră, în special creșterea comerțului străin, au impulsionat organizarea și dezvoltarea unui sistem de transport regional la Marea Neagră. Cifra totală de afaceri a încărcăturii pentru porturile din Bulgaria, Georgia, Rusia, România și Ucraina între 2000 și 2007 au crescut de mai mult de două ori¹⁰⁸ și în jur de 50.000 nave trec prin strâmtoarea Bosfor în fiecare an incluzând cel puțin 10.000 petroliere¹⁰⁹. Calitatea generală a infrastructurii porturilor din jurul Mării Negre este încă evaluată ca fiind slab dezvoltată în Moldova și România (cu un scor mai mic de 3 pe o scară de 7) și la fel de bine dezvoltată în Grecia, Turcia și Georgia.

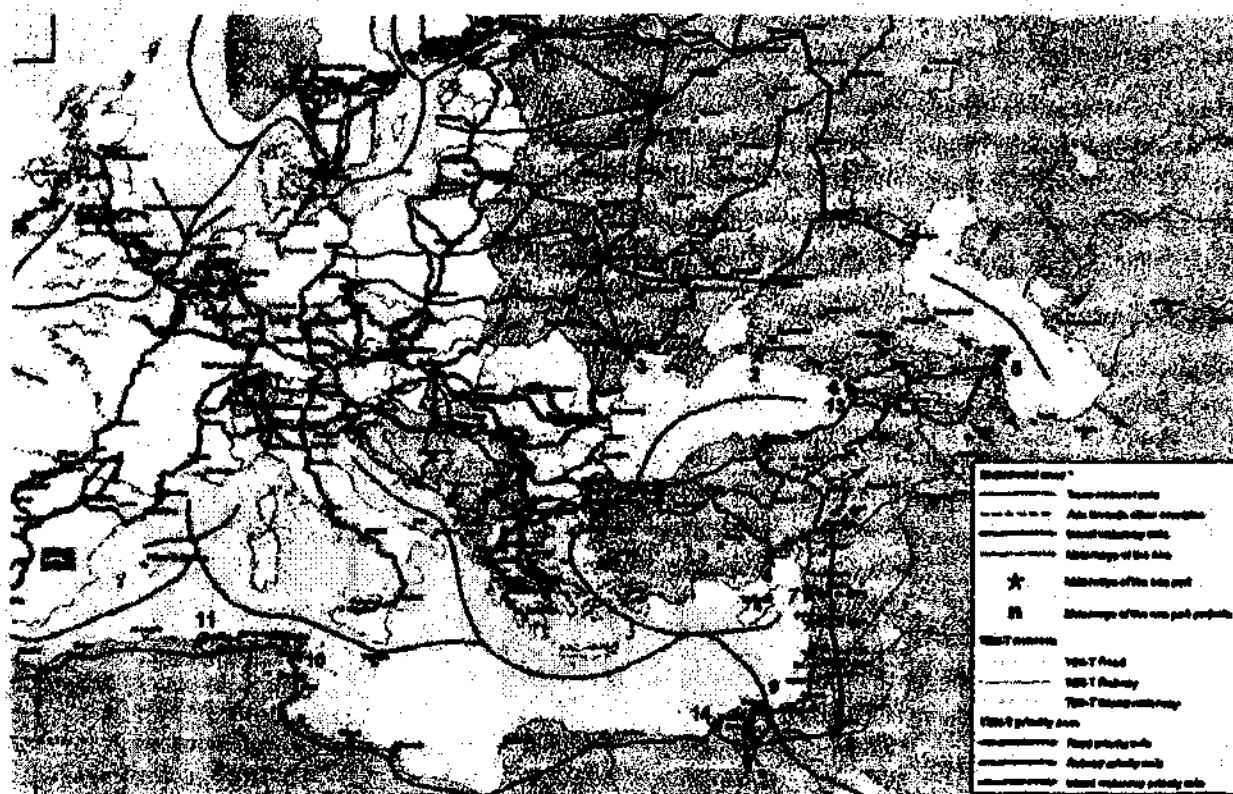
Rețeaua de transport intermodală de-a lungul Mării Negre câștigă, de asemenea, o mai mare importanță în regiune cu porturile la mare care joacă un rol esențial în conectarea liniilor de transport de pe uscat cu liniile maritime. Porturile din regiunea Mării Negre servesc nu numai ca și porți de acces pentru transport pentru rutele ce leagă țările din regiune, dar oferă și înlesnirea schimburilor comerciale între regiunea Asia-Pacific și Europa. Chiar și pentru țările fără ieșire la mare din Bazinul Mării Negre, transportul maritim oferă acces la Marea Mediterană și la rutele oceanice de transport naval și anume pentru legăturile comerciale intercontinentale. Fluviul Dunărea joacă de asemenea un rol strategic în regiunea Mării Negre conectând

¹ Indicator al calității infrastructurii portuare inclus în Indicele Global al Forumului Economic Mondial, raport 2012-2013

regiunea cu Marea Nordului și restul Europei și servind ca arteră centrală pentru Bulgaria, Moldova, România și Ucraina.

Autostrăzile Maritime (MoS) au fost identificate pentru axa multimodală transnațională ce include regiunea Mării Negre, ca o extindere a Rețelelor de Transport Transeuropene (TEN-T) către țările vecine ale UE (a se vedea figura 29 de mai jos). Scopul este de a îmbunătăți legăturile de transport între UE și vecinii estici ai acesteia, precum și de a îmbunătăți operațiunile intermodale de transport al mărfurilor, prin integrarea transportului maritim pe distanțe scurte în logistica de transport, prin urmare, îmbunătățirea operațiunilor portuare și realizarea unor legături interne mai eficiente. Rețelele de transport de referință includ diferite coridoare în regiunea Mării Negre și a Mării Caspice, cu țări UE fiind parte a rețelelor TEN ale UE conectându-se cu Marea Neagră și Coridorul de Transport Europa-Caucaz-Asia (TRACECA) ce leagă țările din Marea Neagră și Marea Caspică. Autostrăzile maritime (MoS) presupun o concentrare a traficului pe rute maritime și îmbunătățirea legăturilor existente sau stabilirea unor legături maritime mai viabile, regulate și frecvente (a se vedea figurile 29 până la 31). Autostrăzile maritime (MoS) pot fi operate de către toate tipurile de servicii de transport naval regulat, inclusiv de navele RO-RO, feriboturile RO-RO, feriboturile de pasageri RO-RO, feriboturi feroviare, portcontainere și nave fluviale maritime. O listă a potențialelor proiecte-pilot MoS pentru Marea Neagră a fost identificată în iulie 2010¹ și cinci dintre acestea au fost selectate pentru sprijin ulterior din partea UE.

¹ În iulie 2010 raportul cu privire la porturi și legături maritime, produs de proiectul 'Autostrăzile Mării pentru Marea Neagră și Marea Caspică' finanțat de programul TRACECA al UE

Figura 29. Axa multimodală din cadrul Bazinului Mării Negre și dincolo de acesta, axele prioritare și rețeaua Ten-T, 2005¹⁰

Legenda: Multimodal axes: Axe multimodale, Trans-national axis: Axa transnațională, Axis towards other countries: Axa către alte țări, Inland waterway axis=Axa de navigație interioară, Motorways of the sea= Autostrăzile maritime, Motorways of the sea port= Autostrăzile porturilor maritime, Motorways of the sea port projects= Proiectele de autostrăzi ale porturilor maritime, TEN-T network= rețeaua TEN-T, TEN-T Road= TEN-T rutier, TEN-T Railway= TEN-T Feroviar, TEN-T inland waterway= TEN-T căi navigabile interne, TEN-T priority axes= TEN-T axe prioritare, Road priority axis= Axa prioritară rutieră, Railway priority axis= Axa prioritară feroviară, Inland waterway axis= Axa căilor navigabile interne

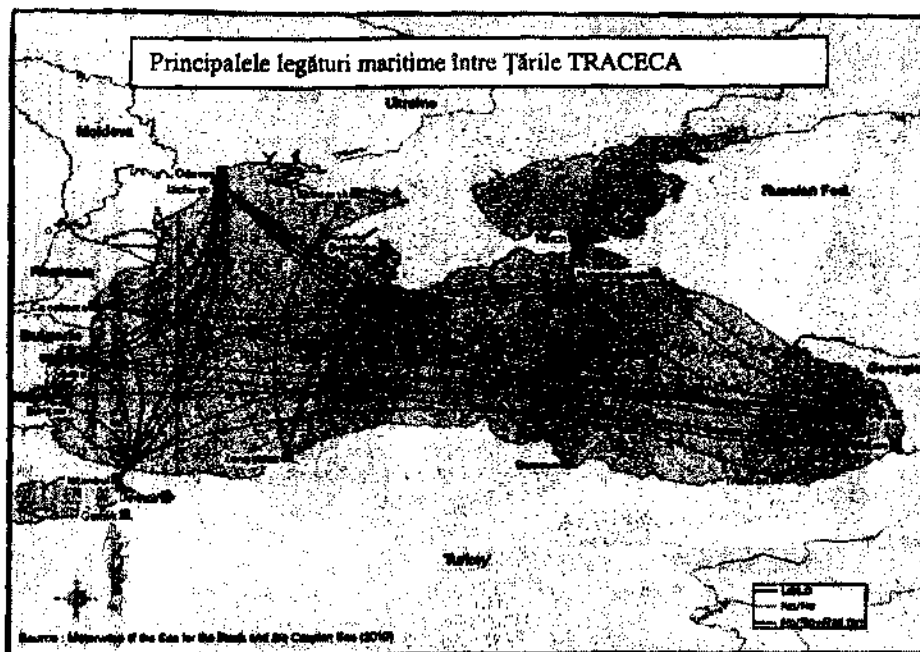

Figura 30. Rutele maritime principale din Marea Neagră Black Sea, 2010¹¹. Navele Lo/Lo (lift-on/lift-off) folosesc o macara pentru a încărca /descărca mărfurile; navele Ro/Ro (roll-on/roll-off) cară încărcături pe roți (automobile, camioane, etc.) conduse pe nave și de pe nave pe propriile roți.

Legenda: Source: Motorways of the Sea for the Black Sea and the Caspian Sea= Sursa: Autostrăzile Mării Negre și Mării Caspice

Mișcarea mărfurilor și livrarea acestora pe fondul volumelor în creștere a fluxurilor comerciale a devenit o prioritate pentru toate țările din regiune. Cu toate acestea, un complex de probleme și cerințe privind infrastructura maritime, reînnoirea flotei, calitatea serviciilor în porturile maritime, accesul pieței la serviciile portuare, adaptarea la standardele de mediu internaționale și îmbunătățirea reglementărilor și legislației referitoare la porturile maritime rămân o provocare¹¹².

Liniile de feriboturi traversează Marea Neagră, atât pe rutele de nord-sud și est-vest. Alte rute traversează în paralel cu coasta. Promovarea legăturilor prin intermediul feriboturilor de pasageri, de croazieră și de mare viteză ar putea juca un rol important în dezvoltarea turismului intern și internațional în regiunea Mării Negre¹¹³.

O privire de ansamblu a cadrului transportului feroviar, de străzi și maritim de la Marea Neagră, precum și rutele TRACECA planificate, sunt prezentate în harta de mai jos.

Figura 31. Privire de ansamblu asupra rețelei de transport Bazinul Mării Negre (existent și planificat), inclusiv principale rute feroviare și străzi 2013¹⁴

Legenda : TRACECA ROUTES = rutele TRACECA, MARITIME LINKS = Legături maritime, RAIL-FERRY = FEROVIAIR-FERIBOTURI, RO-RO, INLAND ROUTES = RUTE INTERNE, RAILWAYS = CĂI FERATE, ROADS = STRĂZI, PLANNED RAILWAYS = CĂI FERATE PLANIFICATE, UNDER CONSTRUCTION RAILWAYS = CĂI FERATE ÎN CONSTRUCȚIE

Telecomunicații, Tehnologii de Informații și Comunicare (ICT)

Atât accesul la telefonie mobilă, cât și la internet a crescut cu mai mult de 200% din 2005 în toate țările din regiunea Mării Negre. În ultimii ani, numărul utilizatorilor de internet s-a înmulțit de ex. cu mai mult de șapte ori în Armenia și Ucraina în ultimii șase ani, devenind un instrument larg răspândit. Astfel, decalajul digital care exista în țările din Bazinul Mării Negre s-a estompat considerabil (a se vedea figura 33 de mai jos) deși, per ansamblu, a rămas încă sub media UE de 75 de utilizatori la 100 oameni în 2012¹⁵.

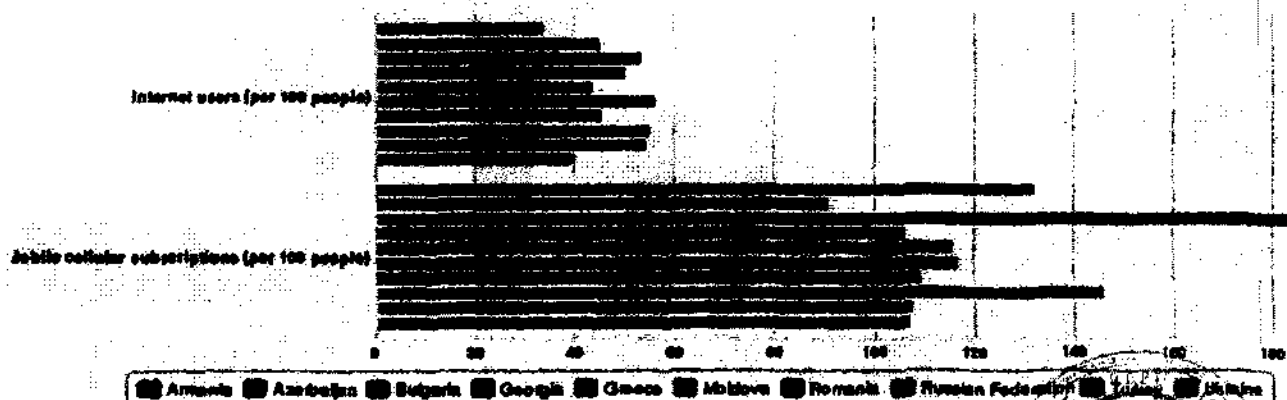
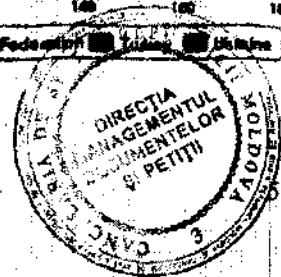
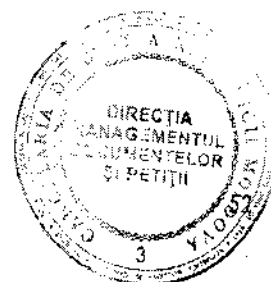

Figura 32. Utilizarea Internetului și a telefoniei mobile, 2012¹⁶

Legenda: Internet users (per 100 people)= Utilizatori internet (la 100 de persoane), Mobile cellular subscriptions (per 100 people)= abonamente telefonie mobilă (la 100 de persoane)

SWOT - TRANSPORT SI ICT

• Transportul de petrol și gaze pe suprafața Mării Negre reprezintă o activitate principală. • Cifra de afaceri totală a marfurilor pentru porturile din Bulgaria, Georgia, Rusia, România și Ucraina între 2000 și 2007 a crescut cu mai mult de două ori. • Calitatea generală a infrastructurii portuare în jurul Mării Negre este bună în Grecia, Turcia și Georgia. • Alături de creșterea telefoniei mobile și internet au crescut cu mai mult de 200% din 2005 în toate țările din regiunea Mării Negre. • Decalajul digital care exista între țările din Bazinul Mării Negre s-a estompat considerabil.	• Calitatea infrastructurii porturilor din jurul Mării Negre este încă evaluată a fi mai degrabă slabă per ansamblu în Moldova și România. Pe țărâmul de vase, UE are un singur port principal, Constanța. • Un complex de probleme și cerințe privind infrastructura maritimă, reînnoirea flotei, calitatea serviciilor din porturile maritime, accesul pieței la serviciile portuare, adaptarea la standardele de medii internaționale și îmbunătățirea reglementărilor și legislației referitoare la porturile maritime rămâne o provocare. • Utilizarea internetului se clasează încă sub media UE.
• Porturile din regiunea Mării Negre servesc la înlesnirea schimburilor comerciale între regiunea Asia-Pacific regiune și Europa. • Autostrăzile Mării (MoS) au fost identificate pentru axa intramodală transnațională incluzând regiunea Bazinului Mării Negre, ca o extensie a Rețelelor de Transport Trans-Europene (TEN-T) către țările vecine UE.	

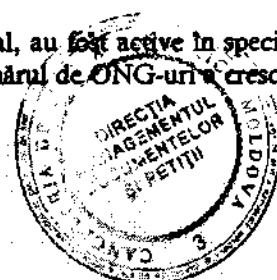
3.7 Cultură, societate civilă și autonomie locală

Cultura

Răscruce de civilizații, Bazinul Mării Negre are un patrimoniu cultural bogat și divers care trebuie să fie conservat și deține bunuri culturale în arhitectură, arheologie, artă, muzică, literatură, teatru și cinematografie¹¹⁷. Valoarea universală excepțională a fost recunoscută de către UNESCO pentru 18 obiective culturale din zona geografică a Bazinului Mării Negre, incluzând orașe istorice, arhitectura religioasă și situri arheologice¹¹⁸. Mai multe bunuri culturale intangibile din regiune au fost enumerate în plus ca reprezentând un patrimoniu al umanității, cum ar fi cântecele polifonice (Georgia), instrumentele muzicale (Armenia, Azerbaijan), poezii și povestitori (Armenia, România, Turcia), meșteșugari și arte (Armenia, Azerbaijan), ceremonii tradiționale și serbări (Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Turcia) și dietă (Grecia). Această bogăție a varietății culturale oferă oportunități considerabile pentru cooperare.

Societatea civilă și autonomia locală

În ultimul deceniu, societatea civilă și mișcările civice, mai mult la nivel informal, au fost active în special în regiunea Mării Negre, îndeosebi în Armenia, Georgia, Ucraina și Moldova. Numărul de ONG-uri a crescut la

nivelul întregii regiuni; cu toate acestea, acestea rămân deseori foarte slab ancorate în societate, cu niveluri scăzute de membri și voluntari și cu niveluri ale donațiilor individuale și mai scăzute, bazându-se mai mult pe fondurile străine sau publice (ex. Donațiile individuale către ONG-urile din Moldova sunt de zece ori mai mici decât cele către biserici)¹¹⁹. Cu o concurență puternică pentru finanțare, ONG-urile locale rămân deseori centrate pe organizare decât pe unirea forțelor în coaliții și rețele în jurul problemelor. Totuși, există și inițiative de acțiune colectivă, de exemplu, recent, în Ucraina, unde o coaliție anti-fumat (care adună în special 40 de ONG-uri) s-a unit pentru ca Parlamentul să adopte o lege care să interzică fumatul în spațiile publice. Chiar și așa, promovarea unui spirit de colaborare între ONG-uri și conectarea acestora la societatea largă rămâne o provocare în multe părți din zona geografică a Bazinului Mării Negre.

La nivelul Bazinului Mării Negre, cooperarea ONG s-a dezvoltat în cadrul Forumului ONG-urilor pentru Marea Neagră, care s-a întâlnit cu regularitate de la lansarea sa din București în 2008. Forumul Societății Civile a Parteneriatului Estic oferă, de asemenea, un mediu de cooperare între ONG-uri, de ambele părți ale frontierelor externe ale UE, privind reformele din Țările Partenere ale Mării Negre¹.

Toate țările din regiunea Bazinului Mării Negre sunt membre ale Consiliului Europei și semnatare ale Cartei Europene privind autonomia locală, care a fost completată în 2009 de un protocol adițional privind participarea cetățenilor. Toate fac parte din Congresul Consiliului Europei al Autorităților Locale și Regionale care promovează principiile democrației locale¹²⁰.

Adunarea Regiunilor Europene (AER) prevede, de asemenea, un forum activ pentru cooperare interregională la un nivel european mai larg, iar apartenența la nivel regional a tuturor țărilor din Bazinul Mării Negre este larg răspândită¹²¹. În 2011, Comitetul UE al Regiunilor a stabilit o Conferință a Autorităților Locale și Regionale pentru Parteneriatul Estic (CORLEAP) care oferă o platformă pentru dialog între autoritățile locale și regionale din UE și Țările Partenere. Sub egida Conferinței Regiunilor Maritime Periferice ale Europei (CPMR), a Comisiei Regiunii Mării Negre și Regiunii Balcanice (BBSRC) creată în 2004 reunește actualmente 22 de Regiuni din Grecia, Turcia, România, Bulgaria, Croatia, Ucraina și Albania pentru a încuraja dialogul și cooperarea între sferele sub-statale de guvernământ. La nivelul Bazinului Mării Negre, cooperarea între autoritățile locale și regionale a fost promovată prin crearea în 2008 a Euroregiunii Mării Negre, deși are încă un grad de apartenență limitat.

Forumul Mării Negre pentru Dialog și Parteneriat, creat în 2006 și elaborat ca fiind o platformă regională pentru organizațiile internaționale și regionale, precum și pentru structurile de stat, pare a fi afectat de tensiunile regionale¹²².

¹ Țările Partenere ale Mării Negre includ Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina.

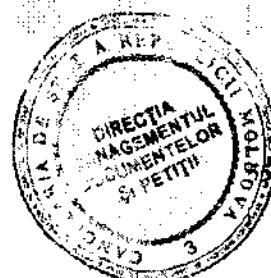

SWOT CULTURĂ ȘI SOCIETATE CIVILĂ

- Patrimoniu bogat cultural al Bazinului Mării Negre și bunuri culturale puternice în arhitectură, arheologie, artă, muzică, literatură, teatru și cinematografie
- Valoare universală excepțională recunoscută de UNESCO pentru 18 obiective culturale în zona geografică a Bazinului Mării Negre (orașe istorice, arhitectură religioasă și situri arheologice)
- Bogăție a varietății culturale cu numeroase meșteșuguri tradiționale și alte bunuri culturale intangibile enumerate ca patrimoniu al umanității
- Societatea civilă și mișcări civice, mai mult la nivel informal, au fost în special active – numărul de ONG-uri a crescut în întreaga regiune
- Crearea în 2008 a Euroregiunii Mării Negre
- Forumul ONG-urilor de la Marea Neagră se întâlnește cu regularitate

- ONG-urile rămân slab ancorate în societate, cu nivelul de apartenență și de voluntariat scăzut
- ONG-urile rămân deosebit de centrate pe organizare decât pe unirea forțelor în coalici și rețele în jurul problemelor
- Euroregiunea Mării Negre reunește încă o apartenență limitată
- Forumul Mării Negre pentru Dialog și Parteneriat afectat de tensiunile din regiune

• Congresul Consiliului Europei al Autorităților Locale și Regionale, Adunarea Regiunilor Europene (ARE), Comisia CPMR pentru regiunea Balcanică și Marea Neagră, precum și Comitetul UE și Conferința Regiunilor al Autorităților Regionale și Locale pentru Parteneriatul European (CRARLE) oferă platforme pentru dialog și cooperare

4. Analiza strategică și consultările pentru Bazinul Mării Negre

După identificarea punctelor forte-cheie, a punctelor slabe, a oportunităților și amenințărilor din cadrul zonei geografice de cooperare, analiza pentru dezvoltarea strategiei de program s-a axat mai departe pe experiența din trecut și lecțiile învățate. Consultările ample cu părțile interesate au fost organizate în zona geografică a programului cu scopul de a valida analiza și a reflecta asupra posibilelor posibilități. A fost efectuată o revizuire a altor instrumente financiare ale UE pentru a se asigura că strategia nu include elemente care ar putea fi finanțate mai adecvat în cadrul altor programe UE.

4.1 Analiza experienței din trecut

O revizuire a lecțiilor învățate din rapoartele de monitorizare (2012, 2013) și din evaluarea intermediară a CE a programului pentru Bazinul Mării Negre 2007-13 au furnizat următoarele informații pentru dezvoltarea strategiei:

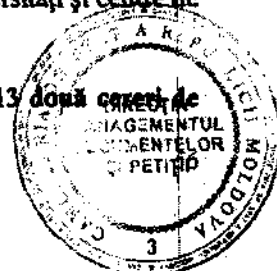
- ✓ Relevanța puternică a programului și prioritățile actuale ale acestuia pentru toate țările participante: prioritățile programului sunt în conformitate cu necesitățile zonei geografice a programului, cea mai mare aliniere fiind cu Obiectivul 1 (Promovarea dezvoltării economice și sociale în regiunile aflate pe ambele părți ale frontierelor comune);
- ✓ Recunoașterea programului ca fiind un instrument pentru facilitarea cooperării transfrontaliere;
- ✓ Indicatori excesiv de ambițioși, nerealisti la nivel de program;
- ✓ Unele dificultăți de performanță pentru proiectele aflate în prima prioritate (unele proiecte concentrate pe promovarea cooperării economice și stabilirea sistemelor complicate, cum ar fi bazele de date de informații multinaționale privind companii și produse, fără a avea suficientă experiență în acest domeniu). Unele impedimente administrative, interne în cea de-a doua prioritate pentru țările estice din programul ENPI- Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (complexitatea recunoașterii oficiale reciproce a programelor/diplomelor/materialelor de studiu). Unele proiecte au implicat îmbunătățirea politicilor naționale, modificări ale legislației (în afara domeniului de aplicare al proiectului);
- ✓ Deseori o sustenabilitate financiară problematică/lipsa unor strategii de retragere la nivel de proiect;
- ✓ Sistemul de monitorizare orientată spre rezultate trebuie să fie elaborat cu scopul de a evalua succesul implementării la nivel de proiect;
- ✓ Intervenția în 24 de luni este prea scurtă pentru unele acțiuni;
- ✓ Cerințele de vizibilitate sunt îndeplinite, dar trebuie acordată atenție diseminării rezultatelor proiectului;
- ✓ Nicio corelație între proiectele din aceeași prioritate (proiectele tind să fie puse în aplicare 'pe bază individuală', fără a avea imaginea de ansamblu a programului);
- ✓ Cooperare excelentă între țările partenere care duce la parteneriate stabile (între universități și centre de cercetare, administrații locale, ONG-uri...).

O cartografiere a proiectelor acordate în cadrul programului Bazinul Mării Negre 2007-13 **dună cares de**

Programul Operațional Comun Bazinul Mării

Negre 2014-2020

Proiect final 30 iunie 2015 – revizuit noiembrie 2015

propunerii conform temelor-cheie¹ a permis identificarea principalelor zone de interes pentru beneficiarii și partenerii proiectului din cadrul priorităților și acțiunii programului deja adoptate în anumite domenii. Aceasta a furnizat, de asemenea, informații despre domenii de competență între părțile interesate din regiuni, dat fiind faptul că doar cererile de succes au fost analizate.

Un sondaj privind prioritățile actuale și necesitățile viitoare², efectuat prin intermediul unui chestionar transmis în iunie 2013 Punctelor Naționale de Informare, membrilor Comitetului Comun de Monitorizare, beneficiarilor și partenerilor actuali și potențialilor solicitanți, a furnizat informații despre relevanța strategiei actuale a programului și a unor ulterioare domenii de interes pentru cooperare transfrontalieră.

Rezultatele analizei experienței trecute au fost combinate cu rezultatele analizei SWOT³ și comparate cu lista obiectivelor și priorităților orientative ale Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate ENI CBC⁴ - a se vedea tabelul de mai jos. Prioritățile orientative justificate de cel puțin două analize, inclusiv puternic de una sunt evidențiate cu verde deschis. Atunci când sunt justificate puternic de cel puțin două analize, prioritățile sunt marcate cu verde închis.

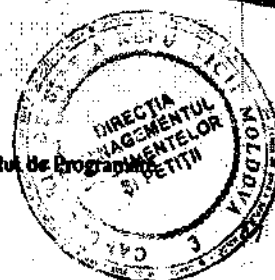
Obiective tematice	Priorități orientative
1. Dezvoltarea afacerilor și IMM-urilor	Promovarea cooperării între sectorul public și cel privat
	Consolidarea clusterelor economice
	Sporirea competitivității
2. Sprijin pentru educație, cercetare, dezvoltare tehnologică și inovație	Stimularea cooperării între instituțiile de afaceri și pregătire pentru inovație și Cercetare și dezvoltare, planificare educațională comună
	Serviciile de cooperare la nivel local și regional
	Serviciile de cooperare locale în educație
3. Promovarea culturii locale și conservarea patrimoniului istoric	Serviciile de cooperare la nivel local și regional
	Serviciile de cooperare locale în educație
4. Promovarea incluziunii sociale și lupta împotriva sărăciei	Serviciile de cooperare la nivel local și regional
	Serviciile de cooperare locale în educație
	Serviciile de cooperare la nivel local și regional
5. Sprijin pentru buna guvernare locală și regională	Coordonarea activităților de planificare
	Promovarea cooperării legale și administrative
6. Protejarea mediului și adaptarea la schimbările climatice	Serviciile de cooperare la nivel local și regional
	Serviciile de cooperare locale în educație

¹ A se vedea un rezumat anexat la program (Anexa 1)

² A se vedea un rezumat anexat la program (Anexa 1)

³ A se vedea un rezumat anexat la program (Anexa 2)

⁴ Lista de obiective tematice și priorități așa cum sunt disponibile la momentul versiunii de proiect a documentului de Program

7. Îmbunătățirea accesibilității la regiuni, dezvoltarea transportului și a rețelilor și sistemelor de comunicare	
8. Provocări comune în domeniul siguranței și securității	Prevenție și luptă împotriva crimei organizate Cooperare polițienească (schimbul de informații secrete, etc.) Sprijin pentru activități comune pentru prevenția dezastrelor naturale și a dezastrelor provocate de om, precum și pentru acțiuni comune în timpul situațiilor de urgență
9. Promovarea cooperării în domeniul energetic	Cooperare în domeniul energiei Transmisia de energie Distribuția energiei
10. Promovarea gestionării frontierelor și a securității frontierelor	Sprijin pentru eficiența și securitatea frontierelor Îmbunătățirea infrastructurii de trecere a frontierelor și a echipamentelor de la punctele de trecere a frontierelor Îmbunătățirea operațiunilor de gestionare a frontierelor, a vămilor și a procedurilor de obținere a vizelor

Tabelul 1. Rezultate combinate ale analizelor SWOT și a experienței din trecut (sondaj părți interesate și cartografierea proiectului)

Analizele combinate arată că Obiectivele Tematice 4, 6 și 7 au fost sprijinite pe larg, în timp ce unele priorități orientative din cadrul Obiectivelor Tematice 1, 2, 3 și 8 au fost, de asemenea, puternic sprijinite (a se vedea rezumatul din tabelul de mai sus). Pe de altă parte, Obiectivele Tematice 5 și în special 9 și 10 au fost foarte greu de justificat pe baza analizelor SWOT și a experienței din trecut.

Analizele SWOT și a experienței din trecut au dus la eliminarea Obiectivelor Tematice 9 și 10 din consultările ulterioare și la vizarea unor priorități orientative relevante în cadrul obiectivelor rămase ca prezentând cel mai interesant potențial pentru cooperarea din cadrul Bazinului Mării Negre.

4.2 Consultări cu părțile interesate

Analiza SWOT și cele opt Obiective Tematice rămase, axate pe un număr limitat de priorități, au fost consultate ulterior împreună cu o gamă largă de părți interesate:

- În timpul conferinței anuale a programului de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate și Parteneriat pentru Bazinul Mării Negre 2007-2013 ținută în Istanbul, Turcia pe 5 decembrie 2013. Participanții la conferință au inclus reprezentanți ai autorităților naționale, regionale și locale, ONG-uri cercetători și membri ai mediului academic, precum și părți interesate active în zona geografică a Bazinului Mării Negre. Toate țările participante în programul Bazinul Mării Negre 2007-13 au fost reprezentate, alături de Azerbaijan ca un potențial participant în programul de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate în Bazinul Mării Negre 2014-2020. O sesiune specială a fost dedicată revizuirii analizei SWOT și a obiectivelor tematice.
- Prin intermediul consultărilor publice deschise online prin intermediul site-ului web al programului actual și a unor site-uri web naționale. Adunarea Regiunilor Europene, Conferința Regiunilor

Maritime Periferice și Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicii de Migrație au contribuit considerabil la procesul de consultare.

- Prin consultări cu părțile interesate (evenimente și/sau consultări scrise) în țările participante din noiembrie 2013 până în martie 2014. Consultările au avut loc atât la nivel național, cât și la nivel regional în majoritatea țărilor participante pentru a permite coerența cu strategiile naționale/regionale, precum și pentru a include punctele de vedere ale actorilor din teritoriu. Consultările au inclus: comentariile la nivel național din partea Bulgariei în decembrie 2013; evenimente de consultare cu participare largă din partea părților interesate ținute de către Autoritățile Naționale din Armenia, Georgia, Republica Moldova și Ucraina, în co-operare cu Asistența Tehnică a proiectului UE ENI CBC (Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate – Sprijin pentru Elaborarea Programelor (SEP), în ianuarie 2014 și o consultare similară a majorității organismelor naționale din Azerbaijan în mai 2014; comentarii din partea autorităților naționale din Grecia (în decembrie 2013) și input din partea părților interesate la nivel mai larg după ce documentele relevante au fost postate pe site-ul web al Autorității Naționale (www.interreg.gr) și transmise părților interesate prin email la începutul lui 2014; consultări publice la nivel național, regional și local în România în primul trimestru al lui 2014.

Procesul de consultare a permis verificarea și validarea analizei SWOT de către părțile interesate din regiune. Alte consultări ținute în timpul dezvoltării programului au inclus consultări la nivel regional în privința Obiectivelor Tematice ale Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate în Turcia din mai 2013 și consultări ample la nivel regional în privința Obiectivelor Tematice în Republica Moldova în septembrie-octombrie 2013 cu concluzii la nivel național în primul trimestru al anului 2014. Contribuțiile (elemente suplimentare, specificații) au fost integrate într-o versiune actualizată a analizei socio-economice și a analizei SWOT ca fiind relevante.

Obiectivele tematice și prioritățile considerate a fi cele mai relevante pe parcursul procesului de consultare sau care au atras cel mai mult interesul părților interesate consultate, sunt evidențiate mai jos.

Consultare	OT1	OT2	OT3	OT4	OT5	OT6	OT7	OT8
Armenia								
Azerbaijan								
Bulgaria								
Georgia								
Grecia*								
Moldova*								
România								
Federația Rusă								
Turcia								
Ucraina								
Adunarea Regiunilor Europene (ARE)								

* Rusia nu a contribuit la consultări

Consultare	OT1	OT2	OT3	OT4	OT5	OT6	OT7	OT8
Conferința Regiunilor Maritime Periferice (CRMP)								
Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicii Migrației (CIDPM)								
* Compilație a rezultatelor consultării: Grecia (31.12.2013, 20.02.2014); Moldova (toamna 2013, 27.01.2014)								

Tabelul 2. Rezultate ale consultărilor cu părțile interesate în privința obiectivelor tematice și priorităților. Sprijinul sau interesul din partea părților interesate sunt evidențiate cu verde, sprijinul și interesul puternice sunt marcate cu verde închis.

Obiectivul tematic 6 a fost sprijinit în unanimitate ca fiind cel mai relevant de către țările participante, în timp ce a existat, de asemenea, un consens larg cu privire la Obiectivul Tematic 1 în timpul consultărilor. A existat un oarecare interes și sprijin pentru Obiectivele Tematice 2, 3, 4 și 7.

A existat un sprijin limitat pentru Obiectivul Tematic 5 în timpul consultărilor naționale (deja slab susținut de către analiza SWOT și analiza experienței din trecut). Importanța creșterii capacității autorităților și comunităților locale și regionale pentru succesul programului a fost totuși subliniată, în special de organizațiile internaționale. Buna guvernare și construirea capacității locale/regionale reprezintă îndeosebi o problemă transversală, importantă pentru succesul proiectelor de Cooperare Transfrontalieră și poate fi inclusă în program mai degrabă la nivel orizontal decât ca un Obiectiv Tematic separat. Comentariile în urma consultărilor sugerează, de asemenea, că, pentru a fi eficientă, construirea capacității locale și regionale nu trebuie să constituie un scop în sine, ci să fie orientate spre atingerea unor rezultate tematice și a unor țeluri specifice (învățarea prin practică).

A existat un sprijin scăzut în timpul consultărilor pentru Obiectivul Tematic 8 prin urmare, acest obiectiv nu a fost inclus sau analizat mai departe.

4.3 Congruența cu programele UE

Documentul de programare al Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate arată că programele de Cooperare Transfrontalieră trebuie să ofere valoare adăugată reală la nivel transfrontalier și "nu să acopere elemente ce sunt deja finanțate sau care ar putea fi finanțate mai adecvat în cadrul altor programe ale Instrumentului European de Vecinătate sau ale UE". Prin urmare, o analiză a discrepanțelor, este furnizată mai jos pentru a identifica ce anume este (sau nu este) acoperit de alte programe ale UE și comparate cu orientările celor șase Obiective Tematice rămase.

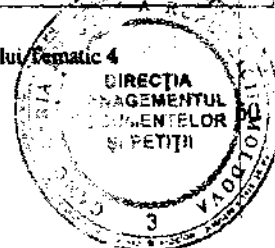
Următorul tabel prezintă o privire de ansamblu asupra principalelor programe de cooperare ale UE și sprijin pentru dezvoltarea regională în țările din Bazinul Mării Negre.

Alte programe de Cooperare Transfrontalieră sau Transnațională/ Interregională	România- Republica Moldova (ENI CBC - Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate)
	Republica Moldova-Ucraina (Cooperare Teritorială în cadrul Parteneriatului Estic)
	România-Ucraina (ENI CBC)
	România-Bulgaria (Cooperare Teritorială Europeană)
	Bulgaria-Turcia (IPA CBC - Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului de Pre-Aderare)

A se reține, totuși, că problemele de sănătate au fost incluse uneori de către părțile interesate în cadrul Obiectivului Tematic 4

Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020

Proiect final 30 iunie 2015 - revizuit noiembrie 2015

	Grecia-Bulgaria (Cooperare Teritorială Europeană) Armenia-Georgia (Cooperare Teritorială în cadrul Parteneriatului Estic) Azerbaidjan-Georgia (Cooperare Teritorială în cadrul Parteneriatului Estic) Programul transnațional al Dunării (2014-20) include în principal Bulgaria, România, Moldova și unele regiuni din Ucraina. Va contribui la obiectivele tematice ale Strategiei pentru Dunăre. Programul interregional Interreg Europe (2014-20) include în principal Bulgaria, Grecia și România. Programul transnațional Balcanic-Mediterranean (2014-20) include în special Bulgaria și Grecia.
Alte programe inclusiv parteneriate UE/non UE	Programul Erasmus+ (2014-20): pentru a stimula competențele și șansele de angajare, precum și modernizarea învățământului, pregătirea, și munca tinerilor (sprijină mobilitatea studenților și a personalului didactic, diplome comune, proiecte de creare a capacității, parteneriate strategice). Horizon 2020 – program cadru al UE pentru cercetare și inovație. Include obiective pentru cercetare transtematică marină și maritimă. Primul program de lucru (2014-15) include o sesiune de cereri de propuneri pentru regiunea Mării Negre. Twisting, TAIEK (Asistență Tehnică și Schimb de Informații): instrumente de cooperare între o administrație publică din o țară parteneră și instituția echivalentă dintr-un stat membru al UE pentru a promova reformele
Programe de Cooperare Tematică	INOGATE: programul internațional de co-operare în domeniul energiei între UE, statele de pe litoralul Mării Negre și al Mării Caspice și țările vecine ale acestora. Cadru de co-operare acoperă domeniile de petrol și gaze, electricitate, energie regenerabilă și eficiență energetică. TRACECA (Coridor de Transport Europa-Caucaz-Asia): un program internațional de cooperare în domeniul transporturilor între UE și țările parteneră din Estul Europei, Sudul Caucazului și Asia Centrală. Cadru de cooperare acoperă domeniile transportului maritim, aviație, străzi și transport feroviar, securitatea transportului și infrastructura transportului. Strategia pentru dezvoltarea coridorului internațional de transport Europa-Caucaz-Asia până în 2015 și își propune să creeze un lanț de infrastructură durabilă prin asigurarea unui transport multimodal prin integrarea pas cu pas a coridorului în Rețeaua de Transport Trans-europene. Aceasta încurajează cooperarea regională și atrage spiritul Instituțiilor Financiare Internaționale și al investitorilor privați. Mediu și Gestionarea Durabilă a Resurselor Naturale inclusiv a Energiei (ENRTP): se concentrează pe energia durabilă. Instrumentul pentru Cooperarea în materie de Securitate Nucleară (NSCI): finanțează acțiuni pentru a îmbunătăți securitatea nucleară (inclusiv transport sigur, remediere și pregătirea în situații de urgență). LIFE (2014-20): promovează implementarea și integrarea obiectivelor de mediu și climat în alte politici și în practica ale statelor membre ale UE; accentul pe o mai bună guvernare; priorități: eficiența resurselor, pierderi ale biodiversității și adaptarea și atenuarea la climă. Posibilități limitate pentru participarea țărilor parteneră.
ENPI – IEVP – Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (până în 2013), ENI (din 2014) Țări parteneră	Programe bilaterale de țară pentru fiecare țară parteneră (principalul instrument de cooperare al UE), include o componentă de Dezvoltare Instituțională Cuprinzătoare (CIB) Programe Regionale, ce includ: - Managementul Integrat al Frontierelor în cadrul Parteneriatului Estic (IBM): susține implementarea conceptului de management integrat al frontierelor, cu obiectivul dublu de a securiza frontierele și de a facilita trecerea legală a persoanelor și bunurilor. - sprijinul de dezvoltare a IMM-urilor din cadrul Parteneriatului Estic: sprijină instituțiile din țara parteneră pentru a pune în practică și implementa politica și reformele legislative în sprijinul IMM-urilor; susține organizațiile de Sprijin în Afaceri și promovează oportunitățile comerciale între companiile Europene și cele din țările parteneră (Est-Invest); consolidează capacitatea de audit și raportare a IMM-urilor cu scopul de a îmbunătăți accesul la finanțare. - Facilitatea de Finanțare a IMM-urilor din cadrul Parteneriatului Estic: combină instrumentele BERD (Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare), BEI (Banca Europeană de Investiții)

¹ Doar programe regionale relevante > 10 milioane € au fost incluse

	KfW cu resursele de granturi ale UE pentru a sprijini creditarea IMM-urilor - Programele de Sprijin pentru întreprinderi mici din cadrul Parteneriatului Estic: Servicii de Consiliere în Afaceri și Programe de Creștere a întreprinderilor oferă asistență tehnică personalizată și individuală pentru a ajuta întreprinderile micro, mici și mijlocii să se adapteze la cererile unei economii de piață libere și pentru a dezvolta capacitățile IMM-urilor locale și a serviciilor de consiliere în afaceri. - Programul Est European de vecinătate pentru agricultură și dezvoltare rurală (PEVADR): sprijină țările partenere în dezvoltarea agricolă și rurală - Proiect ENPI SEIS Către un sistem de informații despre mediu partajat (SEIS) în spațiul de vecinătate europeană: pentru a îmbunătăți monitorizarea și schimbul de date de mediu și informații prin extinderea treptată a principiilor SEIS în vecinătatea europeană - Prevenirea, pregătirea și reacția la dezastrele naturale și provocate de om în țările Programului Parteneriatului Estic (PPRD East ID): de a consolida capacitățile de protecție civilă ale țărilor partenere pentru prevenirea dezastrelor, pregătire și răspuns - Fereastra de Tineret din cadrul Parteneriatului Estic: sprijin în a oferi răspuns la nevoile tinerilor în societăți prin cooperare între tineri și muncitorii tineri - ClimaEast: sprijinirea diminuării și adaptării la schimbările climatice de a stimula îmbunătățirea politicilor în privința schimbărilor climatice, a strategiilor și mecanismelor de piață - Ecologizarea economiilor în Vecinătatea Estică: sprijină mișcarea spre o economie verde prin decuplarea creșterii economice de la degradarea mediului și epuizarea resurselor și prin promovarea unor strategii de consum și producție durabile - Programul Cultural din cadrul Parteneriatului Estic: consolidează legăturile culturale regionale și dialogul din cadrul regiunii Parteneriatului Estic și între UE și actorii și rețelele culturale ale țărilor estice ale Politicii Europene de Vecinătate Programul de Integrare și Cooperare din cadrul Parteneriatului Estic (EaPIC): finanțare suplimentară bazată pe reforme obținută pentru a sprijini transformarea democratică și dezvoltarea instituțională, creșterea durabilă și incluzivă și dezvoltarea economică Facilitatea de Investiții pentru Vecinătate (NIF): finanțează proiectele-cheie de infrastructură în țările partenere și sprijină de asemenea, sectoarele private ale acestora (mix de granturi și împrumuturi) Facilitatea Societății Civile pentru Vecinătate: sprijin financiar pentru proiecte dezvoltarea capacității, implicarea în sectorul politicilor dialoguri pentru actorii societății civile SIGMA (Sprijin pentru Îmbunătățirea Guvernării și Gestionării): inițiativă comună a UE și OECD (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică – OCDE) oferă suport tehnic la nivel național
Politica de coeziune în cadrul Fondurilor structurale și de investiții europene Statele membre UE	Fondul European de Dezvoltare Regională (FERD): investiții în 2014-20 vor fi concentrate pe 4 priorități-cheie: inovație și cercetare, TIC, sprijin pentru IMM-uri și mișcare către o economie cu emisii reduse de carbon Fondul de Coeziune: axat pe prioritatea legăturilor de transport Trans-Europene și a proiectelor de infrastructură - cheie pentru mediu Fondul Social European (FSE): ocuparea forței de muncă, educație și incluziune socială Fondul Agricol European pentru Dezvoltare Rurală: finanțează programele de dezvoltare rurală Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime (FEPA): prioritățile pentru 2014-20 sunt de a ajuta pescarii în tranziția către un pescuit durabil, a sprijini comunitățile de pe coasta mării în a-și diversifica economiile, a finanța proiectele care creează noi locuri de muncă și îmbunătățesc calitatea vieții de-a lungul coastelor europene și a facilita accesul la finanțare
Instrument pentru pre-aderare (IPA)	Pentru perioada 2014-2020 period, finanțarea în cadrul IPA este oferită prin următoarele domenii de politică: 1) Reforme în pregătirea pentru apartenența la Uniune și dezvoltarea capacității și dezvoltarea instituțională aferente, 2) dezvoltarea socio-economică și regională, 3) Ocuparea forței de muncă, politici sociale, educație, promovarea egalității de gen și dezvoltarea resurselor umane, 4) Agricultură și dezvoltare rurală; 5) Cooperare regională și teritorială

Tabelul 3. Privire de ansamblu asupra altor instrumente financiare ale UE pentru cooperare și dezvoltare regională în țările din Bazinul Mării Negre

Obiectivul Tematic 1. Programele de cooperare ale UE se axează în principal pe dezvoltarea IMM-urilor și pe asistența tehnică, lăsând un domeniu de aplicare larg pentru dezvoltarea de oportunități de cooperare care nu se suprapun în cadrul priorităților din Bazinul Mării Negre, ce au fost identificate în cadrul analizelor și în timpul consultărilor (în special turism, etc.).

Obiectivul Tematic 2. Mai multe programe de parteneriat (*Horizon 2020, Erasmus+*) oferă finanțare adecvată pentru cooperarea în domeniul cercetării și inovației în cadrul Bazinului Mării Negre, incluzând schimbul de studenți și cercetători și înființarea de parteneriate între educație și centrele de cercetare. Includerea Obiectivului Tematic 2, prin urmare, nu pare complet justificată.

Cu toate acestea, unele activități specifice de cercetare ar putea fi incluse în proiectele de Cooperare Transfrontalieră ca fiind relevante, fără a constitui principală țintă a proiectelor. De asemenea, universitățile, instituțiile de învățământ și centrele de cercetare/tehnologice pot rămâne printre grupurile țintă pentru contribuția valoroasă pe care o pot furniza în cadrul altor Obiective Tematice.

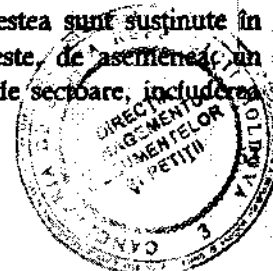
Obiectivul Tematic 3. Programul cultural din cadrul Parteneriatului Estic are ca obiectiv sprijinirea țărilor partenere. În viitor se va concentra pe asistența tehnică și nu va oferi ulterioare oportunități pentru parteneriate directe între acotrii culturale, prin urmare există actualmente puține oportunități pentru cooperarea în sectorul cultural. Unele aspecte culturale ar putea fi totuși reflectate, de asemenea, în cadrul unor probleme economice (ex. turism) și de mediu (ex. Site-uri arheologice), astfel încât actorii culturali și unele activități culturale specifice să fie, de asemenea, incluse în cadrul acelor priorități ca fiind relevante.

Obiectivul Tematic 4. Sprijinul UE pentru problem sociale este în mare parte finanțat prin programele specifice pentru fiecare țară, deci există puține oportunități pentru cooperare și schimb de experiență în cadrul zonei geografice a Bazinului Mării Negre în cadrul programelor UE actuale.

Obiectivul Tematic 6. Programele de cooperare UE din sectorul de mediu vizează măsurile de eficientizare a energiei, utilizarea sustenabilă a resurselor naturale, promovarea unei economii cu emisii reduse de carbon și adaptarea la schimbările climatice. Acest lucru creează un domeniu de aplicare considerabil pentru acțiuni comune ulterioare pentru protejarea mediului, ce au fost identificate în cadrul analizelor și pe perioada consultărilor (în special monitorizare, etc).

Obiectivul Tematic 7. Programul TRACECA (Coridorul de Transport Europa-Caucaz-Asia) oferă un cadru de cooperare foarte adecvat, cuprinzător și de durată cu scopul de a spori rețelele de transport și infrastructura în cadrul Bazinului Mării Negre. Dezvoltarea infrastructurii transportului este, de altfel, susținută în special în cadrul programelor specifice pentru fiecare țară, prin fondurile de coeziune și prin NIF (PIV- Facilitarea de Investiții pentru Vecinătate). Prin urmare, în ciuda nevoii ample rămase de a perfecționa mijloacele de transport din cadrul regiunii, includerea transportului în strategia pentru Bazinul Mării Negre nu pare a fi justificată. Unele probleme specifice referitoare la transport ar putea fi luate în considerare pentru dimensiunile economice și de mediu ale acestora și incluse în proiecte de Cooperare Transfrontalieră atunci când sunt relevante, dar nu constituie obiectivul principal al proiectului.

În ceea ce privește dezvoltarea tehnologiilor de informații și comunicații (TIC), acestea sunt susținute în special în cadrul programului *Horizon 2020*. Luând în considerare faptul că TIC este, de asemenea, un instrument transversal care stă la baza inovației și competitivității într-o gamă largă de sectoare, includerea

componentelor TIC poate fi luată în considerare în cadrul proiectelor de Cooperare Transfrontalieră în cadrul oricărei prioritate, ori de câte ori se dovedesc relevante pentru a spori eficiența unui proiect de Cooperare Transfrontalieră.

4.4 Rezumat al identificării strategiei

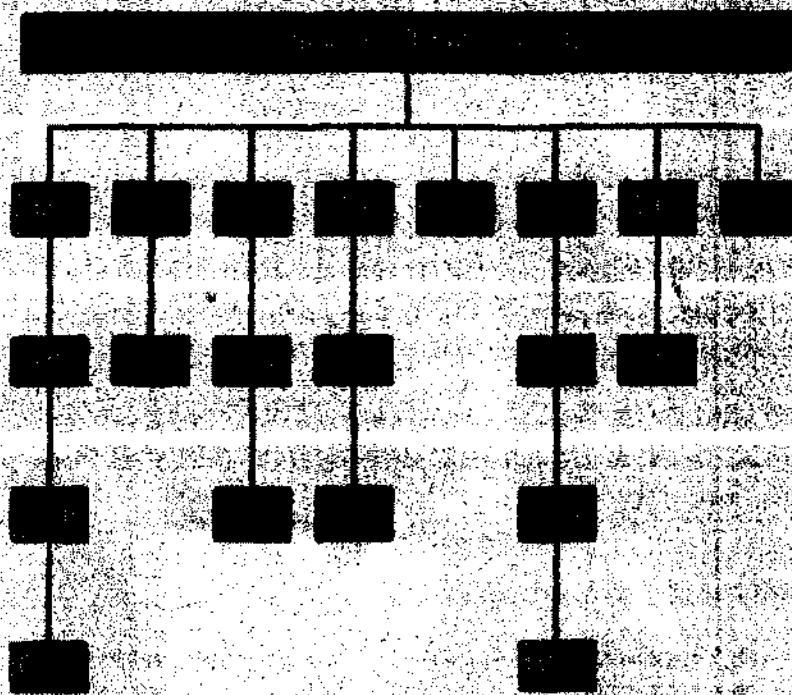
**Strategia ENI CBC
(Cooperare
Transfrontaliera in
cadrul Instrumentului
European de
Vecinatate)**

**Rezultate ale analizei
SWOT + analiza
experienței din trecut**

**Rezultate ale
consultarilor**

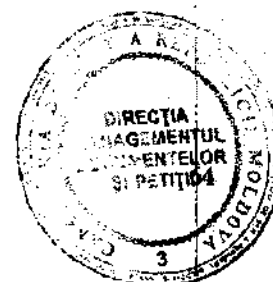
**Rezultate ale analizei
congruenței cu alte
programe UE**

**Strategia propusa
pentru Bazinul Marii
Negre**

Tabelul 4. Rezumat al dezvoltării strategiei. La fiecare pas, OT (Obiectivele Tematice) puternic sprijinite sunt marcate cu caractere îngroșate, OT cu sprijin mai scăzut sunt scrise cu font normal, OT cu sprijin scăzut nu sunt arătate.

Având în vedere necesitatea strategiei pentru Bazinul Mării Negre de a se concentra pe un număr limitat de teme în care să se obțină rezultate concrete și relevanța mai puternică a unor priorități în cadrul OT1 și OT6 indicate prin intermediul procesului analitic și de consultare, aceste două obiective au fost selectate pentru definirea strategiei.

5. Strategia programului de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate în Bazinul Mării Negre - ENI CBC

5.1 Obiectiv general

Programul ENI CBC pentru Bazinul Mării Negre va contribui la scopul general al ENI CBC de a "promova cooperarea transfrontalieră între statele membre ale UE și țările din Vecinătatea Europeană și Federația Rusă".

Mai exact, programul va contribui la două obiective strategice generale ale ENI CBC:

- Promovarea dezvoltării economice și sociale în regiunile aflate de ambele părți ale frontierelor comune
- Abordarea problemelor comune mediului, sănătății publice, siguranței și securității

Obiectivul general al programului ENI CBC pentru Bazinul Mării Negre poate fi definit astfel:

Îmbunătățirea nivelului de trai al oamenilor din regiunile din Bazinul Mării Negre prin creștere sustenabilă și protecția comună a mediului

5.2 Probleme orizontale și modalități

Un număr de elemente importante pentru o cooperare transfrontalieră de succes, susținută și inclusivă vor fi sprijinite ca fiind probleme orizontale sau modalități ce trebuie să fie implementate în cadrul oricăreia dintre prioritățile selectate, mai degrabă decât ca priorități tematice distincte. Acestea includ:

- Așa numitele acțiuni interumane 'people-to-people', și anume cooperarea consolidată între autoritățile locale și regionale, ONG-uri și alte grupuri ale societății civile, universități și școli, camere de comerț etc.
- Promovarea unei bune guvernări la nivel local și regional, component ale dezvoltării capacității pentru autoritățile și agențiile locale/regionale și ONG-uri.
- Promovarea integrării/coordonării regionale prin intermediul platformelor regionale și parteneriatelor de durată la nivelurile de organizație (între instituții, universități, comunitatea științifică, instituții publice, administrații și agenții locale/regionale, ONG-uri, etc.).
- Utilizarea și dezvoltarea unor tehnologii de informații și comunicații relevante pentru a spori eficiența proiectului, integrarea/coordonarea regională și sinergiile în cazul rezultatelor.
- Promovarea egalității de gen și a oportunităților pentru tineri (inclusiv promovarea mobilității transnaționale a tinerilor).

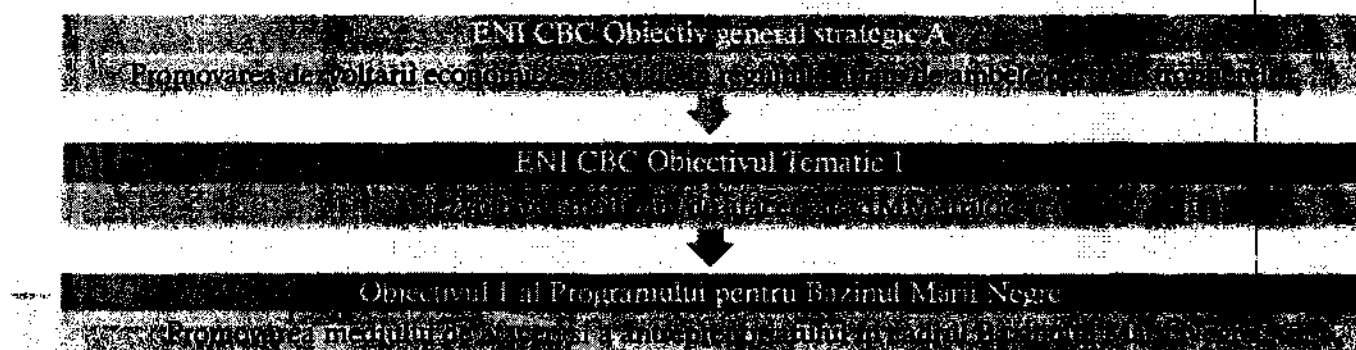

5.3 Obiective Tematice și priorități

Procesul analitic și de consultare efectuat pentru Bazinul Mării Negre sprijină puternic selectarea unor priorități specifice în cadrul a două Obiective Tematice dintre cele propuse în documentul strategiei programului ENI CBC:

- Obiectivul Tematic 1. Dezvoltarea mediului de afaceri și a IMM-urilor
 - Obiectivul Tematic 6. Protecția mediului, atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea
- Programul pentru Bazinul Mării Negre va contribui la atingerea Obiectivului Tematic 1 al ENI CBC. 'Dezvoltarea afacerilor și a IMM-urilor' prin intermediul obiectivului programului:

Obiectiv 1. Promovarea mediului de afaceri și antreprenoriatului în cadrul Bazinului Mării Negre

Obiectivul programului va fi abordat prin două priorități, 1.1 și 1.2 definite pentru Bazinul Mării Negre și descrise mai jos.

Prioritatea 1.1 – Promovarea în comun a mediului de afaceri și a antreprenoriatului în materie de turism și cultură

Justificare pentru definirea Priorității 1.1:

- ✓ Dezvoltarea sectorului de turism este puternic sprijinită de analiza socio-economică și de analiza SWOT. Are un impact pozitiv asupra ocupării forței de muncă și asupra veniturilor, este unul dintre sectoarele cu creștere rapidă și prezintă încă perspective de creștere puternice. Bazinul Mării Negre are, de asemenea, un patrimoniu cultural bogat și bunuri culturale valoroase.
- ✓ Atât analiza chestionarului, cât și a rezultatelor solicitărilor arată că există un interes clar pentru proiectele de turism. Solicitățile anterioare arată, de asemenea, un interes pentru proiectele culturale, deseori legate de dezvoltarea turismului.
- ✓ Relevanța turismului pentru Cooperarea Transfrontalieră a fost ferm confirmată pe parcursul procesului de consultare, în timp ce multe țări au subliniat importanța sectorului cultural.

Rezultate așteptate în cadrul Priorității 1.1:

Oportunități de afaceri mai puternice în sectorul de turism și în sectorul cultural în Bazinul Mării Negre

Activități orientative/orientări în cadrul Priorității 1.1:

- Promovarea dezvoltării și comercializării comune a produselor de turism transfrontalier și a itinerariilor tematice (ex. culturale, religioase, rutele comerciale antice, agricole); promovarea diversificării și a integrării turismului de coastă și intern.
- Promovarea patrimoniului istoric și sprijinirea conservării acestuia prin dezvoltarea turistică sustenabilă (ex. Investiții la scară mică, marketing).
- Încurajarea sinergiilor, rețelelor și conectivității între părțile interesate din turism și cultură și operatorii de turism din cadrul Bazinului Mării Negre (ex. rețea specifică pentru turismul maritim, etc.); promovarea instrumentelor electronice de marketing și a informațiilor logistice transfrontaliere în evenimentele culturale, de exemplu.
- Schimbul de experiență și/sau dezvoltarea în comun a unor pachete de turism destinate anumitor piețe (ex. Persoanele în vârstă); schimb de experiență pentru a promova produsele turistice de o mai bună calitate și mai inovatoare (ex. Parcuri arheologice submarine, eco-tourism, turism cultural, turism medical).
- Promovarea în comun a produselor culturale (artizanat, opere de artă, etc) și evenimente (festivaluri, târguri).
- Consolidarea în comun a deschiderii Regiunii Mării Negre către turismul internațional și non-european (ex. Marketingul comun, campanii de comunicare și promovare, dezvoltarea brandurilor Bazinului Mării Negre).
- Încurajarea networking-ului, a schimbului de bună experiență în consolidarea industriilor culturale și creative (muzică, multimedia, etc.).
- Schimbul de bune practici în dezvoltarea strategiilor de turism ecologice (ex. Îmbunătățirea eficienței resurselor, prevenirea/gestionarea deșeurilor și a poluării în zonele turistice, orientări privind diminuarea efectelor asupra biodiversității și amplificarea beneficiilor turismului în zonele protejate).
- Îmbunătățirea serviciilor turistice și promovarea perfecționării competențelor ex. Prin programele de schimb între instituțiile de învățământ (ex. Pentru tineri profesioniști), sau prin crearea în comun a unor cursuri deschise online bazate pe cele mai bune experiențe din domeniu.

Grupuri țintă pentru Prioritatea 1.1:

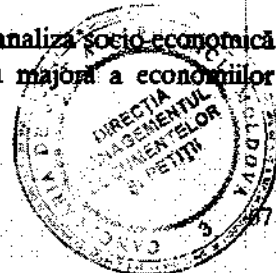
Agențiile de dezvoltare regională și a turismului, asociațiile industriei turismului, asociații/instituții culturale și arheologice, autorități locale/regionale, universități și instituții de învățământ, parcuri naturale și organisme de gestionare a zonelor protejate, asociații de afaceri locale, asociații de fermieri și ONG-uri.

Prioritatea 1.2 – Creșterea oportunităților de comerț transfrontalier și modernizarea în domeniul agriculturii și a sectoarelor conexe¹

Justificare pentru definirea priorității 1.2:

- ✓ Sprijinul pentru dezvoltarea și modernizarea afacerilor în sectoare specifice a fost puternic susținut în timpul procesului de consultare.
- ✓ Modernizarea sectorului agricol și al celui alimentar este puternic sprijinit de analiza socio-economică și de analiza SWOT. Agricultură este încă o componentă substanțială sau majoră a economiilor

¹ Inclusiv acvacultură, industria alimentară și agro-industrie

naționale din Bazinul Mării Negre, în special în privința ocupării locurilor de muncă sau în privința exporturilor. Produsele agricole sunt printre bunurile principale comercializate între țările din zona Bazinului Mării Negre sugerând potențiale complementarități. Agricultură organică prezintă potențiale oportunități, precum și dezvoltarea unei acvaculturi sustenabile.

- ✓ Este dincolo de domeniul de aplicare al acestui program în sine de a moderniza anumite sectoare, dar programul pentru Bazinul Mării Negre poate furniza o bună valoare adăugată la nivel transfrontalier la sprijinul oferit de programele specifice fiecărei țări și de autoritățile naționale (prin schimbul de experiență, promovarea legăturilor comerciale, networking etc.).

Rezultate așteptate în cadrul Priorității 1.2:

Creșterea relațiilor comerciale transfrontaliere și modernizarea sectorului agricol și a sectoarelor conexe în Bazinul Mării Negre

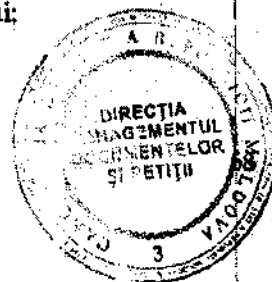
Activități orientative/orientări în cadrul Priorității 1.2:

- Promovarea relațiilor comerciale internaționale, a rețelelor sectoriale și transsectoriale și a parteneriatelor (ex. Forumuri de afaceri) în cadrul Bazinului Mării Negre și sprijinirea internaționalizării schimburilor (ex. Dezvoltarea capacității).
- Consolidarea conexiunii la internet, a sistemelor de afaceri transfrontaliere de schimb de informații, a informațiilor de piață și de logistică, cu o mai mare utilizare a tehnologiilor de informații și comunicații (TIC).
- Schimbul de bune practici în marketing modern și inovator și de strategii comerciale, instrumente de marketing electronice și elaborarea strategiilor comune de marketing (ex. Branding regional).
- Sprijinirea inovației, cercetării și cooperării, inclusiv pentru dezvoltarea logisticii, în industria agricolă, dezvoltarea în comun și punerea în aplicare a bunelor practici în producerea de produse agricole de calitate.
- Introducerea de tehnologii inovatoare pentru dezvoltarea sectorială (produse organice/bio, acvacultură sustenabilă), incluzând schimbul de experiență și investițiile la scară mică în proiecte-pilot.
- Sprijinirea culturii antreprenoriale prin învățarea și pregătirea tinerilor ce lucrează în sectorul agricol și în sectoarele conexe; schimbul de bune practici în acest domeniu.
- Schimbul experienței de bune practici în introducerea în practică a standardelor (ex. Siguranța alimentară).
- Acțiuni în comun pentru sprijinirea folosirii productive a transferurilor bănești în modernizarea agriculturii/acvaculturii/industrii alimentare.

Grupuri-țintă pentru Prioritatea 1.2:

Camere de comerț, agenții de sprijin al afacerilor și agenții de dezvoltare regională, asociații de fermieri și asociații agro-industriale, asociații de IMM-uri, asociații de afaceri, asociații de acvacultură și pescuit, asociații de emigranți, autorități regionale/locale și agenții și institute de cercetare.

- Programul pentru Bazinul Mării Negre va contribui la atingerea Obiectivului Tematic 6 al programului ENI CBC – Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate. 'Protecția mediului, atenuarea și adaptarea la schimbările climatice' prin obiectivul programului;

Obiectivul 2. Promovarea unei politici de mediu coordonate și reducerea prin acțiuni comune a deșeurilor marine¹ în Bazinul Mării Negre

ENI CBC Obiectiv strategic general B

Acțiunea promovată contribuie în domeniul mediului sanatații publice, siguranței și securității

ENI CBC Obiectivul Tematic 6

Proiectul contribuie la reducerea schimbărilor climatice

Promovarea unei politici de mediu coordonate și reducerea prin acțiuni comune a deșeurilor marine în Bazinul Mării Negre

Acest obiectiv al programului va fi abordat prin două priorități, 2.1 și 2.2 definite pentru Bazinul Mării Negre și descrise mai jos.

Prioritatea 2.1 – Îmbunătățirea sistemului de monitorizare în comun a mediului

Justificare pentru definirea Priorității 2.1:

- ✓ Cooperarea pentru soluționarea problemelor de mediu este puternic sprijinită de analiza socio-economică și de analiza SWOT. O bază solidă și comună a cunoștințelor, actualizată cu regularitate, în principal bazată pe activități de cercetare și inovare, este necesară pentru acțiuni coordonate și consistente din partea părților interesate în jurul Mării Negre și pentru a evalua tendințele și pentru a reacționa rapid și eficient la amenințări.
- ✓ Măsura 2.1 (consolidarea bazei comune de cunoștințe și informații pentru a aborda provocările comune ale mediului) a fost de departe cel mai popular domeniu al cooperării din cadrul programului 2007-2014, atât în privința numărului de proiecte și parteneri (1/4 din totalul proiectelor acordate și >1/4 din toți partenerii de proiect), cât și în privința fondurilor alocate (1/3 din fonduri). Noul program de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate ENI CBC trebuie să se bazeze și să extindă, dar să nu repete, munca în comun deja efectuată. Acțiunile sprijinite trebuie să fie în concordanță, dar să nu se suprapună, cu sistemele de informații existente și cu activitățile de monitorizare efectuate în special de către Comisia Mării Negre⁴, Agenția Europeană pentru Siguranță Maritimă, Agenția Europeană de Mediu în cadrul Sistemului Informatic Partajat de Mediu (SEIS) sau alte proiecte ale EU cum ar fi Prevenirea, pregătirea și reacția la dezastrele naturale și provocate de om în țările Programului Parteneriatului Estic (PPRD East II):

¹ Deșeurile marine sunt reprezentate de orice material solid persistent, fabricat sau prelucrat aruncat, eliminat sau abandonat în mediul marin sau de coastă. Deșeurile marine consistă în obiecte care au fost făcute sau folosite de oameni și aruncate în mod deliberat în mare sau pe plajă; aduse indirect în mare de către râuri, canalizare, ape pluviale sau vânturi; obiecte pierdute în mod accidental, inclusiv materiale pierdute în mare în condiții de vreme rea (echipamente de pescuit, mărfuri); sau obiecte lăuate în mod deliberat de către oameni pe plajă și în mări. Cunoscut și ca resturi marine.

⁴ A se vedea 'Complementarități și sinergii' pentru mai multe detalii cu privire la Comisia pentru Protecția Mării Negre împotriva Poluării (Comisia Mării Negre).

- ✓ Atât rezultatele chestionarului, cât și consultările confirmă că există interes pentru problemele de mediu, în special în monitorizarea și evaluarea riscurilor.

Rezultate așteptate în cadrul Priorității 2.1:

Îmbunătățirea disponibilității datelor și informațiilor de monitorizare a mediului compatibile la nivel transfrontalier în cadrul Bazinului Mării Negre

Activități orientative/orientări în cadrul Priorității 2.1:

- Consolidarea monitorizării comune și compatibile la nivel transfrontalier, a sistemelor de evaluare și informare, a instrumentelor și capacității de prevenire și control a poluării transfrontaliere (inclusiv prin investițiile la scară mică, activități de cercetare și inovare).
- Îmbunătățirea colaborării transfrontaliere pe termen lung, a capacității de informare, cercetare și inovare (inclusiv tehnologii inovatoare) pentru abordarea transformării ecosistemului, monitorizării biodiversității și migrației speciilor.
- Consolidarea în comun a colaborării între știință, industrie, părțile interesate relevante și factorii de decizie pentru a aborda problemele de management integrat al litoralului și pentru a armoniza monitorizarea, evaluarea mediului marin și furnizarea de date.
- Îmbunătățirea disponibilității și a interoperabilității transfrontaliere a datelor de acces public online actualizate și a produselor de date (ex. hărți) pentru Marea Neagră, astfel încât industria, autoritățile publice, ONG-urile și cercetătorii să le utilizeze în mod eficient.
- Promovarea cooperării transfrontaliere între autoritățile maritime responsabile pentru activități precum navigarea sigură sau controlul pescuitului, pentru a putea face schimb de informații asupra riscurilor și amenințărilor (supraveghere maritimă integrată).
- Îmbunătățirea cooperării la nivelul monitorizării mediului între părțile interesate implicate în prevenirea și gestionarea dezastrelor.
- Consolidarea contactului între țări și schimbul de bune practici privind sistemele de prevenire timpurie care permit populației expuse la pericole să ia măsurile corespunzătoare pentru a evita/reduce riscurile și pentru a pregăti răspunsuri eficiente; îmbunătățirea disponibilității informațiilor legate de mediu pentru populație, în special privind riscul de producere a cutremurelor, inundațiilor și incendiilor de pădure.

Grupuri-țintă pentru Prioritatea 2.1:

Agenții științifice (oceanografice, hidrografice, meteorologice, seismice) și instituții/centre de cercetare/universități, autorități de coastă/maritime și portuare, autorități și agenții locale/regionale, asociații de pescuit, ONG-uri din domeniul mediului, parcuri naturale și zone protejate (inclusiv zona marină), organisme de management și școli și instituții de învățământ.

Prioritatea 2.2 - Promovarea unor activități comune de conștientizare publică și a unor acțiuni comune privind reducerea deșeurilor din râuri și mare

Justificare pentru definirea Priorității 2.2:

- ✓ Cooperarea în soluționarea problemelor comune de mediu este puternic susținută de analiza socio-economică și de analiza SWOT. Deșeurile provenite din transportul navelor, de pe uscat sau aduse de râuri în bazinul hidrografic al Mării Negre rezultă într-o problemă de poluare vizibilă de-a lungul râurilor și zonelor de coastă, în marea în sine și pe fundul mării. Este o problemă transfrontalieră

comună, dat fiind faptul că sistemul de curenți dinamici ai bazinului mării rezultă în transportarea oricărei materii dintr-o anumită locație din Marea Neagră către aproape orice zonă de coastă. Acest lucru are un impact asupra bunăstării oamenilor și a activităților economice, cum ar fi dezvoltarea turismului; deseori această problemă dăunează sau ucide viața marină și poate amenința biodiversitatea Mării Negre. Mobilizarea directă a părților interesate la nivel local/regional și consolidarea unei cetățenii responsabile ar putea avea un efect puternic în reducerea acestui tip de poluare¹.

- ✓ Atât sensibilizarea în privința problemelor de mediu, cât și abordarea problemelor legate de deșeurile solide au fost discutate în răspunsurile la chestionar și la consultări.

Rezultate așteptate în cadrul Priorității 2.2:

Creșterea sensibilizării în privința provocărilor de mediu și a bunelor practici de gestionare a deșeurilor legate de deșeurile din râuri și din mare în cadrul Bazinului Mării Negre

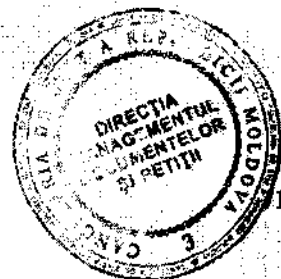
Activități orientative/orientări în cadrul Priorității 2.2:

- Sensibilizarea și educarea în comun a publicului în ceea ce privește problemele constituite de deșeurile din râuri și din mare, valoarea biodiversității și protecția mediului (campanii mass-media, producția de instrumente educaționale și orientări pentru o 'cetățenie responsabilă' pentru diferite sectoare, pentru publicuri-țintă, cum ar fi copiii și studenții, turiștii, autoritățile municipale, companiile de transport naval și echipajele navelor).
- Schimbul și promovarea bunelor practici și a tehnologiilor de gestionare a mediului (inclusiv prin investițiile la scară mică, activități comune de cercetare și inovare) referitoare la tratarea și eliminarea deșeurilor, reducerea depozitării ilegale a acestora și a gropilor de gunoi de pe țămurile râurilor și de pe țămurile mării și prevenirea efectelor adverse ale acestora.
- Promovarea în comun a practicii celor '3 R' (redu, refolosește, reciclează) pentru deșeuri, precum și folosirea deșeurilor pentru producerea de energie.
- Consolidarea acțiunii comunității, promovarea și organizarea campaniilor transfrontaliere de curățare a zonelor de coastă ale Bazinului Mării Negre și a râurilor (implicând școli, studenți și voluntari) și schimbul de bune experiențe în acest domeniu.
- Încurajarea implicării și a parteneriatelor între ONG-uri și societatea civilă, sectorul privat (ex. În sectoarele de turism, transport naval și pescuit) și autoritățile locale/regionale și serviciile de colectare a gunoii pentru a combate deșeurile din râuri și deșeurile marine.
- Schimbul de experiență pentru a îmbunătăți infrastructura porturilor și serviciile de colectare a gunoii de pe nave (ex. Pregătirea de orientări/manuale pentru dezvoltarea unui plan de gestionare a deșeurilor portuare în concordanță cu cerințele Organizației Maritime Internaționale/UE și promovarea implementării acestui plan în porturile de la Marea Neagră).

Grupuri-țintă pentru Prioritatea 2.2:

Autorități locale/regionale și serviciile de gestionare și control al deșeurilor, ONG-uri din domeniul mediului și organizații ale societății civile, școli și instituții de învățământ, asociații din industria turismului, asociații de pescuit, autorități portuare, agenții și instituții științifice/centre de cercetare/universități.

¹ A se vedea raportul din partea Comisiei în privința Deșeurilor Marine din Regiunea Mării Negre, 2009

5.4 Indicatori verificabili în mod obiectiv

Realizarea programului pentru Bazinul Mării Negre va fi măsurată prin intermediul indicatorilor verificabili în mod obiectiv.

Regulamentul de implementare a programului de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate ENI CBC¹ stipulează că programele ENI CBC vor include o descriere a indicatorilor verificabili în mod obiectiv, în special:

- ✓ Rezultatele așteptate pentru fiecare prioritate, și indicatorii de performanță corespunzători, cu o valoare de bază și o valoare-țintă;
- ✓ Indicatorii de realizare pentru fiecare prioritate, inclusiv valorile-țintă cuantificate, care sunt așteptate să contribuie la rezultate.

Documentul de programare a ENI CBC precizează în continuare că:

- ✓ Toate programele ar trebui să adopte cel puțin unul dintre ENI CBC 'Indicatorii de Realizare Comuni' elaborate pentru a crește responsabilitatea și a facilita raportarea progresului la nivel de instrument.
- ✓ Programele trebuie să monitorizeze progresul lor prin intermediul indicatorilor de realizare care trebuie să măsoare în mod cantitativ și calitativ impactul societal larg a unui anumit obiectiv care se întinde dincolo de beneficiarii direcți ai programului și să acopere un grup mai larg al societății.

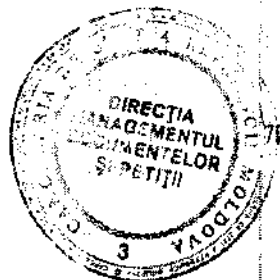
Prin urmare, așa cum este prezentat în tabelul de mai jos, programul pentru Bazinul Mării Negre include două niveluri de indicatori:

- La nivel de rezultat: 4 indicatori (unu per prioritate)
- La nivel de activitate: utilizarea a 6 Indicatori de Realizare Comuni (IRC)² și a 3 indicatori de realizare specifici programului (IRSP).

Definiția indicatorilor de program			
Tip	Prio.	Indicator	Definiție și Sursă de verificare
IP	1.1	R1.1 Puterea oportunităților afacerilor transfrontaliere în sectoarele turistic și cultural	Bazat pe sondaj. Evaluare a oportunităților de afaceri la nivel transfrontalier de către un grup de referință.
IP	1.2	R1.2 Puterea legăturilor comerciale transfrontaliere și modernizarea din sectorul agricol și sectoarele conexe acestuia	Bazat pe sondaj. Evaluare a puterii legăturilor comerciale transfrontaliere și a modernizării din sectorul agricol și sectoarele conexe acestuia în Bazinul Mării Negre de către un grup de referință
IP	2.1	R2.1 Nivelul de disponibilitate a datelor și informațiilor de monitorizare a mediului compatibile la nivel transfrontalier	Bazat pe sondaj. Evaluare nivelului de disponibilitate a datelor și informațiilor de monitorizare a mediului compatibile la nivel transfrontalier de către un grup de referință.

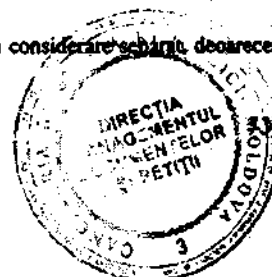
¹ Art. 4c Reglementări (UE) Nr. 897/2014

² A se observa că IRC 29 este folosit pentru ambele priorități 1.2 și 2.1

IP	2.2	R2.2 Nivelul de conștientizare a provocărilor de mediu și a bunelor practici de gestionare a deșeurilor referitoare la reziduurile din râuri și mare	Bazat pe sondaj. Evaluare a nivelului de conștientizare a provocărilor de mediu și a bunelor practici de gestionare a deșeurilor referitoare la reziduurile din râuri și mare de către un grup de referință.
IRSP	1.1	1.1.1 Numărul de strategii și produse elaborate în comun pentru a promova turismul	Bazat pe datele preluate din bazele de date ale proiectului. Produse care urmează a fi interpretate ca orice produse livrabile (ex. Rută turistică nouă) ale proiectelor care poate fi oferit turiștilor în mod direct sau indirect.
IRSP	1.1	1.1.2 Numărul de evenimente culturale transfrontaliere organizate folosind sprijinul Instrumentului European de Vecinătate ¹	Bazat pe datele preluate din bazele de date ale proiectului. Numărul de evenimente culturale, festivaluri, congrese, etc. la nivel transfrontalier care promovează turismul sau cultura. Eveniment care implică participanți din cel puțin două țări participante la programul de Cooperare Transfrontalieră ENI CBC.
IRC	1.1	1.1.3 Numărul de îmbunătățiri la scară mică aduse siturilor culturale și istorice ca o consecință directă a sprijinului programului (IRC 7)	Bazat pe rapoartele de proiect. Numărul de situri culturale și istorice care au fost îmbunătățite ca o consecință directă a sprijinului programului. Valabil pentru îmbunătățirea amplasamentului de ex. Clădiri, peisaje, situri de importanță locală, regională sau națională, lucrări de sculptură monumentală sau picturi, noi achiziții pentru colecții sau muzee etc. Îmbunătățirile trebuie să aibă un caracter permanent.
IRC	1.2	1.2.1 Numărul de întreprinderi care participă la evenimentele de afaceri agricole sau agro-industriale la nivel transfrontalier (IRC 3)	Bazat pe datele preluate din bazele de date ale proiectului, numărul de întreprinderi participante la evenimentele de afaceri agricole sau agro-industriale la nivel transfrontalier organizate cu sprijin din partea programului, ex. Expoziții, târguri de afaceri, forumuri de afaceri etc. ce implică participanți din cel puțin două țări participante la programul ENI CBC. Evenimentul trebuie să fie o consecință directă a sprijinului. Indicatorul va fi conturat mai precis pentru a viza sectorul agricol și cel agro-industrial.
IRC	1.2	1.2.2. Numărul de instrumente suplimentare bazate pe TIC dezvoltate în sprijinul cooperării transfrontaliere (IRC29) ce cresc oportunitățile comerciale la nivel transfrontalier pentru produsele agricole și agro-industriale	Bazat pe rapoartele proiectului, instrumente suplimentare bazate pe Tehnologii de Informații și Comunicații (TIC) dezvoltate în sprijinul cooperării transfrontaliere. Poate include noi baze de date comune, portaluri de schimb de informații, alte sisteme comune de logistică sau sprijin în decizii, etc. Indicatorul a fost conturat mai precis pentru a viza sectorul agricol și cel agro-industrial.
IRC	1.2	1.2.3 Numărul de organizații de dezvoltare a afacerilor care primesc sprijin (IRC1) pentru a promova modernizarea în sectorul agricol și în sectoarele conexe	Bazat pe datele preluate din baza de date a programului, numărul de organizații de dezvoltare a afacerilor care primesc sprijin sub orice formă din partea programului. Organizația de dezvoltare a afacerilor poate include camere de comerț, incubatoare de afaceri, agenții de dezvoltare regionale sau locale și alte organizații având scop principal dezvoltarea afacerilor locale. Indicatorul a fost conturat mai precis pentru a viza sectorul agricol și sectoarele conexe acestuia.
IRC	2.1	2.1.1 Numărul de instrumente suplimentare bazate pe TIC dezvoltate pentru sprijinul cooperării transfrontaliere (IRC29) ce îmbunătățesc monitorizarea în comun a mediului și disponibilitatea publică a informațiilor despre mediu	Bazat pe rapoartele proiectului, instrumentele suplimentare bazate pe TIC elaborate pentru sprijinul cooperării transfrontaliere. Pot include noi baze de date comune, portaluri de schimb de informații, alte sisteme în comun de sprijin în luarea deciziilor sau de logistică etc. Indicatorul a fost conturat mai precis pentru a viza monitorizarea mediului.

¹ Pe parcursul procesului de monitorizare a indicatorilor, evenimentele turistice și culturale vor fi luate în considerare schimb, deoarece acesta din urmă ar putea constitui contribuție pentru IRC 8

IRC	2.1	2.1.2 Numărul de instituții care folosesc sprijinul programului pentru cooperare în educație, cercetare și dezvoltare R&D și inovație (IRC4) pentru a îmbunătăți schimbul de date și sistemele de schimb de informații referitoare la mediu în cadrul Bazinului Mării Negre	Bazat pe datele preluate din baza de date a programului, numărul de instituții (universități, institute de cercetare, etc.) ce primesc sprijin sub orice formă din partea programului și care îl folosesc pentru cooperare în educație, Cercetare și Dezvoltare (R&D) și inovație. Indicatorul a fost conturat mai precis pentru a viza monitorizarea mediului.
IRC	2.2	2.2.1 Numărul de persoane care participă în mod activ acțiuni de mediu și activități de sensibilizare (IRC17)	Bazat pe rapoartele proiectului, numărul de cetățeni/studenți/elevi etc care participă activ la activități de mediu (ex. Campanii de curățenie) și la activități de sensibilizare, precum și cu privire la promovarea eficienței energiei.
IRSP	2.2	2.2.2 Numărul de organizații care folosesc sprijinul programului pentru a dezvolta sau îmbunătăți instrumentele de gestionare a deșeurilor sau a serviciilor la scară mică de-a lungul țărmurilor râurilor și a țărmului mării (inclusiv a porturilor)	Bazat pe datele preluate din baza de date a programului, numărul de organizații de orice fel (ONG-uri, porturi, servicii municipale de colectare a deșeurilor, etc.) care folosesc sprijinul programului pentru dezvoltarea sau îmbunătățirea instrumentelor de gestionare a deșeurilor sau infrastructura de gestionare a deșeurilor de-a lungul țărmului râurilor și al mării.

Indicatorii de realizare vor fi măsurați anual și incluși în raportul anual către CE. Măsurarea lor la nivel de program se va baza pe un complex de date relevante din rapoartele proiectului și/sau din baza de date a programului, după relevanță (informații incluse în managementul programului și în sistemul de informații). Valorile țintă prezentate în tabelul de mai jos au fost definite pe baza unui alocări orientative de buget per prioritate, o estimare a numărului de proiecte per prioritate și a numărului de realizări relevante per proiect.

Indicatorii de performanță vor fi măsurați înainte ca programul să fie prezentat Comisiei Europene (pentru a stabili nivelurile de referință), și după finalizarea programului (până în 2023, cu scopul de a elabora raportul final către CE). Indicatorii de performanță au fost formulați la nivelul priorităților, iar măsurarea acestora este bazată pe sondaje specifice printre grupurile de referință din fiecare țară participantă de la Marea Neagră.

Tip	Indicator	Unitate de măsurare	Nivel de referință	Obiectiv
IP	R1.1	1-5 scala Likert		
IP	R1.2	1-5 scala Likert		
IP	R2.1	1-5 scala Likert		
IP	R2.2	1-5 scala Likert		
IRSP	1.1.1	Număr de evenimente	0	100
IRSP	1.1.2	Număr de evenimente	0	100
IRC	1.1.3	Număr de întreprinderi	0	600
IRC	1.2.1	Număr de întreprinderi	0	600
IRC	1.2.2	Număr de organizații	0	15
IRC	1.2.3	Număr de organizații	0	15
IRC	2.1.1	Număr de instituții	0	10
IRC	2.1.2	Număr de instituții	0	10
IRC	2.2.1	Număr de persoane	0	1.000
IRSP	2.2.2	Număr de organizații	0	40

Definirea indicatorilor și a metodelor de măsurare ale acestora sunt descrise mai departe în sistemul și planul de Monitorizare și Evaluare (a se vedea în Anexa 3).

5.5 Analiza de risc și măsuri de atenuare

Realizarea obiectivelor programului este condiționată de influențele externe care depășesc raza controlului direct al organismelor de management ale programului și care pot avea un impact negativ asupra programului.

Pot fi identificate două tipuri principale de risc în privința realizării obiectivelor programului:

- Riscuri contextuale care acoperă gama de potențiale rezultate negative care pot apărea în cadrul Bazinului Mării Negre (ex. conflicte regionale...)
- Riscuri programatice și instituționale care includ posibilitatea ca programul să nu reușească să își atingă obiectivele, posibilitatea ca programul să dăuneze mediului înconjurător și 'riscuri interne' din perspectiva UE/AG - Autoritatea de Gestionare (ex. pierdere financiară...)

În cazul riscurilor contextuale, organismele de gestionare ale programului, au control limitat asupra riscului, dar tot trebuie să evalueze efectul advers asupra programului, să monitorizeze situația în cauză și să aibă un plan de gestionare pus în aplicare dacă este posibil. În cazul riscurilor programatice și instituționale măsuri de atenuare și un plan de gestionare pot fi puse în aplicare.

Matricea gestionării riscurilor prezentată mai jos evidențiază riscurile principale identificate și planurile programului de a le gestiona sau atenua. Riscurile au fost identificate în special pe baza analizei SWOT și a lecțiilor învățate din perioada anterioară a programului (ENPI CBC – Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate și Parteneriat) și sunt, de asemenea, legate de logica de intervenție a programului rezumată în cadrul logic.

Dat fiind faptul că riscurile pot evolua și riscuri noi pot apărea în timpul implementării programului, mediul extern va fi monitorizat astfel încât să se ia măsuri pentru gestionarea sau atenuarea acestor riscuri atunci când este necesar și în măsura. Matricea de gestionare a riscurilor programului va fi, prin urmare, supusă unei revizuirii și actualizări regulate din partea Autorității de Gestionare pe durata implementării programului.

Risc	R: ridicat M: mediu S: scăzut	Probabilitate	Impact asupra prog. BMN (Bazinul Mării Negre)	Măsuri de gestionare/atenuare, dacă este aplicabilă	Responsabilitate, dacă este aplicabilă ¹
Lipsa de angajament politic din partea unor țări eligibile de a participa în programul Bazinului Mării Negre		R	M	Programul este încă prezentat pentru adoptare din partea CE și va fi implementat doar în acele țări care și-au manifestat în mod oficial angajamentul ²	AG(Autoritatea de Gestionare), CPC(Comitetul Parlamentar Comun).

¹ AG: Autoritatea de Gestionare; STC: Secretariatul Tehnic Comun; CE: Comisia Europeană; AN: Autoritatea Națională ale țărilor participante

² Inclusiv pentru țările partenere și Rusia, țările care au semnat un Acord de Finanțare cu UE

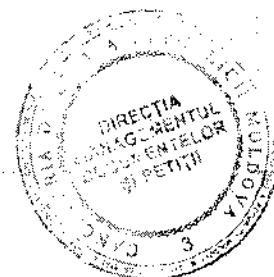

				CE (Comisia Europeană)
Cooperarea transfrontalieră este îngreunată de o situație politică instabilă în unele regiuni și/sau de conflicte regionale	R	M	Identificarea și monitorizarea suspensiei transfrontaliere a activităților economice în unele regiuni	AA (Autoritatea de Audit), CCM (Comitetul Comun de Monitorizare), AG, STC (Secretariatul Tehnic Comun), AN, CE
Creșterea lentă și problemele continue din zona UE ce rezultă din criza datoriilor limitează recuperarea economică în Bazinul Mării Negre și dezvoltarea afacerilor și a antreprenoriatului	M	S		
Riscuri programatice și instituționale				
Noua gestionare și modalitățile de implementare ale ENI CBC rezultă în întârzieri în inițierea programului și implementarea acestuia	R	M	Identificarea potențialelor blocaje, apoi sporirea capacității, asigurarea de resurse suficiente și/sau sprijinirea adaptării procedurilor după cum este necesar pentru a accelera punerea în aplicare a programului	AA (Autoritatea de Audit), CCM (Comitetul Comun de Monitorizare), AG, STC (Secretariatul Tehnic Comun), AN, CE
Suportul financiar din partea solicitanților în programul ENI CBC din cauza procedurilor lente de selecție/contractare și plăți grantului		S	Procedurile sunt revizuite și îmbunătățite	AG, STC, AN
Dificultăți în găsirea partenerilor limitează participarea echilibrată la program a țărilor	M	S	Furnizarea de instrumente și oportunități îmbunătățite de căutare a partenerilor	AG, STC, AN
Capacitate limitată (inclusiv financiară) a partenerilor de proiect întârziează punerea în aplicare a proiectului	M	S	Procedurile sunt revizuite și îmbunătățite	AG, STC, AN, PCC
Partenerii de proiect întâmpină dificultăți în implementarea acestuia datorită procedurilor lente de plată a granturilor	M	M	Procedurile sunt revizuite și îmbunătățite	AG, STC, AN, PCC
Pierdere financiară la nivel de program datorită fraudelor sau erorilor de gestionare financiară	M	S	Monitorizarea și asigurarea coerenței mecanismelor de gestionare a programului și asigurarea integrității măsurilor de gestionare financiară	AG, AN

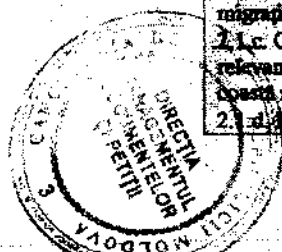

5.6 Cadrul logic al programului

Cadrul logic al programului BMN – Bazinul Mării Negre prezentat în paginile următoare oferă o privire de ansamblu a definiției strategiei, inclusiv a logicii de intervenție a programului, a indicatorilor de realizare și a riscurilor.

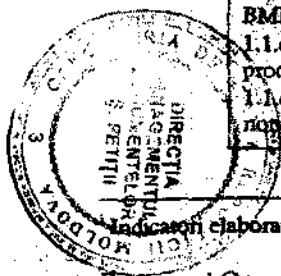

Logica de intervenție	Indicatori de realizare verificabili în mod obiectiv ¹	Surse de verificare	Riscuri
1.1.e. Încurajarea unei rețele și a schimbului de bune experiențe în consolidarea industriilor culturale și creative. 1.1.f. Schimbul de bune practici în privința dezvoltării strategiilor de turism ecologic. 1.1.g. Promovarea patrimoniului istoric și sprijinirea conservării acestuia pentru dezvoltarea turismului. 1.1.h. Promovarea în comun a evenimentelor și produselor culturale. 1.1.i. Îmbunătățirea serviciilor turistice și promovarea perfecționării competențelor (ex. Prin programe de schimb între instituții de învățământ sau crearea în comun a unor cursuri deschise online).	O1.1.3 – Numărul de situri culturale și istorice îmbunătățite ca o consecință directă a sprijinului programului (ICR 7)	Rapoarte proiect	politică instabilă în unele regiuni și/sau de conflicte regionale - Noile modalități de gestionare și implementare a ENI CBC rezultă în întârzieri în inițierea și implementarea programului
1.2.a. Promovarea relațiilor comerciale internaționale, a rețelelor și parteneriatelor sectoriale și transsectoriale în cadrul BMN, sprijinirea internaționalizării schimburilor. 1.2.b. Consolidarea conexiunii la internet, a sistemelor de schimb de informații de afaceri la nivel transfrontalier, a informațiilor legate de piață și logistică cu o mai mare utilizare a TIC. 1.2.c. Schimbul de bune practici în marketing modern și inovator și strategii comerciale, instrumente de marketing electronic, dezvoltarea de strategii în comun. 1.2.d. Sprijinirea inovației, logisticii și dezvoltării în comun a bunelor practici în producerea de produse agricole de calitate. 1.2.e. Introducerea de tehnologii inovatoare pentru dezvoltarea sectorială, inclusiv schimbul de experiență și investiții la scară mică în proiecte-pilot. 1.2.f. Schimbul de bune practici în introducerea practicii a standardelor (ex. Siguranța alimentară). 1.2.g. Acțiuni în comun pentru sprijinirea folosirii productive a transferurilor bănești în modernizarea agriculturii, acvaculturii și a industriei alimentare. 1.2.h. Sprijinirea culturii antreprenoriale prin învățare și pregătire pentru tinerii ce lucrează în sectorul agricol și în cele conexe acestuia; schimbul de bune practici în acest domeniu.	O1.2.1 – Numărul de întreprinderi ce participă la evenimentele de afaceri agricole sau agro-industriale la nivel transfrontalier (ICR3) O1.2.2 – Numărul de instrumente suplimentare bazate pe TIC dezvoltate în sprijinul cooperării transfrontaliere (ICR29) ce cresc oportunitățile comerciale transfrontaliere pentru produsele agricole și agro-industriale O1.2.3 – Numărul de organizații de dezvoltare a afacerilor ce primesc sprijin (ICR1) pentru promovarea modernizării în sectorul agricol și sectoarele conexe acestuia	Rapoarte proiect Rapoarte proiect Gestionarea Programului și Sistemul de Informații (GPSI)	- Descreșterea interesului din partea solicitanților în programul ENI CBC din cauza procedurilor lente pentru selecție/contractare și plata granturilor - Dificultăți în găsirea partenerilor limitează participarea echilibrată a țărilor în program - Capacitatea limitată (inclusiv financiară) a partenerilor de proiect îngreunează implementarea proiectului
2.1.a. Consolidarea sistemelor de monitorizare și informații compatibile la nivel transfrontalier pentru a preveni și controla poluarea transfrontalieră. 2.1.b. Îmbunătățirea colaborării transfrontaliere pe termen lung, a capacității de cercetare și informare pentru abordarea transformării ecosistemelor, monitorizării biodiversității și migrației speciilor. 2.1.c. Consolidarea în comun a colaborării între știință, industrie, părțile interesate relevante și factorii de decizie pentru a aborda problemele de gestionare integrată de coastă și pentru a armoniza evaluarea mediului marin. 2.1.d. Promovarea cooperării transfrontaliere printre autoritățile maritime (navigare	O2.1.1 – Numărul de instrumente suplimentare bazate pe TIC dezvoltate în sprijinul cooperării transfrontaliere (ICR29) ce îmbunătățesc monitorizarea în comun a mediului și disponibilitatea publică a informațiilor de mediu	Rapoarte proiect	- Partenerii de proiect întâmpină dificultăți în implementare din cauza procedurilor lente de plată a granturilor - Pierderi financiare la

Cadrul logic al programului de Cooperare Transfrontalieră în cadrul Instrumentului European de Vecinătate ENI CBC pentru Bazinul Mării Negre (BMN) 2014-2020

	Logica de intervenție	Indicatori de realizare verificabili în mod obiectiv ¹	Surse de verificare	Riscuri
Obiectiv general	Îmbunătățirea bunăstării oamenilor din regiunile din Bazinul Mării Negre prin creșterea durabilității economice în domeniul specializat			
Obiective specifice	1. Promovarea afacerilor și a antreprenoriatului în cadrul Bazinului Mării Negre 2. Promovarea coordonării protecției mediului și reducerea în comun a deșeurilor marine din Bazinul Mării Negre			
Rezultate așteptate	1.1. Creșterea numărului de afaceri și antreprenoriat la nivel transfrontalier în cadrul BMN 1.2. Creșterea relațiilor comerciale la nivel transfrontalier și implementarea în sectorul privat și sectorul public a activității BMN 2.1. Îmbunătățirea disponibilității datelor de monitorizare și a capacităților de acțiune comparative la nivel transfrontalier în cadrul BMN 2.2. Sporirea conștientizării problemelor de mediu și a bunelor practici de gestionare a deșeurilor referitoare la deșeurile din râuri și mare în cadrul BMN	- RI.1 Puterea oportunităților de afaceri la nivel transfrontalier în cadrul BMN și în regiunile - RI.2 Puterea relațiilor comerciale la nivel transfrontalier în cadrul BMN și în regiunile - RI.3 Nivelul disponibilității datelor de monitorizare și a informațiilor de mediu comparabile la nivel transfrontalier - RI.4 Nivelul conștientizării problemelor de mediu și a bunelor practici de gestionare a deșeurilor referitoare la deșeurile din râuri și mare	- Sondaj - Sondaj - Sondaj - Sondaj	- Creșterea sentimentului de încredere între actorii din cadrul BMN - Creșterea relațiilor comerciale la nivel transfrontalier în cadrul BMN și în regiunile - Creșterea disponibilității datelor de monitorizare și a informațiilor de mediu comparabile la nivel transfrontalier - Creșterea conștientizării problemelor de mediu și a bunelor practici de gestionare a deșeurilor referitoare la deșeurile din râuri și mare
Activități orientative	1.1.a Dezvoltarea produselor de turism la nivel transfrontalier și a itinerariilor tematice transnationale. 1.1.b Promovarea unei rețele și a conectivității între turism și actorii culturali în cadrul BMN. 1.1.c Dezvoltarea în comun a pachetelor de turism destinate anumitor piețe și a produselor de turism mai inovatoare. 1.1.d Sporirea în comun a deschiderii Regiunii Mării Negre către turismul internațional și non-european.	- OI.1.1 - Numărul de strategii și produse elaborate în comun pentru a promova turismul - OI.1.2 - Numărul de evenimente turistice și culturale organizate la nivel transfrontalier cu sprijinul ENI CBC sprijin	- Rapoarte proiect - Rapoarte proiect	- Lipsa angajamentului politic din partea unor părți eligibile de a participa la programul pentru BMN - Cooperarea transfrontalieră este îngreunată de o situație

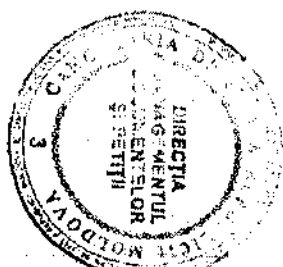
Indicații elaborați provizoriu, pot fi încă revizuiți

Programul Operațional Comun

Bazinul Mării Negre 2014-2020

Proiect final 30 iunie 2015 - revizuit noiembrie 2015

Logica de intervenție	Indicatori de realizare verificabili în mod obiectiv ¹	Surse de verificare	Riscuri
sigură, controlul pescuitului). 2.1.e. Îmbunătățirea cooperării între părțile interesate implicate în prevenirea și gestionarea dezastrelor.	O2.1.2 – Numărul de instituții ce folosesc sprijinul programului pentru cooperare în educație, cercetare și dezvoltare (R&D) și inovație (ICR4) pentru a îmbunătăți schimbul de date și sistemele de schimb de informații la nivel transfrontalier în privința mediului în cadrul BMN	GPSI	nivel de program ce rezultă din fraudă sau din erori de gestiune financiară
2.2.a. Sensibilizarea și educarea în comun a opiniei publice cu privire la problemele ridicate de deșeurile din râuri și mare, la valoarea biodiversității și protecția mediului. 2.2.b. Promovarea în comun a practicii celor '3 R' (redu, refolosește, reciclează) pentru deșeuri și folosirea deșeurilor pentru producerea de energie. 2.2.c. Consolidarea acțiunii comunității, promovarea și organizarea la nivel transfrontalier de campanii de curățire a țărmului și râurilor din Bazinul Mării Negre. 2.2.d. Promovarea în comun a bunelor practici de gestionare a mediului și a tehnologiilor legate de gestionarea deșeurilor pe malurile râurilor și pe țărmurile mării. 2.2.e. Schimbul de experiență pentru a îmbunătăți infrastructura și serviciile portuare pentru colectarea gunoaielor de pe nave. 2.2.f. Încurajarea parteneriatelor între ONG-uri și societatea civilă, sectorul privat, autoritățile locale/regionale și serviciile de colectare a deșeurilor pentru a combate deșeurile din râuri și mare.	O2.2.1 – Numărul de persoane care participă activ în acțiunile și activitățile de sensibilizare din domeniul mediului (ICR17) O2.2.2 – Numărul de organizații care folosesc sprijinul programului pentru a dezvolta sau îmbunătăți instrumentele sau serviciile de gestionare a deșeurilor de-a lungul țărmului râurilor și a țărmului mării (inclusiv porturi)	Rapoarte proiect GPSI	

5.7 Natura proiectelor și tipurile de sprijin

Proiectele își propun să stabilească legături transfrontaliere de lungă durată în cadrul Bazinului Mării Negre, în timp ce rezultă într-o situație îmbunătățită pentru problemele pe care le abordează. Proiectele trebuie să atingă un set de rezultate care vor permite programului să își atingă obiectivele. Partenerii de proiect trebuie să menționeze în solicitarea acestora felul în care vor contribui la unele dintre rezultatele așteptate ale programului și vor furniza realizări relevante atât la nivelul priorităților programului și a problemelor orizontale¹.

Fiecare proiect are ca scop stabilirea:

- **Contacte transfrontaliere consolidate în cadrul Bazinului Mării Negre** incluzând de ex. Crearea de rețele, forumuri și stabilirea unor parteneriate durabile;
- **Cunoștințe și competențe consolidate** incluzând de ex. Schimbul de experiență și bune practici, inovație, dezvoltarea capacității și cercetării în comun;
- **Realizări concrete și vizibile** incluzând de ex. Investiții la scară mică, proiecte-pilot, instrumente comune ale tehnologiilor de informații și comunicații, resurse de acces liber online.

În proiectarea și implementarea acțiunii lor, partenerii de proiect trebuie să acorde o atenție deosebită pentru a asigura:

- **Sustenabilitatea acțiunii lor;**
- **Comunicarea și difuzarea rezultatelor;**
- **Sinergiile și complementaritățile cu alte acțiuni în același domeniu.**

Proiectele vor fi depuse în comun de către parteneri din partea cel puțin a unuia dintre statele membre ale UE și una dintre țările partenere participante sau Federația Rusă². Participarea partenerilor turci este posibilă doar în proiecte cu cel puțin un partener dintre statele membre UE și un partener dintr-o țară parteneră participantă sau Federația Rusă. Partenerul principal al proiectului poate fi din oricare dintre țările participante.

În conformitate cu documentul de programare ENI CBC³, partenerii care implementează proiecte vor reprezenta în primul rând nivelurile administrative regionale și sub-naționale, precum și organizațiile societății civile aflate în zona geografică eligibilă a programului. Eligibilitatea partenerilor de proiect este bazată pe reglementarea ENI (Instrumentul European de Vecinătate)⁴, dar se va acorda prioritate autorităților locale și regionale, societății civile, camera de comerț și comunitatea academică și educațională; precum și alți actori eligibili aflați în zona geografică eligibilă a programului și care sunt importanți pentru realizarea obiectivelor programului. Autoritățile naționale pot fi implicate în punerea în aplicare a proiectului atunci când este necesar.

¹ A se vedea detalii ulterioare în secțiunea 'definirea strategiei BMN' a acestui document

² Art. 45.1 al Regulamentului ENI CBC (UE) 897/2014. A se vedea secțiunea 'Descrierea zonei geografice a Programului' a acestui document pentru mai multe detalii despre țările participante (totuși este puțin probabil ca Federația Rusă să se alăture implementării programului).

³ 5.33 și 6.7 Documentul de programare 2014-20 ENI CBC

⁴ Ar. 6.3 al Regulamentului ENI (UE) 232/2014 referindu-se la Regulamentul UE Nr 236/2014 stabilind reguli comune de procedură pentru implementarea instrumentelor Uniunii pentru finanțarea acțiunilor externe (Art 8.1, 8.7 și 9.1)

Partenerii de proiect trebuie să fie efectiv stabiliți în zona geografică a programului¹ sau, în cazul organizațiilor internaționale, să aibă o bază de operațiuni în zona geografică a programului. O grupare europeană de cooperare teritorială poate constitui un partener de proiect, indiferent de locația sau sediul acesteia, cu condiția ca acoperirea sa geografică să fie în cadrul zonei programului².

Condițiile pentru implicarea altor organizații vor fi definite în Ghidul Solicitantului elaborate pentru fiecare sesiune de cerere de propuneri.

Activitățile proiectului vor fi implementate în zona geografică a programului. Proiectele pot fi implementate parțial în afara zonei geografice a programului doar dacă³:

- Acest lucru este necesar pentru atingerea obiectivelor programului și aduce beneficii zonei programului, și
- Costurile activităților din afara zonei geografice a programului sunt limitate la 20% din contribuția UE la nivel de proiect.

Proiectele trebuie să ofere întotdeauna impact și beneficii de cooperare transfrontalieră clare. Proiectele pot lua forma unor:

- Proiecte integrate în care fiecare beneficiar implementează o parte din activitățile proiectului pe teritoriul propriu;
- Proiecte simetrice unde activități similare sunt implementate în paralel în țările participante;
- Proiecte individuale la nivel de țară, în care proiectele sunt implementate în principal sau în întregime în una din țările participante dar pentru beneficiul uneia sau unora dintre țările participante și în care impacturile și beneficiile transfrontaliere sunt identificate.

Dimensiunea financiară recomandată și numărul de parteneri implicați în fiecare parteneriat de proiect vor fi definite în continuare în Cererile de Propuneri.

Sprijinul pentru proiecte va fi oferit sub forma granturilor acordate proiectelor selectate prin intermediul cererilor de propuneri. Două sesiuni de cereri de propuneri se așteaptă provizoriu să fie lansate pe durata programului, în conformitate cu termenul de implementare a programului (prezentat în capitolul despre implementarea programului). Procedurile pentru lansarea cererilor de propuneri, pentru selectarea și implementarea proiectelor vor fi detaliate în Ghidul Solicitantului. Acest document va include, de asemenea, cerințele specifice privind rezultatele preconizate în cadrul proiectului, planul financiar și termenul-limită de executare⁴.

În conformitate cu articolul 12.3. din Normele de aplicare a CBC ENI, programul trebuie să ia măsurile necesare pentru a se conforma cu normele Uniunii aplicabile ajutoarelor de stat în sensul articolului 107 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. Ajutoarele acordate de către țările participante în cadrul programului trebuie să respecte normele privind ajutoarele de stat în sensul articolului 107 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și - dacă este cazul - dispozițiile privind ajutorul de stat din orice acord bilateral încheiat între țările participante și UE, în special capitolul 10 din titlul IV din Acordul de asociere dintre UE și Ucraina și capitolul 10 din titlul V din Acordul de asociere dintre UE și Moldova. "

¹ A se vedea secțiunea 'Descrierea zonei geografice a Programului' a strategiei Programului Operațional Comun (POC) pentru mai multe detalii despre zona geografică a programului.

² Art. 45.3 (a) al Regulamentului ENI CBC Regulament (UE) 897/2014

³ Art. 39 al Regulamentului ENI CBC (UE) 897/2014 și restricții ulterioare convenite în cadrul programului ENI CBC pentru BMN

⁴ Art. 40 al Regulamentului ENI CBC (UE) 897/2014

5.8 Integrarea problemelor transversale

Reglementările ENI CBC¹ necesită o descriere a modalităților în care următoarele probleme transversale vor fi integrate în timpul implementării programului, după caz: democrație și drepturile omului, sustenabilitatea mediului, egalitatea de gen și HIV/AIDS.

În cadrul programului BMN, sustenabilitatea mediului este puternic integrată la nivelul Obiectivului Tematic 2., în timp ce democrația și drepturile omului și egalitatea de gen sunt integrate ca problemă orizontală². Având în vedere orientările strategice ale programului și analiza socio-economică a BMN, integrarea problemei referitoare la HIV/AIDS pare mai puțin relevantă.

Integrarea la nivel de proiect a problemelor transversale relevante descrise mai jos va fi:

- ✓ Evaluată în timpul procesului de selecție și inclusă în criteriile de evaluare a proiectului
- ✓ Verificată în rapoartele proiectului și pe parcursul vizitelor de monitorizare a proiectului.

Orientări suplimentare în privința cerințelor pentru selecția proiectului și raportare vor fi furnizate în Ghidul Solicitantului și în Manualul de Implementare ale programului sau în documentele similar elaborate la nivel de program.

Sustenabilitatea mediului

Având în vedere provocările mari de mediu întâmpinate de Bazinul Mării Negre, conform descrierilor din analiza socio-economică, problema sustenabilității mediului a fost integrată în mod clar în proiectarea strategiei programului pentru BMN. Obiectivul 2 se concentrează pe consolidarea protecției mediului, în timp ce 38,33% din bugetul programului este alocat acestui Obiectiv.

În plus, constrângerile și oportunitățile de mediu sunt luate în considerare în cadrul priorităților Obiectivului 1, în special în cadrul activităților orientative cum ar fi dezvoltarea strategiilor pentru turism ecologic (în cadrul 1.1) sau introducerea de tehnologii inovatoare pentru produsele organice/bio și acvacultura sustenabilă (în cadrul 1.2).

Dincolo de aceste priorități tematice, toate proiectele finanțate în cadrul programului pentru BMN vor trebui să integreze aspecte legate de mediu. Acest lucru include, în special, respectarea bunelor practici pe parcursul implementării, îndeosebi în legătură cu eficiența energiei, precum și în legătură cu folosirea apei, extracția apei de la suprafață sau a rezervelor subterane de apă și producerea de deșeuri, etc. Acolo unde este necesar, efectele probabile asupra mediului vor fi evaluate prin intermediul unei Evaluări a Impactului asupra Mediului. Proiectele care ar putea avea un impact negativ direct asupra mediului nu vor fi selectate pentru finanțare.³

Democrație și drepturile omului

¹ Art. 4.3 Regulamentele (UE) Nr 897/2014

² A se vedea secțiunea 'Probleme orizontale și modalități' a acestui capitol pentru mai multe detalii

³ În urma proceselor de examinare din România și Bulgaria cu scopul de a determina dacă programul este de natură a avea un efect asupra mediului, au fost impuse următoarele condiții: România: Proiectele care ar putea avea un efect asupra mediului vor fi supuse unei Evaluări a Impactului asupra Mediului (EIM). Bulgaria: Decizia a fost luată pe baza a două condiții referitoare la evaluarea impactului asupra mediului, unde este necesar, și atingerea unei calități bune a apei și la gestionarea riscului de inundații.

În ceea ce privește principiile democrației și ale drepturilor omului, mai multe aspecte sunt integrate în strategia pentru BMN ca probleme orizontale sau modalități ce urmează a fi mobilizate în proiecte în cadrul oricăreia din prioritățile selectate, mai ales în:

- ✓ Acțiunile interumane 'oameni pentru oameni', inclusiv cooperarea consolidată între ONG-uri și alte grupuri ale societății civile, precum și componentele de consolidare a capacității pentru ONG-uri vor consolida rolul actorilor non-statali și vor consolida capacitatea lor ca parteneri în procesul de elaborare a politicilor publice;
- ✓ Cooperarea consolidată între autoritățile locale și regionale, promovarea bunei guvernări locale și regionale și componentele de consolidare a capacității pentru autoritățile și agențiile locale/regionale vor sprijini reforma și descentralizarea administrației publice și administrația locală;
- ✓ Sprijinul pentru utilizarea și dezvoltarea tehnologiilor de informații și comunicații vor spori accesul la informații al cetățenilor.

În plus, Obiectivele Tematice și prioritățile programului sunt de așteptat să contribuie în mod pozitiv la următoarele aspecte legate de drepturile omului:

- ✓ Dreptul cetățenilor la muncă și la inițiative economice prin promovarea afacerilor și antreprenoriatului în cadrul priorităților Obiectivului 1;
- ✓ Un acces mai bun la educație și oportunități îmbunătățite pentru schimbul cultural prin perfecționarea competențelor, pregătirea tinerilor și promovarea cooperării culturale (sprijinite în cadrul priorităților și activităților orientative ale Obiectivului 1);
- ✓ Un nivel de trai ecologic mai ridicat prin promovarea coordonării în domeniul protejării mediului și reducerea în comun a deșeurilor marine în cadrul priorităților Obiectivului 2.

Proiectele urmăresc să integreze aspecte referitoare la democrație, o bună guvernare și drepturile omului. Acest lucru poate include, de asemenea, schimbul de bune practici, precum și raportarea financiară regulată și transparentă a proiectului, rezultate ale proiectului cu o largă difuzare și ușor de înțeles, asigurarea faptului că nu există nicio discriminare față de anumite grupuri țintă (de ex. minorități etnice), dacă proiectul contribuie la asigurarea respectării oricăror drepturi ale omului relevante, etc.

Egalitatea de gen

Promovarea egalității de gen este integrată în cadrul proiectării programului ca o problemă orizontală pentru a fi implementată în proiecte în cadrul oricăreia din prioritățile selectate. Atât bărbații, cât și femeile trebuie să aibă acces egal la oportunitățile și beneficiile programului.

Toate proiectele vor trebui să ia în considerare în mod adecvat problemele legate de egalitatea de gen – cum ar fi egalitatea de șanse, drepturi, distribuirea beneficiilor, responsabilități pentru bărbați și femei. Acest lucru poate include integrarea unei perspective de gen în planificarea de ex. a activităților de pregătire, având în vedere probabilitatea unei creșteri a egalității de gen dincolo de scopurile proiectului, etc.

5.9 Complementarități și sinergii

Strategia programului pentru BMN a fost concepută în urma unei revizuirii a strategiilor și politicilor UE relevante (inclusive strategie de Creștere Albastră, etc.) pentru a asigura coerența sprijinului programului cu cadrele strategice UE existente¹. O analiză de congruență cu programele UE relevante a fost desfășurată astfel

¹ Pentru mai multe detalii a se vedea capitolul 'Cadru strategic general'

incât obiectivele și prioritățile definite pentru BMN să aducă o valoare adăugată reală la nivel transfrontalier și să nu acopere elemente care au fost deja finanțate sau care ar putea fi finanțate mai corespunzător în cadrul altor programe ENI sau UEⁱ.

Coerența strategiei programului cu strategiile naționale și regionale a fost asigurată prin consultări ample cu părțile interesate la nivel național și regionalⁱⁱ. Analiza socio-economică a evidențiat pentru sectoarele-cheie cadrele de cooperare existente din regiune, acolo unde este cazulⁱⁱⁱ.

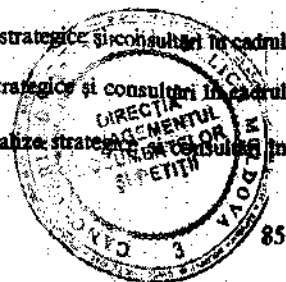
Complementaritatea sprijinului este esențială pentru a asigura cea mai bună utilizare a resurselor și cele mai bune rezultate pentru regiunile și părțile interesate eligibile. Dincolo de asigurarea în continuare a unei consistențe cu alte inițiative sprijinite de UE sau la nivel regional/național pe parcursul implementării programului, programul pentru BMN va viza complementarități cu alte cadre-cheie de cooperare din cadrul regiunii BMN și de alți sponsori, mai ales:

- **Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră (OCEMN)**, creată în 1992, care are un domeniu de aplicare mai larg la nivel regional decât programul pentru BMN, dat fiind faptul că reunește țările participante la programul pentru BMN, precum și Albania și Serbia. OCEMN are un Secretariat permanent în Istanbul, o Adunare Parlamentară care adoptă recomandări, și un Consiliu al Afacerilor. Principala pilon financiar al OCEMN este Banca de Comerț și Dezvoltare a Mării Negre cu sediul în Thessaloniki, care sprijină dezvoltarea economică și cooperarea regională. Centrul Internațional de Studii pentru Marea Neagră (ICBSS - CISMN), cu sediul în Atena, este un grup de reflecție regional asociat cu OCEMN, care a elaborat în special o Rețea de Cercetare pentru Marea Neagră care vizează schimbul de puncte de vedere și practici între institutele de cercetare. Țările cooperează în cadrul OCEMN în diferite domenii, inclusiv, cele mai relevante pentru complementaritățile și sinergiile cu programul pentru BMN, domeniile turismului, agriculturii și protecției mediului.
- **Comisia pentru Protecția Mării Negre împotriva Poluării (BSC- CPMN)**, cu un Secretariat permanent în Istanbul, acționează în calitate de mecanism de coordonare pentru implementarea Convenției privind Protecția Mării Negre împotriva poluării și a fost adoptată în 1992 de șase țări: Bulgaria, Georgia, România, Federația Rusă, Turcia și Ucraina. CPMN implementează Planul Strategic de Acțiune pentru Marea Neagră pentru protecția mediului și reabilitarea Mării Negre (actualizat în 2009). Programul BMN se va baza pe experiența acumulată în cadrul CPMN și va căuta sinergii cu activitățile aflate în desfășurare, în special cu cele din cadrul Priorității 2.1 *Îmbunătățirea monitorizării în comun a mediului*, dar și din cadrul Priorității 2.2 *Promovarea în comun a sensibilizării și a acțiunilor comune de reducere a deșeurilor din râuri și mare*.
- **Alți sponsori internaționali**, activi mai mult în țările partenere și care sprijină problemele incluse în cadrul Obiectivelor 1 și 2 ale programului pentru BMN, în special Programul de Dezvoltare al Națiunilor Unite (UNDP- PDNU), Societatea Germană pentru Cooperare Internațională (GIZ-SGCI), Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID- ASUDI) și Fondul Global de Mediu (GEF - FGM).

ⁱ Pentru mai multe detalii a se vedea secțiunea 'Consistența cu alte programe UE' din capitolul 'Analize strategice și consultări în cadrul Bazinului Mării Negre'

ⁱⁱ Pentru mai multe detalii a se vedea secțiunea 'Consultări cu părțile interesate' din capitolul 'Analize strategice și consultări în cadrul Bazinului Mării Negre'

ⁱⁱⁱ Pentru mai multe detalii a se vedea secțiunea 'Analiza socio-economică și SWOT' din capitolul 'Analize strategice și consultări în cadrul Bazinului Mării Negre'

Programul BMN are un domeniu de aplicare specific și un punct central de atenție care adăugă valoare cadrelor și inițiativelor de cooperare existente, datorită următoarelor aspecte:

- Eligibilitatea partenerilor de proiect se bazează pe regulamentul ENI, dar se va acorda prioritate autorităților locale și regionale, societății civile, camerelor de comerț și comunității academice și educaționale¹;
- Definirea proiectului este în mâna acestor actori locali și regionali pe baza priorităților programului;
- Proiectele sunt elaborate și implementate în spirit de parteneriat, cu organizații similare ce împărtășesc experiența cu partenerii lor la nivel transfrontalier, muncind împreună pentru a aborda provocări comune sau pentru a dezvolta un potențial comun;
- Proiectele vor avea un impact la nivel transfrontalier;
- Prioritățile programului se concentrează pe nevoile comune ale regiunilor eligibile și au fost identificate în comun de către 9 țări participante²;
- Zona de cooperare definită de program pentru Bazinul Mării Negre este largă, coerentă la nivel regional și unică.

Programul ENI CBC va încerca să se bazeze, să completeze și să realizeze sinergii cu diferitele inițiative (la nivel regional, național, transfrontalier și internațional) care sprijină proiecte cu obiective similare în parte sau în întreaga zonă eligibilă. O atenție deosebită în pregătirea apelurilor, va fi acordată asigurării complementarității sprijinului oferit cu alte inițiative ale UE în domeniul protecției mediului înconjurător (Exemplu: Programul Cadru Horizon 2020, Sistemul Informatic de Mediu Partajat, Inițiativa EU privind Apa) precum și în alte sectoare (eg. Agricultură, transport, cercetare, etc). Va încerca, sub orice formă, să evite finanțarea dublă și suprapunerea activităților, pentru care riscul principal se află în cadrul altor programe CBC (Cooperare Transfrontalieră) și programe transnaționale/interregionale sprijinite de UE. Pe parcursul implementării programului pentru BMN, coerența sprijinului cu alte inițiative și proiecte poate fi asigurată în următorul mod:

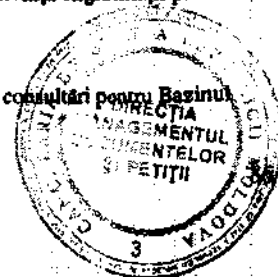
- AG/STC pentru Programul BMN va putea face schimb de informații cu³:
 - AG-urile altor CBC și ale programelor transnaționale/interregionale sprijinite de UE în părți ale BMN⁴ pentru a asigura o bună complementaritate a sprijinului,
 - Delegațiile UE în țările partenere și în Turcia pentru a asigura o bună privire de ansamblu și sinergii în cadrul sprijinului UE la nivel de țară,
 - Organizațiile internaționale relevante și cadrele de cooperare-cheie active în zona geografică eligibilă.
- În propunerile lor de proiecte, solicitanților li se va cere să:
 - Descrie modul în care proiectul de cooperare al acestora se bazează sau completează alte proiecte și inițiative, implementate de către aceștia sau de alți parteneri, și cum sunt în concordanță cu strategiile regionale/naționale relevante, dacă este cazul.
 - Specifice dacă aplică la alte fonduri pentru sprijin pentru toate sau pentru unele dintre activitățile propuse. Acest lucru nu ar trebui să aibă efectul de discriminare față de propunerea acestora pe parcursul etapei de evaluare, dar va fi totuși luată în considerare pe perioada etapei

¹ În conformitate cu Documentul de Programare 2014-20 ENI CBC (6.7). Recomandări suplimentare în privința eligibilității partenerilor de proiect vor fi oferite în cadrul Ghidului Solicitantului.

² Federația Rusă nu a fost implicată activ în elaborarea programului

³ A se vedea detalii ulterioare în capitolul 'Strategia de comunicare' al acestui document

⁴ A se vedea Tabelul 3 din secțiunea 'Concordanța cu alte programe UE' din capitolul 'Analize strategice și consultări pentru Bazinul Mării Negre' al acestui document

de contractare. Acesta va atrage atenția CCM și AG, asigurând consultarea corespunzătoare cu alți sponsori și programe înainte de semnarea contractului de grant, pentru a se evita dubla finanțare a activităților pentru care ar trebui sprijinit proiectul.

Având în vedere bugetul limitat al programului BMN, pentru a realiza un impact în regiunile eligibile, este important ca programul să promoveze de asemenea, o rampă de lansare sau efecte de multiplicare. În solicitarea lor, partenerii de proiect vor fi invitați să descrie, dacă e cazul, modul în care propunerea acestora poate avea o astfel de rampă de lansare sau efecte de multiplicare, de exemplu prin diseminarea sau replicarea rezultatelor în alte regiuni, sau pentru că proiectul poate fi considerat un proiect-pilot care poate fi reprodus la o scară mai mare în cadrul altor inițiative de finanțare.

Pe parcursul perioadei de implementare a programului, AG/STC și partenerii de program vor promova inițiative pentru coordonarea și schimbul de informații în privința strategiei programului BMN cu organizațiile active din zonă. Acest lucru va permite programului să utilizeze și să se bazeze pe experiența altor programe care acționează pentru realizarea unor priorități similare în regiunile eligibile.

Prin intermediul unei politici active de informare și diseminare¹, AG/STC va asigura faptul că rezultatele proiectelor și a lecțiilor învățate sunt puse la dispoziția altor programe și inițiative.

¹ A se vedea detalii ulterioare în capitolul 'Strategia de comunicare' al acestui document

6. Structurile programului și organismele naționale

Sistemul de gestionare și control al programului ENI-CBC pentru Bazinul Mării Negre va fi organizat cu ajutorul următoarelor autorități, structuri și organisme:

- **Comitetul Comun de Monitorizare (CCM):** supraveghează și monitorizează implementarea programului și este responsabil cu aprobarea propunerilor de proiect;
- **Autoritatea de Gestionare (AG):** responsabilă cu gestionarea și implementarea programului;
- **Autoritatea de Audit (AA):** desfășoară audituri asupra sistemelor de gestionare și control, asupra unui eșantion corespunzător de proiecte și asupra conturilor anuale ale programului;
- **Autoritățile naționale (AN):** instituția omoloagă la nivel național a Autorității de Gestionare în fiecare țară participantă și general responsabilă pentru sprijinirea AG în implementarea programului în propriile țări ale acestora;
- **Grup de Auditori (GdA):** asistă Autoritatea de Audit în desfășurarea sarcinilor acesteia;
- **Puncte de Contact de Control (PCC):** sprijină Autoritatea de Gestionare în funcțiile de control ale acesteia;
- **Secretariatul Tehnic Comun (STC):** asistă AG, CCM, AA și CS în desfășurarea atribuțiilor care le revin;
- **Comitetul de Selecție (SC):** supraveghează evaluarea și selecția propunerilor de proiect primite pe perioada sesiunilor de cereri și emite recomandări pentru deciziile de atribuire către CCM¹.

6.1 Comitetul Comun de Monitorizare (CCM)

Țările participante la program vor stabili un Comitet Comun de Monitorizare (CCM) în termen de trei luni de la data adoptării programului de către Comisia Europeană. CCM va reprezenta structura comună de decizie pentru program.

Componență (conform articolului 21 al Regulamentului de Implementare ENI CBC)

Fiecare țară participantă trebuie să își desemneze reprezentanții pentru CCM înainte de configurare.

Desemnarea este funcțională, iar nu personală. CCM va include:

- O delegație din fiecare țară participantă la program, cu un drept de vot pentru fiecare delegație
- Un Președinte, rolul va fi îndeplinit de către Șeful AG sau orice altă persoană desemnată pentru a înlocui persoana respectivă, fără drepturi de vot;
- Un Secretar desemnat de către AG, fără drepturi de vot;
- Un reprezentant/ reprezentanți ai Comisiei Europene ca observator/i;
- Alți observatori, la propunerea oricărei delegații, AG sau CE.

Țările participante asigură, ori de câte ori este posibil și oportun, participarea adecvată a tuturor actorilor implicate și, în special, a părților interesate locale inclusive organizațiile societății civile și a autorităților locale cu scopul de a asigura participarea acestora la implementarea programului.

¹ Un SC va fi utilizat pentru prima sesiune de cereri de propuneri, dar a fost convenit ca pe perioada dezvoltării programului să rămână deschisă opțiunea de a nu folosi un SC în cererile ulterioare

Funcții (conform articolului 24 al Regulamentului de Implementare ENI CBC)

CCM va urmări punerea în aplicare a programului și progresele înregistrate în realizarea priorităților sale, folosind indicatorii verificabili în mod obiectiv și valorile țintă corespunzătoare definite în program. Comitetul Comun de Monitorizare examinează toate problemele care afectează performanța programului.

Comitetul Comun de Monitorizare poate emite recomandări către Autoritatea de Gestionare cu privire la implementarea și evaluarea programului. Acesta monitorizează acțiunile întreprinse ca urmare a recomandărilor sale.

Principalele funcții ale CCM vor fi:

1. Aprobarea programului de lucru și a planului financiar ale AG, inclusiv utilizarea asistenței tehnice
2. Monitorizarea implementării de către AG a programului de lucru și a planului financiar;
3. Aprobarea criteriilor de selecție a proiectelor care urmează a fi finanțate;
4. Responsabilitatea pentru evaluarea și procedura de selecție a proiectelor care urmează a fi finanțate;
5. Aprobarea oricărei propuneri de revizuire a programului sau a descrierii sistemelor de gestionare și control;
6. Examinarea tuturor rapoartelor prezentate de AG, și, dacă este necesar, luarea unor măsuri corespunzătoare;
7. Examinarea tuturor cazurilor de recuperare litigioase aduse în atenția acestuia de către AG, inclusiv recuperarea de fonduri;
8. Examinarea și aprobarea rapoartelor anuale;
9. Examinarea și aprobarea planului anual de monitorizare și evaluare;
10. Examinarea și aprobarea planului anual de informare și comunicare.

Prin derogare de la punctul 4, CCM poate stabili un Comitet de Selecție care să acționeze sub responsabilitatea CCM.

Funcționarea CCM (conform articolului 23 al Regulamentului de Implementare ENI CBC)

Procedurile CCM vor fi definite în Regulamentul de procedură (RdP), incluzând următoarele elemente:

- CCM va viza luarea de decizii prin consens. Totuși, o procedură de vot poate fi urmată, în special când se iau decizii în privința selecției proiectelor și în privința sumelor granturilor alocate acestora. Deciziile care urmează să fie votate vor fi adoptate cu majoritate calificată, care va fi definită în Regulamentul de Procedură al CCM.
- CCM poate lua decizii folosind o procedură în scris la inițiativa președintelui acestuia, a Autorității de Gestionare sau a oricărei țări participante în conformitate cu Regulamentul de Procedură. Fiecare țară va avea un vot unic, care va fi distribuit de Șeful fiecărei Delegații Naționale în concordanță cu acordurile interne din cadrul fiecărei delegații.
- CCM este convocat de către președintele acestuia sau ca urmare a unei solicitări justificate din partea Șefului Delegației sau din partea Comisiei Europene. CCM se va întâlni ori de câte ori este necesar, dar cel puțin o dată pe an.
- AG este asistată de către STC care acționează ca secretariat și organizează întâlnirile CCM.
- Președintele acționează ca moderator și conduce discuțiile.
- Procese verbale vor fi redactate după fiecare întâlnire a CCM pentru semnarea din partea Președintelui și a Secretariatului. O copie a acestor procese verbale va fi împărțită cu reprezentanții țărilor participante, Comisia și orice alt observator. Minutele fiecărei ședințe vor trebui aprobate de către CCM printr-o decizie scrisă sau la următoarea întâlnire cel târziu.

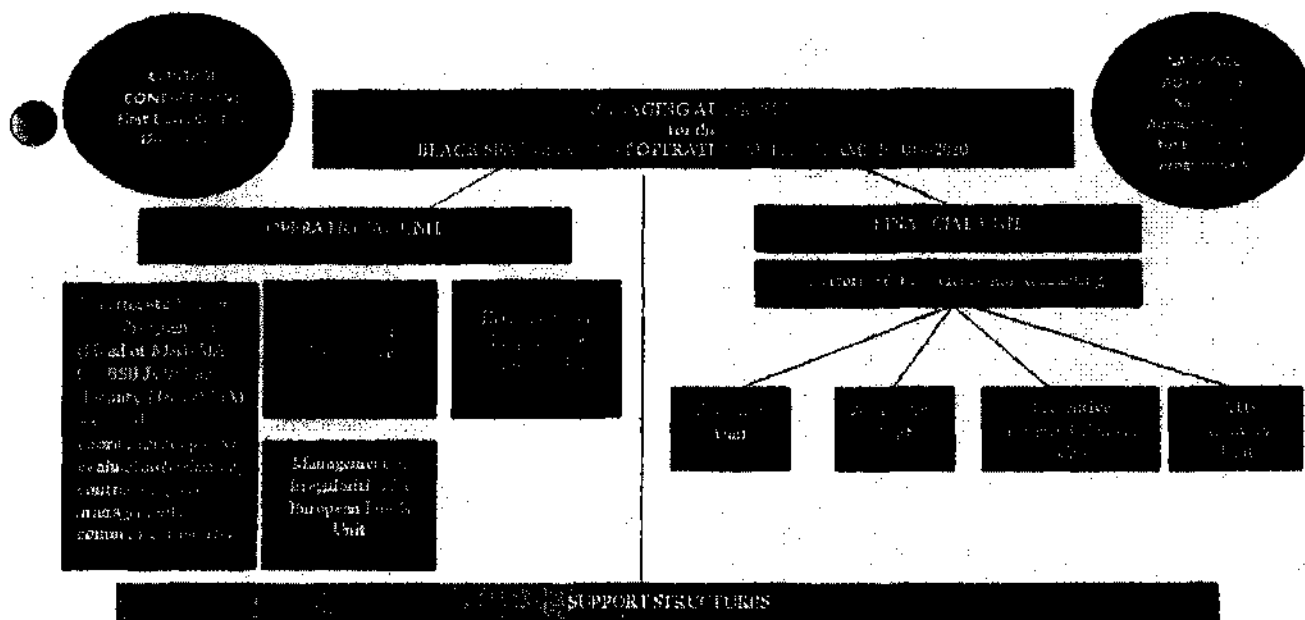
CCM elaborează și adoptă în unanimitate propriul regulament de procedură.

6.2 Autoritatea de Gestionare (AG)

Autoritatea de Gestionare (AG) este responsabilă pentru gestionarea implementării programului, în concordanță cu principiul bunei gestiuni financiare și pentru asigurarea faptului că deciziile Comitetului Comun de Monitorizare sunt conforme cu legislația și cerințele aplicabile.

Prin acordul țărilor participante la program, Autoritatea de Gestionare desemnată este Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice și va avea baza operațională în București (România). Funcțiile sale vor fi îndeplinite în principal de către Direcția AG pentru Programe de Cooperare Teritorială Europeană, Direcția de Monitorizare, Direcția pentru Autorizarea Programului și Direcția pentru Plăți și Contabilitate, asistate de departamentele de sprijin din cadrul Ministerului, așa cum este prezentat în organigrama de mai jos.

Procesul de desemnare

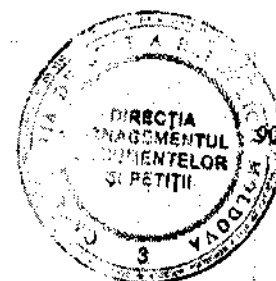
Guvernul României va demara desemnarea Autorității de Gestionare după ce Programul Operațional Comun (POC) este adoptat de Comisia Europeană, în conformitate cu articolul 25 al Regulamentului de Implementare (RI) ale ENI CBC.

Organismul de desemnare va fi Ministerul Fondurilor Europene din România.

Evaluarea conformității sistemelor de gestionare și control va fi efectuată de Autoritatea de Audit.

Procesul de desemnare include următoarele etape:

- Primirea descrierii sistemelor de gestionare și control și colectarea altor documente relevante de către Autoritatea de Audit. Organismul de audit trebuie să ia în considerare, dacă este cazul, dacă sistemele de gestionare și control pentru program sunt similare celor în vigoare pentru perioada de programare anterioară, precum și orice dovadă a funcționării eficiente a acestora.
- Analiza datelor colectate, examinarea documentelor și efectuarea activității de audit necesare, inclusiv, atunci când este considerat oportun, interviuri cu personalul.

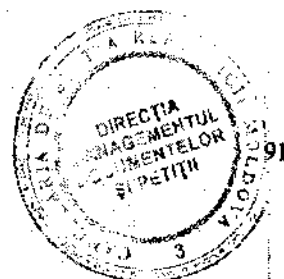

- Pregătirea raportului și a opiniei și a procedurii contradictorii, inclusiv a validării constatărilor și a concluziilor. Timp suficient ar trebui să fie alocat acestei proceduri pentru a permite autorităților evaluate să răspundă la observații și să furnizeze informații suplimentare.
- Decizia oficială din partea organismului de desemnare să fie înaintată Comisiei, cât de curând posibil, după adoptarea programului de către Comisie.

Funcții

În conformitate cu articolul 26 al Regulamentului de Implementare al ENI CBC, principalele funcții ale AG vor fi:

1. În ceea ce privește gestionarea programului:
 - a. Sprijinirea activității CMC și furnizarea către acesta a informațiilor necesare pentru îndeplinirea sarcinilor acestuia, în special date referitoare la progresul programului în atingerea rezultatelor și obiectivelor așteptate ale acestuia;
 - b. Elaborarea rapoartelor anuale și finale, și prezentarea acestora Comisiei Europene, după aprobarea CMC;
 - c. Schimbul de informații cu alte organisme de gestionare și beneficiari relevante pentru executarea sarcinilor acestora sau pentru implementarea proiectului;
 - d. Stabilirea și menținerea unui sistem computerizat pentru înregistrarea și stocarea datelor în privința fiecărui proiect necesar pentru monitorizare, evaluare, gestionare financiară, control și audit, inclusiv a datelor referitoare la participanții individuali la proiecte, acolo unde este aplicabil. În special, acest sistem va ține evidența și va stoca rapoarte tehnice și financiare pentru fiecare proiect. Sistemul trebuie să furnizeze toate datele necesare pentru elaborarea cererilor de plată și a conturilor anuale, inclusiv evidența sumelor recuperabile, sume recuperate și sume reduse în urma anulării integrale sau parțiale a grantului pentru proiect;
 - e. Implementarea planurilor de informare și comunicare în conformitate cu articolul 79 al Regulamentului de Implementare al ENI-CBC;
 - f. Implementarea planurilor de monitorizare și evaluare în conformitate cu articolul 78 al Regulamentului de Implementare al ENI-CBC;
 - g. Asigurarea capitalizării și punerea în practică a mecanismelor de coordonare pentru a promova complementaritățile și sinergiile cu alte programe sau instrumente financiare din zona Mării Negre.
 - h. Desfășoară, acolo unde este necesar, studii de evaluare a impactului asupra mediului înconjurător.
2. În ceea ce privește selecția și gestionarea proiectelor:
 - a. Elaborarea și lansarea procedurilor de selecție;
 - b. Asigurarea sensibilizării adecvate și a consolidării capacității pentru potențiali beneficiari în colaborare cu Autoritățile Naționale și cu sprijinul STC
 - c. Gestionarea procedurilor de selecție a proiectului;
 - d. Furnizarea beneficiarului principal a unui document care să stabilească condițiile de sprijin pentru fiecare proiect inclusiv pentru planul de finanțare și termenul limită de execuție
 - e. Luarea oricărei măsuri de precauție necesară cu scopul de a preveni dublarea activităților în cadrul proiectelor finanțate de către UE (de ex. Prin consultări cu AN și CE și alte AG relevante)
 - f. Semnarea de contracte cu beneficiarii principali;
 - g. Gestionarea proiectelor.
3. În ceea ce privește asistența tehnică:
 - a. Gestionarea procedurilor de acordare a contractului;
 - b. Semnarea contractelor cu contractanții;
 - c. Gestionarea contractelor.
4. În ceea ce privește gestionarea financiară și controlul programului:

- a. Asigurarea unei pregătiri corespunzătoare pentru beneficiarii proiectului cu sprijinul STC și al AN;
 - b. Asigurarea unei pregătiri corespunzătoare a controlorilor, cu sprijinul PCC-urilor;
 - c. Verificarea faptului că serviciile, livrările sau activitățile au fost efectuate/livate și/sau instalate sau desfășurate și dacă cheltuielile declarate de beneficiari au fost plătite de către aceștia și dacă respectă legislația aplicabilă, regulile programului și condițiile pentru finanțarea programului;
 - d. Asigurarea faptului că beneficiarii implicați în implementarea proiectului păstrează fie un sistem de contabilitate separat, fie o codificare contabilă adecvată pentru toate tranzacțiile;
 - e. Țin evidența erorilor cele mai sistematice și comune din partea beneficiarilor și informează PCC-urile și AN-urile despre acestea;
 - f. Punerea în practică a măsurilor de corecție adecvate privind neregulile de proiect și informarea organismelor relevante despre acestea;
 - g. Punerea în practică a măsurilor anti-fraudă eficiente și proporționale luând în considerare riscurile identificate;
 - h. Stabilirea de proceduri pentru a asigura faptul că toate documentele referitoare la cheltuieli și audituri care sunt necesare pentru asigurarea unei piste de audit sunt ținute în conformitate cu cerințele articolului 10 ale Regulamentului de Implementare al ENI-CBC;
 - i. Elaborarea declarației de gestionare și a rezumatului anual menționat în articolul 68 al Regulamentului de Implementare al ENI-CBC;
 - j. Elaborarea și depunerea cererilor de plată la CE, în conformitate cu articolul 60 al Regulamentului de Implementare al ENI-CBC;
 - k. Elaborarea conturilor anuale;
 - l. Luarea în considerare a rezultatelor tuturor auditurilor efectuate de către sau sub responsabilitatea Autorității de Audit, în momentul elaborării și prezentării cererilor de plată;
 - m. Păstrarea evidențelor contabile pentru cheltuielile declarate Comisiei și pentru plățile făcute beneficiarilor;
 - n. Ținerea unei contabilități a sumelor recuperabile, a sumelor recuperate și a sumelor reduse în urma anulării parțiale sau integrale a grantului.
5. În ceea ce privește verificările:
- a. Efectuarea de verificări administrative pentru fiecare cerere de plată de către beneficiari;
 - b. Efectuarea verificărilor de proiect la fața locului.

6.3 Autoritatea de Audit (AA) și Grup de Auditori (GdA) (articolul 28 al Regulamentului de Implementare ENI CBC)

La propunerea României, și prin acord comun cu țările participante, Autoritatea de Audit desemnată este Curtea de Conturi a României.

Autoritatea de Audit trebuie să asigure faptul că auditurile sunt efectuate asupra sistemelor de gestionare și control, pe un eșantion adecvat de proiecte și asupra sumelor anuale ale programului.

Autoritatea de Audit pentru program va fi asistată de către Grupul de Auditori cuprinzând un reprezentant din fiecare țară participantă la program.

Autoritatea de Audit trebuie să asigure faptul că activitatea de audit respectă standardele de audit acceptate la nivel internațional.

Funcții

În conformitate cu articolul 28 al Regulamentului de Implementare al ENI CBC, funcțiile principale ale AA vor fi să:

1. Pregătească o strategie de audit care să stabilească metodologia și metodele de eșantionare;
2. Asigure că auditurile sunt efectuate asupra sistemelor de gestionare și control, asupra unui eșantion adecvat de proiecte și asupra conturilor anuale ale programului;
3. Elaborarea unei opinii de audit în privința conturilor anuale ale anului contabil precedent, în conformitate cu articolul 68 al Regulamentului de implementare ale ENI-CBC;
4. Elaborarea unui raport anual de audit, în conformitate cu articolul 68 al Regulamentului de Implementare al ENI-CBC.

Autoritatea de Audit trebuie ca, în decurs de nouă luni de la semnarea primului acord de finanțare între o Țară Parteneră și Comisia Europeană, să prezinte Comisiei o strategie de audit pentru efectuarea auditurilor. Strategia de audit trebuie să stabilească metodologia de audit în privința conturilor anuale și a proiectelor, metoda de eșantionare pentru audituri ale proiectelor și planificarea auditurilor în raport cu anul contabil curent și cei doi ani contabili ulteriori. Strategia de audit se actualizează anual din 2017 și până în 2024, inclusiv. Strategia de audit actualizată se prezintă Comisiei, împreună cu raportul anual al programului.

Autoritatea de Audit va coordona planurile și metodele de audit ale sale împreună cu Comisia Europeană și Autoritatea de Audit va coordona planurile sale de audit și metodele cu Comisia Europeană și va împărtăși cu CE rezultatele auditurilor efectuate cu privire la sistemele de gestionare și control.

Grup de Auditori

Grupul de auditori se stabilește în decurs de trei luni de la desemnarea Autorității de Gestionare. Acesta întocmește propriile sale reguli de proceduri. Se va întâlni cel puțin o dată pe an și este prezidat de către Autoritatea de Audit.

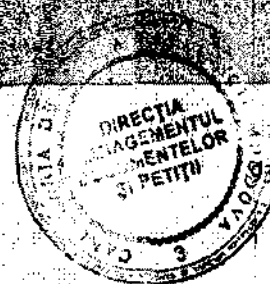
Membrii GdA vor fi desemnați de către fiecare țară și vor fi independenți de celelalte organisme naționale care participă la program.

Membrii GdA contribuie la următoarele:

- Strategia de audit, și a actualizărilor ulterioare, care stabilesc metodologia de audit cu privire la conturile anuale și la proiecte, metoda de eșantionare pentru audituri în privința proiectelor și planificarea auditurilor pentru anul contabil curent și pentru cei doi ani contabili ulteriori;
- Opinia de audit privind conturile anuale. Această opinie stabilește dacă conturile oferă o viziune reală și fidelă, dacă tranzacțiile aferente sunt legale și regulamentare și sistemele de control sunt puse în practică și în funcțiune în mod corespunzător. Opinia va preciza, de asemenea, dacă activitatea de audit pune la îndoială afirmațiile făcute în declarația de gestionare prevăzută în articolul 71 al Regulamentului de Implementare al ENI-CBC;
- Raportul anual de audit care furnizează un rezumat al controalelor efectuate, inclusiv o analiză a naturii și amplitudinii erorilor și punctelor slabe identificate, atât la nivel de sistem și de proiecte, cât și pentru acțiunile corective efectuate sau planificate.

Instituțiile care acționează în calitate de Grup de Auditori în fiecare țară sunt:

Țară	Instituția	Departament
Armenia	Camera de control a RA	Departamentul de Metodologie și Afaceri Internaționale
Azerbaidjan		
Bulgaria	Audit al Fondurilor Europene, Agenția Executivă pentru Ministerul de Finanțe al Republicii Bulgaria	

Georgia	Biroul de Audit de Stat din Georgia	Departamentul de Asigurare a Calității
Grecia	Autoritatea de Audit Greacă: Edel (Comitetul de Audit Financiar) - Ministerul de Finanțe	Directoratul de Planificare și Evaluare (DSE) Unitatea C
		Directoratul de Planificare și Evaluare (DSE) Unitatea C
Republica Moldova	Curtea de Conturi a Republicii Moldova	Divizia Metodologie, Analiză și Planificare
România	Curtea de Conturi din România - Autoritatea de Audit	Directoratul de Audit pentru ERDF și Fondul de coeziune europeană
Turcia	Prim ministru al Republicii Turce, Subsecretariatul Trezoreriei	Conducerea executivă a controlurilor de trezorerie
Ucraina	Camera de Contabilitate din Ucraina	

6.4 Autoritățile Naționale (AN) (Articolul 31 al Regulamentului de Implementare ENI CBC)

În conformitate cu articolul 2 al Regulamentului de Implementare, Autoritatea Națională este entitatea desemnată de fiecare țară participantă să poarte responsabilitatea finală pentru sprijinirea Autorității de Gestionare în implementarea programului pe teritoriul propriu.

În conformitate cu articolul 31 din Regulamentul de Implementare, fiecare Autoritate Națională, trebuie, printre altele:

- Să fie responsabilă pentru instituirea și funcționarea efectivă a sistemelor de gestionare și control la nivel național;
- Să asigure coordonarea generală a instituțiilor implicate la nivel național în implementarea programului;
- Să reprezinte țara în Comitetul Comun de Monitorizare.

Funcțiile sale principale sunt:

- Sprijinirea AG în elaborarea raportului anual prin furnizarea, revizuirea și/sau comentarea informațiilor cu privire la implementarea programului pe teritoriul acestora;
- Sprijinirea AG în elaborarea monitorizării și evaluării anuale ale programului;
- Sprijinirea AG/STC în implementarea planului de informare și comunicare și în organizarea evenimentelor de comunicare și informare pe teritoriul acestora;
- Sprijinirea AG/STC în legătură cu elaborarea pachetului informațional și asigurarea respectării acestuia a specificului legislației naționale;
- Sprijinirea AG/STC în pregătirea modelului de contract și a anexelor;
- Sprijinirea în diseminarea informațiilor cu privire la sesiunile de cereri de propuneri pe teritoriul acestora;
- Propunerea membrilor în Comitetul de Selecție și verificarea ca membrii propuși să nu fie subiecți unui conflict de interese;
- Sprijinirea AG/STC în desfășurarea verificării administrative și asigurarea verificării eligibilității entităților pe teritoriul acestora;
- sprijinirea AG/STC în etapa de contractare, inclusiv în prevenirea dublării activităților în cadrul proiectelor finanțate de UE;

- sprijinirea AG/STC în efectuarea monitorizării proiectului și a supravegherii continuării proiectului pe teritoriul acestora;
- sprijinirea AG/STC în vizitele la fața locului și în cererile legate de monitorizarea orientată spre rezultate, pe teritoriul acestora;
- furnizarea informațiilor către AG/STC/beneficiarii stabiliți pe teritoriul acestora cu privire la procedurile/cerințele naționale (de ex. Prevederile codului muncii, scutirea de TVA, probleme de eligibilitate, achiziții)
- contribuirea la capitalizarea rezultatelor la nivel național;
- asigurarea diseminării rezultatelor și a bunei practici;
- informarea AG cu privire la detectarea sau suspiciunea unor probleme operaționale sau de gestionare care au fost/ sau ar putea fi întâlnite de orice proiect implementat pe teritoriul acestora de îndată ce astfel de informații sunt disponibile;
- notificarea neregulilor către AG, fără întârziere;
- sprijin în identificarea riscurilor pe teritoriul acestora;
- definirea împreună cu AG a măsurilor antifraudă eficiente și proporționale care trebuie puse în practică pe teritoriul acestora.

Pentru Țările Partenerare ale ENI CBC, Autoritatea Națională este organismul responsabil final pentru implementarea prevederilor stabilite în Acordul de Finanțare semnat cu Comisia Europeană.

Autoritățile Naționale trebuie să asigure sprijin pentru Autoritatea de Gestionare din partea instituțiilor naționale relevante în obligațiile sale menționate în articolul 30(2) al Normelor de Aplicare ale ENI CBC.

În plus, în colaborare cu AG, fiecare Autoritate Națională asigură fie direct sau prin intermediul unui organism/ unor organisme competente că mecanismele corespunzătoare sunt în vigoare în țările acestora, cu scopul de a preveni, detecta și corecta neregulile din teritoriile acestora.

În fine, Autoritatea Națională asigură, fie în mod direct sau prin intermediul unui organism competent, asistență pentru Autoritatea de Gestionare în procesul de recuperare pentru comenzile care privesc beneficiarii situați pe teritoriul acestora, în conformitate cu prevederile articolului 74 al Regulamentului de Implementare al ENI CBC.

Detaliile despre coordonarea și măsurile stabilite pentru a fi îndeplinite împreună cu obligațiile menționate mai sus care derivă din Regulamentul de Implementare al ENI CBC, sunt oferite în documentul care descrie sistemul de gestionare și control al programului.

În conformitate cu punctul (a) al articolului 20(6) din Regulamentul de Implementare al ENI CBC, următoarele instituții sunt desemnate ca Autoritate Națională pentru fiecare țară participantă:

Țara	Instituția	Departamentul
Armenia	Ministerul Economiei	UE și Departamentul EMG (Organizația Mondială a Comerțului, Divizia de Administrarea Programelor a UE (DAP))
Azerbaijan	Ministerul Economiei și Industriei	
Bulgaria	Ministerul Dezvoltării Regionale	Departamentul de Programe pentru Cooperare Teritorială Europeană și Vecinătate, Direcția Generală Teritorială pentru Gestionarea Cooperării
Georgia	Biroul Ministrului de Stat al Georgiei pentru Integrarea	Ministrul Adjunct Coordonarea Asistenței UE

	Europeană și Euro-Atlantică	
Grecia	Autoritatea de Gestionare a Programelor de Cooperare Teritorială Europeană, Ministerul pentru Dezvoltare și Competitivitate	Programele de Gestionare & Monitorizare a Peninsulei Balcanice & Bazinul Mării Negre - Unitatea B1
Republica Moldova	Cancelarul de Stat al Republicii Moldova	Biroul pentru Coordonarea Programelor de Cooperare Tranfrontalieră și Transnațională
România	Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice	Unitatea Autorității Naționale pentru Programe Europene
Turcia	Ministerul pentru Afaceri UE, Turcia	Directoratul de Cooperare Financiară Directoratul de Cooperare Financiară, Unitatea de Cooperare Tranfrontalieră
Ucraina	Ministerul Dezvoltării Economice și Comerțului	Directoratul pentru Cooperare cu Instituțiile Financiare Internaționale și Coordonare a Asistenței Tehnice Internaționale

6.5 Puncte de Contact pentru Control (PCC)

Fiecare țară participantă va desemna un PCC care va sprijini AG în sarcinile de control legate de verificarea cheltuielilor proiectului.

Funcțiile comune care trebuie îndeplinite de fiecare țară prin intermediul CCP proprii, vor fi să sprijine Autoritatea de Gestionare prin:

- asistarea Autorității de Gestionare atunci când este necesar în a efectua verificări pentru fiecare cerere de plată din partea beneficiarilor (cum ar fi furnizarea de informații către Autoritatea de Gestionare cu privire la norme naționale specifice, proceduri etc.);
- însoțirea Autorității de Gestionare la verificările proiectelor la fața locului (participarea la misiunile de verificare și facilitarea controalelor asupra organizației supuse verificării);
- asigurarea că cheltuielile declarate de către beneficiari în sprijinul unei cereri de plată sunt examinate de un controlor ce întrunește criteriile stabilite în Normele de Aplicare ale ENI CBC. Proceduri specifice pentru organizarea verificărilor cheltuielilor vor fi puse în vigoare în fiecare țară, (cum ar fi validarea respectării criteriilor Normelor de Aplicare ale ENI CBC, efectuarea verificării cheltuielilor prin intermediul propriilor controlori sau stabilirea unei liste lungi sau a unei liste scurte de auditori externi independent dacă este cazul). Aceste proceduri vor fi incluse în descrierea sistemelor de gestionare și control ale programului;
- sprijinirea Autorității de Gestionare în pregătirea controlorilor.

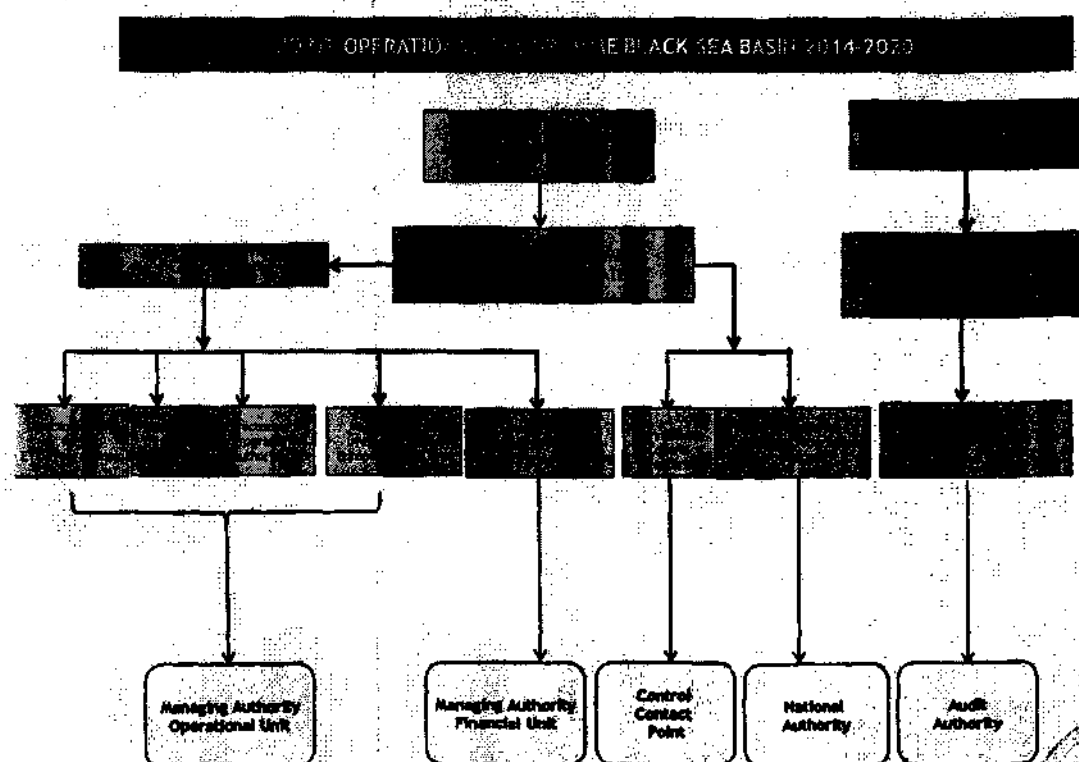
Instituțiile care găzduiesc PCC în fiecare țară participantă sunt:

Tara	Instituția	Departmentul
Armenia	Ministerul de Finanțe	Departamentul de Cooperare Internațională Inspectoratul de Control Financiar și Bugetar
Azerbaijan		
Bulgaria	Ministerul Dezvoltării Regionale al Republicii Bulgaria	Departamentul de Management Financiar Control Departamentul de Legislație și Reguli

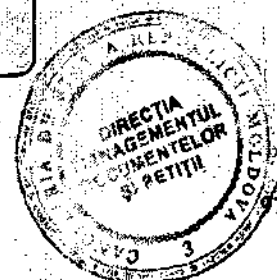
		Directoratul General Teritorial de Gestionare a Cooperării
Georgia	Biroul Ministrului de Stat al Georgiei pentru Integrare Europeană și Euro-Atlantică	Șeful Statului-Major Departamentul de Administrație, Șeful Statului-Major
Grecia	Autoritatea Națională de Piață, Ministerul de Dezvoltare și Competitivitate	Unitatea D, Unitatea de Prim Control
Republica Moldova	Ministerul de Finanțe	Directoratul de Cooperare Internațională
România	Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice	Directoratul de Prim Control
Turcia	Ministerul pentru Afaceri UE, Turcia	Directoratul de Cooperare Financiară, Unitatea de Monitorizare și Evaluare
Ucraina		

În România, deși aceeași instituție găzduiește AM, AN și PCC, sarcinile fiecărui organism al Programului sunt îndeplinite de departamente diferite, care sunt independente operațional, așa cum este prezentat în secțiunea 6.2 și secțiunea curentă.

Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020

Proiect final 30 iunie 2015 – revizuit noiembrie 2015

6.6 Secretariatul Tehnic Comun (STC) (articolul 27 al Regulamentului de Implementare ENI CBC)

În conformitate cu articolul 20 al Normelor de Aplicare ale ENI CBC, țările participante au desemnat Agenția de Dezvoltare Regională Sud-Est (ADRSE) pentru a îndeplini rolul Secretariatului Tehnic Comun (STC) descris în articolul 27 al aceluiași Regulament. Aceasta va avea sediul în Constanța, în regiunea de sud-est a României.

Funcții

STC va asista AG, CCM și, unde este cazul, AA în desfășurarea funcțiilor respective ale acestora. Principalele sarcini vor fi următoarele:

În ceea ce privește managementul programului:

- Acționează ca secretariat al CS și CCM, adică organizează întâlniri, elaborează minute, pregătește, implementează și supraveghează continuarea deciziilor;
- Contribuie la elaborarea rapoartelor anuale de implementare și la raportul final;
- Sprijină AG în implementarea planului anual de comunicare;
- Sprijină AG în implementarea planului de monitorizare și evaluare;
- Informează potențialii beneficiari cu privire la oportunitățile de finanțare în cadrul programului și asistă beneficiarii în implementarea proiectului;
- Asigură diseminarea rezultatelor și a bunei practici de cooperare (newsletter al programului, întâlniri cu beneficiarii, etc.), precum și sprijinirea AG în capitalizarea activităților;
- Stabilirea relațiilor strânse și menținerea unor fluxuri de informații regulate cu AN;

În ceea ce privește cererile de propuneri:

- Sprijină AG în pregătirea pachetului informational pentru solicitanți și a modelelor relevante;
- Sprijină AG în pregătirea modelului de contract de grant și a anexelor;
- Desfășoară activități de informare și publicitate pentru a sprijini generarea proiectului (actualizează website-ul, oferă un serviciu de asistență, organizează workshopuri și seminarii pentru căutarea de parteneri, sensibilizare și consolidarea capacității pentru potențiali beneficiari, etc.);
- Sprijină AG în lansarea cererilor pentru propunerile de proiect, dacă este necesar;

În ceea ce privește selecția și managementul proiectelor:

- Pregătește documentația pentru ședințele CS și CCM;
- Efectuează controale administrative a aplicațiilor de proiect, un control al calității muncii desfășurate de evaluatorii externi pe parcursul evaluărilor tehnice și financiare, pregătește solicitări pentru clarificare și proiecte de rapoarte pentru toate etapele evaluării;
- Sprijină AG în semnarea contractelor de grant (de ex. Revizuieste propunerea de proiect și bugetul proiectului cu beneficiarul principal, contribuie la pregătirea contractelor de grant, etc.);
- Monitorizează progresul, inclusiv progresul financiar, realizat de proiectele finanțate prin verificarea rapoartelor financiare și tehnice și a solicitărilor de plată, prin vizitarea evenimentelor proiectului, prin efectuarea unor controale la fața locului și sprijinirea AG în Monitorizarea Orientată spre Rezultate (MOR);
- Sprijinirea AG în pregătirea beneficiarilor proiectului;
- Supravegherea continuării procesului de implementare și actualizarea sistemului de monitorizare;
- Asistă AG în gestionarea financiară a proiectelor, inclusiv în controalele la fața locului și în actualizarea analizei de risc;

- Menține actualizate secțiunile de Întrebări și Răspunsuri de pe website atât pentru beneficiari, cât și pentru controlori.

Personal și procedura de recrutare

STC va fi compus din personal internațional recrutat de un comitet de evaluare constituit din reprezentanți ai AG și ai țărilor participante.

Structura va fi stabilită treptat și personalul recrutat pe baza nevoilor și al volumului de muncă din fiecare etapă a ciclului de program. Pentru a asigura transparența și pentru a garanta reprezentarea echilibrată a țărilor participante, respectând în același timp principiile egalității și non-discriminării, personalul STC va fi selectat prin intermediul unei proceduri internaționale deschise.

6.7 Alte structuri care vin în sprijinul autorităților naționale

Autoritățile Naționale pot fi sprijinite de către organisme competente relevante, altele decât PCC și membrii GdA, pentru îndeplinirea rolului și sarcinilor acestora.

6.8 Comitetul de Selecție (CS)

În conformitate cu articolul 20(4) al Normelor de aplicare ENI-CBC, Comitetul Comun de Monitorizare poate stabili un comitet de selecție care să acționeze sub responsabilitatea acestuia pentru fiecare sesiune de cereri pentru propuneri.

CS este numit de CCM și este compus după cum urmează:

- **Președinte** (membru fără drept de vot): această funcție se atribuie AG sau STC. Președintele este responsabil cu supravegherea și monitorizarea muncii evaluatorilor (interni și externi) și este singurul care, atunci când este necesar, poate contacta solicitanții.
- **Secretar** (membru fără drept de vot): această funcție se atribuie STC. Reprezentantul STC care efectuează această funcție va fi responsabil cu desfășurarea tuturor sarcinilor logistice și administrative legate de procedurile de evaluare.
- **Membri cu drept de vot**: un membru propus de fiecare țară participantă, aceștia validează concluziile activității evaluatorilor interni pe parcursul Etapei 1, a evaluatorilor externi pe parcursul Etapei 2 (a se vedea secțiunea 3.1 a);
- **Observatori**: reprezentanți ai Comisiei Europene Delegațiilor EU din țările partenere CBC vor fi invitați la ședințele CS ca observatori și pot participa la ședințele CCM fără a avea putere de luare a deciziilor.

În plus față de cele de mai sus, următorii actori sunt de asemenea implicați în procesul de evaluare a Programului pentru Bazinul Mării Negre:

- **Evaluatori externi**: experți externi independenți vor fi recrutați în conformitate cu Termenii de Referință aprobați de CCM. Aceștia vor lucra sub supravegherea Președintelui pentru Evaluarea Tehnică și Financiară.
- **Evaluatori interni**: aceștia sunt desemnați dintre personalul STC și AG pentru a efectua controlul administrative, precum și controlul calității rețelelor efectuate de evaluatorii externi pe parcursul Evaluării Tehnice și Financiare.

7. Evaluarea proiectului și procedurile de selecție

Această procedură se adresează tuturor actorilor implicați în pregătirea, gestionarea și executarea evaluării și selectării proiectelor în cadrul Programului Operațional Comun "Bazinul Mării Negre 2014-2020".

7.1 Actori implicați, roluri și responsabilități

Proiectele sunt evaluate și selectate prin intermediul unui proces articulat format din mai mulți pași și implicând diferiți actori. Separarea sarcinilor între structurile implicate în procesul de evaluare și selecție va fi asigurată. Actorii sunt următorii:

- **Comitetul Comun de Monitorizare (denumit în continuare CCM):** în contextul procesului de evaluare, principală sarcină a CCM va fi de a decide cu privire la criteriile de selecție a proiectelor și de a lua decizia finală în privința proiectelor care urmează a fi aprobate și a sumei grantului acordată acestora; decide, de asemenea, asupra criteriilor de selecție pentru evaluatorii externi; în plus, dacă este cazul, numește membrii cu drept de vot și pe cei fără drept de vot ai Comitetului de Selecție: Președintele, Secretarul, evaluatorii interni și observatorii; CCM aprobă Rapoartele de Evaluare prezentate de CS după fiecare etapă.
- **Autoritatea de Gestionare (denumită în continuare AG):** în contextul procesului de evaluare, sarcinile AG vor fi de a nominaliza Președintele CS (membru fără drept de vot) din cadrul personalului AG/STC, Secretarul CS (membru fără drept de vot) din cadrul personalului STC, evaluatorii interni, și de a valida Rapoartele Evaluării.
- **Secretariatul Tehnic Comun (denumit în continuare STC):** în contextul procesului de evaluare, funcțiile Secretarului CS vor fi îndeplinite de o persoană nominalizată de către AG din cadrul personalului Secretariatului Tehnic Comun și desemnată de CCM. În plus, membrii personalului STC pot fi desemnați evaluatori interni.
- **Autorități Naționale (denumite în continuare AN):** în contextul procesului de evaluare, sarcinile AN vor fi de a desfășura verificările de eligibilitate.
- **Comitetul de Selecție (denumit în continuare CS):** principala sarcină a sa este de a valida rezultatele activității evaluatorilor (interni și externi), în special prin revizuirea și completarea observațiilor pentru proiectele recomandate, care vor fi baza în cadrul negocierilor AG în etapa de contractare. De asemenea, va supraveghea controlul administrativ, evaluarea tehnică și financiară și controlul eligibilității.

7.2 Descrierea procesului de evaluare și selecție

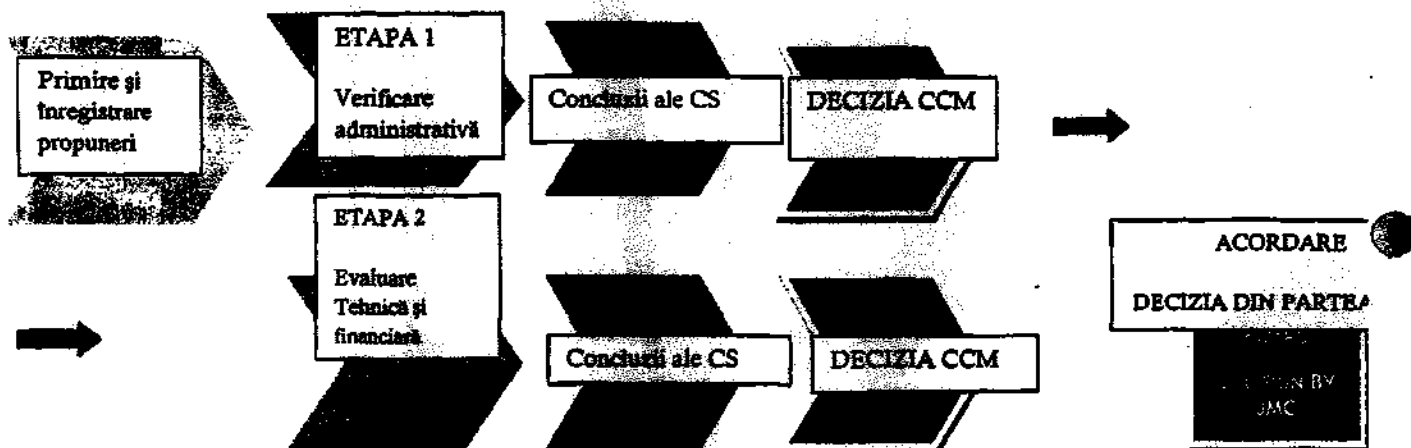
Toate persoanele implicate în diferiți pași ai procesului de evaluare trebuie să respecte cu strictețe următoarele principii:

- **Confidențialitate:** informațiile puse la dispoziția persoanelor implicate în procesul de evaluare trebuie tratate ca fiind strict confidențiale;
- **Obiectivitate, imparțialitate și egalitate de tratament:** Proiectele trebuie să fie evaluate la fel și tratate imparțial în funcție de meritele acestora, în urma unei revizuii bazate strict pe informațiile pe care le conțin și pe criteriile de selecție publicate. Orice caz de posibil conflict de interese trebuie să fie raportat Președintelui CS, iar persoana respectivă se va retrage imediat din procesul de selecție. Toți membrii CS

(cu sau fără drept de vot), precum și evaluatorii interni și externi trebuie să semneze o Declarație de Imparțialitate și Confidențialitate;

- Transparență și Claritate.

Pași diferiți ai procesului de evaluare în cadrul Programului pentru Bazinul Mării Negre, pot fi rezumați astfel:

Control administrativ (pasul/etapa 1)

Controlul administrativ va fi efectuat de către **evaluatori interni numiți din cadrul personalului AG și STC** sub supravegherea Președintelui și Secretarului CS. Fiecare propunere de proiect va fi examinată de către 2 evaluatori: ambii evaluatori vor completa grilele de control administrativ.

Odată ce controlul administrativ este finalizat, Președintele, cu sprijinul Secretarului, va stabili o listă a tuturor propunerilor care îndeplinesc criteriile și o listă a propunerilor care nu îndeplinesc criteriile.

Aceste liste și grilele administrative pentru toate solicitările depuse vor fi prezentate membrilor cu drept de vot ai CS pentru validare.

Odată ce membrii cu drept de vot ai CS au convenit asupra realizării Etapei 1, raportul și procesele verbale ale ședinței CS vor fi semnate de către toți membrii Comitetului (cu sau fără drept de vot), iar *Raportul Controlului Administrativ* este prezentat AG pentru validarea procedurii de evaluare. AG va verifica dacă procesul de evaluare a avut loc în conformitate cu reglementările și prevederile în vigoare, va identifica orice nereguli posibile în cadrul procedurii și va informa CCM în consecință.

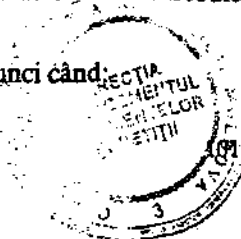
Raportul Controlului Administrativ validat va fi prezentat CCM pentru aprobare.

Evaluarea tehnică și financiară (pasul/etapa 2)

Evaluarea tehnică și financiară va fi efectuată de evaluatori externi.

Evaluatorii își vor desfășura activitatea sub supravegherea Președintelui CS. Doi evaluatori externi trebuie să fie desemnați pentru evaluarea fiecărei propuneri de proiect.

O evaluare suplimentară efectuată de un alt evaluator independent poate fi desfășurată atunci când:

- Scorurile totale date de cei doi evaluatori inițiali diferă cu mai mult de 20 de puncte și
- Doar unul dintre scorurile totale inițiale se clasează deasupra pragului de admisibilitate generală a propunerilor.

Decizia în privința necesității unei a treia evaluări va fi luată de membrii CS.

Controlul calității de către Președintele CS

Pentru a asigura calitatea activității desfășurate de către evaluatori, Președintele CS – cu ajutorul Secretarului și al evaluatorilor interni – va revizui în prealabil toate grilele de evaluare completate înainte de ședința CS.

Realizarea/ rezultatul acestei etape va fi:

- O listă a solicitărilor propuse pentru selecție, clasate în ordine descrescătoare pe Obiectiv Tematic conform scorurilor medii ale acestora, până la atingerea sumei maxime disponibile pentru fiecare Obiectiv Tematic din cadrul acestei sesiuni de cereri de propuneri;
- o listă de rezervă a solicitărilor care nu pot fi finanțate din motive de buget;
- o listă a solicitărilor refuzate.

Pe parcursul deliberării, membrii CS nu au voie să schimbe scorurile evaluatorilor externi și/sau să modifice grilele de evaluare completate de către evaluatorii externi și/sau a listei solicitărilor selectate provizoriu. CS va revizui concluziile pronunțate pentru proiectele recomandate pentru finanțare și va valida sau complete recomandările făcute de evaluatori.

Odată ce membrii cu drept de vot ai CS au convenit asupra rezultatului Etapei 2, raportul și procesele verbale ale ședinței CS vor fi semnate în mod corespunzător de toți membrii Comitetului (cu sau fără drept de vot), iar *Raportul Tehnic și Financiar* este prezentat AG pentru validare. AG va verifica dacă procesul de evaluare s-a desfășurat conform reglementărilor și prevederilor în vigoare, identificând orice posibile nereguli în procedură și informând CCM în consecință.

Raportul Tehnic și Financiar va fi depus la CCM pentru aprobare.

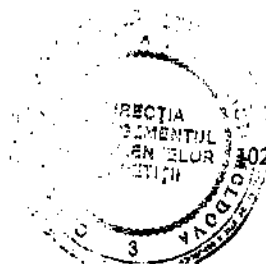
Verificarea eligibilității

Verificarea eligibilității se va efectua doar pentru solicitările care au fost propuse pentru selecție conform scorului acestora și în cadrul pachetului financiar disponibil. Totuși, CCM poate aproba extinderea verificării eligibilității proiectelor de pe lista de rezervă.

Verificarea eligibilității va fi efectuată de către Autoritatea Națională din fiecare țară participantă. Președintele va trimite lista solicitanților/partenerilor din fiecare țară către AN respectivă. AN va pronunța opinii în legătură cu eligibilitatea solicitanților/partenerilor din țara acesteia pe baza documentelor de eligibilitate furnizate de către solicitanți/parteneri. Fiecare AN va întocmi o listă de entități eligibile și o listă a entităților care nu întrunesc criteriile de eligibilitate.

Aceste liste vor fi trimise Președintelui care va elabora *Raportul de verificare a eligibilității*, care va fi prezentat CS și AG pentru validare. AG va verifica dacă procesul de evaluare a avut loc conform reglementărilor și prevederilor în vigoare, identificând orice posibile nereguli în cadrul procedurii și informând CCM în consecință.

Raportul de Verificare a Eligibilității va fi depus la CCM pentru aprobare.

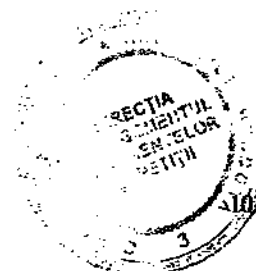

Verificarea eventualelor suprapuneri

AM va trimite lista proiectelor selectate la AN și CE pentru a fi consultată de diferite direcții generale și delegațiile UE, în scopul de a evita orice dublă finanțare a proiectelor și de a identifica posibile synergii. În urma acestei consultări, CCM poate decide respingerea propunerilor recomandate inițial.

Dreptul la recurs

Solicitanții care consideră că au fost prejudiciați din cauza unei erori sau nereguli pe perioada uneia dintre etapele evaluării și ale procesului de selecție (verificarea administrativă, tehnică și financiară sau verificarea eligibilității) pot introduce un recurs direct la AG. Solicitantul trebuie să își justifice recursul formulat argumentând motivul pentru care decizia Comitetului de Selecție/Comitetului Comun de Monitorizare încalcă prevederile Ghidului pentru Solicitanții de Granturi sau alte norme aplicabile.

8. Implementarea Programului

8.1 Descrierea succintă a sistemelor de gestionare și control

În conformitate cu articolul 30 al RI al ENI-CBC, sistemele de gestionare și control pentru programul Bazinului Mării Negre includ:

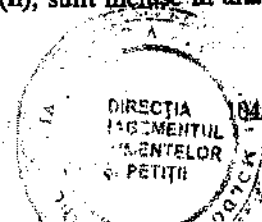
- (a) funcțiile fiecărui organism implicat în gestionare și control, inclusiv diviziunea funcțiilor în cadrul fiecărui organism, organizarea internă a acestora în conformitate cu principiul separării funcțiilor între și în cadrul acestor organisme;
- (b) procedurile pentru asigurarea corectitudinii și regularității cheltuielilor declarate;
- (c) sistemele de date electronice pentru contabilitate, stocare, monitorizare și raportare;
- (d) sistemele pentru monitorizare și raportare în care organismul responsabil încredințează executarea sarcinilor altui organism;
- (e) dispozițiile pentru auditarea funcționării sistemelor de gestionare și control;
- (f) sistemele și procedurile care asigură o pistă de audit adecvată;
- (g) procedurile pentru prevenirea, detectarea și corectarea neregulilor, inclusive a fraudei și recuperarea sumelor plătite în mod necuvenit, împreună cu dobânzile aferente;
- (h) procedurile de atribuire a contractelor pentru asistența tehnică și procedurile de selecție a proiectelor;
- (i) rolul autorităților naționale și responsabilitățile țărilor participante în conformitate cu Articolul 31.

Tabelul de mai jos face legătura dintre cuprinsul Descrierii Sistemelor de Gestionare și Control (DSGC) și conținutul obligatoriu din articolul 30 al RI al ENI-CBC:

DSGC	Articolul 30 al RI ENI- CBC
1. Introducere	N/A
2. Funcții, organizare internă și resurse pentru organismele de gestionare a programului	(a) & (i)
3. Descrierea procedurilor pentru cererile de propuneri de proiect, selecția și aprobarea proiectelor	(h)
4. Descrierea procedurilor de gestionare	(b), (c), (f), (g) & (h)
5. Proceduri pentru auditarea funcționării sistemelor de gestionare și control, a conturilor și operațiunilor	(e)
6. Modificarea DSGC	N/A

Unele dintre informațiile sunt deja incluse în anumite secțiuni ale POC, în special:

- punctele (a) și (i) sunt rezumate în secțiunea despre organismele și autoritățile programului
- procedurile de selecție a proiectului, indicate la punctul (h) sunt rezumate în următoarea secțiune a POC
- procedurile de atribuire a contractului pentru asistență tehnică, tot la punctul (h), sunt incluse în altă secțiune a POC în cele ce urmează

Alte proceduri și dispoziții pentru gestionarea, controlul implementării și asigurarea unei piste de audit adecvate sunt descrise succint mai jos.

Procedurile pentru asigurarea corectitudinii și regularității cheltuielilor și veniturilor declarate

Programul prevede mai multe proceduri pentru asigurarea corectitudinii și regularității cheltuielilor și veniturilor declarate de către beneficiarii proiectului la Autoritatea de Gestionare:

- Monitorizarea, supravegherea continuității și sprijin regulat din partea STC pentru beneficiarii proiectului, inclusive a/pentru înființarea sistemelor de control, contabilitate și arhivare a documentelor justificative ;
- Procedurile de verificare a cheltuielilor și veniturilor declarate;
- Verificări ale proiectelor la fața locului de către AG & STC, cu sprijinul AN;
- Analiza de risc și măsurile antifraudă;
- Verificări prin sondaj a operațiunilor de către Autoritatea de Audit cu sprijinul Grupului de Auditori.

În conformitate cu articolul 32 al RI al ENI-CBC IR, cheltuielile declarate de beneficiari se vor examina fie de către un auditor sau de un funcționar public competent. Programul a decis să folosească denumirea comună de "controlor". Fiecare țară și-a definit propriul sistem pentru selecția controlorilor:

Tara	Tipul de controlor și metoda de selecție
Armenia	Funcționari publici, cu opțiunea de listă lungă de auditori, dacă resursele nu sunt suficiente
Bulgaria	Auditori selectați printr-o listă scurtă
Georgia	Auditori selectați printr-o listă lungă
Grecia	Funcționari publici, cu opțiunea de listă scurtă de auditori, dacă resursele nu sunt suficiente
Moldova	Auditori selectați printr-o listă lungă
România	Funcționari publici
Turcia	Funcționari publici, cu sprijinul controlorilor externi
Ucraina	Auditori selectați printr-o listă lungă

Toate cererile de plată din partea beneficiarilor, fie intermediare sau finale, trebuie să fie supuse verificărilor administrative din partea AG, după o verificare a conformității din partea STC. Verificările se vor baza pe o examinare a cererii și pe documente justificative relevante cum ar fi rapoarte descriptive și financiare și pe Raportul de Verificare a Cheltuielilor. În plus, un eșantion al documentelor justificative ale cheltuielilor, cum ar fi procedurile de achiziții, facturile, dovezi de plată și livrare sau fișe de pontaj, pot fi examinate, dacă această nevoie derivă din rezultatul Raportului de Verificare a Cheltuielilor.

Verificările la fața locului vor fi efectuate cu scopul de a verifica realitatea operațiunii, faptul că livrarea produselor/serviciilor este în deplină conformitate cu termenii și referințele din Contractul de Grant, că Declarațiile de Cheltuieli și Sursele de Finanțare sunt corecte și că acțiunile și cheltuielile sunt în conformitate cu normele comunității, programului și cu normele naționale. Verificările la fața locului vor fi efectuate prin sondaj.

Proceduri de plată

Beneficiarii vor primi următoarele plăți pe perioada derulării proiectului:

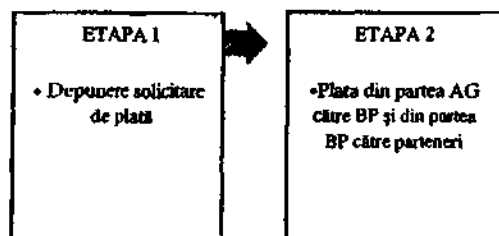
- o plată inițială în urma semnării contractului de grant
- o plată intermediară, după aprobarea rapoartelor financiare și descriptive corespunzătoare, însoțite de Rapoartele de Verificare a Cheltuielilor (RVC)

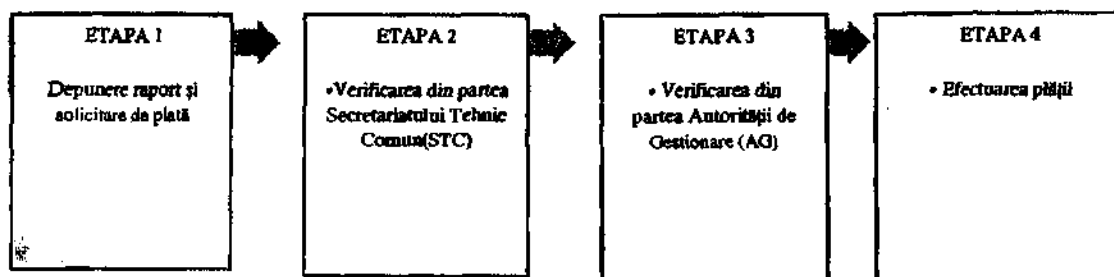
- plata soldului, după aprobarea raportului final, de asemenea, însoțită de Rapoartele de Verificare a Cheltuielilor (RVC)

Procedurile vor avea următorii pași:

PLATA ÎNIIALĂ:

PLĂȚILE INTERMEDIARE & ALE SOLDURILOR:

Recuperarea sumelor cheltuite în mod necuvenit

Autoritatea de Gestionare va fi, în primă instanță, responsabilă pentru efectuarea corecțiilor financiare necesare și urmărirea recuperărilor în legătură cu neregulile individuale sau sistemice detectate în cadrul proiectelor, asistenței tehnice sau în cadrul programului.

Corecțiile financiare pot conduce la:

- Reducerea valorii contribuției UE rambursate organismelor programului care primesc fonduri de asistență tehnică;
- compensarea valorii anulate contra unei plăți viitoare a contribuției UE către beneficiarul(ii) proiectului sau organismele programului care primesc fonduri de asistență tehnică;
- emiterea unui ordin de recuperare care cere beneficiarului(ilor) proiectului sau organismelor programului plata valorii primite în mod necuvenit a contribuției UE.

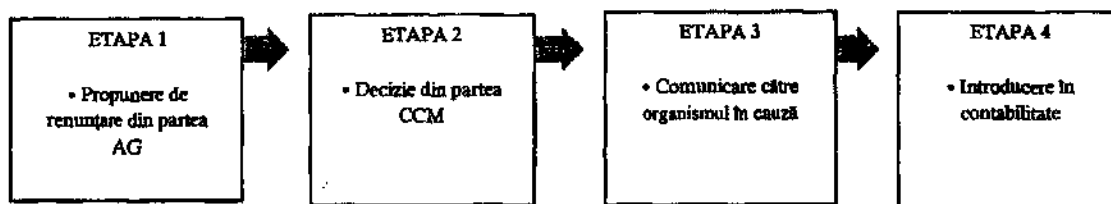
Ordinele de recuperare vor trebui să fie folosite doar atunci când nu există posibilitatea compensării sumei primite în mod necuvenit. Pașii ce trebuie urmați vor fi:

1. emiterea ordinului de recuperare de către Ordonatorul de Credite al AG, înregistrarea datoriei în sistemul de contabilitate și trimiterea ordinului de recuperare către Beneficiarul principal al proiectului
2. primirea plății din partea Beneficiarului principal în termenul limită stipulat (și introducerea în contabilitate) sau a deciziei de a considera recuperarea controversată
3. Comunicare către beneficiar, dacă recuperarea nu privește Beneficiarul Principal și dacă nu a fost posibil pentru acesta să recupereze suma

4. Dacă suma datorată nu este primită, inițierea unei proceduri de renunțare sau decizia de a activa mecanismele fie în baza articolului 74.4 al Normelor de Implementare ale ENI-CBC (pentru statele membre UE) sau ale articolului 74.5 (pentru Turcia și Țările Partenerie), și anume emiterea ordinului de recuperare de către Ordonatorul de Credite al AG și trimiterea ordinului de recuperare către Autoritatea Națională.
5. Primirea plății (și introducerea în contabilitate)
6. Informarea CE sau depunerea dosarului de recuperare la CE în conformitate cu prevederile articolului 75 din Regulamentul (EU) nr. 897/2014.

În cazul anulării datoriilor, pașii ce trebuie urmați sunt:

Proceduri pentru întocmirea conturilor de program

Conturile programului se elaborează de către Autoritatea de Gestionare. Aceste conturi vor fi independente și separate și vor include doar tranzacțiile referitoare la program. Vor fi păstrate în așa fel încât să permită monitorizarea analitică a programului pe Obiectiv Tematic și prioritate, precum și asistența tehnică.

Activitatea de contabilitate asigură ținerea unei evidențe cronologice și sistematice, procesarea, publicarea și păstrarea informațiilor referitoare la conturile Programului atât pentru raportarea internă, cât și pentru cea externă.

Este folosit un sistem de contabilitate în partidă dublă. Acesta prevede următoarele:

- ținerea unei evidențe cronologice și sistematice, procesarea și stocarea informațiilor care pot fi verificate pentru toate tranzacțiile de contabilitate;
- Control al operațiunilor și al procedurilor de procesare folosite și acuratețea datelor de contabilitate furnizate;
- viziune exactă și corectă a operațiunilor financiare cu privire la folosirea fondurilor ENPI (IEVP);
- ținerea contabilității în LEI și / sau EUR;
- contabilitate referitoare la angajamente.

Întocmirea evidențelor contabile și a declarațiilor financiare au loc cu o frecvență diferită: unele documente sunt întocmite zilnic, în timp ce altele sunt întocmite lunar, semestrial sau anual.

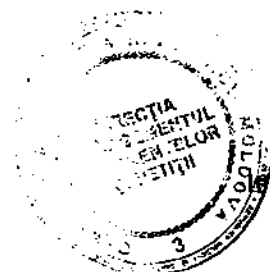
Zilnic:

-note contabile

Lunar:

- balanța de verificare sintetică pentru toate prioritățile;
- balanța cumulată pentru întregul program;
- fișă de conținut separată pentru fiecare prioritate;
- jurnal de contabilitate cu evidențele tuturor tranzacțiilor;
- Registrul General de contabilitate

Semestrial și anual:

-Bilanțul total și anexe

Conturile analitice vor fi stabilite prin adăugarea de litere sau numere după numărul contabil sintetic, cu scopul de a monitoriza prioritățile, Obiectivele Tematice, proiectele și beneficiarii.

Proceduri de monitorizare

Se vor efectua activități de monitorizare la nivel de proiect, atât intern (de către partenerii de proiect) cât și extern (de către organismele programului). Scopul activităților de monitorizare la nivel de proiect va fi de a urmări progresele în implementarea proiectului, de a lua măsuri de remediere unde este cazul, cât mai curând posibil, și, de asemenea, de a actualiza planurile de acțiune.

Monitorizarea proiectului este procesul continuu al colectării sistematice de informații despre desfășurarea și rezultatele anumitor activități, analiza și utilizarea informațiilor prin intermediul documentelor și / sau vizitelor pe site, cu scopul de a obține o privire de ansamblu asupra progresului proiectului.

Procedura de monitorizare este instrumentul de gestionare prin care se urmărește progresul tehnic și financiar realizat în proiectele de implementare la diferite niveluri, inclusive compararea rezultatelor acestora cu obiectivele propuse pentru a îndeplini obiectivele specifice.

Procedurile de monitorizare oferă un cadru operațional pentru realizarea monitorizării proiectelor de către AG/STC, prin determinarea modalității de lucru, termenele limită pentru aceste activități și responsabilitățile personalului implicat;

Utilizarea sistemelor de date electronice

Software-ul (sistemul IT) care urmează să fie elaborate de către Autoritatea de Gestionare trebuie, în măsura posibilului, să includă aplicații pentru colectarea, înregistrarea și stocarea electronică a datelor pe fiecare proiect, în scopuri de monitorizare, evaluare, management financiar, control și audit și comunicare.

Software-ul va fi un sistem de gestionare acoperind întregul ciclu al programului și permițând:

- Gestionarea procedurilor, inclusiv a fluxului de lucru și a pistei de audit
- Monitorizarea informațiilor pentru toate organismele programului, inclusiv a tablourilor de bord și alertelor
- Raportare

Procedura pentru gestionarea riscurilor

Pentru a monitoriza mediul extern și intern al Programului, precum și pentru a identifica dacă ipotezele care au fost deja efectuate în cadrul POC sunt sau nu adevărate, precum și identificarea unor noi riscuri care pot apărea, va fi implementat un sistem de gestionare a riscurilor. Acesta va include o procedură corespunzătoare pentru identificarea riscurilor și pentru măsurile care trebuie luate pentru gestionarea sau atenuarea riscurilor.

Procedura de gestionare a riscurilor descrie, luând în considerare principiul proporționalității, sistemul pus în practică pentru asigurarea faptului că un exercițiu de gestionare a riscurilor este efectuat cel puțin o dată pe an și, în special, în eventualitatea unor schimbări majore a activităților.

Aceasta descrie fluxul de lucru necesar pentru efectuarea exercițiului de gestionare a riscurilor și organismele, departamentul și personalul implicat și documentele ce trebuie întocmite.

Gestionarea riscurilor este un proces continuu și ciclic care include următorii pași:

Programul Operațional Comun Bazinul Mării

Negre 2014-2020

Proiect final 30 iunie 2015 – revizuit noiembrie 2015

- Identificarea și evaluarea riscurilor
- Planificarea de activități pentru atenuarea riscurilor
- Implementarea de activități pentru atenuarea riscurilor
- Revizuirea activităților de atenuare a riscurilor și raportarea riscurilor

Procedura de arhivare pentru organismele programului

Documentele emise de orice departament al AG pentru Bazinul Mării Negre sunt proprietatea Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice din România. Acestea sunt păstrate pentru o perioadă de 5 ani după închiderea oficială a Programului Operațional Comun "Bazinul Mării Negre 2014-2020, în conformitate cu cerințele reglementărilor europene și în conformitate cu legislația din România referitoare la păstrarea documentelor de către creatorii și titularii acestora.

Procedura de verificare a capacităților STC pentru îndeplinirea sarcinilor delegate

ACM va delega STC mai multe sarcini legate de gestionarea zilnică a programului prin intermediul unui accord de implementare semnat cu entitatea legală care găzduiește STC. Verificarea efectuată de ACM cu scopul de a evalua și monitoriza capacitatea STC de a îndeplini sarcina delegată va consta în verificarea continuă a sarcinilor delegate pe baza documentelor prezentate de STC conform procedurilor ACM și STC, precum și a verificărilor periodice/ad-hoc la fața locului.

Verificarea sarcinilor delegate se va concentra în special pe următoarele aspecte:

- Conformitatea și capacitatea instituțională
- Utilizarea corectă a procedurilor a STC
- Diferitele documente și raportul elaborate de STC pe perioada efectuării activităților delegate
- Condițiile și operațiunile relevante referitoare la efectuarea activităților delegate conform acordului de implementare

ACM va analiza rezultatele verificărilor cu scopul de a stabili măsurile corective destinate îmbunătățirii activității și performanța STC.

Proceduri pentru gestionarea neregulilor

Prevenirea, detectarea și corectarea neregulilor și fraudei sunt o responsabilitate comună a organismelor programului și a țărilor participante și adoptă multiple proceduri descrise în DSGC.

Prevenirea neregulilor atât la nivel de program, cât și la nivel de proiect poate fi rezumată în trei tipuri de acțiuni:

- Informare
- Consolidarea capacității
- Sprijin

Autoritatea de Gestionare va asigura un set unitar de norme pentru constatarea tipurilor de nereguli și a corecțiilor corespunzătoare ale acestora. Acest set de norme va lua în considerare natura și gravitatea neregulilor și a pierderii financiare, în timp ce o corecție financiară proporționată va fi aplicată.

Principalele proceduri și acțiuni care trebuie efectuate pentru detectarea de nereguli și fraude și organismele responsabile ale acestora sunt:

Procedură/ Acțiune	Organisme responsabile
Raportul de Verificare al Cheltuielilor (RVC)	Controlori
Verificarea documentelor justificative	Controlori, STC, AG & PCC
Verificări la fața locului	AG & PCC
Rapoarte ale progresului	STC & AG
Follow-up & monitorizare regulată	STC cu sprijinul AN
Vizită la evenimentele/ activitățile proiectului	STC, AG & AN
Verificări de sondaj, inclusive controale asupra desfășurării activității controlorilor (reluarea activității & controlul documentelor de lucru)	AA & GdA

În cazul în care neregulile sunt identificate în cadrul procedurilor de verificare legate de o cerere de plată, AG poate reduce valoarea finanțării UE ce urmează a fi plătită pentru proiect sau rambursarea cheltuielilor cu asistența tehnică. În caz contrar, odată ce neregula este confirmată de AG, acest organism va decide asupra procedurii aplicabile pentru recuperarea sau anularea sumei datorate.

Proceduri privind auditul funcționării sistemelor de gestionare și control, a conturilor și operațiunilor

Manualul de audit al Autorității de Audit descrie procedurile de lucru care trebuie efectuate în cadrul auditurilor asupra sistemelor de gestionare și control, asupra eșantionului reprezentativ al proiectelor și asupra conturilor anuale ale programului.

Manualul de audit oferă o descriere a procedurilor de lucru pentru diferite etape ale unui audit, și anume planificarea auditului, sondajul preliminar, evaluarea de risc, respectarea angajamentelor, înregistrare și documentare, supraveghere, raportare, procesul de asigurare a calității și revizuire externă, folosirea activității altor auditori, folosirea unor tehnici de audit asistate de un computer (CAAT), metode de eșantionare folosite, etc.

Manualul de audit conține referiri la pragurile de semnificație și alți factori cantitativi și calitativi ce trebuie luați în vedere în evaluarea semnificației rezultatelor auditului pentru auditul sistemelor, auditul operațiunilor și auditul conturilor anuale.

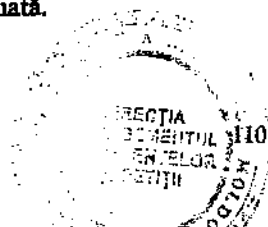
Manualul de audit acoperă o descriere a diferitelor etape de raportare (cum ar fi rapoartele proiectelor de audit, procedura contradictorie cu entitatea auditată și rapoartele de audit), termene limită pentru raportare, procesele de follow-up.

Autoritatea de Audit va fi asistată de un Grup de Auditori care cuprinde un reprezentant din fiecare țară participantă la program.

Autoritatea de Audit ia în considerare Orientarea Nr 25 a Orientărilor Europene de Implementare a Standardelor de Auditare INTOSAI¹, cu privire la conceptul de utilizare a activității altor auditori și experți de către Instituțiile Europene Supreme de Audit. Această orientare se referă în mod specific la cerințele care trebuie respectate în funcție de gradul de dependență față de activitatea altor auditori la fiecare etapă de audit, atât pentru scopuri de planificare, ca parte a probelor de audit, cât la sfârșitul testării.

Măsura procedurilor pe care auditorul principal ar trebui să le efectueze pentru a obține probe de audit suficiente ca activitatea celui alt auditor este adecvată pentru scopurile auditorului principal, în contextul misiunii specifice, depinde etapele auditului în care activitatea altor auditori poate fi folosită. Îndeosebi când activitatea este folosită ca probă de audit, revizuirea Autorității de Audit va fi mai detaliată.

¹ <http://eca.europa.UK/portal/pls/portal/docs/1/133817.PDF>

Orientări suplimentare sunt furnizate de către ISSAI 1610¹ (include ISA 610) cu privire la folosirea activității auditorului intern, și de ISSAI 1620² cu privire la munca unui expert auditor.

Modificarea DSGC

Modificările pot apărea ca o propunere din partea Autorităților Naționale, STC, AG sau AA, cu scopul de a îmbunătăți eficiența și eficacitatea programului și a implementării proiectului sau cu scopul de a corecta deficiențele din sistem.

Pot exista două tipuri de modificări ale DSGC:

- Modificări minore, care nu afectează în mod semnificativ sistemul de gestionare și control. CCM va fi informat cu privire la natura modificării;
- Modificări semnificative care vor fi aprobate de CCM. Versiunea revizuită a documentului va fi disponibilă tuturor autorităților și organismelor programului, precum și Comisiei Europene.

8.2 Calendar pentru implementarea programului

Calendar provizoriu orientativ pentru implementarea programului																				
	2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Prezentarea la CE																				
Adoptarea de către CE																				
Perioada de execuție ³																				
Semnătura Acord. Financiare ⁴																				
Ședințe CCM																				
Lansarea cererilor																				
Evaluarea/selecția proiectelor																				
Etapa de contractare																				
Implementarea proiectelor																				
Finalizarea programului																				

8.3 Asistență tehnică (AT)

¹ http://www.issai.org/media/13128/issai_1610_e.pdf

² http://www.issai.org/media/13188/issai_1620_e.pdf

³ De la data adoptării programului de către CE, art. 15 Regulamentul ENI CBC (UE) 897/2014

⁴ Semnătura Acordului de Finanțare de către pările partenere sau de Federația Rusă

Conform art. 34 din Regulament (UE) Nr.897/2014, un maximum de 10 % din contribuția totală a Uniunii poate fi alocat asistenței tehnice.

Deși vastitatea teritoriului eligibil și numărul mare de parteneri ce sunt așteptați să fie implicați în proiecte face implementarea programului foarte anevoioasă în privința resurselor financiare, cu scopul de a acorda prioritate proiectelor, inițial, un procent de 10 % din contribuția totală a Uniunii va fi alocată asistenței tehnice a programului.

În plus, conform art.12, 14 și 36 ale Regulamentului (UE) Nr. 897/2014, România și Bulgaria vor co-finanța asistența tehnică prin acoperirea costurilor cu personalul dedicat programului, așa cum este reflectat în secțiunea 8.7 Plan financiar.

Cu toate acestea, pe parcursul etapei de implementare, pe baza execuției bugetare la nivelul proiectelor și, de asemenea, luând în considerare termenul limită final pentru contractare, pe o analiză a nevoilor, suma poate fi modificată, conform art. 6 din Regulament (UE) Nr.897/2014.

Pe de altă parte, CE a indicat faptul că va exista un proiect de Asistență Tehnică pentru programele 2014-2020 , prin urmare, se anticipează că acel sprijin va fi oferit și de acest proiect, în special prin activități de comunicare și training (pregătire).

În conformitate cu art.35(1) al Regulamentului (UE) Nr.897/2014, bugetul AT va sprijini activitățile de pregătire, gestionare, monitorizare, evaluare, informare, comunicare, networking, soluționare a plângerilor, control și audit referitoare la implementarea programului și activitățile pentru consolidarea capacității administrative pentru implementarea programului.

Asistența tehnică va fi folosită pentru nevoile atât ale structurilor programului, cât și pentru beneficiari.

Principalele activități orientative planificate pentru a fi implementate din bugetul asistenței tehnice sunt descrise mai jos:

- Sprijin pentru organismele programului (CCM, AG, AN, AA&GdA, PCC și CS) pentru îndeplinirea sarcinilor acestora referitoare la gestionarea, implementarea, monitorizarea, evaluarea, auditul și controlul programului,
- Înființarea și funcționarea Secretariatului Tehnic Comun;
- Sprijinirea inițiativelor de cercetare a partenerilor și consolidarea capacității potențialilor solicitanți în a prezenta solicitări de proiect relevante, contribuind la obiectivele programului și la rezultatele așteptate;
- Consolidarea capacității beneficiarilor pentru o gestionare eficientă și eficace a proiectelor;
- Sprijinirea activităților referitoare la informarea și promovarea programului și capitalizarea rezultatelor acestuia, așa cum sunt prezentate în *Strategia de Comunicare*.

Activitățile de AT vor fi implementate de către AG, STC și AA, iar contractele aferente vor fi atribuite conform legislației naționale de achiziții publice din România, țara care găzduiește AG, STC și AA, care este în conformitate cu cerințele de achiziții publice ale UE.

Totuși, dacă pe perioada implementării programului, circumstanțele vor necesita implementarea activităților de AT de către alte organisme ale programului, procedurile de achiziții aplicabile vor fi acelea descrise în art. 37(1) al Regulamentului (UE) Nr.897/2014.

Cerințele de eligibilitate stabilite în Articolul 48 al Regulamentului (UE) Nr.897/2014 se aplică *mutatis mutandis* costurilor de asistență tehnică.

Costurile menționate în Articolul 49 al Regulamentului (UE) Nr.897/2014 nu vor fi considerate eligibile ca și costuri de asistență tehnică.

Costurile pentru acțiunile pregătitoare vor fi eligibile la prezentarea programului la Comisie, cu condiția ca programul să fie aprobat de Comisie. Acțiunile pregătitoare prevăzute a fi acoperite sunt în principal cele necesare pentru stabilirea Secretariatului Tehnic Comun și organizarea primei reuniuni CCM. Cu toate

acestea, alte costuri pot fi acoperite în funcție de nevoi, în conformitate cu articolele 35 și 36 din Regulamentul (UE) No.897 / 2014.

Bugetul orientativ general pentru AT este introdus mai jos.

2014-2020 Buget Orientativ - Asistență Tehnică

Total
1
2
3
4
5
6
7

Categorii buget	2015-2024 (e)	%
TOTAL	4,903,860	100%
Costuri personal (personal STC)	2,223,048	45.3%
Costuri deplasare	281,502	5.7%
Equipamente & achiziții	166,850	3.4%
Costuri Administrative (ex. închiriere birou STC, utilități, telefon, internet, etc.)	158,600	3.2%
Servicii subcontractate	1,330,350	27.1%
- Organizare evenimente (ex. CCM/întâlniri /GoA meetings)	456,850	9.31%
- Activități de comunicare (ex. training al aplicanților/beneficiarilor, conferințe lansare/inchidere, material promoționale, etc.)	237,000	4.83%
- Alte servicii/expertiză externalizate (ex. Evaluare proiecte, sprijin pentru verificările la fața locului, întreținere website, etc)	636,500	12.98%
Alte servicii subcontractate	0	0.0%
Cheltuieli contingente (de rezervă)	9,168	0.2%

8.4 Monitorizare și Evaluare

Descrierea Sistemelor de Monitorizare și Evaluare

Activitățile de monitorizare și evaluare (M&E) vor juca un rol important în ciclul de implementare a programului. Obiectivul este de a pune în practică o gestionare de risc adecvată de către partenerii de proiect, organismele de program și de CE. În plus, sistemul M&E va permite luarea în primire pe perioada proiectului și implementarea programului, precum și protejarea răspunderii. Cu scopul de a îndeplini aceste obiective, următoarele activități vor fi efectuate: monitorizarea la nivel de proiect, monitorizarea la nivel de program și evaluarea. A se vedea detalii complete în Anexa 3.

Activități de monitorizare la nivel de proiect va fi efectuată atât intern (de partenerii de proiect) și extern (de organismele programului). Obiectivul activităților de monitorizare la nivel de proiect va fi de a urmări progresul implementării proiectului, de a lua măsuri de remediere atunci când este necesar, cât mai repede posibil, și, de asemenea, de a actualiza planurile de acțiune. Activitățile de monitorizare zilnice realizate de AG și STC vor consta într-o revizuire a rapoartelor de progres, prin contact regulat cu principalii beneficiari prin email și telefoane, și, atunci când este posibil, prin participarea la evenimente-cheie ale proiectului. De asemenea, vizitele specifice la fața locului, pot fi efectuate la principalii beneficiari sau la sediile beneficiarilor din partea personalului AG sau STC. Personalul AG sau STC va vizita fiecare proiect cel puțin o dată pe perioada implementării acestuia.

Beneficiarii proiectului (partenerii principali) vor fi responsabili pentru monitorizarea la nivel de proiect. În situația unor riscuri substanțiale, beneficiarul principal va informa imediat AG. În toate celelalte cazuri, va informa AG la fiecare patru luni sub forma unor rapoarte de progres. În plus, va fi obligatoriu ca solicitările de proiect să includă măsurarea a cel puțin unuia dintre indicatorii de realizare ai programului, în paralel cu indicatorii de realizare specifici proiectului.

Programul va desfășura, de asemenea, un plan intern de Monitorizare Orientată spre Rezultate (MOR), în cadrul căruia va revizui performanța proiectelor finanțate cu accent pe probabilitatea că rezultatele vor fi atinse și a necesității unei acțiuni de remediere. Rapoartele MOR vor face, de asemenea, recomandări pentru beneficiarii principali și beneficiari pentru a îmbunătăți implementarea proiectului.

În ceea ce privește monitorizarea la nivel de program, activitățile zilnice se vor concentra în principal pe progresul implementării programului în ceea ce privește indicatorii financiari și de realizare, precum și în ceea ce privește riscurile și ipotezele. Baza pentru colectarea datelor va fi în principal raportul de proiect. Agregarea va fi efectuată în cadrul Sistemului de Gestionare și Informare (SGI), unde datele privind progresul înregistrat în ceea ce privește lansarea de cereri, solicitările primite, evaluarea calității acestora, contractele semnate și vizitele la fața locului la nivel de proiect și auditurile sunt, de asemenea, disponibile.

În plus, va exista nevoia de colectare de date suplimentare, cu scopul de a măsura indicatorii de rezultat ai nivelului programului. Acest lucru va include sondaje în rândul grupurilor de referință, constând în un eșantion de organizații din rândul grupurilor țintă pentru fiecare prioritate din strategia programului, eventual, de asemenea, incluzând organizații experte din anumite zone. Acestor grupuri de referință li se va cere evaluarea situației în legătură cu obiectivul priorității corespunzătoare, media acestora va constitui valoarea indicatorului de rezultat (a se vedea întreaga metodologie de măsurare a indicatorilor de rezultat în Anexa 3).

AG va prezenta CE un raport anual aprobat de CCM, până la data de 15 februarie a fiecărui an. Acest raport anual va include o parte tehnică și una financiară care acoperă anul contabil precedent. Programul va prevedea, de asemenea, printre altele, o contribuție la baza de date KEEP database prin introducerea de indicatori de realizare comuni, proiecte contractate, statutul beneficiarilor și alocări de buget-per (tip de) partener.

În ceea ce privește evaluarea, până la sfârșitul lui 2017 CE va comanda o evaluare intermediară la nivel de instrument, care va genera concluzii și recomandări care sunt relevante și pentru program. AG va informa CCM cu privire la concluziile evaluării intermediare în măsura în care sunt relevante pentru program. În plus, programul poate comanda o evaluare specifică programului (care cel mai probabil va avea loc în 2020), pe baza evaluării intermediare a UE și folosită ca o fundație pentru programări viitoare, sau putând servi ca o baza pentru realocarea de fonduri și/sau revizuirea indicatorilor valorilor țintă.

Monitorizarea orientativă și Planul de Evaluare

Planul M&E (anexat în Anexa 3) este utilizat pentru a planifica **systematic** colectarea de date pentru a evalua și demonstra progresul realizat în atingerea rezultatelor așteptate. Acesta evidențiază mecanisme sau modalități de pentru monitorizarea îndeplinirii performanțelor și contribuția pentru atingerea rezultatelor așteptate. Planul M&E încorporează indicatorii de program, valorile de referință și mijloacele de verificare. Conține definiții detaliate pentru indicatorii de program, justificarea alegerii acestora, surse de informare și verificare, valori de referință și obiective, metode și instrumente de colectare a datelor, unde este necesar formule de calcul pentru indicatorii de rezultat și etape pentru măsurarea și raportarea progresului în ceea ce privește indicatorii de performanță. De asemenea, planul prezintă frecvența colectării datelor. O listă orientativă a evaluărilor ce urmează să fie întreprinse, împreună cu subiectul și justificarea acestora, este, de asemenea, inclusă.

8.5 Comunicare

Comunicarea este o componentă-cheie în implementarea cu succes a programului ENI CBC pentru Bazinul Mării Negre 2014-2020. Aceasta este importantă pentru asigurarea celor implicați, inclusiv altor părți interesate și a publicului larg, că sunt informați în privința sprijinului oferit de către UE și a rezultatelor și efectelor acestui sprijin. Este, de asemenea, important pentru a informa atât actorii externi, cât și pe cei interni și pentru legătura cu UE și alte organisme care sprijină inițiative în zona BMN. Este, de asemenea, o componentă importantă în capitalizarea rezultatelor.

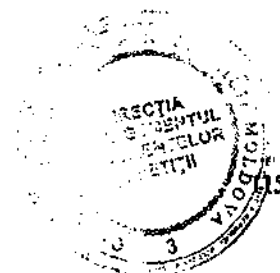
Regulamentul de Implementare al ENI CBC stipulează că informațiile cu privire la strategia de comunicare pentru întreaga perioadă a programului și planul de informare orientativă și comunicare pentru primul an să fie incluse în program.

Strategia abordează nevoile de informare și comunicare pentru actorii interni implicați în implementarea programului, cât și pentru actorii externi care beneficiază de implementarea programului.

Obiectivul general al Strategiei de Comunicare pentru BMN este de a facilita atingerea obiectivelor programului prin comunicare eficientă pentru a îmbunătăți participarea, pentru a asista o implementare de succes, a asigura transparența și a crește importanța programului și pentru a facilita sprijinul UE și național.

Principiile directoare, organismele responsabile, normele de vizibilitate pentru informare și comunicare sunt specificate în alte elemente ale cadrului legal care reglementează dezvoltarea și implementarea programului ENI CBC, în special că comunicarea este orientată, adecvată și nediscriminatorie. Aceste cerințe și principii au fost luate în vedere în pregătirea strategiei de comunicare.

A se vedea Anexa 4 pentru strategia de comunicare și Planul Anual de Informare și Comunicare pentru 2016.

8.6 Evaluarea Strategică a Mediului

Conform Regulamentului de Implementare al ENI CBC¹, programul operațional comun pentru BMN ar trebui să includă "informații cu privire la îndeplinirea cerințelor de reglementare prevăzute de Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului", adică directiva cu privire la evaluarea impactului planurilor și programelor asupra mediului, așa-numita Directiva de Evaluare Strategică a Mediului (ESM).

Scopul Directivei ESM este de a asigura un nivel mai înalt de protecție a mediului și de a contribui la integrarea problemelor de mediu în elaborarea și adoptarea planurilor și programelor, în vederea promovării dezvoltării durabile. Conform directivei, o evaluare completă a mediului ar trebui să fie efectuată pentru un anumit program, după cum urmează:

1. Este necesară automat atunci când programul relevant stabilește cadrul de autorizare pentru proiecte cu componente de lucru enumerate în Anexa I sau II a Directivei EIM (Evaluarea Impactului asupra Mediului) (87/337/CEE), sau care, având în vedere efectele probabile asupra împrejurimilor, a fost determinat să ceară o evaluare conform art. 6/7 al Directivei Habitate (92/43/CEE).

SAU

2. Necesitatea unei evaluări complete de mediu este determinată în urma unui proces de 'examinare', pentru a determina dacă programul stabilește cadrul pentru aprobarea ulterioară a proiectelor care pot avea un impact semnificativ asupra mediului.

Dat fiind faptul că Directiva ESM nu abordează în mod specific programe de cooperare transfrontalieră cu Țările Participante, CE a emis o *Notă de orientare în privința Evaluării Strategice a Mediului (ESM) în contextul ENI CBC* (iunie 2014). Potrivit orientărilor, este responsabilitatea Statului Membru care găzduiește Autoritatea de Gestionare (AG) pentru program, de a determina, în conformitate cu legislația națională, modul în care se va efectua procesul de ESM.

Procesul ESM

În conformitate cu practica actuală din România, procedura pentru evaluarea unor asemenea programe este adaptată de către Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (MMA), de la caz la caz, în conformitate cu Directiva ESM și cu Decizia Guvernului României cu privire la evaluarea planurilor și programelor de mediu².

În cazul programului BMN, MMA și AG au decis să efectueze un proces de examinare dacă activitățile programului sunt susceptibile de a avea efecte semnificative asupra mediului în regiunile eligibile din România, pe de o parte, și de a consulta autoritățile din domeniul mediului din țările participante, pe de altă parte. Proiectul ENI CBC al UE Sprijin pentru Elaborarea Programelor (SEP) a asistat AG și MMA în îndeplinirea cerinței din partea Directivei ESM. Procesul a inclus:

- iulie-noiembrie 2014: Reprezentanți ai autorităților relevante din fiecare țară participantă au fost numiți de către Autoritățile Naționale. Autoritățile relevante sunt:

Țară	Nominated Environmental Authority
Armenia	Ministerul Protecției Naturii
Azerbaijan	Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale
Bulgaria	Ministerul Mediului și Apelor
Georgia	Ministerul Mediului și Resurselor Naturale

¹ Art. 4.5 Regulament (UE) Nr 897/2014

² Hotărârea Guvernului nr. 1076/2004

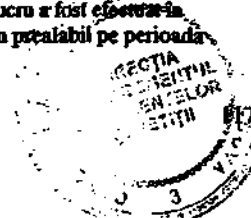

Georgia	Ministerul Mediului, Energiei și Schimbării Climatice
Moldova	Ministerul Mediului
România	Ministerul Mediului și Urbanismului
Ucraina	Ministerul Ecologiei și Resurselor naturale

- octombrie 2014: efectuarea unui proces de examinare al Obiectivelor Tematice ale strategiei, priorităților, activităților orientative și a rezultatelor așteptate de către expertul SEP ESM (conform Anexei II a Directivei ESM) pentru a determina dacă proiectele viitoare sunt susceptibile a avea efecte semnificative asupra mediului.
- noiembrie 2014: Autorităților din domeniul mediului li s-a cerut opinia în calitate de experți dacă programul poate avea un efect semnificativ asupra mediului în regiunile eligibile din țările acestora și dacă există cerințe naționale care trebuie urmate în acest caz. Documentele trimise către autoritățile de mediu au inclus:
 - *Nota de orientare în privința ESM în contextul ENI CBC a CE* (iunie 2014)
 - Proiect al strategiei programului BMN ENI CBC, aprobat în cadrul ședințelor BMN CPC (iulie & noiembrie 2014)
 - Informații generale cu privire la ENI CBC și programul BMN (oct 2014)
 - Notă pentru țările participante din BMN la procesul ESM (octombrie 2014)
 - Rezultatele procesului de examinare efectuat de expertul SEP ESM
- decembrie 2014-ianuarie 2015: efectuarea unui proces de examinare în România inclusiv:
 - înființarea unui Comitet de Examinare constituit din autorități publice: Ministerul Sănătății, Administrația Națională a Apelor, Ministerul Afacerilor Interne (Inspectoratul General pentru Situații de Urgență), Ministerul Fondurilor Europene, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Ministerul Transporturilor, Departamentul pentru IMM-uri, Afaceri de Mediu și Turism și autorități publice din regiunile eligibile.
 - Începerea procedurii de examinare a fost anunțată pe website-ul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP) și pe cel al programului (11&12 decembrie 2014) și, de asemenea, o notificare ziarul național *România Liberă* (pe 16&19 decembrie 2014). În aceste anunțuri, publicul a fost invitat să comenteze dacă programul a fost de natură să afecțeze în mod semnificativ mediul în regiunile eligibile¹. Strategia proiectului de program a fost disponibilă pe website-urile de program ale MMAP, MDRAP.
 - Comitetului i-au fost date documentele enumerate mai sus și s-a întrunit pentru a efectua procesul de examinare și pentru a lua o decizie dacă evaluarea de mediu este necesară pentru teritoriul eligibil al României. În plus, comitetul a fost informat cu privire la rezultatele primite din partea țărilor participante.
 - Proiectul deciziei Comitetului de Examinare a fost publicat pe website-urile MMAP și MDRAP pe 6 ianuarie 2015. Decizia finală pentru România a fost emisă de către Ministerul Mediului pe data de 27 ianuarie 2015.
 - Decizia a fost publicată pe site-urile MM, MDRAP și al programului la 05.29.2015, împreună cu *Nota privind concluziile de screening din țările participante și motivele pentru care nu este necesară o evaluare de mediu pentru Programul Bazinul Mării Negre ENI CBC 2014-2020*.

¹ Așa cum este indicat în capitolul de mai sus cu privire la strategia programului ENI CBC pentru Bazinul Mării Negre ENI CBC

² Deși consultarea publicului nu este cerută în cadrul Directivei UE a ESM pentru procesul de examinare, acest lucru a fost efectuat în România, deoarece este prevăzut în legislația din România. Publicul din zona programului a fost consultat în prealabil pe perioada dezvoltării strategiei.

- ianuarie-februarie 2015: o procedură de examinare a ESM a fost efectuată de către Ministerul Mediului și Apelor din Bulgaria cu privire la regiunile eligibile din Bulgaria pentru a determina dacă a fost nevoie de o evaluare a mediuluiⁱ.
- Mai 2015: Autoritățile din domeniul mediului din Grecia au evaluat programulⁱⁱ în ceea ce privește regiunile eligibile din Grecia

Concluziile din partea țărilor participante

Țara participantă	Concluzii
Armenia, Azerbaidjan, Georgia, România, Moldova	Pe baza consultanțelor interne și primelor evaluări externe și procedurilor interne ale autorităților din domeniul mediului și al apelor, s-a concluzionat că programul ENI CBC pentru Bazinul Mării Negre 2014-2020 nu este probabil să aibă un impact semnificativ asupra mediului și sănătății umane în regiunile eligibile pentru program. Evaluările externe și interne trebuie să fie efectuate de autoritățile din domeniul mediului și al apelor pe baza evaluărilor derivate din aceste surse.
Bulgaria	Ministerul Mediului și Apelor a concluzionat că, "potrivit prevederilor legale relevante, evaluarea de mediu nu este necesară pentru regiunile din Bulgaria NUTS II incluse în zona eligibilă a Programului ENI CBC pentru Bazinul Mării Negre 2014-2020, a cărui implementare nu este probabil să aibă un impact negativ semnificativ asupra mediului și sănătății umane." Decizia a fost luată pe baza a două condiții referitoare la evaluarea impactului asupra mediului în cazul în care este necesar și o stare bună a apelor și gestionarea riscului de inundații. Aceste condiții au fost incluse în raportul ESM și reflectate în partea relevantă a strategiei programului.
Grecia	Prin urmare, pentru programul de finanțare mai sus menționat, Strategia de Mediu este în conformitate cu cerințele Directivei ESM și nu este necesară o evaluare de mediu.
România	"În consecință, potrivit prevederilor art. 3 alin.(7) al Directivei ESM, Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor decide că evaluarea de mediu nu este necesară conform art.5 al Directivei ESM pentru Programul ENI CBC pentru Bazinul Mării Negre 2014-2020."
Grecia, România, Bulgaria	O evaluare de mediu a fost realizată de către Ministerul Mediului și Apelor din România în conformitate cu cerințele Directivei ESM și nu este necesară o evaluare de mediu.

Concluzii generale

Pe baza evaluării programului în BMN folosind criteriile pentru determinarea amplitudinii efectelor asupra mediului (în conformitate cu Anexa II a Directivei ESM), și luând în considerare opiniile primite din partea autorităților din domeniul mediului, s-a ajuns la concluzia că programul nu este de natură să aibă efecte semnificative asupra mediului în regiunile eligibile pentru program din următoarele motive (detalii complete pot fi găsite în raportul cu privire la procesul ESM în Anexa 5):

- programul alocă finanțare și stabilește cadrul pentru proiecte și condițiile de operare ale acestora (tip de proiecte 'ușoare' cu investiții limitate în echipamente)
- programul nu are o influență directă asupra altor planuri sau programe

ⁱ Conform celor stipulate în Articolul 85, pt. 4 și pt. 5 al *Legii pentru Protecția Mediului*, Art. 4, pt. 1 și Art. 14, pt. 2 al *Ordonanței în privința condițiilor și procedurilor pentru evaluarea mediului a planurilor și programelor*, Art. 37, pt. 4 al *Ordonanței cu privire la condițiile și procedurile pentru evaluarea compatibilității planurilor, programelor, proiectelor și propunerilor de investiții cu subiectul și scopul de a conserva zonele protejate*

ⁱⁱ Conform Decretului Ministerial Comun Nr. 107017/5-9-06 pentru evaluarea impactului programelor asupra mediului, în conformitate cu *Directiva 2001/42/CE (P 1225)*

- Integrarea aspectelor de mediu este stipulată în POC; criteriile relevante de selecție a proiectului se vor aplica
- Nu au fost identificate probleme de mediu relevante pentru program
- Programul nu este direct relevant pentru implementarea legislației Comunității privind mediul
- Nu sunt așteptate efecte directe sau cumulate asupra mediului, în timp ce se estimează că va exista un impact indirect pozitiv asupra întregii zone a programului care va avea efect asupra întregii populații
- ENI CBC promovează cooperarea transfrontalieră, totuși, nu sunt așteptate efecte directe asupra mediului la nivel transfrontalier
- Nu au fost identificate riscuri asupra sănătății umane sau asupra mediului
- Cu privire la amploarea și extinderea teritorială a efectelor, se estimează un impact indirect pozitiv în întreaga zonă a programului, asupra întregii populații
- Nicio zonă vulnerabilă nu va fi direct afectată. Intensificarea datorată activităților de turism poate duce la o presiune în zonele natural vulnerabile și asupra obiectelor de patrimoniu cultural. Pentru a elimina acest potențial risc, solicitanții vor trebui să efectueze o evaluare de vulnerabilitate a proiectelor acestora înainte de a solicita finanțarea
- Nu sunt așteptate efecte directe asupra peisajului

Prin urmare, se poate concluziona că cerințele de reglementare din partea Directivei ESM au fost îndeplinite în cazul programului ENI CBC în Bazinul Mării Negre, în conformitate cu legislația națională și orientările pe această temă oferite de CE. Autoritățile de mediu numite în țările participante au fost consultate și s-a convenit asupra faptului că o ESM completă nu este necesară.

8.7 Planul financiar

Tabelul care precizează sumele provizorii ale creditelor financiare ale sprijinului din partea Uniunii Europene și a cofinanțării pentru întreaga perioadă de programare pentru fiecare Obiectiv Tematic și pentru asistență tehnică este inserat mai jos.

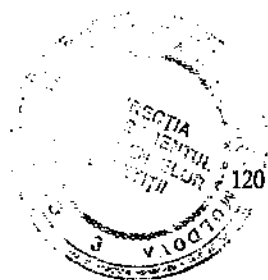
Planul orientativ de finanțare al Programului Operațional Comun ENI CBC Bazinul Mării Negre care furnizează datele despre Contribuția UE Contribution și cofinanțare dacă se cunoaște pentru întreaga perioadă de programare pentru fiecare Obiectiv Tematic și pentru Asistență Tehnică Obiective Tematice pe surse de finanțare (în euro):				
	Contribuția UE Contribution	Contribuția Națională	Contribuția Privată	Total
Obiectivul Tematic 1	25.337.752,68	2.027.020,21	8,00%	27.364.772,49
Obiectivul Tematic 2	18.796.984,62	1.503.758,77	8,00%	20.300.743,39
Asistență Tehnică	4.903.859,70	1.373.080,72	28%	6.276.940,42
Total ENI	49.038.597,00	4.903.859,70	10,00%	53.942.456,70

Rata de cofinanțare este calculată pe baza contribuției Comunității la programul operational comun, în conformitate cu articolele 12, 13 și 14 ale Regulamentului de Implementare al Comisiei (UE) Nr 897/2014 din 18 august 2014 care stabilește prevederi pentru implementarea programelor de cooperare transfrontalieră finanțate în cadrul Regulamentului (UE) Nr 232/2014 al Parlamentului European și al Consiliului înființând Instrumentul European de Vecinătate.

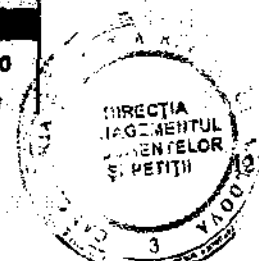
Co-finanțarea pentru asistența tehnică reprezintă contribuția României și a Bulgariei prin acoperirea costurilor cu personalul dedicat programului, conform art.12, 14 și 36 ale Regulamentului (UE) Nr. 897/2014.

Tabelul care precizează creditele financiare anuale provizorii pentru angajamente și plățile prevăzute pentru sprijinul din partea Uniunii pentru fiecare Obiectiv Tematic și asistență tehnică este inserat mai jos.

	ANGAJAMENTE PROVIZORII ORIENTATIVE DIN PARTEA CE	CO- FINANȚARE	ANGAJAMENTELE PROVIZORII ORIENTATIVE ALE PROGRAMULUI	ANGAJAMENTELE PROVIZORII ORIENTATIVE ALE PROGRAMULUI
	FINANȚARE CE		FINANȚARE CE	
	A	B	C	
2015	2015	2015		
Proiecte		0,00	0,00	
AT		60 382,32	0,00	
TOTAL 2015	5.877.929,00	0,00	0,00	0,00
2016	2016	2016		
Proiecte		0,00	0,00	
AT		149 700,11	1.133.223,60	
TOTAL 2016	6.429.827,00	149 700,11	1.133.223,60	708.949,60
2017	2017	2017		
Proiecte		549 285,67	15.809.438,61	
AT		149 700,11	1.108.888,10	
TOTAL 2017	9.531.628,00	698 985,78	16.918.326,71	7.890.098,44
2018	2018	2018		
Proiecte		249 837,43	6.775.473,69	
AT		149 700,11	130.415,00	
TOTAL 2018	8.802.892,00	399 537,54	6.905.888,69	3.555.307,90
2019	2019	2019		
Proiecte		928 992,09	15.084.877,80	
AT		149 700,11	608.840,00	
TOTAL 2019	9.241.417,00	1.078.692,20	15.693.717,80	12.231.222,42
2020	2020	2020		
Proiecte		704 082,86	6.484.847,80	
AT		149 700,11	135.815,00	
TOTAL 2020	9.354.704,00	853 782,77	6.620.662,80	9.315.848,22
2021	2021	2021		
Proiecte		523 737,58	0,00	
AT		149 700,11	1.135.167,50	
TOTAL 2021		673 437,69	1.135.167,50	7.120.485,18
2022	2022	2022		
Proiecte		444 788,39	0,00	
AT		149 700,11	110.565,00	
TOTAL 2022		594 488,50	110.565,00	5.976.000,00
2023	2023	2023		
Proiecte		138 194,86	0,00	
AT		149 700,11	110.065,00	
TOTAL 2023	N.A.	287 894,97	110.065,00	2.116.061,98
2024	2024	2024		
Proiecte		0,00	0,00	
AT		115 097,52	130.982,50	
TOTAL 2024	N.A.	115 097,52	130.982,50	232.542,78
TOTAL 2014-2024 Proiecte	49 038 597	3 530 778,96	44 134 737,30	44 134 737,30
TOTAL 2014-2024 AT		1 373 080,72	4 903 859,70	4 903 859,70

Programul Operațional Comun Bazinul Mării
Negre 2014-2020
Proiect final 30 iunie 2015 - revizuit noiembrie 2015

2024 AT			
TOTAL RATĂ CO-FINANȚARE:	4 903 859,70	10,00%	

8.8 Reguli cu privire la eligibilitatea cheltuielilor

Principiul nonprofitului

Granturile nu trebuie să aibă drept scop sau efect generarea unui profit în cadrul proiectului.

În cazul în care este obținut un profit, Autoritatea de Gestionare are dreptul să recupereze procentul din profit ce corespunde contribuției Uniunii la costurile eligibile suportate efectiv de către beneficiar pentru realizarea proiectului.

În acest scop, profitul este definit ca un surplus al încasărilor peste costurile eligibile suportate de beneficiari (Beneficiarul Principal și partenerii), în cazul în care cererea se face pentru plata soldului.

Formele de granturi vor fi definite în orientările pentru solicitanți, în conformitate cu articolul 47 al Regulamentului de Implementare al ENI CBC.

Eligibilitatea costurilor

Granturile nu vor depăși un plafon global exprimat ca procent și valoare absolută, care se stabilește pe baza costurilor eligibile estimate. Granturile nu vor depăși costurile eligibile.

Costurile eligibile vor fi definite în detaliu în Ghidul Solicitantului și în Contractul de Finanțare, în conformitate cu articolele 48, 49, 50 și 51 din Regulamentul de punere în aplicare ENI-CBC.

Costurile eligibile sunt costurile suportate efectiv de către beneficiar care îndeplinesc toate criteriile următoare:

(a) sunt suportate pe parcursul perioadei de implementare a proiectului, în special:

- (i) costurile legate de servicii și lucrări se referă la activitățile efectuate în perioada de implementare. Costurile legate de livrări se referă la livrarea și instalarea obiectelor în timpul perioadei de implementare. Nu respectă această cerință semnarea unui contract, plasarea unui ordin, sau asumarea oricărui angajament pentru cheltuieli în perioada de implementare cu privire la livrarea viitoare a serviciilor, efectuarea lucrărilor sau furnizarea viitoare de bunuri, după expirarea perioadei de implementare; transferuri de numerar între beneficiarul principal și ceilalți beneficiari nu pot fi considerate costuri eligibile;
- (ii) costurile suportate ar trebui să fie plătite înainte de prezentarea rapoartelor finale. Ele pot fi plătite ulterior, cu condiția ca acestea să fie enumerate în raportul final, împreună cu data estimată de plată;
- (iii) o excepție se face pentru costurile legate de rapoartele finale, inclusiv verificarea cheltuielilor, auditul și evaluarea finală a proiectului, care pot fi efectuate după perioada de implementare a proiectului;
- (iv) procedurile de atribuire a contractelor, în conformitate cu articolul 52 din Regulamentul de punere în aplicare ENI-CBC și următoarele, pot fi inițiate și contractele pot fi încheiate de către beneficiar(i) înainte de începerea perioadei de implementare a proiectului, cu condiția respectării dispozițiilor articolului 52 și dacă au fost respectate următoarele;

(b) sunt indicate în bugetul general estimat al proiectului;

(c) sunt necesare pentru implementarea proiectului;

- (d) sunt identificabile și verificabile, în special fiind înregistrate în evidențele contabile ale beneficiarului și stabilite în conformitate cu standardele de contabilitate și practicile de contabilitate a costurilor obișnuite aplicabile beneficiarului;
- (e) respectă dispozițiile legislației fiscale și sociale aplicabile;;
- (f) sunt rezonabile, justificate și respectă cerințele bunei gestiuni financiare, în special în ceea ce privește economia și eficiența;
- (g) sunt însoțite de facturi sau documente cu valoare justificativă echivalentă;

Sub rezerva condițiilor de mai sus, următoarele costuri directe ale beneficiarului sunt eligibile:

- (a) costurile de personal alocat proiectului în următoarele condiții cumulative:
 - Se referă la costurile activităților pe care beneficiarul nu le-ar desfășura în cazul în care proiectul nu ar fi fost realizat,
 - nu trebuie să depășească sumele estimate de către beneficiar, cu excepția cazului în care se demonstrează că acest lucru este esențial pentru realizarea proiectului,
 - se referă la salariile brute reale, inclusiv asigurările sociale și alte costuri aferente salariilor;
- (b) costurile de călătorie și de ședere ale personalului și ale altor persoane care participă la proiect, cu condiția ca acestea să nu depășească nici costurile plătite în mod normal de către beneficiar în conformitate cu normele și reglementările sale, nici ratele publicate de Comisie la momentul misiunii, dacă rambursarea se face pe baza sumelor forfetare, costurilor unitare sau a finanțării la rate forfetare;
- (c) costuri cu achiziția sau închirierea de echipamente (noi sau folosite) și consumabile necesare pentru scopul proiectului, cu condiția ca acestea să corespundă prețurilor pieței;
- (d) costul consumabilelor achiziționate special pentru proiect;
- (e) costurile generate de contracte atribuite de către beneficiari în scopul proiectului;
- (f) costurile care decurg direct din cerințele impuse prin Regulamentul de punere în aplicare ENI-CBC și proiectul (cum ar fi operațiunile de informare și de vizibilitate, evaluări, audituri externe, traduceri), inclusiv costurile serviciilor financiare (cum ar fi costurile de transferuri bancare și garanții financiare).

Următoarele costuri legate de punerea în aplicare a proiectului nu vor fi considerate eligibile:

- (a) datoriile și cheltuielile cu dobânda;
- (b) provizioane pentru pierderi sau datorii;
- (c) costurile declarate de către beneficiar și deja finanțate de la bugetul Uniunii;
- (d) achiziționarea de terenuri sau clădiri, cu o sumă care depășește 10% din cheltuielile eligibile ale proiectului în cauză;
- (e) pierderile cursului de schimb;
- (f) taxele, impozite și taxe, inclusiv TVA, mai puțin TVA care nu se poate recupera în temeiul legislației fiscale naționale relevante, cu excepția cazului în care se prevede altfel în dispozițiile corespunzătoare negociate cu țările partenere CBC;
- (g) împrumuturi către terțe părți;
- (h) amenzi, penalități financiare și cheltuieli de judecată;
- (i) contribuții în natură așa cum sunt definite la articolul 14 alineatul (1) din Regulamentul de punere în aplicare ENI-CBC.

8.9 Utilizarea monedei euro

Cheltuielile efectuate într-o altă monedă decât euro sunt convertite în euro de către Autoritatea de Gestionare și de către beneficiari folosind rata de schimb valutar lunar a Comisiei, a lunii în care cheltuielile au fost prezentate pentru examinare în conformitate cu Articolul 32(1) al Regulamentului de Implementare al ENI CBC.

8.10 Repartizarea pasivelor între țările participante

În conformitate cu articolul 74 al Regulamentului de Implementare ENI-CBC, Autoritatea de Gestionare va fi responsabilă pentru recuperarea sumelor plătite în mod necuvenit.

Atunci când recuperarea se referă la o creanță împotriva unui beneficiar stabilit într-un Stat Membru, iar Autoritatea de Gestionare nu este capabilă să recupereze datoria, Statul Membru în care este stabilit beneficiarul va plăti suma datorată către Autoritatea de Gestionare și o va pretinde înapoi de la beneficiar.

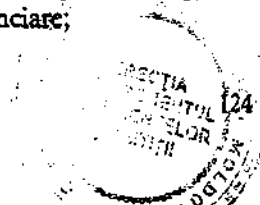
În cazul în care recuperarea se referă la o creanță împotriva unui beneficiar stabilit într-o țară parteneră a Cooperării Transfrontaliere, iar Autoritatea de Gestionare nu este capabilă să recupereze datoria, nivelul de responsabilitate al țării partenere CBC în care beneficiarul este stabilit precum conform prevederilor relevante din Acordul de Finanțare.

În conformitate cu articolul 72 al Regulamentului de Implementare al ENI-CBC, "Comisia va face corecții financiare prin anularea totală sau parțială a contribuției Uniunii la un program și prin efectuarea recuperării de la Autoritatea de Gestionare, pentru a exclude de la finanțarea Uniunii cheltuielile care nu respectă legile aplicabile sau care sunt în raport cu deficiențele sistemelor de gestiune și control ale programului care au fost detectate de Comisie sau de Curtea Europeană de Auditori".

În conformitate cu articolul 74, "în cazul în care recuperarea se referă la deficiențele sistemice ale sistemelor de gestiune și control ale programului, Autoritatea de Gestionare este responsabilă pentru rambursarea sumelor în cauză către Comisie, în conformitate cu repartizarea pasivelor între țările participante așa cum este prevăzut în program".

Criteriile de repartizare sunt următoarele:

- Dacă deficiențele sistemice se referă la o anumită țară, această țară este responsabilă pentru rambursarea la conturile Programului a sumei identificate în urma corecției financiare;

- Dacă deficiențele sistemice se referă la întregul sistem, fiecare țară este responsabilă pentru rambursarea la conturile Programului a sumei ce reprezintă procentajul din corecția financiară aplicată cheltuielilor suportate de beneficiarii țării în cauză și declarate de AG la Comisia Europeană la data deciziei de aplicare a corecției financiare.

8.11 Reguli de transfer, utilizarea și monitorizarea cofinanțării

Principiul cofinanțării

Articolul 12 al Normelor de Implementare ale ENI-CBC prevede că cofinanțarea trebuie să se ridice la cel puțin 10% din contribuția Uniunii, care este de 4.903.860 €. Această sumă minimă poate proveni din proiectele și din contribuția țărilor participante la Asistență Tehnică.

În temeiul principiului cofinanțării, conform prevederilor din articolul 183 al Normelor de Solicitare (RAP) ale Regulamentului Financiar (Regulamentul Comisiei Delegate (UE) Nr 1268/2012), resursele care sunt necesare pentru desfășurarea proiectelor nu trebuie să fie furnizate integral prin contribuția Uniunii.

Procentajul contribuției Uniunii la proiecte se va define în cererile pentru propuneri și în contractele de grant.

Cofinanțarea poate lua următoarele forme:

- Resursele proprii ale beneficiarilor
- Venituri generate de proiect
- Contribuții financiare de la terți, din alte surse decât Uniunea

Împreună cu contribuția Uniunii, aceste surse de cofinanțare constituie încasările proiectului, conform definițiilor articolului 125(5) al Regulamentului Financiar (UE, Euratom) Nr 966/2012.

Utilizarea și monitorizarea cofinanțării

Contractul de Grant include sursele de cofinanțare de către beneficiarii proiectului. Cofinanțarea va fi monitorizată și inclusă contabilitatea programului prin declarația cheltuielilor și încasărilor din partea beneficiarilor, verificată de un controlor, care va fi parte din cererile de plată a grantului.

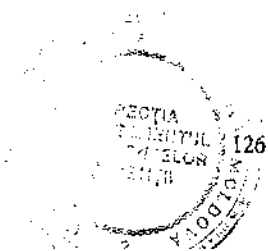
8.12 Raportare și schimb de date computerizate între Autoritatea de Gestionare și CE

O descriere a sistemelor IT pentru raportare și schimbul de date computerizate între Autoritatea de Gestionare și Comisia Europeană (unitatea C2, DG NEAR) este prevăzută în cadrul Regulamentului de Implementare al ENI CBC (Art 4.5m). Comisia Europeană a propus ca acest lucru să fie efectuat prin intermediul KEEB, o bază de date online cuprinzătoare a proiectelor, partenerilor de proiect și a programelor de Cooperare Teritorială (www.territorialcooperation.UK/keep/) care a fost operațional în perioada programului 2007-2013. Deși majoritatea statisticilor solicitate de Comisia Europeană sunt deja incluse în KEEB, un nou model de KEEB este elaborat pentru perioada programului 2014-2020. Se anticipează că majoritatea datelor solicitate de către Comisia Europeană vor fi păstrate în baza de date KEEB database, decât să fie disponibile doar prin intermediul rapoartelor programului. Așa cum este un instrument pentru programe de partajare a datelor cu Comisia Europeană, KEEB va permite, de asemenea, partajarea datelor între programe.

8.13 Limba programului

Dat fiind faptul că programul este prin definiție multinational, cu scopul de a facilita gestionarea programului și de facilita procedurile și în conformitate cu Articolul 7 al Regulamentului de Implementare ENI CBC, limba oficială utilizată în cadrul programului este engleza.

• **ANEXE**

Anexa 1 – Rezumatul inventarului proiectelor selectate în cadrul bazinului Mării Negre 2007-2013 și a sondajului privind prioritățile actuale și nevoile viitoare

Anexa 2 – Rezultate provenite din SWOT și analiza experiențelor anterioare

Anexa 3 – Sistemul și Planul de Monitorizare și Evaluare

Anexa 4 – Strategia de Comunicare și Planul Anual de Informare și Comunicare

Anexa 5 – Raport privind Evaluarea Strategică de Mediu

◦ Note și Surse

¹ Sursă: CE, DG de Politică Regională (hartă a programului ENPI CBC BMN 2007-13 - aceleași regiuni incluse în programul ENI CBC, formatul de referință pentru regiunile din Turcia, editat de Autoritatea de Gestionare la cererea Turciei)

² După intrarea în vigoare a Legii cu privire la Municipiile Metropolitane, Nr. 6360, în Turcia populația urbană și cea rurală în unele din regiunile NUTS II s-a schimbat semnificativ.

³ Sursă: cele mai noi date furnizate de către țările participante, adunate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare, în 2013 pentru dezvoltarea analizei socio-economice, cu excepția Rusiei (date furnizate doar în 2006 pentru perioada anterioară de programare de către reprezentanții la nivel de țară) și Armenia, Bulgaria și Turcia care au furnizat date actualizate în primăvara lui 2015

⁴ Sursă: Date statistice furnizate de țările participante (colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare) în 2006 și 2013, actualizate în primăvara lui 2015 pentru Armenia, Turcia și Bulgaria.

⁵ Sursă: Date statistice furnizate de țările participante (colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare) în 2006 și 2013.

⁶ Sursă: Banca Mondială, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI - World Development Indicators)

⁷ Sursă: Banca Mondială, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

⁸ Sursă: Banca Mondială, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

⁹ Sursă: Banca Mondială, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

¹⁰ Sursă: Banca Mondială, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

¹¹ Sursă: Înalțul Comisariat al NU pentru Refugiați (UNHCR-ICNUR), *Rezumatul lunar cu privire la refugiați sirieni din Turcia, aprilie 2014* la <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>

¹² Surse: Înalțul Comisariat al NU pentru Refugiați (UNHCR-ICNUR), *Observații ale ICNUR cu privire la sistemul actual de acordare de azil din Grecia, decembrie 2014*, disponibile la <http://www.refworld.org/docid/54cb3af34.html>; *profilul de operațiuni la nivel subregional al ICNUR* la <http://www.unhcr.org/pages/49e48e726.html>

¹³ Sursă: Banca de date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

¹⁴ Sursă: OCDE, *Perspective asupra migrației internaționale 2013*

¹⁵ Sursă: Organizația Internațională pentru Migrație (OMI) - *Migrația în regiunea Mării Negre, O privire de ansamblu 2008*

¹⁶ Sursă: Organizația Internațională pentru Migrație (OMI) - *Profiluri de migrație ale țărilor: Armenia, Azerbaidjan, Bulgaria, Georgia, Grecia, Republica Moldova, Rusia, Turcia, Ucraina 2008*; *Profilul Migrațional Extins pentru Moldova 2012*; OCDE, *Perspective asupra migrației internaționale 2013*

¹⁷ Surse: Lois Labrianidis & Nikos Vogiatzis (2013), "Relația de consolidare reciprocă dintre migrația internațională a forței de muncă cu studii superioare și criza economică: cazul Greciei", *Studii pe Sud-estul Europei și Regiunea Mării Negre*; Lois Labrianidis (2013) "Investing in Leaving: Cazul Greciei cu privire la Migrația internațională a Profesioniștilor", *Mobilități*; Andrea Pelliccia: "Grecia: educație și exod de inteligență în vremuri de criză" www.academia.edu

¹⁸ Sursă: Organizația Internațională pentru Migrație (OMI) - *Profiluri de migrație ale țărilor 2008 pentru Armenia, Azerbaidjan, Bulgaria, Georgia, Grecia, Republica Moldova, Rusia, Turcia, Ucraina*; *Profilul Migrațional Extins pentru Moldova 2012*;

¹⁹ Sursă: Organizația Internațională pentru Migrație (OMI) - *Profiluri de migrație ale țărilor: Turcia 2008*,

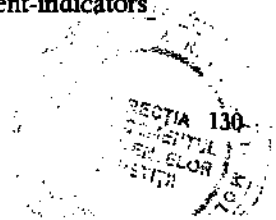
²⁰ Sursă: Organizația Internațională pentru Migrație (OMI) - *Migrația în regiunea Mării Negre, O privire de ansamblu 2008*

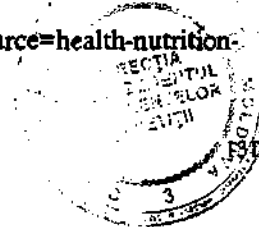
- ²¹ Sursă: Date furnizate de țările participante (colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare), pentru UE date extrase din Banca de Date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale WDI la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ²² Sursă: Date furnizate de țările participante (colectate de către reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare)
- ²³ Sursă: Date furnizate de țările participante (colectate de către reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare)
- ²⁴ Sursă: Banca de date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ²⁵ Sursă: Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre - Regiunea Mării Negre: Surse de creștere sustenabilă, Raport anual 2012
- ²⁶ Sursă: Banca de date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ²⁷ Sursă: Banca de date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ²⁸ Sursă: Date furnizate de țările participante (colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare)
- ²⁹ Sursă: Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre - Regiunea Mării Negre: Surse de creștere sustenabilă, Raport anual 2012 ;
- ³⁰ Sursă: Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre - Regiunea Mării Negre: Surse de creștere sustenabilă, Raport anual 2012 ; Banca de date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ³¹ Sursă: Forumul Economic Mondial, Raport privind Competitivitatea Globală 2008-2009, Raport privind Competitivitatea Globală 2013-2014
- ³² Sursă: Forumul Economic Mondial, Raport privind Competitivitatea Globală 2013-2014
- ³³ Sursă: Banca de date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ³⁴ Sursă: Organizația Internațională pentru Migrație (OMI) - Migrația în regiunea Mării Negre, O privire de ansamblu 2008; Fundația Europeană de Formare (ETF) - Analize privind Piața Forței de Muncă în regiunea Mării Negre
- ³⁵ Sursă: Banca de date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ³⁶ Sursă: Banca de date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ³⁷ Sursă: Comisia Mării Negre - Stadiul actual al dezvoltării economice în regiunea Mării Negre, Raport privind politica, 2010
- ³⁸ Sursă: Comisia Mării Negre - Stadiul actual al dezvoltării economice în regiunea Mării Negre, Raport privind politica, 2010
- ³⁹ Sursă: OCDE - Index-ul Politicii privind IMM-urile: Țări Partener Estice 2012: Progresele înregistrate în implementarea "Small Business Act" pentru Europa (legea privind întreprinderile mici); OCDE - Index-ul Politicii privind IMM-urile: Balcanii de Vest și Turcia 2012
- ⁴⁰ Sursă: OCDE Index-ul Politicii privind IMM-urile: Țări Partener Estice 2012: Progresele înregistrate în implementarea "Small Business Act" pentru Europa (legea privind întreprinderile mici); OCDE - Index-ul Politicii privind IMM-urile: Balcanii de Vest și Turcia 2012; OCDE - Impactul crizei globale asupra finanțării și răspunsului politic pentru IMM-uri și antreprenoriat, 2009
- ⁴¹ Sursă: Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare/Banca Mondială, Doing Business (Afaceri) 2007, Cum să reformăm ; Doing Business (Afaceri) 2013, Regulamente mai inteligente pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii
- ⁴² Sursă: Banca de date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

- ⁴³ Sursă: Parlamentul European, DG pentru politicile externe ale Uniunii - Sinergia UE la Marea Neagră: Rezultate și posibile măsuri viitoare, Informare (Briefing) 2010
- ⁴⁴ Sursă: Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre - Regiunea Mării Negre: Surse de creștere sustenabilă, Raport anual 2012
- ⁴⁵ Sursă: Banca de date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁴⁶ Sursă: Banca de date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁴⁷ Sursă: Date furnizate de țările participante (colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare)
- ⁴⁸ Sursă: Date furnizate de țările participante (colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare) în 2006 și 2013
- ⁴⁹ Sursă: Organizația Mondială a Turismului (OMT) – Evidențieri în domeniul turismului 2013; Date furnizate de țările participante (colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare în 2006 și 2013)
- ⁵⁰ Sursă: date furnizate de Ministerul Turismului din Bulgaria, 2015
- ⁵¹ Sursă: Organizația Mondială a Turismului (OMT) – Evidențieri în domeniul turismului 2013
- ⁵² Sursă: Date furnizate de țările participante (colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare)
- ⁵³ Sursă: Date furnizate de țările participante (colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare)
- ⁵⁴ Sursă: Grupul FIBL-IFOAM - Agricultură Ecologică la Nivel Mondial: Rezultate cheie ale sondajului FIBL-IFOAM cu privire la agricultura ecologică la nivel mondial în 2013
- ⁵⁵ Sursă: Raportul primei întruniri a Grupului de lucru ad-hoc de la Marea Neagră (a avut loc la Constanța, România, 16-18 ianuarie 2012), la Comisia Generală pentru Pescuit din Comitetul Mediteranean pentru acvacultură (a avut loc la Paris, Franța, 13-15 martie 2013).
- ⁵⁶ Sursă: Banca de Date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁵⁷ Sursă: Fundația Europeană de Formare (ETF) - Tendințe și provocări privind Piețele forței de muncă și Angajabilitatea în Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina, 2011
- ⁵⁸ Sursă: Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și Banca Mondială - 2009 Sondaj privind Mediul de Afaceri și Dezvoltarea Întreprinderilor (BEEPS) - Business Environment and Enterprise Performance Survey
- ⁵⁹ Sursă: Fundația Europeană de Formare (ETF) – Tendințe și provocări privind Piețele forței de muncă și Angajabilitatea în Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina, 2011
- ⁶⁰ Sursă: Banca de Date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁶¹ Sursă: Date furnizate de țările participante în 2006 (colectate de reprezentanții la nivel de țară pentru elaborarea Programului de Cooperare Transfrontalieră ENPI în bazinul Mării Negre)
- ⁶² Sursă: Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat/home>
- ⁶³ Sursă: Banca de Date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁶⁴ Sursă: Fundația Europeană de Formare (ETF) – Tendințe și provocări privind Piețele forței de muncă și Angajabilitatea în Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina, 2011
- ⁶⁵ Sursă: Fundația Europeană de Formare (ETF) – Analize privind Piața Forței de Muncă în regiunea Mării Negre
- ⁶⁶ Sursă: Date furnizate de țările participante (colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare) în 2013, cu excepția Rusiei, date de la Banca de Date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale, 2011 la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

- ⁶⁷ Sursă: Date furnizate de țările participante (colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare)
- ⁶⁸ Sursă: Banca de Date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁶⁹ Sursă: Banca de Date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁷⁰ Sursă: Comisia Mării Negre: *Raportul privind Marea Neagră 2001-2007, Programul Organizației Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP)/Evaluarea Globală a Apelor Internaționale (GIWA) – Eutrofizarea în regiunea Mării Negre, Evaluarea impactului și analiza lanțului de cauzalitate 2005*
- ⁷¹ Sursă: Comisia Mării Negre- *Raportul privind Starea Mediului 2001-2007*
- ⁷² Sursă: Comisia Mării Negre- *Raportul privind Starea Mediului 2001-2007*
- ⁷³ Sursă: Agenția Europeană de Mediu (AEM) - *biodiversitatea Europei - regiuni și mări biogeografice, Marea Neagră 2012*
- ⁷⁴ Sursă: Agenția Europeană de Mediu (AEM) - *biodiversitatea Europei - regiuni și mări biogeografice, Marea Neagră 2012*
- ⁷⁵ Sursă: UNECE: Comisiei Economice pentru Europa a Națiunilor Unite (CEE-ONU)
- ⁷⁶ Sursă: Agenția Europeană de Mediu (AEM) - *biodiversitatea Europei - regiuni și mări biogeografice, Marea Neagră 2012*
- ⁷⁷ Sursă: Banca de Date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁷⁸ Sursă: Banca de Date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁷⁹ Sursă: Programul Organizației Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP)/Evaluarea Globală a Apelor Internaționale (GIWA) – *Eutrofizarea în regiunea Mării Negre, Evaluarea impactului și analiza lanțului de cauzalitate 2005*
- ⁸⁰ Sursă: Programul Organizației Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP)/Evaluarea Globală a Apelor Internaționale (GIWA) – *Eutrofizarea în regiunea Mării Negre, Evaluarea impactului și analiza lanțului de cauzalitate 2005*
- ⁸¹ Sursă: Programul Organizației Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP)/Evaluarea Globală a Apelor Internaționale (GIWA) – *Eutrofizarea în regiunea Mării Negre, Evaluarea impactului și analiza lanțului de cauzalitate 2005*
- ⁸² Sursă: Banca de Date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁸³ Sursă: Banca Mondială WDI
- ⁸⁴ Sursă: WWF - *Ecologizarea Sinergiei Mării Negre 2008*
- ⁸⁵ Sursă: SEAS-ERA, *Agenda de Cercetare Strategică privind Marea Neagră, aprilie 2012*
- ⁸⁶ Sursă: Banca de Date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁸⁷ Sursă: Date furnizate de țările participante (colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare)
- ⁸⁸ Sursă: Banca de Date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁸⁹ Sursă: Organizația Mondială a Sănătății (OMS) - *Raport privind sănătatea în Europa 2012*
- ⁹⁰ Sursă: Organizația Mondială a Sănătății (OMS) - *Raport privind sănătatea în Europa 2012*
- ⁹¹ Sursă: Depozitul de date al Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), Statistici ale Organizației Mondiale a Sănătății, la <http://apps.who.int/gho/data/node.main.1?lang=en>
- ⁹² Sursă: Banca de Date a Băncii Mondiale, Statistici ale Băncii Mondiale privind Sănătatea și Alimentația Populației, la <http://databank.worldbank.org/data/views/variableSelection/selectvariables.aspx?source=health-nutrition-and-population-statistics>

- ⁹³ Sursă: Organizația Mondială a Sănătății (OMS) - Raport privind sănătatea în Europa 2012
- ⁹⁴ Sursă: Organizația Mondială a Sănătății (OMS) - Raport privind sănătatea în Europa 2012
- ⁹⁵ Sursă: Depozitul de date al Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), Statistici OMS la <http://apps.who.int/gho/data/node.main.1?lang=en>
- ⁹⁶ Sursă: Banca de date a Băncii Mondiale, Statistici ale BM privind Sănătatea și Alimentația Populației, la <http://databank.worldbank.org/data/views/variableSelection/selectvariables.aspx?source=health-nutrition-and-population-statistics>
- ⁹⁷ Sursă: Banca de date a Băncii Mondiale, Statistici ale BM privind Sănătatea și Alimentația Populației, la <http://databank.worldbank.org/data/views/variableSelection/selectvariables.aspx?source=health-nutrition-and-population-statistics>
- ⁹⁸ Sursă: Banca de Date a Băncii Mondiale, baza de date privind Sărăcia și Inegalitatea de Șanse, la <http://databank.worldbank.org/data/views/variableSelection/selectvariables.aspx?source=poverty-and-inequality-database>
- ⁹⁹ Sursă: OMS, Raport 2010 - *Sărăcia și excluziunea socială în regiunea europeană a OMS: sistemele de sănătate răspund*
- ¹⁰⁰ Sursă: Banca de Date a Băncii Mondiale, Statistici ale BM bazate pe gen, la <http://databank.worldbank.org/data/views/variableSelection/selectvariables.aspx?source=gender-statistics>
- ¹⁰¹ Sursă: Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), Rapoarte privind Dezvoltarea Umană, date despre Indexul Inegalității de Gen (IIG) la <http://hdr.undp.org/en/content/gender-inequality-index-gii>
- ¹⁰² Sursă: Organizația Internațională pentru Migrație (OMI) - Migrația în regiunea Mării Negre, O privire de ansamblu 2008
- ¹⁰³ Sursă: Parlamentul European, DG pentru politicile externe ale Uniunii - Sinergia UE la Marea Neagră: Rezultate și posibile măsuri viitoare, Informare (Briefing) 2010
- ¹⁰⁴ Sursă: Parlamentul European, DG pentru politicile externe ale Uniunii - Sinergia UE la Marea Neagră: Rezultate și posibile măsuri viitoare, Informare (Briefing) 2010
- ¹⁰⁵ Sursă: Comisia Europeană, Afaceri maritime, Atlasul european al mărilor http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/atlas/index_en.htm
- ¹⁰⁶ Sursă: Agenția Internațională pentru Energie, Siguranța Aprovizionării cu Petrol 2007
- ¹⁰⁷ Sursă: Comisia Europeană, Afaceri Maritime, Atlasul european al mărilor http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/atlas/index_en.htm
- ¹⁰⁸ Sursă: Organizația Cooperării Economice din zona Mării Negre, *Raportul OCEMN privind Dezvoltarea transportului maritim în regiunea Mării Negre: probleme și perspective 2009*
- ¹⁰⁹ Sursă: Comisia Europeană, Afaceri maritime, Atlasul european al mărilor http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/atlas/index_en.htm
- ¹¹⁰ Sursă: Comisia Europeană, DG TREN, Grupul de Înalt Nivel pe Axa Autostrăzilor Maritime
- ¹¹¹ Sursă: Autostrăzi maritime pentru proiectul Marea Neagră și Marea Caspică finanțat prin programul UE, TRACECA, *Porturi și Legături Maritime, iulie 2010*
- ¹¹² Sursă: Organizația Cooperării Economice din zona Mării Negre, *Raportul OCEMN privind Dezvoltarea transportului maritim în regiunea Mării Negre: probleme și perspective 2009*
- ¹¹³ După cum a fost subliniat în Declarația Miniștrilor Transporturilor OCEMN privind transportul în regiunea Mării Negre 2011
- ¹¹⁴ Sursă: Baza de Date GIS TRACECA și Descărcări Hărți <http://www.traceca-org.org/en/routes/gis-database-maps-downloads/>
- ¹¹⁵ Sursă: Banca de Date a Băncii Mondiale, Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ¹¹⁶ Sursă: Date furnizate de țările participante (colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare) în 2006 și 2013 ; Indicatori ai Dezvoltării Mondiale (WDI) la <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ¹¹⁷ Sursă: Date furnizate de țările participante (date colectate de reprezentanții la nivel de țară ai Comitetului Comun de Programare)

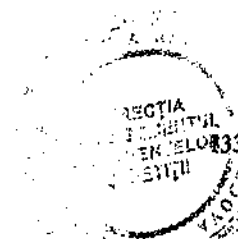
¹¹⁸ Sursă: Site UNESCO, lista patrimoniului mondial la <http://whc.unesco.org/en/list/>

¹¹⁹ Sursă: Fondul German Marshall (GMF), Fondul Mării Negre pentru Cooperare Regională, privind Europa Extinsă, martie 2013

¹²⁰ Sursă: Site-ul Consiliului Europei, Congresul autorităților locale și regionale la www.coe.int/congress

¹²¹ Sursă: Site-ul Adunării Regiunilor Europene, <http://www.aer.eu/en/>

¹²² Sursă: Rezoluția Parlamentului European din 20 ianuarie 2011 referitoare la o strategie UE pentru Marea Neagră

ANEXA 2

**Rezultate combinate provenite din
SWOT și analiza experienței
anterioare**

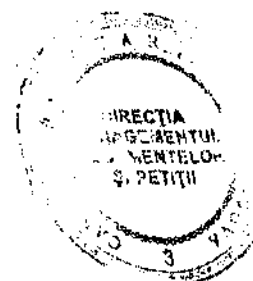
**- Programul ENI CBC Bazinul
Mării Negre 2014-2020 -**

Proiect final 30 iunie 2015

Cuprins

Rezultate provenite din SWOT și analiza experiențelor anterioare - Programul ENI CBC în Bazinul Mării Negre 2014-2020 -	3
1. Sprijin pentru Obiectivele Tematice din SWOT, chestionare și apeluri.....	Ошибка! Закладка не определена.
2. Priorități și Obiective Tematice Propuse.....	Ошибка! Закладка не определена.

Rezultate combinate provenite din SWOT și analiza experienței anterioare - Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020 -

1. Sprijin pentru Obiectivele Tematice din SWOT, chestionare și apeluri

Rezultatele analizei SWOT, împreună cu cele ale chestionarului, precum și rezultatele apelului pentru propunerile de proiecte în cadrul actualului program din Bazinul Mării Negre au fost comparate cu lista de Obiective Strategice și Obiective Tematice și cu prioritățile din cadrul fiecăruia, propuse de ENI CBC.

Această analiză arată că Obiectivele Tematice 4 (Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei), 6 (Protecția mediului, adaptarea la schimbările climatice și dezastre naturale) și 7 (Îmbunătățirea accesibilității regiunilor, dezvoltarea rețelelor și sistemelor de transport și de comunicații) sunt cel mai puternic susținute.

De asemenea, există o justificare clară și pentru anumite priorități specifice în cadrul Obiectivelor Tematice 1 (Afaceri și dezvoltarea IMM-urilor), 2 (Sprijin pentru educație, cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare), 3 (Promovarea culturii locale și conservarea patrimoniului istoric) și 8 (Provocări comune în domeniul siguranței și securității).

Obiectivele tematice 5 (Sprijin pentru buna guvernare locală și regională) și în special 9 (Promovarea cooperării în domeniul energiei) și 10 (Promovarea gestionării și securității frontierelor) sunt dificil de justificat pe baza analizei SWOT, a chestionarului sau a rezultatelor din primele doua apeluri.

Tabelele următoare prezintă rezultatele acestei analize mai în detaliu. Culoarele folosite în tabele precizează măsura în care cele trei tipuri de analiză oferă justificări pentru prioritățile individuale în cadrul Obiectivelor Tematice. Verde indică un sprijin puternic, galben un oarecare sprijin, iar roșu arată că nu rezultă nicio justificare pentru prioritatea menționată din analiza respectivă (chestionar, apeluri sau SWOT).

		Chestionar	Apeluri	SWOT
1	Afaceri și dezvoltarea IMM-urilor			
a	Mentținerea cooperării între sectorul public și privat			
b	Consolidarea grupurilor economice			
c	Creșterea competitivității			
d	Promovarea și sprijinirea antreprenoriatului			
e	Sprijin pentru dezvoltarea și modernizarea întreprinderilor în sectoare specifice (de ex. turism, agricultura)			

În domeniul afacerilor și dezvoltării IMM-urilor, chestionarul și rezultatele apelurilor arată că există un interes evident pentru proiectele de turism, fapt confirmat de altfel și de analiza SWOT. În cadrul programului actual au existat 7 proiecte pe acest subiect care au primit finanțare. De asemenea, antreprenoriatului beneficiază de sprijin general atât din perspectiva SWOT, cât și din rezultatele apelurilor.

		Chestionar	Apeluri	SWOT
2	Sprijin pentru educație, cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare			
a	Mentținerea cooperării între întreprinderi și instituțiile de formare pentru inovare, cercetare și dezvoltare, planificare educațională comună	Dezvoltarea educațională, transfer	Proiecte de dezvoltare tehnologică și inovare	SWOT
b	Promovarea dezvoltării competențelor și a învățării pe tot parcursul vieții			
c	Sprijinirea cooperării locale în domeniul educației			
d	Promovarea și sprijinirea cercetării și inovării			

În cadrul Obiectivului Tematic 2, chestionarul și rezultatele apelurilor arată că există un oarecare interes pentru prioritatea de dezvoltare a competențelor și a învățării pe tot parcursul vieții, susținută de analiza SWOT. Prioritatea pentru cercetare și inovare este, de asemenea, susținută în mod clar de către SWOT, în timp ce nu mai puțin de 10 proiecte au fost finanțate în cadrul programului actual din Bazinul Mării Negre din domeniul de cercetare a mediului.

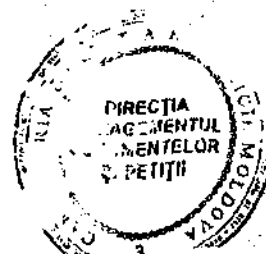

		Chestionar	Apeluri	SWOT
3	Promovarea culturii locale și conservarea patrimoniului istoric			
a	Promovarea culturii și istoriei locale			S13, S14, S15
b	Sprijinirea meșteșugurilor tradiționale pentru dezvoltarea economică locală			S15

Chestionarul indică un interes categoric față de prioritatea culturii și istoriei locale, evidențiat de cele 9 proiecte pe această temă, finanțate în cadrul programului actual din Bazinul Mării Negre. Analiza SWOT oferă sprijin în această privință.

		Chestionar	Apeluri	SWOT
a	Sprijin pentru dezvoltarea serviciilor sociale			
b	Sprijinul accesului la serviciile sociale			
c	Promovarea egalității de gen și a egalității de șanse			
d	Susținerea integrării imigranților și a grupurilor vulnerabile			
e	Promovarea angajabilității și sprijinirea mobilității forței de muncă			
f	Stimularea ocupării forței de muncă pentru tineri			

Există o justificare clară în ceea ce privește interesul arătat atât prin perspectiva chestionarului cât și pe baza analizei SWOT pentru diverse priorități aflate sub al patrulea Obiectiv Tematic, chiar dacă nu au existat proiecte finanțate în cadrul primelor două apeluri din programul curent din Bazinul Mării Negre.

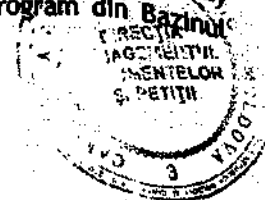

		Chestionar	Apeluri	SWOT
5	Sprijin pentru buna guvernare locală și regională			
a	Creșterea capacității autorităților și comunităților locale și regionale		Proiect pentru buna guvernare și pentru dezvoltarea locală	MAI 013
b	Coordonarea activităților de planificare		Proiect de planificare și dezvoltare	
c	Sprijin pentru integrarea regională	Proiect de planificare pentru dezvoltarea regională		
d	Promovarea cooperării juridice și administrative			

În ciuda unui interes clar, demonstrat prin intermediul chestionarului, pentru consolidarea capacității de a elabora și implementa proiecte, și a susținerii oferite de analiza SWOT pentru integrarea regională în general, acest al cincilea Obiectiv Tematic este mai ușor de justificat în comparație cu Obiectivele Tematice 4, 6 și 7, de exemplu. În cazul în care aceste priorități nu vor fi continuate în cadrul noului program, activități orizontale care vizează, de exemplu dezvoltarea de proiecte și consolidarea capacităților de gestionare, vor putea fi prevăzute sub fiecare Obiectiv Tematic.

		Chestionar	Apeluri	SWOT
	Obiectiv Tematic 6: Protecția mediului și gestionarea durabilă a resurselor naturale			
a	Acțiuni comune pentru protecția mediului	Proiect de planificare pentru protecția mediului		
b	Conservarea și utilizarea sustenabilă a resurselor naturale		Proiect pentru protecția și conservarea resurselor naturale	
c	Sprijin pentru eficiența energetică și pentru utilizarea energiei regenerabile		Proiect pentru eficiența energetică și utilizarea energiei regenerabile	
d	Promovarea unei economii cu emisii scăzute de dioxid de carbon	Proiect pentru eficiența energetică și utilizarea energiei regenerabile		
e	Sprijin pentru sistemele sustenabile de gestionare a deșeurilor și a apelor reziduale	Proiect pentru eficiența energetică și utilizarea energiei regenerabile		

Analiza SWOT sprijină în mod evident fiecare prioritate subordonată Obiectivului Tematic 6. Prin prisma chestionarului, se poate observa un interes crescut față de tema eficienței energetice și al energiei regenerabile. În plus, cele 10 proiecte din domeniul cercetării mediului (a se vedea mai sus) sunt o dovadă adițională a importanței acestui Obiectiv Tematic pentru noul program din Bazinul Mării Negre.

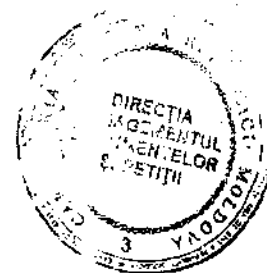
Rezultate combinate provenite din SWOT și analiza experienței anterioare
 - Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020 -

		Chestionar	Apeluri	SWOT
	Infrastructura necesară dezvoltării regiunilor de dezvoltare relativă și activităților de transport și de comunicații			
a	Îmbunătățirea mobilității persoanelor și a mărfurilor	50 proiecte de TIC	3 proiecte pentru transportul și infrastructura comercială	
b	Dezvoltarea serviciilor și infrastructurilor de transport			
c	Dezvoltarea infrastructurii TIC			SWOT, V48

În timp ce analiza SWOT oferă o justificare clară pentru mobilitate, servicii de transport și infrastructură, chestionarul arată că există un interes ridicat și pentru infrastructura TIC. Un număr limitat de proiecte a fost finanțat în domeniul mobilității în cadrul programului actual.

		Chestionar	Apeluri	SWOT
	Proiecte comune în domeniul siguranței și securității			
a	Sprijin pentru dezvoltarea sănătății			
b	Îmbunătățirea accesului la sănătate			
c	Prevenirea și combaterea crimei organizate			
d	Cooperare polițienescă (schimbul de informații secrete...etc.)			
e	Sprijin pentru activități comune de prevenire a dezastrelor naturale și a celor provocate de om, precum și pentru acțiunea comună în situații de urgență		2 proiecte de TIC Prevenirea și prevenirea dezastrelor naturale	SWOT

În ciuda faptului că nu există proiecte finanțate în domeniul sănătății în cadrul actualului program din Bazinul Mării Negre, atât analiza SWOT cât și chestionarul oferă sprijin clar pentru cele două priorități legate de sănătate în cadrul celui de-al optulea obiectiv tematic. Cât despre subiectul siguranței și securității, sprijinul este în mod clar mai redus.

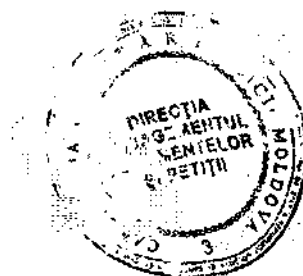
		Chestionar	Apeluri	SWOT
9	Promovarea cooperării în domeniul energiei			
a	Producerea de energie	Un oarecare interes pentru energie, în general, și pentru eficiența energetică		W11, O10
b	Transmiterea de energie	Un oarecare interes pentru energie, în general, și pentru eficiența energetică		W11, O9, T10
c	Distribuția de energie	Un oarecare interes pentru energie, în general, și pentru eficiența energetică		W11, O9, T10

Din partea celor trei tipuri de analize efectuate rezultă un sprijin relativ redus pentru ambele Obiective Tematice al nouălea și al zecelea (referitoare la energie și frontiere).

		Chestionar	Apeluri	SWOT
10	Sprijin pentru eficiența și securitatea frontierelor			
a	Sprijin pentru eficiența și securitatea frontierelor			W44, T12
b	Îmbunătățirea infrastructurii și a echipamentului la punctele de trecere ale frontierei	Un oarecare interes pentru îmbunătățirea infrastructurii și a echipamentului la punctele de trecere ale frontierei (ca parte dintr-un interes general pentru dezvoltarea comunității)		W44, T12
c	Îmbunătățirea operațiunilor de gestionare a frontierelor, a procedurilor vamale și a vizelor			W44, T12

2. Obiective Tematice propuse și Priorități

Pe baza factorilor Socio Economici, a analizei SWOT și a rezultatelor chestionarului, împreună cu inventarul proiectelor selecționate în apelurile curente ale programului, sunt propuse spre examinare de către Comitetul de Programare în Comun, următoarele Obiective Tematice și priorități, și posibilele alternative.

Obiective Tematice și Priorități Propuse

Obiective Tematice Propuse	Priorități Propuse
1. Dezvoltarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei (Obiectiv Strategic A, B, C)	P1: Dezvoltarea și/sau accesul la servicii sociale P2: Integrarea imigranților și a grupurilor vulnerabile
2. Protecția mediului, adaptarea la schimbările climatice și gestionarea prevenirea dezastrorilor naturale (Obiectiv Strategic C)	P1: Protecția mediului P2: Gestionarea riscurilor P3: Prevenirea și gestionarea dezastrorilor naturale
7. Accesibilitatea regiunilor, dezvoltarea rețelor și sistemelor de transport și de comunicații (Obiectiv Strategic C)	P1: Servicii de transport (și infrastructură la scară mică) P2: Infrastructură TIC

Posibile Obiective Tematice și Priorități Alternative

Posibile Obiective Tematice Alternative	Posibile Priorități Alternative
1. Afaceri și dezvoltarea IMM-urilor (Obiectiv Strategic A)	P1: Antreprenoriat
2. Educație, cercetare, tehnologie și inovare (Obiectiv Strategic A)	P1: Promovarea și sprijinirea cercetării și inovării; P2: Învățarea pe tot parcursul vieții
3. Cultură locală, patrimoniu istoric (Obiectiv Strategic A)	P1: Promovarea culturii și istoriei locale
5. Sprijin pentru buna guvernare locală și regională (Obiectiv Strategic A, B, C)	P1: Capacitatea autorităților și comunităților locale și regionale; integrarea regională
8. Provocări comune în domeniul siguranței și securității (Obiectiv Strategic B)	P1: Dezvoltarea și/sau accesul la servicii de sănătate

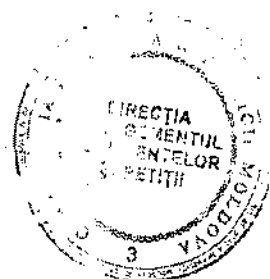

ANEXA 3a

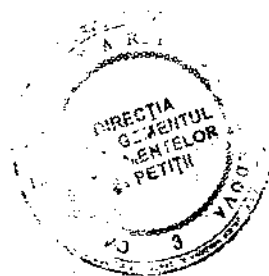
**Descrierea Sistemului de
Monitorizare și Evaluare
- Programul ENI CBC Bazinul
Mării Negre 2014-2020 -**

Proiect final 30 iunie 2015

Cuprins

Descrierea Sistemului de Monitorizare și Evaluare - Programul ENI CBC în Bazinul Mării Negre 2014-2020 -	Ошибка! Закладка не определена.
1. Context și Temei Juridic.....	Ошибка! Закладка не определена.
2. Obiective.....	Ошибка! Закладка не определена.
3. Monitorizare la nivel de proiect.....	5
4. Monitorizare la nivel de program.....	7
5. Evaluare.....	9

Descrierea Sistemului de Monitorizare și Evaluare

- Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020 -

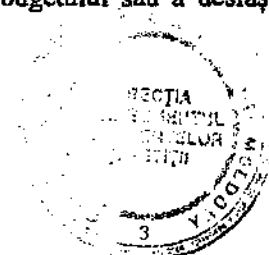
1. Context și Temei Juridic

În conformitate cu Regulamentul de punere în aplicare a Cooperării Transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate ENI-CBC, sistemul de monitorizare și evaluare (M&E) a programului va urmări îmbunătățirea calității conceperii și implementării, precum și evaluarea și creșterea coerenței, eficacității, eficienței și impactului. Ca atare, sistemul de monitorizare și evaluare M&E va sprijini pregătirea, discutarea și adoptarea de decizii-cheie cu privire la strategia și implementarea programului de către Comitetul Comun de Monitorizare (CCM). Acesta va oferi, de asemenea, contribuții importante la raportul anual al programului (ce include și un plan anual de M&E) pentru a fi trimise la Comisia Europeană până la data de 15 februarie a fiecărui an, pentru prima dată în 2016. Partea tehnică a acestui raport va descrie, printre altele, progresul înregistrat prin punerea în aplicare a programului și a priorităților acestuia. În plus, AG (Autoritatea de Gestionare) va elabora raportul final al programului pentru a fi aprobat de către CCM și trimis Comisiei Europene până la data de 30 septembrie 2024. Acesta va trebui să conțină, de asemenea, o prezentare generală a realizărilor programului, ce va trebui să se bazeze pe rezultatele sistemului de monitorizare și evaluare.

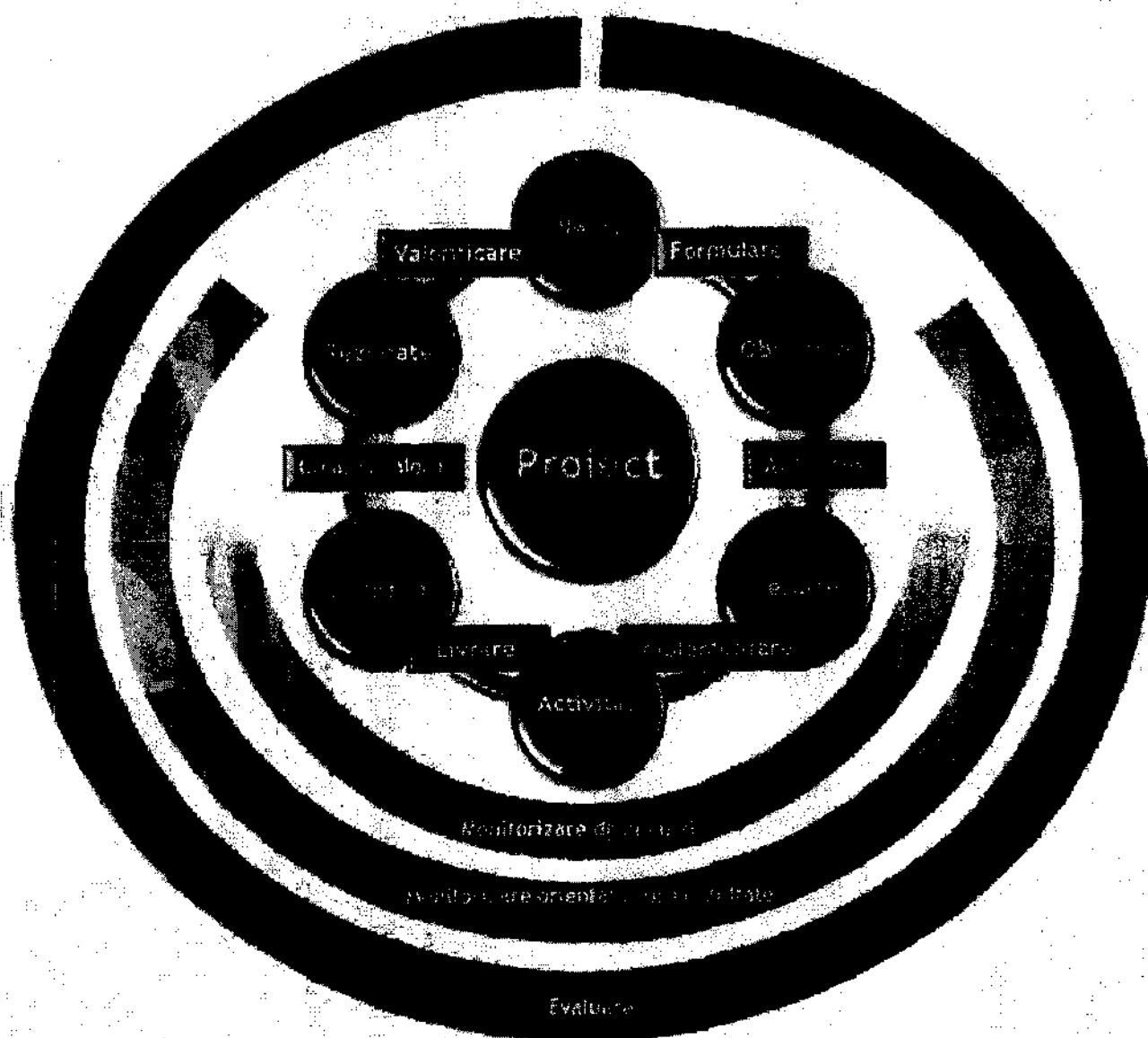
2. Obiective

Activitățile de monitorizare și evaluare vor juca un rol important în ciclul de implementare al programului. Scopul este acela de a pune în aplicare o gestionare adecvată a riscurilor de către partenerii de proiect, comisiile programului și Comisia Europeană. Pe lângă acestea, sistemul de monitorizare și evaluare va oferi posibilitatea de învățare pe parcursul implementării proiectului și programului, ceea ce va determina îmbunătățirea performanței la ambele niveluri. În plus, programul și Comisia Europeană vor fi mai în măsură să garanteze responsabilitatea în ceea ce privește cheltuirea fondurilor comunitare și naționale.

Următorul grafic ilustrează rolul și calendarul activităților de Monitorizare și evaluare pe parcursul ciclului de implementare a proiectului: activități de monitorizare de zi cu zi, printre altele, se verifică dacă activitățile au loc la timp și se încadrează în buget, precum și dacă acestea sunt implementate așa cum ar trebui; acestea au un domeniu de aplicare mai restrâns decât cele de monitorizare orientată spre rezultate, care evaluează măsura în care rezultatele și obiectivele planificate sunt atinse. În timp ce primul folosește în principal indicatori de realizare, cel din urmă necesită de asemenea colectarea de date, pe baza indicatorilor de performanță (în special la nivel de proiect). Acțiunile corective bazate pe rezultatele monitorizării de zi cu zi se concentrează cel mai probabil asupra activităților și modul în care acestea sunt realizate, în timp ce MOR (monitorizarea orientată spre rezultate) poate duce la schimbări substanțiale, de exemplu, în ceea ce privește actualizarea cadrului logic, a resurselor umane, a bugetului sau a desfășurării

acțiunilor de consolidare a capacităților. Evaluarea, care este chiar mai elaborată din punct de vedere al domeniului de aplicare, analizează întregul ciclu de implementare (al proiectului sau al programului) și stabilește măsura în care rezultatele au fost obținute și nevoile îndeplinite, analizând motivele pentru posibilele performanțe slabe și făcând recomandări pentru restul perioadei de implementare (în cazul evaluării intermediare) sau pentru intervenții similare în viitor (în cazul evaluării ex post). Aceste principii se aplică atât la nivel de proiect cât și la nivel de program.

Descrierea Sistemului de Monitorizare și Evaluare
- Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020 -

Pentru îndeplinirea acestor obiective, vor fi realizate următoarele activități:

- Monitorizare la nivel de proiect
- Monitorizare la nivel de program
- Evaluare

Pe lângă monitorizarea de zi cu zi, Autoritatea de Gestionare va desfășura și activități de Monitorizare orientată spre rezultate la nivel de proiect și de program.

3. Monitorizare la nivel de Proiect

Activitățile de monitorizare se vor efectua la nivel de proiect, atât pe plan intern (de către partenerii de proiect) cât și pe plan extern (de către comisiile programului). Scopul activităților de monitorizare la nivel de proiect este acela de a urmări progresul în implementarea proiectului, de a lua măsuri de remediere acolo unde este necesar, cât mai curând posibil, precum și de a actualiza planurile de acțiune.

Obiectiv

Conform articolului 43 din Regulamentul de punere în aplicare, solicitările de proiecte vor trebui să includă o descriere a procedurilor de monitorizare și evaluare pentru scopuri interne. Proiectele ar trebui să descrie modul în care partenerul principal colectează informații cu privire la progresul înregistrat de diverse activități ale celorlalți parteneri, anexează aceste informații unor rezumate periodice cu privire la stadiul actual de implementare a proiectului, și evaluează riscurile legate de posibilul deficit de performanță cu referire la întârzieri, depășiri de buget sau neîndeplinirea obiectivelor. Această evaluare ar trebui să ia în considerare, și să fie conectată logic la, ipotezele formulate în cadrul logic al proiectului.

Activitățile de monitorizare de zi cu zi de către Autoritatea de Gestionare și STC (Secretariat Tehnic Comun) vor consta în revizuirea rapoartelor privind progresele înregistrate, menținerea contactului periodic cu partenerul principal prin e-mail și telefon, precum și, atunci când este posibil, participarea la evenimente cheie ale proiectului, asigurând pe cât posibil informarea permanentă a celorlalți parteneri de proiect. De asemenea, se pot efectua vizite specifice la fața locului de către personalul Autorității de Gestionare și al Secretariatului Tehnic Comun la sediul partenerului principal. Autoritățile naționale pot sprijini vizitele de monitorizare (atât cele de zi cu zi, cât și cele de Monitorizare orientată spre rezultate), la cererea Autorității de Gestionare. Partenerul principal are obligația de a se informa în permanență cu privire la evoluțiile din activitățile de proiect desfășurate de partenerii de proiect. Toate informațiile de monitorizare colectate vor fi stocate în mod sistematic în Sistemul de Gestionare a Informației (SGI) al programului.

În plus, este necesară colectarea de date pentru măsurarea indicatorilor de realizare la nivel de program bazate pe rapoartările din cadrul proiectului. Va fi obligatoriu pentru solicitările de proiecte să includă măsurarea a cel puțin unuia dintre indicatorii de realizare la nivel de program, alături de indicatori de realizare specifici proiectului.

Programul va realiza, de asemenea, un plan de MOR intern, în cadrul căruia se va examina performanța proiectelor finanțate, punându-se accent pe probabilitatea obținerii de rezultate și pe necesitatea de acțiuni

de remediere. Autoritatea de Gestionare poate externaliza aceste activități de Monitorizare orientată spre rezultate. Vor fi utilizate următoarele criterii:

- Relevanță și proiectare
- Eficiența implementării
- Eficacitate
- (perspective de) Impact
- (perspective de) Sustenabilitate

Rapoartele de Monitorizare orientată spre rezultate vor face, de asemenea, recomandări pentru partenerii principali și parteneri pentru a îmbunătăți punerea în aplicare a proiectului.

Metoda de colectare a datelor

Solicitările de proiecte ar trebui, ca parte a procedurilor de monitorizare, să descrie metodologia folosită pentru măsurarea (la nivel de proiect) rezultatelor scontate.

Activitățile de colectare a datelor în cadrul Monitorizării orientate spre rezultate pot include o analiză a tuturor documentelor de proiect relevante (inclusiv realizările proiectului), interviuri semi-structurate prin telefon/e-mail și, atunci când este relevant și fezabil, interviuri directe și/sau vizite la evenimente cheie ale proiectului. Va exista cel puțin o vizită de Monitorizare orientată spre rezultate pentru fiecare proiect și chiar mai multe dacă este necesar, în funcție de o analiză a riscurilor efectuată, de exemplu, pe baza sumelor de proiect sau în caz că vizita precedentă de monitorizare a detectat probleme de implementare. Amploarea vizitei (numai PP sau mai mulți/toți partenerii) va fi, de asemenea, decisă pe baza analizei de risc, în special suma alocată partenerilor.

Frecvența de colectare a datelor

Cu scopul monitorizării la nivel de proiect și al managementul riscului, partenerul principal trebuie să examineze cea mai recentă situație în ceea ce privește progresele înregistrate în implementare (și de a evalua riscurile aferente) cel puțin o dată pe lună. În caz de riscuri substanțiale, partenerul principal trebuie să informeze imediat AG. În toate celelalte cazuri, se va raporta către AG la fiecare patru luni, sub formă de rapoarte privind progresul înregistrat.

Autoritatea de Gestionare și/sau Secretariatul Tehnic Comun vor efectua activități de monitorizare de zi cu zi în mod continuu. Rapoartele de Monitorizare orientată spre rezultate vor fi elaborate o dată pe durata desfășurării proiectului, totuși, acestea pot fi realizate de mai multe ori dacă este cazul, pe baza unei evaluări a riscurilor a proiectelor, de exemplu în funcție de mărimea și durata proiectului, tipul de activități, punctualitatea implementării până în prezent.

Părțile Interesate Responsabile

- Partener principal
- Parteneri de proiect
- Secretariatul Tehnic Comun
- Autoritatea de Gestionare

Beneficiarii proiectului (parteneri principali) vor fi responsabili cu monitorizarea la nivel de proiect, inclusiv colectarea de informații relevante de la partenerii de proiect, identificarea și comunicarea potențialelor blocaje (atât celorlalți parteneri, cât și Autoritatea de Gestionare) și coordonarea rezolvării acestora. Ei vor fi, de asemenea, responsabili cu trimiterea rapoartelor privind progresul înregistrat de către proiect, precum și a rapoartelor finale.

Când este necesar, autoritățile naționale pot avea un rol important în monitorizarea de zi cu zi, informând Autoritatea de Gestionare de existența oricăror blocaje reale sau potențiale în implementarea activităților proiectului în țara lor. Autoritatea de Gestionare și Secretariatul Tehnic Comun vor fi responsabile cu activitățile de monitorizare de zi cu zi și cu activitățile de Monitorizare orientată spre rezultate la nivel de proiect.

Rezultate

- Rapoarte de Implementare a Proiectului (din patru în patru luni)
- Înregistrări ale activităților de monitorizare de zi cu zi în programul Sistemului de Gestionare a Informațiilor
- Rapoarte de Monitorizare Orientată spre Rezultate

4. Monitorizare la nivel de Program

Disponibilitatea statisticilor la nivel de program, comparabile între statele membre și țările partenere Cooperării Transfrontaliere, este foarte limitată. Chiar și în cazurile în care există astfel de date, cel mai recent an pentru care există intrări pentru toate țările este de cele mai multe ori insuficient de recent pentru a transmite informații semnificative în scopul monitorizării sau evaluării. Acest fapt are implicații importante asupra indicatorilor de performanță pentru acest program, a cărui evaluare se va baza foarte mult pe surse interne ale programului și ale proiectelor (cum ar fi rapoarte de proiect și sondaje). Prin urmare, AG va organiza sondaje în rândul principalelor grupuri țintă pentru fiecare prioritate, de cel puțin două ori în cursul perioadei de programare.

Obiectiv

Activitățile de monitorizare de zi cu zi la nivel de program se vor concentra în principal pe progresul înregistrat în implementarea programului cu privire la indicatorii financiari și de realizare, precum și la riscurile și presupuzițiile sale.

La nivel de program, Monitorizarea orientată spre Rezultate se va concentra pe performanța programului, precum și pe probabilitatea de realizare a valorilor țintă ale indicatorilor de performanță și va lua măsurile necesare pentru îmbunătățire. De asemenea, vor fi abordate și perspectivele de impact și durabilitate ale programului.

Metoda de colectare a datelor

Colectarea datelor se va baza în principal pe rapoarte ale proiectului, care reprezintă principala sursă de măsurare a indicatorilor de realizare la nivel de program, dar și pe avertismente timpurii ale partenerilor principali cu privire la posibilele probleme ce pot apărea în implementare. Cu toate acestea, autoritățile naționale pot emite avertismente timpurii dacă anticipează dificultăți în privința implementării, cum ar fi, de exemplu, o schimbare de legislație care ar putea crea dificultăți, dar în mod normal nu pentru proiecte specifice. Agregarea se va efectua în cadrul SGI (Sistemul de Gestionare a Informațiilor), unde sunt disponibile de asemenea date cu privire la progresul apelurilor de lansare, aplicațiile primite, evaluarea calității acestora, contractele semnate și vizitele și auditul la fața locului la nivel de proiect.

Pe lângă datele obținute pe baza unor rapoarte de proiect/SGI, va exista o necesitate de colectare a datelor la nivel de program prin intermediul sondajelor. Pentru indicatorii de performanță la nivel de program acest lucru ar include sondaje în rândul grupurilor de referință, constând dintr-un eșantion de organizații din rândul grupurilor țintă pentru fiecare prioritate din cadrul strategiei programului. În plus, datele vor proveni din (rezumate ale acestora) procesul de evaluare și selecție a aplicațiilor, contractări, plăți (a fi extrase din SGI), precum și din vizite la fața locului la nivel de proiect, rapoarte și audituri de monitorizare orientată spre rezultate la nivel de proiect.

Colectarea datelor de Monitorizare orientată spre rezultate la nivel de program se va baza pe agregarea rapoartelor de MOR la nivel de proiect.

Datele cu privire la indicatorii de performanță vor fi generate prin intermediul unui sondaj în rândul grupurilor de referință pre-selectate, care vor fi reprezentate printr-un eșantion de organizații din grupurile țintă pentru fiecare dintre prioritățile programului. Aceste grupuri de referință ar trebui să includă solicitanții și partenerii din primele două apeluri ale programului 2007-2013, după caz, alături de alte organizații relevante, conform unei liste furnizate de autoritățile naționale¹. Pentru a garanta un nivel suficient de fiabilitate statistică, grupurile de referință ar trebui să includă cel puțin 10 organizații relevante din fiecare țară participantă la program, reflectând eventualele diferențe în ceea ce privește populația între țări, acolo unde este posibil. Această listă ar trebui menținută stabilă pe cât de mult posibil pe parcursul perioadei programului, înlocuind organizațiile numai în cazul în care acestea încetează să existe sau nu au oferit nici o contribuție la solicitările anterioare. Grupurile de referință vor trebui să ofere o evaluare a situației în raport cu obiectivul priorității corespunzătoare fie prin intermediul unei estimări a unei cantități relevante pentru obiectivul prioritar, fie printr-un scor subiectiv pe o scară de la 1 la 5 puncte care indică în ce măsură sunt de acord cu un număr limitat de afirmații, media acestora (totalitatea declarațiilor și a membrilor grupului de referință care participă la sondaj) reprezentând valoarea indicatorului de performanță.

Frecvența de colectare a datelor

Date referitoare la indicatorii de realizare ai programului vor fi colectate în mod permanent, pe baza rapoartelor de progres al proiectului primite, în timp ce indicatorii de performanță la nivel de prioritate vor fi supuși unor sondaje specifice, ce vor fi coordonate de către AG. Indicatorii de performanță se vor măsura o singură dată, la finalizarea perioadei de implementare pentru majoritatea proiectelor, sau, eventual, de două ori, astfel încât să servească drept bază pentru programarea viitoare, în plus față de măsurarea de referință efectuată în 2015.

Părțile Interesate Responsabile

- Autoritatea de Gestionare
- Secretariatul Tehnic Comun
- (Parteneri Principali în Proiect)

¹ Membrii Grupurilor de Referință ar trebui selectați în funcție de opinia lor aprofundată și obiectivă asupra situației naționale și internaționale (de exemplu, la nivelul Bazinului Mării Negre) în ceea ce privește indicatorii de performanță pe baza cărora trebuie să ofere observații. Exemplele includ universități, (alte) instituțe de cercetare, asociații de întreprinderi, ONG-uri sau municipalități, autorități naționale sau regionale.

Responsabilitatea generală pentru activitățile de Monitorizare și evaluare revine Autorității de Gestionare și Secretariatului Tehnic Comun, care vor coordona, de asemenea, elaborarea, dezbateră, aprobarea Comitetului Comun de Monitorizare și depunerea raportului anual către Comisia Europeană până la 15 februarie a fiecărui an. De asemenea, STC/AG vor fi responsabile cu încărcarea datelor în baza de date KEEP,² pe baza informațiilor disponibile în Sistemul de Gestionare a Informațiilor.

Comitetul Comun de Monitorizare va evalua calitatea rezultatelor de Monitorizare și Evaluare și va analiza conținutul acestora, ținându-se cont de acestea la luarea deciziilor cu privire la strategia și implementarea programului.

Resultate

Autoritatea de Gestionare va depune un raport anual către Comisia Europeană, aprobat de Comitetul Comun de Monitorizare, până la data de 15 februarie a fiecărui an. Acest raport anual va include o parte tehnică și una financiară, acoperind anul fiscal precedent.

Pe lângă rapoartele anuale, programul va contribui la baza de date KEEP, în care toate programele de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Instrumentului European de Vecinătate ENI CBC vor încărca informații privind, printre altele, indicatorii de realizare comuni, procedurile de acordare, statutul beneficiarilor și alocărilor bugetare per (tipul de) partener³. În plus, KEEP va conține informații cu privire la măsura în care programele și proiectele obțin rezultatele planificate. Acest lucru va pune la dispoziție Comisiei Europene informații la zi cu privire la programele desfășurate și va oferi posibilitatea de a agrega date între programe. De asemenea, va oferi programelor posibilitatea de a utiliza programe partenere ca punct de referință pentru implementare.

Raportul de Monitorizare orientată spre rezultate la nivel de program va fi completat de rapoarte de Monitorizare orientată spre rezultate comandate de Comisia Europeană la nivel de Instrument ENI-CBC. Concluziile acestor rapoarte vor fi prezentate Comisiei Comune de Monitorizare și vor fi dezbătute cu privire la necesitatea de a lua măsuri corective și la lecțiile învățate aferente.

5. Evaluate

Până la sfârșitul anului 2017, Comisia Europeană va comanda o evaluare intermediară la nivel de instrument, care va genera concluzii și recomandări, relevante și pentru program. Autoritatea de Gestionare va informa Comisia Comună de Monitorizare cu privire la rezultatele evaluării intermediare, în măsura în care acestea sunt relevante pentru program.

În plus, programul poate comanda o evaluare specifică programului (care ar putea avea loc în 2020), întemeiată pe evaluarea intermediară la nivelul UE și servind ca bază pentru programare viitoare. Cu toate acestea, evaluarea poate fi de asemenea utilizată ca bază pentru realocarea fondurilor și/sau revizuirea indicatorilor programului actual.

² Programul va gestiona un transfer manual al datelor între SGI și KEEP în primii ani de implementare. În 2017 se vor analiza posibilitățile înlocuirii acestuia cu un transfer automat în format xml către KEEP.

³ Baza de date KEEP este utilizată, de asemenea, și de către CE pentru colectarea și reprezentarea de informații de bază privind programele, cum ar fi numărul de proiecte și de parteneri per program și țară.

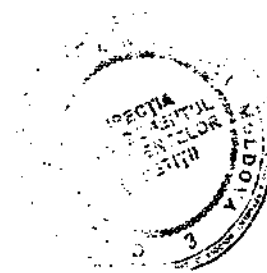
Mai mult decât atât, potrivit articolului 43 din Regulamentul de punere în aplicare, solicitările de proiecte vor trebui să includă o descriere a procedurilor de monitorizare și evaluare pentru scopuri interne, care pot include activități de evaluare din timpul sau spre sfârșitul perioadei de implementare.

Părțile Interesate Responsabile

Comisia Europeană (la nivel de Instrument)

Autoritatea de Gestionare și Comisia Comună de Monitorizare (la nivel de program)

Partener Principal (la nivel de proiect)

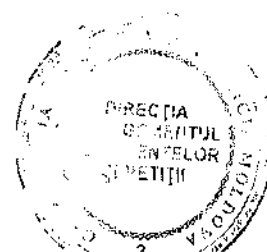

ANEXA 36

**Plan Indicativ de Monitorizare și
Evaluare
- Programul ENI CBC Bazinul
Mării Negre 2014-2020 -**

Proiect final 30 iunie 2015

Cuprins

Plan Indicativ de Monitorizare și Evaluare - Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020 -	1
1. Context și Temei Juridic	1
2. Sistemul de referință, obiective și metode de verificare	3
3. Metode de măsurare, frecvență și responsabilitate.....	5
4. Listă indicativă de evaluări care urmează să fie întreprinse	7

Plan Indicativ de Monitorizare și Evaluare

- Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020 -

1. Context și Temei Juridic

Planul de Monitorizare și Evaluare (M&E) este folosit pentru a planifica în mod sistematic *colectarea de date pentru a evalua și a demonstra progresul înregistrat prin obținerea rezultatelor preconizate*. Acesta evidențiază mecanisme sau modalități de monitorizare a obținerii realizărilor și a contribuției la obținerea rezultatelor preconizate. Planul de Monitorizare și Evaluare (M&E) încorporează indicatorii de program, valori de referință, obiective și mijloacele lor de verificare. Acesta conține definiții detaliate pentru indicatorii de program, motivația alegerii lor, sursele de informare și verificare, valori de referință și obiective, metode și instrumente de colectare a datelor, iar acolo unde este necesar, formule de calcul pentru indicatorii de performanță și etapele de măsurare și raportare referitoare la progresul înregistrat în ceea ce privește indicatorii de realizare. Planul prezintă, de asemenea, frecvența de colectare a datelor și introducerea lor în Sistemul de Gestionare a Informației. Este inclusă, de asemenea, și o listă indicativă a evaluărilor care urmează să fie întreprinse, împreună cu obiectul și justificarea lor.

Definiții privind indicatorii de program

Acest program are 2 tipuri de indicatori:

- Indicatori de performanță (IP) la nivel de prioritate;
- Indicatori de realizare, ce pot fi împărțiți în Indicatori de Realizare Comuni (IRC), ce trebuie cumulați pentru a crește nivelul de responsabilitate și pentru a facilita progresul raportării la nivel de instrument, și Indicatori de Realizare Specifici Programului (IRSP), care nu vor fi agregați.

Tabelul 1 prezintă definițiile pentru fiecare dintre cei 4 IP (Indicatori de Performanță), 6 IRC (Indicatori de Realizare Comuni) și 3 IRSP (Indicatori de Realizare Specifici Programului).

Tabelul 1 - Definițiile indicatorilor de program

Tip	Prioritate	Indicator	Definiție
IP	1.1	R1.1 Potențialul oportunităților de afaceri transfrontaliere în sectorul turismului și al culturii	Evaluarea oportunităților de afaceri transfrontaliere de către un grup de referință (a se vedea tabelul 3)

IP	1.2	R1.2 Potențialul legăturilor transfrontaliere pentru comerț și modernizare în sectorul agricol și sectoarele conexe	Evaluarea potențialului legăturilor transfrontaliere pentru comerț și modernizare în sectorul agricol și sectoarele conexe în Bazinul Mării Negre de către un grup de referință (a se vedea tabelul 3)
IP	2.1	R2.1 Nivelul de disponibilitate a datelor și informațiilor de monitorizare compatibile cu mediul transfrontalier	Evaluarea disponibilității datelor și informațiilor de monitorizare compatibile cu mediul transfrontalier de către un grup de referință (a se vedea tabelul 3)
IP	2.2	R2.2 Nivelul de conștientizare a problemelor din domeniul mediului și de bune practici de gestionare a deșeurilor marine și ale râurilor	Evaluarea gradului de conștientizare al locuitorilor, companiilor și furnizorilor de servicii publice relevanți privind problemele din domeniul mediului și bunele practici de gestionare a deșeurilor marine și ale râurilor de către un grup de referință (a se vedea tabelul 3)
IRSP	1.1	1.1.1 Numărul de strategii și produse dezvoltate împreună cu scopul promovării turismului	Pe baza datelor preluate din bazele de date ale proiectului. Produsele trebuie interpretate ca elemente furnizabile ale proiectului ce pot fi oferite turiștilor în mod direct sau indirect
IRSP	1.1	1.1.2 Numărul de evenimente culturale și de turism transfrontalier organizate folosind suport ENI (în timpul procesului de monitorizare al indicatorilor, evenimentele turistice și cele culturale vor fi numărate separat, deoarece acestea din urmă ar putea contribui la IRC 8)	Pe baza datelor preluate din bazele de date ale proiectului. Evenimentele trebuie interpretate ca orice altă întâlnire cu scopuri culturale și turistice ce implică participanți (neincluzând partenerii principali și partenerii) din cel puțin două țări diferite din Bazinul Mării Negre.
IRSP	1.1	1.1.3 Serie de îmbunătățiri la scară mică aduse siturilor culturale și istorice ca o consecință directă a sprijinului programului (IRC 7)	Numărul de situri culturale și istorice îmbunătățite ca o consecință directă a sprijinului programului. Valabil pentru îmbunătățirea siturilor ca de exemplu, clădiri, peisaje, situri sau structuri de importanță locală, regională sau națională, lucrări de sculptură sau pictură monumentală, achiziții noi de către colecții sau muzee, etc. Îmbunătățirile trebuie să aibă un caracter permanent.
IRSP	1.2	1.2.1 Numărul de întreprinderi care participă la evenimente de afaceri agricole sau agro-industriale transfrontaliere (IRC 3)	Pe baza datelor preluate din bazele de date ale proiectului, numărul de întreprinderi care participă la evenimente de afaceri transfrontaliere organizate cu sprijinul programului. Indicatorul își propune să surprindă dimensiunea transfrontalieră specifică a parteneriatelor transfrontaliere promovate și a creării de rețele în rândul întreprinderilor și să ofere un indicator de realizare pentru integrarea economică regională. (indicator făcut mai specific pentru a viza sectorul agricol și pe cel agroindustrial)
IRSP	1.2	1.2.2. Numărul de instrumente suplimentare bazate pe Tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) au dezvoltat sprijinirea cooperării transfrontaliere (IRC29) înmulțind oportunitățile comerciale transfrontaliere pentru produsele agricole și agroindustriale	Pe baza rapoartelor de proiect, instrumente suplimentare TIC (Tehnologia informației și comunicațiilor) au dezvoltat sprijinirea cooperării transfrontaliere. Pot include noi baze de date comune, portaluri de schimb de informații, alte sisteme de operațiuni logistice comune sau de suport decizional, etc. Indicatorul făcut mai specific pentru a viza sectorul agricol și pe cel agroindustrial.

IRSP	1.2	1.2.3 Numărul organizațiilor de dezvoltare a afacerilor care primesc sprijin (IRC1) pentru promovarea modernizării în sectorul agricol sau în sectoarele conexe	Pe baza datelor preluate din baza de date a programului, numărul organizațiilor de dezvoltare a afacerilor care primesc sprijin din partea programului sub orice formă (indicator făcut mai specific pentru a viza sectorul agricol și sectoarele conexe)
IRC	2.1	2.1.1 Numărul de instrumente suplimentare bazate pe Tehnologia Informației și comunicațiilor (TIC) au dezvoltat sprijinirea cooperării transfrontaliere (IRC29), îmbunătățind monitorizarea în comun a mediului și disponibilitatea publică a informațiilor de mediu	Pe baza rapoartelor de proiect, instrumente suplimentare TIC (Tehnologia informației și comunicațiilor) au dezvoltat sprijinirea cooperării transfrontaliere. Pot include noi baze de date comune, portaluri de schimb de informații, alte sisteme de operațiuni logistice comune sau de suport decizional, etc. (indicator făcut mai specific pentru a viza monitorizarea mediului)
IRC	2.1	2.1.2 Numărul de instituții care folosesc sprijinul programului pentru cooperare în domeniul educației, cercetării și dezvoltării (C&D) și inovării (IRC4) pentru a îmbunătăți schimbul de date și sistemele de schimb de informații transfrontaliere asupra mediului din cadrul Bazinului Mării Negre	Pe baza datelor preluate din baza de date a programului, numărul de instituții care beneficiază de sprijin din partea programului sub orice formă și îl folosesc în vederea cooperării în domeniul educației, cercetării și dezvoltării (C&D) și inovării (indicator făcut mai specific pentru a viza monitorizarea mediului)
IRC	2.2	2.2.1 Numărul de persoane care participă activ la acțiuni de mediu și activități de creștere a gradului de conștientizare (IRC17)	Pe baza rapoartelor de proiect, numărul de cetățeni/studenti/elevi etc. care participă activ la acțiuni de mediu și activități de creștere a gradului de conștientizare, precum și cu privire la promovarea eficienței energetice.
IRSP	2.2	2.2.2 Numărul organizațiilor care folosesc sprijinul programului pentru dezvoltarea sau îmbunătățirea instrumentelor de gestionare a deșeurilor sau a instalațiilor de dimensiuni reduse de-a lungul malurilor și țărmurilor mării (inclusiv porturi)	Pe baza datelor preluate din baza de date a programului, numărul de organizații de orice tip, producătoare de deșeurii sau cu o competență evidentă în domeniul deșeurilor marine și ale râurilor sau cu impact asupra subiectului, primind sprijin din partea programului sub orice formă, sau ONG-uri care nu au obiective sau activități de bază ce presupun gestionarea și/sau reducerea deșeurilor

Măsurarea indicatorilor de performanță și de realizare este descris în secțiunea 3 (a se vedea mai jos).

2. Sistemul de referință, obiective și metode de verificare

Tabelu 2 prezintă unitățile de măsură, de referință, scop (pentru indicatorii de realizare) pentru indicatorii de program, precum și sursele și metodele de verificare.

Plan Indicativ de Monitorizare și Evaluare

- Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020 -

Table 2 - Valori de referință și de scop ale indicatorilor

Tip	Indicator	Unitate de măsură	Referință	Scop	Surse și metode de verificare
IP	R1.1	(a) scară Likert de la 1-5 (b) număr de link-uri	2.50	2.70	Sondaj către grupuri de referință, care urmează să fie colectate în formulare Excel / formulare electronice de sondaj simple (cum ar fi SurveyMonkey)
IP	R1.2	(a) scară Likert de la 1-5 (b) număr de link-uri	2.88	3.13	Sondaj către grupuri de referință, care urmează să fie colectate în formulare Excel / formulare electronice de sondaj simple (cum ar fi SurveyMonkey)
IP	R2.1	(a) scară Likert de la 1-5 (b) proporție (%)	2.66	2.91	Sondaj către grupuri de referință, care urmează să fie colectate în formulare Excel / formulare electronice de sondaj simple (cum ar fi SurveyMonkey)
IP	R2.2	(a) 1-5 Likert-scale (b) proporție (%)	2.50	2.70	Sondaj către grupuri de referință, care urmează să fie colectate în formulare Excel / formulare electronice de sondaj simple (cum ar fi SurveyMonkey)
IRSP	1.1.1	Număr de strategii/produse	0	38	Rapoarte de proiect
IRSP	1.1.2	Număr de evenimente	0	100	Rapoarte de proiect
IRC	1.1.3	Număr de situri	0	5	Rapoarte de proiect
IRC	1.2.1	Număr de întreprinderi	0	600	Rapoarte de proiect
IRC	1.2.2	Număr de instrumente TIC	0	4	Rapoarte de proiect
IRC	1.2.3	Număr de organizații	0	15	Sistemul de Gestionare a Informației (SIG)
IRC	2.1.1	Număr de instrumente TIC	0	13	Rapoarte de proiect
IRC	2.1.2	Număr de instituții	0	10	Sistemul de Gestionare a Informației (SIG)
IRC	2.2.1	Număr de persoane	0	3 600	Rapoarte de proiect
IRSP	2.2.2	Număr de organizații	0	40	Sistemul de Gestionare a Informației (SIG)

În orice caz, pentru evitarea erorilor, mijloacele de comunicare (e-mail, telefon, platformă on-line) utilizate pentru colectarea datelor de la grupurile de referință trebuie să fie aceleași pe parcursul întregului eșantion și a perioadei de măsurare.

Plan Indicativ de Monitorizare și Evaluare

- Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020 -

3. Metode de măsurare, frecvență și responsabilitate

Indicatorii de performanță ~~vor fi~~ au fost ~~măsurați~~ au fost ~~înainte~~ au fost ~~ca programul să fie prezentat~~ au fost ~~Comisiei Europeneⁱⁱ~~ au fost ~~(pentru a seta nivelul de referință),~~ au fost ~~apoi vor fi~~ au fost ~~măsurați o dată în timpul implementării programului~~ au fost ~~(când cele mai multe proiecte din primul apel sunt finalizate) și după finalizarea programului (până în 2023, cu scopul de a elabora raportul final pentru Comisia Europeană).~~ au fost ~~Indicatorii de performanță au fost formulați la nivelul priorităților, iar măsurarea lor se va baza~~ au fost ~~bazează pe sondaje specifice în rândul grupurilor de referință relevante din fiecare dintre țările participante din regiunea Mării Negre. Grupurilor de referință li se va~~ au fost ~~solicita~~ au fost ~~cere efectuarea unei evaluări a situației în legătură cu prioritatea corespunzătoare prin intermediul unui punctaj pe scară Likert de la 1 la 5 care să indice în ce măsură sunt de acord cu până la 3 declarații / prin intermediul unei estimări a unei cantități relevante.~~

Tabelul 3 prezintă elementele sondajului ~~ce vor fi folosite la~~ ce vor fi folosite la ~~măsurarea fiecăruia dintre indicatorii de performanță:~~

Table 3 - Elemente sondaj, metode de calcul și grupuri de referință ce urmează să fie utilizate pentru indicatorii de performanță

Indicator Performanță	Elemente Sondaj ⁱⁱⁱ	Scară	Metodă de calcul	Grupuri de Referință
R1.1	Cooperarea între organizațiile din diferite țări din Bazinul Mării Negre pentru dezvoltarea produselor turistice comune	1 foarte slab, 2 slab, 3 mediu, 4 puternic, 5 foarte puternic	Mai întâi se calculează media aritmetică a 3-5 elemente pentru fiecare respondent, după care se ia valoarea medie a tuturor respondenților ca valoare a indicatorului. ^{iv}	Agenții de Dezvoltare Regională/Turistică, Asociații de Operatori Turistici, Asociații Culturale
	Cooperarea între organizațiile din diferite țări din Bazinul Mării Negre pentru dezvoltarea evenimentelor culturale comune	1 foarte slab, 2 slab, 3 mediu, 4 puternic, 5 foarte puternic		
	Măsura în care patrimoniul istoric din Bazinul Mării Negre este făcut accesibil turiștilor	1 deloc, 2 nu prea, 3 mediu, 4 suficient, 5 foarte mult		
	Cooperarea între organizațiile din diferite țări din Bazinul Mării Negre pentru dezvoltarea pachetelor	1 foarte slab, 2 slab, 3 mediu, 4 puternic, 5 foarte		

ⁱⁱ Sondaj efectuat în mai-iunie 2015. Valorile provizorii ale nivelurilor de referință și ale valorilor țintă introduse în tabel se bazează pe rezultatele preliminare ale sondajului, putând fi ajustate dacă va fi necesar.

ⁱⁱⁱ Respondenților li se va cere a solicita: "Vă rugăm să evaluați următoarele aspecte, selectând din scara din partea dreaptă răspunsul care descrie cel mai exact părerea ta". Aceștia vor fi rugați să își exprime opiniile pe baza cunoștințelor și experienței lor actuale, chiar dacă este vorba doar de un număr mic de țări din Bazinul Mării Negre. În cazul în care respondenții cunosc situația din diferite țări, ar trebui să aibă o opinie medie.

^{iv} În practică, aceasta înseamnă că Autoritatea de Gestionare (sau consultantul extern) va elabora ~~elaborează~~ elaborează un set de date pe baza răspunsurilor tuturor membrilor grupului de referință, cu fiecare respondent pe un rând separat și fiecare răspuns la un element al sondajului într-o coloană separată (care va duce la o structură de tip matrice). După aceasta, Autoritatea de Gestionare (AG) va ~~calcula~~ calcula ~~calculează~~ calculează media a 3 elemente ale sondajului pentru fiecare respondent (care va duce la o a patra coloană de punctaje medii ale respondenților individuali). Apoi, Autoritatea de Gestionare (AG) va ~~clasifica~~ clasifica punctajele medii ale tuturor respondenților, de la cel mai mic punctaj (mediu) la cel mai mare, de sus în jos. În cele din urmă, punctajul indicatorului va ~~fi~~ fi ~~este~~ este exact valoarea din mijlocul clasamentului (sau media celor două valori din mijloc, în cazul unui număr par de punctaje).

Plan Indicativ de Monitorizare și Evaluare

- Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020 -

	turistice vizate pentru piețe specifice	puternic		
R1.2	Potențialul contactelor între întreprinderile agricole sau agro-industriale din diferite țări din Bazinul Mării Negre	1 foarte slab, 2 slab, 3 mediu, 4 puternic, 5 foarte puternic	Mai întâi se calculează media aritmetică a 3-5 elemente pentru fiecare respondent, după care se ia valoarea medie a tuturor respondenților ca valoare a indicatorului	Camere de Comerț, Uniuni ale Producătorilor Agricoli, Agenții de Dezvoltare Regională/Rurală
	Potențialul oportunităților comerciale transfrontaliere pentru produse agricole și agro-industriale din cadrul zonei Bazinului Mării Negre	1 foarte slab, 2 slab, 3 mediu, 4 puternic, 5 foarte puternic		
	Măsura în care țările din Bazinul Mării Negre au introdus standarde în privința produselor agricole și a siguranței alimentare	1 deloc, 2 nu prea, 3 mediu, 4 suficient, 5 foarte mult		
	Utilizarea Tehnologiei informației și comunicațiilor în sectorul agricol sau în sectoare conexe din zona Bazinului Mării Negre	1 foarte puțin, 2 puțin, 3 mediu, 4 considerabil, 5 preponderent		
R2.1	Măsura în care țările din Bazinul Mării Negre desfășoară activități comune de monitorizare a mediului	1 deloc, 2 nu prea, 3 mediu, 4 suficient, 5 foarte mult	Mai întâi se calculează media aritmetică a 3-5 elemente pentru fiecare respondent, după care se ia valoarea medie a tuturor respondenților ca valoare a indicatorului	Instituții active în monitorizarea mediului: organisme guvernamentale regionale, institute de cercetare, ONG-uri, autorități marine
	Nivelul sistemelor de schimb de date și transfrontaliere care permit schimbul de informații privind mediul în Bazinul Mării Negre	1 foarte scăzut, 2 scăzut, 3 mediu, 4 ridicat, 5 foarte ridicat		
	Măsura în care metodologiile și procedurile de evaluare a mediului marin se armonizează în zona Bazinului Mării Negre	1 deloc, 2 nu prea, 3 mediu, 4 suficient, 5 foarte mult		
R2.2	Situația concretă referitoare la deșeurile din zone de coastă/râuri/porturi - vă rugăm să evaluați pentru cel puțin un tip de zonă	1 foarte rău, 2 rău, 3 obișnuit, 4 destul de bine, 5 foarte bine	Mai întâi se calculează media aritmetică a 3-5 elemente pentru fiecare respondent, după care se ia valoarea medie a tuturor respondenților ca valoare a indicatorului	Organisme guvernamentale regionale, ONG-uri, instituții de învățământ, autorități marine, autorități portuare
	Nivelul de sensibilizare a opiniei publice cu privire la problemele deșeurilor marine și ale râurilor, valoarea biodiversității și protecția mediului	1 foarte scăzut, 2 scăzut, 3 mediu, 4 ridicat, 5 foarte ridicat		
	Potențialul parteneriatelor dintre ONG-uri și societatea civilă, sectorul privat, autoritățile locale/regionale și a serviciilor de deșeurii pentru combaterea deșeurilor marine și ale râurilor	1 foarte slab, 2 slab, 3 mediu, 4 puternic, 5 foarte puternic		
	Măsura în care țările din Bazinul Mării Negre urmează bunele practici și tehnologii de management al mediului legate de gestionarea deșeurilor pe malurile râurilor și pe țărmuri	1 deloc, 2 nu prea, 3 mediu, 4 suficient, 5 foarte mult		

Grupurile de referință care urmează să fie incluse în studiu sunt compuse din solicitanții și beneficiarii măsurilor relevante ale programului din Bazinul Mării Negre 2007-2013, alături de alte organizații relevante propuse de către autoritățile naționale, în cooperare cu ministerele de resort relevante (ministerele responsabile pentru Economie, Agricultură, și Mediu). Pentru a exclude influența opiniilor cu valori aberante, și ținând cont, de asemenea, de procentul de răspunsuri la sondaj, numărul de organizații/experti pe lista de referință pentru fiecare indicator trebuie să fie de cel puțin 10 pe țară. Pentru a asigura gradul maxim de comparabilitate între diferitele momente de măsurare (de bază, intermediar, de sfârșit de program), lista membrilor grupului de referință ar trebui să fie menținut cât mai stabil posibil pe durata perioadei programului.

Indicatorii de realizare vor fi măsurați anual și incluși în raportarea anuală către Comisia Europeană. Măsurarea lor la program va fi bazată pe o agregare a datelor relevante din rapoartele de proiect.

Responsabilitatea pentru măsurarea indicatorilor de performanță revine Autorității de Gestionare (care poate solicita asistență externă). Datele de bază pentru indicatorii de realizare vor fi colectate de către partenerii de proiect principali și alți parteneri, în timp ce agregarea acestora va fi responsabilitatea Autorității de Gestionare.

4. Listă indicativă de evaluări care urmează să fie întreprinse

O evaluare specifică programului va fi comandată de către Agenția de Gestionare (probabil în 2020), întemeiată pe evaluarea intermediară la nivelul Uniunii Europene și servind ca bază pentru programări viitoare sau, eventual, ca bază pentru realocare de fonduri și/sau revizuirea indicatorilor programului actual.

ANEXA 4a

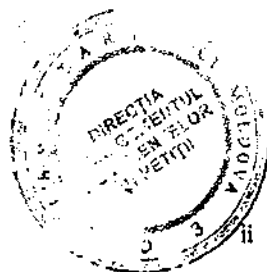
**Strategia de Comunicare
- Programul ENI CBC Bazinul
Mării Negre 2014-2020 -**

Proiect final 30 iunie 2015

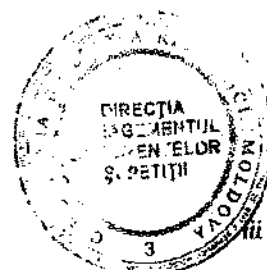
Acronime

Acronim	Descriere
AA	Autoritatea de Audit
AG	Autoritatea de Gestionare
AN	Autoritatea Națională
AT	Asistență Tehnică
BMN	Bazinul Mării Negre
CE	Comisia Europeană (
CS	Comitetul de Selecție
CBC	Cooperare Transfrontalieră - Cross Border Cooperation
CCM	Comitet Comun de Monitorizare
CLE	Cooperare Teritorială Europeană
DGEV	Direcția Generală pentru Negocieri de Extindere și de Vecinătate
GA	Grup de Auditori
ICER	Inițiativa de Consolidare a Capacității Regionale (fostul proiect TA ENI CBC UE)
ENI	Instrumentul European de Vecinătate (2014-2020) - European Neighbourhood Instrument
ENPI	Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (2007-2013) - European Neighbourhood and Partnership Instrument
INTERACT ENPI	INTERACT ENPI (proiect al UE pentru sprijinirea programelor ENPI/ENI CBC)
IP	Instrument pentru Preaderare
OD	Bază de Date On-line de Cooperare Teritorială/proiecte CBC
PCA	Planul de Comunicare Anual
PC	Punct de Contact pentru Control
PO	Program Operațional Comun
PP	Parteneri Principali
PP și alți Parteneri	Parteneri Principali și alți Parteneri
RI	Regulamentul de Implementare al Comisiei(UE) Nr. 897/2014 (pentru ENI CBC)
SGI	Sistemul de Gestionare a Informațiilor
SM	State Membre UE
SP	Solicitanți și Parteneri
STC	Secretariat Tehnic Comun
TP	Țări Partenere
UE	Uniunea Europeană

Cuprins

Strategia de Comunicare - Programul ENI CBC 2014-2020 -	1
1. Introducere	1
2. Cerințe Legale	<u>Ошибка! Закладка не определена.</u> 4
3. Învățăminte Deprinse.....	<u>Ошибка! Закладка не определена.</u> 2
4. Obiective	3
a. Obiectiv General	3
b. Obiective Specifice	3
5. Abordare/metodologie	4
6. Grupuri țintă și scopul comunicării.....	<u>Ошибка! Закладка не определена.</u> 4
a. Comunicare externă	5
b. Comunicare internă.....	5
7. Măsură și Instrumente de Comunicare.....	6
a. Promovare.....	6
b. Informare.....	87
c. Training.....	109
d. Alte instrumente de comunicare.....	<u>Ошибка! Закладка не определена.</u> 9
8. Valorificarea rezultatelor.....	1242
9. Organisme de Implementare	1342
10. Buget orientativ	<u>Ошибка! Закладка не определена.</u> 44
11. Rezultate preconizate.....	<u>Ошибка! Закладка не определена.</u> 45
12. Monitorizare și Evaluare	1545
a. Indicatori de realizare.....	<u>Ошибка! Закладка не определена.</u> 45
b. Indicatori de performanță	<u>Ошибка! Закладка не определена.</u> 46

Strategia de Comunicare

- Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020 -

1. Introducere

Comunicarea este o componentă cheie în implementarea cu succes a programului ENI CBCⁱ din Bazinul Mării Negre (BMN) 2014-2020. Este important să se asigure că cei implicați, inclusiv alte părți interesate și publicul larg, sunt informați de sprijinul acordat de către UE și de rezultatele și impactul acestui sprijin. Este importantă, de asemenea, pentru informarea în permanență a actorilor externi și a celor interni și pentru asigurarea legăturii cu UE și cu alte organisme de sprijin ale inițiativelor din zona BMN. Totodată, este o componentă importantă în valorificarea rezultatelor.

În plus, informarea și comunicarea sunt necesare în cadrul diferitelor componente ale domeniului juridic care reglementează implementarea programelor ENI CBC.

Acest document descrie strategia de comunicare a programului ENI CBC 2014-2020 în bazinul Mării Negre (denumită în continuare Strategia de Comunicare BMN) și Planul Anual de Comunicare pentru primul an de implementare a programului, adică începând cu momentul în care programul este adoptat de către CE. Ambele vor fi anexate la POC cu un rezumat inclus în textul actului POC.

Pe lângă această introducere mai include:

- Cerințe legale
- Învățămintele deprimse
- Obiective generale și specifice
- Abordare/metodologie
- Grupuri țintă
- Măsuri și instrumente de comunicare
- Valorificarea rezultatelor
- Organisme de implementare
- Cronologie de ansamblu și buget orientativ
- Monitorizare și Evaluare
- Planul de comunicare pentru primul an

2. Cerințe legale

Regulamentul de implementare ENI CBC (RI)ⁱⁱ stipulează că informațiile cu privire la strategia de comunicare pentru întreaga perioadă de programare, precum și un plan orientativ de informare și comunicare pentru primul an, ar trebui să fie incluse în Programul Operațional Comun (POC) (4,5 g RI). Informațiile privind implementarea planului anual de informare și comunicare ar trebui să fie incluse în raportul anual al

ⁱ Instrumentul european de vecinătate și cooperare transfrontalieră

ⁱⁱ Regulamentul de implementare al Comisiei (UE) nr 897/2014 din 18 august 2014 stabilește dispoziții specifice pentru implementarea programelor de cooperare transfrontaliere finanțate în cadrul Regulamentului (UE) nr 232/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a Instrumentului european de vecinătate

programului (RI 77.2e) pentru a fi prezentate până la 15 februarie, alături de un plan pentru anul următor (RI 79.4).

Principiile orientative, organismele responsabile, regulile de vizibilitate pentru informare și comunicare sunt, de asemenea, specificate și în alte componente ale cadrului juridic care reglementează dezvoltarea și implementarea ENI CBC, în special, referitor la comunicare, aceasta este orientată, adecvată și nediscriminatorieⁱⁱⁱ. Aceste cerințe și principii au fost luate în considerare la elaborarea acestei strategii.

3. Învățămintele Deprinse

Prin revizuirea multiplelor rapoarte de monitorizare și evaluare din timpul implementării programului ENPI CBC^{iv} în Bazinul Mării Negre 2007-2013 (denumit în continuare BMN 2007-2013), alături de contribuțiile delegațiilor naționale, au fost furnizate informații utile pentru dezvoltarea strategiei de comunicare, acestea includ:

- Rapoarte de Monitorizare orientată spre rezultate (MOR) ale CE pregătite în 2012 și 2013
- Evaluare intermediară a CE publicată în 2013
- Evaluări ale Planurilor Anuale de Comunicare efectuate pentru pregătirea planului pentru anul următor (2010-2014)
- Raportul final privind implicarea Țărilor Partenere realizat prin Proiectul UE de Consolidare a Capacității Regionale (ICCR) (2012)

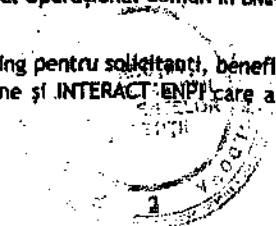
În timp ce multe dintre problemele și recomandările identificate au fost deja abordate în cadrul programului BMN 2007-2013 și în cadrul proiectării noului program, acestea au fost, de asemenea, luate în considerare și în elaborarea acestei strategii de comunicare și vor fi luate în considerare și pentru elaborarea Planurilor Anuale de Comunicare. Acestea includ:

- Să se pună un accent mai puternic pe comunicare pentru a promova sinergiile, a asigura complementaritatea și a evita suprapunerea nu numai cu alte programe și inițiative ale UE în regiune BMN, dar, de asemenea, și cu proiecte similare finanțate prin program
- Să se acorde atenție sporită diseminării rezultatelor proiectului, să se asigure informarea delegațiilor UE în TP și să le implice mai mult (pentru a crește vizibilitatea proiectelor și a rezultatelor proiectelor și pentru a asigura sinergii). Proiectele să fie promovate direct de către partenerii de proiect
- Să se optimizeze comunicarea internă între organele de management ale programului și cu proiectele selecționate.
- Să se ofere informații, sprijin, precum și sprijin în căutarea partenerilor, într-un mod mai accentuat, regiunilor cu legături mai puțin dezvoltate și unde participarea a fost scăzută.
- Să încurajeze noii parteneri să participe la program (să se folosească modalități care nu au fost întrebuințate în prezent pentru mediatizarea programului)
- Autoritățile naționale au jucat un rol important în diseminarea informațiilor pe parcursul cererilor de propuneri, oferind informații cu privire la normele naționale și sprijin privind vizibilitatea proiectelor, etc. Proiectele de susținere^v ale UE au oferit, de asemenea, un ajutor important la nivel de proiect și la nivel de program.

ⁱⁱⁱ Acestea includ Regulamentul Financiar, Normele de Aplicare ale Regulamentului Financiar, Regulamentul ENI, Regulamentul de Implementare ENI CBC, Documentul de Programare ENI CBC, Manualul de Vizibilitate UE și Programul Operațional Comun în BMN

^{iv} Instrumentul european de vecinătate și parteneriat și cooperare transfrontalieră

^v Inițiativa de Consolidare a Capacității Regionale care a organizat sesiuni de informare și de training pentru solicitanți, beneficiari și parteneri, a acordat sprijin pentru căutarea de parteneri și a susținut module de training on-line și INTERACT ENPI care a oferit sesiuni de instruire și informare pentru structurile de gestionare a programelor

Un sondaj pentru partenerii principali și pentru alți parteneri din cadrul programului BMN 2007-2013 (realizat în iunie 2014), a furnizat, de asemenea, informații utile, incluzând:

- Sursa de informare cel mai des consultată de Beneficiari și Parteneri (B&P) în timpul cererilor de propuneri și de-a lungul implementării proiectului a fost site-ul oficial al programului. În Țările Partenere, a doua cea mai utilizată sursă a fost reprezentată de contactul direct cu autoritățile naționale și, pentru implementarea proiectului, cu Autoritatea Comună de Gestionare (ACG)/Secretariatul Tehnic Comun (STC). În Statele Membre și Turcia au fost Autoritățile Naționale și ACM/STC. Sprijinul on-line, modulele de training on-line, s-au dovedit și ele utile în toate țările.
- Cele mai eficiente instrumente de informare din timpul cererilor de propuneri au fost site-ul programului, urmat de sesiunile de informare și secțiunea de întrebări și răspunsuri a site-ului programului. Atelierele tehnice, un site îmbunătățit al programului și sesiuni de formare la nivel național privind regulile programului au fost calificate drept cele mai eficiente mijloace de sprijin pentru cererile de propuneri viitoare.
- Cele mai eficiente instrumente pentru a îmbunătăți comunicarea între beneficiari și parteneri și structurile programului au fost reprezentate de pregătirea pentru implementarea proiectului, orientările privind normele naționale, îmbunătățirea site-ului programului și a instrumentelor de raportare on-line.

4. Obiective

Pentru implementarea cu succes a programului, comunicarea trebuie să fie diferențiată în funcție de nevoile de informare ale diferitelor grupuri țintă și a scopului comunicării. Strategia de comunicare va trebui să se adreseze informării interne și nevoilor de comunicare ale actorilor implicați în implementarea programului, cum ar fi beneficiarii și partenerii și autoritățile naționale (AN). Acesta ar trebui să abordeze, de asemenea, nevoia de informare și comunicare externe a celor care beneficiază de implementarea programelor, inclusiv, de exemplu, publicul larg, potențialii solicitanți și partenerii, și organismele de implementare a inițiativelor în zona BMN.

a. Obiectiv General

Obiectivul general al Strategiei de Comunicare BMN este acela de a facilita realizarea obiectivelor programului printr-o comunicare eficientă pentru a îmbunătăți participarea, a ajuta la implementarea cu succes, a asigura transparența și a crește gradul de conștientizare a programului, a Uniunii Europene și a sprijinului național.

Obiectivele specifice pentru fiecare nivel de comunicare sunt prezentate mai jos.

b. Obiective Specifice

Externe:

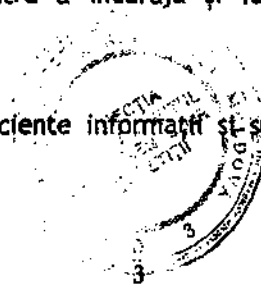
- Informarea publicului larg și a beneficiarilor finali de rolul jucat de UE în cadrul ENI CBC, de cofinanțarea națională și de beneficiile pe care le aduce aceasta, pentru a consolida imaginea pozitivă a UE și a statelor participante și pentru a asigura transparența în utilizarea fondurilor publice
- Creșterea gradului de conștientizare a programului în rândul potențialilor solicitanți și parteneri și asigurarea accesului larg și transparent la informațiile necesare pentru a încuraja și facilita participarea

Interne:

- Asigurarea că cei implicați în implementarea programului primesc suficiente informații și sprijin pentru a-și putea îndeplini în mod corespunzător rolurile

Strategia de Comunicare

- Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020 -

- Facilitarea și încurajarea înmulțirii de parteneriate CT și de rețele puternice și dezvoltarea pe baza parteneriatelor și rețelelor existente
- Furnizarea partenerilor principali și a partenerilor de proiect a informațiilor de care au nevoie pentru a putea implementa proiecte, cu succes și în mod eficace, în conformitate cu programul și cu normele naționale, incluzând diseminarea rezultatelor
- Facilitarea valorificării rezultatelor pentru a maximiza/multiplica impactul programului

5. Abordare/metodologie

În cadrul comun al obiectivelor generale și specifice, luând în considerare principiile orientative menționate în cadrul juridic și învățămintele deprinse, componentele cheie ale strategiei sunt acelea de a identifica pentru fiecare grup țintă:

- Scopul
- Măsurile și Instrumentele
- Organismul responsabil
- Calendarul orientativ

Metodologia și măsurile de abordare ale acestei strategii iau în considerare suprafața vastă a programului (834,722 km²) și populația numeroasă (în jur 76.4m) în raport cu bugetul programului (49m €, plus cel puțin 10% co-finanțare), prin urmare, și resursele disponibile pentru comunicare. Se bazează pe nivelul ridicat de vizibilitate și pe inițiativele puse în aplicare din timpul programului BMN 2007-2013.

O componentă importantă a strategiei de comunicare externă se bazează pe comunicarea dintre proiect și partenerii de proiect, beneficiarii direcți și finali și comunitate în general. Detaliile de comunicare la nivel de proiect vor fi stabilite în planurile de comunicare ale proiectului, estimate să fie prevăzute în Ghidul Solicitanților dezvoltat pentru cererile de propuneri, precum și în contractele de proiect. Detaliile privind implementarea strategiei, mesajele cheie și calendarul preconizat vor fi exprimate în Planurile Anuale de Comunicare.

Principiile care stau la baza abordării le includ pe cele din cadrul legal ENI CBC și pe cele derivate din învățămintele deprinse. Acestea sunt:

- Acolo unde este posibil, comunicarea și informarea bine direcționate să folosească mijloace adecvate, luând în considerare elementele specifice țărilor participante.
- Comunicarea și informarea, care sunt non-discriminatorii și nu restricționează accesul solicitanților la procedura de selecție
- Comunicarea cu alte inițiative în curs de implementare din cadrul regiunii și între proiecte ale programului care abordează probleme similare sau lucrează în domenii similare pentru a realiza sinergii și pentru a evita duplicarea
- Extinderea cunoașterii, și a participării la program de către regiuni/grupuri țintă acolo unde participarea a fost scăzută până în prezent
- Atenție sporită la comunicarea internă
- O mai mare vizibilitate a rezultatelor/beneficiilor/impactului proiectului și programului pentru domeniul programului și pentru sustenabilitatea rezultatelor

6. Grupuri țintă și scopul comunicării

Activitățile de informare și comunicare vor fi direcționate în primul rând către grupurile țintă identificate în țările participante la program, în special, regiunile eligibile, deși este de așteptat ca activitățile mai extinse, cum ar fi site-ul, vor depăși zona vizată de program.

Grupurile vizate de strategia de comunicare și de scopul comunicării, sunt prezentate mai jos. Se presupune că grupurile vizate de strategia de comunicare internă vor beneficia, de asemenea, de activități din cadrul strategiei de comunicare externă. Cu toate acestea, deoarece acești actori interni sunt esențiali pentru implementarea programului, ar trebui să se ia măsuri suplimentare pentru a fi menține informați și pentru a le furniza informațiile și resursele necesare pentru îndeplinirea rolului acestora în mod corespunzător:

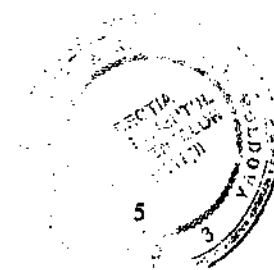
a. Comunicare externă

- **Publicul larg** din țările participante să cunoască programul și sprijinul/beneficiile aduse de către UE și țările participante
- **Beneficiarii finali** din regiunile eligibile, astfel încât aceștia să fie conștienți de serviciile/beneficiile aduse de program
- **Potențialii solicitanți și parteneri** din cadrul programului (parteneri principali și alți parteneri)^{vi}, cu accent pe acele regiuni unde participarea a fost mai scăzută în timpul programului BMN 2007-2013 pentru a încuraja participarea, a furniza informații cu privire la modul de participare și pentru a oferi sprijin în găsirea de parteneri
- **Organisme/asociații tutelare** care pot disemina informațiile mai departe membrilor lor, ca de exemplu, rețele, centre de informare, asociații guvernamentale locale, etc.
- **Alte organisme** din regiunea BMN care lucrează pentru încurajarea sinergiilor și pentru evitarea duplicărilor/suprapunerilor, inclusiv Organizația pentru Cooperare Economică la Marea Neagră (OCEMN), Comisia pentru protecția Mării Negre împotriva poluării (CMN - Comisia Mării Negre), Forumul Mării Negre pentru Dialog și Parteneriat (FMN), și Conferința Regiunilor Periferice Maritime din Europa (CRPM)
- **Alte programe de Cooperare Transfrontalieră(CBC)/interregionale/transnaționale UE** care sunt implementate în părți ale regiunii BMN pentru încurajarea sinergiilor și evitarea duplicărilor/suprapunerilor::
 - ENI CBC (2014-20): România-R.Moldova (Ro-R.Md), România-Ucraina (Ro-Ua), Ungaria-Slovacia-România-Ucraina (HSRU), Polonia-Belarus-Ucraina (PBU)
 - Cooperarea Teritorială Europeană (CTE) (2014-20): Grecia-Bulgaria (Gr-Bg), România-Bulgaria (Ro-Bg)
 - Instrument pentru Preaderare (IP) CT (2014-20): Bulgaria-Turcia (Bg-Tr)
 - Cooperare Teritorială în cadrul Parteneriat Estic (PE CT): Ucraina-R. Moldova (Ua-R.Md), Georgia-Armenia (Ge-Am)
 - Transnațional (2014-20): Dunărea (Bulgaria, România, Moldova, câteva regiuni în Ucraina), zona Balcanilor și a Mediteranei (Bulgaria, Grecia)
 - Interregional (2014-20): Interreg Europa (Bulgaria, Grecia, România)
- **Alți donatori internaționali** care lucrează în zona BMN, inclusiv Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), Întreprinderea Federală Germană pentru Cooperare Internațională (GIZ), Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (ASUDI) și Fondul Global de Mediu (GEF)

b. Comunicare internă

- **Structurile de Gestionare a Programelor:** Comitetul Comun de Monitorizare (CCM), Autoritatea de Audit (AA), Autoritățile Naționale (AN), Puncte de Contact pentru Control (PCC), Comitetul de Selecție (CS), Secretariatul Tehnic Comun (STC)

^{vi} Identificați în strategia de program din cadrul fiecărei priorități

- **Organismele UE:** Comisia Europeană, Direcția Generală pentru Negocieri de Extindere și de Vecinătate (DG NEV) - Unitatea C2 (responsabilă pentru programele ENI CBC) și delegațiile UE în țările partenere (SEAE - Serviciul European de Acțiune Externă)^{vi}
- **Alte organisme naționale din țările participante** necesare pentru facilitarea implementării în bune condiții a programului și pentru valorificarea rezultatelor
- **Factorii de decizie din țările participante** pentru a asigura informarea și pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la beneficiile programului astfel încât să se încurajeze sprijinirea lor în continuare
- **Partenerii principali ai proiectului și alți parteneri** pentru a asigura informarea cu privire la cerințele, modificările cerințelor, sprijinul disponibil și legătura cu vizibilitatea
- **Operatorii Proiectului** pentru asigurarea unei bune înțelegeri a ENI CBC și a activităților prestate

7. Măsurile și instrumentele de comunicare

Măsurile și instrumentele de comunicare sunt împărțite în trei categorii principale, promovare, informare și training. Acestea sunt descrise mai jos, împreună cu scopul măsurii, grupul/e vizate și organismul responsabil pentru implementare. Detalii în privința mesajelor-cheie și a calendarului preconizat vor fi acordate în planurile anuale de comunicare. După text există un tabel rezumativ.

a. Promovare

i). Identitatea vizuală a programului (vizibilitate)

O identitate vizuală clară a programului este importantă pentru facilitarea și consolidarea identificării programului, Uniunii Europene și a țărilor participante de către grupurile țintă ale programului. Componentele cheie ale acesteia sunt sigla și motto-ul programului, adică o frază scurtă care rezumă scopul programului. Identitatea vizuală curentă a programului va fi menținută pentru a asigura coerența cu programul BMN 2007-2013, bazându-se pe identitatea construită în perioada precedentă. Identitatea vizuală se va conforma directivelor de vizibilitate UE cerute în cadrul Regulamentului de Implementare ENI CBC (79,3), inclusiv prin utilizarea siglei UE. Vizibilitatea va evidenția, de asemenea, țările participante și va ține cont de sprijinul de cofinanțare.

Identitatea vizuală va fi folosită prin intermediul tuturor instrumentelor de comunicare ale programului, materiale vizuale și tipărite. Se va impune utilizarea acesteia și în cazul proiectelor finanțate în cadrul programului.

Instrucțiuni ale modului de utilizare a identității vizuale vor fi incluse în Ghidul Solicitanților dezvoltat pentru cererile de propuneri, precum și în contractele de proiect. Manualul de vizibilitate pentru programul BMN 2007-2013 va fi revizuit și actualizat în funcție de necesități pentru utilizarea sa la nivel de proiect și de program

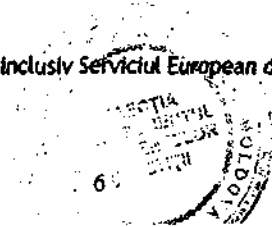
Scop: Toate grupurile țintă externe

Organisme de implementare: STC/AG/AN/PP&P

ii) Materiale promoționale

Materialele promoționale ale programului sunt un mod foarte eficient de a crește gradul de conștientizare și identificare ale programului. Tinde să se creeze un efect de multiplicare atunci când sunt distribuite și, dacă sunt alese bine, ele sunt păstrate și folosite de către beneficiari, crescând astfel vizibilitatea programului în

^{vi} Se presupune că CE se va asigura că și alte organisme relevante ale UE sunt informate în permanență, inclusiv Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE), Direcția Generală Regio și Direcția Generală de Mediu

mod continuu. Materialele promoționale practice și interesante pot crea o impresie favorabilă despre program și îi pot face pe destinatari mai receptivi la activitățile programului.

Materialele promotionale vor fi difuzate în cadrul sesiunilor de informare și de training ale programului și la conferințele programului (și în cadrul altor evenimente sau prin alte metode considerate adecvate). Acestea vor fi, de asemenea, distribuite Autorităților Naționale pentru utilizarea acestora la nivel național. În plus, se presupune că partenerii principali și partenerii de proiect își vor crea propriile lor materiale promoționale, în conformitate cu orientările de vizibilitate ale programului.

Scop: Potențiali solicitanți și parteneri, parteneri principali și alți parteneri, organisme de gestionare a programelor, alte programe ale UE și sponsori internaționali și organisme care lucrează în BMN, factori de decizie din țările participante, beneficiari finali din regiunile eligibile

Organisme de implementare: STC/AG/AN

iii) Mass Media

Utilizarea mass-mediei pentru a ajunge la un public larg cu scopul promovării programului și rezultatelor acestuia este o parte importantă a strategiei de comunicare. Mass-media va fi utilizată pentru creșterea gradului de conștientizare a programului și pentru difuzarea de informații privind disponibilitatea asistenței financiare și cum se poate accesa aceasta. În timpul implementării proiectului, accentul se va pune pe promovarea rezultatelor proiectului și a beneficiilor aduse de program.

Reprezentanții Media vor fi informați cu privire la, și invitați la, evenimente ample ale programului, cum ar fi conferințele de lansare și de închidere a programului și vor fi informați cu privire la lansări de cereri de propuneri și alte etape importante ale programului. În fiecare situație, se vor distribui materiale ale programului, iar jurnaliștii vor fi direcționați către site-ul programului pentru informații suplimentare.

În timpul implementării programului BMN 2007-2013, utilizarea rețelelor sociale s-a dovedit a fi un alt instrument eficient de comunicare atât pentru program cât și pentru proiecte. Rețelele sociale se adresează celor implicați în program și în implementarea proiectului, dar, de asemenea, și publicului larg și beneficiarilor finali. În această perioadă Facebook a fost cea mai utilizată rețea socială pentru implementarea programului 2014-2020. AG/STC poate investiga gradul de utilizare al altor rețele sociale pentru a spori atât vizibilitatea programului cât și difuzarea informațiilor către toate grupurile țintă. Facebook ar putea fi folosită pentru a difuza știri despre evoluția programului, realizări în proiectele finanțate în cadrul programului și alte informații utile.

Scop: Toate grupurile țintă, dar în special, potențialii solicitanți și parteneri, beneficiarii finali din regiunile eligibile, organismele de gestionare a programelor

Organisme de implementare: STC/AG/AN

iv) Evenimente de promovare

Evenimentele de promovare sunt o modalitate de a expune programul și rezultatele acestuia. Ele reprezintă un eveniment de actualitate, oferind astfel oportunitatea ca informațiile să fie difuzate către un public mai larg, prin intermediul mass-mediei. În plus, evenimente de promovare oferă celor implicați în implementarea programului șansa de a împărtăși idei și informații cu privire la ceea ce fac pentru a atinge obiectivele programului. De asemenea, ele servesc și la informarea altor persoane care lucrează în domenii similare despre obiectivele și activitățile programului.

Se anticipează mai multe evenimente specifice programului, cum ar fi conferințele de lansare și de închidere, dar se pot stabili și alte evenimente în cadrul planurilor anuale de comunicare. Acolo unde este

posibil, AG/STC va facilita și va încuraja participarea la evenimentele de promovare organizate la nivel național sau de către alți sponsori/organizații.

Scop: Grupuri țintă interne, în special parteneri principali și alți parteneri ai proiectului și factori de decizie din țările participante (dar cu excepția Comitetului de Selecție și a Operatorilor). Grupurile țintă externe, în special potențialii solicitanți și parteneri, beneficiari finali și alte programe ale UE, sponsori internaționali și organisme care activează în regiunea BMN

Organisme de implementare: STC/AG/AN

b. Informare

i) Site-ul programului

Site-ul dedicat programului, www.blacksea-cbc.net, a fost identificat ca sursă cheie de informare de către partenerii principali și alți parteneri din timpul implementării programului BMN 2007-2013. Acesta este conceput pentru a fi principala sursă de informare pentru toate grupurile țintă, dar, în special, pentru potențialii solicitanți și parteneri și pentru partenerii principali și alți parteneri, publicul larg și beneficiarii finali. În timpul lansării programului, site-ul curent va fi revizuit, luând în considerare utilizarea/numărul de accesări a anumitor pagini și învățămintele deprinse de-a lungul desfășurării programului BMN 2007-2013. Site-ul curent al programului va fi extins pentru a include:

- Informații privind ENI CBC, inclusiv cadrul juridic și programul BMN și documente oficiale, etc.
- Informații detaliate privind cererile de propuneri, inclusiv Ghidul Solicitanților, alte documente necesare și sprijin sub formă de sesiuni de training/informare disponibile potențialilor solicitanți și parteneri
- Sprijin în găsirea de parteneri și construirea de parteneriate
- Liste cu proiectele selectate
- Informații și sprijin pentru implementarea proiectului și, eventual, suport on-line
- Știri, inclusiv știri despre proiect și evenimente viitoare
- Informare/comunicare privind rezultatele programelor și ale proiectelor și exemple de succes
- Informații privind organismele de management ale programului și contacte, după caz
- Informare și sprijin pentru gestionarea programului (AN, PCC, GdA)
- Orientare, exemple de bune practici, precum și link-uri către documente în limbile naționale după cum este nevoie, etc.
- Întrebări și Răspunsuri
- Informații privind activitățile organismelor de program
- Link-uri către Sistemul de Gestionare a Informațiilor al programului (MIS) (numai intern), site-uri ale AN din fiecare țară participantă, alte site-uri relevante, baza de date a proiectelor KEEP, etc.

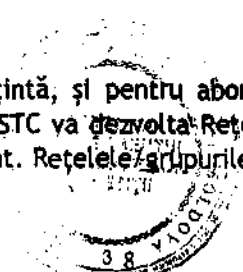
Site-ul programului va fi promovat la toate evenimentele programului, pe materialele/publicațiile programului și pe toate materialele promoționale ale programului (în funcție de spațiul disponibil pe element).

Grupuri Țintă: Toate grupurile țintă interne, în special partenerii principali și alți parteneri ai proiectului. Toate grupurile țintă externe, în special potențialii solicitanți și parteneri, publicul larg și beneficiarii finali

Organisme de implementare: STC/AG (alte persoane implicate în implementarea programului pot furniza materiale pentru site)

ii) Email Info Networks Rețele de Informare prin E-mail

Pentru a asigura un flux bun de informare și comunicare cu anumite grupuri țintă, și pentru abordarea multora dintre problemele identificate în secțiunea 3 *Învățăminte Deprinse*, AG/STC va dezvolta Rețele de Informare prin E-mail, bazându-se pe cele dezvoltate în cadrul programului existent. Rețelele/grupurile țintă

vor fi clarificate cu exactitate în cadrul planurilor de comunicare anuale și al procedurile de comunicare în care se va elabora conținutul și frecvența de comunicare cu aceste grupuri. Informațiile vor fi distribuite prin intermediul unei rețele specifice doar atunci când este cazul.

Posibilele Rețele de Informare prin E-mail ar putea include:

- Alte organisme care operează în regiunea BMN, inclusiv programe ENI CBC, programe transfrontaliere ale UE, organisme din BMN și sponsori internaționali. Scopul ar fi asigurarea informării acestor organisme cu privire la activitățile programului, pentru a identifica și a încuraja sinergiile și pentru a evita dubla finanțare a inițiativelor. Pentru a evita duplicarea activităților finanțate în cadrul altor programe ale UE s-ar putea stabili o relație mai strânsă cu Autoritățile de Gestionare ale unora dintre programele UE. În timpul procesului de selecție a proiectelor, AG BMN se poate consulta cu AG din alte programe ENI-CBC, IP-CBC și CTE, cu condiția să se asigure imparțialitatea și confidențialitatea.
- Potențialii solicitanți și parteneri, inclusiv organizații tutelare, pentru a le asigura informarea cu privire la cereri de propuneri, informații despre program și evenimente de sprijin, etc. Difuzarea de informații nu va fi limitată doar la aceste organisme și posibilitatea de a fi inclus în această rețea de informare prin e-mail va fi încurajată în mod activ, prin intermediul site-ului și la evenimentele programului. Implicarea organizațiilor tutelare va avea un efect multiplicator, deoarece acestea vor transmite informațiile, la rândul lor, și altor membri ai rețelelor lor.
- Partenerii principali și alți parteneri ai proiectului, pentru ca STC să furnizeze informațiile necesare pentru implementarea proiectului și astfel partenerii de proiect care lucrează în domenii similare să se poată informa reciproc în legătură cu activitățile și rezultatele proiectului.
- Autoritățile naționale, pentru a le menține informate cu privire la activitățile programului și pentru a le asista în furnizarea de sprijin la nivel național.

Grupuri țintă: Identificate mai sus

Organisme de implementare: STC

iii) Serviciu de asistență / Help Desk

Un "serviciu de asistență" virtual va funcționa în timpul cererilor pentru propuneri (respectând normele care reglementează furnizarea de informații în timpul cererilor). Serviciul de asistență va fi stabilit la nivel de program în cadrul STC (folosind o adresă de e-mail specifică), cât și la nivel local, prin AG (în funcție de normele naționale).

Serviciu de asistență va fi promovat la evenimentele și pe site-ul programului, și în publicațiile corespunzătoare.

Grupuri țintă: Potențialii solicitanți și parteneri

Organisme de implementare: AG/STC/AN

iv) Publicații

Se anticipează apariția unei serii de publicații (tipărite și electronice) cu scopul de a promova programul și realizările sale și de a oferi informații specifice. Tipul publicațiilor și conținutul acestora va fi detaliat în planurile anuale de comunicare. Publicațiile anticipate includ:

- Sunt planificate două tipuri de pliante informative. Unul ar fi un pliant cu informații generale despre program (obiective și priorități, regiuni eligibile, rezultate preconizate și buget). Celălalt pliant ar promova cereri specifice pentru propuneri și ar putea include obiectivul cererii, solicitanții eligibili, tipul de acțiuni care pot fi finanțate, termenele limită și de unde pot fi obținute informații suplimentare. Fiecare pliant ar fi scris într-un mod clar și concis, cu o grafică atractivă. Pliantele ar urma să fie distribuite la evenimente de promovare și în cadrul altor evenimente ale programului,

prin intermediul site-ului programului și prin Rețelele de Informare prin E-mail relevante. Acestea ar fi, de asemenea, trimise la AG pentru a fi distribuite între actorii locali. Diseminarea se va face electronic și/sau prin poștă, în funcție de resursele financiare disponibile.

- O broșură despre proiecte și fișe informative de proiect vor fi pregătite pentru a face publice proiectele programului și rezultatele preconizate. Acestea vor fi difuzate prin intermediul site-ului programului și a paginii de Facebook. Broșura va fi, de asemenea, tipărită și diseminată în această formă, așa cum s-a precizat anterior pentru pliante.
- AG/STC va informa periodic toate grupurile țintă referitor la știrile programului principal prin intermediul unui newsletter (buletin electronic), sau news flash (buletin de știri), de două ori pe an. Newsletter-ul, care va include contribuții din țările participante, va evidenția activități, realizări și rezultate din regiunile eligibile. Newsletter-ul va fi difuzat prin intermediul site-ului și a Rețelelor de Informare prin E-mail.

Grupuri țintă: Potențiali solicitanți și parteneri, publicul larg și beneficiari finali (pentru pliante). Newsletter-ul/news flash-ul, fișele informative de proiect și broșura despre proiecte sunt relevante pentru toate grupurile țintă.

Organisme de implementare: AG/STC/AN

v) Evenimente de informare și de promovare și relaționare (networking)

- Se preconizează cel puțin un eveniment de informare pentru potențiali solicitanți și parteneri din fiecare țară participantă pentru fiecare dintre cele două cereri de propuneri așteptate. Aceste evenimente se vor concentra pe furnizarea de informații privind programul, modul de participare la cererea de propuneri, și ce fel de sprijin este disponibil în timpul procesului de aplicare.
- Diferite forumuri partenere pentru potențiali solicitanți și parteneri sunt, de asemenea, așteptate să faciliteze găsirea de parteneri și construirea de parteneriate în cadrul fiecărei cereri de propuneri. Locațiile acestora se vor împărți între statele membre, Turcia și țările partenere.

Grupuri țintă: Potențiali solicitanți și parteneri,

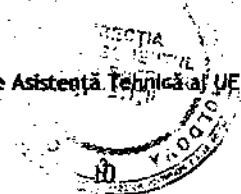
Organisme de implementare: STC/ AG/AN

c. Training (Instruire)

Diferite tipuri de evenimente de instruire vor avea loc pe parcursul implementării programului pentru diferite grupuri țintă. Aceste evenimente vor fi organizate de AG/STC, dar, datorită dimensiunii bugetului programului, se anticipează un sprijin din partea proiectului de suport ENI CBC de asistență tehnică (AT)^{viii} propus de UE. Evenimentele de instruire vor fi descrise în planurile anuale de comunicare. Evenimentele propuse și grupurile țintă includ:

- **Autoritățile programului și organele de management (AG, STC, AN, PCC, AA și GdA, și CS).** Evenimentele pentru aceste organisme ar fi reprezentate în preponderență de training-uri de implementare a programului, cu training specializat pentru diferitele grupuri, axate pe informații relevante pentru îndeplinirea rolurilor acestora.
- **Parteneri principali și alți parteneri.** După semnarea contractelor, AG/STC va organiza evenimente pentru partenerii principali și ceilalți parteneri, astfel încât aceștia să dobândească informațiile necesare pentru a implementa proiecte cu succes și în conformitate cu cadrul legal. În funcție de resursele programului se pot efectua și sesiuni de training de perfecționare.
- **Operatorii responsabili cu îndeplinirea verificării cheltuielilor în cadrul evidențelor proiectului vor primi informații și instruire cu privire la normele ENI CBC și la normele naționale relevante și la cerințele sarcinii.**

^{viii} Vezi secțiunea 11. Organisme de implementare pentru mai multe informații cu privire la proiectul de Asistență Tehnică al UE

Grupuri țintă: Indicate mai sus

Organisme de implementare: STC/AG/AN/PCC pentru instruirea operatorilor/AA pentru instruirea grupului de auditori (asistat de proiectul UE de Asistență Tehnică acolo unde este posibil)

d. Alte instrumente de comunicare

- Instrumentul cheie pentru comunicarea internă este Sistemul de Gestionare a Informațiilor (SGI) al programului. Se așteaptă ca SGI să fie un instrument complet care să acopere toate etapele ciclului de program.
- Se anticipează ca schimbul de date computerizate între AG și CE să se facă prin intermediul KEEP, o bază de date on-line care cuprinde proiecte de cooperare teritorială, parteneri de proiect și programe (www.territorialcooperation.eu/keep/) și care a fost operațional în perioada programului 2007-2013, pentru perioada 2014-2020 a programului dezvoltându-se un nou model KEEP. Pe lângă faptul că este un instrument prin care programele transmit date Comisiei Europene, Keep va permite și schimbul de date între programe.

Grupuri țintă: SGI: Toate grupurile țintă interne și posibil potențiali solicitanți și parteneri; KEEP: CE și alte programe ENI CBC

Organisme de implementare: STC/ AG/AN/

Măsurile și instrumentele de comunicare, împreună cu grupurile țintă și organismele responsabile sunt sintetizate în tabelul de mai jos

Tabelul 1: Rezumatul Grupurilor Țintă și al Măsurilor/Instrumentelor de Comunicare

Tipul de grup	Grup Țintă	Instrumente Principale de Comunicare	Organisme de Implementare
Extern	Publicul larg	Identificarea programului Mass media Rețele sociale etc.	STC/AG/AN/PCC
	Beneficiari finali	Identificarea programului Mass media Rețele sociale etc.	STC/AG/AN/PCC
	Organizații Parteneri	Identificarea Programului Mass media Rețele sociale etc. Evenimente de promovare Publicații	STC/AG/AN/PCC
	Alte programe Instruitori Organisme BAN Sponsor International BAN	Rețele de Informare prin E-mail Publicații Evenimente de Promovare	STC/AG/AN/PCC

9. Organisme de implementare

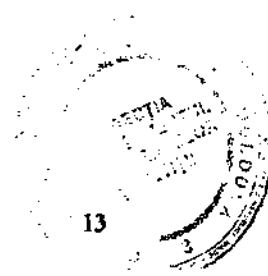
Regulamentul de Implementare ENI CBC stipulează că AG și partenerii principali și partenerii proiectului sunt responsabili pentru asigurarea vizibilității corespunzătoare contribuției UE la programele de cooperare transfrontalieră ENI (Art. 79.1-2).

Strategia de Comunicare a BMN va fi implementată prin intermediul planurilor anuale de comunicare. Responsabilitatea generală pentru gestionarea și implementarea planurilor anuale de comunicare revine **Autorității de Gestionare** (RI art. 26.2f), asistată de către **Secretariatul Tehnic Comun** (art RI. 27,3), care va fi principalul organism de implementare. Detaliile privind împărțirea responsabilității între cele două organisme pentru acțiuni specifice vor fi prezentate în planurile anuale de comunicare.

AG poate primi asistență de la AN din fiecare țară participantă, aceasta fiind în general responsabilă pentru sprijinirea AG în implementarea programului în țara lor. Activitățile concrete vor fi stabilite de fiecare AN în parte, dar ar putea include:

- Furnizarea de informații privind programul, cererile de propuneri, proiecte și parteneri de proiect, în cadrul site-urilor lor, precum și alte materiale relevante, în limba națională, acolo unde este posibil
- Facilitarea fluxului de informații către potențialii solicitanți și parteneri și sprijinirea sesiunilor de instruire/informare organizate în țările lor, atât pentru potențialii solicitanți și parteneri cât și pentru partenerii principali și alți parteneri
- Sprijinirea și facilitarea căutării de parteneri de către potențialii solicitanți și parteneri din interiorul și din afara țării, și anume asistarea celor din interiorul țării în căutarea de parteneri din afara țării și vice versa (respectând în același timp principiile de transparență și imparțialitate).
- Asistarea la identificarea organismelor competente care să fie incluse în bazele de date de contacte pentru Rețelele de Informare prin E-mail
- Difuzarea publicațiilor și a materialelor promoționale ale programului, precum și contribuția la știrile despre program
- Sprijinirea exploatării rezultatelor prin informarea factorilor de decizie relevanți la nivel național și regional în privința rezultatelor proiectului

În timpul implementării programelor BMN 2007-2013, proiectele de asistență tehnică ale UE (AT) au furnizat sprijin pentru sesiunile de informare și de training pentru organismele de management ale programului și potențialii solicitanți, parteneri principali și parteneri. CE a indicat că va exista un proiect de AT al UE pentru programele din 2014-2020 și se anticipează că anumite sesiuni de informare și de training vor fi realizate de către acest proiect de sprijin (mai multe detalii despre acestea vor fi prezentate în planurile anuale de comunicare).

10. Buget orientativ

Pentru implementarea strategiei de comunicare, resursele necesare vor fi alocate din bugetul programului de asistență tehnică după cum este prezentat în tabelul de mai jos. Posibilele modificări ale sumelor vor fi evaluate pe parcursul implementării programului atunci când se vor pregăti Planurile Anuale de Comunicare.

Tabelul 2: Buget orientativ în funcție de anul implementării

Instrumente de comunicare	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Materiale promotionale		5,000		8,000		5,000		3,000		
Evenimente de promovare / Conferințe		50,000								50,000
Sesiuni de informare pentru potențiali solicitanți și parteneri		30,000		30,000						
Dezvoltarea și întreținerea site-ului (2015-2023)		1,500	11,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500
Publicații		5,000	2,000	5,000	2,000	5,000	2,000	2,000	2,000	2,000
Sesiuni de training cu privire la gestionarea programului*										
Sesiuni de training pentru parteneri principali, parteneri și operatori				10,000	10,000	10,000				
Subtotal		91,500	13,500	51,500	13,500	17,500	3,500	8,500	3,500	53,500
Total Strategie de Comunicare						240,500				

* Se anticipează primirea de sprijin din partea proiectului de suport de Asistență Tehnică (AT) ENI CBC propus de UE

Strategia de Comunicare

- Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020 -

11. Rezultate Preconizate

Rezultatele preconizate ale strategiei de comunicare sunt enunțate mai jos:

1. Publicul larg și beneficiarii finali sunt informați cu privire la asistența oferită de către program, țările participante și UE
2. Potențialii solicitanți și parteneri sunt informați cu privire la program și la depunerea de cereri de subvenționare conforme
3. Organismele de gestionare a programului și partenerii principali și partenerii de proiect beneficiază de suficiente sesiuni de training și de informare pentru a-și putea îndeplini rolurile
4. Partenerii principali și ceilalți parteneri primesc suficiente informații și sprijin pentru a putea obține rezultatele scontate în conformitate cu cadrul legal ENI CBC
5. Factorii cheie de decizie la nivel național și regional sunt informați cu privire la rezultatele relevante ale proiectului și sunt încurajați să caute modalități de a include aceste rezultate în politicile și activitățile lor

12. Monitorizare și Evaluare

Strategia de comunicare a programului va fi implementată prin intermediul planurilor de comunicare și de informare anuale. AG, împreună cu STC, vor fi responsabile cu monitorizarea implementării planurilor anuale de comunicare. Aceste planuri trebuie examinate și aprobate de Comitetul Comun de Monitorizare (RI Art. 24.3).

Informații cu privire la progresele înregistrate în implementarea planurilor de comunicare anuale, la măsurile de informare și de publicitate desfășurate, precum și la mijloacele de comunicare utilizate vor fi incluse în raportul anual al programului (RI 77.2e) pentru a fi prezentate CE până la 15 februarie, împreună cu un plan pentru anul următor (IR 79.4).

Fiecare plan anual va începe cu o evaluare a implementării planului anterior. Acest lucru va implica:

- O revizuire a realizărilor concrete, în comparație cu cele planificate
- Explicații pentru orice fel de modificări ale planificării
- O actualizare a indicatorilor comparați cu indicatorii țintă
- O evaluare a măsurilor utilizate și cu recomandări de modificări, dacă este necesar
- O evaluare a progresului în scopul atingerii obiectivelor strategiei de comunicare după cum rezultă din obiectivele specifice pentru fiecare plan

Monitorizarea planurilor anuale va fi efectuată prin intermediul indicatorilor de realizare și de performanță prezentați mai jos.

a. Indicatori de realizare

Indicatorii de realizare pot fi considerați ca indicatori de "expunere", care arată în ce măsură publicul țintă primește informații cheie despre program și de câte ori a fost expusă informația. Indicatorii de realizare sunt indicatori cantitativi raportându-se la fiecare dintre măsurile strategiei de comunicare așa cum este reprezentat în tabelul 3 de mai jos. Valorile țintă pentru indicatorii de realizare vor fi stabilite anual.

Tabelul 3: Indicatorii de realizare și sursa de verificare

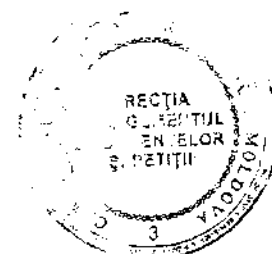
Măsură	Ind Nr	Indicator	Sursa de verificare
Promovare			
Materiale Promotionale	01	Număr de produse distribuite	Rapoarte anuale ale programului
Evenimente de Promovare	02	Nr de participanți la evenimentele de promovare ale programului	Liste de participanți / Rapoarte anuale ale programului
Informare			
Site	04	Numărul de accesări a site-ului actualizat	Site
Publicații	06	Numărul de publicații ale programului distribuite	Rapoarte anuale ale programului
Sesiuni de Informare	07	Numărul de evenimente ale programului	Rapoarte anuale ale programului / Liste de participanți
	08	Numărul de participanți	
Training			
Training și alte evenimente	09	Numărul de evenimente ale programului	Rapoarte anuale ale programului / Liste de participanți
	010	Numărul de participanți	

b. Indicatori de performanță

Evaluarea strategiei de comunicare se va face prin intermediul chestionarelor de date calitative furnizate participanților după fiecare eveniment.

Indicatorii de performanță pentru a evalua satisfacția participanților la evenimentele planificate sunt prezentate în tabelul 4 de mai jos.

Ind Nr	Indicator de performanță	Sursa de verificare
R1	Nivelul de satisfacție al partenerilor principali și al partenerilor exprimat prin evaluări în urma training-urilor și al altor evenimente (% mulțumiri sau foarte mulțumiri)	Rapoarte ale evenimentului
R2	Nivelul de satisfacție al potențialilor solicitanți și al partenerilor exprimat prin evaluări în urma evenimentelor de informare (% mulțumiri sau foarte mulțumiri)	Rapoarte ale evenimentului
R3	Nivelul de satisfacție al organismelor de gestionare a programului exprimat prin evaluări în urma evenimentelor de training (% mulțumiri sau foarte mulțumiri)	Rapoarte ale evenimentului

ANEXA 4b

**Plan Anual de Comunicare -
Programul ENI CBC Bazinul Mării
Negre 2014-2020 -**

Proiect final 30 iunie 2015

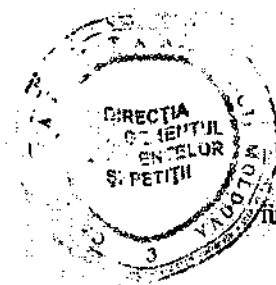
Acronime

Acronim	Descriere
AA	Autoritatea de Audit
AG	Autoritatea de Gestionare
AN	Autoritatea Națională
AT	Asistență Tehnică
BMN	Bazinul Mării Negre
CB	Cooperare Transfrontalieră - Cross Border Cooperation
CM	Comitet Comun de Monitorizare
CE	Comisia Europeană (
DN	Direcția Generală pentru Negocieri de Extindere și de Vecinătate
ENI	Instrumentul European de Vecinătate (2014-2020) - European Neighbourhood Instrument
GA	Grup de Auditori
KEP	Bază de Date On-line de Cooperare Teritorială/proiecte CBC
PC	Punct de Contact pentru Control
PO	Program Operațional Comun
Q&A	Întrebări și Răspunsuri
RI	Regulamentul de Implementare al Comisiei(UE) Nr. 897/2014 (pentru ENI CBC)
SG	Sistemul de Gestionare a Informațiilor
STC	Secretariat Tehnic Comun
UE	Uniunea Europeană

Cuprins

Plan de Comunicare Anual	1
1. Introducere	1
2. Context și Obiective	1
3. Grupuri Țintă	Ошибка! Закладка не определена.
a. Comunicare externă	2
b. Comunicare internă	2
4. Activități de comunicare	Ошибка! Закладка не определена.
5. Resurse Umane	Ошибка! Закладка не определена.
6. Monitorizare și Evaluare	9

Plan Anual de Comunicare - Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020 -

1. Introducere

Strategia de comunicare a programului ENI CBC 2014-2020 în bazinul Mării Negre (BMN) este implementată prin intermediul planurilor anuale de Informare și comunicare (denumite în continuare Planul de Comunicare Anual).

Informații cu privire la progresele înregistrate în implementarea planurilor de comunicare anuale, la măsurile de informare și publicitate desfășurate, precum și la mijloacele de comunicare utilizate vor fi incluse în raportul anual al programului (RI 77.2e) pentru a fi prezentat Comisiei Europene (CE) până la 15 februarie alături de un plan pentru anul următor (RI 79,4).

Acest document prezintă Planul de Comunicare Anual pentru 2016 care urmărește abordarea și măsurile enunțate în Strategia de Comunicare BMN. Planul include:

- Obiective pentru 2016
- Publicul Țintă
- Măsuri, calendarul orientativ, organismele și bugetul de implementare
- Resursele umane necesare
- Monitorizare și Evaluare

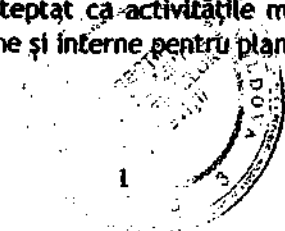
2. Context și Obiective

Programul Operațional Comun (POC), depus în luna iunie 2015 se preconizează să fie adoptat de către CE până în decembrie 2015. Deși costurile de pregătire, inclusiv cele pentru prima cerere de propuneri de proiecte sunt eligibile din momentul depunerii POC la CE, se anticipează ca activitățile programului din a doua jumătate a anului 2015 să se axeze pe înființarea de structuri de gestionare și pe procesul de desemnare a Autorității de Gestionare (AG). Se prevede finalizarea desemnării AG în prima jumătate a anului 2016 pentru a permite lansarea primei cereri de propuneri în a doua jumătate a anului 2016. Prin urmare, Planul de Comunicare Anual 2016 se va concentra pe următoarele obiective:

- Creșterea nivelului de conștientizare față de noul program de cooperare transfrontalieră BMN ENI 2014-2020 astfel încât oamenii să cunoască programul și sprijinul acordat de UE și țările participante.
- Furnizarea de informații și sprijin pentru a asista la găsirea și construirea de parteneriate, pentru a încuraja participarea extinsă la prima cerere de propuneri, pentru a facilita solicitările care respectă cerințele și pentru a garanta că cei implicați în implementarea programului sunt în măsură să își îndeplinească în mod corespunzător rolurile

3. Grupuri țintă

Activitățile de informare și comunicare vor fi direcționate în primul rând către grupurile țintă identificate din țările participante la program, în special, din regiunile eligibile, deși este de așteptat ca activitățile mai extinse, cum ar fi site-ul, vor depăși zona vizată de program. Grupurile țintă externe și interne pentru planul de comunicare anual 2016 includ:

a. Comunicare externă

- Publicul larg din țările participante
- Potențialii solicitanți și parteneri și organisme/asociații tutelare din zonele programului, cu accent pe acele regiuni în care participarea a fost mai scăzută în timpul programului BMN 2007-2013,
- Alte organisme care activează în regiunea BMN, inclusiv alte programe interregionale/transnaționale/de cooperare transfrontalieră ale UE implementate în unele părți ale regiunii BMN și alți sponsori internaționali care activează în zona BMN

b. Comunicare internă

- Structuri ale programului: Autoritatea de Gestionare (AG), Secretariatul Tehnic Comun (STC), Autoritățile Naționale (AN), Puncte de Contact pentru Control (PCC), Autoritatea de Audit (AA) și Grupul de Auditori (GdA)
- Organisme UE: CE - Direcția Generală pentru Negocieri de Extindere și de Vecinătate (DG NEV) - Unitatea C2 (responsabilă cu programele de cooperare transfrontalieră ENI), delegațiile UE în țările partenere¹

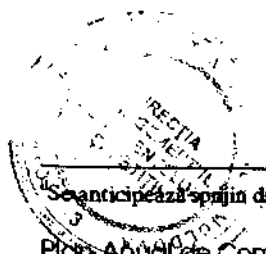
4. Activități de comunicare

Activități propuse, grupuri țintă, organismul competent, perioada de implementare și bugetul orientativ sunt prezentate în tabelul de mai jos.

¹ Se presupune că CE va asigura informarea organismelor relevante ale UE, inclusiv Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE), DG Regio și DG Mediu (urmează a fi confirmat de către CE)

Tabelul 1: Descrierea acțiunilor de comunicare care urmează să fie implementate în 2016

Nr	Activitate	Grup țintă	Organism resp.	Perioadă de implementare	Buget
1	Training pentru structurile de gestionare a programului Se vor efectua sesiuni de training pentru organismele de gestionare a programului, astfel încât acestea să fie în măsură să îndeplinească sarcinile specifice. Aceste sesiuni vor fi organizate de AG/STC și vor coincide cu alte evenimente ale programului în cazurile în care este posibil.	AG, STC, CC, AG-eda	AG/STC	Trimestrul 1 Trimestrul 2	n/a
2	Actualizarea identității vizuale a programului Identitatea vizuală pentru programul actual, 2007-2013, va fi actualizată pentru noul program 2014-2020, cât mai curând posibil după adoptarea programului. Aceasta va include numele programului și motto-ul. Noua identitate vizuală va evidenția, de asemenea, țările participante și va ține cont de sprijinul de cofinanțare. Identitatea vizuală actualizată va fi folosită și pentru producerea instrumentelor de comunicare în 2016. Manualul de vizibilitate pentru programul ENI 2007-2013 va fi revizuit și actualizat în funcție de necesități pentru a fi utilizat la nivel de proiect și de program.	Toate grupurile țintă interne și externe	STC/AG	Trimestrul 1	n/a

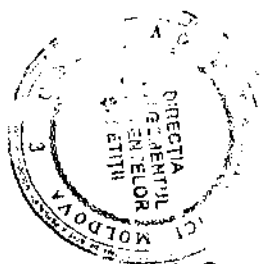
Se anticipează sprijin din partea proiectului de suport preconizat de asistență tehnică (AT) ENI CBC al UE, plus resursele proprii ale AG (loc etc.)

Nr	Activitate	Grup țintă	Organism resp	Perioadă de implementare	Buget
3	Actualizarea site-ului programului Site-ul specific programului www.blacksea.chr.net va fi revizuit în 2016, înainte de cererea de propuneri, va fi extins pentru a include informații cu privire la programul 2014-2020. Actualizările din 2016 sunt prevăzute să includă: - Informații privind ENI CBC, programul BMN 2014-2020 și documente oficiale relevante; - Informații detaliate cu privire la prima cerere de propuneri și la toate documentele necesare, inclusiv Ghidul Solicitanților, precum și sprijinul sub formă de training/informare disponibil potențialilor solicitanți și parteneri; - Sprijinul găsită de parteneri și parteneriate; - Informații privind organismele de gestionare ale programului și contacte, după caz; - Informare și sprijin pentru gestionarea programului (AN, CCP, GdA); - Q&A (Întrebări și Răspunsuri) Actualizat; - Link-uri către site-urile AN din fiecare țară participantă, alte site-uri relevante, baza de date KEEP a proiecte, etc. (după relevanță); Site-ul programului s-a dovedit a fi principala sursă de informare pentru potențialii solicitanți și parteneri și va fi promovat la toate evenimentele programului, pe materialele/publicațiile programului și pe toate materialele promoționale ale programului (în funcție de spațiul disponibil pe elemente ce vor avea loc/vor fi produse în 2016).	Toate grupurile țintă interne și externe	STC/AG	În mod continuu	1,500
4	Actualizarea paginii de Facebook a programului Pagina de Facebook a programului BMN 2007-2013 va fi, de asemenea, revizuită în 2016, înainte de lansarea primei cereri de propuneri de proiecte și fie va fi actualizată, fie se va crea o nouă pagină dedicată programului BMN 2014-2020. Pagina de Facebook va oferi informații cu privire la noua etapă și la prima cerere de propuneri de proiecte.	Toate grupurile țintă interne și externe	STC/AG	În mod continuu	n/a

Nr	Activitate	Grup țintă	Organism resp	Perioadă de implementare	Buget
5	Dezvoltarea și difuzarea de materiale promoționale Se vor pregăti și difuza materiale promoționale relevante pentru lansarea programului BMN 2014-2020 și pentru prima cerere de propuneri de proiecte. Se preconizează ca acestea să includă dosare (1000), pliori (1000), caiete (500), bannere roll-up (2) și un banner. Materialele promoționale vor fi difuzate la conferința de lansare a programului și la sesiunile de training și de informare. Se vor distribui, de asemenea, și Autorității Naționale pentru utilizarea lor la nivel național.	Toate grupurile țintă externe; Grupuri țintă interne - structuri de gestionare a programului; factorii de decizie din țările participante	STC/AG	Trimestrul 1	5.000
6	Pregătirea unui pliant cu privire la programul ENI CBC Se va elabora un pliant pentru a oferi informații cu privire la programul BMN 2014-2020, inclusiv la obiective și priorități, regiuni eligibile, rezultate preconizate și fondurile disponibile pentru fiecare prioritate. Pliantul va avea un text clar și concis, cu o grafică atractivă. Se vor produce și se vor difuza 4500 de exemplare tipărite în cadrul conferinței de lansare a programului și a sesiunilor de informare, alături de copii electronice ale acestora distribuite prin intermediul site-ului programului și prin Rețelele de Informare prin e-mail relevante. Acestea vor fi, de asemenea, trimise către AN pentru a fi distribuite către actorii locali. Diseminarea se va face electronic și/sau prin poșta, în funcție de resursele financiare disponibile.	Toate grupurile țintă interne și externe	STC/AG/AN	Trimestrul 2	2500
7	Pregătirea unui pliant pentru prima cerere de propuneri de proiecte Se va elabora un alt pliant cu privire la prima cerere de propuneri de proiecte. Acesta va oferi informații despre obiectivul cererii, solicitanți eligibili, tipurile de acțiuni care pot fi finanțate, valoarea finanțării și termenele limită. Va include, de asemenea, informații referitoare la bugetul maxim și minim pentru proiecte și durata prevăzută. Se preconizează realizarea a 2700 de exemplare tipărite. Difuzarea pliantului privind cererea de propuneri va fi accesibilă și cea pentru pliantul programului.	Potențialii solicitanți și partenerii/organizații tutelare UE și alte organisme care activează în zona BMN	STC/AG	Trimestrul 2	2500

Nr	Activitate	Grup țintă	Organism resp	Perioadă de implementare	Buget
8	Actualizarea bazei de date a programului pentru Rețelele de Informare prin E-mail. Înainte de difuzarea informațiilor privind programul BMN 2014-2020, baza de date a programului actual va fi curățată și actualizată. Actualizarea va implica adăugarea organizațiilor necesare care nu sunt deja incluse, cum ar fi structurile relevante de gestionare a programului, alte organisme care operează în regiunea BMN și organisme naționale competente.	Potențialii parteneri principali și parteneri, organizații tutelare, factori de decizie la nivel național, alte organisme care activează în zona de program BMN.	STC/AG/AN	Trimestrul 2	50.000
9	Organizarea conferinței de lansare a programului. Programul BMN 2014-2020 va fi lansat printr-o conferință ce va avea loc în același timp cu lansarea primei cereri de propuneri (preconizată în a doua jumătate a anului 2016). Participanții preliminar vor include factori cheie de decizie din țările participante, reprezentanți ai AN, PCC, alte programe ale UE, organizații internaționale relevante, potențiali solicitanți și parteneri și parteneri principali și parteneri din programul actual. Conferința va fi un eveniment de o zi organizată eventual într-o zonă eligibilă a programului. Evenimentul va oferi informații cu privire la noul program și va include o sesiune pentru găsirea și încheierea de parteneriate.	Toate grupele țintă externe, potențiali solicitanți și parteneri, structuri de gestionare a programului, CE, factori de decizie din țările participante.	STC/AG/AN	Trimestrul 2 Trimestrul 3	50.000

Nr	Activitate	Grup țintă	Organism resp	Perioadă de implementare	Buget
10	Organizarea sesiunilor de informare în fiecare țară participant Cel puțin un eveniment de informare pentru potențialii solicitanți și parteneri va avea loc în fiecare țară participantă, cât mai curând posibil după lansarea cererii de propuneri. Acestea vor fi evenimente de o zi organizate în regiuni eligibile pentru acest program. Se vor concentra pe furnizarea de informații privind programul, cum se poate participa la cererea de propuneri și ce sprijin este disponibil în timpul procesului de depunere a cererilor. Evenimentele sunt concepute a fi interactive pentru a acorda suficiente oportunități pentru dezbateri și pentru ca participanții să pună întrebări. Evenimentele vor fi organizate de către STC/AG asistat de către AN din fiecare țară, care vor fi în măsură să ofere informații cu privire la normele naționale. Datorită bugetului limitat al programului, a fost creată o subvenție pentru evenimentele din statele membre și se estimează că evenimentele din țările partenere și Turcia vor fi efectuate prin proiectul de sprijin de AT al UE. Dacă acest lucru nu este posibil, se vor aloca fonduri de la alte linii ale bugetului de AT pentru aceste prime sesiuni de informare.	Potențialii solicitanți și parteneri/organizații tutelare	STC/AG/AN	Trimestrul 3 Trimestrul 4	80,000
11	Organizarea unui Forum de Parteneri Se va organiza un forum de parteneri în cadrul conferinței de lansare care va implica persoane din toate țările participante. Forumul de parteneri va oferi posibilitatea de a construi parteneriate și de a lucra în comun la propuneri. Formatul va include informații cu privire la cererea de propuneri, oportunitatea de a face schimb de informații privind ideea de proiect și va oferi posibilitatea de a pune întrebări. AN va încuraja să faciliteze participarea potențialilor solicitanți și parteneri din țările lor.	Potențialii solicitanți și parteneri/organizații tutelare	STC/AG/AN	Trimestrul 2 Trimestrul 3	n/a

Nr	Activitate	Grup țintă	Organism resp	Perioadă de implementare	Buget
12	Instituirea unui Serviciu de Asistență (Help Desk) Un serviciu de asistență virtuală la nivel de program va opera în cadrul primelor cereri de propuneri de proiecte (respectând normele care reglementează furnizarea de informații din timpul cererilor). Serviciul de asistență instituționalizat va avea o adresă de e-mail specifică va oferi răspunsuri de clarificare a întrebărilor din timpul cererilor de propuneri. Toate întrebările și răspunsurile vor fi publicate pe site-ul programului. AN poate oferi, de asemenea, un serviciu similar la nivel local (în funcție de normele naționale). Serviciul de asistență va fi promovat la evenimentele programului pe site-ul programului și în publicațiile corespunzătoare.	Solicitanți și parteneri	STC/AG	Trimestrul 1 Trimestrul 4	n/a
13	Actualizarea secțiunii de Întrebări și Răspunsuri (Q&A) pe site-ul programului Secțiunea de Întrebări și Răspunsuri pentru programul actual va fi revizuită și se va dezvolta o nouă secțiune Q&A pentru noul program înainte lansării de cereri de propuneri. Aceasta va fi actualizată pentru a ține evidența întrebărilor din timpul cererilor.	Solicitanți și parteneri	STC/AG	Trimestrul 1 Trimestrul 4	n/a
14	Pregătirea unui buletin electronic (newsletter) al programului Se va elabora cel puțin un buletin electronic al programului pe durata anului 2016. Newsletter-ul va include informații despre lansarea noului program și despre oportunitățile oferite și va sublinia, de asemenea, reușitele programului actual. Se preconizează ca țările participante vor contribui la elaborarea newsletter-ului și că acesta va fi difuzat prin intermediul site-ului și prin Rețele de Informare prin E-mail.	Toate grupurile țintă interne și externe	STC/AG/AN	Trimestrul 2	n/a

5. Resurse Umane

Autoritatea de Gestionare a programului (AG) este responsabilă cu implementarea ACP, asistată de STC, inclusiv pentru monitorizarea și evaluarea ACP. Fiecare ACP trebuie să fie examinat și aprobat de către Comitetul Comun de Monitorizare (RI art. 24,3).

AM și STC vor desfășura, cu sprijinul autorităților naționale din țările participante, implementarea de activități de informare, comunicare și promovare adresate grupurilor țintă interne și externe pentru ACP 2016.

AG anticipează că sesiunile de training și de informare și forumurile de parteneri vor fi susținute de proiectul de sprijin de asistență tehnică (AT) al UE care oferă sprijin în implementarea programelor ENI CBC 2014-2020.

6. Monitorizare și Evaluare

Informații cu privire la progresul înregistrat în implementarea Planului de Comunicare Anual pe 2016, măsurile de informare și publicitate desfășurate, precum și mijloacele de comunicare utilizate vor fi incluse în raportul anual al programului (RI 77.2e) pentru a fi prezentate Comisiei Europene până pe 15 februarie 2017, alături cu Planul de Comunicare Anual pe 2017 (RI 79,4).

Datele referitoare la indicatorii relevanți, în conformitate cu Strategia de Comunicare, vor fi adunate, înregistrate în programul SGI și transmise în atenția Planului de Comunicare Anual pe 2016.

Indicatorii de realizare vor fi utilizați pentru urmărirea îndeplinirii activităților de comunicare în timp ce indicatorii de performanță vor evalua satisfacția prin intermediul participanților la evenimentele planificate.

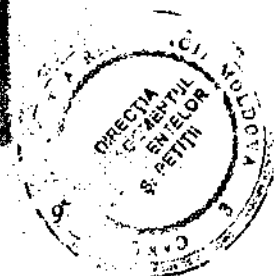
Indicatorii pentru planul de comunicare anual pe 2016 sunt prezentați în tabelele de mai jos

Tabelul 2: Indicatori de performanță, valori țintă și sursa de verificare

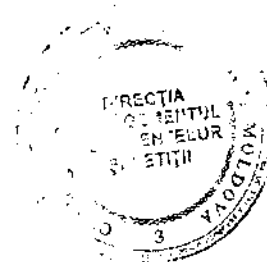
Ind. Nr	Indicator de performanță	Valoare țintă	Sursa de verificare
R1	Nivelul de satisfacție al beneficiarilor de informare a programului exprimat prin intermediul evaluărilor finale sesiunilor de training (% mulțumiri sau foarte mulțumiri)	80%	Raportul ale evenimentului
R2	Nivelul de satisfacție în rândul potențialilor parteneri exprimat prin intermediul evaluărilor finale evenimentelor de informare/networking (% mulțumiri sau foarte mulțumiri)	80%	Raportul ale evenimentului

Tabelul 2: Indicatori de realizare, valori țintă și sursa de verificare

Măsură	Ind. Nr	Indicator	Valoare țintă	Sursa de verificare
Materiale promotionale	01	Număr de produse distribuite		Raportul anual al programului
Dosare			1000	
Pixuri			1000	
Caliste			500	
Bannere Roll up			25	

Măsură	Ind Nr	Indicator	Valoar e Tintă	Sursa de verificare
Evenimente de Promovare	03	Nr de participanți la evenimentele de promovare a programului	150	Liste de participanți / Rapoarte anuale ale programului
Site	04	Număr de accesări a site-ului actualizat	20.000	Site
Publicații	06	Număr de publicații ale programului distribuite	7200	Rapoarte anuale ale programului
Evenimente de Informare / Networking	07	Număr de evenimente ale programului	10	Rapoarte anuale ale programului / Liste de participanți /
Sesiuni de training	08	Număr de participanți	225	
	09	Număr de sesiuni de training (AG, STC, AN/PCC, GdA)	1	Rapoarte anuale ale programului / Liste de participanți /
	010	Număr de participanți	50	

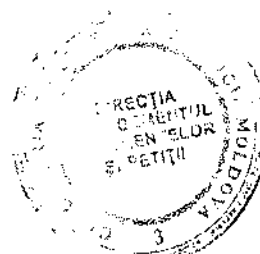

ANEXA 5

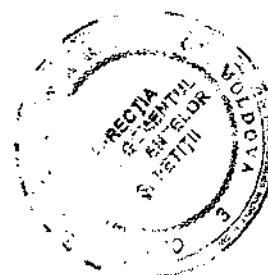
**Procesul Evaluării Strategice de
Mediu (ESM)
- Programul ENI CBC Bazinul
Mării Negre 2014-2020 -**

Proiect final 30 iunie 2015

Cuprins

Procesul Evaluării Strategice de Mediu (ESM) - Programul ENI CBC în Bazinul Mării Negre 2014-2020 -	1
1. Introducere	1
2. Directive și Cerințe ESM.....	1
3. Orientări ale CE privind desfășurarea procesului ESM pentru programele ENI CBC <u>Ошибка! Закладка не определена.1</u>	
4. Cerințe legale în statele membre care găzduiesc AG - România <u>Ошибка! Закладка не определена.2</u>	
5. Procesul ESM pentru programul ENI CBC în bazinul Mării Negre 2014-2020	3
a. Procesul ESM BMN din România	3
b. Consultări cu autoritățile de mediu din țările participante la program.....	4
6. Concluzia autorităților de mediu din țările participante	5
7. Concluzii Generale.....	6
Anexe.....	6
Anexa 1 - Experți de mediu desemnați la nivel național.....	6
Anexa 2 - Notă privind pregătirea procesului ESM BMN și evaluarea inițială.....	6
Anexa 3 - Decizie cu privire la zona eligibilă a României.....	6
Anexa 4 - Rezultate ale consultărilor cu autoritățile de mediu din țările participante.....	6

Procesul Evaluării Strategice de Mediu (ESM) - Programul ENI CBC în Bazinul Mării Negre 2014- 2020 -

1. Introducere

Conform articolului 4,5h din Regulamentul de Implementare CBC (897/2014), POC ENI CBC ar trebui să includă "(h) informații cu privire la îndeplinirea cerințelor de reglementare prevăzute în Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului", adică directiva privind evaluarea efectelor planurilor și programelor de mediu, așa-numita Directivă de Evaluare strategică de mediu (ESM)

Acest raport oferă informații referitoare la îndeplinirea cerințelor directivei pentru programul din Bazinul Mării Negre (BMN) ENI CBC 2014-2020, inclusiv consultări cu țările participante și rezultatele acestui proces. În plus, evidențiază cerințele Directivei ESM și instrucțiunile CE, emise de INTERACT ENPI, privind desfășurarea ESM pentru programele ENI CBC.

Un proiect al acestui raport a fost consultat cu țările participante la program și a fost actualizat în urma acestei consultări.

2. Directive și Cerințe ESM

Scopul Directivei ESM (articolul 1), este acela de a "asigura un nivel mai ridicat de protecție a mediului și de a contribui la integrarea considerentelor de mediu în pregătirea și adoptarea planurilor și programelor în vederea promovării dezvoltării sustenabile".

Articolul 3 din Directiva ESM (în special 3.2 și 3.4, în acest context) stabilește domeniul de aplicare atunci când o ESM ar trebui efectuată pentru un anumit program, și anume:

- (1) O evaluare completă a mediului este necesară în mod automat pentru programele din sectoarele menționate la articolul 3.2, acestea trebuind să îndeplinească prevederile art 3. Acesta se referă la programe care stabilesc cadrul pentru aprobarea proiectelor cu componente de lucrări enumerate în anexa I sau II a Directivei privind evaluarea impactului asupra mediului EIM (eng. EIA) (87/337/CEE), sau care, având în vedere efectele probabile asupra împrejurimilor, au fost prevăzute să necesite o evaluare în conformitate cu art. 6/7 din Directiva cu privire la Habitare (92/43/CEE).

SAU

- (2) Necesitatea unei evaluări complete a mediului se stabilește în urma unui proces de "examinare" pentru toate programele care nu intră sub incidența (1) de mai sus pentru a determina dacă programul stabilește cadrul deciziilor ulterioare de autorizare a proiectelor care pot avea un posibil efect semnificativ asupra mediului.

3. Orientări ale CE privind desfășurarea procesului ESM pentru programele ENI CBC

Directiva ESM nu se adresează în mod specific programelor de cooperare transfrontalieră cu țările (terțe) partenere. Pentru a direcționa autoritățile responsabile, CE (DG Dezvoltare și Cooperare, EuropeAid,

Unitatea F3) a emis o Notă Orientativă privind evaluarea strategică de mediu (ESM) în contextul ENI CBC¹ (denumită în continuare, orientarea CE) către Membrii Comitetului de Programare în comun (CPM) ai programelor ENI CBC la 6 iunie 2014.

Scopul orientării CE este acela de a furniza Autorităților de Gestionare (AG-urile) o interpretare a Directivei ESM în contextul ENI CBC, inclusiv demersurile legale necesare pentru desfășurarea procesului ESM și diferiții actori care trebuie implicați în aceste etape. Aceasta nu reprezintă un substitut al Directivei ESM, și ar trebui să fie interpretată în paralel cu directiva. Orientarea ilustrează teoria cu exemple din programele ENPI CBC pentru perioada 2007-2013. În ultimul rând, acesta oferă minimul de informații solicitate de DG Mediu în cadrul consultărilor între servicii, în urma depunerii programelor în vederea adoptării acestora de către Comisia Europeană (CE).

În conformitate cu orientarea, trebuie întreprinse următoarele măsuri:

- Identificarea autorităților de mediu relevante din toate țările participante,
- Decizia necesității unei ESM complete sau nu.

Și, în cazul în care este necesară o ESM:

- Determinarea domeniului de aplicare ESM și pregătirea unui raport de mediu
- Consultarea autorităților de mediu și a publicului
- Includerea în POC a concluziilor și consultărilor din raportul de mediu
- Monitorizarea adecvată a recomandărilor
- Informarea autorităților consultate și a publicului cu privire la aprobarea programului

În conformitate cu recomandările CE, Statul Membru (SM) care găzduiește Autoritate de Gestionare (AG) a programului are responsabilitatea de a stabili, în conformitate cu legislația națională, modul de desfășurare al procesului ESM.

Atunci când este necesar să se determine dacă programele vor avea efecte semnificative asupra mediului printr-o procedură de examinare, AG ar trebui să efectueze această procedură în conformitate cu legislația națională și, ori de câte ori este posibil, consultându-se cu autoritățile de mediu desemnate din toate țările participante la program. Procedura de examinare trebuie adaptată la nevoile fiecărui program și țări în parte și trebuie să se bazeze pe criteriile stabilite în anexa II a Directivei ESM.

Dacă examinarea ajunge la concluzia că nu este necesară desfășurarea unei ESM complete, pe baza criteriilor din anexa II a Directivei ESM, trebuie elaborată o declarație care să confirme că ESM nu este aplicabilă, și o notă cu privire la concluziile examinării care explică motivele pentru care ESM nu este necesară, care să fie publicate și incluse în Programul Operațional Comun (POC).

4. Cerințe legale în statele membre care găzduiesc AG - România

AG pentru bazinul Mării Negre este reprezentată de Ministerul Român al Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP), Direcția AG de Programe de Cooperare Teritorială Europeană. Autoritatea responsabilă a mediului în România este Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (anterior Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice).

În conformitate cu practica actuală din România, evaluarea unor astfel de programe se desfășoară în conformitate cu cerințele Directivei ESM. Procedura pentru o astfel de evaluare este adaptată de către Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (MMAP), de la caz la caz, în conformitate cu Directiva ESM și

¹ Pregătit de INTERACT ENPI

Hotărârea de Guvern ce stabilește procedura de evaluare a planurilor și programelor de mediu (Hotărârea Guvernului nr. 1076/2004).

5. Procesul ESM pentru programul ENI CBC în bazinul Mării Negre 2014-2020

LA 21 octombrie 2014, a avut loc la București o ședință între AG și MMAP, alături de experți din cadrul proiectului UE de sprijin pentru pregătirea programelor ENI CBC (SPP), pentru a stabili procedura ce trebuie folosită în programul BMN pentru a îndeplini cerințele directivei ESM. În cazul programului BMN, s-a decis efectuarea unui proces de examinare pentru a stabili dacă există posibilitatea de efecte semnificative asupra mediului în regiunile eligibile din România și consultarea autorităților de mediu din țările participante (a se vedea Anexa 1 pentru a consulta minutele întâlnirii).

Autoritățile Naționale (AN) din fiecare țară au desemnat reprezentanți ai autorităților de mediu relevante din țara respectivă și AG a cerut SPP (Proiectul de Sprijin pentru pregătirea programelor ENI CBC) să se consulte cu acești reprezentanți în numele lor (a se vedea Anexa 2 pentru lista reprezentanților desemnați și a autorităților naționale de mediu).

Pe lângă consultarea țărilor participante, alături de AG și Ministerul Mediului din România (MMAP), sprijinul proiectului SPP a inclus:

- O revizuire a strategiei și activităților orientative ale programului împotriva legislației românești relevante pentru a determina dacă o ESM este obligatorie
- Desfășurarea unui proces de examinare (în conformitate cu anexa II a Directivei ESM) pentru a stabili dacă este posibil ca viitoare proiecte să aibă efecte semnificative asupra mediului
- Pregătirea acestui raport privind procesul de examinare, concluziile procesului de examinare și motivele pentru aceste concluzii.

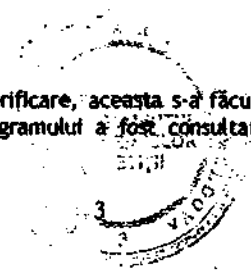
Vezi Anexa 2 pentru evidențierea procesului ESM.

a. Procesul ESM BMN din România

Procesul urmat în România este următorul:

- S-a stabilit un comitet pentru evaluarea potențialelor efecte asupra mediului ale programului BMN în regiunile eligibile din România (denumit în continuare, Comitetul de examinare), care include reprezentanți ai următoarelor organizații relevante, propuse de MMAP: Ministerul Sănătății, Administrația Națională a Apelor, Ministerul Afacerilor Interne (Inspectoratul General pentru Situații de Urgență), Ministerul fondurilor europene, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Ministerul Transporturilor, Departamentul pentru IMM-uri, Afaceri de Mediu și Turism și autoritățile publice din regiunile eligibile.
- Principalele sarcini ale Comitetului de examinare au inclus (i) examinarea programului BMN, luând în considerare criteriile relevante prevăzute în anexa nr. 1 din Hotărârea Guvernului (Anexa II a Directivei ESM); (ii) stabilirea unei concluzii asupra necesității unei evaluări complete a mediului.
- Începutul procedurii de examinare a fost anunțat pe site-ul MDRAP și pe site-ul programului (11 & 12 decembrie 2014) și, de asemenea, printr-un anunț în ziarul național România Liberă (pe 16 și 19 decembrie 2014). În aceste anunțuri, publicul a fost invitat să dezbată posibilitatea ca programul să aibă un impact semnificativ asupra mediului în regiunile eligibileⁱⁱ. Proiectul strategiei de program a fost disponibil pe site-urile MMAP, MDRAP și pe cel al programului.

ⁱⁱ Deși consultarea publicului nu este necesară în temeiul Directivei ESM a UE pentru procesul de verificare, aceasta s-a făcut în România deoarece este solicitată în conformitate cu legislația românească. Publicul din zona programului a fost consultat în prealabil, în timpul dezvoltării strategiei.

- Pe 15 decembrie 2014 a avut loc o ședință a Comitetului de examinare, prezidată de MMAP. Au participat majoritatea instituțiilor menționate mai sus, MMAP, AG și experți SPP. Documentele furnizate membrilor Comitetului de verificare au inclus:
 - Ultimul proiect al strategiei de program aprobat la ședința Comitetului Comun de Programare al BMN care a avut loc în noiembrie 2014
 - Nota Orientativă INTERACT ENPI a CE cu privire la ESM în contextul ENI CBC, însoțită de o anexă referitoare la actori și acțiuni și la scrisoarea CE către membrii CPM, iunie 2014
 - Minutele ședinței dintre AG și MMAP din octombrie 2014
 - Evaluarea preliminară de către expertul SPP ESM cu privire la posibilitatea ca programul să aibă un efect semnificativ asupra mediului (realizată în conformitate cu criteriile din anexa II a Directivei ESM; a se vedea Anexa 3).
- În cadrul ședinței, AG a expus strategia programului BMN, expertul SPP ESM a prezentat evaluarea sa inițială a posibilelor efecte asupra mediului ale programului, iar ceilalți participanți ai ședinței și-au exprimat părerea asupra posibilității ca programul să aibă efecte semnificative asupra mediului în regiunile eligibile din România (a se vedea Anexa 4 pentru proiectul minuteror ședinței).
- Proiectul deciziei a fost publicat pe site-urile MMAP și MDRAP la 6 ianuarie 2015, iar publicul a fost invitat să trimită comentarii până la 15 ianuarie 2015. Proiectul deciziei a concluzionat: *"În consecință, potrivit prevederilor art. 3 alin (7) din Directiva ESM, Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor a decis că evaluarea de mediu nu este necesară conform art. 5 din Directiva ESM pentru Programul din Bazinul Mării Negre CBC ENI 2014-2020."* Nu au existat comentarii primite din partea publicului cu privire la proiectul de decizie.
- Decizia finală a fost emisă de către MMAP la data de 27 ianuarie 2015. A se vedea Anexa 3 pentru a vedea decizia finală în română și engleză. Documentul este publicat pe site-urile web ale MMAP și MDRAP împreună cu *Nota privind concluziile de examinare din țările participante și motivele pentru care nu este necesară o evaluare de mediu pentru programul ENI CBC pentru Bazinul Mării Negre 2014-2020.*

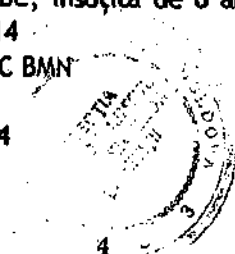
b. Consultări cu autoritățile de mediu din țările participante la program

Consultările cu autoritățile de mediu au avut loc între noiembrie 2014 - mai 2015, implicând următoarele autorități desemnate de către AN din țările participante (a se vedea Anexa 1 pentru lista de contacte și organisme de mediu):

• Armenia	Ministerul de Protecție a Naturii
• Azerbaidjan	Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale
• Bulgaria	Ministerul Mediului și Apelor
• Georgia	Ministerul Mediului și Resurselor Naturale
• Grecia	Ministerul Mediului, Energiei și Schimbărilor Climatice
• Moldova	Ministerul Mediului
• Turcia	Ministerul Mediului și al Urbanizării
• Ucraina	Ministerul Mediului

În noiembrie 2014 a fost trimisă reprezentanților desemnați o comunicare oficială prin e-mail, alături de următoarele documente:

- Nota Orientativă INTERACT ENPI a CE cu privire la ESM în contextul ENI CBC, însoțită de o anexă referitoare la actori și acțiuni și la scrisoarea CE către membrii CPM, iunie 2014
- Proiectul strategiei programului BMN ENI CBC aprobat în cadrul reuniunilor CPC BMN
- Informații generale privind programele ENI CBC și BMN, 31/10/2014
- Notă pentru țările participante din BMN cu privire la procesul ESM, 31/10/2014

Autorităților le-a fost de asemenea furnizată o evaluare inițială a programului, efectuată de către expertul SPP ESM din partea Autorității de Gestionare (menționate mai sus și prevăzute în Anexa 3).

Autorităților de mediu desemnate le-a fost cerută opinia avizată cu privire la posibilitatea ca programul să aibă efecte semnificative asupra mediului în regiunile eligibile din țările lor și dacă există cerințe naționale care trebuie urmate în acest caz particular.

Inițial, s-a planificat o ședință de consultare în București care să implice toate autoritățile de mediu. Scopul ședinței a fost acela de a organiza o masă rotundă cu privire la posibilele efecte asupra mediului în regiunile eligibile din fiecare țară participantă, precum și la procedura ce trebuie urmată în fiecare țară. Datorită perioadei anului și a programelor încărcate ședința nu a avut loc. În schimb, s-a asigurat desfășurarea de comunicare electronică activă, oferind clarificări și răspunsuri la întrebările primite de la autoritățile de mediu în timpul procesului de consultare.

S-au primit avize de la toate autoritățile de mediu din țările participante.

6. Concluzia autorităților de mediu din țărilor participante

Pe baza consultărilor interne și a propriilor evaluări în conformitate cu procedurile lor naționale, autoritățile de mediu din Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Moldova și România au ajuns la concluzia că este puțin probabil ca programul CBC al Mării Negre 2014-2020 să aibă un efect semnificativ asupra mediului, prin urmare, nu este necesară nici o acțiune suplimentară la nivel național. Autoritățile de mediu au sprijinit în mare măsură evaluarea inițială pregătită de către AG și concluziile derivate din aceasta (a se vedea Anexa 4 pentru rezumatul contribuțiilor din partea țărilor participante).

Autoritățile de mediu din Turcia și Ucraina au revizuit documentele furnizate. O evaluare strategică de mediu nu a fost realizată, dat fiind faptul că, în conformitate cu legislația din aceste țări, o ESM nu este necesară. Un proiect de lege privind ESM a fost elaborat, dar nu este încă în vigoare.

Autoritățile de mediu din Bulgaria au desfășurat o procedură de examinare asupra posibilității de efecte semnificative asupra mediului în regiunile eligibile ale programului din Bulgaria (în conformitate cu art. 85, pct. 4 și pct. 5 din *Legea privind protecția mediului înconjurător*, Art. 4, pct. 1 și art. 14, pct. 2 din *Ordonanța privind condițiile și procedurile de evaluare a planurilor și programelor de mediu*, Art. 37, pct. 4 din *Ordonanța privind condițiile și procedurile de evaluare a compatibilității planurilor, programelor, proiectelor și propunerilor de investiții cu obiectul și scopul conservării zonelor protejate*). Urmând procedurile de verificare, Ministerul Mediului și Apelor a decis că evaluarea de mediu nu este necesară pentru regiunile NUTS II ale Bulgariei incluse în aria eligibilă a Programului ENI CBC din Bazinul Mării Negre 2014-2020, a cărui implementare este puțin probabil să aibă un impact negativ semnificativ asupra mediului și sănătății umane. Decizia a fost luată pe baza a două condiții legate de evaluarea impactului asupra mediului, acolo unde a fost cazul, starea bună a apelor și gestionarea riscurilor de inundații. Aceste condiții au fost incluse în Anexa 4 și înscrise în partea relevantă a strategiei programului.

Autoritățile de mediu din Grecia au revizuit programul în perspectiva Decretului Ministerial Comun Nr. 107017/5-9-06 pentru evaluarea impactului asupra mediului a programelor, în conformitate cu Directiva 2001/42/CE (B' 1225) și au concluzionat că nu este necesară o ESM sau o evaluare de mediu în prealabil. S-a ajuns la concluzia că Programul pentru Bazinul Mării Negre nu intră sub incidența prevederilor din secțiunile relevante ale Decretului Ministerial Comun, Programul nu este probabil să influențeze nicio zonă din Rețeaua Ecologică Europeană Natura 2000 și că, în contextul Programului menționat nu sunt incluse niciun proiect sau nicio acțiune care să necesite studii de medii sau avize de mediu (conform L. 4014/2011 (A'209) și decretul ministerial 1958/2012 (B21).

7. Concluzii Generale

Pe baza evaluării programului BMN folosind criterii de determinare a importanței efectelor asupra mediului (în conformitate cu Anexa II a Directivei ESM), și ținând seama de avizele primite de la autoritățile de mediu din țările participante, se concluzionează că nu există riscul ca programul să aibă efecte semnificative asupra mediului în regiunile eligibile ale programului din următoarele motive:

- Programul alocă finanțare și stabilește cadrul pentru proiectele și condițiile lor de funcționare (proiecte de tip 'soft' cu investiții limitate în echipamente)
- Programul nu are nici o influență asupra celorlalte planuri sau programe
- Integrarea considerațiilor de mediu este prevăzută în POC; se vor aplica criterii de selecție relevante în privința proiectelor
- Nu s-au identificat probleme de mediu relevante cu privire la program;
- Programul nu este relevant pentru implementarea legislației comunitare privind mediul
- Nu se preconizează efecte directe sau cumulative asupra mediului, în timp ce un impact pozitiv indirect este estimat în întreaga zonă de program, afectând întreaga populație
- ENI CBC promovează cooperarea transfrontalieră, însă, nu sunt preconizate efecte transfrontaliere directe asupra mediului
- Nu au fost identificate riscuri pentru sănătatea umană sau pentru mediu
- Se estimează un impact pozitiv indirect în întreaga zonă de program, afectând întreaga populație
- Zonele vulnerabile nu vor fi afectate în mod direct. Intensificarea activităților turistice ar putea duce la o presiune sporită asupra zonelor naturale vulnerabile și asupra obiectelor de patrimoniu cultural. Pentru a elimina acest potențial risc, solicitanții de proiecte vor trebui să efectueze evaluarea vulnerabilității proiectelor lor înainte de a aplica pentru finanțare
- Nu sunt preconizate efecte directe asupra peisajului

Prin urmare, se poate concluziona că cerințele de reglementare ale directivei ESM au fost îndeplinite în cazul programului ENI CBC din bazinul Mării Negre, în conformitate cu legislația națională și orientările pe această temă furnizate de CE. Autoritățile de mediu desemnate din țările participante au fost consultate, și s-a convenit asupra faptului că o ESM completă nu este necesară.

Anexe

Anexa 1 - Experți de mediu desemnați la nivel național

Anexa 2 - Notă privind pregătirea procesului ESM BMN și evaluarea inițială

Anexa 3 - Decizie cu privire la zona eligibilă a României

Anexa 4 - Rezultate ale consultărilor cu autoritățile de mediu din țările participante

Rezultate ale consultărilor cu Autoritățile de Mediu din țările participante

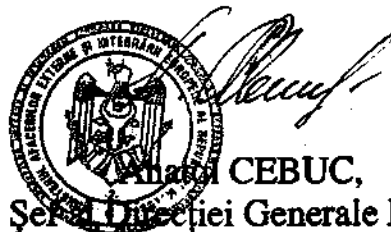
Rezultate ale consultărilor cu Autoritățile de Mediu din țările participante

Stamp: DIRECTIA CENTRALA DE SECURITATE
MOLDOVA

1. Scopul proiectului este de a realiza o evaluare a impactului asupra mediului (EIM) pentru proiectul de dezvoltare a unei noi linii de transport public în zona centrală a orașului Chișinău, Republica Moldova.	2. Scopul proiectului este de a realiza o evaluare a impactului asupra mediului (EIM) pentru proiectul de dezvoltare a unei noi linii de transport public în zona centrală a orașului Chișinău, Republica Moldova.	3. Scopul proiectului este de a realiza o evaluare a impactului asupra mediului (EIM) pentru proiectul de dezvoltare a unei noi linii de transport public în zona centrală a orașului Chișinău, Republica Moldova.	4. Scopul proiectului este de a realiza o evaluare a impactului asupra mediului (EIM) pentru proiectul de dezvoltare a unei noi linii de transport public în zona centrală a orașului Chișinău, Republica Moldova.	5. Scopul proiectului este de a realiza o evaluare a impactului asupra mediului (EIM) pentru proiectul de dezvoltare a unei noi linii de transport public în zona centrală a orașului Chișinău, Republica Moldova.	6. Scopul proiectului este de a realiza o evaluare a impactului asupra mediului (EIM) pentru proiectul de dezvoltare a unei noi linii de transport public în zona centrală a orașului Chișinău, Republica Moldova.	7. Scopul proiectului este de a realiza o evaluare a impactului asupra mediului (EIM) pentru proiectul de dezvoltare a unei noi linii de transport public în zona centrală a orașului Chișinău, Republica Moldova.	8. Scopul proiectului este de a realiza o evaluare a impactului asupra mediului (EIM) pentru proiectul de dezvoltare a unei noi linii de transport public în zona centrală a orașului Chișinău, Republica Moldova.	9. Scopul proiectului este de a realiza o evaluare a impactului asupra mediului (EIM) pentru proiectul de dezvoltare a unei noi linii de transport public în zona centrală a orașului Chișinău, Republica Moldova.

Prin prezenta confirmăm că textul alăturat este copia autentică de pe traducerea oficială a Acordului de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova, Uniunea Europeană și Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice al României privind Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020 pentru Programul de Cooperare Transfrontalieră al Instrumentului European de Vecinătate (ENI) pentru anii 2014-2020 (Chișinău, 12 decembrie 2016), originalul fiind depozitat la Arhiva Tratatelor a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene.

[Signature]
Anastasiya CEBUC,
Șef al Direcției Generale Drept
 Internațional a Ministerului Afacerilor
 Externe și Integrării Europene al
 Republicii Moldova

ACORD DE FINANȚARE
dintre Guvernul Republicii Moldova, Uniunea
Europeană și Ministerul Dezvoltării Regionale și
Administrației Publice al României privind
Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre
2014-2020 pentru Programul de Cooperare
Transfrontalieră al Instrumentului European de
Vecinătate (ENI) pentru anii 2014-2020

București, 21 decembrie 2016

COPIE CERTIFICATĂ
TEXT ÎN LIMBA ENGLEZĂ

FINANCING AGREEMENT

Cross Border Cooperation

Special Conditions

The European Commission, hereinafter referred to as "**the Commission**", acting on behalf of the European Union, hereinafter referred to as "**the EU**",

The Government of the Republic of Moldova, hereinafter referred to as "**the CBC Partner Country**",

and

The Ministry of Regional Development and Public Administration, located in Romania, hereinafter referred to as "**the Managing Authority**",

hereinafter collectively referred to as "**the Parties**"

have agreed as follows:

Article 1- Purpose

1.1 The EU agrees to contribute to the financing of the following joint operational programme described in Annex II:

The Joint Operational Programme "**Black Sea Basin 2014-2020 for the ENI Cross-Border Cooperation programme for the years 2014-2020**" ("**the Programme**").

ENI-CBC/2015/039-010

1.2 This programme is financed under the European Neighbourhood Instrument¹, European Regional Development Fund² and Instrument for Pre-accession Assistance II³.

Article 2- Total Estimated Cost and Union's Financial Contribution

2.1 The total cost of the programme is estimated at EUR 53,942,456.70.

2.2 The maximum EU contribution to this programme is set at EUR 49,038,597. The breakdown of the EU's financial contribution is shown in the budget included in the programme (Annex II).

¹ Regulation (EU) No 232/2014 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2014 establishing a European Neighbourhood Instrument, OJ L 77, 15.3.2014, p. 27.

² Regulation (EU) No 1301/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on the European Regional Development Fund and on specific provisions concerning the Investment for growth and jobs goal and repealing Regulation (EC) No 1080/2006, OJ L 347, 20.12.2013, p. 289.

³ Regulation (EU) No 231/2014 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2014 establishing an Instrument for Pre-accession Assistance (IPA II), OJ L 77, 15.3.2014, p. 11.

 1

2.3 Co-financing shall amount to at least 10% of the Union contribution to the programme and shall be presented in the Programme (Annex II).

Article 3- The CBC Partner Country's Contribution

Where there is a financial contribution or staff contribution by the CBC Partner Country, such contribution shall be indicated in the programme (Annex II).

Article 4- Implementation

This programme shall be implemented under shared management in accordance with Commission Implementing Regulation (EU) No 897/2014⁴ and the terms and the conditions set out in this Financing Agreement, which consists of these Special Conditions and the Annexes thereto.

Article 5- Execution Period

The period of execution of this Financing Agreement as defined in Article 3 of Annex I (General Conditions) shall commence on the entry into force of this Financing Agreement and end at 31 December 2024 at the latest.

Article 6- Addresses

All communications concerning the implementation of this Financing Agreement shall be in writing, shall refer expressly to this action as identified in Article 1 of these Special Conditions and shall be sent to the following addresses:

a) for the Commission

European Commission
Directorate-General Neighbourhood and Enlargement Negotiations – (DG NEAR)
Mr. Mathieu BOUSQUET
Head of Unit Georgia, Moldova & Neighbourhood Cross-Border Cooperation (C1)
Office L-15 04/058
Avenue du Bourget, 1
B-1049 Brussels
Belgium

b) for the CBC Partner Country

State Chancellery of the Republic of Moldova
Mrs. Lilia PALII, Secretary General of the Government
Government Building, 1, Piata Marii Adunari Nationale str.

⁴ Commission Implementing Regulation (EU) No 897/2014 of 18 August 2014 laying down specific provisions for the implementation of cross-border cooperation programmes financed under Regulation (EU) No 232/2014 of the European Parliament and the Council establishing a European Neighbourhood Instrument (OJ L 244, 19.8.2014, p. 12).

Chisinau MD 2033
Republic of Moldova

c) for the Managing Authority

Ministry of Regional Development and Public Administration
17 Apolodor Str., North Wing, sector 5
050741 Bucharest
Romania

Article 7- Cooperation with OLAF

The contact point of the CBC Partner Country having the appropriate powers to cooperate directly with the European Anti-Fraud Office (OLAF) in order to facilitate OLAF's operational activities shall be: National Anticorruption Centre, as defined in the Programme (Annex II).

Article 8-Composition of Financing Agreement

8.1 This Financing Agreement is composed of:

- (a) these Special Conditions,
- (b) Annex I: General Conditions
- (c) Annex II: The Programme

8.2. In the event of a conflict between, on the one hand, the provisions of the Annexes I and II and, on the other hand, the provisions of these Special Conditions, the latter shall take precedence. In the event of a conflict between the provisions of Annex I and those of Annex II, the provisions of Annex I shall take precedence.

Article 9- Provisions derogating from or supplementing Annex I (General Conditions)

Article 4.1 of Annex I (General Conditions) shall be supplemented by the following:

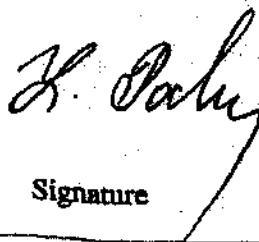
"For this purpose, the beneficiary established in the CBC Partner Country shall use the templates indicated in the Guidelines for applicants".

Article 10 - Entry into force

This Financing Agreement shall enter into force on the date on which the Commission receives a notification from the CBC Partner Country confirming the completion of the internal procedures necessary for its entry into force. The Commission shall inform the CBC Partner Country of the date of receipt of this notification. This Financing Agreement shall not enter into force if such a notification is not received by the Commission by 31 June 2017.

Done in 3 original copies, 1 copy being handed to the Commission, 1 copy to the CBC Partner Country and 1 copy to the Managing Authority.

FOR THE COMMISSION	FOR THE CBC PARTNER COUNTRY	FOR THE MANAGING AUTHORITY
Mr. Lawrence MEREDITH Director Neighbourhood East	Mrs. Lilia PALII, Secretary General of the Government	Mr. Vasile DINCU Vice Prime Minister, Minister of Regional Development and Public Administration
 Signature	 Signature	 Signature
29 NOV. 2016 Date:	12 DEC. 2016 Date:	21.12.2016 Date:

ANNEX I-GENERAL CONDITIONS

Article 1- Programme financing

1.1 The Union contribution shall be limited to the amount specified in this Financing Agreement.

1.2 The provision of Union contribution shall be subject to the fulfilment of the CBC Partner Country's obligations under this Financing Agreement.

Article 2- General principles of implementation

2.1 The Programme shall be carried out in accordance with Implementing Regulation (EU) No 897/2014¹ and the Programme (Annex II).

2.2 The Programme shall be implemented by the Managing Authority, acting under the general supervision of the Joint Monitoring Committee and, where relevant, of the European Commission. The CBC Partner Country is part of the Joint Monitoring Committee.

Article 3-Execution Period

3.1 The execution period of this Financing Agreement shall comprise the following phases:

(a) a project implementation phase ending at 31 December 2022 at the latest. Contracts for large infrastructure projects selected through direct award shall be signed and contribution to financial instruments shall be provided before 30 June 2019. Contracts for all other projects shall be signed before 31 December 2021. All project activities financed by the Programme shall end by that date at the latest;

(b) a technical assistance phase ending at 30 September 2024. All technical assistance activities financed by the Programme shall end by that date at the latest;

(c) a closure phase, including financial closure of all contracts concluded under the Programme, the payment or reimbursement of the final balance and the de-commitment of remaining appropriations. Without prejudice to Article 19(3) of Implementing Regulation (EU) No 897/2014, this phase shall end on 31 December 2024 at the latest. Activities linked to the closure of the Programme may be carried out until 30 September 2024. The Managing Authority shall submit a final report approved by the Joint Monitoring Committee by 30 September 2024.

3.2 Notwithstanding paragraph 1 of this Article, and pending the entry into force of this Financing Agreement, preparatory actions financed under the technical assistance budget of the Programme (Annex II), referred to in Article 16(1) and 16(3) of Implementing Regulation (EU) No 897/2014, may be implemented with the CBC Partner Country.

3.3 The Commission shall automatically de-commit any portion of a budgetary commitment for a Programme that, by 31 December of the fifth year following that of the budgetary commitment, has

¹ Commission Implementing Regulation (EU) No 897/2014 of 18 August 2014 laying down specific provisions for the implementation of cross-border cooperation programmes financed under Regulation (EU) No 232/2014 of the European Parliament and the Council establishing a European Neighbourhood Instrument (OJ L 244, 19.8.2014, p. 12).

not been used for the purpose of pre-financing or making final payments and in any case no later than 30 September 2024 with the exception of the specific cases referred to in Article 65 of Implementing Regulation (EU) No 897/2014.

Article 4- Award of procurement contracts and financial support to third parties by beneficiaries or the CBC Partner Country

4.1 The procedures for procurement contracts and financial support to third parties by a beneficiary established in the CBC Partner Country necessary for the implementation of a project shall be those referred to Title VII Chapter 4 of Implementing Regulation (EU) No 897/2014 with the exception of Article 52(1).

4.2 If the implementation of the annual plan for the use of the technical assistance budget requires procurement by an entity established in the CBC Partner Country, the contracts shall be also awarded in accordance with Title VII Chapter 4 of Implementing Regulation (EU) No 897/2014 with the exception of Article 52(1). Procurement by branch offices shall be limited to ordinary running costs and costs for communication and visibility activities.

Article 5- Rules of nationality and origin

5.1 The eligibility rules for participation in the procedures referred to in Article 4 shall be those referred to in Articles 8 and 9 of Regulation (EU) No 236/2014 of the European Parliament and of the Council². Where more specific eligibility rules for participation in the calls for proposals are defined in the Programme (Annex II), in compliance with Article 8(7) of Regulation (EU) No 236/2014, these rules shall apply as well.

5.2 All supplies purchased under a contract referred to in Article 4 shall originate from an eligible country in accordance with Articles 8 and 9 of Regulation (EU) No 236/2014.

Article 6- Visa facilitation and right of residence and establishment

6.1 Where justified by the nature of the procurement or grant contract, including procurement contracts and financial support to third parties by beneficiaries, the CBC Partner Country shall entitle natural and legal persons participating in procurement and grant procedures, including direct award, with a provisional right of establishment and residence in the CBC Partner Country. This right shall remain valid for one month after the contract is awarded.

6.2 Where a visa facilitation agreement is applicable, which includes detailed provisions on the subject, these provisions shall apply as well. In all other cases, the CBC Partner Country shall apply its most favourable visa regime or establish facilitating procedures for issuing visas for natural persons and persons representing legal persons participating in procurement and grant procedures.

6.3 The CBC Partner Country shall also entitle contractors, subcontractors, grant beneficiaries, any recipient of financial support and natural persons whose services are required for the performance of the contract and members of their family with similar rights referred to in Articles 6.1 and 6.2 during the implementation of the Programme or a project.

² Regulation (EU) No 236/2014 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2014 laying down common rules and procedures for the implementation of the Union's instruments for financing external action (OJ L 77, 15.3.2014, p. 95).

Article 7- Tax and customs provisions

7.1 The CBC Partner Country shall apply to procurement and grant contracts, including procurement and financial support to third parties by beneficiaries, financed by the Union the most favoured tax and customs arrangements applied to States or international development organisations with which it has relations, through the appropriate national procedures.

7.2 Where a Framework Agreement is applicable, which includes more detailed provisions on this subject, these provisions shall apply as well. The Framework Agreement should be understood as covering the entire Programme/project cost, including Union contribution and any co-financing.

Article 8- Foreign Exchange provisions and transfer of funds

8.1 The CBC Partner Country shall apply its national foreign exchange regulations in a non-discriminatory manner and authorise the import or purchase of the foreign currency necessary. In case of procedures in currencies other than Euro, the amount shall be converted to Euro using the exchange rate method mentioned in the Programme (Annex II).

8.2 The CBC Partner Country shall undertake measures to facilitate any beneficiary (public or private), or contractors where applicable, to:

- i) open specific project bank accounts, including accounts in Euro;
- ii) make payments as per grant contract requirements for the implementation of all activities necessary for the implementation of the Programme/project, including the possibility of the lead beneficiary to redistribute the grant amount to the other beneficiaries.

8.3 Where a Framework Agreement is applicable, which includes more detailed provisions on this subject, these provisions shall apply as well.

Article 9- Use of studies

The contract related to any study financed under this Financing Agreement shall include the right for the CBC Partner Country and the Commission to use the study, to publish it or to disclose it to third parties.

Article 10- Cooperation obligation

10.1 The CBC Partner Country shall fully cooperate with the Managing Authority, the Audit Authority, as referred to in the Programme (Annex II) and the Commission and support the efficient functioning of the management and control systems as described in the Programme (Annex II).

10.2 The CBC Partner Country shall appoint one or more representatives in the Joint Monitoring Committee.

10.3 The CBC Partner Country shall appoint a National Authority assuming ultimate responsibility for the implementation of the Programme (Annex II) in its own territory in compliance with the provisions set out in this Financing Agreement. The National Authority shall fully cooperate with the Managing Authority and the Commission and support the management and control systems as described in the Programme (Annex II).

10.4 The Partner Country shall designate a control contact point that will support the Managing Authority in its control tasks in accordance with Implementing Regulation (EU) No 897/2014.

10.5 The Partner Country shall nominate a representative in the Group of Auditors in accordance with Implementing Regulation (EU) No 897/2014.

Article 11- Confidentiality

11.1 Without prejudice to Article 13, the CBC Partner Country and the Commission shall preserve the confidentiality of any document, information or other material directly related to the implementation of this Financing Agreement that is classified as confidential.

11.2 The Parties shall obtain each other's prior written consent before publicly disclosing such information.

11.3 The Parties shall remain bound by the confidentiality until at least five years after the end of the execution period.

Article 12- Visibility

12.1 The Programme and any project financed by the Programme (Annex II) shall be subject to appropriate communication and information measures. Unless otherwise agreed, the CBC Partner Country shall take the necessary measures to ensure the visibility of the Union funding on their territory.

12.2 These communication and information measures shall follow the communication strategy included in the Programme and the annual information and communication plan carried out by the Managing Authority.

Article 13- Verifications and checks by the Managing Authority, the Audit Authority, the Commission, the European Anti-Fraud Office (OLAF) and the European Court of Auditors

13.1 The CBC Partner Country shall assist and support the verifications and checks carried out by the Managing Authority, Audit Authority, Commission, OLAF and the European Court of Auditors at their request.

The CBC Partner Country agrees to assist the Managing Authority, Audit Authority, Commission, OLAF and the European Court of Auditors in conducting documentary and on-the-spot checks on the use made of Programme/projects financing under this Financing Agreement and in carrying out a full audit, if necessary, on the basis of supporting documents of accounts and accounting documents and any other documents relating to the financing of the Programme/projects, throughout the duration of this Financing Agreement and for five years from the date of payment of the balance for the Programme.

13.2 Notwithstanding Article 13.1, records pertaining to audits, appeals, litigation or the pursuit of claims arising out of the performance of the Programme/projects shall be retained until such audits, appeals, litigation or claims have been completed.

13.3 The CBC Partner Country also agrees that OLAF may carry out on-the-spot checks and verifications in accordance with the procedures laid down by Union law for the protection of the Union financial interests against fraud and other irregularities.

To that end, the CBC Partner Country shall grant officials of the Managing Authority, the Audit Authority, the Commission, OLAF and the European Court of Auditors and their authorised agents

access to sites and premises at which operations financed under this Financing Agreement are carried out, including their computer systems, and to any documents and computerised data concerning the technical and financial management of those operations, and to take every appropriate measure to facilitate their work. Access by authorised agents of the Commission, OLAF and the European Court of Auditors shall be granted on conditions of strict confidentiality with regard to third parties, without prejudice to public law obligations to which they are subject. Documents must be accessible and filed in a manner permitting easy inspection, the CBC Partner Country being bound to inform the Commission, OLAF or the European Court of Auditors of the exact location at which they are kept.

13.4 The checks and audits described above shall also apply to the activities of contractors, subcontractors, grant beneficiaries and any recipient of financial support who have received Union financing. To this end, the CBC Partner Country shall ensure through contractual provisions and any other means at its disposal, that these persons are legally bound by the same obligations toward the Managing Authority, Audit Authority, Commission, OLAF and the European Court of Auditors, as the CBC Partner Country itself, and that its own documentation can remedy any shortcoming to the effective enforcement of the said obligations.

13.5 The CBC Partner Country and the Managing Authority shall be notified of on-the-spot missions by agents or external auditors appointed/authorised by the Commission, OLAF or the European Court of Auditors. The same shall apply when these on-the-spot missions are performed by the Managing Authority or the Audit Authority.

Article 14- Prevention of irregularities, fraud and corruption

14.1 The CBC Partner Country shall immediately inform the Managing Authority and the Commission of any element brought to its attention which arouses suspicions of irregularities, fraud or corruption and of any measure taken or planned to deal with them.

14.2 The CBC Partner Country shall ensure and check regularly through appropriate national procedures that the operations financed with the Union funds have been properly implemented. It shall take appropriate measures to prevent irregularities and fraud and, upon request of the Managing Authority or the Commission, bring prosecutions to recover funds unduly paid.

"Irregularity" shall mean any infringement of the Financing Agreement, implementing contracts or of Union law resulting from an act or omission by anyone who has, or would have, the effect of prejudicing the Union funds, either by reducing or losing revenue owed to the Union, or by an unjustified item of expenditure. "Fraud" shall mean any intentional act or omission concerning:

- the use or presentation of false, incorrect or incomplete, statements or documents which has as its effect the misappropriation or wrongful retention of funds from the general Union budget;
- non-disclosure of information in violation of a specific obligation, with the same effect;
- the misuse of such funds for purposes other than those for which they are originally granted.

14.3 The CBC Partner Country undertakes to take every appropriate measure to prevent, detect and punish any practices of active or passive corruption during the implementation of the Financing Agreement.

"Passive corruption" shall mean the deliberate action of an official, who, directly or through an intermediary, requests or receives advantages of any kind whatsoever, for himself or for a third party, or accepts a promise of such an advantage, to act or refrain from acting in accordance with his duty or in the exercise of his functions in breach of his official duties, which has, or would have, the effect of harming the Union financial interests.

"Active corruption" shall mean the deliberate action of whosoever promises or gives, directly or through an intermediary, an advantage of any kind whatsoever to an official, for himself or for a third party, to act or refrain from acting in accordance with his duty or in the exercise of his functions in breach of his official duties, which has, or would have, the effect of harming the Union financial interests.

14.4 If the CBC Partner Country does not take appropriate measures to prevent fraud, irregularities and corruption, the Commission may adopt precautionary measures including the suspension of this Financing Agreement.

Article 15- Recoveries

15.1 The Managing Authority shall take all appropriate measures to recover funds unduly paid together with any interest on late payment from any beneficiary by any means, including by offsetting. The CBC Partner Country commits itself to cooperate fully with the Managing Authority, the Audit Authority and the Commission and support them in the recovery process.

15.2 Where the recovery relates to a claim against a beneficiary established in the CBC Partner Country, which is a public entity in accordance with its national legislation, and the Managing Authority is unable to recover the debt, the Managing Authority shall recover the due amounts directly from the CBC Partner Country.

15.3 Without prejudice to the responsibility of the Managing Authority to recover from any beneficiary the funds unduly paid, the Commission may proceed to the recoveries on behalf of the Managing Authority by any means, including by offsetting and by forced recovery before the competent courts. Where the recovery relates to a claim against a beneficiary which is a public entity established in the CBC Partner Country, the Commission may recover directly from the CBC Partner Country.

15.4 Contracts concluded by the Managing Authority as part of the Programme shall contain a clause allowing the Commission to recover from any beneficiary established in the CBC Partner Country any amounts due to the Managing Authority which the latter was not able to recover. Contracts shall also contain a clause allowing the CBC Partner Country to recover from a beneficiary established in the CBC Partner Country which is a public entity in accordance with its national legislation.

15.5 Where the recovery relates to systemic deficiencies in the Programme management and control systems, the Managing Authority shall be responsible for reimbursing the amounts concerned to the general budget of the Union. The CBC Partner Country must repay to the Managing Authority the due amount in accordance with the apportionment of liabilities among the participating countries laid down in the Programme (Annex II).

Article 16- Consultations

16.1 The Parties shall consult each other before taking any dispute relating to the implementation or interpretation of this Financing Agreement further pursuant to Article 20. Where the Managing Authority is not a party to this Financing Agreement the Parties shall endeavour to consult the former.

16.2 Where the Commission becomes aware of problems in carrying out procedures relating to management of this Financing Agreement, it shall establish all necessary contacts with the Managing Authority and the CBC Partner Country to remedy the situation and may take any steps that are necessary.

16.3 The consultation may lead to the amendment, suspension or termination of this Financing Agreement.

Article 17- Amendment of this Financing Agreement

17.1 Any amendment of this Financing Agreement shall be made in writing, including the possibility of an exchange of letters upon agreement of the Parties.

17.2 If the request for an amendment comes from the CBC Partner Country, the latter shall submit that request to the Commission at least three months before the amendment is intended to enter into force, except in cases which are duly substantiated by the CBC Partner Country and accepted by the Commission.

17.3 Amendments to the Programme (Annex II) are governed by the provisions of Article 6 or Article 66(5) of Implementing Regulation (EU) No 897/2014 and may require an amendment of this Financing Agreement.

Article 18- Suspension of this Financing Agreement

18.1 The Financing Agreement may be suspended in the following cases:

- The Commission may suspend the implementation of this Financing Agreement if the CBC Partner Country breaches an obligation under this Financing Agreement;

- The Commission may suspend this Financing Agreement if the CBC Partner Country breaches an obligation relating to respect for human rights, democratic principles and the rule of law and in serious cases of corruption;

- This Financing Agreement may be suspended in cases of force majeure, as defined below. "Force majeure" shall mean any unforeseeable and exceptional situation or event beyond the parties' control which prevents either of them from fulfilling any of their obligations, not attributable to error or negligence on their part (or the part of their contractors, agents or employees) and proves insurmountable in spite of all due diligence. Defects in equipment or material or delays in making them available, labour disputes, strikes or financial difficulties cannot be invoked as force majeure. A party shall not be held in breach of its obligations if it is prevented from fulfilling them by a case of force majeure of which the other party is duly informed. A party faced with force majeure shall inform the other party without delay, stating the nature, probable duration and foreseeable effects of the problem, and take any measure to minimise possible damage;

- Neither of the Parties shall be held liable for breach of its obligations under this Financing Agreement if it is prevented from fulfilling them by force majeure, provided it takes measures to minimise any possible damage.

18.2 The Commission may suspend this Financing Agreement without prior notice.

18.3 The Commission may take any appropriate precautionary measure before suspension takes place.

18.4 When the suspension is notified, the consequences for the ongoing procurement and grant contracts and for such contracts to be signed shall be indicated.

18.5 A suspension of this Financing Agreement is without prejudice to the suspension of payments by the Commission in accordance with Article 62 of Implementing Regulation (EU) No 897/2014.

18.6 The Parties shall resume the implementation of the Financing Agreement once the conditions allow with the prior written approval of the Commission. This is without prejudice to any amendments of this Financing Agreement which may be necessary to adapt the action to the new implementing conditions, including, if possible, the extension of the implementation period, or the termination of this Financing Agreement in accordance with Article 19.

Article 19- Termination of this Financing Agreement

19.1 If the issues which led to the suspension of this Financing Agreement have not been resolved within a maximum period of 180 days, either party may terminate this Financing Agreement at 30 days' notice.

19.2 When the termination is notified, the consequences on the ongoing contracts and contracts to be signed shall be indicated.

19.3 This Financing Agreement can be terminated in case of discontinuation of the Programme in accordance with Article 17(2) of Implementing Regulation (EU) No 897/2014.

Article 20- Dispute settlement arrangements

20.1 Any dispute concerning this Financing Agreement which cannot be settled within a six-month period by the consultations between the parties provided for in Article 16 may be settled by arbitration at one of the parties' request.

20.2 Each party shall designate an arbitrator within 30 days of the request for arbitration. Failing that, either party may ask the Secretary-General of the Permanent Court of Arbitration (The Hague) to designate a second arbitrator. The two arbitrators shall in their turn designate a third arbitrator within 30 days. Failing that, either party may ask the Secretary-General of the Permanent Court of Arbitration to designate the third arbitrator.

20.3 Unless the arbitrators decide otherwise, the procedure laid down in the Permanent Court of Arbitration Optional Rules for Arbitration Involving International Organisations and States shall apply. The arbitrators' decisions shall be taken by a majority within a period of three months.

20.4 Each party shall be bound to take the measures necessary for the application of the arbitrators' decision.

**European Neighbourhood Instrument
Cross-Border Cooperation**

**Joint Operational
Programme Black Sea
Basin 2014-2020**

(30 June 2015 - revised November 2015)

Black Sea
CROSS BORDER
COOPERATION

Table of Contents

Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020	1
• Executive summary	1
a. Introduction: Description of programme preparation steps	1
b. Summary of programme strategy	3
c. Summary of programme management and implementation	4
1. Description of the Programme area	6
1.1 Participating countries, core regions and Programme area	6
1.2 Map of the Programme area	7
2. Programme overall strategic framework	8
2.1 EU strategy for ENI CBC	8
2.2 EU strategic framework for the Black Sea Basin	10
2.3 Other relevant EU policies and initiatives	11
3. Black Sea Basin socio-economic and SWOT analysis	13
3.1 Territory and demography	13
3.2 Economy	17
3.3 Education and employment, R&D, research	27
3.4 Environment	31
3.5 Health, safety and security	37
3.6 Energy, transport and communication networks	42
3.7 Culture, civil society and self-government	47
4. Black Sea Basin strategic analysis and consultations	50
4.1 Past experience analysis	50
4.2 Stakeholder consultations	52
4.3 Consistency with other EU programmes	54
4.4 Summary of strategy identification	57
5. Black Sea Basin ENI CBC programme strategy	59
5.1 Wider objective	59
5.2 Horizontal issues and modalities	59
5.3 Thematic objectives and priorities	59
5.4 Objectively verifiable indicators	65
5.5 Risk analysis and mitigating measures	68
5.6 Programme logical framework	70
5.7 Nature of projects and types of support	74
5.8 Mainstreaming of cross-cutting issues	76

5.9 Complementarities and synergies.....	77
6. Programme structures and national bodies.....	81
6.1 Joint Monitoring Committee (JMC).....	81
6.2 Managing Authority (MA).....	83
6.3 Audit Authority (AA) and Group of Auditors (GoAs).....	85
6.4 National Authorities (NAs).....	87
6.5 Control Contact Points (CCPs).....	89
6.6 Joint Technical Secretariat (JTS).....	90
6.7 Other structures supporting national authorities.....	91
6.8 Selection Committee (SC).....	92
7. Project evaluation and selection procedures.....	93
7.1 Actors involved, roles and responsibilities.....	93
7.2 Description of the evaluation and selection process.....	93
8. Programme Implementation.....	97
8.1 Summary description of the management and control systems.....	97
8.2 Time-frame for programme implementation.....	104
8.3 Technical assistance (TA).....	104
8.4 Monitoring and Evaluation.....	107
8.5 Communication.....	108
8.6 Strategic Environmental Assessment.....	108
8.7 Financial plan.....	112
8.8 Rules on eligibility of expenditure.....	116
8.9 Use of euro.....	117
8.10 Apportionment of liabilities among participating countries.....	118
8.11 Rules of transfer, use and monitoring of co-financing.....	118
8.12 Reporting and exchange of computerised data between the Managing Authority and the EC.....	119
8.13 Programme language.....	119
• ANNEXES.....	120
Annex 1 – Summary of mapping of projects awarded under the Black Sea Basin 2007-2013 and of the survey on current priorities and future needs.....	120
Annex 2 - Combined outcomes of SWOT and past experience analyses.....	120
Annex 3 – Monitoring and evaluation system and plan.....	120
Annex 4 – Communication strategy and Annual information and communication plan 2016.....	120
Annex 5 – Report on Strategic Environmental Assessment.....	120
• Notes and Sources.....	121

LIST OF ACRONYMS

AA Audit Authority
BSB Black Sea Basin
BSEC Black Sea Economic Cooperation
CBC Cross Border Cooperation
CCP Control Contact Point
EC European Commission
ENI European Neighbourhood Instrument
ENPI European Neighbourhood and Partnership Instrument
EU European Union
GoA Group of Auditors
GDP Gross Domestic Product
ICT Information and Communication Technologies
JMC Joint Monitoring Committee
JTS Joint Technical Secretariat
MA Managing Authority
NA National Authority
NGO Non Governmental Organisation
OECD Organisation for Economic Cooperation and Development
R&D Research and development
SC Selection Committee
SEA Strategic Environmental Assessment
SME Small and Medium Enterprises
SWOT Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats (Analysis)
UNDP United Nations Development Programme
UNESCO United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
WHO World Health Organisation

Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020

◦ Executive summary

a. Introduction: Description of programme preparation steps

The Black Sea Basin Programme 2014-2020 is part of European Union's Cross-Border Cooperation (CBC) under its European Neighbourhood Instrument (ENI). CBC under ENI extends the principles of CBC among EU Member States via the European Territorial Co-operation programmes. ENI CBC receives funding from ENI as well as from the European Regional Development Fund and the Instrument for Pre-Accession which is pooled together. All sources of funding may be used on either side of the EU external border for actions of common benefit. The ENI Regulationⁱ sets out the basis for CBC, further defined in the ENI CBC Implementing Regulationⁱⁱ and the ENI CBC Programming Documentⁱⁱⁱ.

While the overall strategic objectives for the programme were defined at EU level, detailed programming, including the priorities of the Black Sea Basin ENI CBC programme 2014-2020, were developed by the programme partners themselves working together across borders. To this end, a Joint Programming Committee comprised of representatives from actively participating countries was established and met seven times between April 2013 and February 2015.

Nine countries actively participated in the programming process, Republic of Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Georgia, Greece, Republic of Moldova, Romania, Turkey and Ukraine. However, on 7 May 2015 Azerbaijan withdrew from the negotiation on the development of the programme.

The development of the Black Sea Basin ENI CBC Programme 2014-2020 was facilitated by the Ministry of Regional Development and Public Administration of Romania, which was appointed as the Managing Authority allowing for continuity with its role as Joint Managing Authority for the Black Sea Basin ENPI CBC programme 2007-2013.

The Black Sea Basin ENI CBC programme 2014-2020 builds upon the previous cooperation framework, the Black Sea Basin ENPI CBC programme 2007-2013 programme, under which 62 projects were awarded and implemented in 8 countries surrounding the Black Sea Basin. Relevant lessons learned from this past experience have been integrated in the Black Sea Basin ENI CBC 2014-2020 programme strategy along with a mapping of projects awarded and a survey on current priorities and future needs carried out in 2013.

In addition to the past experience analysis, the methodology to identify the most relevant strategy for the Black Sea Basin ENI CBC 2014-2020 programme included a socio economic analysis of the programme area

ⁱ Regulation (EU) No 232/2014 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2014 establishing a European Neighbourhood Instrument

ⁱⁱ Commission Implementing Regulation (EU) No 897/2014 of 18 August 2014 laying down specific provisions for the implementation of cross-border cooperation programmes financed under Regulation (EU) No 232/2014 of the European Parliament and the Council

ⁱⁱⁱ Programming document for European Union support to ENI Cross-Border Cooperation for the period 2014-2020, adopted by a Commission Implementing decision on 08.10.2014

and an analysis of its key strengths, weaknesses, opportunities and threats (SWOT) which was developed from June to November 2013.

The outcomes of the past experience analysis combined with the results of the socio economic and SWOT analysis resulted in the reduction of the 10 thematic objectives given in the ENI CBC Programming Document to 8 objectives, focused on a limited number of priorities, that presented the most interesting potential for cooperation within the Black Sea Basin. The proposed list of possible thematic objectives and related priorities were agreed for consultation in the 3rd Joint Programming Committee meeting held in Kavala, Greece on 15 November 2013.

Programme stakeholders were widely consulted in order to validate the SWOT and give input on the possible programme priorities. Consultations included:

- An international regional level consultation during the Black Sea Basin ENPI CBC programme 2007-2013 annual conference held in Istanbul, Turkey on 5 December 2013 (including representatives of national, regional and local authorities and NGOs, researchers and academics, and other stakeholders active in the Black Sea Basin area).
- National stakeholder consultations (events and/or written consultations) in participating countries from November 2013 to March 2014. Consultations were held at both national and regional levels to allow consistency with national/regional strategies as well as to include the views of the actors on the ground.
- Open public consultations via the website of the current programme (initiated in December 2013) and some national websites.

The Black Sea Basin programme strategy also takes into account relevant EU strategies and policies (including the Blue Growth strategy, etc.) to ensure the coherence of programme support with existing EU strategic frameworks. A consistency analysis with relevant EU programmes was carried out so that the defined Black Sea Basin objectives and priorities would deliver real cross-border added value and would not cover elements already funded, or which could be more suitably funded, from other ENI or EU programmes.

The outcomes of the stakeholders' consultations and the coherence analysis with other EU programmes were presented to the 4th Joint Programming Committee meeting held in Şile/Istanbul, Turkey on 28 April 2014.

After due consideration of:

- the wide geographical coverage and limited budget of the programme, and therefore the need for the Black Sea Basin strategy to concentrate on a limited number of themes in which concrete results can be obtained, and
- the stronger relevance of some priorities under ENI CBC thematic objectives "Business and development" (TO1) and "Environmental protection, and climate change mitigation and adaptation" (TO6) indicated throughout the analytical and consultation process,

these two objectives were selected for the strategy. Internal national and regional consultations, as well as online public consultations on the programme website (in June 2014), followed on the proposed set of priorities and indicative actions and these were finally agreed at the 5th Meeting of the Joint Programming Committee in Brussels, Belgium on 17 July 2014.

The strategic environmental assessment (SEA) process started in October 2014 and involved the relevant environmental authorities in the participating countries. The draft conclusions of the process were presented at the 7th meeting of the Joint Programming Committee in Chisinau, Moldova on 26 February 2015.

Modalities for the implementation of the programme were developed throughout the period and agreed progressively at the Joint Programming Committee meetings.

The final public consultation of the whole Joint Operational Programme was held from 16 March to 3 April 2015 by national authorities and via the website of the current programme.

The programming process, including drafting of the programme and organisation of consultations in partner countries, was supported by the EU technical assistance project ENI CBC Support to Preparation of Programmes (SPP). Comments from the EU technical assistance project INTERACT ENPI also have been incorporated.

b. Summary of programme strategy

As a result of the completed analytical and consultation process, the Black Sea Basin programme will focus on two ENI CBC thematic objectives, contributing to two overarching strategic objectives, as defined in ENI CBC Programming document 2014-2020:

- Thematic Objective 1. *Business and SME development*, contributing to ENI CBC overarching strategic objective A. *Promote economic and social development in regions on both sides of common borders*
- Thematic Objective 6. *Environmental protection, and climate change mitigation and adaptation*, contributing to ENI CBC overarching strategic objective B. *Address common challenges in environment, public health, safety and security*

Within these ENI CBC thematic objectives, participating countries have agreed a set of objectives and priorities for the Black Sea Basin programme, reflecting their specific circumstances and requirements, as presented in the table below.

Black Sea Basin ENI Cross-Border Cooperation programme 2014-2020 - Objectives and Priorities:

Overall objective	Specific objectives	Priorities	ENI EU funding (provisional)
1. Improve the well-being of the people living in the Black Sea Basin through joint economic growth and employment opportunities	1. Promote business and entrepreneurship within the Black Sea basin	1.1. Joint promotion of business and entrepreneurship in the tourism and cultural sectors 1.2. Increase cross-border cooperation opportunities and momentum in the agricultural and economic sectors	€18.80 million
	2. Promote coordination of environmental protection and joint reduction of marine litter in the Black Sea basin	2.1. Improve joint environmental monitoring 2.2. Promote common awareness-raising and joint actions to reduce river and marine litter	

A number of important elements for successful, sustained and inclusive cross-border cooperation will also be supported as horizontal issues or modalities to be deployed across any of the priorities. They include:

- 'People-to-people' actions
- Promotion of local and regional good governance
- Promotion of regional integration/coordination
- The use and development of relevant information and communication technologies

- Promotion of gender equality, and opportunities for youth.

To achieve its objectives, the programme will award grants to CBC projects selected through calls for proposals. Two calls for proposals are expected to be launched during the programme lifetime, in 2016 and 2018. The recommended financial size of projects will be further defined in the calls for proposals.

Projects will be submitted jointly by partners effectively established in the programme area¹, from at least one of the participating EU Member States and one of the participating partner countries. Since Turkey is a negotiating candidate country for EU membership, participation of Turkish partners is only possible in projects with at least one partner from a participating EU Member State and one partner from a participating partner country.

In line with the ENI CBC Programming document, the partners implementing projects will primarily represent the regional and sub-national administrative levels, as well as civil society organisations based within the eligible programme area. Priority will be given to local and regional authorities, civil society, chambers of commerce, and the academic and educational community; as well as other eligible actors based within the geographical eligibility of the programme and important for the realisation of the objectives of the programme.

Projects shall always deliver clear cross-border cooperation impact and benefits. Each project shall aim at establishing:

- Enhanced cross-border contacts within the Black Sea Basin including e.g. networking, forums and the establishment of lasting partnerships;
- Enhanced knowledge and skills including e.g. the exchange of experience and good practice, innovation, capacity-building and joint research;
- Concrete and visible outputs including e.g. small-scale investments, pilot projects, information and communication technologies shared tools, online open-access resources.

Complementarity of support is essential to ensure the best use of resources and the greatest results for the eligible regions and stakeholders. Beyond ensuring further consistency with other initiatives supported by the EU or at regional/national level during programme implementation, the Black Sea Basin ENI CBC programme will also look for complementarities with other key cooperation frameworks within the Black Sea Basin region and by other donors.

c. Summary of programme management and implementation

The Black Sea Basin ENI-CBC Programme management and control system will be organised with the following authorities, structures and bodies:

- **Joint Monitoring Committee (JMC):** supervises and monitors programme implementation and is responsible for the approval of project proposals;
- **Managing Authority (MA):** responsible for the management and implementation of the programme;
- **Audit Authority (AA):** carries out audits on the programme management and control systems, on an appropriate sample of projects and on the annual accounts of the programme;
- **National Authorities (NAs):** national counterpart institution to the Managing Authority in each participating country and overall responsible for supporting the MA in the implementation of the programme in their own countries;
- **Group of Auditors (GoA):** assists the Audit Authority in carrying out its tasks;
- **Control Contact Points (CCPs):** support the Managing Authority in its control functions;

¹ See more details under the title 'Nature of projects and types of support' within the Programme Strategy Chapter. Note that specific provisions apply to international organisations and European Groupings.

- **Joint Technical Secretariat (JTS):** assists the MA, JMC, AA and the SC in carrying out their respective duties;
- **Selection Committee (SC):** supervises the evaluation and selection of the project proposals received during calls and issues recommendations for award decisions to JMC.

The designation process of the Managing Authority is expected to be complete in the first half of 2016, allowing the launch of the first call for proposals in the second half of 2016.

The monitoring and evaluation activities will play an important role in the programme implementation cycle and will involve monitoring at project level, monitoring at programme level and evaluation. Achievements of the programme will be measured at result level by 4 indicators (one for each priority) and at activity level by 6 ENI CBC common output indicators and 3 programme-specific output indicators.

Communication activities will aim to improve participation, assist successful implementation, ensure transparency and increase awareness of the programme, EU and national support.

1. Description of the Programme area

1.1 Participating countries, core regions and Programme area

ENI CBC Programming document provides that the ENI CBC Black Sea Basin (BSB) programme includes the following 'Participating countries':

- EU Member States: Bulgaria, Greece and Romania
- Partner countries: Armenia, Azerbaijanⁱⁱ, Georgia, Republic of Moldova and Ukraine
- Candidate country: Turkey
- Russian Federationⁱⁱⁱ

ENI CBC Programming document also provides that the following countries or NUTS II (or equivalent) territorial units form the core eligible area of the Black Sea Basin Programme:

- Romania: Sud-Est
- Bulgaria: Severoiztochen, Yugoiztochen
- Greece: Kentriki Makedonia, Anatoliki Makedonia Thraki
- Turkey: TR10 (Istanbul), TR21 (Tekirdag, Edirne, Kırklareli), TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova), TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın), TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop), TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya) and TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)
- Russia: Rostov Oblast, Krasnodar Krai, Adygea Republic
- Ukraine^{iv}: Odesa, Mykolaiv, Kherson, Zaporozh'ye and Donetsk Oblasts, Crimea Republic, Sevastopol
- Moldova, Georgia, Armenia, Azerbaijan: the whole country

However, by the time of submission^v of the Programme to the European Commission for adoption, the following countries only have confirmed their participation in the Black Sea Basin Programme, including the following core regions:

- Romania: Sud-Est
- Bulgaria: Severoiztochen, Yugoiztochen
- Greece: Kentriki Makedonia, Anatoliki Makedonia Thraki

ⁱ As listed in Annex I of Regulation (EU) N° 232/2014 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2014 establishing a European Neighbourhood Instrument.

ⁱⁱ However, please note that on 7 May 2015 Azerbaijan withdrew from the negotiation on the development of the programme.

ⁱⁱⁱ However, please note that the Russian Federation has not been actively involved in the programme preparation and is unlikely to join the programme implementation.

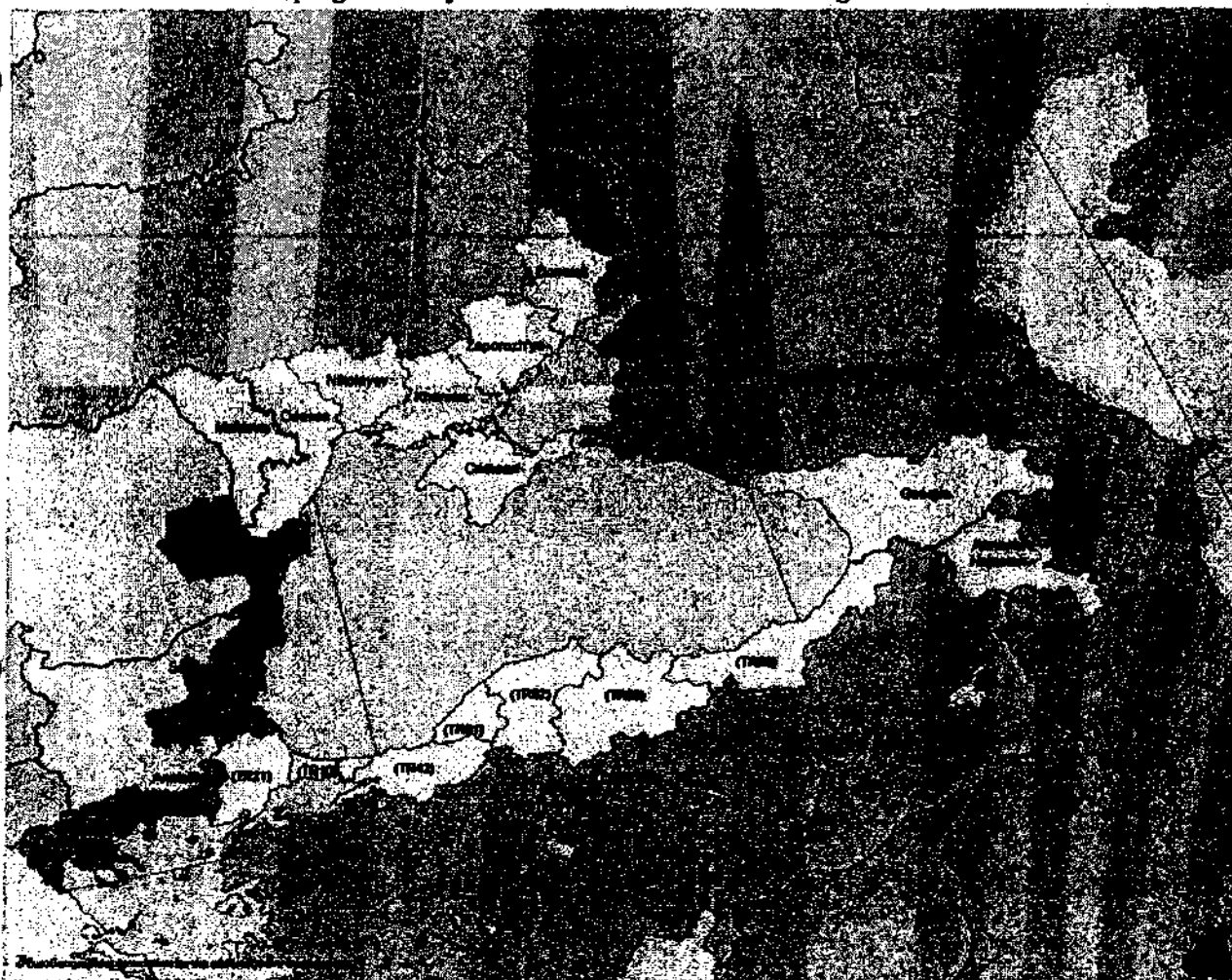
^{iv} At the time of drafting this programme nonetheless, general EU restrictions on cooperation in some regions are applicable to CBC, as provided for in the ENI CBC Programming document.

^v End of June 2015

- Turkey: TR10 (Istanbul), TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli), TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova), TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın), TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop), TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya) and TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)
- Ukraine: Odesa, Mykolaiv, Kherson, Zaporozh'ye and Donetsk Oblasts, Crimea Republic, Sevastopol
- Moldova, Georgia, Armenia: the whole country

1.2 Map of the Programme area

The map below presents the eligible areas of the countries that have confirmed their participation in the Black Sea Basin ENI CBC programme by the time of submission of the Programme to the EC.

Map of the programme: EU regions cooperation areas in dark blue, other cooperation areas in pale blue¹

¹ At the time of drafting this programme nonetheless, general EU restrictions on cooperation in some regions are applicable to CBC, as provided for in the ENI CBC Programming document.

2. Programme overall strategic framework

2.1 EU strategy for ENI CBC

Cross-border cooperation (CBC) on the external borders of the EU is a key priority in the European Neighbourhood Policy. CBC under the European Neighbourhood Instrument (ENI) will build on CBC under its predecessor, the European Neighbourhood and Partnership Instrument (ENPI).

ENI CBC receives funding from the European Regional Development Fund as well as the European Neighbourhood Instrument and the Instrument for Pre-Accessionⁱ. All sources of funding may be used on either side of the EU external border, for actions of common benefit. The ENI Regulationⁱⁱ sets out the basis for CBC, further defined in ENI CBC Implementing Regulationⁱⁱⁱ and ENI CBC programming document^{iv}.

Overall objective and strategic objectives

ENI CBC aims to *"promote co-operation across the borders between EU Member States and the countries on the European Neighbourhood and Russian Federation"* and it should contribute to the overall ENI objective of progress towards *"an area of shared prosperity and good neighbourliness"* between EU Member States and their neighbours. Due to its geographical location, Turkey also participates in the Black Sea Basin ENI CBC as a negotiating candidate country.

CBC under the ENI has 3 overarching strategic objectives:

- A. Promote economic and social development in regions on both sides of common borders;
- B. Address common challenges in environment, public health, safety and security;
- C. Promotion of better conditions and modalities for ensuring the mobility of persons, goods and capital.

Each ENI CBC programme must contribute to *at least one* of the strategic objectives.

Thematic objectives

Taking the strategic objectives above into consideration, and based on the specific circumstances and requirements of the programme cooperation area, each programme shall focus on a *maximum of 4* thematic objectives chosen within a list defined in ENI CBC programming document, that is:

1. Business and SME development (Strategic objective: A)
2. Support to education, research, technological development and innovation (Strategic objective: A)
3. Promotion of local culture and preservation of historical heritage (Strategic objective: A)

ⁱ Instrument for Pre-Accession (IPA) in the case of Turkey

ⁱⁱ Regulation (EU) No 232/2014 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2014 establishing a European Neighbourhood Instrument

ⁱⁱⁱ Commission Implementing Regulation (EU) No 897/2014 of 18 August 2014 laying down specific provisions for the implementation of cross-border cooperation programmes financed under Regulation (EU) No 232/2014 of the European Parliament and the Council

^{iv} Programming document for European Union support to ENI Cross-Border Cooperation for the period 2014-2020, adopted by a Commission implementing decision on 08.10.2014

4. Promotion of social inclusion and fight against poverty (Strategic objectives: A, B, C)
5. Support to local and regional good governance (Strategic objectives: A, B, C)
6. Environmental protection, and climate change mitigation and adaptation (Strategic objective: B)
7. Improvement of accessibility to the regions, development of sustainable and climate-proof transport and communication networks and systems (Strategic objective: C)
8. Common challenges in the field of safety and security (Strategic objective: B)
9. Promotion of and cooperation on sustainable energy and energy security (Strategic objective: B)
10. Promotion of border management, border security and mobility (Strategic objective: C)

A list of indicative activities is provided under each Thematic Objective in the ENI CBC programming document.

Within this framework, it is the task of the local programme partners, working together across the borders, *"to analyse the needs in the programme area, to identify the specific thematic objectives and priorities"* which are most relevant to their own local circumstances.

The promotion of local cross-border *"people-to-people actions is not considered as a thematic objective but as an important modality to be deployed in support of any of these objectives"*. This could include support for enhanced cooperation among local and regional authorities, NGOs and other civil society groups, universities and schools, chambers of commerce etc.

Key programming orientations

- ✓ Coherence and complementarity between the ENI CBC programmes and other relevant EU instruments are to be ensured through the programming process. CBC programmes must deliver *real cross-border added value and not cover elements which are already funded or could more suitably be funded from other ENI or EU programmes*.
- ✓ Under sea-basin programmes, it will be *possible to support activities involving a single partner on either side* (EU-internal and -external) of the sea-basins, as well as activities involving more than one partner on either side of the sea-basin.
- ✓ The partners implementing projects under the sea-basin programmes will *primarily represent the regional and sub-national administrative levels, as well as civil society organisations* based within the eligible programme area. Eligibility is based on the ENI regulation, but priority should be given to local and regional authorities, civil society, chambers of commerce, and the academic and educational community; as well as other eligible actors based within the geographical eligibility of the programme and important for the realisation of the objectives of the individual programme. Involvement of national authorities will be necessary in all programme development stages and, when this is necessary, in project implementation.
- ✓ Participation of major social, economic or cultural centres in a programme may be considered where it can be demonstrated in the Joint Operational Programme that the involvement of such centres in the programme (i) would bring substantial added value for the core eligible border area, (ii) would strongly contribute to the achievement of the CBC impact in the core eligible border area, and (iii) is essential to achieving the programme objectives in a sustainable way. Consideration should be given to involving such centres *only to address certain programme priorities or measures and to limit their eligibility to certain categories of project partners* (e.g. eligibility of public entities and research centres and not of civil society organisations established in the selected centre).

- ✓ Efforts should be made to *ensure the benefits of regional and local development supported by CBC can be sustained after CBC funding is complete*. This issue should be reflected in the criteria for calls for proposals.

2.2 EU strategic framework for the Black Sea Basin

The EU communication on the Black Sea Synergy (2007) and the Parliament resolution on an EU Strategy for the Black Sea Region (2011) lay down strategic orientations for cooperation in the Black Sea Basin.

Black Sea Synergy

The EC communication on the Black Sea Synergy, adopted by the European Council in June 2007, was followed by a conference between EU and Black Sea Foreign Affairs Ministers in Kiev in 2008 that led to a joint statement¹ initiating the Synergy. The initiative is designed as a flexible framework to ensure greater coherence and policy guidance, while also inviting a more integrated approach and closer regional ties in order to:

- ✓ Stimulate democratic and economic reforms
- ✓ Support stability and promote development
- ✓ Facilitate practical projects in areas of common concern
- ✓ Open up opportunities and challenges through coordinated action in a regional framework
- ✓ Encourage the peaceful resolution of conflicts in the region

A strategy for the Black Sea

The EU Parliament adopted a resolution on 20 January 2011² for an EU Strategy for the Black Sea Region to be launched. Parliament stressed that the main objective for the EU and the EU Member States in this strategy is to establish an area of peace, democracy, prosperity and stability founded on respect for human rights and fundamental freedoms and providing for EU energy security. It considered that good governance, the rule of law, promotion of respect for human rights, migration management, energy, transport, the environment and economic and social development should constitute priority actions.

The resolution encourages priority financing for small-scale development projects and stresses the need for a project-based approach with a view to including local authorities, business communities, NGOs or other civil society organisations.

It encourages the development of synergies between the various EU policies that come into play in the Strategy, particularly the Structural Funds, the Research and Development Framework Programme and the Trans-European Transport Networks in order to ensure the sustainability of the actions financed so that opportunities created by one economic development initiative can be taken up by another, complementary initiative.

¹ Full text of the statement available on http://ec.europa.eu/blacksea/doc/joint_statement_blacksea_en.pdf

² Full text of the resolution available on <http://www.europarl.europa.eu>

2.3 Other relevant EU policies and initiatives

Other key EU strategies and policies to take into account in ENI CBC Black Sea Basin strategy development include the following.

Eastern Partnership

Representing the Eastern dimension of the European Neighbourhood Policy, this initiative was launched at the Prague summit in 2009 and was reaffirmed in 2011 and 2013. It aims to deepen and strengthen relations between the European Union and its six Eastern neighbours, Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova and Ukraine. The main objective is to support political and socio-economic reforms in partner countries to:

- ✓ Foster political association and further economic integration
- ✓ Support mobility of citizens and visa liberalisation as a long term goal
- ✓ Enhance sector cooperation
- ✓ Support civil society

It includes four multi-lateral platforms focusing on:

1. Democracy, Good governance and Stability
2. Economic Integration and Convergence with EU Policies
3. Energy Security
4. Contacts between people¹

Danube Strategy

A macro-regional strategy to boost the development of the Danube Region was proposed by the European Commission in 2010 and endorsed by the European Council on 13 April 2011. The Strategy seeks to create synergies and coordination between existing policies and initiatives taking place across the Danube Region, including 14 countries among which Bulgaria, Romania, Moldova and Ukraine are from the Black Sea Basin.

The Danube Region Strategy addresses a wide range of issues, divided among 11 priority areas within four pillars, connecting the region, protecting the environment, building prosperity and strengthening the region².

Blue Growth Strategy

The Blue Growth communication adopted in September 2012 is the maritime strand of the Europe 2020 strategy (see below) and an update of the Integrated Maritime Policy.

This strategy consists of three components:

1. Targeted effort towards specific activities (focus areas) identified as being the most promising sectors for growth development: coastal tourism, blue energy, aquaculture, blue biotechnology and marine minerals mining.
2. Cross-cutting tools which are specific, policy integrated measures across sectors including Maritime Spatial Planning, Integrated Coastal Management, Marine Knowledge 2020 initiative and maritime surveillance.
3. Sea-basin strategies³

¹ More information on the Eastern Partnership is available at http://eeas.europa.eu/eastern/index_en.htm

² More information on the Danube Strategy and Action Plan is available on <http://www.danube-region.eu>

Other aspects that are crucial for a sustainable growth in the blue economy are the development of the appropriate skills, marine and maritime research and access to finance.

The EC extended the dialogue on sustainable development of the blue economy of the Black Sea to all Black Sea countries during a conference held in Bucharest, Romania on 30 January 2014.

Europe 2020

Europe 2020 is the EU's ten-year growth and jobs strategy launched in 2010. It aims to create within the EU the conditions for economic growth:

- ✓ Smart, through more effective investments in education, research and innovation;
- ✓ Sustainable, thanks to a decisive move towards a low-carbon economy;
- ✓ Inclusive, with a strong emphasis on job creation and poverty reduction.

The Cohesion Policy is the EU's main investment tool for delivering the Europe 2020 goals within EU Member States.

¹ DG Maritime affairs and fisheries is carrying out two studies on the blue growth potential of the Black Sea and on the use of the so-called maritime clusters, networks of firms, training establishments, research centres, local and regional authorities. (from Commissioner Maria Damanaki's speech 30 Jan 2014, Black Sea Stakeholders' conference Sustainable Development of the blue economy in the Black Sea, Bucharest, 30 January 2014)

3. Black Sea Basin socio-economic and SWOT analysis

The methodology to identify the relevant strategy for the Black Sea Basin ENI CBC programme included first an analysis of the programme area socio-economic environment and of its key strengths, weaknesses, opportunities and threats (SWOT).

The programme area socio-economic and SWOT analysis was developed in the summer-autumn 2013¹, on the basis of the core eligible area as defined for the Black Sea Basin programme by the draft ENI CBC Programming Document. It is based on information provided by participating countries, as well as data and reports from EU agencies and international organisations. As socio-economic figures at sub-national level are not always available or comparable, overviews of the Black Sea Basin area often rely on national-level statistics; however, the analysis focuses on ENI CBC eligible territories and relies on sub-regional data, whenever available, in the specific analysis of the territories and the selection of main issues covered.

3.1 Territory and demography

Overview of Black Sea Basin ENI CBC programme area

A statistical overview of the Black Sea Basin programme eligible area is provided in the table below.

COUNTRY	ELIGIBLE REGIONS	TERRITORY	POPULATION	URBAN	RURAL	NO. OF CITIES	DENSITY
ARMENIA	(whole country)	29 743	3 017	63%	37%	13	101
AZERBAIJAN	(whole country)	86 600	9 356	53%	47%	54	108
BULGARIA	Severozapaden	14 487	988	73%	27%	4	67
	Yugozapaden	19 798	1 078	71%	29%	7	54
GEORGIA	(whole country)	69 700	4 484	53%	47%	13	64
GREECE	Kentriki Makedonia	19 146	1 876	78%	22%	10	100
	Anatoli Makedonia - Thraki	14 157	608	61%	39%	7	43
MOLDOVA	(whole country)	33 846	3 559	42%	58%	9	117
ROMANIA	South-East	35 762	2 546	54%	46%	11	71
RUSSIA	Rostov Oblast	100 800	4 404	68%	32%	n.a.	42

¹ The part on 'Safety and security challenges' was nonetheless updated in February 2015 to reflect the situation in Ukraine and related major international crisis. Some tables and graphs have also been updated in spring 2015 for information purposes, without changing the validity of the original analysis.

	Krasnodar Krai	76 000	5 125	53%	47%	n.a.	67
	Adygea Republic	7 800	450	53%	47%	n.a.	57
TURKEY²	Istanbul (TR10)	5 196	14 377	100%	-	1	2 767
	Tekirdag, Edirne, Kırklareli (TR21)	18 665	1 651	83%	17%	3	88
	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova (TR42)	20 184	3 522	88%	12%	5	175
	Zonguldak, Karabük, Bartın (TR81)	9 493	1 020	54%	46%	3	107
	Kastamonu, Çankırı, Sinop (TR82)	26 435	757	36%	64%	3	29
	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya (TR83)	37 524	2 717	76%	24%	4	72
	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane (TR90)	35 174	2 567	66%	34%	6	73
UKRAINE	Odeska	33 300	2 395	67%	33%	7	72
	Mykolaiv	24 585	1 174	68%	32%	4	48
	Kherson	28 500	1 078	61%	39%	5	38
	Zaporozh'ye Oblast	27 200	1 785	77%	23%	6	66
	Donetsk Oblast	26 517	4 375	91%	9%	27	165
	Crimea Republic	26 081	1 965	63%	37%	11	75
	Sevastopol	8 635	383	94%	6%	1	444
TOTAL		835 328	77 235	71%	29%	201	92

Table 1. Overview of the Black Sea Basin eligible areas¹

Demographic trends

The ENI CBC programme area has a population of 77.2 million people, that is an increase of about 3 million since 2005 and the previous ENPI CBC programming period⁴. This overall growth reveals nonetheless highly disparate demographic trends among participating countries (see figure 1 below). While on one hand in Azerbaijan and Turkey eligible area population grew steadily between 2005 and 2012, respectively by 0.75 million and 2 million over the period, on the other Armenia, Bulgaria, Romania and Ukrainian eligible areas⁵

¹ Note that data for Russia has not been updated (as not provided at regional level), therefore the trend could not be calculated for Russian regions.

recorded significant population losses⁵. Both the uneven fertility rates – from 2.1 births per woman on average in Turkey to 1.3 in Romania⁶ – and the migration trends explain these disparities.

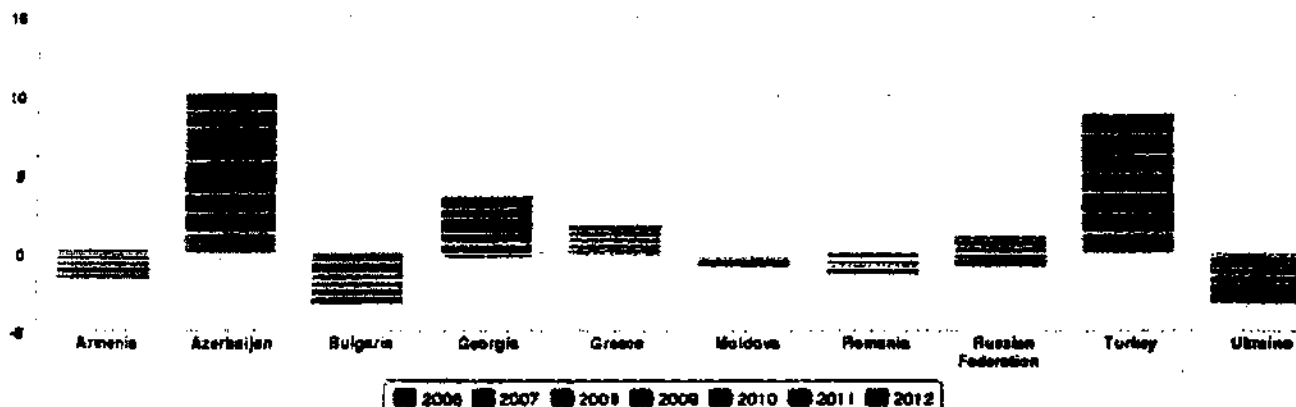

Figure 1. Population growth at country level (annual %), stacked per year over the period 2006-2012⁷

Only Russia, Greece and Azerbaijan registered positive migration flows in 2010, a constant since 2005⁸. Though Greece is still perceived as a gateway towards the EU Schengen area for many legal and illegal migrants, its attractiveness has dropped in recent years as it also experiences a strong emigration due to a harsh economic crisis since 2008⁹. However¹⁰, the armed conflict that broke out in Syria in spring 2011 has led to large flows of migrants into Turkey, that registered in 2012 a net migration of 350,000 people¹⁰, while in April 2014 the total registered Syrian refugee population in Turkey stood at over 735,000 people¹¹. It also created further migration pressure at the Greek-Turkish borders, in particular sea borders¹².

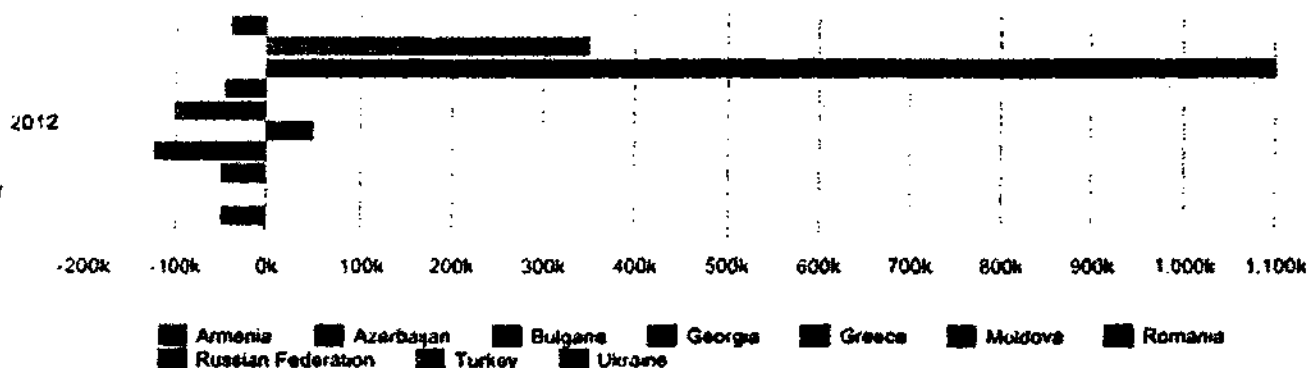

Figure 2. Net migration¹³, 2012¹³

The other participating countries, including EU members Bulgaria and Romania, are a source of migration, mostly labour migration, towards better economic opportunities in other EU member States, suggesting that local economic development on all sides of the Black Sea Basin remains a key issue for cooperation¹⁴.

⁵ Between 2005 and 2012, the population of ENI CBC programme eligible areas of Armenia decreased by 8%, of Bulgaria by 5%, of Romania by 11%, of Ukraine by 5%.

⁶ Updated on 6 May 2015 to reflect recent developments

¹⁰ Net migration = total number of immigrants less the annual number of emigrants (including both citizens and noncitizens)

nk

Though all countries in the Black Sea region are sending and transit countries on the routes of migration flows towards Western Europe, migration within the region itself remains strong: in 2005 the top ten countries of origin of immigrants to the Black Sea region include Russia, Ukraine, Azerbaijan, Georgia, Bulgaria, Armenia and Moldova, while Russia, Ukraine, Turkey and Greece appear within the top ten destinations of emigrants from the Black Sea region¹⁵.

A number of challenges and opportunities arise from these internal and external migration flows. 'Brain and skill drain' (as those with higher education and skills leave the country) is recognised as a serious problem in Moldova, Romania and Armenia, and affects notably doctors and the skilled medical workforce in Moldova and Bulgaria¹⁶. In the aftermath of the 2008 crisis and following recession in Greece, extremely high unemployment has also led to significant brain drain¹⁷. An associated problem is skill waste, as high education migrants often end up working in low-skilled jobs (e.g. as construction, domestic workers)¹⁸. Brain drain is also an important issue for Turkey, with a high incidence of students graduating abroad not returning¹⁹. However, labour migration can also help reduce unemployment and generate private remittances in the country of origin, which play an increasing role in regional economic development. Hence, effective migration management within the Black Sea region is a common issue of interest and there is potential notably for facilitating emigrant links with their home communities, including remittance transfer and the development of scientific, business and other types of networks²⁰.

Urban and rural development

In 2012, population density in the Black Sea Basin ENI CBC programme area was 91 people/km², a slight increase since 2005 though below EU average of 120 people/km²²¹. The density in Black Sea Basin eligible areas ranges from 2,767 people/km² in Istanbul to 29 people/km² in Kastamonu, revealing huge discrepancies in territorial development as well as an ongoing urbanisation process (see table 1 above)²².

The ENI CBC programme is characterised by the inclusion of both large rural areas and of major cities, including three capital cities (Baku, Tbilisi, Yerevan) and the megacity of Istanbul. Since 2005 the urban population in the programme area has increased by 5 points to 64%, a trend that is common to all the regions across the eligible area, though particularly strong in Turkey, as Istanbul itself grew by 2.2 million (nearly 20%) over the period. Though this urbanisation process does not yet match the EU average (where 74% of the population is urbanised), it gives rise to common environmental and socio-economic challenges to ensure sustainable urban development.

Another feature of the programme area is the dense population of most coastal zones, which increases considerably during the summer season due to tourism, creating economic opportunities but also putting additional strain on local infrastructure and the environment.

Population structure by age

Demographics trends within the Black Sea Basin eligible area reveal disparate dynamics in regard to the population age structure and its related socio-economic challenges. Greece and Bulgaria, and to a lesser extent Ukraine, Romania and Georgia, have an ageing population, with people over 65 representing more than 20% of their working age population (see figure 4 below) - leading to specific health and pension-financing issues. On the other hand, Azerbaijan and Turkey have more dynamic demographics and a younger population e.g. about 23% of the population of Istanbul is under 14²³, giving rise to related challenges of education and integration into the labour market.

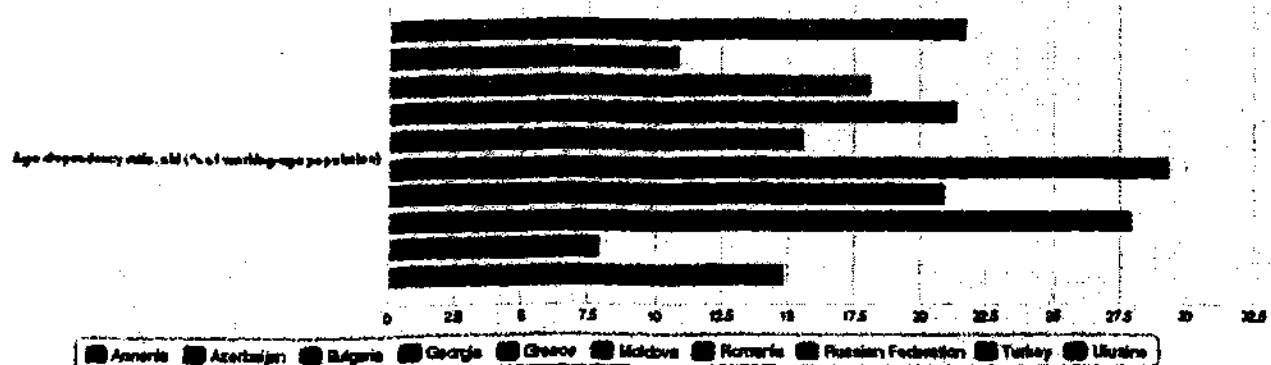

Figure 3. Age dependency ratio, >65 years old as a % of working age population (15-64 years old), 2012²⁴

SWOT - DEMOGRAPHY	
THREATS Young population Turkey and Azerbaijan	- Slow urbanisation process - Population ageing in Bulgaria, Ukraine, Romania and Georgia, some of their population leading to health and pension financing issues - For Azerbaijan and Turkey younger population challenges of education and integration into the labour market
OPPORTUNITIES Migration flows potential for development of scientific, business and other types of networks with migrants from BSB region	Labour emigration towards better economic opportunities outside BSB region

3.2 Economy

Overview of economic structure and performance

From 2000 to 2008, the Black Sea Basin countries enjoyed a steady growth based on foreign direct investment inflows, credit growth, increases in domestic demand, investment, and in particular export growth to Western European markets²⁵. After the short but severe recession that hit the Black Sea region economies following the global financial crisis in September 2008 most of them, except notably Greece, seem to be recovering (see figure 4 below).

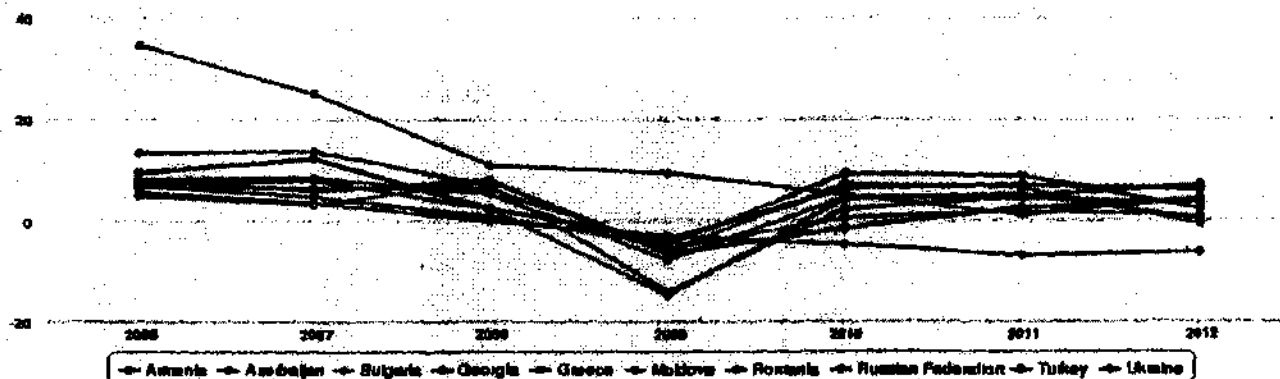

Figure 4. Overview of GDP growth trends per year over the period 2006-2012 (annual %)²⁶ and impact of the 2008 crisis

Most Black Sea countries economic performance by far exceeded the EU's average over the 2006-2012 period (see figure 5 below). Azerbaijan, Moldova, Georgia and Armenia registered particularly strong growth while on the other hand Greece's economy contracted over the period.

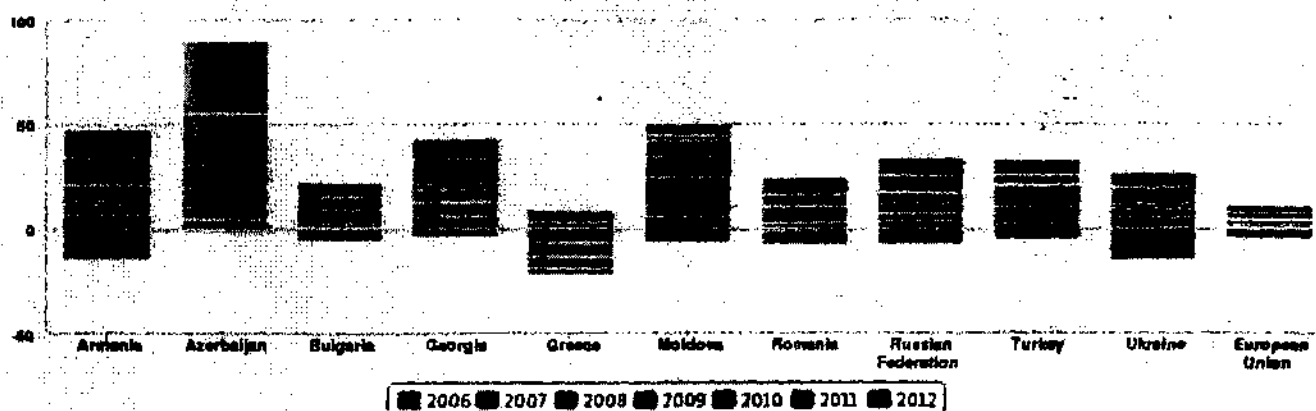

Figure 5. Stacked GDP growth per country over the period 2006-2012 (annual %)²⁷

Growth rates in 2012 still showed considerable variation among countries, with both Georgia and Armenia achieving high rates of growth (above 6%), while sub-national data reflects even greater disparities and persistent difficulties, in particular in eligible regions in Ukraine²⁸.

Though economic growth for the Black Sea Basin countries on average remained limited in 2012, it still outperformed the EU, which suffered a contraction of 0.3% overall. The EU recession and continuing problems emanating from the debt crisis limit further economic recovery in the Black Sea region. The EU, and more specifically the Eurozone area, is by far the most significant economic partner of the Black Sea region countries, EU Member States are key trade partners and the principal source of financing and foreign direct investment (FDI) for most Black Sea countries²⁹.

²⁶ Please note that figure 6 presents stacked GDP growth (both negative and positive) per year

Other key indicators showed stable and sustainable trends in the Black Sea region, in particular the consumer price index that shows a continued trend of declining price pressures over the years. For the first time in 2012, all Black Sea region countries posted single digit rates of inflation, and inflation was below 5% in eight countries³⁰.

There has been overall a positive evolution of Black Sea Basin countries global competitiveness, as measured by the Global Competitiveness Index (CGI) of the World Economic Forum. Over the last five years, CGI scores for most countries have increased, meaning the countries improved the set of institutions, policies and factors determining the level of productivity and thus their potential for economic growth and their ability to sustain a high level of income³¹. Between 2008 and 2013, Azerbaijan jumped from 69 to 39 (out of 148 countries) in CGI rankings, replacing Russia (downgraded from 51 to 64) as the most competitive economy of the Black Sea Basin. Armenia, Turkey, Georgia and Bulgaria are the other countries that have most improved their ranking and scoring over the period. Put in a worldwide context, Black Sea Basin countries main competitive assets are the availability of a healthy and educated workforce and a conducive macro-economic environment (save Greece), while the innovation factor is their weakest point (see table 2 below).

Country	GCI rank (out of 148)	CGI score (1-7)	1 score (1-7)	2 score (1-7)	3 score (1-7)	4 score (1-7)	5 score (1-7)	6 score (1-7)	7 score (1-7)	8 score (1-7)	9 score (1-7)	10 score (1-7)	11 score (1-7)	12 score (1-7)
Azerbaijan	39	4.51	4.06	4.06	6.42	5.07	4.00	4.27	4.72	3.80	4.17	3.60	3.97	3.45
Turkey	44	4.45	4.08	4.45	4.62	5.86	4.29	4.52	3.74	4.40	4.05	5.30	4.36	3.47
Bulgaria	57	4.31	3.38	3.93	5.61	6.00	4.25	4.19	4.36	3.95	4.45	3.87	3.59	2.97
Russian Federation	64	4.25	3.28	4.61	5.93	5.71	4.66	3.80	4.31	3.39	3.97	5.78	3.56	3.13
Georgia	72	4.15	4.00	4.31	4.91	5.75	3.79	4.29	4.59	3.91	3.83	2.96	3.47	2.68
Romania	76	4.13	3.34	3.33	5.14	5.47	4.41	3.89	3.96	3.95	4.14	4.44	3.62	3.01
Armenia	79	4.10	3.98	3.81	4.88	5.46	4.18	4.34	4.49	3.91	3.74	2.73	3.82	2.99
Ukraine	84	4.05	2.99	4.07	4.20	5.84	4.75	3.81	4.18	3.46	3.28	4.60	3.68	3.03
Moldova	89	3.94	3.24	3.57	4.62	5.38	3.88	3.93	4.09	3.60	3.89	2.55	3.32	2.42
Greece	91	3.93	3.49	4.79	2.82	6.10	4.81	3.93	3.77	2.86	4.62	4.37	3.84	3.08

The Global Competitiveness Index is based on 12 pillars: (1) Institutions, (2) Infrastructure, (3) Macroeconomic environment, (4) Health and primary education, (5) Higher education and training, (6) Goods market efficiency, (7) Labour market efficiency, (8) Financial market development, (9) Technological readiness, (10) Market size, (11) Business sophistication, (12) Innovation.

Table 2. Global Competitiveness Index (CGI) 2013-2014 ranking (out of 148 countries) and scoring (from lowest 1 to highest 7), overall and for each of the 12 pillars.

In 2013, according to the World Economic Forum survey³², corruption is perceived by business executives as the most problematic factor for doing business in Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Moldova and Russia, and as the second most problematic factor in Romania (after tax rates) and Ukraine (after access to financing). In Greece and Georgia, access to financing is considered the most problematic factor, while it is tax rates in Turkey.

In 2011 only three countries (Georgia, Azerbaijan and Armenia) attracted foreign direct investment (FDI) in excess of 5% of GDP against seven countries in 2007 (see figure 6 below). The FDI is a useful indicator of how

the business environment in the eligible territories is perceived by investors, and it shows that the Black Sea region overall still suffers from a broader risk aversion following the 2008 crisis.

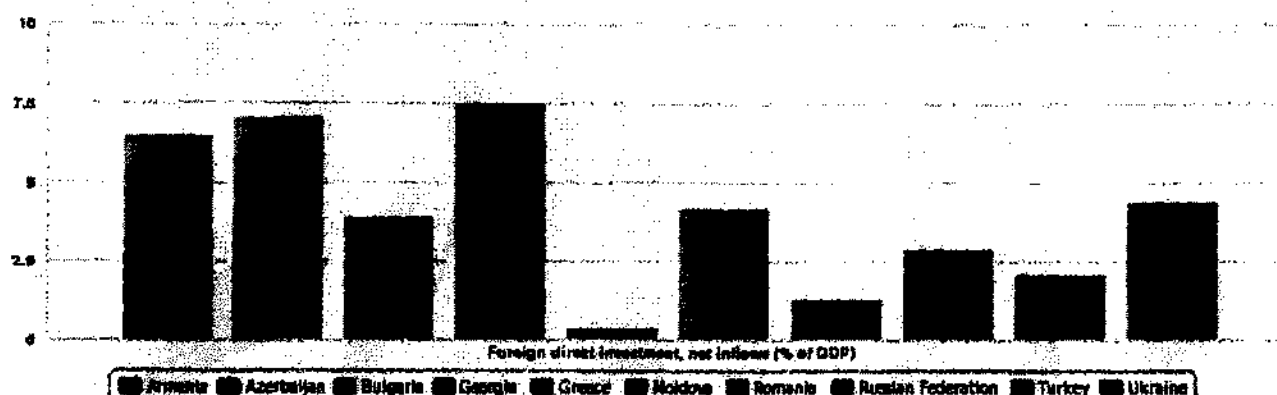

Figure 6. Foreign Direct Investment, as a % of GDP, 2011³³

The significant emigration since the 1990s, mostly labour emigration, has generated considerable flows of remittances to the Black Sea region (see figure 7 below). Personal remittances received represent a substantial part of Gross Domestic Product (GDP) for Moldova (23%), Armenia (20%) and Georgia (11%), and is at about the same level as foreign direct investment (FDI) overall for Ukraine. As migrant remittances tend to be more predictable and stable than FDI as a source of foreign exchange, they play an important role in offsetting the balance of trade deficit. Remittances also influence economic activity in the recipient country through the growth of consumer demand, savings and investments, and entrepreneurial activity, and as such represent an opportunity to take advantage of to get maximum benefit for the countries e.g. encouraging the productive investment of remittances³⁴.

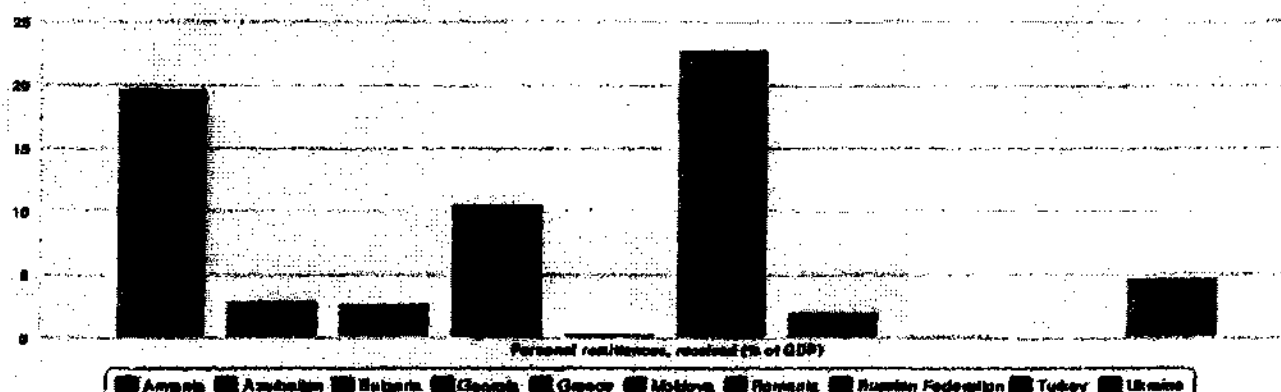

Figure 7. Personal remittances received, as a % of GDP, 2011³⁵

The Gross Domestic Product (GDP) per capita figures still reflect large wealth disparities among Black Sea region countries (see figure 8 below). GDP per capita in 2012 ranges from \$2,038 in Moldova to \$22,083 in Greece. The average for the region is \$8,139, which corresponds to an upper middle income level.

³³ According to World Bank classification

This average is still four times lower than the EU overall figure in 2012 (\$32,677), although, considering it was six times lower in 2006, there has been a convergence over the period, driven by stronger economic growth on average in the Black Sea region (see figure 5 above). When comparing Purchasing Power Parity (PPP), the GDP per capita gap is even smaller, as Black Sea region average figure is only 2.5 times lower than that for the EU.

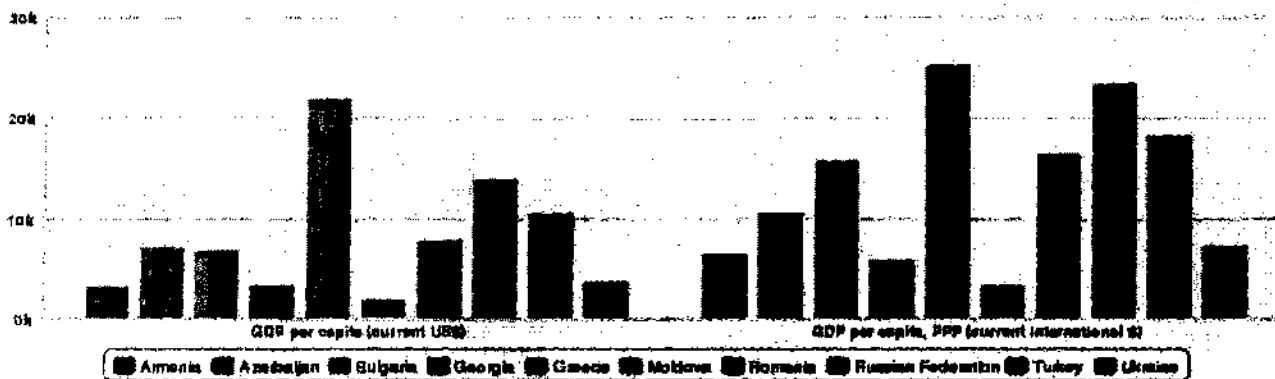

Figure 8. GDP per capita of Black Sea countries, 2012³⁶

Disparities among Black Sea countries have also reduced over the last few years, mostly due to the different countries growth rates but also to a lesser extent to their disparate demographic trends, notably affected by emigration. As a result the ratio in 2006 of 1 to 22 between the lowest (Moldova) and highest (Greece) GDP per capita figures, dropped to 1 to 11 in 2012 for nominal GDP, and 1 to 7 for PPP (see figure 8 above).

The economic structure in the Black Sea Basin eligible area still shows overall a larger share of agricultural and industrial sectors than the EU average. In terms of economic structure, the countries have in common a long-term decline of the agricultural sector, the rapid growth of the services sector, and the fact that on the expenditure side the private sector accounts for most of the incremental economic growth, led notably by consumer demand³⁷.

However the economies of the Black Sea region are very diverse in their structure, e.g. Armenia and Moldova rely on their agricultural sectors, while e.g. Ukraine is still dependent on low value added 'heavy' industry. Most countries are energy importers, but there are also two energy exporters (Russia and Azerbaijan), who rely on these exports to fuel their growth and face the challenge of diversifying their economies. Even service sector growth tends to take different forms. In some cases retail is more significant, though to varying degrees financial services, tourism, and transport and shipping also play important roles³⁸. This may generate complementarities within which regional cooperation may develop.

Small and Medium Enterprises

Small and medium enterprises (SMEs)³⁹ in the ENI CBC Black Sea Basin eligible area⁴⁰ represent 99% of all enterprises, which is similar to the EU overall. SMEs play an important role as key engines for economic

³⁶ See figures 1, 2 and 5 for more details

³⁷ SMEs: <250 employees, < €50 m turnover or <€43m balance sheet total (as defined by the EC)

³⁸ Based on data provided by participating countries (gathered by country representatives in the Joint Programming Committee); data for Georgia < 100 employees

growth, provide more than half of all employment and more than a third of gross value added³⁹. There is still potential for growth, in particular in the Eastern part of the Basin, considering these overall figures are below EU and OECD averages, where SMEs account for two-third of the employment and more than half the value added³⁹.

Access to financing continues to be one of the most significant challenges for the creation, survival and growth of SMEs, especially innovative ones, a problem that has been strongly exacerbated by the financial crisis. Business incubators, clusters of innovative SMEs, science and technology parks and development agencies may play an important role in facilitating appropriate access to financing for SMEs at local and regional levels. Cities and regions may underpin and strengthen this function through partnerships with private financial institutions and universities.

Other challenges to further development for SMEs in the Black Sea Basin include easing the administrative burden on small businesses, supporting entrepreneurship development and skills upgrading, supporting technology diffusion and SME access to international markets. This could provide opportunities in particular for the development of important regional sectors such as agribusiness, information and communication technologies (ICT), tourism and construction⁴⁰.

A comparison of business regulations for small and medium-size enterprises in Black Sea Basin countries reveals great discrepancies, an uneven path of reforms as well as a large potential for exchange of good practices among countries (see Table 3 below). Some countries have achieved considerable success in improving the regulations that enhance business activity and now rank among the most business-friendly environments worldwide. Georgia stands out as a top improver since 2005, both regionally and worldwide, focusing first on reducing the complexity and cost of regulatory processes (in such areas as business start-up, construction permits, property registration) then strengthening legal institutions relevant to business regulation (in such area as getting credit)⁴¹. Aiming for economic recovery, Greece has recently considerably improved its regulatory framework.

Economy	EDB Rank 2007	EDB Rank 2012	EDB Rank 2014	Starti ng a Businas s	Dealing with Constr uction Permits	Getti ng Elect ricity	Regist ering Property	Getti ng Credi t	Protec ting Investo rs	Payin g Taxes	Tradin g Across Borde rs	Enforci ng Contract s	Resol ving Insolve ncy
Georgia	37	9	15	5	3	37	1	7	43	38	33	23	122
Bulgaria	54	66	38	49	101	125	57	23	14	89	57	75	38
Armenia	34	32	45	4	81	131	7	36	49	41	110	51	69
Romania	49	72	48	38	140	171	63	7	40	52	65	51	46
Turkey	91	71	55	79	136	34	54	89	13	56	90	38	109
Greece	109	78	61	52	88	80	116	71	62	59	48	155	52

³⁹ Value added = the value of output less the value of intermediate consumption. It is a measure of the contribution to GDP made by an individual producer, industry or sector.

Russian Federat.	96	112	62	34	156	143	12	61	100	49	155	14	65
Moldova	103	83	63	35	175	149	22	23	56	70	152	42	58
Azerbaijan	99	67	80	12	150	159	10	104	51	33	166	31	94
Ukraine	128	137	96	76	70	185	59	17	109	108	154	43	142

Table 3. Ease of Doing Business (EDB) overall ranking 2007 (ranking out of 175 countries), 2012 and 2014 (out of 189 countries) and key indicator ranking for 2014⁴². A good ranking on the EDB index means the regulatory environment is more conducive to starting and operating a local firm.

International trade

With average exports representing 39% of GDP and imports 46% of GDP, the Black Sea countries show overall in 2012 a trade openness⁴³ similar to that of the EU (with respectively 43% for exports and 41% for imports). These averages nonetheless mask great national discrepancies both in terms of the integration of these countries into international trade - with Bulgaria, Moldova and Ukraine being the most integrated and Romania and Russia the least - and in terms of trade balance, with the two oil-exporting countries achieving considerable trade surplus, while several others struggle with large trade deficits (see figure 9 below).

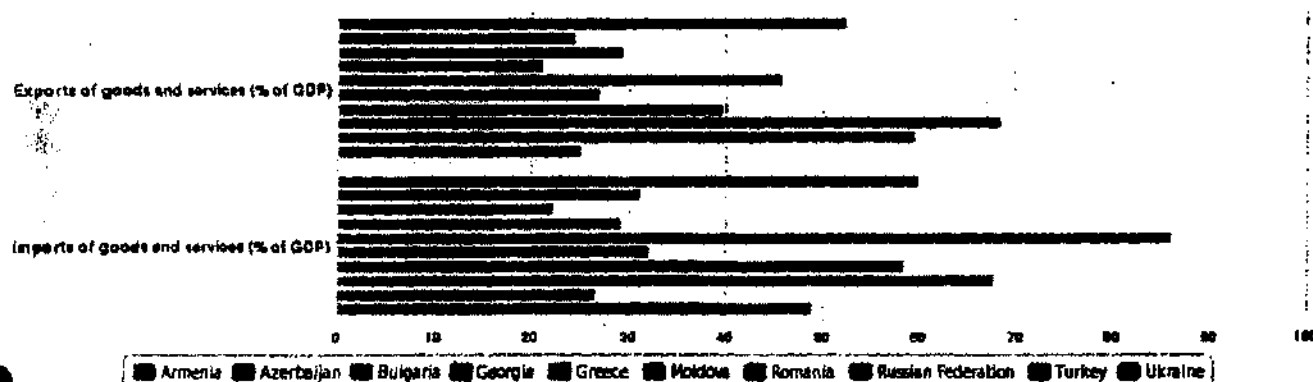

Figure 9. Exports and Imports of goods and services, as a % of GDP, 2012⁴³

Since 2004, the EU has become the main trading partner for each country in the Black Sea region. In 2009, trade with the EU amounted to 30% of overall trade for Armenia, 43 % for Azerbaijan and 29% for Georgia⁴⁴. Trade figures also reveal that intra-regional trade within the Black Sea region expanded more quickly than overall external trade, both in the growth years, from 2000–2008, and in the recovery year of 2010⁴⁵.

The breakdown of key exports for each country is presented in the figure below and shows the great disparities among Black Sea export profiles, with notably Moldova relying mostly on food products, Romania and Turkey on manufactured goods and Azerbaijan and Russia on fuel (see figure 10 below).

⁴³ Trade openness ratio = trade-to-GDP ratio = the average of total trade (i.e. the sum of exports and imports of goods and services) relative to GDP. It is used to measure the importance of international transactions relative to domestic transactions.

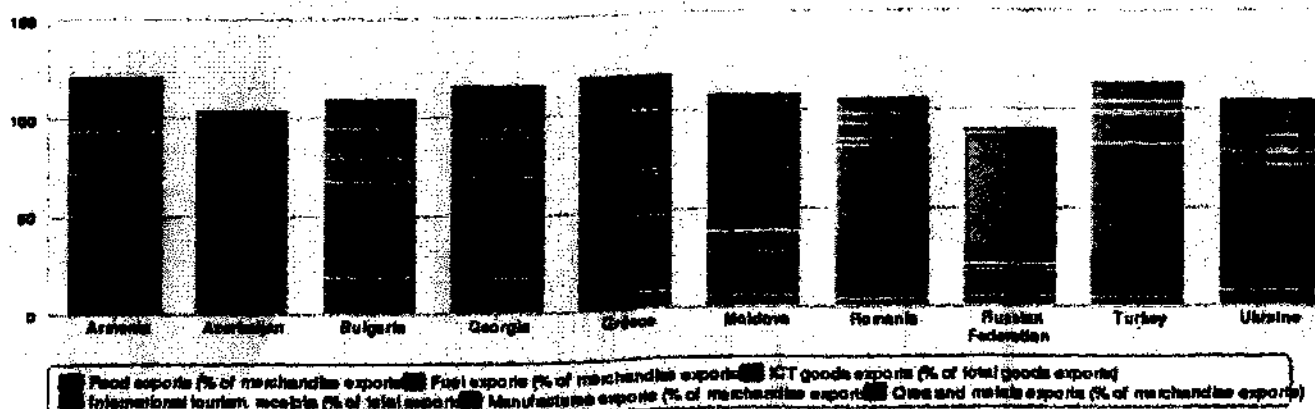

Figure 10. Main type of exports per country, 2011⁴⁶

High technology exports remain limited overall, ranging from 1.3% (Azerbaijan) to 10.2% (Romania) of manufactured goods exported in 2011 against 16% on average for the EU, with an uneven tendency over the last few years (see figure 11 below). These figures show that the stimulation of innovation and research in the Black Sea Basin area remains a challenge.

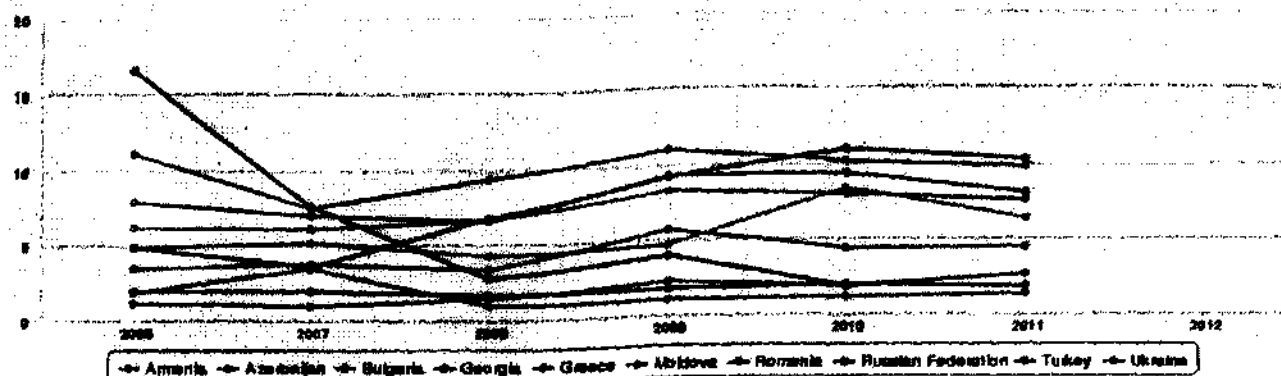

Figure 11. High technology exports (% of manufactured exports), 2006-2011⁴⁷

Tourism

The Black Sea Basin favourable climate and outstanding natural features - including mineral springs and beautiful beaches - have made the region an important destination for recreational and health tourism with the Crimea being the most important. Seaside resorts in Bulgaria, Romania, Ukraine, Russia and Georgia are very active but are less developed on Turkey's coasts (where seaside tourism is focused mainly on the Mediterranean, while the Black Sea region is mostly preferred for nature tourism). Tourism potential in the Black Sea Basin area is rich and diversified, including in addition for spa and medical tourism, culture, nature, eco and agro-tourism, golf tourism and sea cruises, adventure, cave and mountain tourism, and tourism related to cuisine, rivers, hunting and diving as well as winter tourism (skiing)⁴⁸.

Even though the lack of comprehensive regional data limits the possibility to draw a full regional picture, it appears clearly that the number of international visitors to the Black Sea Basin eligible area has expanded

rapidly since 2004⁴⁹ thanks notably to enhanced tourist infrastructure. In 2012 only, Georgia registered 36% more international visitors than in 2011, reaching 4.4 million visitors (against 0.1 million in 2004)⁵⁰. The foreign visitors to the Bulgarian Black Sea coast have been steadily increasing by 5 to 6 % annually during the period 2009 - 2014⁵¹. Tourism within the Black Sea region constitutes a substantial component, visitors from Black Sea Basin countries account for three quarters of total international arrivals to Azerbaijan, about half in Moldova and more than a third in Romania, Georgia and Bulgaria¹. The countries of origin common to several Black Sea Basin tourist destinations include Germany, the United States, the UK and Italy, providing opportunities for joint tourism products around the Black Sea.

Continued expansion and diversification of tourism over the past six decades means it has become one of the largest and fastest-growing economic sectors in the world and it is still expected to increase considerably in the coming years⁵². These international trends therefore could be an opportunity for cooperation for further tourism development based on the Black Sea Basin's rich potential. Tourism has very positive impact on employment and income, although it also creates environmental challenges and distorted urbanisation notably in the coastal areas.

Agriculture

Though the agricultural sector has generally declined in the Black Sea Basin countries, it is still a substantial or major component of most of their economies, in particular in terms of employment, e.g. providing over 45% of employment in Georgia and Armenia (see figure 13, employment distribution) or in terms of exports (see figure 10 above). Agricultural products such as fruits and nuts, vegetables, cereals, meat, dairy products, fish and alcohol are amongst the main goods traded between countries within the Black Sea Basin area⁵³ and therefore there could be good potential complementarities.

Organic farming still appears to be little developed in the Black Sea Basin area⁵⁴, representing at best 1.6% of farmland in Romanian South-East region and 0.9% in TR90 region (Turkey)⁵⁵, despite a world tendency for a strong growth in organic farmland. Organically managed farmland grew by 57% in the EU in the period 2005 to 2011, representing 5.4% of EU agricultural land in 2011⁵⁵. Considering these dynamics and the more labour-intensive nature of organic farming, it could present an opportunity for further development and cooperation in the Black Sea Basin.

The development of sustainable aquaculture in the Black Sea basin also seems to present good potential including in all the categories (fresh, brackish and marine water). The production from aquaculture has increased from 185,000 tons in 1999 to 320,000 tons in 2009 with an average annual growth rate of about 7.3 %. This increased production mainly came from freshwater aquaculture (74%), represented largely by carps and other ciprinidae, meanwhile mollusks and finfish (European sea bass, mussels, oysters, sea trout and turbot) characterise the production of brackish and marine aquaculture (26%)⁵⁶. The actual development of brackish and marine aquaculture in the region is not homogenous and shows different patterns according to the technology applied and species reared (e.g. focusing on mussels in Bulgaria and on sea bass and sea trout in Turkey). Technology development during the last years (including cages and new rearing systems) represents new opportunities for marine aquaculture development as well as for regional cooperation and sharing of good practices.

¹ Regional data missing for Ukraine; data missing for Armenia

⁵⁵ Note that regional data is missing for several countries

- Strong economic growth on average (2004-2012), especially in Albania, Moldova, Georgia and Armenia
- Most of BSB countries seem to be recovering from recession
- Stable and sustainable single digit rates of inflation
- Improved set of institutions, policies and factors determining the level of productivity have raised competitiveness of most BSB countries
- Some countries (Georgia, Armenia) have achieved considerable success in improving the regulations that enhance business friendly environment
- Disparities among BSB countries incomes have reduced over the last few years
- GDP per capita: there has been a convergence over the period (with EU overall)
- Economies of the BSB region are very diverse in their structure
- Diverse and possibly complementary service sectors growth (especially financial services in Georgia)
- Intra-regional trade within the BSB region expanded more quickly than overall external trade
- Regional integration for regional and external trade features
- Tourism potential in BSB area is high and diverse
- Agricultural products amongst the main goods traded between countries within the BSB area
- Potential for the development of sustainable agriculture in BSB

- Growth rates considerable variation among countries (sub-national even greater disparities)
- Large wealth disparities among BSB countries
- GDP per capita in BSB four times lower than the EU overall figure
- Corruption is perceived by business executives as one of the most problematic factor for doing business in majority of BSB countries
- Business climate has got comparatively worse in Romania, Russia, Bulgaria and Ukraine since 2007
- Armenia and Moldova rely heavily on their agricultural sectors
- Low value added heavy industry (especially Ukraine)
- Energy exporters (Russia and Azerbaijan) face the challenge of diversifying their economies
- Low access to financing, notably for SMEs
- Administrative burden on small businesses
- Great national discrepancies both in terms of the integration of BSB countries into international trade and in terms of trade balance
- Low capacity for innovation, high technology exports remain limited overall
- Organic farming is still little developed in BSB region

- Outmigration reducing pressure on unemployment
- Flows of remittances play an increasing role in regional economic development and plays an important role in offsetting the balance of trade deficit
- Number of international visitors to the BSB area has expanded rapidly
- Continued expansion & diversification of tourism, fast-growing economic sector in the world
- High growth rate in organic agriculture worldwide

- EU recession and continuing problems emanating from the debt crisis limit further economic recovery in BSB region
- Foreign Direct Investments: BSB region still suffers from broader risk aversion following the crisis

3.3 Education and employment, R&D, research

Population level of education

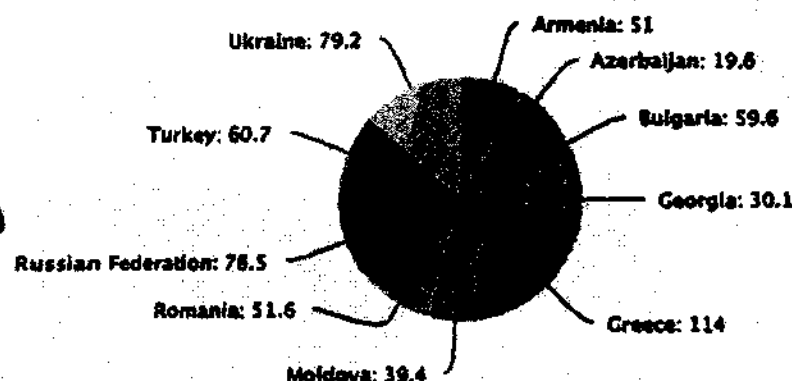

Figure 12. School enrollment in tertiary¹ education (as a % of relevant age class), 2011²

The Black Sea Basin is characterized by the high level of education of its workforce overall (although there are great regional disparities³) and increasing youth enrolment in higher education on average, ranging from 20% in Azerbaijan to 114% in Greece (see figure 12 above).

Human capital therefore appears as a strong asset in the region, though education systems often face the challenge of adapting their training to match the changing needs of the economy in order to provide an appropriate skilled workforce⁴. According to an EBRD/World Bank 2009 survey⁵, for example, 43% of enterprises in Ukraine and Moldova consider the lack of skills as a problem for the performance and development of their enterprises. The percentages are lower, but still significant, for Georgia (27%) and Armenia (24%). Thus vocational education and training also has an important role to play, both to improve technology absorption and diffusion in the countries and to enhance individual employability⁶.

Employment distribution and unemployment challenges

The strong structural heterogeneity of Black Sea Basin economies (share of traditional industries, weight of the agricultural sector) and the pace of economic development and restructuring (growth of services, tourism and the oil industry in particular) is reflected in employment distribution and unemployment challenges (see figure 13 and table 4 below).

¹ Tertiary education includes academic education as well as advanced vocational or professional education. Gross enrollment ratio for tertiary school is calculated by dividing the number of students enrolled in tertiary education regardless of age by the population of the age group which officially corresponds to tertiary education, and multiplying by 100.

² Note: regional information received doesn't allow to draw a comprehensive picture

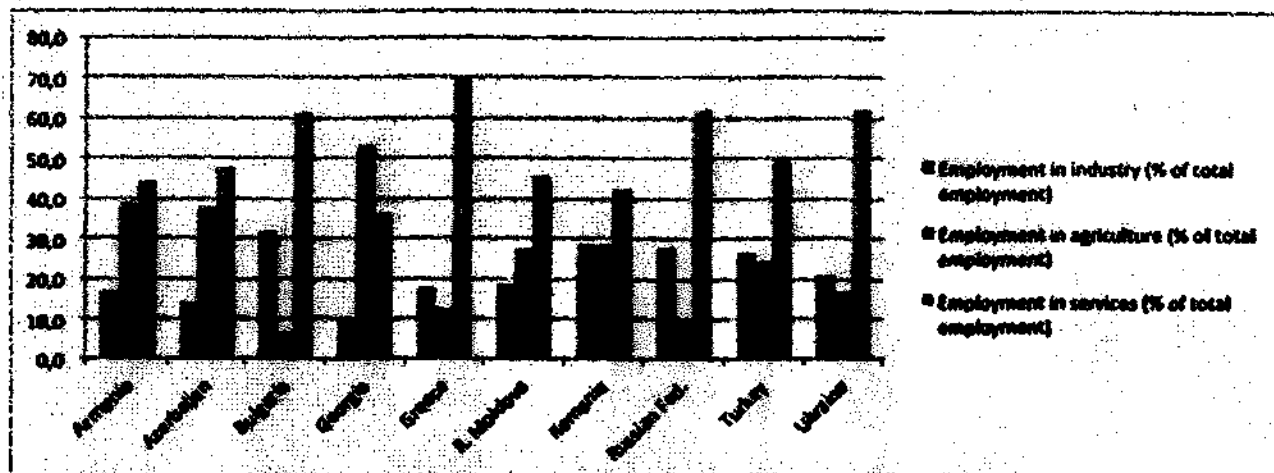

Figure 13. Employment distribution, 2011 (except Russia, 2009 and Georgia, 2007)⁶¹

The gap in average wages among the Black Sea Basin areas has considerably reduced since 2006⁶², going from a 1 to 10 ratio to a 1 to 4 ratio (between Moldova and Greece) in 2012. Following the harsh recession, since 2008 salaries in Greece have dropped while wages in all other regions/countries have considerably increased, multiplying by more than three in Azerbaijan and Georgia and by 2.5 in Bulgaria (see table 4 below). On average, wages within the Black Sea Basin remain four times lower than the EU average⁶³.

However, wage and salaried earners represent only around 40% of all workers in Georgia and Azerbaijan and about 65% in Romania, Turkey, Moldova and Greece – in sharp contrast to Bulgaria, Ukraine and Russia, or the EU average (>82%)⁶⁴. The majority of workers in Georgia and Azerbaijan are self-employed, mostly in low-productive agriculture of a subsistence nature or small-scale informal activities⁶⁵. The challenge to integrate these workers into higher-productivity sectors, enhancing their skills and creating more jobs in the formal economy therefore remains high⁶⁶.

COUNTRY	REGIONAL REGIONS	POPULATION (thousands)	MALE UNEMPLOYMENT RATE (%)	FEMALE UNEMPLOYMENT RATE (%)	YOUTH UNEMPLOYMENT RATE (%)
ARMENIA	(whole country)	260	14.4%	11.1%	35.2%
AZERBAIJAN	(whole country)	380	4.3%	6.1%	14.2%
BULGARIA	South-East	380	19.1%	12.3%	20.6%
	Yugolstochen	373	11.8%	12.3%	20.6%
GEORGIA	(whole country)	390	16.1%	15.8%	21.1%
GREECE	Kentriki Makedonia	885	25.5%	27.5%	62.0%
	Attiki Makedonia - Thraki	854	26.3%	33.8%	66.0%
MOLDOVA	(whole country)	223	6.8%	4.3%	13.1%
ROMANIA	South-East	413	7.1%	6.1%	31.3%
RUSSIA	Rostov Oblast	n.a.	7.0%	6.0%	16.0%
	Krasnodar Krai	n.a.	7.0%	6.0%	16.0%

COUNTRY	ELIGIBLE REGIONS	WAGES (€ monthly)	MALE UNEMPLOYMENT RATE (%)	FEMALE UNEMPLOYMENT RATE (%)	YOUTH UNEMPLOYMENT RATE (%)
	Abyssa Republic	760	7.0%	6.0%	10.0%
TURKEY	Istanbul (TR10)	760	10.3%	15.6%	18.9%
	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli (TR23)	760	5.9%	11.4%	13.4%
	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova (TR42)	760	8.2%	13.8%	20.5%
	Zonguldak, Karabük, Bartın (TR81)	760	5.7%	6.4%	15.5%
	Kastamonu, Çankırı, Sinop (TR82)	760	5.4%	8.4%	16.6%
	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya (TR83)	760	6.1%	6.6%	12.5%
	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane (TR90)	760	6.3%	6.1%	18.3%
UKRAINE	Odeska	338	8.0%	7.1%	10.7%
	Mykolajiv	353	9.2%	6.5%	19.6%
	Kherson	284	9.2%	8.2%	20.0%
	Zaporosh'ye Oblast	366	8.1%	5.7%	11.3%
	Donetsk Oblast	437	8.6%	7.3%	19.0%
	Crimea Republic	332	5.2%	6.5%	12.2%
	Sevastopol	362	7.1%	4.8%	18.0%
AVERAGE		502	9.6%	10.1%	21.8%

Table 4. Overview of wages and unemployment rates in the Black Sea Basin eligible areas⁶⁷

Statistics reveal that the Black Sea Basin eligible areas have very different unemployment challenges. While Azerbaijan, Moldova, Romania, some Ukrainian regions (Crimea, Sevastopol, Odeska) and Turkish rural regions experience low or moderate levels of unemployment (< 7%), Armenia, Georgia, both Greek regions and the Bulgarian region of Zeveroiztochen have unemployment rates of above 13% (see table 4 above).

In regard to gender influence and unemployment rates, female unemployment tends to be higher in Armenia, Azerbaijan, Greece and most Turkish regions (except TR90) and lower in the other countries (see table 4 above).

Youth unemployment is a particularly acute issue, reaching 22% on average in the Black Sea Basin area⁶⁸, and was visibly most affected by the aftermath of the 2008 crisis (see figure 14 below). Common to all the Black Sea Basin regions, youth unemployment varies from 10.7% in the Odeska region (Ukraine) to 66% in Anatoliki Makedonia Thraki (Greece).

⁶⁷ National data for average monthly rate, 2010.

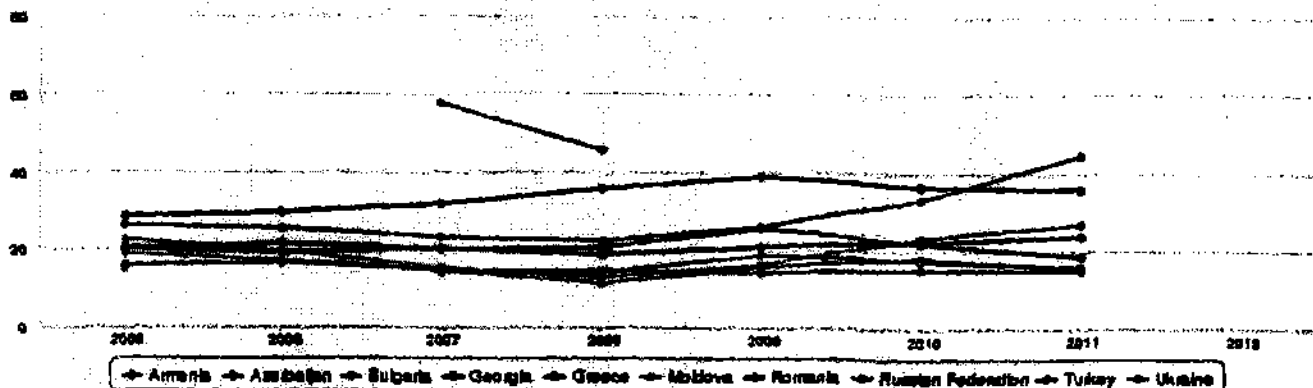

Figure 14. Unemployment youth, 2005-2011 (national level as a % of total labor force ages 15-24)⁶⁹ - impact of 2008 crisis

Research and development, research

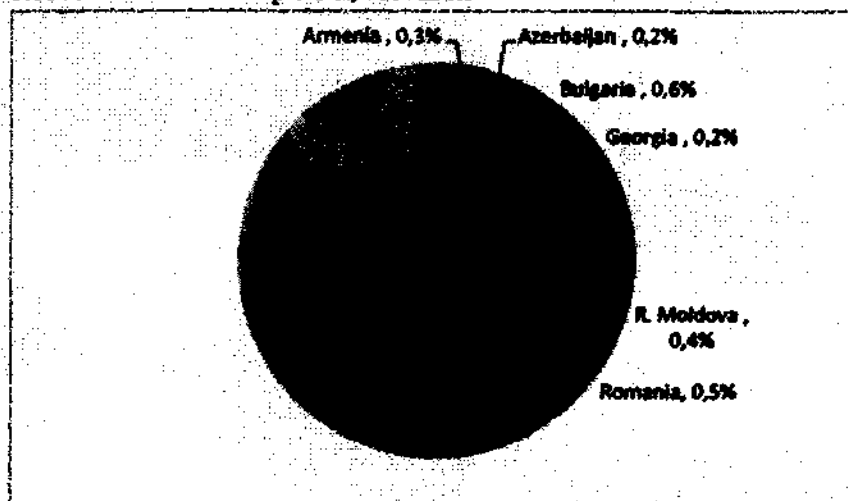

Figure 15. Research and Development expenditure (% of GDP), 2011 (except Georgia, 2005)⁷⁰

The Black Sea Basin area has a rich scientific potential, if considering the large numbers of universities and research centers¹ in the area, although it faces difficulties in fostering research and innovation and keeping up with the pace of technological progress as is reflected in the structure of exports and in rather low research and development expenditures (see figure 15 above). Research and Innovation is therefore another potential area for cooperation.

Research and networking in science and technology in the Black Sea Basin region among some or all of the countries is supported and active under the EU 7th framework programme and Black Sea Basin ENPI CBC

¹ Draft Note: Data provided by participating countries are not comparable (sometimes including higher education institutions, even if they do not carry out research activities) so more precise figures cannot be given

programme, as well as within a variety of other European and Black Sea initiatives and organisations, sometimes specialising on a specific field. Collaborative work on marine environment notably involves 43 research centres and universities in Black Sea riparian countries within a Black Sea Scientific Network (SCENE), and a strategic research agenda towards integrated marine research strategies and programme has been developed under the SEAS-ERA project. Considering the Black Sea Basin ENI CBC programme eligible area, it seems important to underline that key research centres for this collaborative work are sometimes located in capital cities.

SWOT - EDUCATION, EMPLOYMENT, RESEARCH

• High level of education of BSB workforce overall • Gap in average wages among the BSB areas has considerably reduced • Large numbers of universities and research centers • Collaborative work on marine environment notably involves 43 research centres and universities in Black Sea riparian countries	• Great regional disparities of levels of education • Education systems challenge to adapt their training to match the changing needs of the economy • Wages and salary earners only represent around 40% of all workers in Georgia and Azerbaijan (majority is self-employed, mostly in low-productive agriculture or small-scale industrial activities) • Armenia, Georgia, both Greek regions and the Bulgarian region of Zvezdovets have unemployment rates of above 15% • Youth unemployment is a particularly acute issue reaching 24% on average • Female unemployment is higher in Armenia, Azerbaijan, Greece and most Turkish regions • Rather low research and development expenditures
• Research and networking in science and technology variety of European and Black Sea initiatives and organisations (especially in maritime, environmental, energy and transport areas)	• Brain drain from the region due to waste highly educated migrants working in low-skill jobs

3.4 Environment

Overview of Black Sea Basin key environmental challenges

The Black Sea Basin environment is of paramount importance both in terms of regional development and of quality of life for its inhabitants. The Black Sea ecosystem is known to be rich and diverse but is also considered to be vulnerable as it experiences notably significant pressure from land-based pollution, through its large catchment area including the Azov Sea and three main river basins, the Danube, the Dniro and the Don.

Inflows make the Black Sea very prone to eutrophication, a phenomenon made worse by the urban (sewage) and mostly agricultural discharges carried by the rivers and by direct discharges from numerable coastal

ports, industrial zones and urban areas. A semi-closed sea, it has a low renewal rate. In the coming years nutrient pollution is likely to continue to decrease in the Danube Basin due to the implementation of EU environmental policy, but the Don and Dniro may continue to carry heavy nutrient loads into the southwestern part of the coast, leading to the whole Black Sea ecosystem being further endangered if necessary efforts and cooperation are not undertaken at the level of the Black Sea Basin overall⁷¹.

In addition to eutrophication, other high priority transboundary ecological problems around the Black Sea include the decline in living resources (mostly fish stocks), chemical pollution, biodiversity change, habitat destruction, invasion by alien species, climate-change impacts, and mesoscale variability in the circulation system. Oil pollution enters the sea as a result of operational discharges by vessels and due to accidents as well as through land-based sources, and appears to be an ongoing concern in particular along major shipping routes and ports (see figure 16 below). Discharge of insufficiently treated sewage introduced microbiological contaminants into the Black Sea and posed a threat to human health, development of sustainable tourism and aquaculture. The Black Sea is also particularly vulnerable to solid wastes dumped into the sea from ships and coastal towns (eventually washed ashore) and some beaches have had a high accumulation of garbage presenting a risk to marine animals and humans⁷².

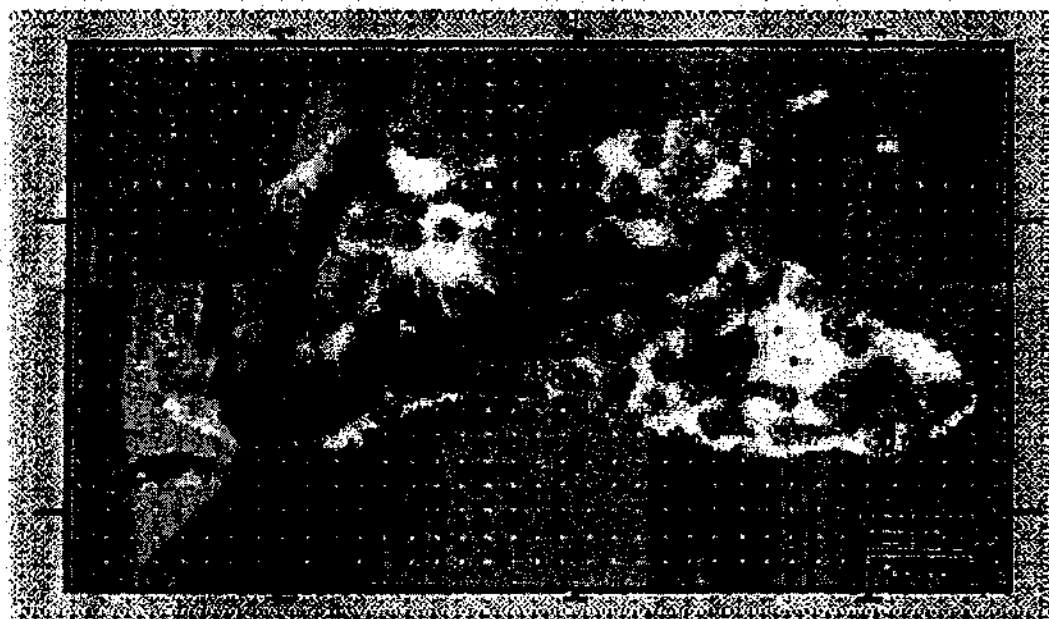

Figure 16. Composite map of oil spills anomalies (illicit vessel discharges) in the Black Sea during 2000-2004⁷³: the darker areas signify the high anomaly regions

Policy coordination on a range of issues including the management of marine resources, integrated coastal zone management, accidental pollution, pollution from ships and from land, hazardous substances, waste dumping and atmospheric pollution is carried out by the Black Sea Commission⁷⁴ (BSC). The BSC also carries out monitoring of oil pollution (with support from the EU⁷⁵) and international practical exercises for oil spill preparedness.

⁷¹ The Commission on the Protection of the Black Sea Against Pollution (the Black Sea Commission) via its Permanent Secretariat is the intergovernmental body established in implementation of the Convention on the Protection of the Black Sea Against Pollution (Bucharest Convention)

⁷² MONINFO project supported by the EU (DG ENV)

MC

The importance of the environment as a key challenge for the Black Sea Basin cooperation area is further emphasized by the Environment Partnership of the Black Sea Synergy launched in March 2010.

Protected natural areas

There are more than twenty nature reserves in the Black Sea and eight in the Sea of Azov. These have different status at local, national and international levels (see figure 17 below). The four UNESCO biosphere reserves of international status protected by identical legislation are Kamchia Biosphere Reserve (Bulgaria), Chernomorsky (Ukraine), Danube Delta (Romania) and Dunaisky (Ukraine). All Black Sea countries have ratified the Ramsar Convention on Wetlands of International Importance and the largest protected area of this kind in the coastal zone of the sea is in Ukraine⁷⁴.

Figure 17. International nature protected areas in the Black Sea, compiled by European Environment Agency⁷⁵

The overarching international framework for cooperation on protected areas remains the Convention on Biological Diversity and notably the Convention's Programme of Work on Protected Areas. The 'Environment for Europe' process within UNECE⁷⁶ has been promoting integrated networks of protected areas towards the establishment of a Pan-European Ecological Network, which is being implemented in the EU via the 'Natura 2000' network and promoted in the other countries around the Black Sea through the 'Emerald Network'. In addition to this global framework, the Black Sea Environment Programme⁷⁷ organises conservation work in habitats that are critical for populations of priority species.

These efforts to recognize and protect the natural environment do, however, face serious limitations. Overall, the extent of terrestrial and marine protected areas varies (see figures 18 and 19 below), but still falls significantly short (less than 2% in Moldova and Turkey) in comparison to the EU, where protected areas cover 15.1% of the total territorial area. Many reserves also lack effective management plans and infrastructure⁷⁷, so that reinforced cooperation in those areas would seem to be of crucial importance, considering the rich and vulnerable environment of the Black Sea region.

⁷⁴ Established under the Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats (the Bern convention) 1982

⁷⁵ Under the Convention on the Protection of the Black Sea Against Pollution 1992

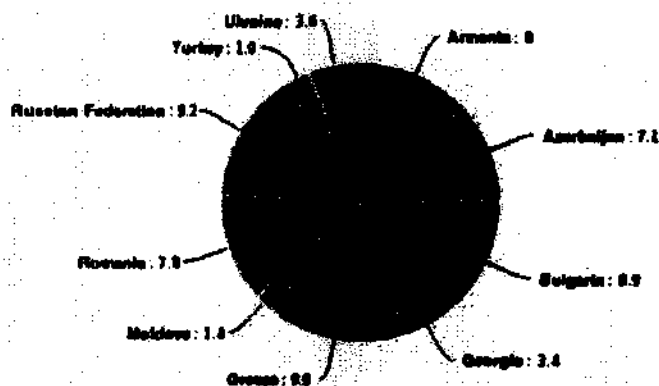

Figure 18. Terrestrial and marine protected areas (% of total territorial area of each country), 2010⁶⁸

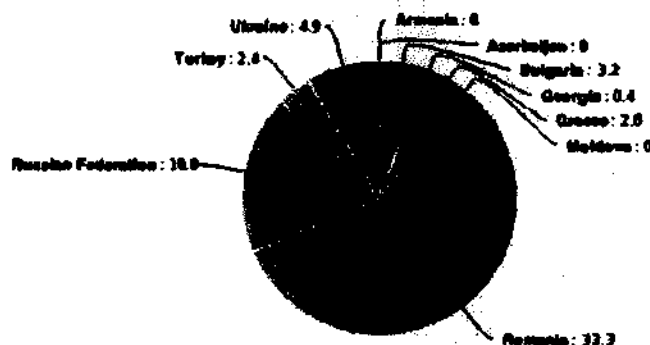

Figure 19. Marine protected areas (% of territorial waters of each country), 2010⁶⁹

Water and waste-water

The Black Sea region is generally well provided with freshwater resources, including those suitable for drinking water. However, pollution of rivers has led to a sharp decline in access to safe drinking water resources and necessitates the use of costly technologies for water treatment. Usage of groundwater for drinking purposes is not possible everywhere because of a lack of resources (this particularly applies to the southern part of the Black Sea region)⁶⁰ while groundwater may itself be polluted. As a result, the current access to safe drinking water in the region could be characterised as problematic, particularly in rural areas.

The large cities of the Black Sea Basin catchment area outside the coastal zone mostly have full biological treatment of wastewater, which in general operates with sufficient efficiency. Nonetheless, wastewater treatment is often not sufficient in the rural areas and in coastal cities - all the more so given that the treatment plants get overloaded in the summer when the population in coastal cities increases substantially. Untreated or insufficiently-treated sewage (mostly due to worn-out equipment) is the main source of pollution from coastal cities and villages. Moreover usually no structures exist to remove effluent far from the shore (for instance, 3 miles), thus the coastal area of the sea is polluted. Municipal wastewater contributes significantly to the load of organic materials and nutrients in the Black Sea, as well as to the spread of diseases, though microbiological pollution is primarily a local problem⁶¹.

Difficulties faced are also sometimes linked to institutional causes, in particular when central state control was replaced by governance structures based on decentralisation and greater levels of autonomy at the regional level before the development of sufficient institutional capacity at regional level. Public authorities in Moldova, Ukraine, Georgia and Russia assessed the lack of practical knowledge and skills in water resources management at the same level as the lack of adequate finance as the principal reasons for their inability to carry out the needed management reforms and infrastructure development⁶².

Sustainable energy development

The need to promote sustainable energy development has been emphasised by the Ministers of Energy of BSEC Member States¹ who have agreed to enhance cooperation and explore ways to promote Green Energy Investments with an emphasis on energy efficiency, renewable energy sources and environmentally friendly energy technologies.

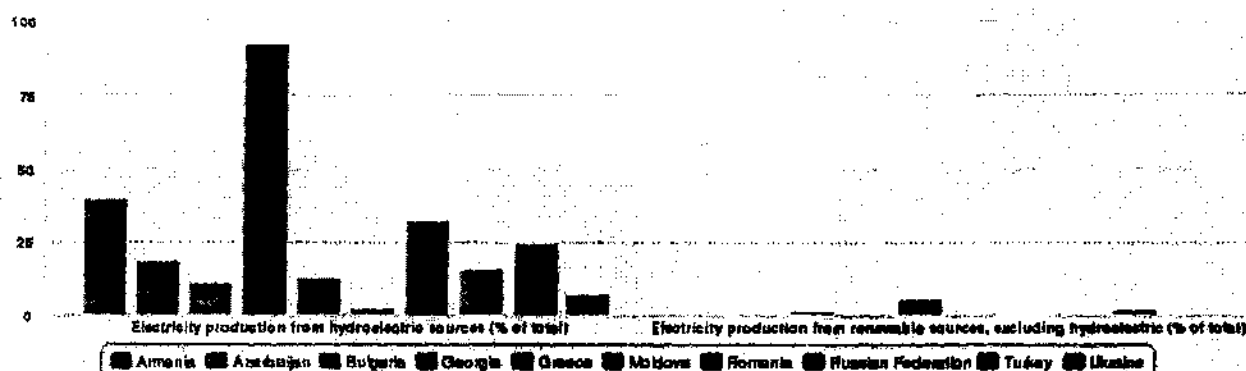

Figure 20. Electricity production from hydroelectric and renewable sources, 2010⁸³

Each country in the Black Sea Region is distinct in terms of its energy use and potential for renewable energy, nonetheless several trends appear. Hydropower is the most widespread source of energy, accounting for most of the electricity production in Georgia. Exploitation of renewables sources other than hydropower is still in its early stages, representing at best 5.3% in Greece against 9.1% on average in the EU (see figure 20 above), but has risen over the last few years⁸⁴. The massive growth in wind power seen globally is beginning to make itself felt in the region⁸⁵.

The Black Sea potential for marine renewable energy has not been fully investigated yet. In the Black Sea area tides are insignificant for energy extraction, but the offshore wind and wave power potential could be further assessed⁸⁶. Both Bulgaria and Romania recently began using, and exploring in detail, opportunities for marine renewable wind energy options.

Therefore, except maybe in Azerbaijan where the abundance of oil and gas complicates the economic argument for alternatives, there appears to be a broad scope for further sustainable energy development in the region.

¹ In their declaration of October 2010 in Nafplion (Greece). BSEC (Black Sea Economic Cooperation) members include Albania, Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Georgia, Greece, Moldova, Romania, Russia, Turkey and Ukraine.

SWOT – ENVIRONMENT

STRENGTHS	WEAKNESSES
• Black Sea ecosystem is known to be rich and diverse • Four UNESCO biosphere reserves of international status protected by identical legislation • BSB region is generally well provided with freshwater resources • Large cities outside the coastal zone mostly have full and sufficiently efficient biological treatment of wastewater • Hydropower is the most widespread source of renewable energy (strong in Georgia) • Renewables sources other than hydropower have increased over the last few years	• Significant pressure from land-based pollution, through its large catchment area • Black Sea low renewal rate and very prone to eutrophication • Complex of transboundary ecological problems around the Black Sea (decline in living resources, chemical pollution, biodiversity change, habitat destruction, invasion by alien species, climate-change impacts, and mesoscale variability in the circulation system) • Some beaches have had a high accumulation of garbage • Extent of terrestrial and marine protected areas significantly less than that for the EU • Many nature reserves lack effective management plans and infrastructure • Current access to safe drinking water in the region could be characterised as problematic, particularly in rural areas. Usage of groundwater for drinking purposes is not possible everywhere • Coastal area of the sea is polluted (wastewater treatment often not sufficient in rural areas and coastal cities; worn-out equipment, no structures exist to remove effluent far from the shore, and insufficient institutional capacity at regional level) • Coastal wastewater treatment plants get overloaded in the summer • Exploitation of renewables sources other than hydropower is still in its early stages
OPPORTUNITIES	THREATS
• Nutrient pollution from Danube is likely to continue to decrease due to the implementation of EU environmental policy • Massive growth in wind power seen globally • Calls for a more efficient EU energy policy towards the Black Sea; BSEC promotion of Green Energy investments	• Don and Dniro may continue to carry heavy nutrient loadings into Black Sea northwestern part and Azov Sea • Oil pollution enters the sea as a result of operational discharges by vessels and due to accidents • Discharge of insufficiently treated sewage • Pollution of rivers has led to a sharp decline in access to safe drinking water resources • At least 50,000 ships enter/exit the Black Sea every year, including at least 10,000 oil tankers • The transport of oil and gas across the Black Sea is a major activity

3.5 Health, safety and security

Overview of key health challenges

Though people in the Black Sea Basin countries still live on average seven years less than in the EU, the gap narrowed slightly from 2006 to 2010 as life expectancy has increased more quickly in the Black Sea Basin than in the EU, with a gain of 1.2 years (at 72.7) against a little less than 1 in the EU (at 79.6)⁸⁷. Great inequalities remain between and within countries in the Black Sea Basin area (see figure 22 below). Life expectancy for men in 2012 ranged¹ from 64.4 years in Donetsk oblast (Ukraine) to 78.2 in Greece, and for women from 75 years in Moldova and Odeska oblast (Ukraine) to 82.9 in Greece⁸⁸.

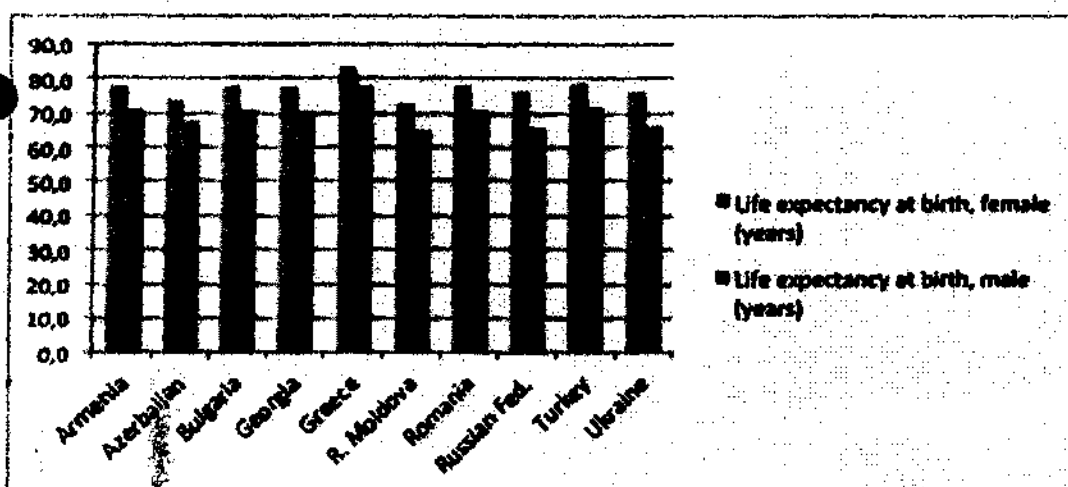

Figure 21. Life expectancy at birth, 2013⁸⁹

To sustain the average gains in life expectancy, continuous efforts are required to decrease mortality, particularly from diseases of the circulatory system, respiratory and infectious diseases, and external causes of injury and poisoning.

- Circulatory system diseases remain by far the most important cause of premature death overall, with higher rates for men than women, followed by cancer. However, mortality rates linked to circulatory system diseases vary widely between countries in the region, from 245 deaths (per 100,000 population) in Greece to above 700 in Ukraine and Moldova⁹⁰. Evidence indicates that this challenge can be improved by countries addressing a combination of preventable factors, including high alcohol intake, obesity, high salt intake and physical inactivity⁹¹. Promotion of healthy lifestyle appears thus as a priority for improving overall health and reducing premature mortality in the Black Sea Basin.

In regard to cancer, the mortality and incidence patterns vary according to the type of cancer with lung and colon neoplasms having the highest overall mortality. Men are also more affected than women by cancer with 172 against 96 deaths (per 100,000 population) on average in 2008⁹². Discrepancies also appear within the Black Sea Basin region with Armenia and Romania being the most affected and Turkey and Georgia the least⁹³.

¹ Note that regional data for Russia is missing

⁸⁷ In 2008, deaths per 100,000 population. Highest rates - Armenia: 182, Romania: 145; Lowest rates - Turkey: 118, Georgia: 97 (WHO)

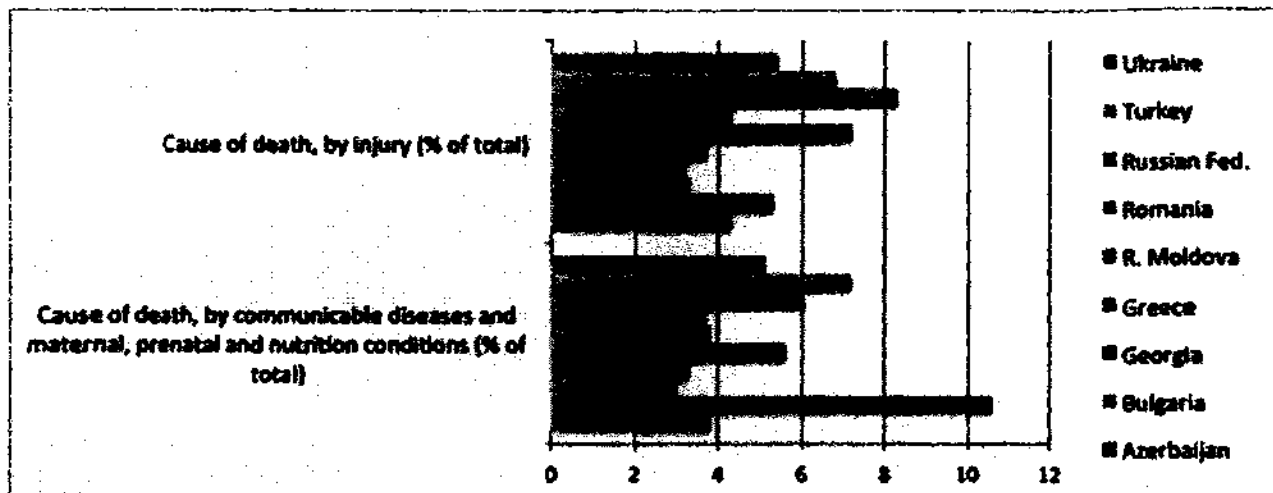

Figure 22. Cause of death (% of total deaths), 2012⁹³

External causes of injury and poisoning are also important causes of mortality in the region, again with higher rates among men than women, and comprise a constellation of causes, including transport and motor vehicle accidents, falls, suicides and homicides. With a three-fold disparity appearing at country level (see figure 22 above), best practices could be shared between countries to tackle deaths from these causes⁹⁴.

Within communicable diseases, tuberculosis remains a significant cause of mortality, however prevalence and mortality rates have both decreased over the last few years (see figure 23 below)⁹⁵.

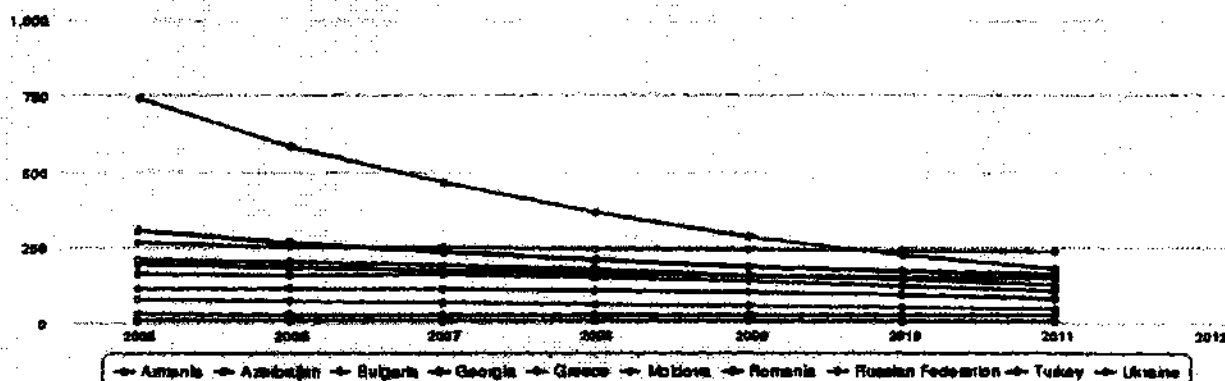

Figure 23. Tuberculosis prevalence rate (per 100,000 population), 2005-2011⁹⁶

In regard to HIV, the rates in Ukraine and Moldova are far beyond the EU average of 0.3% of the 15-49 age group infected, nonetheless HIV prevalence over the last few years appears to have decreased in Ukraine while only marginally increasing overall in the other countries (see figure 24 below).

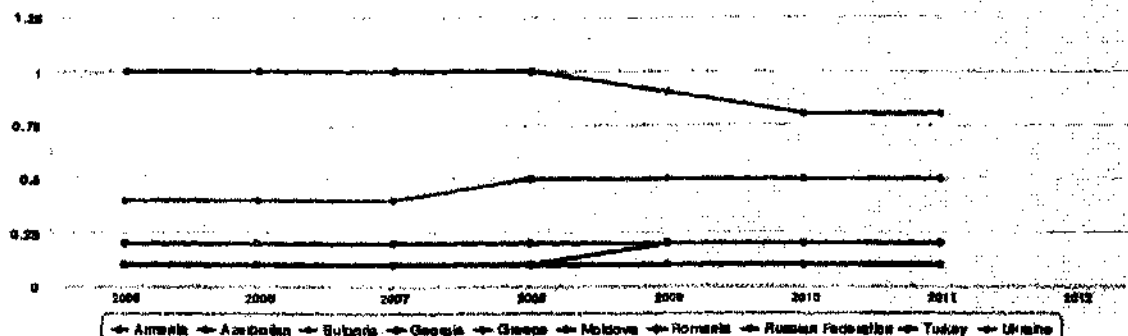

Figure 24. Prevalence of HIV (% of population ages 15-49), 2005-2011⁹⁷

The infant mortality rate, a useful indicator of both access to health care and overall living conditions, reveals great disparities among Black Sea countries, with only Greece in line with EU average (see figure 25 below). Particularly high in Azerbaijan – about 10 times higher than the EU level – it nonetheless decreased steadily, from 41 deaths before one year of age per 1,000 children in 2006, to 31 deaths in 2012. It also decreased, to a lesser extent, in all the other Black Sea countries over the period.

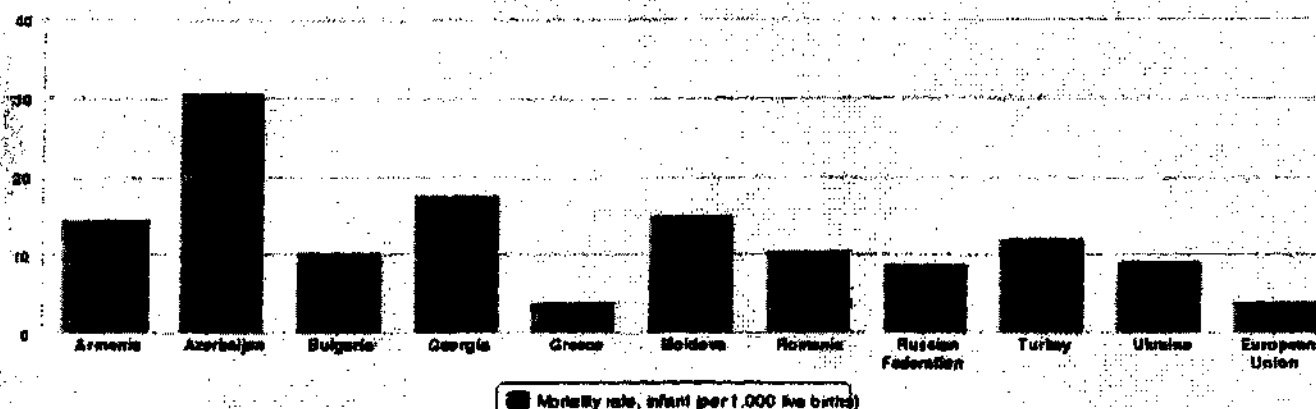

Figure 25. Number of infants dying before reaching one year of age, per 1,000 live births in 2012⁹⁸

With 35% of the population living below the national poverty line in Armenia in 2011 and 25% in Georgia in 2009, the countries' health systems face serious challenges dealing with poverty and social exclusion. Armenian poverty figures have been stable since 2006, while poverty in Moldova dropped from 30% of the population in 2006 to 17% in 2011⁹⁹. Some Black Sea countries designed specific health systems responses to address poverty and social exclusion. Notably, in 2006 Georgia launched a Medical Assistance Programme for People below the Poverty Line that provides a comprehensive package of services (including ambulatory treatment and urgent and planned hospital and specialized care) for the most vulnerable segment of the population. Romania carried out a programme focusing on its ethnic minority Roma population, disproportionately affected by many diseases including tuberculosis (TB). This involved notably the recruitment and training of peer health educators (representatives from the Roma community itself) that proved successful in improving the timely detection of TB cases and the completion of treatment in Roma

communities¹⁰⁰. Such or similar initiatives, targeting poverty and social exclusion in the health sector, may provide a basis for exchange of experience and good practice among Black Sea countries.

Health challenges also include the impact of reproductive health on gender inequalities. Safe motherhood reflects the importance society attaches to women's reproductive role. Early childbearing, as measured by the adolescent fertility rate, is associated with greater health risks for mothers and infants while adolescent mothers often are forced out of school and into low-skilled jobs. In this regard, Georgia's high rates for both maternal mortality and fertility rates do not only reflect its health system deficiencies, but they also prevent gender equality (see figure 26 below). Furthermore, the trend is negative as maternal mortality has considerably increased in Georgia over the last 10 years and in Moldova and Ukraine over the last five years. However, maternal mortality rates over this period have steadily decreased in all the other Black Sea Basin countries - particularly so in Azerbaijan and Turkey¹⁰¹ - and is relatively low in Greece and Bulgaria.

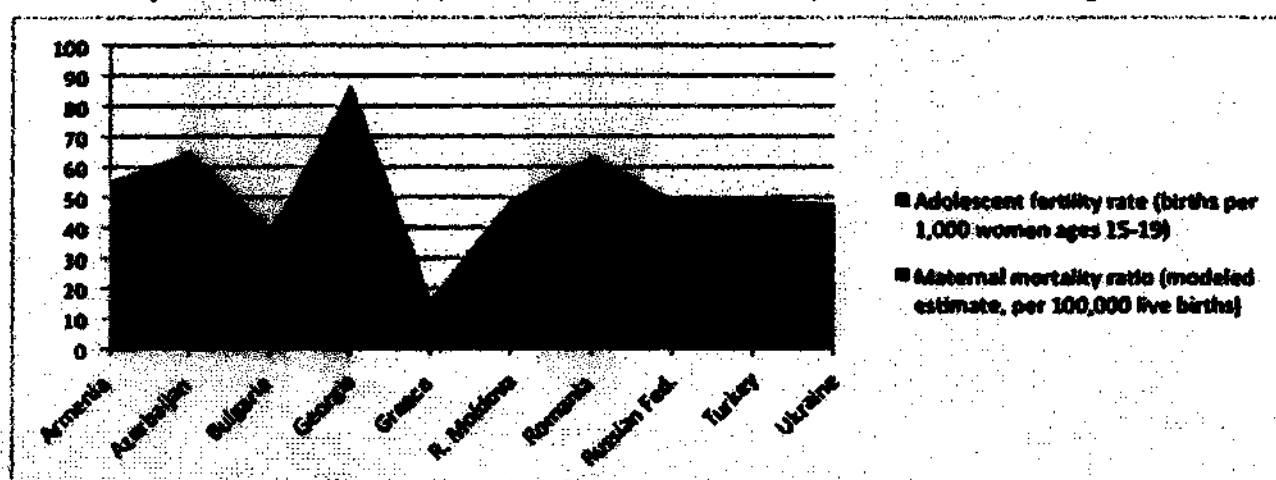

Figure 26. Maternal mortality ratio and Adolescent fertility rate¹⁰¹ in 2013¹⁰¹

Female reproductive health has a strong impact on the UNDP calculation of the gender inequality index¹⁰² (see figure 27 below), though Georgia's high inequality score also reflects women's poor representation in Parliament. Women's relative disadvantage is smallest in Greece and Bulgaria, thanks to the countries efforts in reproductive health but also where women have a bigger share of parliamentary seats. In Turkey nonetheless, the main obstacles to gender equality are the unequal access by women to higher education and to the labour market.

¹⁰¹ Maternal mortality in Turkey was divided by two between 2000 and 2010

¹⁰² Maternal mortality = ratio of the number of maternal deaths to the number of live births; Adolescent fertility = number of births to women ages 15-19 per 1,000 women ages 15-19

¹⁰³ UNDP gender inequality index is based on reproductive health (maternal mortality, adolescent fertility), empowerment (educational attainment, parliamentary representation) and labour force representation data

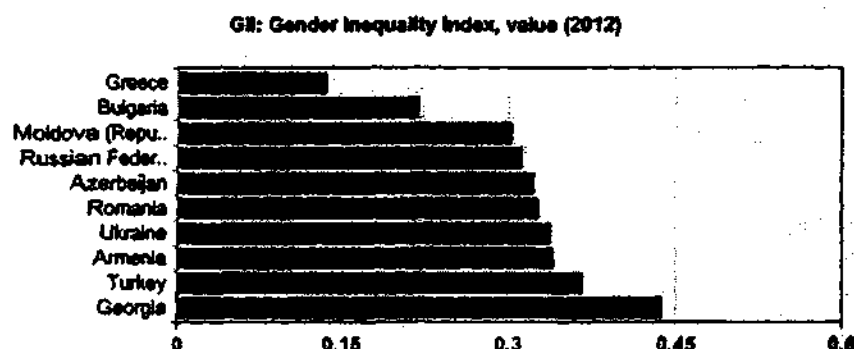

Figure 27. Gender Inequality Index (GII) in Black Sea Basin countries, UNDP, 2012¹⁰². A high GII value indicates high inequalities

Safety and security challenges

Irregular migration remains a reality in the Black Sea Basin region with one of the biggest challenges being human trafficking. Some of the countries in the region, such as Moldova and Ukraine, are the major countries of origin for victims of trafficking to the EU. The Black Sea region is also the meeting point for many irregular migration routes and illicit trafficking leading further west. The Eastern Mediterranean route, the Balkan and the Central and Eastern European routes all, at some point, cut through the Black Sea region¹⁰³.

Persistent conflicts and bilateral disputes often undermine endogenous regional cooperation, putting a strain on the potential effectiveness of regional organisations (notably BSEC). The Black Sea region continues to be affected by a number of conflicts, and the persistence of trade and economic blockades between several pairs of Black Sea states (Russia-Georgia, Turkey-Armenia, Azerbaijan-Armenia) has fragmented the regional economy and generated distortions undermining efforts toward economic cooperation¹⁰⁴.

In August 2008, the Black Sea region became the focal point of international attention as a result of the military confrontation between Georgia and Russia that put region-wide cooperation further on hold. Energy disputes between Russia and Ukraine in the winter of 2006 and 2009 raised concerns about the EU's energy security and elicited calls for a more efficient EU energy policy towards the Black Sea¹⁰⁵.

Another major regional and international crisis unfolded after the Ukrainian revolution in February 2014, followed by illegal annexation of Crimea Republic and Sevastopol by the Russian Federation and armed conflicts in southeast of Ukraine.

SWOT – HEALTH, SAFETY AND SECURITY

• Life expectancy has increased more quickly in BSB than in the EU • Tuberculosis prevalence and mortality rates have both decreased over the last few years	• People in BSB countries live on average seven years less than in the EU • Great inequalities remain between and within countries in the BSB area in terms of life expectancy • Mortality, particularly from diseases of the circulatory system and cancer, remains high • High (though decreasing) infant mortality rate • Various preventable factors have high negative impact, including high alcohol intake, obesity, high salt intake and physical inactivity • External causes of injury and poisoning important causes of mortality • HIV rates in Ukraine and Moldova are far above the EU average • Health systems face serious challenges dealing with poverty and social exclusion • High and in some countries increasing female maternal mortality • Gender inequalities reflected in reproductive health and parliamentary representation • Meeting point for many irregular migration routes • Bilateral disputes and conflicts, including armed confrontations
	• Emigration affects notably doctors and skilled medical workforce in Moldova and Bulgaria • Human trafficking • Larger-scale war

3.6 Energy, transport and communication networks

Overview of Black Sea Basin energy exchanges and networks

The transport of oil and gas across the Black Sea is a major activity, mainly via tankers that sail from the oil ports of Novorossiysk and Tuapse (Russia), Odesa (Ukraine) and Poti and Batumi (Georgia) - see figure 28 below. On the western shore, the European Union has only one major port, Constanta (Romania)¹⁰⁶.

Figure 28. Regional oil infrastructure map, 2007¹⁰⁷

The oil ports of Ukraine, Russia and Georgia are all terminals for oil and gas pipelines from the Caspian Sea. In the south, an oil pipeline that originates in Baku (Azerbaijan) crosses Georgia and Anatolia before reaching the Turkish port of Ceyhan on the Mediterranean (see figure 28 above). The Blue Stream gas pipeline runs under the Black Sea to connect Tuapse (Russia) with Samsun (Turkey). This network of pipelines is expected to expand in the future¹⁰⁸.

Several projects are also underway for the integration of electricity grids around the Black Sea, potentially reducing vulnerability as well as consumer prices for electricity.

Overview of Black Sea Basin transport infrastructure

Economic development in the Black Sea countries, in particular rising foreign trade, gave a great push to the organization and development of a regional Black Sea transport system. The total cargo turnover for the ports of Bulgaria, Georgia, Russia, Romania and Ukraine between 2000 and 2007 increased more than twice¹⁰⁹ and at least 50,000 ships enter/exit the Black Sea every year including at least 10,000 oil tankers¹¹⁰. The overall quality of port infrastructure around the Black Sea is still assessed as rather poor in Moldova and Romania (scoring less than 3 on a scale of 7¹¹¹) and as good in Greece, Turkey and Georgia.

The Trans-Black Sea inter-modal transport network is also gaining more importance in the region with sea ports playing an essential role in connecting land transport lines with maritime lines. The ports of the Black Sea region serve not only as transport gateways for the routes connecting the countries of the region but they also serve commodity turnover between the Asian-Pacific region and Europe. Even for Black Sea Basin landlocked countries, maritime transport provides access to the Mediterranean Sea and to ocean transport shipping routes i.e. for intercontinental trade links. The Danube river also plays a strategic role in the Black Sea region connecting the region with the North Sea and the rest of Europe and serving as a central artery for Bulgaria, Moldova, Romania, and Ukraine.

¹ Indicator on quality of port infrastructure included in the Global Competitiveness Index of the World Economic Forum, 2012-2013 report

Motorways of the Sea (MoS) have been identified for transnational multimodal axis including the Black Sea region, as an extension of the Trans-European Transport Networks (TEN-T) to EU Neighbouring countries (see figure 29 below). The aim is to improve transport connections between the EU and its Eastern neighbours, as well as to improve intermodal freight operations, through the integration of short sea shipping into transport logistics, therefore improving port operations and making hinterland connections more efficient. The reference transport networks include different corridors in the Black Sea and Caspian Sea region, with EU countries being part of the EU TENS connecting with the Black Sea and the Transport Corridor Europe-Caucasus-Asia (TRACECA) linking Black Sea and Caspian Sea countries. Motorways of the Sea (MoS) imply a traffic concentration on sea-based routes and improving existing maritime links or establishing new viable, regular and frequent maritime links (see figures 29 to 31). Motorways of the Sea (MoS) may be operated by all types of regular shipping services including roll-on/roll off ships, roll-on/roll-off passenger ferries, rail ferries, container vessels and sea river ships. A list of MoS potential pilot projects for the Black Sea was identified in July 2010¹ and five were selected for further EU support.

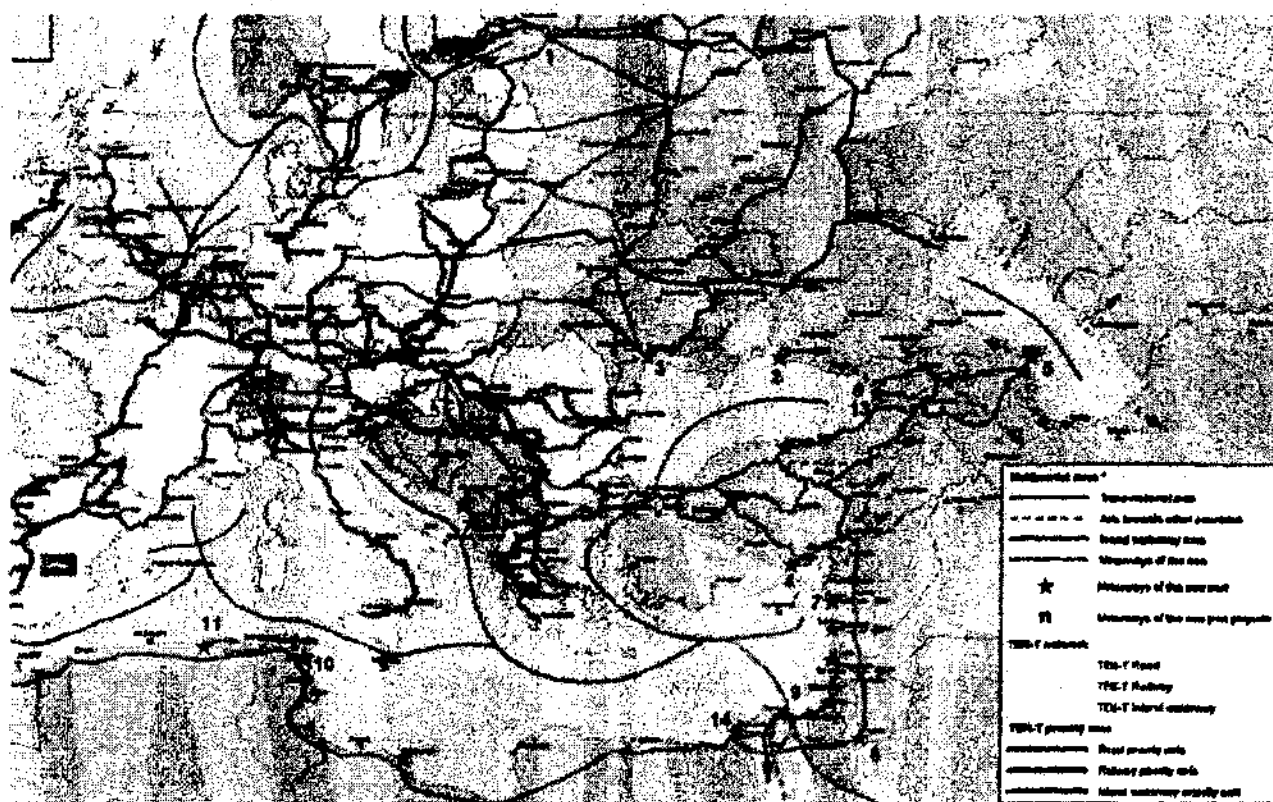

Figure 29. Multimodal axis within the Black Sea Basin and beyond, Ten-T network and priority axes, 2005¹¹

¹¹ In July 2010 report on ports and maritime links, produced by the 'Motorways of the Sea for the Black Sea and Caspian Sea' project financed by EU's TRACECA programme

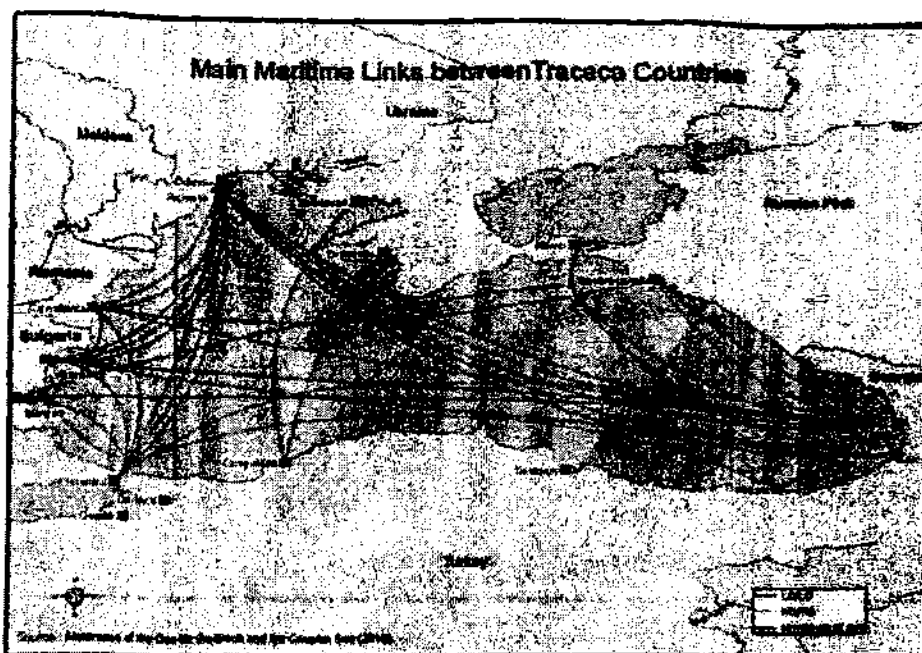

Figure 30. Main maritime routes in the Black Sea, 2010¹¹². Lo/Lo (lift-on/lift-off) vessels use a crane to load/unload cargo; Ro/Ro (roll-on/roll-off) vessels carry wheeled cargo (automobile, trucks, etc.) driven on and off the ship on their own wheels.

Cargoes movement and delivery against a background of increasing volumes of trade flows has become a priority for all countries of the region. However a complex of issues and requirements concerning maritime infrastructure, fleet renewal, quality of the services in the seaport, market access to the port services, adjustment to the international environmental standards and improvement of regulations and legislation related to the sea ports remain challenging¹¹³.

Ferry lines cross the Black Sea in both north-south and east-west routes. Other routes also run parallel with the coast. The promotion of passenger, cruise and high speed ferry links could play an important role in the development of domestic and international tourism in the Black Sea region¹¹⁴.

An overview of the Black Sea rail, road and maritime transport framework, as well as planned TRACECA routes, is provided in the map below.

Figure 31. Overview of Black Sea Basin transport network (existing and planned), including main railways and roads, 2013¹¹⁵

Telecommunications, Information and Communication Technologies (ICT)

Both mobile and internet access have increased by more than 200% since 2005 in all countries of the Black Sea region. Over the last few years, the number of internet users have also multiplied e.g. by more than seven in Armenia and Ukraine over the last six years, becoming a widespread tool. Thus the digital gap that existed among Black Sea Basin countries has considerably narrowed (see figure 32 below) though, overall, still lagging behind the EU average of 75 users per 100 people in 2012¹¹⁶.

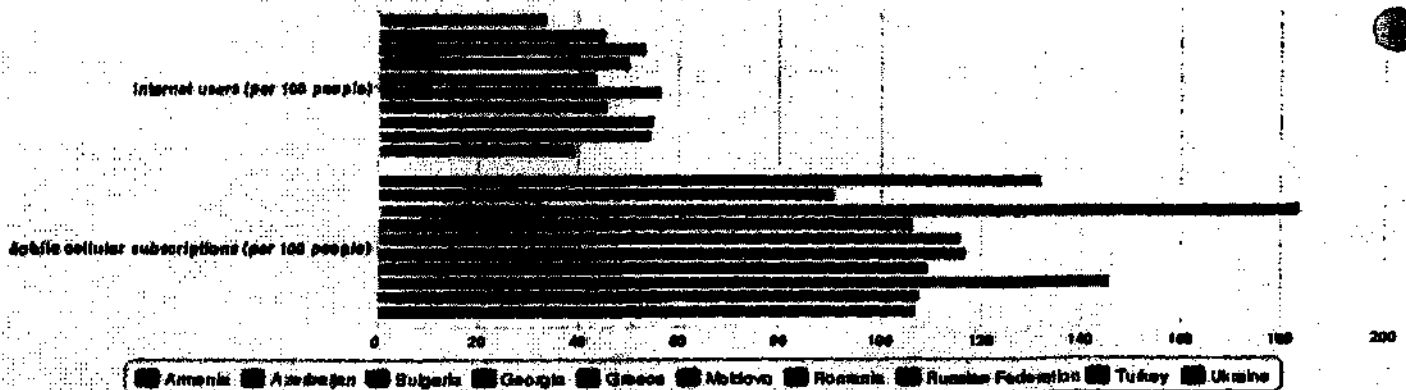

Figure 32. Internet and mobile phone use, 2012¹¹⁷

SWOT - TRANSPORT AND ICT

• The transport of oil and gas across the Black Sea is a major activity • Total cargo turnover for the ports of Bulgaria, Georgia, Russia, Romania and Ukraine between 2000 and 2007 increased more than twice • Overall quality of ports infrastructure around the Black Sea is good in Greece, Turkey and Georgia • Both mobile and internet access have increased by more than 200% since 2005 in all countries of the Black Sea region • The digital gap that existed among Black Sea Basin countries has considerably narrowed	• Quality of ports infrastructure around the Black Sea is still assessed as rather poor overall, in particular in Moldova and Romania. On the western shore of the EU has only one major port, Constanta • A complex of issues and requirements concerning maritime infrastructure, fleet renewal, quality of the services in the seaports, market access to the port services, adjustment to the international environmental standards and improvement of regulations and legislation related to the sea ports remain challenging • Internet use overall still lagging behind the EU average
• The ports of the Black Sea region serve commodity turnover between the Asian-Pacific region and Europe • Motorways of the Sea (MoS) have been identified for transnational multimodal axis including the BSB region, as an extension of the Trans-European Transport Networks (TEN-T) to EU Neighbouring countries	

3.7 Culture, civil society and self-government

Culture

Crossroad of civilisations, the Black Sea Basin has a rich and diverse cultural heritage that needs to be preserved and it retains strong cultural assets in architecture, archaeology, arts, music, literature, theatre, and cinematography¹¹⁹. Outstanding universal value has been recognised by UNESCO for 18 cultural places in the Black Sea Basin area including historical cities, religious architecture and archaeological sites¹¹⁹. Several regional intangible cultural assets have additionally been listed as the heritage of humanity such as polyphonic songs (Georgia), musical instruments (Armenia, Azerbaijan), poems and storytellers (Armenia, Romania, Turkey), craftsmanship and arts (Armenia, Azerbaijan), traditional ceremonies and festivities (Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Turkey) and diet (Greece). This wealth of cultural variety offers considerable opportunities for cooperation.

Civil society and local self-government

In the last decade, civil society and civic movements, mostly informal, have been particularly active in the Black Sea region, notably in Armenia, Georgia, Ukraine and Moldova. The number of NGOs increased throughout the region; nonetheless they often remain poorly anchored in society, with low membership and volunteering levels and even lower levels of individual donations, relying mostly on foreign or public funds

(e.g. individual donations to NGOs in Moldova is ten times lower than to Churches)¹²⁰. With strong competition for funding, local NGOs often remain organization-centered rather than joining forces in coalitions and networks around issues. However, there are also positive initiatives of collective action, e.g. recently in Ukraine where an anti-tobacco coalition (gathering notably 40 NGOs) united so the Parliament passed a law banning smoking in public places. Even so, fostering a collaborative spirit among NGOs and connecting them to the wider society remains a challenge in large parts of the Black Sea Basin area.

At the level of the Black Sea Basin, NGO cooperation has developed within the Black Sea NGO Forum, which met regularly since its launch in Bucharest in 2008. The Eastern Partnership Civil Society Forum also provides a medium for cooperation among NGOs, from both sides of the EU external borders, on reforms in Black Sea Partner Countries¹.

All the countries in the Black Sea Basin region are members of the Council of Europe and signatories of the European Charter on local self-government, which was supplemented in 2009 by an additional protocol on citizen participation. They all take part in the Council of Europe Congress of the Local and Regional Authorities that promotes the principles of local democracy¹²¹.

The Assembly of European Regions (AER) provides also an active forum for interregional cooperation at a wider Europe level, and membership at regional level from all the Black Sea Basin countries is widespread¹²². In 2011, the EU Committee of the Regions established a Conference of the Regional and Local Authorities for the Eastern Partnership (CORLEAP) that provides a platform for dialogue between local and regional authorities from the EU and the Partner Countries. Under the umbrella of the Conference of Peripheral Maritime Regions of Europe (CPMR), a Balkan and Black Sea Regional Commission (BBSRC) created in 2004 currently brings together 22 Regions from Greece, Turkey, Romania, Bulgaria, Croatia, Ukraine, and Albania to encourage dialogue and cooperation between sub-state spheres of government. At Black Sea Basin level, cooperation between local and regional authorities was promoted through the creation in 2008 of the Black Sea Euroregion, though it still has a limited membership.

The Black Sea Forum for Dialogue and Partnership, created in 2006 and designed as a regional platform for international and regional organisations as well as state structures, appears to be affected by regional tensions¹²³.

¹ Black Sea Partner Countries include Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Republic of Moldova and Ukraine

UK

SWOT - CULTURE AND CIVIL SOCIETY

STRENGTHS	WEAKNESSES
• BSB rich cultural heritage and strong cultural assets in architecture, archeology, arts, music, literature, theatre and cinematography • Outstanding universal value recognised by UNESCO for 18 cultural places in BSB area (historical cities, religious architecture and archeological sites) • Wealth of cultural variety, with numerous traditional craftsmanship and other intangible cultural assets listed as heritage of humanity • Civil society and civic movements, mostly informal, have been particularly active - the number of NGOs increased throughout the region • Creation in 2008 of the Black Sea Euroregion • Black Sea NGO forum meets regularly	• NGOs often remain poorly anchored in society, with low membership and volunteering levels • NGOs often remain organization-centered rather than joining forces in coalitions and networks around issues • Black Sea Euroregion still gathers limited membership • Black Sea Forum for Dialogue and Partnership affected by regional tensions
OPPORTUNITIES	THREATS
• Council of Europe Congress of the Local and Regional Authorities, Assembly of European Regions (AER), CPMR Balkan and Black Sea Commission as well as EU Committee of the Regions Conference of the Regional and Local Authorities for the Eastern Partnership (CORLEAP) provide platforms for dialogue and cooperation	

4. Black Sea Basin strategic analysis and consultations

After identifying the key strengths, weaknesses, opportunities and threats within the cooperation area, analysis for the programme strategy development further focused on past experience and lessons learnt. Broad stakeholders consultations were organised in the programme area in order to validate the SWOT and reflect on possible priorities. A review of other EU financial instruments was also carried out to ensure the strategy would not include elements that could more suitably be funded under other EU programmes.

4.1 Past experience analysis

A review of lessons learned from Black Sea Basin 2007-13 programme monitoring reports (2012, 2013) and EC mid-term evaluation provided the following information for the strategy development:

- ✓ The strong relevance of the programme and its current priorities for all participating countries: programme priorities are in line with the needs of the programme area with the greatest alignment being with Objective 1 (Promote economic and social development in regions on both sides of common borders);
- ✓ Recognition of the programme as an instrument for facilitating cross-border cooperation;
- ✓ Over-ambitious, unrealistic indicators at programme level;
- ✓ Some performance difficulties for projects under the first priority (some projects focused on promoting economic cooperation and establishing complicated systems, such as multi-country information databases on companies and products, without having sufficient experience in the area). Some internal, administrative impediments in the second priority for the ENPI East countries (complexity of official mutual recognition of study programmes/diplomas/materials). Some projects implied improvement of national policies, amendments in legislation (beyond the scope of the project);
- ✓ Often problematic financial sustainability/lack of exit strategies at project level;
- ✓ Result oriented monitoring system must be developed in order to assess the success of implementation at project level;
- ✓ 24-month intervention is too short for some actions;
- ✓ Visibility requirements are fulfilled but attention must be paid to the dissemination of project results;
- ✓ No correlation between projects under the same priority (the projects tend to be implemented on a 'individual basis', without having the bigger programme picture);
- ✓ Excellent cooperation among partner countries leading to stable partnerships (among universities and research centers, local administrations, NGOs...).

A mapping of projects awarded under the Black Sea Basin 2007-13 two calls for proposals according to key themes¹ allowed the identification of the main areas of interest for project beneficiaries and partners within the programme priorities and action already taken in particular fields. It also provided information on the

¹ See a summary annexed to the programme (Annex 1)

fields of competence among regional stakeholders, as only successful applications were analysed.

A survey on current priorities and future needsⁱ, carried out via a questionnaire forwarded in June 2013 to the National Info Points, Joint Monitoring Committee members, current beneficiaries and partners and potential applicants provided information on the relevance of the current programme strategy and of further fields of interest for cross-border cooperation.

The outcomes of past experience analysis were combined with the results of the SWOT analysisⁱⁱ and compared with the list of ENI CBC thematic objectives and indicative prioritiesⁱⁱⁱ - see table below. Indicative priorities justified by at least two analyses, including strongly by one are highlighted in light green. When strongly justified by at least two analyses, priorities are highlighted in dark green.

Thematic Objectives	Indicative priorities
1. Business and SME development	Fostering cooperation between public and private sector
	Strengthening economic clusters
	Enhancement of competitiveness
2. Support to education, research, technological development and innovation	Fostering cooperation between businesses and training institutions for innovation and R&D, joint educational planning
	Supporting local cooperation in education
	Supporting traditional skills for local economic development
3. Promotion of local culture and preservation of historical heritage	Supporting traditional skills for local economic development
4. Promotion of social inclusion and fight against poverty	
5. Support to local and regional good governance	Coordination of planning activities
	Promoting legal and administrative cooperation
6. Environmental protection and climate change adaptation	
7. Improvement of accessibility to the regions, development of transport and communication networks and systems	
8. Common challenges in the field of safety and security	

ⁱ See a summary annexed to the programme (Annex 1)

ⁱⁱ See a summary annexed to the programme (Annex 2)

ⁱⁱⁱ List of thematic objectives and priorities as available at the time in the draft version of the Programming document

AK

	Prevention and fight against organised crime
	Police cooperation (exchange of intelligence information, etc.)
	Support to the joint activities for the prevention of natural and man-made disasters as well as joint action during emergency situations
9. Promotion of energy cooperation	Energy cooperation
	Energy transmission
	Energy distribution
10. Promotion of border management, and border security	Support to border efficiency and security
	Improvement of the border-crossing infrastructure and equipment at the border crossing points
	Improvement of border management operations, customs and visa procedures

Table 1. Combined outcomes of SWOT and past experience analyses (stakeholder survey and mapping of project)

The combined analyses show that Thematic Objectives 4, 6 and 7 were broadly supported overall, while some indicative priorities under Thematic Objectives 1, 2, 3 and 8 were also strongly supported (see the summary in the table above). On the other hand, Thematic Objectives 5 and especially 9 and 10 were very hard to justify on the basis of the SWOT and past experience analyses.

The SWOT and past experience analyses led to the elimination of Thematic Objectives 9 and 10 from further consultations and the targeting of relevant indicative priorities under the remaining objectives as presenting the most interesting potential for cooperation within the Black Sea Basin.

4.2 Stakeholder consultations

The SWOT analysis and the eight remaining Thematic Objectives, focused on a limited number of priorities, were further consulted with a wide range of stakeholders:

- During the Black Sea Basin ENPI CBC programme 2007-2013 annual conference held in Istanbul, Turkey on 5th December 2013. The conference participants included representatives of national, regional and local authorities, NGO, researchers and academics, as well as other stakeholders active in the Black Sea Basin area. All countries participating in the Black Sea Basin 2007-13 were represented. A specific session was devoted to the review of the SWOT analysis and the thematic objectives.
- Via open online public consultation via the website of the current programme and some national websites. The Assembly of European Regions, the Conference of Peripheral Maritime Regions and the International Center for Migration Policy Development contributed notably to the consultation process.
- Through stakeholder consultations (events and/or written consultations) in participating countries from November 2013 to March 2014. Consultations were held at both national and regional levels in all actively participating countries to allow consistency with national/regional strategies as well as to include the views of the actors on the ground. Consultations included: comments at national level by Bulgaria in December 2013; consultation events with wide stakeholders participation held by the National Authorities of Armenia, Georgia, Republic of Moldova and Ukraine, in co-operation with EU Technical Assistance project ENI CBC - Support to the preparation of programmes (SPP), in January 2014; comments from national authorities in Greece (in December 2013) and input from wider stakeholders after the relevant documents were put on the website of the National Authority (www.interreg.gr) and circulated to stakeholders by email early in 2014; public consultations at national, regional and local level in Romania in the first quarter of 2014.

The consultation process allowed for the checking and validation of the SWOT analysis by regional stakeholders. Other consultations held during the development of the programme included regional level consultations on the ENI CBC Thematic Objectives in Turkey from May 2013 and extensive regional consultations on the Thematic Objectives in Republic of Moldova in September-October 2013 with conclusions at national level in the first quarter of 2014. Contributions (additional elements, specifications) were integrated in an updated version of the socio-economic analysis and the SWOT as relevant.

Thematic objectives and priorities considered most relevant during the consultation process, or which attracted most interest from the stakeholders consulted, are highlighted below.

Consultation	TO1	TO2	TO3	TO4	TO5	TO6	TO7	TO8
Armenia								
Bulgaria								
Georgia								
Greece*								
Moldova*								
Romania								
Turkey								
Ukraine								
Assembly of European Regions (AER)								
Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR)								
International Center for Migration Policy Development (ICMPD)								
* Compilation of consultation results: Greece (31.12.2013, 20.02.2014); Moldova (autumn 2013, 27.01.2014)								

Table 2. Outcome of stakeholder consultations on thematic objectives and priorities. Support or interest from stakeholders is highlighted in green, strong support or interest is highlighted in dark green.

Thematic Objective 6 was unanimously supported as the most relevant by participating countries, while there was also a wide consensus on Thematic Objective 1 during the consultations. There was some interest and support for Thematic Objectives 2, 3, 4 and 7.

There was limited support for Thematic Objective 5 during the national consultations (already poorly supported by the SWOT and past experience analyses). The importance of increasing the capacity of local and regional authorities and communities for the success of the programme was nonetheless emphasised, in particular by international organisations. Good governance and local/regional capacity building is very much a transversal issue, important for the success of CBC projects, and could be included in the programme at horizontal level rather than as a separate Thematic Objective. Comments from the consultations also suggest that to be effective, local and regional capacity building should not be an aim in itself but oriented towards the achievement of thematic results and specific targets (learning by doing).

AK

There was very little support during the consultations for Thematic Objective 8 therefore this objective was not included or analysed further.

4.3 Consistency with other EU programmes

The ENI CBC programming document states that CBC programmes must deliver real cross-border added value and *"not cover elements which are already funded or could more suitably be funded from other ENI or EU programmes"*. A gap analysis is therefore provided below to identify what is (or is not) covered by other EU programmes and compared with the orientations of the remaining six Thematic Objectives.

The following table presents an overview of main EU cooperation programmes and support to regional development in the Black Sea Basin countries.

Other Cross-Border Cooperation or Transnational/ Interregional programmes	Romania- Republic of Moldova (ENI CBC)
	Republic of Moldova-Ukraine (Eastern Partnership Territorial Cooperation)
	Romania-Ukraine (ENI CBC)
	Romania-Bulgaria (European Territorial Cooperation)
	Bulgaria-Turkey (IPA CBC)
	Greece-Bulgaria (European Territorial Cooperation)
	Armenia-Georgia (Eastern Partnership Territorial Cooperation)
	Danube transnational programme (2014-20) includes notably Bulgaria, Romania, Moldova and some regions in Ukraine. It will contribute to the Danube Strategy thematic goals.
	Interreg Europe interregional programme (2014-20) includes notably Bulgaria, Greece and Romania.
Other programmes including EU/non EU partnerships	Balkan-Mediterranean transnational programme (2014-20) includes notably Bulgaria and Greece.
	Erasmus+ (2014-20) programme: to boost skills and employability, as well as modernising education, training, and youth work (supports mobility of students and teaching staff, joint degrees, capacity building projects, strategic partnerships).
	Horizon 2020 – EU framework programme for research and innovation. It includes targets for cross-thematic marine and maritime research. Its first work programme (2014-15) includes a specific call for proposals for the Black Sea Region.
Thematic Cooperation programmes	Twinning, TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange): cooperation tools between a public administration in a partner country and the equivalent institution in an EU Member State to promote reforms
	INOGATE: international energy co-operation programme between the EU, the littoral states of the Black and Caspian Seas and their neighbouring countries. The co-operation framework covers the areas of oil and gas, electricity, renewable energy and energy efficiency.
	TRACECA (Transport Corridor Europe-Caucasus-Asia): an international transport cooperation programme between the EU and Partner countries in Eastern Europe, South Caucasus and Central Asia. The cooperation framework covers the areas of maritime transport, aviation, road and rail, transport security and transport infrastructure. Strategy for the development of the international transport Europe-Caucasus-Asia corridor up to 2015 and aims to create a sustainable infrastructure chain ensuring multi-modal transport with step-by-step integration of the corridor into the Trans-European Transport Networks. It encourages regional cooperation and attracts the support of IFIs and private investors.
	Maritime Safety & Security II Project: aims to develop co-operation in the field of maritime safety, security and protection of the marine environment by providing technical expertise and support to the countries members of the TRACECA organization (includes Eastern partnership partner countries).

¹ Note, however, that health issues were sometimes included by stakeholders under Thematic Objective 4

	Environment and the Sustainable Management of Natural Resources including Energy (ENRTP): focuses on sustainable energy.
	Nuclear Safety and Cooperation Instrument (NSCI): finances actions to improve nuclear safety (including safe transport, remediation and emergency preparedness).
	LIFE (2014-20): promotes implementation and integration of environment and climate objectives in other policies and EU Member States practice; emphasis on better governance; priorities: resource efficiency, biodiversity loss and climate adaptation and mitigation. Limited possibilities for partner countries participation.
	ENPI (until 2013), ENI (from 2014) <i>Partner countries</i>
	Bilateral country programmes for each partner country (the main EU cooperation tool), includes a Comprehensive Institution Building (CIB) component Regional Programmes, including: - Eastern Partnership Integrated Border Management (IBM): supports the implementation of the concept of integrated border management, with the dual objective to secure the borders and to facilitate the legal passing of persons and goods. - Eastern Partnership SMEs development support: supports partner country institutions to put in place and implement policy and legislative reforms in support of SMEs; supports Business Support organisations and promotes trade opportunities between European and partner country companies (East-Invest); strengthens auditing and reporting capacity of SMEs to improve their access to financing. - Eastern Partnership SME Finance Facility: combines EBRD, EIB and KfW loans with EU grant resources, to support SME lending - Small Business Support Programmes in the Eastern Partnership: Business Advisory Services and Enterprise Growth Programmes provide individual and customised technical assistance to help micro, small and medium-sized enterprises adapt to the demands of a liberal market economy, and develop the capacities of local SMEs as well as local business advisory services. - The Eastern European Neighbourhood Programme for Agriculture and Rural Development (ENPARD): supports partner countries in their agricultural and rural development - ENPI SEIS project Towards a shared environmental information system (SEIS) in the European Neighbourhood: to improve environmental monitoring and data and information sharing by gradually extending the SEIS principles to the European neighbourhood - Prevention, Preparedness and Response to natural and man-made disasters in Eastern Partnership countries programme (PPRD East II): to strengthen partner countries' civil protection capacities for disaster prevention, preparedness and response - Eastern Partnership Youth Window: support in responding to the needs of youth in societies through cooperation among young people and youth worker - ClimateEast: supporting climate change mitigation and adaptation to foster improved climate change policies, strategies and market mechanisms - Greening economies in the Eastern Neighbourhood: supports the move towards a green economy by decoupling economic growth from environmental degradation and resource depletion and by promoting sustainable consumption and production strategies - Eastern Partnership Culture programme: strengthens regional cultural links and dialogue within the Eastern Partnership region, and between the EU and ENP Eastern countries' cultural networks and actors - The Eastern Partnership Integration and Cooperation (EaPIC) programme: additional funding based on reforms achieved to support democratic transformation and institution building, sustainable and inclusive growth and economic development Neighbourhood Investment Facility (NIF): finances key infrastructure projects in partner countries as well as supports their private sectors (mix of grants and loans) Neighbourhood Civil Society Facility: financial support to projects, capacity building, involvement in sector policy dialogues for civil society actors

¹ Only relevant regional programmes > €10 million were included

	SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management): joint initiative of the EU and OECD provides technical support at national level
Cohesion Policy under European Structural and Investment Funds <i>EU Member States</i>	European Regional Development Fund (ERDF): investments in 2014-20 will be concentrated on 4 key priorities: innovation and research, ICT, support for SMEs and shift towards a low-carbon economy
	Cohesion Fund: focused on priority Trans-European transport links and key environmental infrastructure projects
	European Social Fund (ESF): employment, education and social inclusion
	European Agricultural Fund for Rural Development: finances rural development programmes
	European Maritime and Fisheries Fund (EMFF): priorities for 2014-20 are to help fishermen in the transition to sustainable fishing, to support coastal communities in diversifying their economies, to finance projects that create new jobs and improve quality of life along European coasts and to make it easier to access financing
Instrument for pre-accession (IPA) <i>Turkey</i>	For the 2014-2020 period, financing under IPA is provided through the following policy areas: 1) Reforms in preparation for Union membership and related institution and capacity-building, 2) Socio-economic and regional development, 3) Employment, social policies, education, promotion of gender equality and human resources development, 4) Agriculture and rural development, 5) Regional and territorial cooperation

Table 3. Overview of other EU financial instruments for cooperation and regional development in Black Sea Basin countries

Thematic Objective 1. EU cooperation programmes focus mostly on SME development and technical assistance, leaving a broad scope for the development of non-overlapping cooperation opportunities within the Black Sea Basin priorities, as identified in the analyses and during the consultations (notably tourism, etc.).

Thematic Objective 2. Several partnership programmes (*Horizon 2020, Erasmus+*) provide suitable funding for cooperation in the field of research and innovation within the Black Sea Basin, including exchange of students and researchers and establishment of partnerships between education and research centres. The inclusion of Thematic Objective 2 therefore does not appear fully justified.

Nonetheless, some specific research activities could be included in CBC projects as relevant, without being the main aim of the projects. Likewise, universities, education institutions and research/technological centers may remain among the target groups for the valuable input they may provide under other thematic objectives.

Thematic Objective 3. The *Eastern Partnership culture programme* targets support to partner countries. In the future it will focus on technical assistance and will not provide further opportunities for direct partnerships between cultural actors so there are now few opportunities for cooperation in the cultural sector. Some cultural aspects may nonetheless be reflected also under economic (e.g. tourism) and environmental (e.g. archeological sites) issues so that cultural actors and some specific cultural activities could also be included under those priorities as relevant.

Thematic Objective 4. EU support to social issues is mostly funded under country-specific programmes so there are few opportunities for cooperation and exchange of experience between countries within the Black Sea Basin area under current EU programmes.

Thematic Objective 6. EU cooperation programmes in the environmental sector targets notably energy efficiency measures, sustainable use of natural resources, promotion of a low carbon economy and adaptation

to climate change. It leaves considerable scope for further joint actions for environmental protection, as identified in the analyses and during the consultations (notably monitoring, etc).

Thematic Objective 7. The TRACECA programme has provided a long-lasting cooperation framework to enhance transport networks and infrastructure within the Black Sea Basin. The dialogue on transport in the region has also been framed by the extension of the TEN-T networks and by the Eastern Partnership panel on transport. Transport infrastructure development is supported notably under country-specific programmes, via cohesion funds, the NIF (for which transport connectivity is identified as a priority) and the Connecting Europe Facility. Therefore, despite the large remaining need to upgrade transport facilities within the region, the inclusion of transport in the Black Sea Basin strategy does not appear justified. Some specific transport-related issues could still be considered for their economic or environmental dimensions and included in CBC projects when relevant but not constitute the main aim of the project.

In regard to the development of information and communication technologies (ICT), these are most notably supported under *Horizon 2020*. Considering that ICT is also a transversal tool that underpins innovation and competitiveness across a broad range of sectors, the inclusion of ICT components may still be considered in CBC projects under any priority whenever relevant to enhance CBC project effectiveness.

4.4 Summary of strategy identification

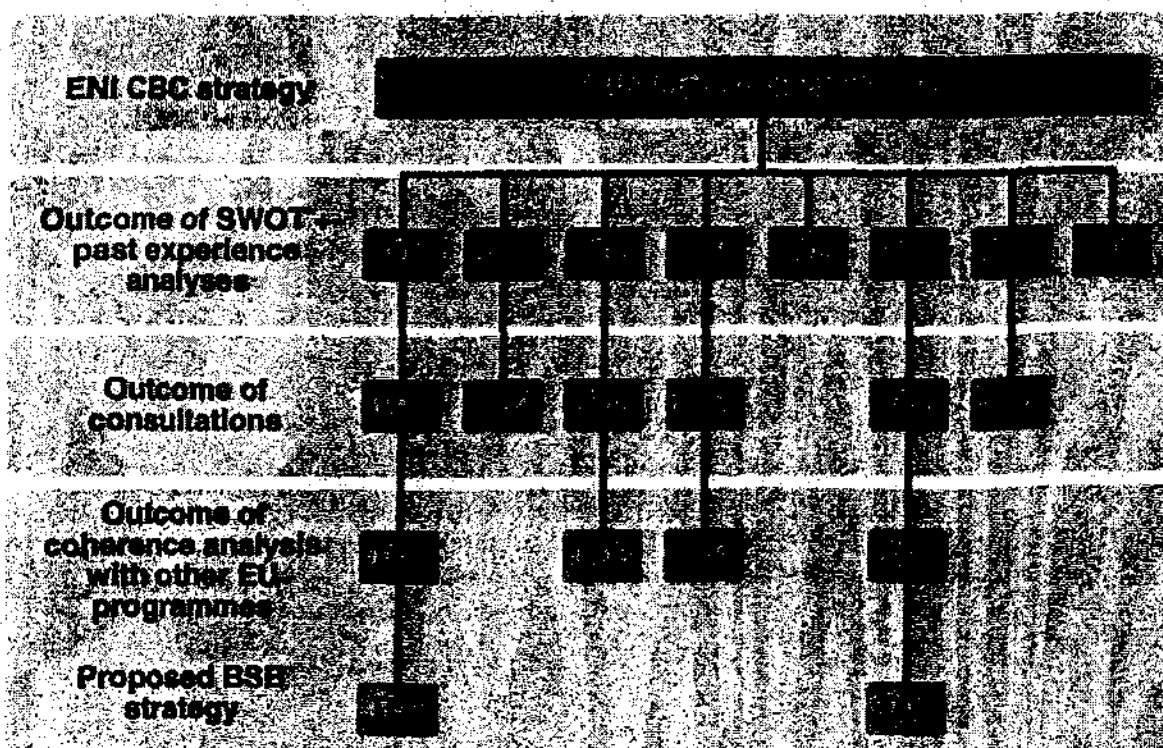

Table 4. Summary of strategy development. At each step, TOs strongly supported are shown in bold, TOs with less support are shown in normal font, TOs with low support are not shown.

Considering the need for the Black Sea Basin strategy to concentrate on a limited number of themes in which concrete results can be obtained, and the stronger relevance of some priorities under TO1 and TO6 indicated throughout the analytical and consultation process, these two objectives have been selected for the strategy definition.

5. Black Sea Basin ENI CBC programme strategy

5.1 Wider objective

The Black Sea Basin ENI CBC programme will contribute to the ENI CBC overall aim to *"promote co-operation across the borders between EU Member States and the countries on the European Neighbourhood and Russian Federation"*.

More specifically, the programme will contribute to two of the ENI CBC overarching strategic objectives:

- Promote economic and social development in regions on both sides of common borders
- Address common challenges in environment, public health, safety and security

The wider Black Sea Basin ENI CBC programme objective can be defined as:

Improve the welfare of the people in the Black Sea Basin regions through sustainable growth and joint environmental protection

5.2 Horizontal issues and modalities

A number of important elements for successful, sustained and inclusive cross-border cooperation will be supported as horizontal issues or modalities to be deployed across any of the priorities selected, rather than as separate thematic priorities. They include:

- So-called 'people-to-people' actions i.e. enhanced cooperation among local and regional authorities, NGOs and other civil society groups, universities and schools, chambers of commerce etc.
- Promotion of local and regional good governance, capacity-building components for local/regional authorities and agencies and NGOs.
- Promotion of regional integration/coordination through regional platforms and long-lasting partnerships at organisation levels (among institutes, universities, scientific community, public institutions, local/regional administrations and agencies, NGOs, etc.).
- The use and development of relevant information and communication technologies to enhance project effectiveness, regional integration/coordination and synergies on results.
- Promotion of gender equality, and opportunities for youth (including the promotion of transnational youth mobility).

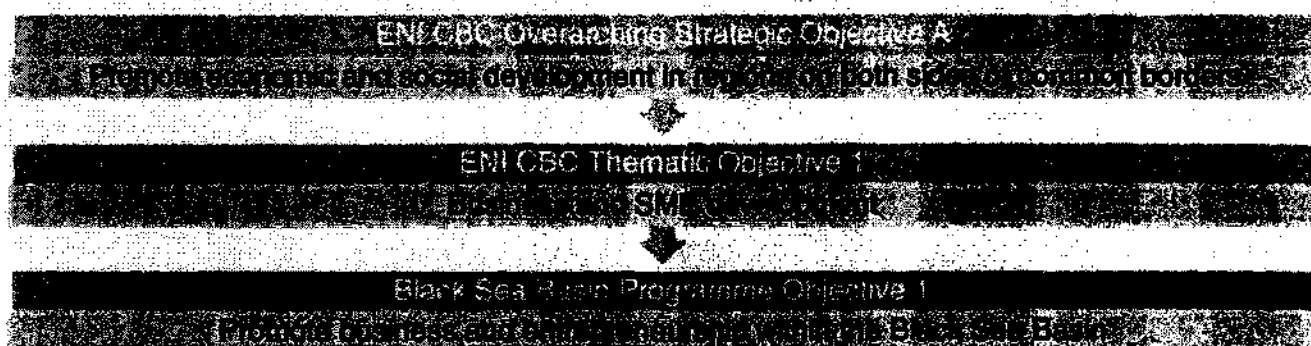
5.3 Thematic objectives and priorities

The completed analytical and consultation process for the Black Sea Basin strongly supports the selection of specific priorities under two thematic objectives among those proposed in the ENI CBC strategy document:

- Thematic Objective 1. Business and SME development
- Thematic Objective 6. Environmental protection, and climate change mitigation and adaptation

- The Black Sea Basin programme will contribute to the achievement of ENI CBC Thematic Objective 1. 'Business and SME development' via the programme objective:

Objective 1. Promote business and entrepreneurship within the Black Sea Basin

The programme objective will be addressed through two priorities, 1.1 and 1.2 defined for the Black Sea Basin and described below.

Priority 1.1 – jointly promote business and entrepreneurship in the tourism and cultural sectors

Justification for the definition of Priority 1.1:

- ✓ Tourism sector development is strongly supported by the socio-economic and the SWOT analyses. It has a very positive impact on employment and income, it is one of the fastest-growing sectors and still has strong growth prospects. The Black Sea Basin also has a rich cultural heritage and valuable cultural assets.
- ✓ Both the questionnaire and the results of the calls analyses show there is a clear interest in tourism projects. Previous calls also show an interest in cultural projects, often linked to tourism development.
- ✓ Tourism relevance to CBC was clearly confirmed during the consultation process while several countries underlined the importance of the cultural sector.

Expected result under Priority 1.1:

Stronger cross-border business opportunities in the tourism and cultural sectors in the Black Sea Basin

Indicative activities/orientations under Priority 1.1:

- Promote the development and joint marketing of cross-border tourism products and transnational thematic itineraries (e.g. cultural, religious, ancient trade routes, agricultural); promote diversification and integration of coastal and inland tourism.
- Promote historical heritage and support its preservation through sustainable tourism development (e.g. small-scale investments, marketing).

- Encourage synergies, networking and connectivity among tourism and culture stakeholders and tour operators within the Black Sea Basin (e.g. specific network for maritime tourism, etc.); promote electronic marketing tools and cross-border logistics information on e.g. cultural events.
- Share experience and/or develop jointly targeted tourism packages for specific markets (e.g. the elderly); share experience to promote higher quality, and more innovative, tourism products (e.g. underwater archaeological parks, eco-tourism, cultural tourism, medical tourism).
- Jointly promote cultural products (handicrafts, artworks, etc.) and events (festivals, fairs).
- Jointly enhance the openness of the Black Sea Region to international and non-European tourism (e.g. joint marketing, communication and promotion campaigns, development of Black Sea Basin brands).
- Encourage networking, share good experience in strengthening cultural and creative industries (music, multimedia, etc.).
- Exchange best practices on the development of environmentally friendly tourism strategies (e.g. improve resource efficiency, waste and pollution prevention/management in tourist areas, guidelines on minimising impacts on biodiversity and enhancing benefits of tourism in protected areas).
- Improve tourism services and promote the upgrade of skills e.g. through exchange programmes between educational institutions (e.g. for young professionals), or through the joint creation of open online courses based on best experience.

Target groups for Priority 1.1:

Tourism and regional development agencies, tourism industry associations, cultural and archaeological associations/institutions, local/regional authorities, universities and educational institutions, nature parks and protected areas management bodies, local business associations, farmer associations and NGOs.

Priority 1.2 – Increase cross-border trade opportunities and modernisation in the agricultural and connected sectorsⁱ

Justification for the definition of priority 1.2:

- ✓ Support to the development and modernisation of businesses in specific sectors was strongly supported during the consultation process.
- ✓ Modernisation of the agricultural sector and food industry is strongly supported by the socio-economic and SWOT analyses. Agriculture is still a substantial or major component of the Black Sea Basin national economies, in particular in terms of employment or in terms of exports. Agricultural products are among the main goods traded between countries within the Black Sea Basin area suggesting potential complementarities. Organic farming presents potential opportunities as well as the development of sustainable aquaculture.
- ✓ It is beyond the scope of this programme in itself to modernise specific sectors, but the Black Sea Basin programme can provide good cross-border added value to the support provided by EU programmes such as ENPARDⁱⁱ, country-specific programmes and national authorities (through the exchange of experience, promotion of trade links, networking, etc.).

Expected result under Priority 1.2:

ⁱ Including aquaculture, food industry and agro-industry

ⁱⁱ ENPARD: Eastern European Neighbourhood Programme for Agriculture and Rural Development, support partner countries in their agricultural and rural development

Increased cross-border links for trade and modernisation in the agricultural and connected sectors in the Black Sea Basin

Indicative activities/orientations under Priority 1.2:

- Promotion of international trade links, sectoral and cross-sectoral networks and partnerships (e.g. business forums) within the Black Sea Basin and support to internationalisation of exchanges (e.g. capacity building).
- Strengthen internet connectivity, cross-border business information exchange systems, market and logistics information with greater use of information and communication technologies (ICT).
- Exchange good practice in modern and innovative marketing and trade strategies, electronic marketing tools and develop joint marketing strategies (e.g. regional branding).
- Support innovation, research and cooperation, including for the development of logistics, in the agricultural industry, jointly developing and implementing best practices in producing quality agricultural products.
- Introduction of innovative technologies for sectoral development (organic/bio products, sustainable aquaculture), including exchange of experience and small-scale investments in pilot projects.
- Support entrepreneurial culture through teaching and training for young people working in agricultural and connected sectors; share good practices in this field.
- Exchange of best practice experience on the practical introduction of standards (e.g. food safety).
- Joint actions to support productive use of migrant remittances in the modernisation of the agriculture/aquaculture/food industry.

Target groups for Priority 1.2:

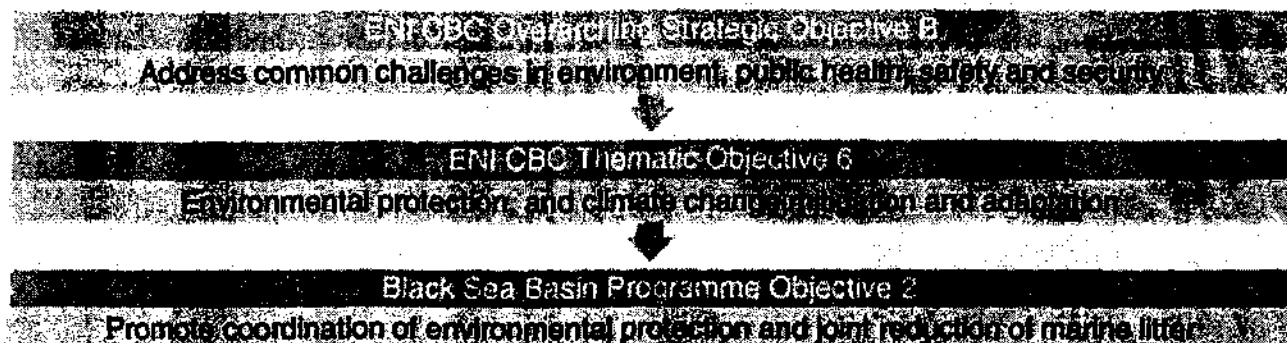
Chambers of commerce, business support and regional development agencies, farmer associations and agro-industry associations, SME associations, business associations, aquaculture and fisheries associations, migrant associations, regional/local authorities and agencies and research institutes.

- The Black Sea Basin programme will contribute to the achievement of ENI CBC Thematic Objective 6. 'Environmental protection, and climate change mitigation and adaptation' via the programme objective:

Objective 2. Promote coordination of environmental protection and joint reduction of marine litter¹ in the Black Sea Basin

¹ Marine litter is any persistent, manufactured or processed solid material discarded, disposed of or abandoned in the marine and coastal environment. Marine litter consists of items that have been made or used by people and deliberately discarded into the sea or rivers or on beaches; brought indirectly to the sea with rivers, sewage, storm water or winds; accidentally lost, including material lost at sea in bad weather (fishing gear, cargo); or deliberately left by people on beaches and shores. Also known as marine debris.

MX

This programme objective will be addressed through two priorities, 2.1 and 2.2 defined for the Black Sea Basin and described below.

Priority 2.1 – Improve joint environmental monitoring

Justification for the definition of Priority 2.1:

- ✓ Cooperation for solving common environmental issues is strongly supported by the socio-economic and the SWOT analyses. A sound and common knowledge base, regularly updated, notably based on research and innovation activities, is necessary for consistent and coordinated actions by stakeholders around the Black Sea and to assess trends and quickly and effectively react to threats.
- ✓ Measure 2.1 (strengthen joint knowledge and information base to address common environmental challenges) was by far the most popular area of cooperation in the 2007-2014 programme, both in terms of number of projects and partners (1/4 of all projects awarded and >1/4 of all project partners) and in terms of funds allocated (1/3 of funds). The new ENI CBC programme should build upon and extend, but not repeat, the joint work already carried out. Actions supported should be consistent with, but not duplicate, existing information systems and monitoring activities carried out notably by the Black Sea Commission¹, the European Maritime Safety Agency (EMSA), the European Environment Agency within the Shared Environmental Information System (SEIS) or other EU projects such as the Prevention, Preparedness and Response to natural and man-made disasters in Eastern Partnership countries (PPRD East II).
- ✓ Both the questionnaire results and the consultations confirm there is a clear interest in environmental issues, in particular in monitoring and risk assessment.

Expected result under Priority 2.1:

Improved availability of cross-border compatible environmental monitoring data and information within the Black Sea Basin

Indicative activities/orientations under Priority 2.1:

- Reinforce joint and compatible cross-border monitoring, evaluation and information systems, tools and capacity to prevent and control transboundary pollution (including through small-scale investments, research and innovation activities).

¹See 'Complementarities and synergies' for more details on the Commission for the Protection of the Black Sea Against Pollution (Black Sea Commission)

- Improve long-term cross-border collaboration, information, research and innovation capacity (including innovative technologies) for addressing ecosystem transformation, biodiversity monitoring and migration of species.
- Jointly strengthen collaboration between science, industry, relevant stakeholders and decision-makers to address integrated coastal management issues and to harmonise monitoring, marine environment assessment and data provision.
- Improve the availability and cross-border interoperability of updated online public access data and data products (e.g. maps) for the Black Sea so industry, public authorities, NGOs and researchers may make more effective use of them.
- Promote cross-border cooperation among maritime authorities so to share information on risks and threats (integrated maritime surveillance).
- Improve cooperation on environmental monitoring between stakeholders involved in disaster prevention and management.
- Enhance contact among countries and exchange good practice on early warning systems that allow the population exposed to hazards to take appropriate actions to avoid/reduce risk and to prepare effective responses; improve availability of environmental information for the population regarding notably the risk of earthquakes, floods and forest fires.

Target groups for Priority 2.1:

Scientific (oceanographic, hydrographic, meteorologic, seismic) agencies and institutes/research centers/universities, coastal, maritime and port authorities, local/regional authorities and agencies, fisheries associations, environmental NGOs, nature parks and protected areas (including marine) management bodies and schools and educational institutions.

Priority 2.2 - Promote common awareness-raising and joint actions to reduce river and marine litter

Justification for the definition of Priority 2.2:

- ✓ Cooperation in solving common environmental issues is strongly supported by the socio-economic and the SWOT analyses. Litter originating from shipping, land or rivers within the Black Sea drainage basin results in a 'visible' pollution problem along the rivers and coasts, in the sea itself and on the seabed. It is a joint transboundary problem, as the sea basin dynamic current system results in the transportation of any matter from a given location in the Black sea to almost any coastal area. It has an impact on people's welfare and economic activities such as tourism development; it often harms or kills marine life, and might threaten the biodiversity of the Black Sea. Direct mobilisation of local/regional stakeholders and enhancement of responsible citizenship could have a strong effect on reducing this kind of pollution¹.
- ✓ Both raising environmental awareness and tackling solid waste issues were raised in responses to the questionnaire and in consultations.
- ✓ Actions supported should be consistent with, but not duplicate, actions carried out notably by the European Maritime Safety Agency (EMSA).

Expected result under Priority 2.2:

¹ See report from the Black Sea Commission on Marine Litter in the Black Sea Region, 2009

UK

Increased awareness of environmental challenges and good waste management practices related to river and marine litter within the Black Sea Basin

Indicative activities/orientations under Priority 2.2:

- Jointly raise public awareness and education regarding river and marine litter problems, the value of biodiversity and environmental protection (mass-media campaigns, production of education tools and 'responsible-citizenship' guidelines for different sectors for target audiences such as children and students, tourists, municipal authorities, shipping companies and shipping crews).
- Share and promote good environmental management practices and technologies (including through small-scale investments, joint research and innovation activities) related to the treatment and disposal of waste, the reduction of illegal dumping and landfill sites on riverbanks and seashores and the prevention of their adverse effects.
- Jointly promote the practice of the '3 Rs' (reduce, reuse, recycle) for waste as well as the use of waste for energy production.
- Strengthen community action, promote and organise cross-border Black Sea Basin coastal and river clean-up campaigns (involving schools, students and volunteers) and share good experiences in this field.
- Encourage the involvement of, and partnerships between, NGOs and civil society, the private sector (e.g. in the tourism, shipping and fisheries sectors) and local/regional authorities and waste services to combat river and marine litter.
- Share experience to improve port reception facilities and services for garbage collection from vessels.

Target groups for Priority 2.2:

Local/regional authorities and waste management and control services, environmental NGOs and civil society organisations, schools and educational institutions, tourism industry associations, fisheries associations, port authorities, scientific agencies and institutes/research centers/universities.

5.4 Objectively verifiable indicators

Achievement of the BSB programme will be measured by way of objectively verifiable indicators.

ENI CBC Implementing Regulation¹ stipulates that the ENI CBC programmes shall include a description of objectively verifiable indicators, in particular:

- ✓ The expected results for each priority, and the corresponding result indicators, with a baseline value and a target value;
- ✓ The output indicators for each priority, including the quantified target values, which are expected to contribute to the results.

ENI CBC programming document further specifies that:

- ✓ All programmes should adopt at least some of ENI CBC 'Common Output Indicators' developed in order to increase accountability and facilitate reporting progress at instrument level.

¹ Art. 4 – 3.c Regulations (EU) N° 897/2014

- ✓ Programmes shall monitor their progress by means of outcome indicators that shall quantitatively or qualitatively measure the wider societal impact of a particular goal that spans beyond the direct beneficiaries of the programme and cover a wider group of society.

Therefore, as reflected in the table below, the BSB programme includes two levels of indicators:

- At result level: 4 indicators (one per priority)
- At activity level: the use of 6 Common Output Indicators (COI)¹ and of 3 programme-specific output indicators (PSOI).

Definition of programme indicators			
Type	Prio.	Indicator	Definition and Source of verification
RI	1.1	R1.1 Strength of cross-border business opportunities in the tourism and cultural sectors	Based on survey. Assessment of the cross-border business opportunities by a reference group.
RI	1.2	R1.2 Strength of cross-border links for trade and modernisation in the agricultural and connected sectors	Based on survey. Assessment of strength of cross-border links for trade and modernisation in the agricultural and connected sectors in BSB by a reference group
RI	2.1	R2.1 Level of availability of cross-border compatible environmental monitoring data and information	Based on survey. Assessment of availability of cross-border compatible environmental monitoring data and information by a reference group.
RI	2.2	R2.2 Level of awareness of environmental challenges and good waste management practices related to river and marine litter	Based on survey. Assessment of the awareness of inhabitants, companies and relevant public service providers on environmental challenges and good waste management practices related to river and marine litter by a reference group.
PSOI	1.1	1.1.1 Number of strategies and products developed jointly to promote tourism	Based on data taken from the project databases. Products to be interpreted as any deliverable (e.g. new tourism route) of the projects that can be offered to tourists directly or indirectly.
PSOI	1.1	1.1.2 Number of crossborder tourism and cultural events organised using ENI support ²	Based on data taken from the project databases. Number of crossborder cultural events, festivals, congresses, etc. promoting tourism or culture. Event involving participants from at least two ENI CBC participating countries.
COI	1.1	1.1.3 Number of small scale improvements to cultural and historical sites as a direct consequence of programme support (COI 7)	Based on project reports. Number of cultural and historical sites being improved as a direct consequence of programme support. Valid for site improvements of e.g. buildings, landscapes, sites or structures of local, regional, or national significance, works of monumental sculpture or paintings, new acquisitions to collections or museums, etc. The improvements must be of a permanent nature.
COI	1.2	1.2.1 Number of enterprises participating in crossborder agricultural or agro-industrial business events (COI 3)	Based on data taken from the project databases. Number of enterprises participating in cross-border business events organised with support from the programme, e.g. trade shows, business fairs, business fora etc. involving participants from at least two ENI CBC participating countries. The event must be a direct consequence of the support. Indicator made more specific to target the agricultural and agro-industry sectors.
COI	1.2	1.2.2. Number of additional ICT based tools developed supporting cross-	Based on project reports, additional Information and Communication Technologies (ICT) based tools developed

¹ Note that COI 29 is used both for priorities 1.2 and 2.1

² During indicators monitoring process, tourism events and cultural events will be counted separately, as the latter might become input for COI 8

		border cooperation (COI29) increasing cross-border trade opportunities for agricultural and agro-industrial products	supporting cross-border cooperation. May include new joint databases, information exchange portals, other joint logistics or decision-support systems, etc. Indicator made more specific to target the agricultural and agro-industry sectors.
COI	1.2	1.2.3 Number of business development organisations receiving support (COI1) to promote modernisation in the agricultural or connected sectors	Based on data taken from the programme database, number of business development organisations receiving support in any form from the programme. Business development organisation may include chambers of commerce, business incubators, regional or local development agencies and other organisations with the primary aim to develop local business. Indicator made more specific to target the agricultural and connected sectors.
COI	2.1	2.1.1 Number of additional ICT based tools developed supporting cross-border cooperation (COI29) improving joint environmental monitoring and public availability of environmental information	Based on project reports, additional ICT based tools developed supporting cross-border cooperation. May include new joint databases, information exchange portals, other joint logistics or decision-support systems, etc. Indicator made more specific to target environmental monitoring.
COI	2.1	2.1.2 Number of institutions using programme support for cooperation in education, R&D and innovation (COI4) to improve data sharing and cross-border information exchange systems on the environment within BSB	Based on data taken from the programme database, number of institutions (universities, research institutes, etc.) receiving support in any form from the programme and using it for cooperation in education, R&D and innovation. Indicator made more specific to target environmental monitoring.
COI	2.2	2.2.1 Number of persons actively participating in environmental actions and awareness raising activities (COI17)	Based on project reports, number of citizens/students/pupils etc. actively participating in environmental actions (e.g. clean-up campaigns) and awareness raising activities as well as with regard to the promotion of energy efficiency.
PSOI	2.2	2.2.2 Number of organisations using programme support to develop or improve waste management tools or small scale facilities along river banks and sea shores (including ports)	Based on data taken from the programme database, number of organisations of any kind (NGOs, ports, municipal waste services, etc.) using programme support to develop or improve waste management tools or waste management facilities along river banks and sea shores.

Output indicators will be measured annually and included in the annual reporting to the EC. Their measurement at programme level will be based on an aggregation of the relevant data from project reports and/or from the programme database, as relevant (information included in the programme management and information system). The target values presented in the table below have been defined based on an indicative budget allocation per priority, an estimation of number of projects per priority and of number of relevant output(s) per project.

Result indicators have been measured before the programme is submitted to the EC (to set the baselines), and will be measured after programme completion (by 2023, in order to draft the final report to the EC). Result indicators have been formulated at the level of priorities and their measurement is based on specific surveys among the relevant reference groups in each of the participating Black Sea countries¹.

Type	Indicator	Unit of measurement	Baseline	Target
RI	R1.1	1-5 Likert-scale	2.50	2.70
RI	R1.2	1-5 Likert-scale	2.88	3.13
RI	R2.1	1-5 Likert-scale	2.66	2.91

¹ Survey carried out in May-June 2015. Provisional baseline and target values inserted in the table based on survey preliminary results, may be adjusted if necessary

RI	R2.2	1-5 Likert-scale	2,50	2,70
PSOI	1.1.1	Number of 10 agencies/products	0	100
PSOI	1.1.2	Number of events	0	100
COI	1.1.3	Number of 1000s	0	100
COI	1.2.1	Number of enterprises	0	600
COI	2.2.2	Number of 1000s	0	100
COI	1.2.3	Number of organisations	0	15
COI	2.1.1	Number of 1000s	0	100
COI	2.1.2	Number of institutions	0	10
COI	2.1.3	Number of 1000s	0	100
PSOI	2.2.2	Number of organisations	0	40

Definition of the indicators and ways to measure them is further described in the Monitoring and Evaluation system and plan (see in Annex 3).

5.5 Risk analysis and mitigating measures

The achievement of the programme objectives is subject to external influences that are beyond the direct control of the programme management bodies and may impact negatively on the programme.

Two main types of risks on programme achievement may be identified:

- Contextual risks that cover the range of potential adverse outcomes that may arise in the BSB context (e.g. regional conflicts...)
- Programmatic and institutional risks that include the potential for the programme to fail to achieve its objectives, the potential for the programme to cause harm in the external environment and 'internal risks' from the perspective of the EU/MA (e.g. financial loss...)

In case of contextual risks, the programme management bodies have limited control over the risk but still need to assess the adverse effect on the programme, monitor the relevant situation and have a management plan put in place as possible. In case of programmatic and institutional risks relevant mitigation measures and a management plan may be put in place.

The risk management matrix presented below highlights main identified risks and the programme plans to manage or mitigate these. Risks have been identified notably based on the SWOT analysis and lessons learned from the previous (ENPI CBC) programming period and are also linked to the programme intervention logic summed up in the logical framework.

As risk levels may evolve and new risks may emerge during programme implementation, the external environment will be monitored so to take action to manage or mitigate these risks when necessary and to the extent possible. The programme risk management matrix will therefore be subject to regular review and updating by the MA during programme implementation.

Risk	H: high M: medium L: low	Likelihood	Impact on BSB progr.	Management/mitigation measure if applicable	Responsibility if applicable ¹
Contextual Risks					
Lack of political commitment by some eligible countries to participate in the BSB programme		H	M	The programme is still presented for adoption by the EC and will only be implemented in those countries which have made the necessary formal commitment ²	MA, JPC, EC
Cross-border cooperation is hampered by an unstable political situation in some regions and/or by regional conflicts		H	M	Eligibility of some regions may be suspended. Disbursement of funds to some regions may be suspended.	MA, JPC, EC
EU sluggish growth and continuing problems emanating from the debt crisis limit further economic recovery in BSB and development of business and entrepreneurship		M	L		
Programmatic and Institutional Risks					
ENI CBC new management and implementation modalities result in delays in programme start-up and implementation		H	M	Identify potential bottlenecks, then enhance capacity, ensure sufficient resources and/or support adaptation of procedures as needed to speed up programme implementation	AA, JMC, MA, JTS, NA, EC
Decreasing interest from applicants in ENI CBCs because of lengthy procedures for selection/contracting and grant payment		L	M	Improve selection and payment procedures	
Difficulties in finding partners limits countries balanced participation in the programme		M	L	Provide improved partner search tools and opportunities	MA, JTS, NA
Lack of capacity (financial, technical, administrative) of some partners hampers implementation		M	M	Capacity building for partners	
Projects partners face implementation difficulties because of slow grant payment procedures		M	M	Procedures are revised and improved	MA, JTS, NA, CCP
Financial losses at programme level resulting from fraud and/or mismanagement		M	M	Implement and monitor the programme's internal control measures effectively, improve them if necessary	

¹ MA: Managing Authority; JTS: Joint Technical Secretariat; EC: European Commission; NA: National Authorities of participating countries

² Including for partner countries, countries having signed a Financing Agreement with the EU

5.6 Programme logical framework

The BSB programme logical framework presented in the following pages provides an overview of the strategy definition, including programme intervention logic, indicators of achievement and risks.

Logical Framework for the Black Sea Basin ENI CBC Programme 2014-2020

	Intervention logic	Objectively verifiable indicators of achievement	Sources of verification	Risks
Overall Objective	Improve the welfare of the people in the Black Sea basin regions through sustainable growth and joint environmental protection			
Specific Objectives	- Promote business and entrepreneurship within the Black Sea basin - Promote coordination of environmental protection and joint reduction of marine litter in the Black Sea basin			
Expected results	- Stronger cross-border business cooperation in the tourism and cultural sectors in BSB - Increased cross-border links between tourism and cultural actors in the region - Improved availability of information on environmental protection and sustainable development in BSB - Increased cross-border cooperation in the field of environmental protection and sustainable development	- Strengthened cross-border business cooperation in the tourism and cultural sectors - Strengthened cross-border links between tourism and cultural actors in the region - Improved availability of information on environmental protection and sustainable development in BSB - Increased cross-border cooperation in the field of environmental protection and sustainable development	- Survey - Survey - Survey - Survey	- High competition for the same resources in the region - High competition for the same resources in the region - High competition for the same resources in the region - High competition for the same resources in the region
Indicative activities	- Develop cross-border tourism products and transnational thematic itineraries - Promote networking and connectivity among tourism and cultural actors within BSB - Develop jointly targeted tourism packages for specific markets and more innovative tourism products - Jointly enhance the openness of the Black Sea Region to international and non-European tourism - Encourage networking and share good experience in strengthening cultural and creative industries - Exchange best practices on the development of environmentally friendly tourism strategies - Promote historical heritage and support its preservation for tourism development - Jointly promote cultural products and events - Improve tourism services and promote the upgrade of skills (e.g. through exchange	01.1.1 - Number of strategies and products developed jointly to promote tourism 01.1.2 - Number of crossborder tourism and cultural events organised using ENI CBC support 01.1.3 - Number of improved cultural and historical sites as a direct consequence of programme support (COV7)	- Project reports - Project reports - Project reports	- Lack of political commitment by some eligible countries to participate in the BSB programme - Cross-border cooperation is hampered by an unstable political situation in some regions and/or by regional conflicts - ENI CBC new management and

Indicators provisionally developed, may still be revised

Intervention logic	Objectively verifiable indicators of achievement	Sources of verification	Risks
programmes between educational institutions or the joint creation of open online courses).			Implementation modalities result in delays in programme start-up and implementation
1.2.a Promote international trade links, sectoral and cross-sectoral networks and partnerships within BSB, support internationalisation of exchanges. 1.2.b Strengthen internet connectivity, cross-border business information exchange systems, market and logistics information with greater use of ICT. 1.2.c Exchange good practice in modern and innovative marketing and trade strategies, electronic marketing tools, develop joint strategies. 1.2.d Support innovation, logistic and joint development of good practices in producing quality agricultural products. 1.2.e Introduction of innovative technologies for sectoral development, including exchange of experience and small-scale investments in pilot projects. 1.2.f Exchange of good practice on the practical introduction of standards (e.g. food safety). 1.2.g Joint actions to support productive use of migrant remittances in the modernisation of agriculture, aquaculture and food industry. 1.2.h Support entrepreneurial culture through teaching and training for young people working in agricultural and connected sectors; share good practices in this field.	01.2.1 - Number of enterprises participating in cross-border agricultural or agro-industrial business events (COI3) 01.2.2 - Number of additional ICT based tools developed supporting cross-border cooperation (COI29) increasing cross-border trade opportunities for agricultural and agro-industrial products 01.2.3 - Number of business development organisations receiving support (COI1) to promote modernisation in the agricultural or connected sectors	Project reports Project reports Programme Management and Information System (MIS)	- Decreasing interest from applicants in ENI CBC because of lengthy procedures for selection/contracting and grant payment - Difficulties in finding partners limits countries balanced participation in the programme - Limited capacity (including financial) of project partners hampers project implementation
2.1.a Reinforce compatible cross-border monitoring and information systems to prevent and control transboundary pollution. 2.1.b Improve long-term cross-border collaboration, information and research capacity for addressing ecosystem transformation, biodiversity monitoring and migration of species. 2.1.c Jointly strengthen collaboration between science, industry, relevant stakeholders and decision-makers to address integrated coastal management issues and to harmonise marine environment assessment. 2.1.d Promote cross-border cooperation among maritime authorities (safe navigation, fisheries control...) 2.1.e Improve cooperation between stakeholders involved in disaster prevention and management.	02.1.1 - Number of additional ICT based tools developed supporting cross-border cooperation (COI29) improving joint environmental monitoring and public availability of environmental information 02.1.2 - Number of institutions using programme support for cooperation in education, R&D and innovation (COI4) to improve data sharing and cross-border information exchange systems on the environment within BSB	Project reports MIS	- Projects partners face implementation difficulties because of slow grant payment procedures - Financial losses at programme level resulting from fraud or financial mismanagement

Intervention logic	Objectively verifiable indicators of achievement	Sources of verification	Risks
2.2.a. Jointly raise public awareness and education regarding river and marine litter problems, the value of biodiversity and environmental protection. 2.2.b. Jointly promote the practice of the '3 Rs' (reduce, reuse, recycle) for waste and the use of waste for energy production. 2.2.c. Strengthen community action, promote and organise cross-border Black Sea Basin coastal and river clean-up campaigns. 2.2.d. Jointly promote good environmental management practices and technologies related to waste management on riverbanks and seashores. 2.2.e. Share experience to improve port reception facilities and services for garbage collection from vessels. 2.2.f. Encourage partnerships between NGOs and civil society, the private sector, local/regional authorities and waste services to combat river and marine litter.	02.2.1 - Number of persons actively participating in environmental actions and awareness raising activities (COI17).	Project reports	
	02.2.2 - Number of organisations using programme support to develop or improve waste management tools or facilities along river banks and sea shores (including ports).	MIS	

5.7 Nature of projects and types of support

Projects are expected to establish long-lasting cross-border links within the Black Sea Basin while resulting in a clearly improved situation for the issues they address. Projects shall achieve a set of results that will allow the programme to reach its objectives. Project partners shall mention in their application how they will contribute to some of the programme expected results and provide relevant outputs both at the level of programme priorities and of horizontal issues¹.

Each project shall aim at establishing:

- Enhanced cross-border contacts within the Black Sea Basin including e.g. networking, forums and the establishment of lasting partnerships;
- Enhanced knowledge and skills including e.g. the exchange of experience and good practice, innovation, capacity-building and joint research;
- Concrete and visible outputs including e.g. small-scale investments, pilot projects, information and communication technologies shared tools, online open-access resources.

When designing and implementing their action, project partners shall also pay particular attention to ensure:

- The sustainability of their action;
- Communication on and dissemination of results;
- Synergies and complementarities with other actions in the same field.

Projects shall be submitted jointly by partners from at least one of the participating EU Member States and one of the participating partner countries². Participation of Turkish partners is only possible in projects with at least one partner from a participating EU Member State and one partner from a participating partner country. The project lead partner may be from any of the participating countries.

In line with ENI CBC Programming document³, the partners implementing projects will primarily represent the regional and sub-national administrative levels, as well as civil society organisations based within the eligible programme area. Eligibility of project partners is based on the ENI regulation⁴, but priority will be given to local and regional authorities, civil society, chambers of commerce, and the academic and educational community; as well as other eligible actors based within the geographical eligibility of the programme and important for the realisation of the objectives of the programme. National authorities may be involved in project implementation when necessary.

Project partners shall be effectively established in the programme area⁵ or, in case of international organisations, have a base of operations in the programme area. A European grouping of territorial

¹ See further details under the section 'BSB strategy definition' of this document

² Art. 45.1 of ENI CBC Regulation (EU) 897/2014. See section 'Description of the Programme area' of this document for more details on participating countries.

³ 5.33 and 6.7 Programming document 2014-20 ENI CBC

⁴ Art. 6.3 of ENI Regulation (EU) 232/2014 referring to EU Regulation N°236/2014 laying down common rules and procedures for the implementation of the Union's instruments for financing external action (Art 8.1, 8.7 and 9.1)

⁵ See section 'Description of the Programme area' of the strategy part of the JOP for further details on the programme area.

cooperation may be a project partner, regardless of its place of establishment, provided its geographic coverage is within the programme area¹.

The conditions for involvement of other organisations shall be defined in the Guidelines for Applicants prepared for each call for proposals.

Project activities shall be implemented in the programme area. Projects may be partially implemented outside the programme area only if²:

- It is necessary for achieving the programme objective and it benefits the programme area, and
- Costs of activities outside the programme area are limited to 20% of the EU contribution at project level.

Projects shall always deliver clear cross-border cooperation impact and benefits. Projects may take the form of:

- Integrated projects where each beneficiary implements a part of the activities of the project on its own territory;
- Symmetrical projects where similar activities are implemented in parallel in the participating countries;
- Single-country projects where projects are implemented mainly or entirely in one of the participating countries but for the benefit of all or some of the participating countries and where cross-border impacts and benefits are identified.

The recommended financial size and the number of partners involved in each project partnership will be further defined in the Calls for Proposals.

Support to projects will be provided in the form of grants awarded to projects selected through calls for proposals. Two calls for proposals are provisionally expected to be launched during the programme lifetime, according with the time-frame for programme implementation (presented in the chapter on programme implementation). The procedures to launch the calls for proposals, select and implement projects will be detailed in the Guidelines for Applicants. This document will also include the specific requirements concerning the deliverables under the project, the financial plan, and the time-limit for execution³.

In accordance with article 12.3. of the ENI CBC Implementing Rules, the programme shall take the appropriate measures in order to comply with the applicable Union rules on State aid within the meaning of Article 107 of the Treaty on the Functioning of the European Union. Aid granted by participating countries under the programme shall comply with the rules on State aid within the meaning of Article 107 of the Treaty on the Functioning of the European Union and - where applicable - with State aid provisions of any bilateral agreements between the participating countries and the EU, in particular chapter 10 of Title IV of the Association Agreement between the EU and Ukraine and chapter 10 of Title V of the Association Agreement between the EU and Moldova."

¹ Art. 45.3 (a) of ENI CBC Regulation (EU) 897/2014

² Art. 39 of ENI CBC Regulation (EU) 897/2014 and further restrictions agreed within ENI CBC BSB programme

³ Art. 40 of ENI CBC Regulation (EU) 897/2014

5.8 Mainstreaming of cross-cutting issues

ENI CBC regulations¹ require a description of the ways the following cross-cutting issues will be mainstreamed during programme implementation, where relevant: democracy and human rights, environmental sustainability, gender equality and HIV/AIDS.

Within the BSB programme, environmental sustainability is strongly mainstreamed at the level of thematic Objective 2, while democracy and human rights and gender equality are integrated as horizontal issuesⁱⁱ. Considering the programme strategic orientations and BSB socio-economic analysis, the mainstreaming of HIV/AIDS appears less relevant.

Integration at project level of the relevant cross-cutting issues described below will be:

- ✓ Assessed during the selection process and included into the criteria for project evaluation
- ✓ Checked in project reports and during project monitoring visits.

Further guidance on requirements for project selection and reporting will be provided in the programme's *Guidelines for Applicants and Implementation Manual* or similar documents issued at programme level.

Environmental sustainability

Considering the great environmental challenges faced by the Black Sea basin as described in the socio-economic analysis, the issue of environmental sustainability has been clearly mainstreamed within BSB programme strategy design. Objective 2 focuses on enhancing environmental protection, while 38.33% of the programme budget is allocated to this Objective.

Moreover, environmental constraints and opportunities are also considered under Objective 1 priorities, notably within indicative activities such as the development of environmentally friendly tourism strategies (under 1.1) or the introduction of innovative technologies for organic/bio products and sustainable aquaculture (under 1.2).

Beyond these thematic priorities, all projects funded in the frame of the BSB programme will have to integrate environmental considerations. This notably includes following good environmental practices during implementation, in particular in relation to energy efficiency as well as in relation to the use of water, extraction from surface or ground water reserves and the production of waste, etc. Where necessary, the likely environmental effects should be assessed via an Environmental Impact Assessment. Projects likely to have a direct negative impact on the environment will not be selected for financing.ⁱⁱⁱ

Democracy and human rights

In regard to democracy and human rights, several aspects are embedded in BSB strategy as horizontal issues or modalities to be deployed in projects across any of the priorities selected, in particular:

- ✓ 'People-to-people' actions, including enhanced cooperation among NGOs and other civil society groups as well as capacity-building components for NGOs will *enhance the role of non-state actors and build their capacity as partners in public policy making*.

¹ Art. 4.3 Regulations (EU) N° 897/2014

ⁱⁱ See section 'Horizontal issues and modalities' of this chapter for more details

ⁱⁱⁱ Following the screening processes in Romania and Bulgaria to determine whether the programme is likely to have an environmental effect, the following conditions were imposed: Romania: Projects which might have an environmental effect should be subject to an EIA. Bulgaria: The decision was made based on two conditions related to environmental impact assessment where necessary and good water status and management of flood risk.

- ✓ Enhanced cooperation among local and regional authorities, promotion of local and regional good governance and capacity-building components for local/regional authorities and agencies will *support public administration reform and decentralization and local government*;
- ✓ Support for the use and development of information and communication technologies will *enhance access to information for citizens*.

In addition, the programme thematic objectives and priorities are expected to positively contribute to the following aspects of human rights:

- ✓ *The right of citizens to employment and to economic initiatives* through promotion of business and entrepreneurship under Objective 1 priorities;
- ✓ *Better access to education and improved opportunities for cultural exchange* through upgrading skills, training young people and the promotion of cultural cooperation (supported under Objective 1 priorities and indicative activities);
- ✓ *Higher ecological standard of living* through promotion of coordination of environmental protection and joint reduction of marine litter under Objective 2 priorities.

The projects shall seek to integrate considerations related to democracy, good governance and human rights. This may also include exchange of good practices, as well as regular and transparent project financial reporting, widely circulated and understandable project results, ensuring there is no discrimination against particular target groups (e.g. ethnic minorities), whether the project helps to ensure respect for any relevant human rights, etc.

Gender equality

Promotion of gender equality is mainstreamed within BSB programme design as a horizontal issue to be deployed in projects across any of the priorities selected. Both men and women shall have equal access to the opportunities and benefits of the programme.

All projects will have to adequately consider gender related issues – such as equality of opportunity, rights, distribution of benefits, responsibilities for men and women. This may include the integration of a gender perspective when planning e.g. training activities, considering the likelihood of increased gender equality beyond the project ends, etc.

5.9 Complementarities and synergies

The BSB programme strategy has been designed further to a review of EU relevant strategies and policies (including Blue Growth strategy, etc.) to ensure coherence of the programme support with existing EU strategic frameworks¹. A consistency analysis with relevant EU programmes has been carried out so that the defined BSB objectives and priorities deliver real cross-border added value and do not cover elements that are already funded or could more suitably be funded from other ENI or EU programmes².

Coherence of the programme strategy with national and regional strategies has been ensured through extensive stakeholders consultations at national and regional levels³. The socio-economic analysis has pointed out for key sectors the existing regional cooperation frameworks, where relevant⁴.

¹ For more details please refer to chapter 'Overall strategic framework'

² For more details please refer to 'Consistency with other EU programmes' under chapter 'Black Sea Basin strategic analyses and consultations'

³ For more details please refer to 'Stakeholders consultations' under chapter 'Black Sea Basin strategic analyses and consultations'

MK

Complementarity of support is essential to ensure the best use of resources and the greatest results for the eligible regions and stakeholders. Beyond ensuring further consistency with other initiatives supported by the EU or at regional/national level during programme implementation, the BSB programme will also look for complementarities with other key cooperation frameworks within the BSB region and by other donors, most notably:

- The **Organization of the Black Sea Economic Cooperation (BSEC)**, created in 1992, which has a larger regional scope than the BSB programme as it brings together the BSB programme participating countries, as well as Albania and Serbia. BSEC has a permanent Secretariat in Istanbul, a Parliamentary Assembly adopting recommendations, and a Business Council. The main financial pillar of BSEC is the Black Sea Trade and Development Bank based in Thessaloniki, which supports economic development and regional cooperation. The International Centre for Black Sea Studies (ICBSS), based in Athens, is a regional think-tank associated with BSEC, which has notably developed a Black Sea Research Network that aims to exchange views and practices among research institutes. Countries cooperate within BSEC in various fields including, most relevant for complementarities and synergies with BSB programme, the areas of tourism, agriculture and environmental protection.
- The **Commission for the Protection of the Black Sea against Pollution (BSC)**, with a permanent Secretariat in Istanbul, acts as the coordinating mechanism for the implementation of the Convention on the Protection of the Black Sea against pollution and was adopted in 1992 by six countries: Bulgaria, Georgia, Romania, Russian Federation, Turkey and Ukraine. BSC implements the Black Sea Strategic Action Plan for the environmental protection and rehabilitation of the Black Sea (updated in 2009). The BSB programme will build upon the experience accumulated within BSC and look for synergies with its ongoing activities, in particular under Priority 2.1 *Improve joint environmental monitoring*, but also under Priority 2.2 *Promote common awareness-raising and joint actions to reduce river and marine litter*.
- **Other international donors**, active mostly in partner countries and supporting issues included under Objectives 1 and 2 of the BSB programme, notably United Nations Development Programme (UNDP), German Federal Enterprise for International Cooperation (GIZ), United States Agency for International Development (USAID) and the Global Environment Facility (GEF).

The BSB programme has a specific scope and focus which adds value to existing cooperation frameworks and initiatives, due to the following:

- Eligibility of project partners is based on the ENI regulation, but priority will be given to local and regional authorities, civil society, chambers of commerce, and the academic and educational community¹;
- Project definition is in the hands of these local and regional actors on the basis of the programme priorities;
- Projects are prepared and implemented in a partnership spirit, with similar organisations sharing experience with their partners across the borders, working together to address common challenges or to develop a joint potential;
- Projects will have a cross-border impact;
- The programme priorities concentrate on the common needs of the eligible regions, and were jointly

¹ For more details please refer to 'Socio-economic and SWOT analysis' under chapter 'Black Sea Basin strategic analyses and consultations'

¹¹ In line with the Programming document 2014-20 ENI CBC (6.7). Further guidance on eligibility of project partners will be provided in the Guidelines for Applicants.

identified by participating countries;

- The area of cooperation defined by the programme for the Black Sea Basin is broad, regionally coherent and unique.

The ENI CBC programme will seek to build upon, complement and achieve synergies with the various initiatives (at regional, national, cross-border and international levels) that support projects with similar objectives in part or the whole of the eligible area. Particular attention will be paid, in the preparation of the calls, to ensure complementarity of support with other EU initiatives in the environmental field (for example, Framework Programme Horizon 2020, Shared Environmental Information System, EU Water Initiative), as well as in other sectors (e.g agriculture, transport, research, etc.) It shall in any case seek to avoid double funding and overlapping of activities, for which the main risk lies within the other CBC and transnational/interregional programmes supported by the EU. During the implementation of the BSB programme, coherence of support with other initiatives and projects may be ensured in the following way:

- The BSB programme MA/JTS may exchange information with¹:
 - The MAs of the other CBC and transnational/interregional programmes supported by the EU within parts of the BSB², to ensure a good complementarity of support,
 - NAs and the EU Delegations in partner countries and in Turkey to ensure a good overview and synergies within EU support at country level,
 - The relevant international organizations and key cooperation frameworks active in the eligible area.
- In their project proposals, the applicants will be requested to:
 - Describe how their cooperation project builds upon or complements other projects and initiatives, implemented by themselves or by other partners, and how they are consistent with relevant regional/national strategies, if relevant.
 - Stipulate whether they are applying to other funds for support for all or some of the activities proposed. This should not have the effect of discriminating against their proposal during evaluation stage, but it will still be taken into account during the contracting stage. It will draw the attention of JMC and MA, ensuring appropriate consultation with other donors and programmes before the grant contract is signed, in order to avoid double funding of activities should the project be supported.

Given the limited budget of the BSB programme, in order to achieve an impact in the eligible regions, it is important that the programme also promotes **springboard or multiplier effects**. In their application, project partners will be invited to describe, if relevant, how their proposal may have such **springboard or multiplier effects**, for instance by the dissemination or replication of results in other regions, or because the project can be considered as a pilot that may be replicated on a larger scale under other funding initiatives.

Throughout the programme implementation period, the MA/JTS and the programme partners will promote initiatives for the coordination and exchange of information on the BSB programme strategy with the organisations active in the area. This should allow the programme to use, and build on, the experience and the results of other programmes working toward similar priorities in the eligible regions.

¹ See further details in the chapter 'Communication strategy' of this document

² See Table 3 within 'Consistency with other EU programmes' under chapter 'Black Sea Basin strategic analyses and consultations' of this document

Through an active policy of information and dissemination¹, the MA/JTS will ensure that the projects results and lessons learned are made widely available to other programmes and initiatives.

¹ See further details in the chapter 'Communication strategy' of this document

6. Programme structures and national bodies

The Black Sea Basin ENI-CBC Programme management and control system will be organised with the following authorities, structures and bodies:

- **Joint Monitoring Committee (JMC):** supervises and monitors programme implementation and is responsible for the approval of project proposals;
- **Managing Authority (MA):** responsible for the management and implementation of the programme;
- **Audit Authority (AA):** carries out audits on the programme management and control systems, on an appropriate sample of projects and on the annual accounts of the programme;
- **National Authorities (NAs):** national counterpart institution to the Managing Authority in each participating country and overall responsible for supporting the MA in the implementation of the programme in their own countries;
- **Group of Auditors (GoA):** assists the Audit Authority in carrying out its tasks;
- **Control Contact Points (CCPs):** support the Managing Authority in its control functions;
- **Joint Technical Secretariat (JTS):** assists the MA, JMC, AA and the SC in carrying out their respective duties;
- **Selection Committee (SC):** supervises the evaluation and selection of the project proposals received during calls and issues recommendations for award decisions to JMC.

6.1 Joint Monitoring Committee (JMC)

The countries participating in the programme will establish a Joint Monitoring Committee (JMC) within three months of the date of the adoption of the programme by the European Commission. The JMC will be the joint decision-making structure for the programme.

Composition (in accordance with Article 21 of ENI CBC Implementing Rules)

Each participating country shall appoint its representatives to the JMC before it is set up. The appointment is functional and not personal. The JMC will include:

- A delegation from each country participating in the programme, with one voting right per delegation
- A Chairperson, the role will be fulfilled by the Head of the MA or any other person from the MA appointed to replace him/her, without voting rights;
- A Secretary appointed by the MA, without voting rights;
- A representative/representatives of the European Commission as observer/s;
- Other observers, at the proposal of any delegation, the MA or the EC.

Participating countries shall ensure, whenever possible and appropriate, the adequate participation of all actors concerned and, in particular, local stakeholders including civil society organisations and local authorities in order to ensure their participation in the implementation of the programme.

* A SC will be used for the first call for proposals but it was agreed during the development of the programme to keep open the option of not using a SC in subsequent calls

Functions of the JMC (in accordance with Article 24 of the ENI CBC Implementing Rules)

The JMC shall follow the programme implementation and progress towards its priorities using the objectively verifiable indicators and related target values defined in the programme. The JMC shall examine all issues affecting the programme performance.

The JMC may issue recommendations to the Managing Authority regarding the programme implementation and evaluation. It shall monitor actions undertaken as a result of its recommendations.

The main functions of the JMC will be:

1. Approve the MA work programme and financial plan, including the use of technical assistance;
2. Monitor the implementation by the MA of the work programme and financial plan;
3. Approve the criteria for selecting projects to be financed;
4. Be responsible for the evaluation and selection procedure of projects to be financed;
5. Approve any proposal to revise the programme or the description of management and control systems;
6. Examine all reports submitted by MA and, if necessary, take appropriate measures;
7. Examine all contentious cases brought to its attention by MA, including the recovery of funds;
8. Examine and approve annual reports referred to in Article 77 of ENI CBC Implementing Rules;
9. Examine and approve the annual monitoring and evaluation plan referred to in Article 78 of ENI CBC Implementing Rules;
10. Examine and approve the annual information and communication plan.

Notwithstanding point 4, JMC may set up a Selection Committee acting under its responsibility.

Functioning of the JMC (Article 23 of the ENI CBC Implementing Rules)

The procedures of the JMC will be defined in the Rules of Procedure (RoP), including the following items:

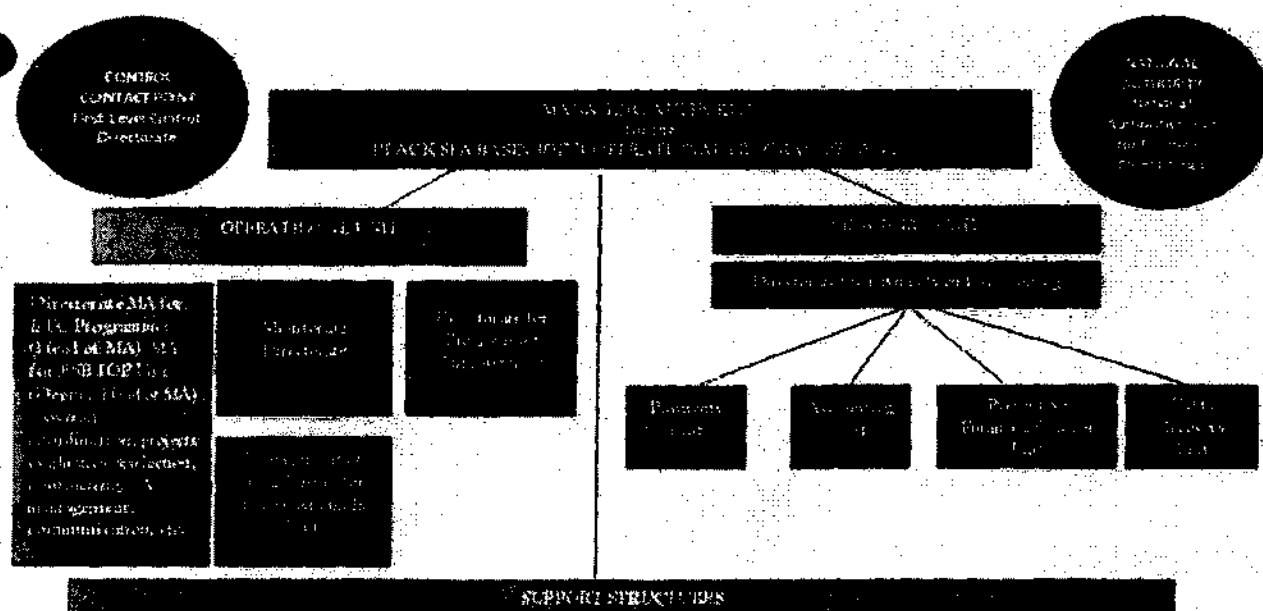
- The JMC shall seek to take decisions by consensus. However, a voting procedure may be followed, particularly when making decisions on the selection of projects and on the grant amounts allocated to them. The decisions to be voted upon will be adopted by a qualified majority which will be defined in the Rules of Procedure of the JMC.
- JMC may make decisions using a written procedure at the initiative of its chairperson, the Managing Authority or any participating country in conformity with its Rules of Procedure. Each country will have a single vote, which will be cast by the Head of each National Delegation in accordance with internal agreements within each delegation.
- The JMC is convened by its chairperson or following a duly justified request from one Head of Delegation or from the European Commission. The JMC will meet as often as necessary but at least once per year.
- The MA is assisted by the JTS which acts as the secretariat and organises the JMC meetings.
- The Chairperson shall act as the moderator and lead the discussions.
- Minutes shall be drawn up after each meeting of the JMC for signature by the Chairperson and the Secretary. A copy of these minutes shall be shared with the representatives of participating countries, the Commission and any other observer. The minutes of each meeting will have to be approved by the JMC itself either through a written decision or at its next meeting at the latest.

The JMC shall draw up and adopt its rules of procedure by unanimity.

6.2 Managing Authority (MA)

The Managing Authority (MA) is responsible for managing the implementation of the programme, in accordance with the principle of sound financial management and for ensuring that the decisions of the Joint Monitoring Committee comply with the applicable laws and requirements.

By agreement of the countries participating in the programme, the appointed Managing Authority is the Ministry of Regional Development and Public Administration and it will have its operational base in Bucharest (Romania). Its functions will be fulfilled by the Directorate of MAs for European Territorial Cooperation Programmes, the Monitoring Directorate, the Directorate for Programme Authorisation and the Directorate for Payments and Accounting, together with other departments within the Ministry, as presented in the organizational chart below.

Designation process

The Romanian government will proceed with the designation of the Managing Authority after the Joint Operational Programme (JOP) is adopted by the European Commission, in accordance with article 25 of the ENI CBC Implementing Rules (IR).

The designation body will be the Ministry of European Funds of Romania.

The assessment of the compliance of the management and control systems shall be carried out by the Audit Authority.

The designation process includes the following phases:

- The receipt of the management and control system description and the gathering other relevant documents by the Audit Authority. The audit body shall take into account, where relevant, whether the management and control systems for the programme are similar to those in place for the previous programming period, as well as any evidence of their effective functioning.

UK

- Analysis of data gathered, examination of documents and performance of the audit work required including, where considered appropriate, interviews with staff.
- Preparation of the report and opinion and a contradictory procedure, including validation of findings and conclusions. Adequate time should be allocated to this procedure to allow the authorities assessed to respond to observations and provide additional information.
- Formal decision by the designating body to be submitted to the Commission as soon as possible after programme adoption by the Commission.

Functions

In accordance with article 26 of the ENI CBC Implementing Regulation, the main functions of the MA will be:

1. In regard to programme management:
 - a. Support the work of JMC and provide it with the information it requires to carry out its tasks, in particular data relating to the progress of the programme in achieving its expected results and targets;
 - b. Draw up and, after approval by the JMC, submit to the European Commission the annual and the final reports;
 - c. Share information with other management bodies and beneficiaries relevant to the execution of their tasks or project implementation;
 - d. Establish and maintain a computerised system to record and store data on each project necessary for monitoring, evaluation, financial management, control and audit, including data on individual participants in projects, where applicable. In particular, it shall record and store technical and financial reports for each project. The system shall provide all data required for drawing up payment requests and annual accounts, including records of amounts recoverable, amounts recovered and amounts reduced following cancellation of all or part of a project grant;
 - e. Implement information and communication plans in accordance with article 79 of the ENI-CBC Implementing Rules;
 - f. Implement monitoring and evaluation plans in accordance with article 78 of the ENI-CBC Implementing Rules;
 - g. Ensure capitalization and put in place coordination mechanisms to foster complementarities and synergies with other programmes or financial instruments in the Black Sea area;
 - h. Carry out where relevant environmental impact assessment studies at programme level.
2. In regard to the selection and management of projects:
 - a. Draw up and launch the selection procedures;
 - b. Ensure adequate awareness raising and capacity building for potential beneficiaries in collaboration with the NAs and with the support of the JTS
 - c. Manage the project selection procedures;
 - d. Provide the lead beneficiary with a document setting out the conditions for support for each project including the financing plan and execution deadline
 - e. Take any necessary precautionary measure in order to prevent duplication of activities among the projects funded by the EU (e.g. through consultations with NAs and EC and other relevant MAs)
 - f. Sign contracts with lead beneficiaries;
 - g. Manage projects.
3. In regard to technical assistance:
 - a. Manage the contract award procedures;
 - b. Sign contracts with contractors;
 - c. Manage contracts.

4. In regard to the financial management and control of the programme:
 - a. Ensure adequate training for project beneficiaries with the support of the JTS and the NAs;
 - b. Ensure adequate training of controllers, with the support of the CCPs;
 - c. Verify that services, supplies or works have been performed, delivered and/or installed or carried out and whether expenditure declared by the beneficiaries has been paid by them and it complies with applicable law, programme rules and conditions for programme financing; where the institution hosting the Managing Authority is also a beneficiary under the programme, arrangements for verifications shall ensure suitable segregation of functions;
 - d. Ensure that beneficiaries involved in project implementation maintain either a separate accounting system or a suitable accounting code for all transactions relating to a project;
 - e. Keep track of the systemic and most common errors by beneficiaries and inform CCPs and NAs about them;
 - f. Put in place adequate correction measures concerning project irregularities and inform the relevant bodies about them;
 - g. Put in place effective and proportionate anti-fraud measures taking into account the risks identified;
 - h. Set up procedures to ensure all documents related to expenditure and audits that are required to ensure a suitable audit trail are held in accordance with the requirements of article 10 of the ENI-CBC Implementing Rules;
 - i. Draw up the management declaration and annual summary referred to in article 68 of the ENI-CBC Implementing Rules;
 - j. Draw up and submit payment requests to EC in accordance with article 60 of the ENI-CBC Implementing Rules;
 - k. Draw up the annual accounts;
 - l. Take account of the results of all audits carried out by, or under the responsibility of the Audit Authority, when drawing up and submitting payment requests;
 - m. Maintain computerised accounting records for expenditure declared to the Commission and for payments made to beneficiaries;
 - n. Keep an account of amounts recoverable, amounts recovered and of amounts reduced following cancellation of all or part of the grant.
5. In regard to verifications:
 - a. Carry out administrative verifications for each payment request by beneficiaries;
 - b. Carry out on-the-spot project verifications.

6.3 Audit Authority (AA) and Group of Auditors (GoAs) (Article 28 of ENI CBC Implementing Rules)

Upon a proposal by Romania, and by agreement of the participating countries, the appointed Audit Authority is the Romanian Court of Accounts.

The Audit Authority shall ensure that audits are carried out on the programme management and control systems, on an appropriate sample of projects and on the annual accounts of the programme.

The Audit Authority for the programme will be assisted by a Group of Auditors comprising a representative from each country participating in the programme.

The Audit Authority shall ensure that the audit work complies with internationally accepted audit standards.

Functions

In accordance with article 28 of the ENI CBC Implementing Regulation, the main functions of the AA will be to:

1. Prepare an audit strategy setting out the methodology and sampling methods;
2. Ensure that audits are carried out on the management and control systems, on an appropriate sample of projects and on the annual accounts of the programme;
3. Draw up an audit opinion on the annual accounts of the preceding accounting year, in conformity with article 68 of the ENI-CBC Implementing Rules;
4. Draw up an annual audit report, in conformity with article 68 of the ENI-CBC Implementing Rules.

The Audit Authority shall, within nine months of the signature of the first financing agreement between a Partner Country and the European Commission, submit to the Commission an audit strategy for the performance of audits. The audit strategy shall set out the audit methodology on the annual accounts and on projects, the sampling method for audits on projects and the planning of audits in relation to the current accounting year and the two subsequent accounting years. The audit strategy shall be updated annually from 2017 until and including 2024. The updated audit strategy shall be submitted with the programme annual report to the Commission.

The Audit Authority will coordinate its audit plans and methods with the European Commission and share with the EC the results of the audits carried out on management and control systems.

Group of Auditors

The group of auditors shall be set up within three months of the designation of the Managing Authority. It shall draw up its own rules of procedures. It will meet at least once per year and shall be chaired by the Audit Authority.

The members of GoAs will be appointed by each country and will be independent from the other national bodies participating in the programme.

The members of the GoA shall contribute to the following:

- The audit strategy, and further annual updates, that shall set out the audit methodology on the annual accounts and on projects, the sampling method for audits on projects and the planning of audits for the current accounting year and the two subsequent accounting years;
- The audit opinion on the annual accounts. This opinion shall establish whether the accounts give a true and fair view, the related transactions are legal and regular and the control systems are properly put in place and function. The opinion shall also state whether the audit work casts doubt on the assertions made in the management declaration referred to in the article 71 of the ENI-CBC Implementing Regulation;
- The annual audit report providing a summary of controls carried out, including an analysis of the nature and extent of errors and weaknesses identified, both at system level and for projects, as well as the corrective actions taken or planned.

The institutions acting as members of the Group of Auditors in each country are:

Country	Institution	Department
Armenia	Chamber of Control of RA	Methodology and International Affairs Department
Bulgaria	Audit of European Union Funds, Executive Agency to the Minister of Finance of the Republic of Bulgaria	
Georgia	State Audit Office of Georgia	Quality Assurance Department
Greece	Greek Audit Authority: EDEL (Financial Control Committee) -	Planning and Evaluation Directorate (D52)-Unit C

	Ministry of Finance	Planning and Audits Directorate (D56)-Unit C
Republic of Moldova	Court of Accounts of the Republic of Moldova	Division Methodology, Analysis and Planning
Romania	Romanian Court of Accounts - Audit Authority	Audit Directorate for ERDF
Turkey	Republic of Turkey Prime Ministry, Undersecretariat of Treasury	Board of Treasury Controllers
Ukraine	Accounting Chamber of Ukraine	

6.4 National Authorities (NAs) (Article 31 of ENI CBC Implementing Rules)

In accordance with article 2 of the Implementing Rules, the National Authority is the entity appointed by each participating country bearing the ultimate responsibility for supporting the Management Authority in the implementation of the programme in its own territory.

In accordance with article 31 of the Implementing Rules, each National Authority shall, *inter alia*:

- be responsible for the set up and effective functioning of management and control systems at national level;
- ensure the overall coordination of the institutions involved at national level in the programme implementation;
- represent the country in the Joint Monitoring Committee.

Its main functions shall be:

- support the MA in the preparation of the annual report by providing, reviewing and/or commenting the information concerning the implementation of the programme on their territory;
- support the MA for preparing the annual monitoring and evaluation of the programme ;
- support the MA/JTS in the implementation of the information and communication plan and in the organisation of communication and information events on their territory;
- support the MA/JTS in relation to the elaboration of the application pack and ensuring its compliance with the national legislation specificities;
- support the MA/JTS in the preparation of grant contract template and annexes;
- support in disseminating information about the call for proposals on their territory;
- propose members in the Selection Committee and check that the proposed members are not subject to a conflict of interest;
- support the MA/JTS in carrying out the administrative check and ensure the eligibility check for the entities on their territory;
- support the MA/JTS in the contracting phase, including the prevention of the duplication of activities among projects funded by EU;
- support the MA/JTS in conducting project monitoring and follow-up on their territory;
- support the MA/JTS for on the spot visits and requests related to the results-oriented monitoring, on their territory;
- provide information to MA/JTS/beneficiaries located on their territory on national procedures/requirements (e.g. labour law provisions, VAT exemption, eligibility issues, procurement);
- contribute to capitalisation of results at national level;
- ensure dissemination of results and good practice;

mk

- inform the MA about the detection or suspecting of operational and management problems that were/may be encountered by any project implemented on their territory as soon as such information becomes available;
- notify irregularities to the MA without delay;
- support in identifying risks on their territory;
- define together with the MA effective and proportionate anti-fraud measures to be put in place on their territory.

For ENI CBC Partner Countries, the National Authority is the body ultimately responsible for the implementation of the provisions set out in the Financing Agreement signed with the European Commission.

National Authorities shall ensure support to Managing Authority from the relevant national institutions in its obligations referred to in article 30(2) of the ENI CBC Implementing Rules.

Moreover, in collaboration with the MA, each National Authority ensures either directly or through a national competent body(ies), that appropriate mechanisms are in place in their countries in order to prevent, detect and correct irregularities on their territories.

Finally, the National Authority ensures, either directly or through a national competent body, assistance to the Managing Authority in the recovery process for orders concerning beneficiaries located on its territory, in accordance with the provisions of article 74 of the ENI CBC Implementing Regulation.

The details of the coordination and of the measures set to fulfil with the above-mentioned obligations deriving from the ENI CBC Implementing Regulation, are given in the document describing the programme management and control system.

Pursuant to point (a) of article 20(6) of the ENI CBC Implementing Regulation, the following institutions are appointed as National Authority for each participating country:

Country	Institution	Department
Armenia	Ministry of Economy	EU and WTO Department, EU Programmes Administration Division (PAO)
Bulgaria	Ministry of Regional Development and Public Works	European Territorial Cooperation and Neighbourhood Programmes Department, Directorate General Territorial Cooperation Management
Georgia	Office of the State Minister of Georgia on European and Euro-Atlantic Integration	EU Assistance Coordination Department
Greece	Managing Authority of European Territorial Cooperation Programmes, Ministry for Economy, Infrastructure, Maritime and Tourism	Management & Monitoring of Balkan Peninsula & Black Sea Basin Programmes – Unit B1
Republic of Moldova	State Chancellery of the Republic of Moldova	Office for Coordination of Cross Border and Transnational Cooperation Programmes
Romania	Ministry of Regional Development and Public Administration	National Authorities Unit for European Programmes
Turkey	Ministry for EU Affairs, Turkey	Financial Cooperation Directorate, Cross Border

	Cooperation Unit
Ukraine	Ministry of Economic Development and Trade Directorate for Coordination of International Programmes

6.5 Control Contact Points (CCPs)

Each participating country shall appoint one CCP which will support the MA in the control tasks linked to project expenditure verification.

The common functions to be fulfilled by each participating country through its CCPs will be to support the Managing Authority by:

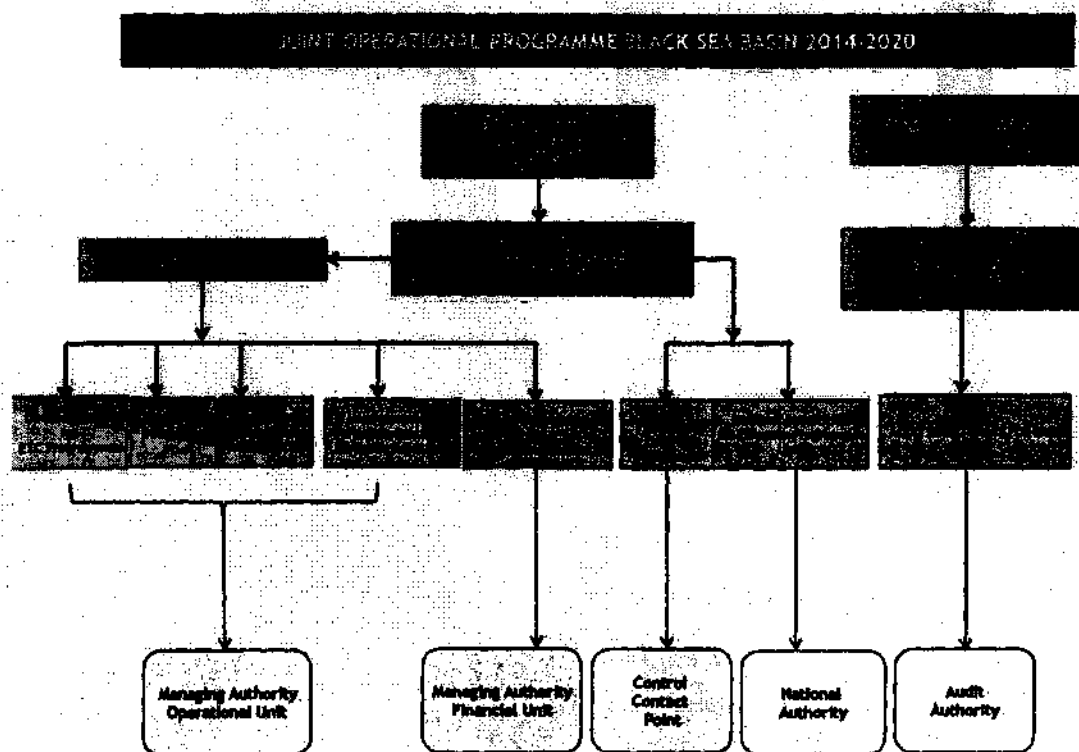
- assisting the Managing Authority when required to carry out administrative verifications in respect of each payment request by beneficiaries (such as providing information to the Managing Authority on specific national rules, procedures etc.);
- accompanying the Managing Authority for the on-the-spot verifications of projects (to participate in the verification missions and facilitate checks of the organization subject to the verification);
- ensuring that the expenditure declared by the beneficiaries in support of a request for payment is examined by a controller meeting the criteria set out in the ENI CBC Implementing Rules. Specific procedures for the organization of expenditure verification will be put in place in each country, (such as the validation of compliance with the ENI CBC Implementing Rules criteria, performing the expenditure verification with its own controllers or setting up a long list or a short list of external independent auditors if the case). These procedures will be included in the description of the programme management and control systems;
- supporting the Managing Authority in training the controllers.

The institutions hosting the CCPs in each participating country are:

Country	Institution	Department
Armenia	Ministry of Finance	International Cooperation Department Inspectorate of Finance and Budgeting Control
Bulgaria	Ministry of Regional Development and Public Works	Financial Management and Control Department, Legislation and Irregularities Department, Directorate General Territorial Cooperation Management
Georgia	Office of the State Minister of Georgia on European and Euro-Atlantic Integration	Administration Department
Greece	Single Paying Authority, Ministry of Economy, Infrastructure, Maritime and Tourism	Unit D, First Level Control Unit
Republic of Moldova	Ministry of Finance	International Cooperation Directorate
Romania	Ministry of Regional Development and Public Administration	Directorate First Level Control
Turkey	Ministry for EU Affairs, Turkey	Financial Cooperation Directorate, Monitoring and Evaluation Unit

Ukraine	Ministry of Finance	

In Romania, although the same institution hosts the MA, NA and the CCP, the tasks of each Programme body are fulfilled by separate departments, which are operationally independent, as presented in section 6.2 and current section.

6.6 Joint Technical Secretariat (JTS) (Article 27 of ENI CBC Implementing Rules)

In accordance with article 20 of the ENI CBC Implementing Rules, the participating countries have appointed the South East Regional Development Agency (SERDA) to fulfil the role of Joint Technical Secretariat (JTS) described in article 27 of the same Regulation. It will be located in Constanta in the South East region of Romania.

Functions

The JTS shall assist the MA, the JMC and, where relevant, the AA in carrying out their respective functions. The main tasks will be the following:

In regard to programme management:

- Act as secretariat of the SC and JMC, i.e. organise the meetings, draft the minutes, prepare, implement and follow up decisions;
- Contribute to the elaboration of annual implementation reports and the final report;

- Support the MA in the implementation of the annual communication plan;
- Support the MA in the implementation of the monitoring and evaluation plan;
- Inform potential beneficiaries about funding opportunities under programme and shall assist beneficiaries in the project implementation.
- Ensure dissemination of project results and cooperation good practice (programme newsletter, beneficiary meetings, etc.), as well as support the MA in capitalisation activities;
- Establish close links and maintain regular information flows with the NAs;

In regard to the call for proposals:

- Support the MA in the preparation of the application pack and relevant templates;
- Support the MA in the preparation of grant contract template and annexes;
- Carry out information and publicity activities to support project generation (update the web-site, provide a help-desk, organise workshops and seminars for partners search, awareness raising and capacity building for potential beneficiaries, etc.);
- Support the MA in launching the calls for project proposals as needed;

In regard to the selection and management of projects:

- Prepare documentation for SC and JMC meetings;
- Carry out administrative checks of project applications, a quality check of the work carried out by the external assessors during technical and financial evaluations, prepare requests for clarification and draft reports for all the evaluation steps;
- Support the MA in the signing of grant contracts (e.g. review the project proposal and project budget with the lead beneficiary, contribute to the preparation of grant contracts, etc.)
- Monitor progress, including financial progress, made by funded projects by checking financial and technical reports and requests for payments, visiting project events, carrying out on-the-spot checks and supporting the MA in Results Oriented Monitoring (ROM); provide day-to-day assistance to project beneficiaries;
- Support the MA in training for project beneficiaries;
- Follow-up project implementation and update the monitoring system;
- Assist the MA in the financial management of the projects, including on the spot-checks and in updating the risk analysis;
- Maintain updated Questions and Answers sections in the web-site both for beneficiaries and for controllers.

Staff and recruiting procedures

The JTS will be composed of international staff recruited by an evaluation committee made up of representatives of the MA and the participating countries.

The structure will be gradually set up and staff recruited on the basis of the needs and the workload in each phase of the programme cycle. To ensure transparency and to guarantee balanced representation of the participating countries, while respecting the principles of equality and non-discrimination, the JTS staff will be selected through an international open procedure.

6.7 Other structures supporting national authorities

The National Authorities may be supported by relevant competent bodies, other than the CCP and the member of GoA, for fulfilling their role and tasks.

6.8 Selection Committee (SC)

Pursuant article 20(4) of the ENI-CBC Implementing Rules, the Joint Monitoring Committee may set up a project selection committee acting under its responsibility for each call for proposals.

The SC is nominated by the JMC and composed as follows:

- **Chairperson (non-voting member):** This function shall be assigned to the MA or JTS. The Chairperson is responsible for supervising and monitoring the work of the assessors (internal and external) and it is the only one that, when needed, can contact the applicants.
- **Secretary (non-voting member):** This function shall be assigned to the JTS. The JTS representative performing this function shall be responsible for carrying out all logistic and administrative tasks connected with the evaluation procedures.
- **Voting members:** one member proposed by each participating country, they endorse the conclusions of the work of the internal assessors during Step 1, of the external assessors during Step 2 (see section 3.1 a);
- **Observers:** Representatives of the European Commission/EU Delegations in CBC Partner Countries shall be invited to the meetings of the SC as an observer and may attend SC meetings without decision-making power.

In addition to the above, the following actors are also involved in the evaluation process of the Black Sea Basin Programme:

- **External assessors:** independent external experts shall be recruited in accordance with the Terms of Reference approved by the JMC. They will work under the supervision of the Chairperson for the Technical and Financial Evaluation.
- **Internal assessors:** they are appointed among the staff of JTS and MA in order to carry out the administrative check, as well as the quality check of the grids done by external assessors during the Technical and Financial Evaluation.

7. Project evaluation and selection procedures

This procedure is addressed to all actors involved in the preparation, management and execution of the evaluation and selection of projects in the framework of the Joint Operational Programme "Black Sea Basin 2014-2020".

7.1 Actors involved, roles and responsibilities

Projects are evaluated and selected through an articulated process consisting of several steps and involving different actors. Segregation of duties among the structures involved in the evaluation and selection process will be assured. The actors are the following:

- **Joint Monitoring Committee (*hereinafter referred to as JMC*)**: in the context of the evaluation process, the main task of the JMC shall be to decide on the selection criteria for the projects and to take the final decision on projects to be approved and the amount granted to them; it also decides on the selection criteria for the external assessors; in addition, if the case may be, it appoints by name the voting and non-voting members of the Selection Committee: the Chairperson, the Secretary, the internal assessors and the observers; The JMC approves the Evaluation Reports submitted by the SC after each step.
- **Managing Authority (*hereinafter referred to as MA*)**: in the context of the evaluation process, the tasks of the MA shall be to nominate the Chairperson of the SC (non-voting member) from the MA/JTS staff, the Secretary of the SC (non-voting member) from the JTS staff, the internal assessors and to endorse the Evaluation Reports.
- **Joint Technical Secretariat (*hereinafter referred to as JTS*)**: in the context of the evaluation process, the functions of the Secretary of the SC shall be performed by a person nominated by the MA from the staff of the Joint Technical Secretariat and appointed by the JMC. Additionally, JTS staff may be appointed as internal assessors.
- **National Authorities (*hereinafter referred to as NA*)**: in the context of the evaluation process, the tasks of the NA shall be to carry out the eligibility checks.
- **Selection Committee (*hereinafter referred to as SC*)**: its main task will be to validate the results of the work of the assessors (internal and external), in particular revising and complementing the comments to be followed by the MA in the contracting phase of the recommended projects, closely observing the principle of equal treatment. It shall also supervise the administrative check, the technical and financial evaluation and the eligibility check.

7.2 Description of the evaluation and selection process

All persons involved in the different steps of the evaluation process have to strictly adhere to the following principles:

- **Confidentiality**: information made available to persons involved in the evaluation process is to be treated as strictly confidential;
- **Objectivity, impartiality and equality of treatment**: Projects have to be assessed alike and treated impartially on their merits, following a review strictly based upon the information they contain and the published selection criteria. Any case of possible conflict of interest has to be reported to the SC Chairperson, and the respective person should withdraw immediately from the selection process. All SC

members (voting and non-voting members) as well as all internal and external assessors must sign a Declaration of Impartiality and Confidentiality;

- Transparency and clarity.

The different steps of the assessment process in the framework of the Black Sea Basin Programme can be summarized as follows:

Administrative check (step 1)

The administrative check will be carried out by internal assessors nominated from the MA and JTS staff under the supervision of the SC Chairperson and Secretary. Each project proposal will be examined by 2 internal assessors: both assessors shall fill in the administrative check grids.

Once the administrative check is complete, the Chairperson, with the support of the Secretary, will establish a list of all the proposals satisfying the criteria and a list of proposals not satisfying the criteria.

These lists and the administrative grids for all the applications submitted will be presented to the SC voting members for endorsement.

Once the voting members of the SC have agreed on the outcome of Step 1, the report and the minutes of the SC meeting will be signed by all members of the Committee (voting and non-voting) and the *Administrative Check Report* is submitted to the MA for endorsement of the evaluation procedure. The MA will verify whether the evaluation process took place according to the regulations and provisions in force, identify any possible irregularities in the procedure and inform the JMC accordingly.

The endorsed *Administrative Check Report* will be submitted to the JMC for approval.

Technical and financial evaluation (step 2)

The technical and financial evaluation will be carried out by external assessors.

The assessors shall work under the supervision of the Chairperson of the SC. Two external assessors must be appointed to evaluate each project proposal.

An additional assessment done by another independent assessor, may be carried out when:

- the total scores given by the initial two assessors diverge by more than 20 points and

UK

- only one of the total initial scores is above the threshold for overall admissibility of the proposals. The decision on the need of a third assessment will be taken by the SC members.

Quality check by the SC Chairperson

To ensure the quality of the work carried out by the assessors, the SC Chairperson – with the help of the Secretary and internal assessors – shall preliminarily review all completed evaluation grids before the SC meeting.

The outcome of this step will be:

- a list of applications proposed for selection, ranked in descending order per Thematic Objective according with their average scores, until the maximum amount available for each Thematic Objective under this call for proposals is reached;
- reserve list of applications that cannot be funded for budgetary reasons;
- a list of rejected applications.

During its deliberation, the SC members are not allowed to change the external assessors' scores and/or to alter the evaluation grids completed by the external assessors and/or the list of the applications provisionally selected. The SC will revise the conclusions made for the projects recommended for funding and will endorse or complement the recommendations made by the assessors.

Once the voting members of the SC have agreed on the outcome of Step 2, the report and the minutes of the SC meeting are duly signed by all members of the Committee (voting and non-voting) and the *Technical and Financial Report* is submitted to the MA for endorsement. The MA will verify whether the evaluation process took place according to the regulations and provisions in force, identifying any possible irregularities in the procedure and informing JMC accordingly.

The endorsed *Technical and Financial Report* will be submitted to the JMC for approval.

Verification of eligibility

The verification of eligibility will only be performed for the applications that have been proposed for selection according to their score and within the available financial envelope. However, the JMC may approve the extension of the verification of eligibility to projects on the reserve list.

The verification of eligibility will be carried out by the National Authority in each participating country. The chairperson shall send the list of the applicants/partners from each country to the respective NA. The NA will provide opinions in relation to the eligibility of the applicants/partners in their country based on the eligibility documents provided by the applicants/partners. Each NA will make a list of eligible entities and a list of entities which fail to meet the eligibility criteria.

These lists shall be sent to the Chairperson who will prepare the *Verification of Eligibility Report*, which shall be submitted to the SC and MA for endorsement. The MA will verify whether the evaluation process took place according to the regulations and provisions in force, identifying any possible irregularities in the procedure and informing JMC accordingly.

The endorsed *Verification of Eligibility Report* will be submitted to the JMC for approval.

Verification of possible overlappings

The MA will send the list of selected projects to the NAs and EC to consult different DGs and EU Delegations in order to avoid any double funding of projects and to identify possible synergies. Following this consultation the JMC may decide to reject initially recommended proposals.

Appeals

Applicants believing that they have been harmed by an error or irregularity during one of the steps (administrative, technical and financial or verification of eligibility) of the evaluation and selection process may file an appeal directly to the MA. The applicant should substantiate its appeal by arguing why the decision of the Selection Committee/Joint Monitoring Committee infringes the provisions of the Guidelines for Grant Applicants or other applicable rules.

8. Programme implementation

8.1 Summary description of the management and control systems

In accordance with article 30 of ENI-CBC IR, the management and control systems for the Black Sea Basin programme include:

- (a) the functions of each body involved in management and control, including division of functions within each body, their internal organisation in compliance with the principle of separation of functions between and within such bodies;
- (b) procedures for ensuring the correctness and regularity of expenditure declared;
- (c) electronic data systems for accounting, storage, monitoring and reporting;
- (d) systems for monitoring and reporting where the responsible body entrusts execution of tasks to another body;
- (e) arrangements for auditing the functioning of the management and control systems;
- (f) systems and procedures to ensure an adequate audit trail;
- (g) procedures for prevention, detection and correction of irregularities, including fraud and the recovery of amounts unduly paid, together with any interest;
- (h) contract award procedures for technical assistance and projects selection procedures;
- (i) the role of national authorities and the responsibilities of the participating countries in accordance with Article 31.

The table below makes connection between the table of contents of the Description of the Management and Control Systems (DMCS) and the content required in article 30 of ENI-CBC IR:

DMCS	Article 30 of ENI-CBC IR
1. Introduction	N/A
2. Functions, internal organisation and resources for programme management bodies	(a) & (i)
3. Description of procedures for calls for project proposals, selecting and approving projects	(h)
4. Description of management procedures	(b), (c), (f), (g) & (h)
5. Procedures for auditing the functioning of the management and control systems, the accounts and operations	(e)
6. Modification of DMCS	N/A

Some of the information is already included in specific sections of the JOP, in particular:

- points (a) and (i) are summarized in the section on programme bodies and authorities
- project selection procedures, indicated in point (h) are summarized in the next section of the JOP
- contract award procedures for technical assistance, also in point (h), is included in another section of JOP further below

Other procedures and arrangements for management, implementation control and ensuring the adequate audit trail are briefly described below.

Procedures for ensuring the correctness and regularity of expenditure and revenue declared

The programme foresees several procedures for ensuring the correctness and regularity of expenditure and revenue declared by the project beneficiaries to the Managing Authority:

- Regular monitoring, follow-up and support by JTS to project beneficiaries, including of/for the set-up of good internal control systems, accounting and archiving of supporting documents;
- Verification procedures for declared expenditure and revenue;
- On-the-spot verifications of projects by MA & JTS, with support of NA;
- Risk analysis and anti-fraud measures;
- Sample checks of the operations by the Audit Authority with the support of the Group of Auditors.

In accordance with article 32 of ENI-CBC IR, the expenditure declared by the beneficiaries shall be examined either by an auditor or by a competent public officer. The programme decided to use the common name of "controller". Each country has defined its own system for the selection of the controllers:

Country	Type of controller and selection method
Bulgaria	Auditors selected through a short list
Greece	Public officers, with the option of short list of auditors if resources are not enough
Romania	Auditors selected through a long list
Turkey	Public officers with the support of external controllers
Ukraine	Auditors selected through a long list

All payment requests by beneficiaries, whether intermediate or final, should be subject to administrative verifications by MA, after a compliance check by JTS. The verifications shall be based on an examination of the claim and relevant supporting documentation such as narrative and financial reports and Expenditure Verification Report. Additionally, a sample of expenditure supporting documents, such as procurement procedures, invoices, proofs of payment and delivery or timesheets, may be examined, if the need arises from the outcome of the Expenditure Verification Report.

On-the-spot verifications shall be carried out in order to check the reality of the operation, that the delivery of the products/services is in full compliance with the terms and references of the Grant Contract, that the beneficiary's Statements of Expenditure and Sources of Funding is correct and that the actions and expenditure are in line with the community, programme and national rules. On-the-spot verifications shall be carried out on a sample basis.

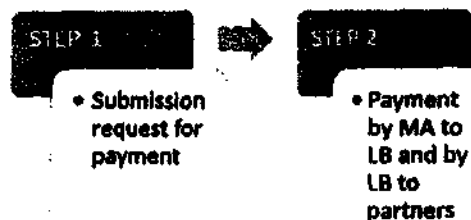
Payment procedures

Beneficiaries will receive the following payments during the life-time of the project:

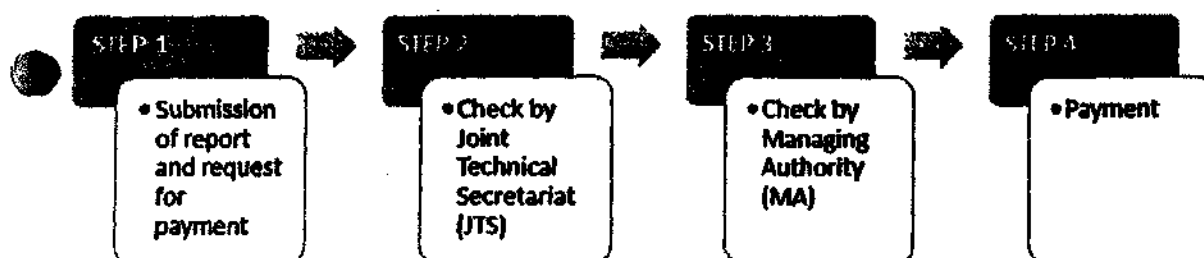
- An initial payment following the signature of the grant contract
- Interim payment, after approval of the corresponding financial and narrative reports, accompanied by Expenditure Verification Reports (EVR)
- A balance payment, after approval of the final report, also accompanied by Expenditure Verification Reports (EVR)

The procedures shall have the following steps:

INITIAL PAYMENT:

INTERIM&BALANCE PAYMENTS:

Recovery of unduly spent amounts

The Managing Authority shall in the first instance be responsible for making the financial corrections required and pursuing recoveries in connection with individual or systemic irregularities detected in projects, technical assistance or in the programme.

The financial corrections may lead to:

- Reducing the amount of EU contribution reimbursed to programme bodies receiving technical assistance funds;
- Off-setting the cancelled amount against a future payment of EU contribution to the project beneficiary(ies) or the programme bodies receiving technical assistance funds;
- Issuing a recovery order claiming the project beneficiary(ies) or the programme bodies the payment of the amount unduly received of EU contribution.

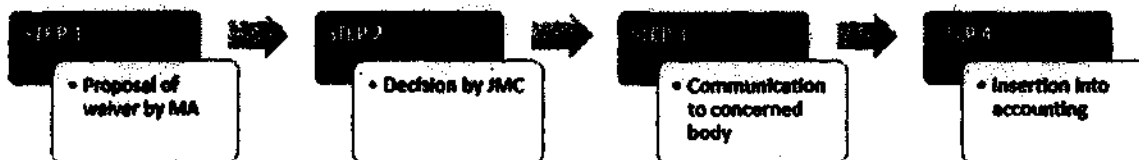
The steps to be followed when issuing the recovery orders shall be:

1. Issue of the recovery order by the Authorizing Officer of the MA, registration of debt in the accounting system and delivery of recovery order to project Lead Beneficiary
2. Reception of the payment from the Lead Beneficiary in the stipulated deadline (and insertion into the accounting) or decision to consider the recovery as contentious
3. Communication to beneficiary, if the recovery is not concerning the Lead Beneficiary and it was not possible for him to recover the amount
4. If the amount due is not received, initiation of a waiver procedure or decision to activate the mechanisms in either article 74.4 of ENI-CBC Implementing Rules (for EU Member States) or in article 74.5 (for Turkey and Partner Countries), i.e. issue of the recovery order by the Authorizing Officer of the MA and delivery of recovery order to the National Authority.
5. Reception of the payment (and insertion into the accounting)

LK

6. Information to EC or submitting of the recovery file to EC in accordance with the provisions of Article 75 of Regulation (EU) No.897/2014.

In case of waiver of debts, the steps to be followed shall be:

Procedures for drawing up the programme accounts

The accounts of the programme shall be drawn up by the Managing Authority. These accounts shall be independent and separate and shall include only transactions relating to the programme. They shall be kept in such a way as to enable analytical monitoring of the programme by thematic objective and priority, as well as technical assistance.

The accounting activity ensures chronological and systematic recording, processing, publishing and maintaining information related to the Programme accounts for both internal and external reporting.

A system of double entry accounting is used. It provides the following:

- Chronological and systematic registration, processing and storage of information that can be verified for all accounting transactions;
- Control of the operations and of the processing procedures used and the accuracy of the accounting data supplied;
- Exact and accurate vision of the financial operations regarding the use of ENI funds;
- Keeping the accounting in LEI and / or EUR;
- Accounting related to commitments.

Preparing accounting records and financial statements occurs with different frequency: some documents are prepared daily, while others are prepared monthly, quarterly or annually.

Daily:

- Accounting notes

Monthly:

- Synthetic trial balance for all priorities;
- Cumulative balance for the entire program;
- Separate content sheet for each priority;
- Accounting journal which registers all transactions;
- General Ledger

Quarterly and annually:

- Balance Sheet and annexes

Analytical accounts will be established by adding letters or numbers after the synthetic account number, in order to monitor the priorities, thematic objectives, projects and beneficiaries.

Monitoring procedures

Monitoring activities shall be carried out at project level, both internally (by the project partners) and externally (by the programme bodies). The aim of the project-level monitoring activities shall be to track progress in project implementation, to take remedial action where necessary as soon as possible, as well as to update action plans.

Project monitoring is the on-going process of systematic collection of information about the conduct and results of certain activities, analysis and use of information through the documents and / or by site visits, in order to obtain the overview about the progress of a project.

The monitoring procedure is the managerial instrument through which the technical and financial progress made in implementing projects at various levels is followed, including comparing their results with proposed targets to meet specific objectives.

The monitoring procedures provide an operational framework for carrying out the monitoring of projects by the MA/JTS, by determining the way of work, deadlines for these activities and responsibilities of personnel involved;

Use of electronic data systems

The software (IT system) to be developed by the Managing Authority shall, to the extent possible, include features for collecting, recording and storing electronically data on each project, for monitoring, evaluation, financial management, control and audit and communication purposes.

The software will be a management system covering the whole programme cycle and allowing:

- management of procedures, including the programme work flow and audit trail
- monitoring information for all programme bodies, including dashboards and alerts
- reporting

Procedure for the risk management

In order to monitor the external and internal environment of the Programme as to identify whether or not the assumptions that have already been made within the JOP are likely to hold true, as well as new risks that may be emerging, a system of risk management will be implemented. This will include an appropriate procedure for risk identification and actions to be taken in order to manage or mitigate the risks.

The risk management procedure describes, taking into account the principle of proportionality, the system put in place for ensuring that an appropriate risk management exercise is conducted at least once per year, and, in particular, in the event of major modifications of the activities.

It describes the work flow needed for conducting the risk management exercise and the bodies, departments and personnel involved and the documents to be prepared.

Risk management is a continuous and cyclical process that includes the following steps:

- Risk identification and evaluation
- Planning of activities for risk mitigation
- Implementing of activities for risk mitigation
- Revision of the risk mitigation activities and risk reporting

Archiving procedure by programme bodies

The documents issued by any department of the Black Sea Basin MA are the property of the Romanian Ministry of Regional Development and Public Administration. They are kept for a period of 5 years after the official closure of the Joint Operational Programme "Black Sea Basin 2014-2020 in accordance with the requirements of European regulations and in accordance with the Romanian legislation on keeping the documents to their creators and holders.

Procedure for the verification of JTS capacities to carry out delegated tasks

JMA will delegate to the JTS several tasks related to the daily management of the programme by means of an implementing agreement signed with the legal entity hosting the JTS. The verification performed by the JMA in order to assess and monitor the capacity of the JTS to carry out the delegated task will consist of continuous verification of the delegated tasks based on the documents submitted by JTS according to the procedures of the JMA and JTS as well as periodical/ad-hoc on the spot verifications.

The verification of the delegated tasks will mainly focus on the following aspects:

- the institutional conformity and capacity
- the correct use of procedures of the JTS
- the various documents and report drafted by the JTS while performing the delegated activities
- the relevant conditions and operations related to performing the delegated activities according to implementing agreement

JMA will analyse the results of the verifications in order to establish corrective measures targeted to improve the activity and performance of the JTS.

Procedures for the management of irregularities

The prevention, detection and correction of irregularities and fraud are a joint responsibility of the programme bodies and the participating countries and affect multiple procedures described in DMCS.

The prevention of irregularities both at programme and project level may be summarised in three types of actions:

- Information
- Capacity building
- Support

Managing Authority will ensure a unitary set of rules for ascertainment of the types of irregularities and their corresponding corrections. This set of rules will take into account the nature and the gravity of the irregularities and financial loss, while a proportionate financial correction will be applied.

The main procedures and actions to be carried out for the detection of irregularities and fraud and its responsible bodies are:

Procedure/Action	Responsible bodies
Expenditure Verification Report (EVR)	Controllers
Verification of supporting documents	Controllers, JTS, MA & CCP
On the spot checks	MA & CCP
Progress reports	JTS & MA
Follow-up & regular monitoring	JTS with support by NA
Visit to project's events/activities	JTS, MA & NA
Sample checks, including checks on the performance of the work	AA & GoA

of controllers (re-performing & check on working papers)

When the irregularities are identified in the framework of the verification procedures linked to a payment claim, MA may reduce the amount of EU funding for the project to be paid or the reimbursement of technical assistance expenses. Otherwise, once the irregularity is confirmed by MA, this body will decide on the applicable procedure to recover or offset the amount due.

Procedures for auditing the functioning of the management and control systems, the accounts and operations

The Audit Authority's audit manual describes the working procedures to be carried out for the audits on the programme management and control systems, on the appropriate sample of projects and on the annual accounts of the programme.

The audit manual provide a description of the working procedures for the different phases of an audit, i.e. audit planning, preliminary survey, risk assessment, performance of engagements, recording and documentation, supervision, reporting, quality assurance process and external review, using the work of other auditors, use of any computer assisted audit techniques (CAATs), sampling methods used, etc.

The audit manual contain reference to materiality thresholds and other quantitative and qualitative factors to consider when assessing the materiality of audit findings for system audits, audits of operations and audits of the annual accounts.

The audit manual cover a description of the different phases of reporting (such as draft audit reports, contradictory procedure with the auditee and final audit reports), deadlines for reporting, follow-up processes.

The Audit Authority will be assisted by a Group of Auditors comprising a representative from each country participating in the programme.

The Audit Authority consider the Guideline No 25 of the European Implementing Guidelines for the INTOSAI Auditing Standards¹, related to the concept of using the work of other auditors and experts by the European Supreme Audit Institutions. This guideline specifically refers to the requirements to be respected depending on the extent of the reliance on the work done by other auditors at each phase of the audit, whether for planning purposes, as part of the audit evidence or at the end of the testing.

The extent of procedures that the principal auditor should perform to obtain sufficient appropriate audit evidence that the work of the other auditor is adequate for the principal auditor's purposes, in the context of the specific assignment, depends on the phases of the audit where the work of other auditors may be used. Especially when the work is used as audit evidence, the Audit Authority's review will be more detailed.

Further guidance is provided by the ISSAI 1610² (includes ISA 610) concerning the use of the work of internal auditor, and by ISSAI 1620³ on using the work of an auditor's expert.

Modification of DMCS

Modifications may arise as a proposal of the National Authorities, JTS, MA or AA, with the aim of improving the efficiency and effectiveness of the programme and project implementation or in order to correct deficiencies in the system.

¹ <http://eca.europa.eu/portal/pls/portal/docs/1/133817.PDF>

² http://www.issai.org/media/13128/issai_1610_e.pdf

³ http://www.issai.org/media/13188/issai_1620_e.pdf

There may be two types of modifications of the DMCS:

- Minor modifications, that do not significantly affect the management and control system. JMC shall be informed about the nature of the modification;
- Significant modifications which will be approved by JMC. The revised version of the document shall be made available to all programme authorities and bodies, as well as to the European Commission.

8.2 Time-frame for programme implementation

Provisional indicative time-frame for programme implementation																				
	2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Submission to EC																				
Adoption by EC																				
Period of execution ¹																				
Signature of Fin. Agreements. ²																				
JMC meetings																				
Launching of the calls																				
Evaluation/selection of projects																				
Contracting phase																				
Implementation of projects																				
Programme closure																				

8.3 Technical assistance (TA)

According with art. 34 of Regulation (EU) No.897/2014, a maximum of 10 % of the Union's total contribution may be allocated to technical assistance

Although the vastness of the eligible territory and the large number of partners expected to be involved in the projects makes programme implementation very demanding in terms of financial resources, in order to give priority to projects, initially, a 10 % of the Union's total contribution shall be allocated to technical assistance of the programme.

In addition, according to art.12, 14 and 36 of Regulation (EU) No.897/2014, Romania and Bulgaria will co-finance the technical assistance by covering the costs of staff dedicated to the programme, as reflected in section 8.7 *Financial plan*.

Nevertheless, during the implementation stage, based on the budget execution at projects level and also taking into account the final deadline for contracting, upon a needs analysis, the amount may be modified, according with art. 6 of Regulation (EU) No.897/2014.

¹ From the date of the adoption of the programme by the EC, art. 15 ENI CBC Regulation (EU) 897/2014

² Signature of Financing Agreement by partner countries

On the other hand, the EC has indicated that there will be an EU Technical Assistance project for the 2014-2020 programmes, therefore it is anticipated that support will be provided also by this project, especially for communication and training activities.

In accordance with art.35(1) of the Regulation (EU) No.897/2014, the TA budget shall support the preparation, management, monitoring, evaluation, information, communication, networking, complaint resolution, control and audit activities related to the implementation of the programme and activities to strengthen the administrative capacity for implementing the programme.

Technical assistance shall be used for the needs of both programme structures and beneficiaries.

The main indicative activities planned to be implemented from the technical assistance budget are described below:

- Support to the programme's bodies (JMC, MA, NAs, AA&GoA, CCP and SC) for fulfilling their tasks related to the management, implementation, monitoring, evaluation, audit and control of the programme,
- Establishment and functioning of the Joint Technical Secretariat;
- Supporting partner search initiatives and the enhancement of the potential applicants' capacity to submit relevant project applications, contributing to the programme objectives and expected results;
- Strengthening beneficiaries' capacity for an efficient and effective management of the projects;
- Supporting the activities related to information and promotion of the programme and capitalization of its results, as they are presented in the *Communication Strategy*.

The TA activities will be implemented by the MA, JTS and AA and the related contracts shall be awarded according with the national public procurement legislation of Romania, the country hosting the MA, JTS and AA, which is in line with EU public procurement requirements.

However, if during the programme implementation, the circumstances will require the implementation of TA activities by other programme bodies, the procurement procedures applicable shall be those described in art. 37(1) of the Regulation (EU) No.897/2014.

Eligibility requirements set out in Article 48 of the Regulation (EU) No.897/2014 apply mutatis mutandis to technical assistance costs.

Costs referred to in Article 49 of the Regulation (EU) No.897/2014 shall not be considered eligible as technical assistance costs.

Costs for preparatory actions shall be eligible upon submission of the programme to the Commission, provided the programme is approved by the Commission. The preparatory actions envisaged to be covered are mainly those necessary for the establishment of the Joint Technical Secretariat and the organization of the first JMC meeting, nevertheless other costs may be covered upon the needs, in accordance with articles 35 and 36 of the Regulation (EU) No.897/2014.

The overall indicative TA budget is inserted below.

UK

2014-2020 Indicative Technical Assistance budget

Budget categories	2015-2024 (€)	%
TOTAL	4,903,860	100%
Staff costs (JTS staff costs)	2,223,048	45.3%
Travel costs	860,502	17.5%
Equipment & supplies	166,850	3.4%
Administrative costs (ex. JTS office rent, utilities, phone costs, equipment maintenance)	296,500	6.0%
Subcontracted services	1,330,350	27.1%
- Organisation of events (ex. JMC/SC/GoA meetings)	456,850	9.31%
- Communication activities (ex. training of applicants/beneficiaries, launching/closing conference, promotional materials, etc.)	237,000	4.83%
- Other external services/expertise (ex. projects evaluation, support for on the spot verification of expenditure, website maintenance, etc.)	636,500	12.98%
Other costs (bank fees, etc.)	17,443	0.4%
Contingent Expenses	9,168	0.2%

8.4 Monitoring and Evaluation

Description of the Monitoring and Evaluation System

The monitoring and evaluation (M&E) activities will play an important role in the programme implementation cycle. The objective is to put in place a proper risk management by project partners, programme bodies and the EC. In addition, the M&E system will enable learning to take place during project and programme implementation as well as safeguarding accountability. In order to meet these objectives, the following activities will be carried out: monitoring at project level, monitoring at programme level and evaluation. See full details in Annex 3.

Monitoring activities at project level shall be carried out both internally (by the project partners) and externally (by the programme bodies). The aim of the project-level monitoring activities shall be to track progress in project implementation, to take remedial action where necessary as soon as possible, as well as to update action plans. Day-to-day monitoring activities by the MA and JTS will consist of a review of progress reports, regular contact with the lead beneficiaries by e-mail and telephone, and where possible attending key project events. Also, specific on-the-spot visits may be carried out to the lead beneficiaries or to beneficiaries' premises by MA or JTS staff. The MA or JTS staff will visit each project at least once during its implementation.

Project beneficiaries (lead partners) will be responsible for project-level monitoring. In case of substantial risks, the lead beneficiary should inform the MA immediately. In all other cases, it will report to the MA every four months in the form of progress reports. In addition, it will be compulsory for project applications to include the measurement of at least one of the programme output indicators, alongside project-specific output indicators.

The programme will also carry out an internal Result-Oriented Monitoring (ROM) plan, in the framework of which it will review the performance of projects funded with a focus on the likelihood that results will be achieved and the need for remedial action. ROM reports will also make recommendations to lead beneficiaries and beneficiaries in order to improve project implementation.

As regards monitoring at programme level, day-to-day activities will focus primarily on progress in implementation of the programme in terms of financial and output indicators, as well as in terms of risks and assumptions. The basis for data collection will be mainly project reports. Aggregation will be carried out in the framework of the Management and Information System (MIS), where data on progress in terms of launching calls, applications received, the assessment of their quality, contracts signed and project-level on-the-spot visits and audits is also available.

In addition, there will be a need for additional data collection in order to measure programme level result indicators. This will include surveys among reference groups, consisting of a sample of organisations from among the target groups for each priority in the programme strategy, possibly also including expert organisations in certain areas. These reference groups will be asked for their assessment of the situation in relation to the objective of the corresponding priority, the average of which will constitute the value of the result indicator (see full methodology for measuring the result indicators in Annex 3).

The MA shall submit an annual report approved by the JMC to the EC by 15 February each year. That annual report shall include one technical and one financial part covering the preceding accounting year. The programme will also provide input to the KEEP database on, amongst others, common output indicators, projects contracted, status of beneficiaries and budget allocations per (type of) partner.

In terms of evaluation, by the end of 2017 the EC will commission a mid-term evaluation at instrument-level, which will generate conclusions and recommendations that are relevant for the programme as well. The MA will inform the JMC about the mid-term evaluation findings to the extent they are relevant for the

programme. In addition, the programme may commission a programme-specific evaluation (which is likely to take place in 2020), building on the EU-level mid-term evaluation and used as a basis for future programming, or possibly serving as a basis for reallocation of funds and/or revision of indicators target values.

Indicative Monitoring and Evaluation Plan

The M&E plan (attached in Annex 3) is used to systematically plan the collection of data to assess and demonstrate progress made in achieving expected results. It highlights mechanisms or modalities for monitoring the achievement of outputs and contribution towards achievement of expected results. The M&E plan incorporates the programme indicators, baselines targets and their means of verification. It contains detailed definitions for the programme indicators, rationale for their selection, sources of information and verification, baselines and targets, methods and tools to collect data, where necessary calculation formulas for result indicators, and milestones to measure and report on progress in terms of output indicators. The plan also presents the frequency of data collection. An indicative list of evaluations to be undertaken, together with their subject and rationale is also included.

8.5 Communication

Communication is a key component in the successful implementation of the Black Sea Basin ENI CBC programme 2014-2020. It is important for ensuring those involved, including other interested parties and the wider public, are kept informed of the support being provided by the EU and the results and impacts of this support. It is important also for keeping both external and internal actors informed and for liaison with EU and other bodies supporting initiatives in the BSB area. It is also an important component in capitalisation of results.

The ENI CBC Implementing Regulation stipulates that information on the communication strategy for the whole programme period, and an indicative information and communication plan for the first year should be included in the programme.

The strategy addresses information and communication needs for internal actors involved in programme implementation as well as for external actors benefiting from programme implementation.

The overall objective of the BSB Communication Strategy is to facilitate the achievement of the programme objectives through effective communication to improve participation, assist successful implementation, ensure transparency and increase awareness of the programme, EU and national support.

The guiding principles, the responsible bodies, the visibility rules for information and communication are specified in other components of the legal framework governing the development and implementation of the ENI CBC, in particular that communication is targeted, adequate and non-discriminatory. These requirements and principles have been taken into account in the preparation of the communication strategy.

See Annex 4 for the communication strategy and the Annual Information and Communication Plan for 2016.

8.6 Strategic Environmental Assessment

According to ENI CBC implementing regulation¹, BSB joint operational programme should include "Information on fulfilment of regulatory requirements laid down in Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council", i.e. the directive on the assessment of the effects of plans and programmes on the environment, the so called Strategic Environmental Assessment (SEA) Directive.

¹ Art. 4.5h Regulation (EU) N° 897/2014

The purpose of the SEA Directive is to provide for a higher level of protection of the environment and to contribute to the integration of environmental considerations into the preparation and adoption of plans and programmes with a view to promoting sustainable development. According to the directive, a full environmental assessment should be carried out for a particular programme as follows:

1. It is required automatically when the relevant programme sets the framework for consent for projects with work components listed in Annex I or II of the EIA Directive (87/337/EEC), or which in view of the likely effect on sites, have been determined to require an assessment pursuant to art. 6/7 of the Habitat Directive (92/43/EEC).

OR

2. The need for a full environmental assessment is determined following a 'screening' process to determine whether the programme sets the framework for future consent of projects likely to have a significant effect on the environment.

As the SEA Directive does not specifically address cross-border cooperation programmes with Partner Countries, the EC issued a *Guidance Note on Strategic Environmental Assessment (SEA) in the context of ENI CBC* (June 2014). According to the guidance, it is the responsibility of the Member State hosting the Managing Authority (MA) for the programme to determine, according to its national legislation, how to conduct the SEA process.

SEA process

According to current practice in Romania, the procedure for the assessment of such programmes is adapted by the Ministry of Environment, Water and Forests (MoE), on a case by case basis, according to the SEA Directive and the Romanian Government Decision on the environmental assessment of plans and programmes¹.

In the case of the BSB programme, the MoE and the MA decided to conduct a screening process on whether the programme activities are likely to have significant environmental effects in the eligible regions in Romania on one hand and to consult the environmental authorities in the participating countries on the other hand. The EU project ENI CBC Support to the Preparation of Programmes (SPP) assisted the MA and MoE to fulfil the requirement of the SEA directive. The process included:

- July-November 2014: Representatives of the relevant environmental authorities in the other participating countries were nominated by the National Authorities. The relevant authorities are:

Country	Nominated Environmental Authority
Bulgaria	Ministry of Environment and Water
Greece	Ministry of Environment, Energy & Climate Change
Romania	Ministry of Environment, Water and Forests
Turkey	Ministry of Environment, Urbanisation and Climate Change
Ukraine	Ministry of Ecology and Natural Resources

- October 2014: The conduct of a screening process of the proposed programme strategy Thematic Objectives, priorities, indicative activities and expected results² by the SPP SEA expert (according to

¹ Hotărârea Guvernului nr. 1076/2004

² As indicated in the chapter above on Black Sea Basin ENI CBC programme strategy

Annex II of the SEA Directive) to determine whether future projects are likely to have significant environmental effects.

- November 2014-May 2015: Environmental authorities gave their expert opinion on whether the programme is likely to have a significant effect on the environment in the eligible regions in their countries and whether there are national requirements to be followed in this particular instance.

Documents sent to the environmental authorities included:

- EC *Guidance Note on SEA in the context of ENI CBC* (June 2014)
- Draft of the BSB ENI CBC programme strategy as approved at BSB JPC meetings (July & Nov 2014)
- Background information on ENI CBC and the BSB programme (Oct 2014)
- Note for BSB participating countries on SEA process (October 2014)
- The results of the screening process conducted by the SPP SEA expert
- December 2014-January 2015: Conduct of a screening process in Romania including:
 - Establishment of a Screening Committee made up of concerned public authorities: Ministry of Health, National Administration for Waters, Ministry of Internal Affairs (General Inspectorate for Emergency Situations), Ministry of European Funds, Ministry of Agriculture and Rural Development, Ministry of Transport, Department for SMEs, Business Environment and Tourism and public authorities from the eligible regions.
 - The start of the screening procedure was announced on the Ministry of Regional Development and Public Administration (MDRAP) and the programme websites (11&12 December 2014) and also via a notice in the *România Liberă* national newspaper (on 16&19 December 2014). In these announcements, the public was invited to comment on whether the programme was likely to have a significant impact on the environment in the eligible regionsⁱ. The draft programme strategy was made available on the MoE, MDRAP and programme websites.
 - The committee was given the documents listed above and met to conduct the screening process and make a conclusion on whether a full environmental assessment is required for the Romanian eligible territory. In addition, the committee was informed about the input received from the participating countries.
 - The draft decision of the Screening Committee was published on the MoE and MDRAP websites on 6 January 2015. The final decision for Romania was issued by the MoE on 27 January 2015.
 - The decision was published on the MoE, MDRAP and programme websites on 29 May 2015 together with the *Note on the screening conclusions in the participating countries and the reasons for not requiring an environmental assessment for the Black Sea Basin ENI CBC programme 2014-2020*.
- January-February 2015: A SEA screening procedure was carried out by the Bulgarian Ministry of Environment and Water in regard to the eligible regions in Bulgaria to determine whether environmental assessment was neededⁱⁱ.
- May 2015: The environmental authorities in Greece reviewed the programmeⁱⁱⁱ in regard to the eligible regions in Greece

ⁱ Although public consultation is not required under the EU SEA Directive for the screening process, this was done in Romania as it is required under Romanian law. The public in the programme area had been consulted previously during the development of the strategy.

ⁱⁱ As stipulated in Article 85, pt. 4 and pt. 5 of the *Law on Environmental Protection*, Art. 4, pt. 1 and Art. 14, pt. 2 of the *Ordinance on the conditions and procedures for environmental assessment of plans and programs*, Art. 37, pt. 4 of the *Ordinance on the conditions and procedures for assessing the compatibility of plans, programs, projects and investment proposals with the object and purpose of conserving protected areas*

ⁱⁱⁱ According to the Joint Ministerial Decree. No. 107017/5-9-06 for the assessment of environmental impact of programmes, in accordance with Directive 2001/42/EC (B' 1225)

Conclusions by participating countries

Participating Country	Conclusion
Armenia Georgia & R. Moldova	Based on internal consultations and environmental assessments, participating environmental authorities have concluded that the Black Sea ENI CBC Programme 2014-2020 is likely to have a significant effect on the environment in the regions eligible for the programme and that no further action is required at national level. They have largely supported the initial assessment prepared by the SEA process and the conclusions derived from it.
Bulgaria	The Ministry of Environment and Water has concluded that, "according to the relevant legal provisions, environmental assessment is not required for the Bulgarian NUTS II regions included in the eligible area of the Black Sea Basin ENI CBC Programme 2014-2020, the implementation of which is unlikely to have a significant negative impact on the environment and human health." The decision was made based on two conditions related to environmental impact assessment where necessary and good water status and management of flood risk. These conditions have been included in the SEA report and reflected in the relevant part of the programme strategy.
Greece	"Consequently, for the above mentioned Programme a Strategic Environmental Assessment and ex-ante environmental control is not required."
Romania	"As a consequence, according with the provisions of art. 3 par.(7) of the SEA Directive, the Ministry of Environment, Water and Forests decides that environmental assessment is not required pursuant to art.5 of the SEA Directive for the ENI CBC Black Sea Basin Programme 2014-2020."
Turkey Ukraine	An SEA assessment was not performed as according to current legislation in these countries not required. Draft SEA legislation has been developed but is not yet in force.

Overall conclusions

Based on the assessment of the BSB programme using criteria for determining the likely significance of environmental effects (according to Annex II of the SEA Directive), and taking into account the opinions received from the environmental authorities of the participating countries, it is concluded that the programme is not likely to have significant environmental effects in the regions eligible for the programme, and a full SEA is not required, for the following reasons (full details can be found in the report on the SEA process in Annex 5):

- The programme allocates financing and sets the framework for the projects and their operating conditions ('soft' type of projects with limited investments in equipment)
- The programme has no direct influence on the other plans or programmes
- Integration of environmental considerations is stipulated in the JOP; relevant project selection criteria will be applied
- No environmental problems relevant to the programme have been identified
- The programme is not directly relevant for the implementation of Community legislation on the environment
- No direct or cumulative effects on environment are expected, while some indirect positive impact is estimated in the whole programme area affecting the entire population
- ENI CBC is promoting cooperation across the borders, however, no direct trans-boundary environmental effects are expected
- No risks to human health or the environment have been identified
- In regard to the magnitude and spatial extent of effects, indirect positive impact is estimated in the whole programme area affecting the entire population

- No vulnerable areas will be directly affected. Intensification of the tourism related activities might potentially lead to an increased pressure on the vulnerable nature areas and cultural heritage objects. To eliminate this potential risk the project applicants will have to carry out the vulnerability assessment of their projects prior to applying for financing
- No direct effects on the landscape are expected

Therefore it can be concluded that the regulatory requirements of the SEA directive have been fulfilled in the case of the Black Sea Basin ENI CBC programme, in accordance with national legislation and the guidance on the subject provided by the EC. The nominated environmental authorities in the participating countries have been consulted and it is agreed that a full SEA is not required.

8.7 Financial plan

The Black Sea Basin ENI CBC programme receives funding from European Neighbourhood Instrument (ENI) as well as from the European Regional Development Fund and the Instrument for Pre-Accession (IPA)¹. All sources of funding are pooled together and managed as ENI funds.

The table specifying the provisional amounts of the financial appropriations of the support from the European Union and co-financing for the whole programming period for each thematic objective and technical assistance is inserted below.

INDICATIVE FINANCING PLAN

<i>Indicative financing plan of the ENI CBC Black Sea Basin Programme, Providing the EU Contribution and the co-financing if known for the whole programming period for each thematic objective and for Technical Assistance Thematic objectives by source of funding (in euros):</i>				
	25 337 732,68	2 027 020,21	8,00%	27 364 772,89
	18 796 984,62	1 503 758,77	8,00%	20 300 743,39
	4 903 859,70	1 373 080,72	28,00%	6 276 940,42
	49 038 597,00	4 903 859,70	10,00%	53 942 456,70

Cofinancing rate is calculated on the basis of the Community contribution to the joint operational programme, in accordance with articles 12, 13 and 14 of the Commission Implementing Regulation (EU) No 897/2014 of 18 August 2014 laying down specific provisions for the implementation of cross-border cooperation programmes financed under Regulation (EU) No 232/2014 of the European Parliament and the Council establishing a European Neighbourhood Instrument.

The co-financing to the technical assistance represents the contribution of Romania and Bulgaria by covering the costs of staff dedicated to the programme, according to art.12, 14 and 36 of Regulation (EU) No.897/2014.

¹ For the participation of Turkey

The table specifying the yearly provisional financial appropriations for commitments and payments envisaged for the support from the Union for each thematic objective and technical assistance is inserted below.

			PROGRAMME'S INDICATIVE PROVISIONAL COMMITMENTS	PROGRAMME'S INDICATIVE PROVISIONAL PAYMENTS
			EC FUNDING	EC FUNDING
			C	D
2015			2015	2015
Projects			0,00	0,00
TA		60 382,32	0,00	0,00
TOTAL 2015	5 877 929,00	0,00	0,00	0,00
2016			2016	2016
Projects			0,00	0,00
TA		149 700,11	1 139 223,60	708 849,60
TOTAL 2016	6 428 827,00	149 700,11	1 139 223,60	708 849,60
2017			2017	2017
Projects			15 809 438,61	6 889 818,34
TA		149 700,11	1 108 988,10	814 285,10
TOTAL 2017	9 531 828,00	698 985,18	16 918 424,71	7 680 098,44
2018			2018	2018
Projects			6 778 473,89	3 118 717,60
TA		149 700,11	130 415,00	458 580,00
TOTAL 2018	8 602 892,00	399 037,54	6 905 888,89	3 555 307,90
2019			2019	2019
Projects			15 084 877,50	11 241 417,42
TA		149 700,11	608 640,00	708 670,00
TOTAL 2019	9 241 417,00	1 073 093,10	15 993 517,50	12 331 282,42
2020			2020	2020
Projects			6 464 947,50	6 605 783,22
TA		149 700,11	135 815,00	514 865,00
TOTAL 2020	9 354 704,00	853 782,77	6 600 762,50	9 315 648,22
2021			2021	2021
Projects			0,00	6 646 719,40
TA		149 700,11	1 135 167,50	573 765,75
TOTAL 2021		673 437,66	1 135 167,50	7 120 485,15
2022			2022	2022
Projects			0,00	6 688 854,85
TA		149 700,11	110 565,00	216 145,75
TOTAL 2022		594 488,50	110 565,00	5 976 000,60
2023			2023	2023
Projects			0,00	1 702 435,18
TA			110 065,00	416 645,75
TOTAL 2023	N.A.	285 895,00	110 065,00	2 118 081,93
2024			2024	2024
Projects			0,00	0,00
TA			130 682,60	232 842,75

TOTAL 2024	N.A.	115 097,52	130 982,50	232 842,75
		X	X	
TOTAL 2014-2024 Projects	49 038 597	3 530 778,98	44 134 737,30	44 134 737,30
TOTAL 2014-2024 TA		1 373 080,72	4 903 859,70	4 903 859,70
TOTAL COFINANCING RATE:		4 903 859,70	10,00%	

8.8 Rules on eligibility of expenditure

No profit principle

Grants shall not have the purpose or effect of producing a profit within the framework of the project.

Where a profit is made, the Managing Authority shall be entitled to recover the percentage of the profit corresponding to the Union contribution to the eligible costs actually incurred by the beneficiary to carry out the project.

For this purpose, profit shall be defined as a surplus of the receipts over the eligible costs incurred by the beneficiaries (Lead Beneficiary and partners), when the request is made for payment of the balance.

Forms of grant will be defined in the guidelines for applicants, in accordance with article 47 of the ENI CBC Implementing Regulation.

Eligibility of costs

Grants shall not exceed an overall ceiling expressed as a percentage and an absolute value which is to be established on the basis of estimated eligible costs. Grants shall not exceed the eligible costs.

The eligible costs will be defined in detail in the Guidelines for Applicants and in the Grant Contract, in line with articles 48, 49, 50 and 51 of ENI-CBC Implementing Regulation.

Eligible costs are costs actually incurred by the beneficiary which meet all of the following criteria:

(a) they are incurred during the implementation period of the project. In particular:

(i) costs relating to services and works shall relate to activities performed during the implementation period. Costs relating to supplies shall relate to delivery and installation of items during the implementation period. Signature of a contract, placing of an order, or entering into any commitment for expenditure within the implementation period for future delivery of services, works or supplies after expiry of the implementation period do not meet this requirement; cash transfers between the lead beneficiary and the other beneficiaries may not be considered as costs incurred;

(ii) costs incurred should be paid before the submission of the final reports. They may be paid afterwards, provided they are listed in the final report together with the estimated date of payment;

(iii) an exception is made for costs relating to final reports, including expenditure verification, audit and final evaluation of the project, which may be incurred after the implementation period of the project;

(iv) procedures to award contracts, as referred to in Article 52 of ENI-CBC Implementing Regulation and following, may have been initiated and contracts may be concluded by the beneficiary(ies) before the start of the implementation period of the project, provided the provisions of Article 52 and following have been respected;

(b) they are indicated in the project's estimated overall budget;

(c) they are necessary for the project implementation;

(d) they are identifiable and verifiable, in particular being recorded in the accounting records of the beneficiary and determined according to the accounting standards and the usual cost accounting practices applicable to the beneficiary;

(e) they comply with the requirements of applicable tax and social legislation;

(f) they are reasonable, justified, and comply with the requirements of sound financial management, in particular regarding economy and efficiency;

(g) they are supported by invoices or documents of equivalent probative value;

Subject to the conditions above, the following direct costs of the beneficiary shall be eligible:

(a) the costs of staff assigned to the project under the following cumulative conditions:

- they relate to the costs of activities which the beneficiary would not carry out if the project was not undertaken,
- they must not exceed those normally borne by the beneficiary unless it is demonstrated that this is essential to carry out the project,
- they relate to actual gross salaries including social security charges and other remuneration-related costs;

(b) travel and subsistence costs of staff and other persons taking part in the project, provided they exceed neither the costs normally paid by the beneficiary according to its rules and regulations nor the rates published by the Commission at the time of the mission if reimbursed on the basis of lump sums, unit costs or flat rate financing;

(c) purchase or rental costs for equipment (new or used) and supplies specifically for the purpose of the project, provided they correspond to market prices;

(d) the cost of consumables specifically purchased for the project;

(e) costs entailed by contracts awarded by the beneficiaries for the purposes of the project;

(f) costs deriving directly from requirements imposed by ENI-CBC Implementing Regulation and the project (such as information and visibility operations, evaluations, external audits, translations) including financial service costs (such as costs of bank transfers and financial guarantees).

The following costs relating to the implementation of the project shall not be considered eligible:

(a) debts and debt service charges (interest);

(b) provisions for losses or liabilities;

(c) costs declared by the beneficiary and already financed by the Union budget;

(d) purchases of land or buildings for an amount exceeding 10 % of the eligible expenditure of the project concerned;

(e) exchange-rate losses;

(f) duties, taxes and charges, including VAT, except where non-recoverable under the relevant national tax legislation, unless otherwise provided in appropriate provisions negotiated with CBC partner countries;

(g) loans to third parties;

(h) fines, financial penalties and expenses of litigation;

(i) contributions in kind as defined in Article 14(1) of ENI-CBC Implementing Regulation.

8.9 Use of euro

Expenditure incurred in a currency other than the euro shall be converted into euro by the Managing Authority and by the beneficiaries using the monthly accounting exchange rate of the Commission of the

month during which the expenditure was submitted for examination in accordance with Article 32(1) of the ENI CBC Implementing Regulation.

8.10 Apportionment of liabilities among participating countries

In accordance with article 74 of the ENI-CBC Implementing Regulation, the Managing Authority shall be responsible for pursuing the recovery of amounts unduly paid.

Where the recovery relates to a claim against a beneficiary established in a Member State and the Managing Authority is unable to recover the debt, the Member State in which the beneficiary is established shall pay the due amount to the Managing Authority and claim it back from the beneficiary.

Where the recovery relates to a claim against a beneficiary established in a CBC partner country and the Managing Authority is unable to recover the debt, the level of responsibility of the CBC partner country in which the beneficiary is established shall be such as it is laid down in the relevant financing agreement.

In accordance with article 72 of the ENI-CBC Implementing Regulation, *"the Commission shall make financial corrections by cancelling all or part of the Union contribution to a programme and effecting recovery from the Managing Authority in order to exclude from Union financing expenditure which is in breach of applicable law or related to deficiencies in the programme management and control systems which have been detected by the Commission or the European Court of Auditors"*.

In accordance with article 74, *"where the recovery relates to systemic deficiencies in the programme management and control systems, the Managing Authority shall be responsible for reimbursing the amounts concerned to the Commission in accordance with the apportionment of liabilities among the participating countries as laid down in the programme"*.

The criteria for apportionment shall be the following:

- If the systemic deficiency concerns one specific country, this country shall be responsible for reimbursing to the Programme accounts the amount identified as a result of the financial correction;
- If the systemic deficiency concerns the whole system, each country shall be responsible for reimbursing to the Programme accounts the amount representing the percentage of the financial correction applied to the expenditure incurred by the beneficiaries of the respective country and declared by the MA to the European Commission at the date of the decision to apply the financial correction.

8.11 Rules of transfer, use and monitoring of co-financing

Co-financing principle

Article 12 of ENI-CBC Implementing Rules states that co-financing shall amount to at least 10% of the Union contribution, that is 4.903.860 €. This minimum amount may come from the projects and from the contribution of the participating countries to the Technical Assistance.

Under the co-financing principle, as stated in article 183 of the Rules of Application (RAP) of the Financial Regulation (Commission Delegated Regulation (EU) No 1268/2012), the resources which are necessary to carry out the projects shall not be provided entirely by the Union contribution.

The percentage of Union contribution to projects shall be defined in the calls for proposals and the grant contracts.

The co-financing may take the following forms:

- Beneficiary's own resources
- Income generated by the project
- Financial contributions by third parties, from sources other than the Union.

Together with the Union contribution, these sources of co-financing shall constitute the project receipts, as defined by the article 125(5) of the Financial Regulation (EU, Euratom) No 966/2012.

Use and monitoring of co-financing

The Grant Contract shall include the sources of the co-financing by the project beneficiaries. The co-financing will be monitored and included in the programme accounting through the declaration on expenditure and receipts prepared by the beneficiaries, verified by a controller, which will be part of the requests for payment of the grant.

8.12 Reporting and exchange of computerised data between the Managing Authority and the EC

A description of the IT systems for the reporting and exchange of computerised data between the Managing Authority and the European Commission (unit C2, DG NEAR) is required under the ENI CBC Implementing Regulation (Art 4.5m). The European Commission has proposed that this be done via KEEP, a comprehensive online database of Territorial Cooperation projects, project partners and programmes (www.territorialcooperation.eu/keep/) which was operational during the 2007-2013 programme period. Although most statistics needed by the European Commission are already included in KEEP, a new KEEP template is being developed for the 2014-2020 programme period. It is anticipated that most data required by the European Commission will be kept in the KEEP database rather than being available only via programme reports. As well as being a tool for programmes to share data with the European Commission, KEEP will also allow for the sharing of data between programmes.

8.13 Programme language

As the programme is by definition multinational, in order to facilitate programme management and to shorten procedures and in accordance with Article 7 of the ENI CBC Implementing Regulation, the official language used in the programme is English.

◦ ANNEXES

Annex 1 – Summary of mapping of projects awarded under the Black Sea Basin 2007-2013 and of the survey on current priorities and future needs

Annex 2 - Combined outcomes of SWOT and past experience analyses

Annex 3 – Monitoring and evaluation system and plan

Annex 4 – Communication strategy and Annual information and communication plan 2016

Annex 5 – Report on Strategic Environmental Assessment

◦ Notes and Sources

¹ Source: EC, DG Regional Policy: map of the ENPI CBC BSB 2007-13 programme - same regions included in the ENI CBC programme, format of the reference to the Turkish regions edited by the Managing Authority at the request of TK; References to regions from the Russian Federation and Azerbaijan deleted as they have not confirmed their participation in the programme at the date of submission.

² After the enactment of the Law on Metropolitan Municipalities, No. 6360, in Turkey urban and rural population in some NUTS II regions changed significantly.

³ Source: Latest data available provided by participating countries, gathered by the Joint Programming Committee country representatives, in 2013 for the development of the socio-economic analysis, except for: Russia (data provided only in 2006 for the previous programming period by country representatives) and Armenia, Bulgaria and Turkey that provided updated data in spring 2015.

⁴ Source: Statistical data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives) in 2006 and 2013, updated in spring 2015 for Armenia, Turkey and Bulgaria.

⁵ Source: Statistical data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives) in 2006 and 2013.

⁶ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

⁷ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

⁸ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

⁹ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

¹⁰ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

¹¹ Source: UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Monthly Summary on Syrian Refugees in Turkey, April 2014* at <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>

¹² Sources: UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR observations on the current asylum system in Greece*, December 2014, available at <http://www.refworld.org/docid/54cb3af34.html>; *UNHCR 2015 subregional operations profile*, at <http://www.unhcr.org/pages/49e48e726.html>

¹³ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

¹⁴ Source: Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), *International migration outlook 2013*

¹⁵ Source: International Organisation for Migration (IMO) - *Migration in the Black Sea Region, An overview 2008*

¹⁶ Sources: International Organisation for Migration (IMO) – *Country migration profiles 2008* for Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Georgia, Greece, Moldova, Russia, Turkey, Ukraine; *Extended migration profile 2012* for Moldova; Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), *International migration outlook 2013*

¹⁷ Sources: Lois Labrianidis & Nikos Vogiatzis (2013), "The mutually reinforcing relation between international migration of highly educated labour force and economic crisis: the case of Greece", *Southeast European and Black Sea Studies*; Lois Labrianidis (2013) "Investing in Leaving: The Greek Case of International Migration of Professionals", *Mobilities*; Andrea Pelliccia: "Greece: education and brain drain in times of crisis" www.academia.edu

- ¹⁸ Source: International Organisation for Migration (IMO) – *Country migration profiles 2008* for Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Georgia, Greece, Moldova, Russia, Turkey, Ukraine; *Extended migration profile 2012* for Moldova
- ¹⁹ Source: International Organisation for Migration (IMO) – *Country migration profile 2008, Turkey*
- ²⁰ Source: International Organisation for Migration (IMO) – *Migration in the Black Sea Region, An overview 2008*
- ²¹ Source: Data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives); for EU data extracted from World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ²² Source: Data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives)
- ²³ Source: Data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives)
- ²⁴ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ²⁵ Source : Black Sea Trade and Development Bank – *Black Sea Region : Sources of Sustainable Growth, Annual report 2012*
- ²⁶ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ²⁷ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ²⁸ Source: Data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives)
- ²⁹ Source: Black Sea Trade and Development Bank, *Black Sea Region: Sources of Sustainable Growth, Annual report 2012*
- ³⁰ Sources: Black Sea Trade and Development Bank, *Black Sea Region: Sources of Sustainable Growth, Annual report 2012*; World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ³¹ Source: World Economic Forum, *Global Competitiveness Report 2008-2009, Global Competitiveness report 2013-2014*
- ³² Source: World Economic Forum, *Global Competitiveness report 2013-2014*
- ³³ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ³⁴ Source: International Organisation for Migration (IMO) – *Migration in the Black Sea Region, An overview 2008*; European Training Foundation (ETF) – *Black Sea labour market reviews, country reports 2009-2010*
- ³⁵ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ³⁶ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ³⁷ Source: Commission on the Black Sea – *The Current State of Economic Development in the Black Sea Region, Policy Report, 2010*
- ³⁸ Source: Commission on the Black Sea – *The Current State of Economic Development in the Black Sea Region, Policy Report, 2010*
- ³⁹ Source: Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), *SME Policy Index: Eastern Partner Countries 2012: Progress in the Implementation of the Small Business Act for Europe*; Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) *SME Policy Index: Western Balkans and Turkey 2012*

⁴⁰ Sources: Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), *SME Policy Index: Eastern Partner Countries 2012: Progress in the Implementation of the Small Business Act for Europe*; Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), *SME Policy Index: Western Balkans and Turkey 2012*; Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), *The Impact of the Global Crisis on SME and Entrepreneurship Financing and Policy Response, 2009*

⁴¹ Source: International Bank for Reconstruction and Development/World Bank, *Doing Business 2013, Smarter Regulations for Small and Medium Size Enterprises*

⁴² Source: International Bank for Reconstruction and Development/World Bank, *Doing Business 2007, How to Reform; Doing Business 2013, Smarter Regulations for Small and Medium Size Enterprises; Doing Business 2015, Going Beyond Efficiency*

⁴³ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

⁴⁴ Source: European Parliament, DG for external policies of the Union, *The EU's Black Sea Synergy: Results and possible ways forward, Briefing 2010*

⁴⁵ Source: Black Sea Trade and Development Bank, *Black Sea Region: Sources of Sustainable Growth, Annual report 2012*

⁴⁶ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

⁴⁷ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

⁴⁸ Source: Data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives)

⁴⁹ Source: Data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives) in 2006 and 2013

⁵⁰ Sources: World Tourism Organisation (UNWTO), *Tourism highlights 2013*; Data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives) in 2006 and 2013

⁵¹ Source: Data provided by Ministry of Tourism of Bulgaria, 2015

⁵² Source: World Tourism Organisation (UNWTO) – *Tourism highlights 2013*

⁵³ Source: Data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives)

⁵⁴ Source: Data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives)

⁵⁵ Source: FIBL-IFOAM, *Organic Agriculture Worldwide: Key results from the FIBL-IFOAM survey on organic agriculture worldwide 2013*

⁵⁶ Source: Report of the First meeting of the ad hoc Working Group on the Black Sea (held in Constanta, Romania, 16-18 January 2012) at the General Fisheries Commission for the Mediterranean Committee on Aquaculture (held in Paris, France, 13-15 March 2013)

⁵⁷ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

⁵⁸ Source: European Training Foundation (ETF), *Labour Markets and Employability trends and challenges in Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Republic of Moldova and Ukraine, 2011*

⁵⁹ Source: Bank for Reconstruction and Development (EBRD) and World Bank - *2009 Business Environment and Enterprise Performance Survey (BEEPS)*

⁶⁰ Source: European Training Foundation (ETF) – *Labour Markets and Employability trends and challenges in Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Republic of Moldova and Ukraine, 2011*

⁶¹ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

- ⁶² Source: Data provided by participating countries in 2006 (gathered by country representatives for the Black Sea Basin ENPI CBC Programme drafting)
- ⁶³ Source: Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat/home>
- ⁶⁴ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁶⁵ Source: European Training Foundation (ETF), *Labour Markets and Employability trends and challenges in Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Republic of Moldova and Ukraine, 2011*
- ⁶⁶ Source: European Training Foundation (ETF), *Black Sea labour market reviews*
- ⁶⁷ Source: Data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives) in 2013 except for Russia, data from World Bank DataBank, World Development Indicators, 2011 in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁶⁸ Source: Data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives)
- ⁶⁹ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁷⁰ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁷¹ Source: Black Sea Commission – *State of the Environnement Report 2001-2007*; UNEP/GIWA *Eutrophication in the Black Sea Region, Impact assessment and causal chain analysis, 2005*
- ⁷² Source: Black Sea Commission, *State of the Environnement Report 2001-2007*
- ⁷³ Source: Black Sea Commission, *State of the Environment Report 2001-2007*.
- ⁷⁴ Source: European Environment Agency, *Europe's biodiversity – biogeographical regions and seas, the Black Sea 2012*
- ⁷⁵ Source: European Environment Agency, *Europe's biodiversity – biogeographical regions and seas, the Black Sea 2012*
- ⁷⁶ UNECE : United Nations Economic Commission for Europe
- ⁷⁷ Source: European Environment Agency, *Europe's biodiversity – biogeographical regions and seas, the Black Sea 2012*
- ⁷⁸ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁷⁹ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁸⁰ Source: United Nations Environmental Programme (UNEP)/Global International Waters Assessment (GIWA), *Eutrophication in the Black Sea Region, Impact assessment and causal chain analysis, 2005*
- ⁸¹ Source: United Nations Environmental Programme (UNEP)/Global International Waters Assessment (GIWA), *Eutrophication in the Black Sea Region, Impact assessment and causal chain analysis, 2005*
- ⁸² Source: United Nations Environmental Programme (UNEP)/Global International Waters Assessment (GIWA), *Eutrophication in the Black Sea Region, Impact assessment and causal chain analysis, 2005*
- ⁸³ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁸⁴ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁸⁵ Source: WWF, *Greening the Black Sea Synergy, 2008*
- ⁸⁶ Source: SEAS-ERA, *Black Sea Strategic Research Agenda, April 2012*
- ⁸⁷ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

- ⁸⁸ Source: Data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives)
- ⁸⁹ Source: World Bank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ⁹⁰ Source: World Health Organisation (WHO) – *European Health Report 2012*
- ⁹¹ Source: World Health Organisation (WHO) – *European Health Report 2012*
- ⁹² Source: World Health Organisation (WHO) data repository, World Health Statistics in <http://apps.who.int/gho/data/node.main.1?lang=en>
- ⁹³ Source: World Bank DataBank, Health Nutrition and Population Statistics in <http://databank.worldbank.org/data/views/variableSelection/selectvariables.aspx?source=health-nutrition-and-population-statistics>
- ⁹⁴ Source: World Health Organisation (WHO), *European Health Report 2012*
- ⁹⁵ Source: World Health Organisation (WHO), *European Health Report 2012*
- ⁹⁶ Source: World Health Organisation (WHO) data repository, World Health Statistics in <http://apps.who.int/gho/data/node.main.1?lang=en>
- ⁹⁷ Source: World Bank DataBank, Health Nutrition and Population Statistics in <http://databank.worldbank.org/data/views/variableSelection/selectvariables.aspx?source=health-nutrition-and-population-statistics>
- ⁹⁸ Source: World Bank DataBank, Health Nutrition and Population Statistics in <http://databank.worldbank.org/data/views/variableSelection/selectvariables.aspx?source=health-nutrition-and-population-statistics>
- ⁹⁹ Source: World Bank DataBank, Poverty and Inequality database, in <http://databank.worldbank.org/data/views/variableSelection/selectvariables.aspx?source=poverty-and-inequality-database>
- ¹⁰⁰ Source: World Health Organisation (WHO), 2010 report, *Poverty and social exclusion in the WHO European Region: health systems respond*
- ¹⁰¹ Source: World Bank DataBank, Gender Statistics, in <http://databank.worldbank.org/data/views/variableSelection/selectvariables.aspx?source=gender-statistics>
- ¹⁰² Source: United Nations Development Programme (UNDP), Human Development Reports, data on Gender Inequality Index (GII), in <http://hdr.undp.org/en/content/gender-inequality-index-gii>
- ¹⁰³ Source: International Organisation for Migration (IMO), *Migration in the Black Sea Region, An overview 2008*
- ¹⁰⁴ Source: European Parliament, DG for external policies of the Union, *The EU's Black Sea Synergy: Results and possible ways forward, Briefing 2010*
- ¹⁰⁵ Source: European Parliament, DG for external policies of the Union, *The EU's Black Sea Synergy: Results and possible ways forward, Briefing 2010*
- ¹⁰⁶ Source: European Commission, Maritime affairs, European Atlas of the Seas, http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/atlas/index_en.htm
- ¹⁰⁷ Source: International Energy Agency, *Oil Supply Security 2007*
- ¹⁰⁸ Source: European Commission, Maritime affairs, European Atlas of the Seas, http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/atlas/index_en.htm
- ¹⁰⁹ Source: Organisation of the Black Sea Economic Cooperation (BSEC) report *Development of the Sea Transport in the Black Sea Region: problems and prospects, 2009*
- ¹¹⁰ Source: European Commission, Maritime affairs, European Atlas of the Seas, http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/atlas/index_en.htm
- ¹¹¹ Source: European Commission, DG TREN, High Level Group Motorways of the Sea axis

-
- ¹¹² Source: Motorways of the Sea for the Black Sea and Caspian Sea project financed by EU's TRACECA programme, *Ports and Maritime Links*, July 2010
- ¹¹³ Source: Organisation of the Black Sea Economic Cooperation (BSEC) report *Development of the Sea Transport in the Black Sea Region: problems and prospects*, 2009
- ¹¹⁴ As emphasized in the 2011 Declaration of BSEC (Organisation of the Black Sea Economic Cooperation) Transport Ministers on Transport in the Black Sea region
- ¹¹⁵ Source: TRACECA GIS Database and Maps Downloads <http://www.traceca-org.org/en/routes/gis-database-maps-downloads/>
- ¹¹⁶ Source: World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ¹¹⁷ Sources: Data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives) in 2006 and 2013; World Bank DataBank, World Development Indicators (WDI) in <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>
- ¹¹⁸ Source: Data provided by participating countries (gathered by Joint Programming Committee country representatives)
- ¹¹⁹ Source: UNESCO website, world heritage list in <http://whc.unesco.org/en/list/>
- ¹²⁰ Source: German Marshall Fund (GMF), *Black Sea Trust for Regional Cooperation, On Wider Europe*, March 2013
- ¹²¹ Source: Council of Europe website, Congress of local and regional authorities in www.coe.int/congress
- ¹²² Source: Assembly of European Regions website, <http://www.aer.eu/en/>
- ¹²³ Source: European Parliament resolution of 20 January 2011 on an EU Strategy for the Black Sea

ANNEX 4a

**Communication Strategy
- Joint Operational Programme
Black Sea Basin 2014-2020 -**

Final draft 30 June 2015

MK

Acronymns

Acronym	Description
AA	Audit Authority
ACP	Annual Communication Plan
A&P	Applicants and Partners
BSB	Black Sea Basin
CBC	Cross Border Cooperation
CCP	Control Contact Point
DG NEAR	Directorate General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations
EC	European Commission (
ENI	European Neighbourhood Instrument (2014-2020)
ENPI	European Neighbourhood and Partnership Instrument (2007-2013)
ETC	European Territorial Cooperation
EU	European Union
GA	Group of Auditors
IE	INTERACT ENPI (EU project supporting ENPI/ENI CBC programmes)
IPA	Instrument for Pre Accession
IR	Commission Implementing Regulation (EU) No 897/2014 (for ENI CBC)
JOE	Joint Operational Programme
JMC	Joint Monitoring Committee
JTS	Joint Technical Secretariat
KEDP	Online database of Territorial Cooperation/CBC projects
LP	Lead Partners
LPA	Lead Partners and Partners
MA	Managing Authority
MIS	Management Information System
MS	EU Member States
NA	National Authority
PC	Partner Countries
SC	Selection Committee
RCBI	Regional Capacity Building Initiative (former EU ENI CBC TA project)
TA	Technical Assistance

Table of Contents

Communication Strategy - Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -	1
1. Introduction	1
2. Legal requirements	1
3. Lessons learned	2
4. Objectives.....	3
a. Overall Objective.....	3
b. Specific Objectives.....	3
5. Approach/methodology	3
6. Target groups and purpose of communication	4
a. External communication.....	4
b. Internal Communication.....	5
7. Communication measures and tools.....	5
a. Promotion	5
b. Information	7
c. Training.....	9
d. Other communication tools.....	9
8. Capitalisation of results.....	11
9. Implementing bodies.....	11
10. Indicative budget.....	12
11. Expected Results.....	13
12. Monitoring and Evaluation	13
a. Output indicators	13
b. Result indicators.....	14

Communication Strategy

- Joint Operational Programme Black Sea Basin

2014-2020 -

1. Introduction

Communication is a key component in the successful implementation of the Black Sea Basin (BSB) ENI CBC¹ programme 2014-2020. It is important for ensuring those involved, including other interested parties and the wider public, are kept informed of the support being provided by the EU and the results and impacts of this support. It is important also for keeping both external and internal actors informed and for liaison with EU and other bodies supporting initiatives in the BSB area. It is also an important component in capitalisation of results.

In addition, information and communication are required under the various components of the legal framework governing the implementation of the ENI CBC programmes.

This document describes Black Sea Basin ENI CBC programme 2014-2020 communication strategy (hereafter the BSB Communication Strategy) and the Annual Communication Plan for the first year of programme implementation i.e. from moment in which the programme is adopted by the EC. Both will be annexed to the JOP with a summary included in the body of the JOP.

In addition to this introduction it includes:

- Legal requirements
- Lessons learned
- The overall and specific objectives
- Approach/methodology
- Target groups
- Communication measures and tools
- Capitalisation of results
- Implementing bodies
- Overall timeline and Indicative budget
- Monitoring and Evaluation
- Communication plan for first year

2. Legal requirements

The ENI CBC Implementing Regulation (IR)² stipulate that information on the communication strategy for the whole programme period, and an indicative information and communication plan for the first year, should be included in the Joint Operational Programme (JOP) (IR 4.5g). Information on the implementation of the annual information and communication plan should be included in the programme annual report (IR 77.2e) to be submitted by 15 February along with a plan for the subsequent year (IR 79.4).

¹ European Neighbourhood Instrument cross border cooperation

² Commission Implementing Regulation (EU) No 897/2014 of 18 August 2014 laying down specific provisions for the implementation of cross-border cooperation programmes financed under Regulation (EU) No 232/2014 of the European Parliament and the Council establishing a European Neighbourhood Instrument

The guiding principles, the responsible bodies, the visibility rules for information and communication are also specified in other components of the legal framework governing the development and implementation of the ENI CBC in particular that communication is targeted, adequate and non-discriminatoryⁱⁱⁱ. These requirements and principles have been taken into account in the preparation of this strategy.

3. Lessons learned

A review of various monitoring reports and evaluations during the implementation of the BSB ENPI CBC^{iv} programme 2007-2013 (hereafter BSB 2007-2013 programme), plus input by national delegations, provided useful information for the development of the communication strategy, these include:

- EC Results Oriented Monitoring Reports (ROM) prepared in 2012 and 2013
- EC Mid-term evaluation published in 2013
- Evaluations of the Annual Communication Plans conducted when preparing the plan for the following year (2010-2014)
- The final report on Partner Country involvement by the EU project Regional Capacity Building Project (RCBI) (2012)

While many of the identified issues and recommendations were already being addressed in the BSB 2007-2013 programme, and in the design of the new programme, they were also considered in the development of this communication strategy and will also be considered when developing the Annual Communication Plans. They include:

- Put a greater focus on communication to foster synergies, ensure complementarity and avoid duplication not only with other EU programmes and initiatives in the BSB region, but also among similar projects funded by the programme
- Pay more attention to the dissemination of project results, keep the EU Delegations in PC informed and involve them more (to increase the visibility of projects and project results and ensure synergies). Have projects promoted directly by project partners
- Improve internal communication among programme management bodies and with awarded projects.
- Focus information and support, and partner search support, on regions with less well established links and where participation has been low.
- Encourage new partners to participate in the programme (use means not currently employed to publicise the programme)
- National Authorities have played an important role in disseminating information during calls for proposal, giving information on national rules, support for visibility of projects, etc. EU support projects^v have also provided important support at project and programme level.

A survey of lead partners and partners under the BSB 2007-2013 programme (conducted in June 2014), also provided useful information including:

- The source of information most often consulted by B&P during calls for proposals and project implementation was the official programme website. In PC, the second most used source was direct contact with National Authorities and, for project implementation, with the JMA/JTS. In MS and Turkey it was National Authorities and the JMA/JTS. The E-support, online training modules, were also found to be useful in all countries.

ⁱⁱⁱ These include the Financial Regulation, the Financial Regulation Rules of Application, ENI regulation, ENI CBC Implementing Regulation, ENI CBC Programming Document, EU Visibility Manual and the BSB Joint Operational Programme

^{iv} European Neighbourhood and Partnership Instrument cross border cooperation

^v Regional Capacity Building Initiative which organised information and training events for applicants, beneficiaries and partners, support for partner search and e-module online training and INTERACT ENPI which provided training and information events for the programme management structures

- The most effective information tools during calls were the programme website followed by information events and the Q&A section of the programme website. Technical workshops, an enhanced programme website and national trainings on programme rules were rated as being the most effective means of support for future calls.
- The most effective tools to improve communication between B&P and programme structures were given as preparation for project implementation, guidelines on national rules, enhancement of the programme website and online reporting tools.

4. Objectives

For successful implementation of the programme, communication needs to be differentiated according to information needs of different target groups and the purpose of the communication. The communication strategy will need to address internal information and communication needs of actors involved in programme implementation such as beneficiaries and partners and National Authorities (NA). It should also address the need for external information and communication to those benefiting from programme implementation, including, for example, the wider public, potential applicants and partners, and bodies implementing initiatives in the BSB area.

a. Overall Objective

The overall objective of the BSB Communication Strategy is to facilitate the achievement of the programme objectives through effective communication to improve participation, assist successful implementation, ensure transparency and increase awareness of the programme, EU and national support.

Specific objectives for each level of communication are given below.

b. Specific Objectives

External:

- Inform the general public and final beneficiaries of the role played by the EU within ENI CBC and national co-financing, and the benefits it brings, so to strengthen the positive image of the EU and the participating states and to ensure transparency in use of public funds
- Raise awareness of the programme among potential applicants and partners and provide wide and transparent access to the information needed to encourage and facilitate participation

Internal:

- Ensure those involved in programme implementation receive sufficient information and support to be able to properly fulfil their roles
- Facilitate and encourage the development of strong CBC partnerships and networks and to build on existing partnerships and networks
- Provide project lead partners and partners with the information they need to be able to successfully and effectively implement projects in conformity with programme and national rules including dissemination of results
- Facilitate the capitalisation of results to maximise/multiply the impact of the programme

5. Approach/methodology

Within the overall framework of the overall and specific objectives, taking into account the guiding principles given in the legal framework and lessons learned, the key components of the strategy are to identify for each target group the:

- Purpose
- Measures and Tools
- Responsible body
- Indicative timing

The approach methodology and measures in this strategy take into account the wide programme area (834,722 km²) and large population (around 76.4m) in relation to the programme budget (€49m plus at least 10% co-financing) and therefore the resources available for communication. It builds on visibility raised, and initiatives implemented, during the BSB 2007-2013 programme.

A significant component of the external communication strategy relies on projects communicating with project partners, direct and final beneficiaries and the wider community. Details of communication at project level will be outlined in project communication plans which are expected to be stipulated in the Guidelines for Applicants developed for calls for proposals, and in project contracts. Details of implementation of the strategy, key messages and expected timing will be given in the Annual Communication Plans.

The principles underlying the approach include those required by the ENI CBC legal framework and those emerging from the lessons learned. They are:

- Where possible, targeted communication and information using adequate means taking into account the specifics of participating countries.
- Communication and information which is non-discriminatory and does not restrict access of applicants to the award procedure
- Communication with other initiatives being implemented in the region and among programme projects addressing similar problems or working in similar fields to achieve synergies and avoid duplication
- Widening knowledge of, and participation in, the programme by regions/target groups where participation has been low to date
- Greater focus on internal communication
- Greater visibility of project and programme results/benefits/impact for the programme area and sustainability of results

6. Target groups and purpose of communication

The information and communication activities will be directed primarily to the target groups identified in the countries participating in the programme, in particular, the eligible regions although it is expected that the broader activities, such as the website will reach beyond the programme area.

The groups targeted by communication strategy, and the purpose of the communication, are outlined below. It is assumed that groups targeted by the internal communication strategy will also benefit from activities under the external communication strategy. However, as these internal actors are crucial to programme implementation, additional measures should be employed to keep them informed and provide the information and resources needed to be able to properly fulfil their roles:

a. External communication

- **General public** in participating countries to be aware of the programme, and the support/benefits being brought by the EU and participating countries
- **Final beneficiaries** in the eligible regions so they are aware of the services/benefits brought by the programme
- **Potential applicants and partners** in the programme (lead partners and partners)^{vi}, with a focus on those regions where there was less participation during the BSB 2007-2013 programme, to encourage participation, provide information on how to participate and assist with finding partners
- **Umbrella bodies/associations** which can further disseminate information to their members e.g. networks, info centres, local government associations, etc.
- **Other bodies working in the BSB region** to encourage synergies and help avoid duplication/overlaps including the Black Sea Economic Cooperation (BSEC), Commission for the Protection of the Black Sea

^{vi} As identified in the programme strategy under each priority

against Pollution (BSC), Black Sea Forum for Dialogue (BSF), Partnership and Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR)

- **Other EU CBC/interregional/transnational programmes being implemented within parts of the BSB region to encourage synergies and help avoid duplication/overlaps:**
 - ENI CBC (2014-20): Romania-R.Moldova (Ro-R.Md), Romania-Ukraine (Ro-Ua), Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine (HSRU), Poland-Belarus-Ukraine (PBU)
 - European Territorial Cooperation (ETC) (2014-20): Greece-Bulgaria (Gr-Bg), Romania-Bulgaria (Ro-Bg)
 - Instrument for Pre-Accession (IPA) CBC (2014-20): Bulgaria-Turkey (Bg-Tr)
 - Eastern Partnership Territorial Cooperation (EaP TC): Ukraine-R. Moldova (Ua-R.Md), Georgia-Armenia (Ge-Am)
 - Transnational (2014-20): Danube (Bulgaria, Romania, Moldova, some regions in Ukraine), Balkan-Mediterranean (Bulgaria, Greece)
 - Interregional (2014-20): Interreg Europe (Bulgaria, Greece, Romania)
- **Other international donors working in the BSB area including the United Nations Development Programme (UNDP), German Federal Enterprise for International Cooperation (GIZ), United States Agency for International Development (USAID) and Global Environment Facility (GEF)**

b. Internal Communication

- **Programme Management Structures:** Joint Monitoring Committee (JMC), Audit Authority (AA), National Authorities (NA), Control Contact Points (CCP), Selection Committee (SC), Joint Technical Secretariat (JTS)
- **EU bodies:** EC, Directorate General for Neighbourhood and Enlargement negotiations (DG Near) - Unit C2 (responsible for the ENI CBC programmes) and EU Delegations in Partner Countries (EEAS)ⁱⁱⁱ
- **Other national bodies in participating countries necessary to facilitate the smooth implementation of the programme and for capitalisation of results**
- **Decision makers in the participating countries to keep them informed and raise awareness of the benefits of the programme so to encourage their further support**
- **Project Lead Partners and Partners to keep them informed of requirements, changes in requirements, support available and liaison re visibility**
- **Project Controllers to ensure they have a good understanding of ENI CBC and the work they need to do**

7. Communication measures and tools

Communication measures and tools are divided into three main categories, promotion, information and training. They are described below together with the aim of the measure, the group/s targeted and the body responsible for implementation. Details of key messages and expected timing will be given in the Annual Communication Plans. A summary table is provided after the text.

a. Promotion

i). Programme visual identity (visibility)

A clear programme visual identity is important to facilitate and strengthen identification of the programme, the EU and the participating countries by the programme target groups. Key components of this are the programme logo and programme 'tag' line i.e. a short phrase that sums up the purpose of the programme. The current visual identity for the programme will be maintained to ensure consistency with the BSB 2007-2013 programme and to build on the identity developed over the preceding period. The visual identity will conform to EU visibility guidelines as required

ⁱⁱⁱ It is assumed that the EC will keep other relevant EU bodies informed including the European External Action Service (EEAS), including DG Regio and DG Environment

under the ENI CBC IR (79.3), including the use of the EU logo. Visibility will also highlight the participating countries and take into account the co-financing support.

The visual identity will be used on all programme communication tools, visual and printed materials. It will also be required to be used in projects funded under the programme.

Instructions for how to use the programme visual identity will be included in the Guidelines for Applicants produced for calls for proposals and project contracts. The visibility manual for the BSB 2007-2013 programme will be reviewed and updated as needed for use at programme and project level.

Target: All external target groups

Implementing bodies: JTS/ MA/NA/LP&P

ii) Promotional materials

Programme promotional materials are a very effective way of increasing awareness of the programme and for programme identification. There tends to be a multiplier effect when being distributed and, if chosen well, they are kept and used by recipients thereby further widening programme visibility on an on-going basis. Useful and eye-catching promotional materials can create a favourable impression of the programme making the recipients more receptive to the programme activities.

The promotional materials will be disseminated at programme information and training events and the programme conferences (and at other events or in other ways deemed appropriate). They will be also distributed to the National Authorities for use at national level. In addition, project lead partners and partners are expected to produce their own promotional materials in conformity with programme visibility guidelines.

Target: Potential applicants and partners, lead partners and partners, programme management bodies, other EU programmes and International donors and bodies working in the BSB, decision makers in the participating countries, final beneficiaries in the eligible regions

Implementing bodies: JTS/MA/NA

iii) Mass Media

The use of mass media to reach a wide audience to promote the programme and programme results is an important part of the communication strategy. Mass media will be used to raise awareness of the programme and to disseminate information on the availability of financial assistance and how to access this assistance. During project implementation, the focus will be on promoting project results and the benefits brought by the programme.

Media will be informed of, and invited to, programme wide events such as the programme launching and closing conferences and they will be informed of the launch of calls for proposals and other important programme milestones. In each case, programme materials will be distributed and journalists will be directed to the programme website for further information.

During the implementation of the BSB 2007-2013 programme, the use of social media was found to be another effective communication tool for both the programme and projects. Social media is targeted at those involved in programme and project implementation but also the wider public and final beneficiaries. During this period Facebook was the social media most used but for the implementation of the 2014-2020 programme the MA/JTS may investigate the use of other social media to increase both visibility of the programme and to disseminate information to all target groups. Facebook may be used to disseminate news regarding developments in the programme, achievements in the projects funded under the programme and other useful information.

Target: All target groups but in particular, potential applicants and partners, final beneficiaries in the eligible regions, programme management bodies

Implementing bodies: JTS/ MA/NA

iv) Promotional Events

Promotional events are a way of showcasing the programme and its results. They are a newsworthy event so provide an opportunity for information to be disseminated to a wider audience via the media. Promotional events also give those involved in implementing the programme the opportunity to share ideas and information on what they are doing to achieve the programme objectives. They also serve to keep others working in similar fields informed of programme objectives and activities.

Several programme specific events are anticipated such as launching and closing conferences, but other events may be determined in the Annual Communication Plans. Where possible, the MA/JTS will also facilitate and encourage participation in promotional events organised at national level or by other donors/organisations.

Target: Internal target groups, in particular project Lead Partners and Partners and decision makers in participating countries (but excluding SC and Controllers). External target groups, in particular potential applicants and partners final beneficiaries and other EU programmes, international donors and bodies working in the BSB region

Implementing bodies: JTS/ MA/NA

b. Information

i) Programme Website

The dedicated programme website, www.blacksea-cbc.net, was identified as the key source of information by lead partners and partners during the implementation of the BSB 2007-2013 programme. It is designed to be the main source of information for all target groups but, in particular, potential applicants and partners and lead partners and partners, the general public and the final beneficiaries. During the start-up of the programme, the current website will be reviewed taking into account use/hits on particular pages and lessons learned during the BSB 2007-2013 programme. The current programme website will be expanded to include:

- Information on ENI CBC, including the legal framework and the BSB programme and official documents, etc.
- Detailed information on calls for proposal including the Guidelines for Applicants, other required documents and the training/information support available to potential applicants and partners
- Support for finding partners and building partnerships
- Lists of awarded projects
- Information and support for project implementation and possibly e-support
- News, including project news and upcoming events
- Information/communication on programme and project results and success stories
- Information on programme management bodies and contacts, as appropriate
- Information and support for programme management (NA, CCP, GoA)
- Guidance, good practice information, and links to documents in national languages as needed, etc.
- Q&A
- Information on activities by programme bodies
- Links to the Programme Management Information System (MIS) (internal only), websites of the NA in each participating country, other relevant websites, the KEEP database of projects, etc.

The programme website will be promoted at all programme events, on programme materials/publications and on all programme promotional materials (depending on the space available on the item).

Target Groups: All internal target groups, in particular project lead partners and partners. All external target groups, in particular potential applicants and partners the general public and final beneficiaries

Implementing bodies: JTS/ MA (others involved in programme implementation may provide materials for the website)

ii) Email Info Networks

To ensure good information and communication flows with particular target groups, and to address many of the issues identified in section 3 *Lessons Learned*, the MA/JTS will develop Email Info Networks building on those developed under the existing programme. The exact networks/target groups will be clarified in the Annual Communication Plans and communication procedures for the content and frequency of communication with these groups will be developed. Information will be circulated via a particular network only when relevant.

Possible Email Info Networks might include:

- **Other bodies operating in the BSB region** including ENI CBC programmes, EU cross border programmes, BSB bodies and international donors. The purpose would be to keep these bodies informed of the programme activities so to identify and encourage synergies and avoid double funding of initiatives. To avoid duplication of activities funded under other EU programmes, there may be a closer relationship with the MA of some EU programmes. During the project selection process, the BSB MA may consult the MA of other ENI-CBC, IPA-CBC and ETC programmes, provided that impartiality and confidentiality is ensured.
- **Potential applicants and partners**, including umbrella organisations, to keep them informed of calls for proposal, programme information and support events, etc. The dissemination of information will not be limited only to these bodies and the possibility to be included in this email info network will be actively encouraged via the website and at programme events. Involving umbrella organisations will have a multiplier effect as they will in turn pass on the information to other members of their networks.
- **Project lead partners and partners**, for the JTS to provide information needed for project implementation and so project partners working in similar fields can keep each other informed of project activities and results.
- **National Authorities**, to keep them informed of programme activities and to assist them in the delivery of support at national level.

Target Groups: As identified above

Implementing body: JTS

iii) Help Desk

A virtual 'help desk' will operate during calls for proposal (respecting the rules governing provision of information during calls). The Help Desk will be established at Programme level within the JTS (using a dedicated email address), and at local level via the NA (on national rules).

The Help Desk will be promoted at programme events and on the programme website, and in appropriate publications.

Target Groups: Potential applicants and partners

Implementing bodies: MA/JTS/NA

iv) Publications

A range of publications (printed and electronic) are anticipated to both promote the programme and its achievements and provide specific information. The type and content of the publications will be detailed in the Annual Communication Plans. Anticipated publications include:

- Two types of information leaflets are planned. One would be a leaflet with general information about the programme (objectives and priorities, eligible regions, expected results and the budget). The other leaflet would promote specific calls for proposal and could include the objective of the call, eligible applicants, the type of actions that can be financed, the deadlines and where additional information can be gained. Each leaflet would be written in a clear and concise way with attractive graphics. The leaflets would be disseminated at promotional events and other programme events, via the programme website and through the relevant Email Info Networks. They would also be sent to the NA for distribution among local

stakeholders. Dissemination would be done electronically and/or by post depending on the financial resources available.

- A brochure on projects and Project Fact Sheets will be prepared to publicise the programme projects and expected results. These will be disseminated via the programme website and Facebook page. The brochure will be also printed and disseminated in hard copy as outlined above for the leaflets.
- The MA/JTS will regularly inform all target groups about the main programme news via an e-newsletter, or news flash, twice a year. The newsletter, which will include contributions from the participating countries, will highlight activities, achievements and results in the eligible regions. The newsletter will be disseminated via the website and Email Information Networks.

Target Groups: Potential applicants and partners, the wider public and final beneficiaries (for the leaflets). The e-newsletter/news flash, Project Fact Sheets and brochure on projects are relevant for all target groups.

Implementing bodies: JTS/ MA/NA

v) Information/networking events

- At least one information event for potential applicants and partners in each participating country is anticipated for each of the two expected calls for proposals. These events will focus on providing information on the programme, how to participate in the call for proposals, and what support is available during the application process.
- Several partner forums for potential applicants and partners are also anticipated for each call for proposals to facilitate the finding of partners and building of partnerships. The location for these would be divided among MS, Turkey and PC.

Target Groups: Potential applicants and partners,

Implementing bodies: JTS/ MA/NA

c. Training

Different kinds of training events will be held during programme implementation for different target groups. These events will be organised by the MA/JTS but, due to the size of the programme budget, support is anticipated from the proposed EU ENI CBC Technical Assistance (TA) support project^{viii}. The training events will be described in the Annual Communication Plans. Proposed events and target groups include:

- Programme authorities and management bodies (MA, JTS, NA, CCP, AA & GoA, and SC). Events for these bodies would focus on training for programme implementation with specialised training for the different groups focused on the information they need to fulfil their roles.
- Lead partners and partners. After contracts have been signed, the MA/JTS will organise events for lead partners and partners so they have the information needed to implement projects successfully and in conformity with the legal framework. Follow-up training may be conducted depending on programme resources.
- The Controllers responsible for the performance of expenditure verification of project expenditure will receive information and training on the ENI CBC rules and relevant national rules and the requirements of the task.

Target Groups: As indicated above

Implementing bodies: JTS/MA/NA/CCP for training of controllers/AA for training for Group of Auditors (assisted by the EU TA project where possible)

d. Other communication tools

- The key tool for internal communication is the programme Management Information System (MIS). The MIS is expected to be a comprehensive tool covering all stages of the programme cycle.

^{viii} See section 11. Implementing bodies for more information on the EU TA project

- It is anticipated that the exchange of computerised data between the MA and the EC will be done via **KEEP**, a comprehensive online database of Territorial Cooperation projects, project partners and programmes (www.territorialcooperation.eu/keep/) which was operational during the 2007-2013 programme period, a new KEEP template being developed for the 2014-2020 programme period. As well as being a tool for programmes to share data with the EC, KEEP will also allow for the sharing of data between programmes.

Target Groups: MIS: All internal target groups and possibly potential applicants and partners; KEEP: EC and other ENI CBC programmes

Implementing bodies: JTS/MA/NA/

The communication measures and tools, together with the target groups and responsible bodies are summarised in the table below

Table 1: Summary of Target Groups and Communication Measures/Tools

Comm. Type	Target Group	Primary Communication Tools	Implementing body
External	General Public	Programme Identity Mass media Social Media Website	JTS/MA
	Final Beneficiaries	Programme Identity Mass media Social Media Website	JTS/MA/NA/KEEP
	Potential A&P Umbrella Organisations	Programme Identity Mass media Social Media Website Promotional events Publications	JTS/MA/NA/ED/ENI/CBC/TA
	Other EU CB programmes BSB bodies International Organisations	Email Info Network Publications Promotional events	JTS/MA
Internal	Programme Management Structures (JMC, AA, NA, NA, CC, JTS, SC)	Email Info Network Training events MIS Programme Newsletter Promotional events	NA/MA
	European Commission (DG, EC, EU Delegations)	Email Info Network Publications Promotional events Information & training Events in PCMC	MA/JTS
	Decision makers in participating countries	Email Info Network Publications	NA/MA
	National Bodies	Email Info Network	NA
	Project Lead Partners	Email Info Network Training events Promotional events	JTS/MA/NA/CCP

Unit type	Target Group	Primary Communication Tools	Implementing body
			MA/JTS/NA
	Project Controllers	Training Events	JTS/NA/VE

8. Capitalisation of results

As the BSB programme has a relatively small budget compared to the size and population of the programme area, it is particularly important to find ways of maximising or multiplying the impact of the programme i.e. to capitalise on the results produced by the projects and the programme. A key component of this is to ensure the results of projects are extended to institutions not directly involved in the projects and for them to be included in mainstream policies at national and regional level. The NA may inform decision makers at national and regional level of relevant project results and encourage them to investigate ways to incorporate them into their policies and activities. At project level, lead partners and partners may be required to include plans for capitalisation of results in their project communication plans.

Target Groups: Relevant national and regional authorities in the participating countries

Implementing bodies: MA/JTS/NA/LP&P

9. Implementing bodies

The ENI CBC IR stipulate that the MA and the project lead partners and partners are responsible for ensuring adequate visibility of the EU contribution to the ENI CBC programmes (Art. 79.1-2).

The BSB Communication Strategy will be implemented via Annual Communication Plans. The overall responsibility for the management and implementation of the Annual Communication Plans lies with the MA (IR Art. 26.2f) who will be assisted by the JTS (IR Art. 27.3) which will be the main implementing body. Details of the division of responsibilities between the two bodies for particular actions will be described in the Annual Communication Plans.

The MA may be assisted by the NA in each of the participating countries which is overall responsible for supporting the MA in the implementation of the programme in their country. Actual activities will be determined by each NA but could include:

- Providing information on the programme, calls for proposals, projects and project partners on their websites as well as other relevant materials in the national language where possible
- Facilitating the flow of information to potential applicants and partners and assisting in training/information events held in their countries for both potential applicants and partners and lead partners and partners
- Supporting and facilitating partner search by potential applicants and partners from both inside and outside of the country i.e. assist those from inside the country looking for partners outside the country and vice versa (while respecting transparency and impartiality).
- Helping to identify relevant bodies to be included in the contact databases for Email Info Networks
- Disseminating programme publications and promotional materials, and contributing to programme news
- Supporting capitalisation of results by informing relevant decision makers at national and regional level of project results

During the implementation of the BSB 2007-2013 programmes, EU Technical Assistance (TA) projects provided support for information and training events for programme management bodies and potential applicants, lead partners and partners. The EC has indicated that there will be an EU TA project for the 2014-2020 programmes and it is anticipated that some of the information and training events will be delivered by this support project (to be described in the Annual Communication Plans).

10. Indicative budget

For the implementation of the Communication Strategy, necessary resources will be allocated from the programme Technical Assistance budget as outlined in the table below. The possible modification of amounts will be assessed during programme implementation when preparing the Annual Communication Plans.

Table 2: Indicative budget by implementation year

Communication tools	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Promotional Materials		5,000		5,000		5,000		7,000		
Promotional events/Conferences		50,000								50,000
Information events potential applicants/partners		30,000		30,000						
Web site development/maintenance(2015-2021)		1,500	11,500	1,500	2,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500
Publications		5,000	2,000	5,000	2,000	5,000	2,000	2,000	2,000	2,000
Programme management training events										
Training events for lead partners, partners & controllers				10,000	10,000	10,000				
Sub total		91,500	13,500	51,500	13,500	21,500	3,500	3,900	3,500	53,500
Total Communication Strategy						260,500				

* Support is anticipated from the proposed EU ENI CBC Technical Assistance (TA) support project

Communication Strategy

- Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -

11. Expected Results

Expected results of the communication strategy are given below:

1. General public and final beneficiaries are informed of the assistance provided by the programme, participating countries and the EU
2. Potential applicants and partners are informed of the programme and submit compliant grant applications
3. Programme management bodies and project lead partners and partners receive sufficient training and information to be able to fulfil their roles
4. Lead partners and partners receive sufficient information and support to be able achieve expected results in compliance with the ENI CBC legal framework
5. Key decision makers at national and regional level are informed of relevant project results and are encouraged to investigate ways to incorporate them into their policies and activities

12. Monitoring and Evaluation

The programme communication strategy will be implemented via Annual Information and Communication Plans. The MA, with the JTS, will be responsible for monitoring the implementation of the Annual Communication Plans. The plans themselves need to be examined and approved by the JMC (*IR Art. 24.3*).

Information on progress in implementing the Annual Communication Plans, the information and publicity measures carried out and the means of communication used will be included in the programme annual report (*IR 77.2e*) to be submitted to the EC by 15 February along with a plan for the subsequent year (*IR 79.4*).

Each annual plan will start with an evaluation of the implementation of the previous plan. This will involve:

- A review of actual, compared to planned, outputs
- Explanations for any modifications to the planning
- An update on indicators compared to the target indicators
- An assessment of the measures used and with recommendations for modifications if needed
- an assessment of progress toward achieving the objectives of the communication strategy as reflected in the specific objectives for each plan

Monitoring of the annual plans will be carried out via output and result indicators given below.

a. Output indicators

The output indicators can be considered as 'exposure' indicators which show to what extent the target audience receives key programme information and how many times the information has been exposed. Output indicators are quantity indicators related to each of the Communication strategy measures as shown in table 3 below. Target values for the output indicators will be set annually.

Table 3: Output indicators & source of verification

Measure	Ind No	Indicator	Source of verification
Promotion			
Promotional Materials	O1	Number of items distributed	Programme annual reports
Promotional Events	O3	No of participants at programme promotional events	Lists of participants/ Programme annual reports
Information			
Website	O4	Number of hits on updated website	Website
Publications	O6	Number of programme publications distributed	Programme annual reports
Information events	O7	Number of programme events	Programme annual reports/ Lists of participants
	O8	Number of participants	
Training			
Training & other events	O9	Number of programme events	Programme annual reports/ Lists of participants
	O10	Number of participants	

b. Result indicators

Evaluation of the communication strategy will be done through qualitative data questionnaires given to participants after each event.

Result indicators to assess the satisfaction by participants in planned events are given in Table 4 below.

Ind No	Result indicator	Source of verification
R1	Level of satisfaction of lead partners and partners expressed via evaluations following training and other events (% satisfied or very satisfied)	Event reports
R2	Level of satisfaction among potential applicants and partners expressed via evaluations following information events (% satisfied or very satisfied)	Event reports
R3	Level of satisfaction of programme management bodies expressed via evaluations following training events (% satisfied or very satisfied)	Event reports

mk

ANNEX 4b

**Annual Communication Plan
- Joint Operational Programme
Black Sea Basin 2014-2020 -**

Final draft 30 June 2015

UK

Acronyms

Acronym	Description
AA	Audit Authority
BSB	Black Sea Basin
CBC	Cross Border Cooperation
CCP	Control Contact Point
DG NEAR	Directorate General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations
EC	European Commission
ENI	European Neighbourhood Instrument (2014-2020)
EU	European Union
GoA	Group of Auditors
IR	Commission Implementing Regulation (EU) No 897/2014 (for ENI CBC)
JOP	Joint Operational Programme
JMC	Joint Monitoring Committee
JTS	Joint Technical Secretariat
KEEP	Online database of EU Territorial Cooperation/CBC projects
MA	Managing Authority
MIS	Management Information System
NA	National Authority
QA	Question and Answer
TA	Technical Assistance

Table of Contents

Annual Communication Plan - Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020

-	1
1. Introduction	1
2. Context and Objectives	1
3. Target groups	1
a. External communication	2
b. Internal Communication	2
4. Communication activities	2
5. Human Resources	9
6. Monitoring and Evaluation	9

MX

Annual Communication Plan

- Joint Operational Programme Black Sea Basin

2014-2020 -

1. Introduction

The Black Sea Basin (BSB) ENI CBC programme 2014-2020 communication strategy is implemented via annual information and communication plans (hereafter Annual Communication Plan).

Information on progress in implementing the Annual Communication Plans, the information and publicity measures carried out and the means of communication used will be included in the programme annual report (IR 77.2e) to be submitted to the European Commission (EC) by 15 February along with a plan for the subsequent year (IR 79.4).

This document outlines the Annual Communication Plan for 2016 which follows the approach and measures outlined in the BSB Communication Strategy. The plan includes:

- Objectives for 2016
- Target audience
- Measures, indicative timing, implementing bodies and budget
- Human resources required
- Monitoring and Evaluation

2. Context and Objectives

The Joint Operational Programme (JOP) submitted in June 2015 is expected to be adopted by the EC by December 2015. Although preparatory costs, including for the first call for proposals are eligible from the moment of submission of the JOP to the EC, it is anticipated that programme activities in the second half of 2015 will be focused on the set up of management structures and the process for the designation of the Managing Authority (MA). Designation of the MA is expected to be complete in first half of 2016 allowing the launch of the first call for proposals later in the second half of 2016. Therefore the 2016 Annual Communication Plan will focus on the following objectives:

- Raise awareness of the new BSB ENI CBC programme 2014-2020 so people know of the programme and the support being provided by the EU and participating countries.
- Provide information and support to assist in the finding and building of partnerships, to encourage wide participation in the first call for proposals, to facilitate compliant applications and to ensure those involved in programme implementation are able to properly fulfil their roles

3. Target groups

The information and communication activities will be directed primarily to the identified target groups in the countries participating in the programme, in particular, the eligible regions, although it is expected that the broader activities, such as the website will reach beyond the programme area. External and Internal target groups for the 2016 Annual Communication Plan include:

a. External communication

- **General public** in participating countries
- **Potential applicants and partners and umbrella bodies/associations** in the programme areas with a focus on those regions where there was less participation during the BSB 2007-2013 programme,
- **Other bodies working in the BSB region** including other EU CBC/interregional/transnational programmes being implemented within parts of the BSB region and other international donors working in the BSB area

b. Internal Communication

- **Programme Structures:** Managing Authority (MA), Joint Technical Secretariat, (JTS), National Authorities (NA), Control Contact Points (CCP), Audit Authority (AA) and Group of Auditors (GoA)
- **EU bodies:** EC - Directorate General for Neighbourhood and Enlargement negotiations (DG Near) - Unit C2 (responsible for the ENI CBC programmes), EU Delegations in Partner Countries¹

4. Communication activities

Proposed activities, target groups, the responsible body, implementing period and indicative budget are outlined in the table below.

¹ It is assumed that the EC will keep other relevant EU bodies informed including the European External Action Service (EEAS), DG Regio and DG Environment (to be confirmed with the EC)

Table 1: Outline of communication actions to be implemented in 2016

No	Activity	Target group	Resp body	Implementing period	Budget
1	Training for programme management structures Training will be conducted for programme management bodies so they are able to fulfil their particular role. These events will be organised by the MA/TPS and will coincide with other programme events where possible.	MA, NA, TPS, CCP, A&CoA	MA/TPS	Q1-Q2	n/a*
2	Update programme visual identity The visual identity for the current programme (2007-2013) will be updated for the new 2014-2020 programme as soon as possible after the programme is adopted. This will include the name of the programme and the tag line. The new visual identity will also highlight the participating countries and take into account the co-funding support. The updated visual identity will be used for the communication tools being produced in 2016. The visibility manual for the BSR 2007-2013 programme will be reviewed and updated as needed for use at programme and project level.	All internal and external target groups	TPS/MA	Q1	n/a

*Support is anticipated from the expected EU ENI CBC Technical Assistance (TA) support project, plus MA own resources (venue etc)

Annual Communication Plan

- Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -

MX

No	Activity	Target group	Resp body	Implementing period	Budget
3	Update programme website The dedicated programme website, www.blacksea-cbs.net will be reviewed in 2016, prior to the call for proposals, will be expanded to include information for the 2014-2020 programme. Updates in 2016 are expected to include: - Information on ENI CBC, the BSB 2014-2020 programme and relevant official documents - Detailed information on the first call for proposals and all required documents, including the Guidelines for Applicants and the training information support available to potential applicants and partners - Support for finding partners and building partnerships - Information on programme management bodies and contacts, as appropriate - Information and support for programme management (NA, CCP, GoA) - Updated Q&A - Links to the websites of the NA in each participating country, other relevant websites, the KERP database of projects, etc. (as relevant) The programme website has been shown to be the main source of information for potential applicants and partners and will be promoted at all programme events on programme publications and the programme promotional materials (depending on the space available on the item) held/produced in 2016.	All internal and external target groups	JTS/MA	Continuously	1,500
4	Update programme Facebook page The Facebook page of the BSB 2007-2013 programme will also be reviewed in 2016 prior to the launch of the first call for proposals and either updated or a new page created dedicated to the BSB 2014-2020 programme. The Facebook page will give information on the new programme and the first call for proposals.	All internal and external target groups	JTS/MA	Continuously	n/a
5	Develop and disseminate promotional materials Promotional materials relevant for the launch of the BSB 2014-2020 programme and the first call for proposals will be prepared and disseminated. They are expected to include folders (1000), pens (1000), notebooks (500), roll ups (2) and a banner. The promotional materials will be disseminated at the programme launching conference and at the information and training events. They will be also distributed to the NA for use at national level.	All external target groups; Internal target groups - programme management structures, decision makers in participating countries	JTS/MA	Q1	5,000

No	Activity	Target group	Resp body	Implementing period	Budget
6	Prepare a leaflet on the BSI CBC programme A leaflet will be produced to give information on the BSB 2014-2020 programming including the objectives and priorities, eligible regions, expected results and the funds available for each priority. The leaflet will have clear and concise text and attractive graphics. 4500 hard copies will be produced and disseminated at the programme launching conference and the information events with soft copies distributed via the programme website and through the relevant Email Info Networks. They will also be sent to the NA for distribution among local stakeholders. Dissemination would be done electronically and/or by post depending on the financial resources available.	All internal and external target groups	ITS/MA/NA	Q2	2500
7	Prepare a leaflet for the first call for proposals Another leaflet will be produced for the first call for proposals. It will give information on the objective of the call, eligible applicants, the types of actions that can be financed, the amount of financing and deadlines. It will also include information on the maximum and minimum budget for projects and also the expected duration. 2700 hard copies are expected to be produced. The dissemination of the leaflet on the call for proposal will be the same as that for the programme leaflet.	Potential Applicants and partners/umbrella organisations, EU and other bodies working in the BSB area	ITS/MA	Q2	2500
8	Update the programme database (for Email Info Networks) Before disseminating information on the BSB 2014-2020 programme, the current programme database will be 'cleaned' and updated. Updating will involve adding needed organisations which are not already included such as relevant programme management structures, other bodies operating in the BSB region and relevant national bodies.	Potential lead partners & partners/umbrella organisations, national decision makers, other bodies working in the BSB area/programme	ITS/MA/NA	Q1	n/a
9	Hold programme launching conference The BSB 2014-2020 programme will be launched with a conference held as the first call for proposal is launched (expected in the second half of 2016). Expected participants will include key decision makers from participating countries, representatives from NA/EC/EU, other EU programmes, relevant international organisations, potential applicants and partners and lead partners and partners from the current programme. The conference will be a one-day event held potentially in a programme eligible area. The event will give information on the new programme and will include a session on finding and building partnerships.	All external target groups, potential applicants & partners/programme management structures, EC, decision makers in participating countries	MA/ITS/NA	Q2/Q3	50,000

No	Activity	Target group	Resp body	Implementing period	Budget
10	Hold information events in each participating country At least one information event for potential applicants and partners will be held in each participating country as soon as possible after the launch of the call for proposals. These will be one day events held in regions eligible for the programme. They will focus on providing information on the programme, how to participate in the call for proposals and what support is available during the application process. The events are designed to be interactive so to allow sufficient opportunity for discussion and for participants to ask questions. The events will be delivered by the JTS/MA assisted by the NA in each country who will be able to provide information on national rules. Due to the limited programme budget, an allocation has been made for events in Member States and it is anticipated that events in Partner Countries and Turkey will be conducted by the EU TA support project. If this is not possible, funds from other lines in the TA budget will be allocated to these first information events.	Potential applicants & partners/umbrella organisations	JTS/MA/NA	Q3/Q4	30,000
11	Hold 1 Partner Forum A partner forum will be held at the launching conference involving people from all participating countries. The partner forum will provide the opportunity to build partnerships and to jointly work on proposals. The format will include information on the call for proposals, the opportunity to exchange information on project ideas and the chance to ask questions. The NA will be encouraged to facilitate participation of potential applicants and partners from their countries.	Potential applicants & partners/umbrella organisations	JTS/MA/NA	Q2/Q3	n/a
12	Establish a Help Desk A virtual 'help desk' at programme level will operate during the first call for proposals (respecting the rules governing provision of information during calls). The Help Desk, established with the JTS and with a dedicated email address, will provide responses to questions of clarification during the calls for proposal. All questions and responses will be published on the programme website. The NA may also provide a similar service at local level (on national rules). The Help Desk will be promoted at programme events, on the programme website and in appropriate publications.	Applicants & partners	JTS/MA	Q3/Q4	n/a
13	Update Q&A section on programme website The Q&A section for the current programme will be reviewed and a new Q&A for the new programme will be developed prior to the call for proposals. It will be updated to take into account questions asked during the call.	Applicants & partners	JTS/MA	Q3/Q4	n/a

No	Activity	Target group	Resp body	Implementing period	Budget
14	Prepare a programme newsletter At least one programme newsletter will be produced during 2016. The newsletter will include information on the launch of the new programme and if the opportunities it offers and will also highlight the successes of the current programme. It is expected that contributions to the newsletter will be made by the participating countries and it will be disseminated via the website and ERMIS Information Networks	All internal & external target groups	JTS/MA/NA	Q1	n/a

5. Human Resources

The programme Managing Authority (MA) is responsible for implementing the ACP assisted by the JTS, including for the monitoring and evaluation of the ACP. Each ACP needs to be examined and approved by the JMC (IR Art. 24.3).

The MA and the JTS will carry out, with the support of the National Authorities in the participating countries, the implementation of the information, communication and promotion activities addressed to the internal and external target groups for the 2016 ACP.

The MA anticipates that support for information events, partner forums and training will be given by the expected EU Technical Assistance (TA) project supporting the implementation of the 2014-2020 ENI CBC programmes.

6. Monitoring and Evaluation

Information on progress in implementing the 2016 Annual Communication Plan, the information and publicity measures carried out and the means of communication used will be included in the programme annual report (IR 77.2e) to be submitted to the EC by 15 February 2017 along with the 2017 Annual Communication Plan (IR 79.4).

Data for relevant indicators, as specified in the Communication Strategy, will be gathered, recorded in the Programme MIS and given in the evaluation of the 2016 Annual Communication Plan.

Output indicators will be used to track the performance of communication activities while result indicators will assess the satisfaction by participants in planned events.

Indicators for the 2016 Annual communication Plan are given in the tables below

Table 2: Result indicators, target values & source of verification

Ind No	Result indicator	Target Value	Source of verification
R1	Level of satisfaction of programme management bodies expressed via evaluations following training events (% satisfied or very satisfied)	80%	Event reports
R2	Level of satisfaction among potential applicants and partners expressed via evaluations following information/networking events (% satisfied or very satisfied)	80%	Event reports

Table 2: Output indicators, target values & source of verification

Measure	Ind No	Indicator	Target Value	Source of verification
Informational Materials	01	Number of items produced	1000	Programme annual report
Folders			1000	
Brochures			1000	
Newsletters			500	
Roll ups			200	
Promotional Events	03	No of participants programme promotional events	120	List of participants/ Programme annual report
Website	04	Number of hits on website	10000	Website

Measure	Ind No	Indicator	Target Value	Source of verification
Publications	06	Number of programme publications distributed	7200	Programme annual reports
Information/net working events	07	Number of programme events	10	Programme annual reports
	08	Number of participants	225	Lists of participants
Training events	09	Number of training events (MA, ITS, NAV/CCP, GoA)	1	Programme annual reports
	010	Number of participants	30	Lists of participants

ANNEX 1

**Summary of mapping of projects &
Survey on current priorities and
future needs**

**- Joint Operational Programme
Black Sea Basin 2014-2020 -**

Final draft 30 June 2015

Summary of mapping of projects
- Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -

ANNEX 1a

1. Projects per measure

Table 1: Division of partners by country

Call 1 & Call 2

	Call 1			Call 2		
	LP	P	Total	LP	P	Total
Armenia	1	3	4	3	18	21
Bulgaria	7	10	17	5	22	27
Georgia		5	5	3	19	22
Greece	3	8	11	12	15	27
R Moldova	2	9	11	3	32	35
Romania	6	13	19	14	22	36
Turkey		12	12	0	40	40
Ukraine		9	9	1	33	34
	19	89	108	41	201	242

Table 2a: Division of projects, partners and funds by measure (all countries)

Call 1 & Call 2

Meas. no.	Call 1	Call 2	Call 1	Call 2	Call 1	Call 2
	No. Projs.	No. Projs.	No. LP & P	No. LP & P	Funds	Funds
1.1 *	4	5	18	31	1,888,583	2,688,725
1.2	2	4	11	23	1,284,036	3,490,346
1.3	2	5	9	35	891,417	2,743,461
2.1	4	11	22	68	2,247,256	8,569,601
2.2	2	3	11	15	842,837	1,927,114
2.3	1	4	5	26	390,565	2,385,266
3.1	4	9	18	44	914,105	2,822,495
	18	41	94	242	8,138,808	24,627,628

*includes 1 proj in Call 1 with 5 partners classified under 1.1 & 1.3

■ No. Proj. ■ No. B & P

■ Awarded Funds

Table 2b: Division of projects, partners and funds by measure (all countries)

Call 1

Meas. no.	No. Proj.	No. B & P	Awarded Funds
1.1 *	4	18	1,888,583
1.2	2	11	1,284,036
1.3	2	9	891,417
2.1	4	22	2,247,256
2.2	2	11	842,837
2.3	1	5	390,565
3.1	4	18	914,105
	18	94	8,138,808

MC

Summary of mapping of projects
- Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -

ANNEX 1a

1. Projects per measure

Table 2c: Division of projects, partners and funds by measure (all countries)
 Cell 1

Meas. no.	No. Projs.	No. B & P	Awarded Funds
1.1	5	31	2,688,725
1.2	4	23	3,490,346
1.3	5	35	2,743,481
2.1	11	68	8,569,601
2.2	3	15	1,927,114
2.3	4	16	2,365,286
3.1	9	44	2,822,495
	41	242	24,827,828

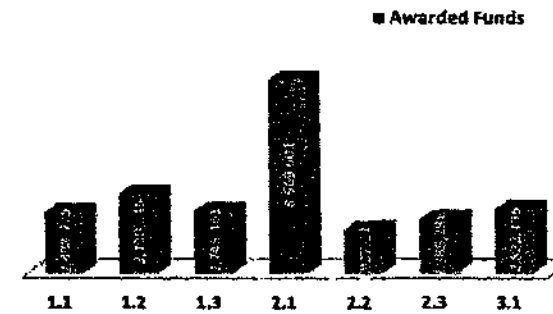
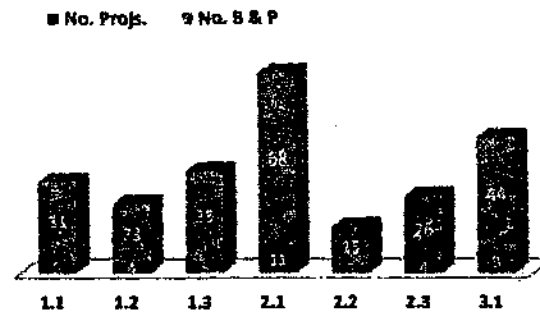
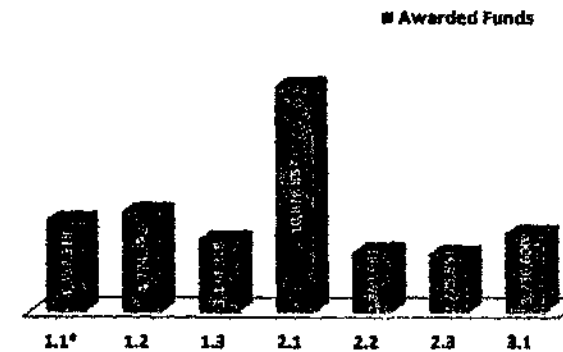
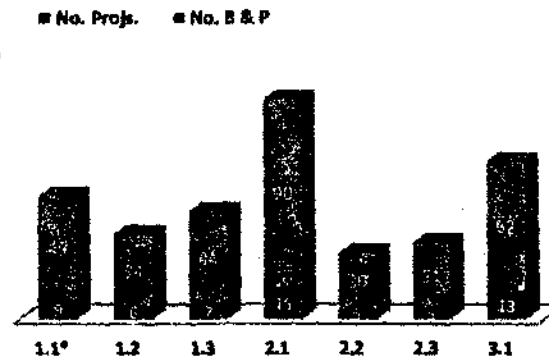

Table 2d: Division of projects, partners and funds by measure (all countries)
 Cells 1 & 2 combined

Meas. no.	No. Projs.	No. B & P	Awarded Funds
1.1*	9	49	4,357,318
1.2	6	34	4,774,382
1.3	7	44	3,434,878
2.1	15	90	10,816,857
2.2	5	26	1,869,951
2.3	5	31	1,775,851
3.1	13	62	3,736,600
	60	336	32,765,836

Summary of mapping of projects
- Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -

ANNEX 1a

1. Projects per ENI CBC theme

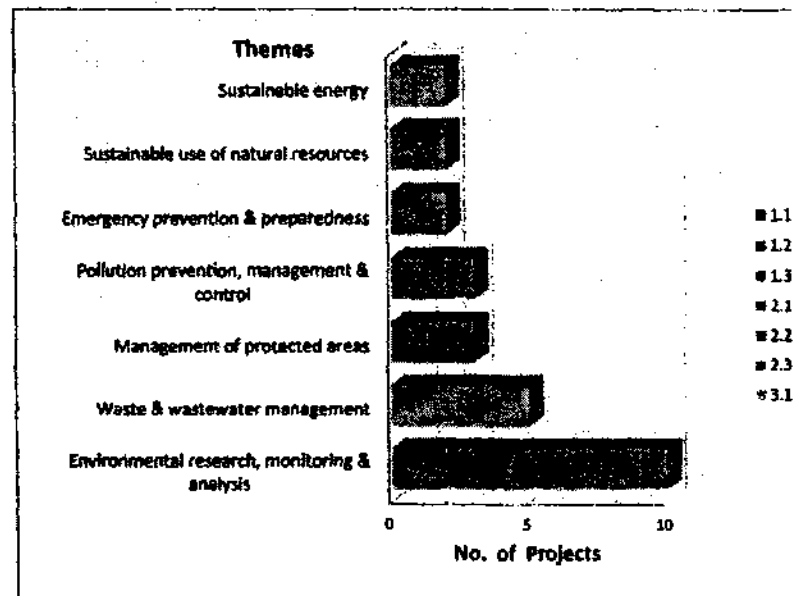
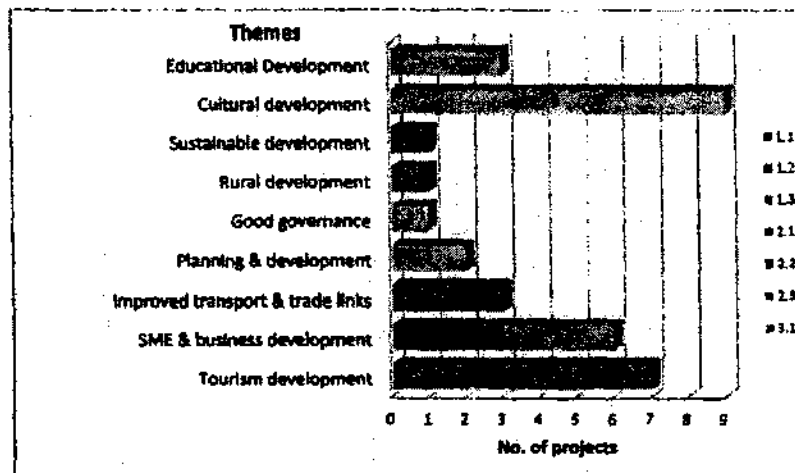
Nos. of projects according to ENI CBC Objectives

Themes (colours represent ENI CBC objectives)

	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1
Educational Development	1	6					
Cultural development	3		3				
Sustainable development	3						
Rural development			2				
Good governance			1				
Planning & development	1						
Improved transport & trade links							9
SME & business development							3
Tourism development							

Continued

	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1
Sustainable energy				9	1		
Sustainable use of natural resources						3	
Emergency prevention & preparedness					3		
Pollution prevention, management & control				2	1		
Management of protected areas				2			
Waste & wastewater management				2			
Environmental research, monitoring & analysis			1				1

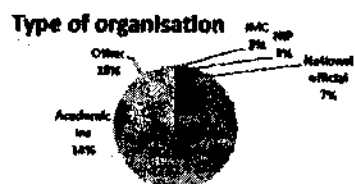
MK

ANNEX 1b

Identification & No questionnaires

% Respondents/Country

Country	Percentage
Georgia	4%
R. Moldova	4%
Turkey	39%
Lithuania	53%

[illegible]

Survey on current priorities and future needs
- Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -

ANNEX 1b

Overall				
	No. Resp. who sent IP/FP	No. Invited	No. Not Invited	No. Not Invited
Are you or were you a lead partner in a project under the current Black Sea Basin programme? (A no. of projects)	15	20	5	1177
Are you or were you a partner in a project under the current Black Sea Basin programme? (A no. of projects)	25	30	5	1174
Total	40	50	10	2351

Total who IP or FP

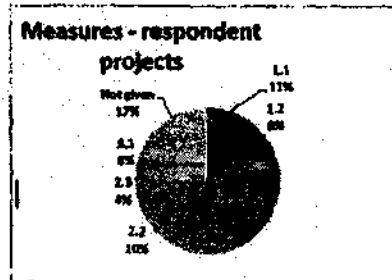
40

40

40

*Invited respondents (TK17) who said they were part of 35 projects. May be including non BSB projects

Measure under which your current project falls		1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	2.0	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	2.9	3.0	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8	3.9	4.0	Total
Overall		5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
%		10.41667	8.333333	10.66667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667	10.41667

1. The current Black Sea Basin programme priorities and measures are listed below. Please rate the existing measures in terms of their importance/relevance for your region/country.

Measure	1	2	3	4	5	No rating	Median	Total
1.1. Strengthening connectivity and connectivity for more intra-regional information, communication, transport and infrastructure (including energy) in order to promote joint tourism development initiatives and additional products	25	8	3	0	0	1	2.90	20
1.2. Creation of administrative capacity for the design and implementation of local development policies	18	8	3	2	0	2	1.85	30
2.1. Strengthening the joint knowledge and information base needed to address common challenges in the environmental protection of river and maritime systems	19	9	5	0	2	2	2.35	30
2.2. Promoting research, innovation and awareness in the field of conservation and environmental protection for protected natural areas	17	5	3	3	4	1	2.13	39
2.3. Promoting or supporting measures aimed at innovation in technologies and management of solid waste and wastewater management systems	17	5	3	3	3	2	2.03	39
2.4. Promoting cultural networking and educational exchange in the Black Sea Basin communities	15	7	4	2	3	2	2.06	33
2.5. Promoting cultural networking and educational exchange in the Black Sea Basin communities	17	12	1	1	0	0	1.70	30

Measure	1	2	3	4	5	No rating	Median	Total
1.1. Strengthening connectivity and connectivity for more intra-regional information, communication, transport and infrastructure (including energy) in order to promote joint tourism development initiatives and additional products	27	30	5	2	3	0	2.83	37
1.2. Creation of administrative capacity for the design and implementation of local development policies	15	21	11	0	1	0	1.86	37
2.1. Strengthening the joint knowledge and information base needed to address common challenges in the environmental protection of river and maritime systems	14	15	4	2	5	1	2.08	37
2.2. Promoting research, innovation and awareness in the field of conservation and environmental protection for protected natural areas	17	14	1	2	3	0	1.92	37
2.3. Promoting or supporting measures aimed at innovation in technologies and management of solid waste and wastewater management systems	18	12	1	2	2	0	1.97	37
2.4. Promoting cultural networking and educational exchange in the Black Sea Basin communities	15	8	1	0	3	0	2.00	37
2.5. Promoting cultural networking and educational exchange in the Black Sea Basin communities	15	25	4	3	3	0	2.17	37

Measure	1	2	3	4	5	No rating	Median	Total
1.1. Strengthening connectivity and connectivity for more intra-regional information, communication, transport and infrastructure (including energy) in order to promote joint tourism development initiatives and additional products	11	8	2	1	1	1	1.88	24
1.2. Creation of administrative capacity for the design and implementation of local development policies	10	3	2	0	1	1	1.77	24
2.1. Strengthening the joint knowledge and information base needed to address common challenges in the environmental protection of river and maritime systems	7	7	2	2	0	1	2.17	24
2.2. Promoting research, innovation and awareness in the field of conservation and environmental protection for protected natural areas	10	8	4	0	0	2	1.75	24
2.3. Promoting or supporting measures aimed at innovation in technologies and management of solid waste and wastewater management systems	10	9	2	1	0	1	1.75	24
2.4. Promoting cultural networking and educational exchange in the Black Sea Basin communities	10	4	3	0	0	2	1.50	24
2.5. Promoting cultural networking and educational exchange in the Black Sea Basin communities	9	8	5	0	1	1	1.86	24

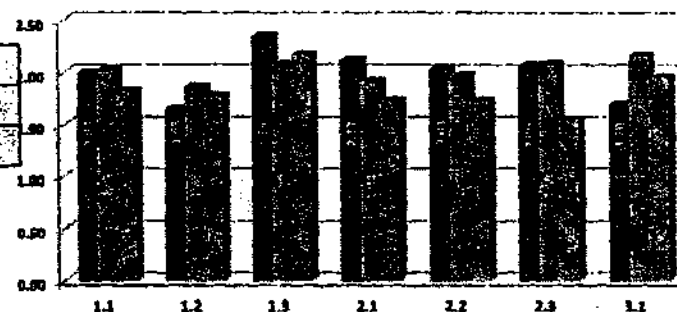
Survey on current priorities and future needs
- Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -

ANNEX 1b

2. For the measures you rated 1, 2 or 3, please list below those which are best addressed through cooperation between partners on both sides of the borders and say why.

All ex Turkey

Measures	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	Measures not given	Total
No of times mentioned	14	36	4	12	15	10	13	74	118
%	11.9	30.5	3.4	10.2	12.7	8.5	11.0	62.9	

	MS	TR	PC
	Mean	Median	Median
1.1	2.00	2.03	1.89
1.2	1.65	1.86	1.77
1.3	2.35	2.08	2.17
2.1	2.13	1.92	1.73
2.2	2.03	1.97	1.73
2.3	2.06	2.08	1.55
3.1	1.70	2.17	1.86

3. Are there needs or opportunities that are currently not addressed under the current programme and would benefit from cross border cooperation? Please list these below:

4. The expected overarching EU objectives for the new ERDF programmes are listed below. Please rate each objective in terms of its importance/relevance for your region/country and the Black Sea Basin overall.

MS

	1	2	3	4	5	No answer	Median	Total
Promote economic and social development in regions on both sides of common borders								
Level of relevance/importance for your region/country (circle whichever is applicable)	25	5	1	1	0	1	1.81	33
Level of relevance/importance for the Address common challenges, in fields such as environment, public health and the prevention of and fight against	24	8	0	1	0	0	1.83	33
Level of relevance/importance for your region/country (circle whichever is applicable)	22	7	0	3	1	0	1.61	33
Whole Black Sea Basin region	20	9	0	4	0	0	1.84	33
Promote better conditions and modalities for facilitating the mobility of persons, goods and capital								
Level of relevance/importance for your region/country (circle whichever is applicable)	17	12	1	5	0	0	1.70	35
Whole Black Sea Basin region	17	11	2	5	0	0	1.78	35

Turkey

	1	2	3	4	5	No answer	Median	Total
Promote economic and social development in regions on both sides of common borders	15	22	4	4	1	0	1.88	46
Level of relevance/importance for your region/country (circle whichever is applicable)	14	12	6	3	1	0	1.81	36
Level of relevance/importance for the Address common challenges, in fields such as environment, public health and the prevention of and fight against	8	24	20	1	1	1	2.34	55
Level of relevance/importance for your region/country (circle whichever is applicable)	6	14	9	2	1	0	2.25	32
Whole Black Sea Basin region	8	19	7	3	2	0	2.06	39
Whole Black Sea Basin region	2	7	17	5	3	0	2.56	34

PC

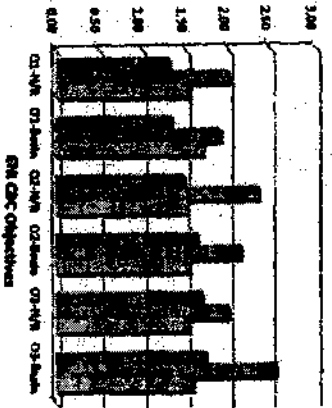
	1	2	3	4	5	No answer	Median	Total
Promote economic and social development in regions on both sides of common borders	15	7	1	1	1	4	1.39	29
Level of relevance/importance for your region/country (circle whichever is applicable)	11	5	5	0	0	0	1.73	21
Level of relevance/importance for the Address common challenges, in fields such as environment, public health and the prevention of and fight against	12	7	2	0	0	1	1.53	22
Level of relevance/importance for your region/country (circle whichever is applicable)	10	8	2	0	1	0	1.33	21
Whole Black Sea Basin region	10	4	3	0	1	4	1.16	22
Whole Black Sea Basin region	12	4	5	0	1	2	1.39	24

W

5. Under which field of cooperation would you find most important for your region/country level next time if needed to this best addressed through OIC?

6. Do you think there is a high risk that large cities will attract most projects within particular fields of cooperation (could underline in specifically if yes please list those fields)

MS	TR	PC
1	2	3
4	5	6

MS	TR	PC
O1-N1	280	220
O1-N2	260	210
O1-N3	240	190
O1-N4	220	170
O1-N5	200	150
O1-N6	180	130
O1-N7	160	110
O1-N8	140	90
O1-N9	120	70
O1-N10	100	50

7. Please rate importance/interest of the following cross cutting issues.

MS	TR	PC
1	2	3
4	5	6
7	8	9
10	11	12
13	14	15
16	17	18
19	20	21
22	23	24
25	26	27
28	29	30
31	32	33
34	35	36
37	38	39
40	41	42
43	44	45
46	47	48
49	50	51
52	53	54
55	56	57
58	59	60
61	62	63
64	65	66
67	68	69
70	71	72
73	74	75
76	77	78
79	80	81
82	83	84
85	86	87
88	89	90
91	92	93
94	95	96
97	98	99
100	101	102
103	104	105
106	107	108
109	110	111
112	113	114
115	116	117
118	119	120
121	122	123
124	125	126
127	128	129
130	131	132
133	134	135
136	137	138
139	140	141
142	143	144
145	146	147
148	149	150
151	152	153
154	155	156
157	158	159
160	161	162
163	164	165
166	167	168
169	170	171
172	173	174
175	176	177
178	179	180
181	182	183
184	185	186
187	188	189
190	191	192
193	194	195
196	197	198
199	200	201
202	203	204
205	206	207
208	209	210
211	212	213
214	215	216
217	218	219
220	221	222
223	224	225
226	227	228
229	230	231
232	233	234
235	236	237
238	239	240
241	242	243
244	245	246
247	248	249
250	251	252
253	254	255
256	257	258
259	260	261
262	263	264
265	266	267
268	269	270
271	272	273
274	275	276
277	278	279
280	281	282
283	284	285
286	287	288
289	290	291
292	293	294
295	296	297
298	299	300
301	302	303
304	305	306
307	308	309
310	311	312
313	314	315
316	317	318
319	320	321
322	323	324
325	326	327
328	329	330
331	332	333
334	335	336
337	338	339
340	341	342
343	344	345
346	347	348
349	350	351
352	353	354
355	356	357
358	359	360
361	362	363
364	365	366
367	368	369
370	371	372
373	374	375
376	377	378
379	380	381
382	383	384
385	386	387
388	389	390
391	392	393
394	395	396
397	398	399
400	401	402
403	404	405
406	407	408
409	410	411
412	413	414
415	416	417
418	419	420
421	422	423
424	425	426
427	428	429
430	431	432
433	434	435
436	437	438
439	440	441
442	443	444
445	446	447
448	449	450
451	452	453
454	455	456
457	458	459
460	461	462
463	464	465
466	467	468
469	470	471
472	473	474
475	476	477
478	479	480
481	482	483
484	485	486
487	488	489
490	491	492
493	494	495
496	497	498
499	500	501
502	503	504
505	506	507
508	509	510
511	512	513
514	515	516
517	518	519
520	521	522
523	524	525
526	527	528
529	530	531
532	533	534
535	536	537
538	539	540
541	542	543
544	545	546
547	548	549
550	551	552
553	554	555
556	557	558
559	560	561
562	563	564
565	566	567
568	569	570
571	572	573
574	575	576
577	578	579
580	581	582
583	584	585
586	587	588
589	590	591
592	593	594
595	596	597
598	599	600
601	602	603
604	605	606
607	608	609
610	611	612
613	614	615
616	617	618
619	620	621
622	623	624
625	626	627
628	629	630
631	632	633
634	635	636
637	638	639
640	641	642
643	644	645
646	647	648
649	650	651
652	653	654
655	656	657
658	659	660
661	662	663
664	665	666
667	668	669
670	671	672
673	674	675
676	677	678
679	680	681
682	683	684
685	686	687
688	689	690
691	692	693
694	695	696
697	698	699
700	701	702
703	704	705
706	707	708
709	710	711
712	713	714
715	716	717
718	719	720
721	722	723
724	725	726
727	728	729
730	731	732
733	734	735
736	737	738
739	740	741
742	743	744
745	746	747
748	749	750
751	752	753
754	755	756
757	758	759
760	761	762
763	764	765
766	767	768
769	770	771
772	773	774
775	776	777
778	779	780
781	782	783
784	785	786
787	788	789
790	791	792
793	794	795
796	797	798
799	800	801
802	803	804
805	806	807
808	809	810
811	812	813
814	815	816
817	818	819
820	821	822
823	824	825
826	827	828
829	830	831
832	833	834
835	836	837
838	839	840
841	842	843
844	845	846
847	848	849
850	851	852
853	854	855
856	857	858
859	860	861
862	863	864
865	866	867
868	869	870
871	872	873
874	875	876
877	878	879
880	881	882
883	884	885
886	887	888
889	890	891
892	893	894
895	896	897
898	899	900
901	902	903
904	905	906
907	908	909
910	911	912
913	914	915
916	917	918
919	920	921
922	923	924
925	926	927
928	929	930
931	932	933
934	935	936
937	938	939
940	941	942
943	944	945
946	947	948
949	950	951
952	953	954
955	956	957
958	959	960
961	962	963
964	965	966
967	968	969
970	971	972
973	974	975
976	977	978
979	980	981
982	983	984
985	986	987
988	989	990
991	992	993
994	995	996
997	998	999
1000	1001	1002

MS	TR	PC
1	2	3
4	5	6
7	8	9
10	11	12
13	14	15
16	17	18
19	20	21
22	23	24
25	26	27
28	29	30
31	32	33
34	35	36
37	38	39
40	41	42
43	44	45
46	47	48
49	50	51
52	53	54
55	56	57
58	59	60
61	62	63
64	65	66
67	68	69
70	71	72
73	74	75
76	77	78
79	80	81
82	83	84
85	86	87
88	89	90
91	92	93
94	95	96
97	98	99
100	101	102
103	104	105
106	107	108
109	110	111
112	113	114
115	116	117
118	119	120
121	122	123
124	125	126
127	128	129
130	131	132
133	134	135
136	137	138
139	140	141
142	143	144
145	146	147
148	149	150
151	152	153
154	155	156
157	158	159
160	161	162
163	164	165
166	167	168
169	170	171
172	173	174
175	176	177
178	179	180
181	182	183
184	185	186
187	188	189
190	191	192
193	194	195
196	197	198
199	200	201
202	203	204
205	206	207
208	209	210
211	212	213
214	215	216
217	218	219
220	221	222
223	224	225
226	227	228
229	230	231
232	233	234
235	236	237
238	239	240
241	242	243
244	245	246
247	248	249
250	251	252
253	254	255
256	257	258
259	260	261
262	263	264
265	266	267
268	269	270
271	272	273
274	275	276
277	278	279
280	281	282
283	284	285
286	287	288
289	290	291
292	293	294
295	296	297
298	299	300
301	302	303
304	305	306
307	308	309
310	311	312
313	314	315
316	317	318
319	320	321
322	323	324
325	326	327
328	329	330
331	332	333
334	335	336
337	338	339
340	341	342
343	344	345
346	347	348
349	350	351
352	353	354
355	356	357
358	359	360
361	362	363
364	365	366
367	368	369
370	371	372
373	374	375
376	377	378
379	380	381
382	383	384
385	386	387
388	389	390
391	392	393
394	395	396
397	398	399
400	401	402
403	404	405
406	407	408
409	410	411
412	413	414
415	416	417
418	419	420
421	422	423
424	425	426
427	428	429
430	431	432
433	434	435
436	437	438
439	440	441
442	443	444
445	446	447
448	449	450
451	452	453
454	455	456
457	458	459
460	461	462
463	464	465
466	467	468
469	470	471
472	473	474
475	476	477
478	479	480
481	482	483
484	485	486
487	488	489
490	491	492
493	494	495
496	497	498
499	500	501
502	503	504
505	506	507
508	509	510
511	512	513
514	515	516
517	518	519
520	521	522
523	524	525
526	527	528
529	530	531
532	533	534
535	536	537
538	539	540
541	542	543
544	545	546
547	548	549
550	551	552
553	554	555
556	557	558
559	560	561
562	563	564
565	566	567
568	569	570
571	572	573
574	575	576
577	578	579
580	581	582
583	584	585
586	587	588
589	590	591
592	593	594
595	596	597
598	599	600
601	602	603
604	605	606
607	608	609
610	611	612
613	614	615
616	617	618
619	620	621
622	623	624
625	626	627
628	629	630
631	632	633
634	635	636
637	638	639
640	641	642
643	644	645
646	647	648
649	650	651
652	653	654
655	656	657
658	659	660
661	662	663
664	665	666
667	668	669
670	671	672
673	674	675
676	677	678
679	680	681
682	683	684
685	686	687
688	689	690
691	692	693
694	695	696
697	698	699
700	701	702
703	704	705
706	707	708
709	710	711
712	713	714
715	716	717
718	719	720
721	722	723
724	725	726
727	728	729
730	731	732
733	734	735
736	737	738
739	740	741
742	743	744
745	746	747
748	749	750
751	752	753
754	755	756
757	758	759
760	761	762
763	764	765
766	767	768
769	770	771
772	773	774
775	776	777
778	779	780
781	782	783
784	785	786
787	788	789
790	791	792
793	794	795
796	797	798
799	800	801
802	803	804
805	806	807
808	809	810
811	812	813
814	815	816
817	818	819
820	821	822
823	824	825
826	827	828
829	830	831
832	833	834
835	836	837
838	839	840
841	842	843
844	845	846
847	848	849
850	851	852
853	854	855
856	857	858
859	860	861
862	863	864
865	866	867
868	869	870
871	872	873
874	875	876
877	878	879
880	881	882
883	884	885
886	887	888
889	890	891
892	893	894
895	896	897
898	899	900
901	902	903
904	905	906
907	908	909
910	911	912
913	914	915
916	917	918
919	920	921
922	923	924
925	926	927
928	929	930
931	932	933
934	935	936
937	938	939
940	941	942
943	944	945
946	947	948
949	950	951
952	953	954
955	956	957
958	959	960
961	962	963
964	965	966
967	968	969
970	971	972
973	974	975
976	977	978
979	980	981
982	983	984
985	986	987
988	989	990
991	992	993
994	995	996
997	998	999
1000	1001	1002
1003	1004	1005
1006	1007	1008
1009	1010	1011
1012	1013	1014
1015	1016	1017
1018	1019	1020
1021	1022	1023
1024	1025	1026
1027	1028	1029
1030	1031	1032
1033	1034	1035
1036	1037	1038
1039	1040	1041
1042	1043	1044
1045	1046	1047
1048	1049	1050
1051	1052	1053
1054	1055	1056
1057	1058	1059
1060	1061	1062
1063	1064	1065
1066	1067	1068
1069	1070	1071
1072	1073	1074
1075	1076	1077
1078	1079	1080
1081	1082	1083
1084	1085	1086
1087	1088	1089
1090	1091	1092
1093	1094	1095
1096	1097	1098
1099	1099	1099

ANNEX 2

**Combined outcomes of SWOT and
past experience analysis
- Joint Operational Programme
Black Sea Basin 2014-2020 -**

Final draft 30 June 2015

MK

Table of Contents

Combined outcomes of SWOT and past experience analysis - Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -	1
1. Support for the Thematic Objectives from SWOT, questionnaire and calls	1
2. Proposed Thematic Objectives and Priorities	6

Combined outcomes of SWOT and past experience analysis

- Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -

1. Support for the Thematic Objectives from SWOT, questionnaire and calls

The results of the SWOT analysis, combined with the outcomes of the questionnaire as well as the results of the calls for proposals under the current BSB programme, were compared to the list of ENI-CBC proposed Strategic Objectives, Thematic Objectives and the priorities under each of these.

This analysis shows that the Thematic Objectives 4 (Promotion of social inclusion and fight against poverty), 6 (Environmental protection, climate change adaptation and disasters), and 7 (Improvement of accessibility to the regions, development of transport and communication networks and systems) are most strongly supported.

A clear justification for certain specific priorities under Thematic Objectives 1 (Business and SME development), 2 (Support to education, research, technological development and innovation), 3 (Promotion of local culture and preservation of historical heritage), and 8 (Common challenges in the field of safety and security) can also be found.

Thematic Objectives 5 (Support to local & regional good governance) and especially 9 (Promotion of energy cooperation) and 10 (Promotion of border management, and border security) are very hard to justify on the basis of the SWOT analysis, the questionnaire and the results of the first two calls.

The following tables present the results of this analysis in more detail. The colours in the tables indicate the extent to which the three types of analysis provide justification for the individual priorities under the Thematic Objectives. Green indicates strong support, yellow some support and red shows no justification can be derived for the priority from that particular analysis (questionnaire, calls or SWOT).

		Questionnaire	Calls	SWOT
a	Fostering cooperation between public and private sector			
b	Strengthening economic clusters			
c	Enhancement of competitiveness			
d	Promotion of and support to entrepreneurship			
e	Support to the development and modernisation of businesses in specific sectors (eg tourism, agriculture)			

In the field of business and SME development, the questionnaire and the results of calls show there is a clear interest in tourism projects, which is also supported by the SWOT analysis. There have been seven projects which have received funding under this topic in the current programme. Also, general support for entrepreneurship is supported by the SWOT as well as by the results of the calls.

		Questionnaire	Calls	SWOT
a	Fostering cooperation between businesses and training institutions for innovation and R&D, joint educational planning			
b	Promotion of skills development and lifelong learning			
c	Supporting local cooperation in education			
d	Promotion of and support to research and innovation			

Under Thematic Objective 2, the questionnaire and the results of calls show there is some interest for the priority of skills development and lifelong learning, which is supported by the SWOT analysis. The priority of research and innovation is also clearly backed by the SWOT, while no less than 10 projects have been funded under the current BSB programme in the specific field of environmental research.

		Questionnaire	Calls	SWOT
	Promoting local culture and history			
a	Promoting local culture and history			
b	Supporting traditional skills for local economic development			

The questionnaire indicates there is a clear interest in the priority of local culture and history, which is also evident from the nine projects on this topic funded under the current BSB programme. The SWOT also provides support in this respect.

		Questionnaire	Calls	SWOT
	Support to the development of social services			
a	Support to the development of social services			
b	Enhancing the access to social services			
c	Promoting gender equality and equal opportunities			
d	Support to the integration of immigrants and vulnerable groups			
e	Promoting employment and supporting labour mobility			
f	Stimulate employment for youth			

There is a clear justification in terms of interest shown via the questionnaire, as well as on the basis of the SWOT analysis for various priorities under this fourth Thematic Objective, even though no projects have been funded in the framework of the first two calls of the current BSB programme.

		Questionnaire	Calls	SWOT
5	Support to local and regional good governance			
a	Increasing capacity of local & regional authorities and communities		Support to good governance for rural development	
b	Coordination of planning activities		Support to planning and development	
c	Support to regional integration	Strong interest shown by people in the region		
d	Promoting legal and administrative cooperation			

In spite of a clear interest shown via the questionnaire in strengthening the capacity to design and implement projects, and diverse support from the SWOT analysis for regional integration in general, this fifth Thematic Objective is less easy to justify in comparison, for instance, with Thematic Objectives 4, 6 and 7. Should these priorities not be pursued under the new programme, horizontal activities aimed at e.g. project development and management capacity building could be planned under each Thematic Objective.

		Questionnaire	Calls	SWOT
6	Environmental protection			
a	Joint actions for environmental protection	Strong interest shown by people in the region		
b	Preservation and sustainable use of natural resources		Support to sustainable development	
c	Support to energy efficiency and to the use of renewable energy		Support to energy efficiency and renewable energy	
d	Promotion of a low carbon economy	Strong interest shown by people in the region		
e	Support to sustainable waste and waste water management systems	Strong interest shown by people in the region		

Each of the priorities under this sixth Thematic Objectives is supported strongly by the SWOT analysis. Interest shown via the questionnaire is the highest for the topic of energy efficiency and renewable energy. No less than 15 projects have been funded in this area in the framework of calls held under the current BSB programme. Furthermore, the 10 projects in the field of environmental research (see above) provide some

additional indication that this Thematic Objective is of high importance for the new BSB programme as well.

		Questionnaire	Calls	SWOT
	Improving the mobility of persons and goods	High	High	High
a	Improving the mobility of persons and goods	High	High	High
b	Developing transport services and Infrastructures	High	High	High
c	Developing ICT Infrastructure	High	High	High

While the SWOT provides a clear justification for mobility, transport services and infrastructure, the questionnaire shows there is high level of interest in ICT infrastructure as well. A limited number of projects have been funded in the field of mobility under the current programme.

		Questionnaire	Calls	SWOT
	Support to the development of health	High	High	High
a	Support to the development of health	High	High	High
b	Enhancing the access to health	High	High	High
c	Prevention and fight against organised crime	High	High	High
d	Police cooperation (exchange of Intelligence information,...etc.)	High	High	High
e	Support to joint activities for the prevention of natural and man-made disasters as well as joint action during emergency situations	High	High	High

Despite the fact that no projects have been funded in the field of health under the current BSB programme, both the SWOT and the questionnaire provide clear support for the two health-related priorities under this eighth Thematic Objective. Support for the topics of safety and security is clearly lower.

		Questionnaire	Calls	SWOT
9	Promotion of energy cooperation			
a	Energy generation	Some interest in energy to generate energy		Will 09-10-11
b	Energy transmission	Some interest in energy to generate energy		Will 09-10-11
c	Energy distribution	Some interest in energy to generate energy		Will 09-10-11

There is relatively little support from the three types of analysis carried out for both the ninth and tenth Thematic Objectives (on energy and borders).

		Questionnaire	Calls	SWOT
	Promotion of border management and border security			
a	Support to border efficiency and security			Will 11-12
b	Improvement of the border-crossing infrastructure and equipment at the border crossing points			Will 11-12
c	Improvement of border management operations, customs and visas procedures			Will 11-12

2. Proposed Thematic Objectives and Priorities

On the basis of the Socio Economic and SWOT and the results of the questionnaire and the mapping of projects awarded under the current programme calls, the following Thematic Objectives and priorities, and possible alternatives, are proposed for consideration by the Joint Programming Committee.

Proposed Thematic Objectives and Priorities

Proposed Thematic Objectives	Proposed Priorities
1. Economic development and innovation	P1: Promotion of and support to research and innovation;
2. Education, research, technology and innovation	P2: Life-long learning
3. Economic challenges to safety and security	P1: Development of and access to infrastructure
4. Environmental challenges to safety and security	P2: Environmental protection and sustainable development
5. Support to local & regional good governance	P1: Capacity of local & regional authorities and communities; regional integration
6. Economic challenges to safety and security	P1: Development of and access to infrastructure

Possible Alternative Thematic Objectives and Priorities

Possible Alternative Thematic Objectives	Possible Alternative Priorities
1. Economic development and innovation	P1: Promotion of and support to research and innovation;
2. Education, research, technology and innovation (Strategic objective A)	P2: Life-long learning
3. Economic challenges to safety and security	P1: Development of and access to infrastructure
4. Environmental challenges to safety and security	P2: Environmental protection and sustainable development
5. Support to local & regional good governance (Strategic objective A, B, C)	P1: Capacity of local & regional authorities and communities; regional integration
6. Economic challenges to safety and security (Strategic objective A)	P1: Development of and access to infrastructure

ANNEX 3a

**Description of the Monitoring and
Evaluation System
- Joint Operational Programme
Black Sea Basin 2014-2020 -**

Final draft 30 June 2015 – revised September 2015

MK

Table of Contents

Description of the Monitoring and Evaluation System - Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -	1
1. Background and Legal Basis	1
2. Objectives	1
3. Monitoring at Project level	3
4. Monitoring at Programme level	4
5. Evaluation	6

Description of the Monitoring and Evaluation System

- Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -

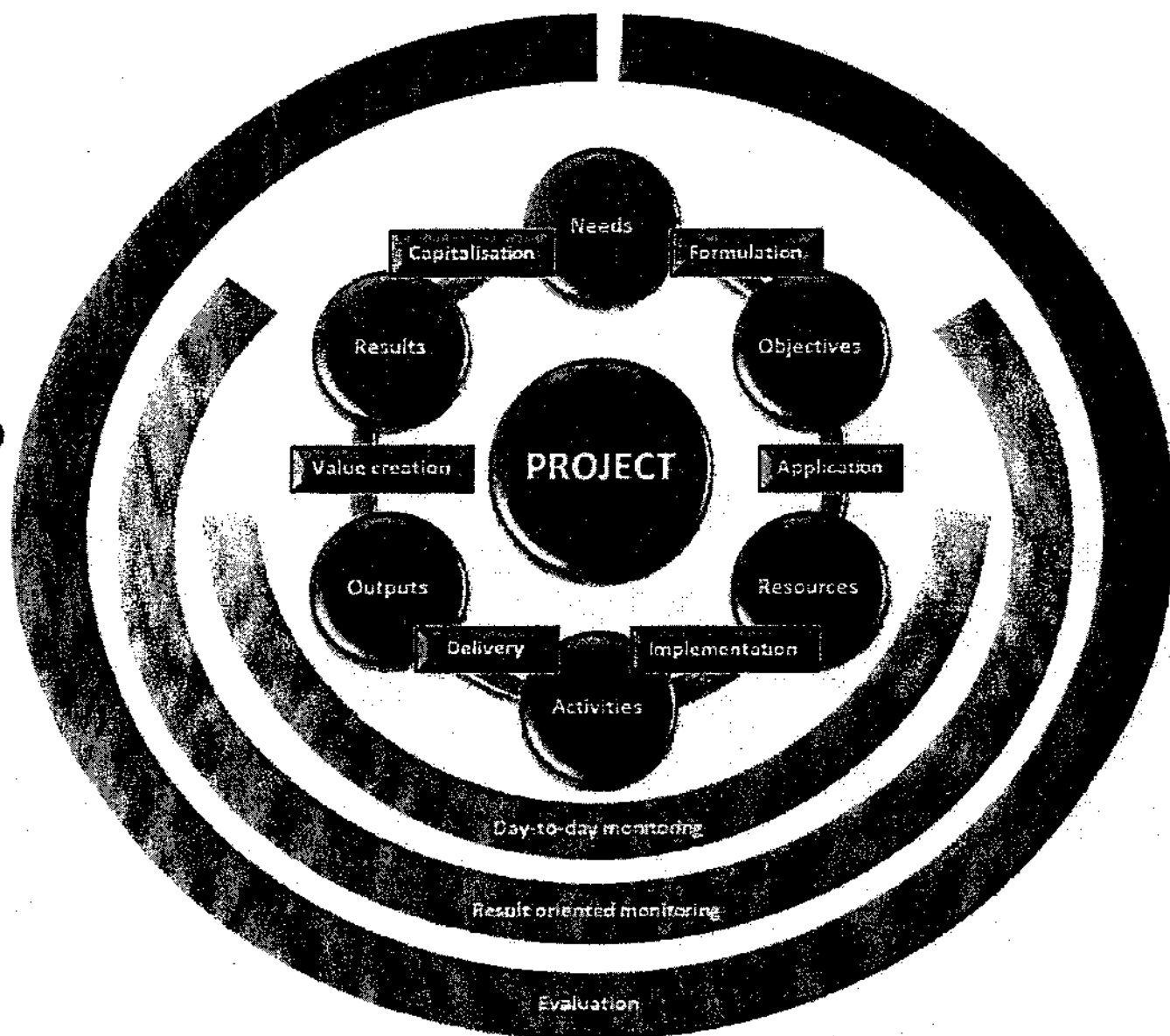
1. Background and Legal Basis

According to the ENI-CBC Implementing Regulation, the programme monitoring and evaluation (M&E) system shall aim to improve the quality of the design and implementation, as well as at assessing and improving its consistency, effectiveness, efficiency and impact. As such, the M&E system will support the preparation, discussion and adoption of key decisions regarding programme strategy and implementation by the JMC. It will also provide important inputs to the programme annual report (including an annual M&E plan) to be sent to the EC by 15 February each year, for the first time in 2016. The technical part of that report shall describe, among other things, the progress achieved in implementing the programme and its priorities. Furthermore, the MA will draw up the programme final report to be approved by the JMC and sent to the EC by 30 September 2024. This should also contain an overview of the achievements of the programme, which will have to be based on M&E system outputs.

2. Objectives

The monitoring and evaluation activities will play an important role in the programme implementation cycle. The objective is to put in place a proper risk management by project partners, programme bodies and the EC. In addition, the M&E system will enable learning to take place during project and programme implementation, which will lead to improved performance at both levels. Moreover, the programme and the EC will be better able to safeguard accountability as to the spending of Community and national funds.

The following graph illustrates the role and timing of M&E activities throughout the project implementation cycle: day-to-day monitoring activities, among others checking whether activities are on time and on budget as well as delivering like they should, have a narrower scope than result-oriented monitoring, which also assesses the extent to which planned results and objectives are being achieved. While the former makes use of output indicators mainly, the latter also requires data collection on the basis of result indicators (mainly at project level). Corrective action based on the findings of day-to-day monitoring most likely concentrate on activities and the way they are carried out while ROM may lead to more substantial changes, for example in terms of updating the logical framework, human resources, the budget or carrying out capacity building actions. Still more elaborate in scope is evaluation, which analyses the full (project or programme) implementation cycle and assesses the degree to which results have been achieved and needs met, analysing the reasons for possible underachievement and making recommendations for the rest of the implementation period (in the case of mid-term evaluation) or for similar interventions in the future (in the case of ex-post evaluation). These principles apply at both project and the programme level.

In order to meet these objectives, the following activities will be carried out:

- Monitoring at project level
- Monitoring at programme level
- Evaluation

In addition to the day-to-day monitoring, the MA shall carry out programme and project level ROM.

3. Monitoring at Project level

Monitoring activities shall be carried out at project level, both internally (by the project partners) and externally (by the programme bodies). The aim of the project-level monitoring activities shall be to track progress in project implementation, to take remedial action where necessary as soon as possible, as well as to update action plans.

Objective

According to article 43 of the Implementing Regulation, project applications will have to include a description of monitoring and evaluation arrangements for internal purposes. Projects should describe the way in which the lead partner collects information on the progress of various activities by the other partners, aggregates this information to a regular overview of the state of play of project implementation, and assesses the risks related to possible under-performance in terms of delays, budget overruns or non-achievement of outputs. This assessment should take into account, and be logically connected to, the assumptions formulated in the project logical framework.

Day-to-day monitoring activities by the MA and JTS will consist of a review of progress reports, regular contact with the lead partner by e-mail and telephone, and where possible attending key project events, always keeping the other project partners informed as much as possible. Also, specific on-the-spot visits may be carried out to the lead partner premises by MA or JTS staff. National authorities may support monitoring visits (both day-to-day and ROM) at the request of the MA. The lead partner is expected to be continuously informed about the developments in project activities carried out by project partners. All monitoring information collected will be stored systematically in the Management Information System (MIS) of the programme.

In addition, there is a need for collecting data to measure programme-level output indicators based on project reports. It will be compulsory for project applications to include the measurement of at least one of the programme output indicators, alongside project-specific output indicators.

The programme will also carry out an internal ROM plan, in the framework of which it will review the performance of projects funded with a focus on the likelihood that results will be achieved and the need for remedial action. The MA may externalise these ROM activities. The following criteria will be used:

- Relevance and design
- Efficiency of implementation
- Effectiveness
- (prospects for) Impact
- (prospects for) Sustainability

ROM reports will also make recommendations to lead partners and partners in order to improve project implementation.

Data collection method

Project applications should, as part of their monitoring arrangements, describe the methodology used for measuring (project level) expected results.

Data collection activities in the framework of ROM may include a review of all relevant project documentation (including project outputs), semi-structured interviews by telephone/e-mail and, where relevant and feasible, face-to-face interviews and/or visits to key project events. There will be at least one ROM-visit per project and more if needed depending on a risk analysis carried out e.g. on the basis of project amounts or in case previous monitoring visit detected implementation problems. The scale of the visit (only LP or more/all partners) will also be decided upon based on risk analysis, notably the amount allocated to partners.

Data collection frequency

For purposes of project-level monitoring and risk management, the lead partner should check the latest situation in terms of progress in implementation (and assess the corresponding risks) at least once a month. In case of substantial risks, the lead partner should inform the MA immediately. In all other cases, it will report to the MA every four months in the form of progress reports.

Day-to-day monitoring activities by the MA and/or JTS will be carried out on a continuous basis. ROM reports shall be produced once during the project lifetime, nevertheless they may be produced more than once, if the case, on the basis of a risk assessment of the projects e.g. according to project size and length, type of activities, timeliness of implementation to date.

Responsible stakeholders

- Lead partner
- Project partners
- JTS
- MA

Project beneficiaries (lead partners) will be responsible for project-level monitoring, including the collection of the relevant information from project partners, the identification and communication of potential bottlenecks (both to other partners and the MA) and the coordination of solving them. They will also be in charge of submitting project progress reports as well as final reports.

When needed, the national authorities may have an important role in day-to-day monitoring, informing the MA of any actual or threatened bottlenecks in the implementation of project activities in their country. The MA and JTS will be responsible for day-to-day monitoring and ROM activities at project level.

Output

- Project implementation reports (every four months)
- Records of day-to-day monitoring activities into programme MIS
- ROM reports

4. Monitoring at Programme level

The availability of statistics at programme level, which are comparable across Member States and CBC Partner Countries, is very limited. Even in cases where there are such data, the latest year for which entries exist for all countries is often not recent enough to convey any meaningful information for monitoring or evaluation purposes. This has important implications for the result indicators for this programme, the measurement of which will rely heavily on sources internal to the programme and the projects (such as project reports and surveys). Therefore the MA will organise surveys among the main target groups of each priority at least twice during the programming period.

Objective

Day-to-day monitoring activities at programme level will focus primarily on progress in implementation of the programme in terms of financial and output indicators, as well as its risks and assumptions.

Programme-level ROM will focus on programme performance as well as the likelihood of achievement of target values of the result indicators and will take appropriate actions for improvement. The prospects for programme impact and sustainability will also be addressed.

Data collection method

The basis for data collection will be mainly project reports which represent the main source for measuring the output indicators at programme level, but also for early warnings by lead partners on potential problems in implementation. Nevertheless, national authorities may give early warnings if they anticipate overall difficulties in implementation e.g a change of legislation that may create difficulties but normally not on specific projects. Aggregation will be carried out in the framework of the MIS, where data on progress in terms of launching calls, applications received, the assessment of their quality, contracts signed and project-level on-the-spot visits and audits is also available.

In addition to the data obtained through project reports/MIS, there will be a need for data collection at programme level via surveys. For programme level result indicators this would include surveys among reference groups, consisting of a sample of organisations from among the target groups for each priority in the programme strategy.

Furthermore, data will be obtained from (summaries of) the evaluation and selection process of applications, contracting, payments (to be extracted from the MIS), as well as project-level on-the-spot visits, project level ROM reports and audits.

Programme-level ROM data collection will be based on the aggregation of project level ROM reports.

Data on result indicators will be generated by means of a survey among pre-selected Reference Groups, which will be a sample of organisations from the target groups for each of the programme priorities. These Reference Groups should include the applicants and partners from the first and second calls of the 2007-2013 programme where relevant, supplemented by other relevant organisations according to a list provided by the National Authorities¹. In order to guarantee a sufficient level of statistical reliability, the Reference Groups should include at least 10 relevant organisations from each country participating in the programme, where possible reflecting differences in population among countries. This list should be kept as stable as possible throughout the programme period, replacing organisations only in case they cease to exist or have not provided any input the previous time this was requested. The Reference Groups will be asked for their assessment of the situation in relation to the objective of the corresponding priority by means of either an estimate of a quantity relevant for the priority objective or a subjective score on a 5-point scale indicating to what extent they agree to a limited number of statements, the average (across statements and across all Reference Group members participating in the survey) of which will constitute the value of the result indicator.

Data collection frequency

Data on programme output indicators will be collected continuously on the basis of project progress reports received, while the priority level result indicators are subject to specific surveys to be coordinated by the MA.

The result indicators shall be measured once, when the implementation period for most of the projects is finalized, or possibly twice, so to serve as a basis for future programming, in addition to the baseline measurement carried out in 2015.

Responsible stakeholders

- MA
- JTS
- (Project lead partners)

¹ Members of Reference Groups should be selected on the basis of their thorough and objective view on the national and international (i.e. at BSB level) situation in terms of the result indicator they are supposed to comment on. Examples include universities, (other) research institutes, and associations of companies, NGOs or municipalities, regional or national authorities.

The overall responsibility for M&E activities shall rest with the MA and JTS, which will also coordinate the preparation, discussion, JMC approval and submission of the annual report to the EC by 15 February each year. The JTS/MA will also be responsible for uploading data into the KEEP databaseⁱⁱ, based on the information available in the MIS.

The JMC will assess the quality of M&E outputs and discuss their contents, taking these into account when making decisions regarding programme strategy and implementation.

Output

The MA shall submit an annual report approved by the JMC to the EC by 15 February each year. That annual report shall include one technical and one financial part covering the preceding accounting year.

In addition to the annual reports, the programme will provide input to the KEEP database, to which all ENI-CBC programmes will upload information on, amongst others, common output indicators, award procedures, status of beneficiaries and budget allocations per (type of) partnerⁱⁱⁱ. In addition, KEEP will contain information on the extent to which programmes and projects are achieving their planned results. This will provide the EC with up to date information on the programmes and the possibility to aggregate data across programmes. It will also provide the programmes with the opportunity to use peer programmes as a benchmark for implementation.

The ROM report at programme level will be complemented by ROM reports to be commissioned by the EC at ENI-CBC instrument level. The findings of these reports will be presented to the JMC and they will be discussed as to the need to take corrective action and the related lessons learned.

5. Evaluation

By the end of 2017, the EC will commission a mid-term evaluation at instrument-level, which will generate conclusions and recommendations which are relevant for the programme as well. The MA will inform the JMC about the mid-term evaluation findings to the extent they are relevant for the programme.

In addition, the programme may commission a programme-specific evaluation (which is likely to take place in 2020), building on the EU-level mid-term evaluation and serving as a basis for future programming. However, the evaluation may also be used as a basis for reallocation of funds and/or revision of indicators of the current programme.

Furthermore, according to article 43 of the Implementing Regulation, project applications will have to include a description of monitoring and evaluation arrangements for internal purposes, which may include evaluation activities during or towards the end of their implementation period.

Responsible stakeholders

EC (instrument level)

MA and JMC (programme level)

Lead Partner (project level)

ⁱⁱ The programme will operate a manual transfer of data from the MIS to KEEP in the first years of implementation. In 2017, the possibilities for a shift to automatic transfer in xml format to KEEP will be investigated.

ⁱⁱⁱ The KEEP database is also used by the EC for the collection and representation of basic information on programmes such as the numbers of projects and partners per programme and countries.

ANNEX 3b

**Indicative Monitoring and
Evaluation Plan
- Joint Operational Programme
Black Sea Basin 2014-2020 -**

Final draft 30 June 2015

UK

Table of Contents

Indicative Monitoring and Evaluation Plan - Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -	1
1. Background and Objective	1
2. Baselines, targets and their means of verification.....	3
3. Measurement methods, frequency and responsibility	4
4. Indicative list of evaluations to be undertaken.....	5

Indicative Monitoring and Evaluation Plan

- Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -

1. Background and Objective

The Monitoring and Evaluation (M&E) plan is used to systematically plan the *collection of data to assess and demonstrate progress made in achieving expected results*. It highlights mechanisms or modalities for monitoring the achievement of outputs and contribution towards achievement of expected results. The M&E plan incorporates the programme indicators, baselines targets and their means of verification. It contains detailed definitions for the programme indicators, rationale for their selection, sources of information and verification, baselines and targets, methods and tools to collect data, where necessary calculation formulas for result indicators, and milestones to measure and report on progress in terms of output indicators. The plan also presents the frequency of data collection and insertion into the MIS. An indicative list of evaluations to be undertaken, together with their subject and rationale is also included.

Definitions for programme indicators

This programme has 2 types of indicators:

- Result indicators (RI) at priority level;
- Output indicators, which can be split into Common Output Indicators (COI), to be aggregated in order to increase accountability and facilitate reporting progress at instrument level, and Programme-Specific Output-Indicators (PSOI), which will not be aggregated

Table 1 presents the definitions for each of the 4 result RI, 6 COI and 3 PSOI.

Table 1 – Definitions of programme indicators

Type	Priority	Indicator	Definition
RI	1.1	R1.1 Strength of cross-border business opportunities in the tourism and cultural sectors	Assessment of the cross-border business opportunities by a reference group (see table 3)
RI	1.2	R1.2 Strength of cross-border links for trade and modernisation in the agricultural and connected sectors	Assessment of strength of cross-border links for trade and modernisation in the agricultural and connected sectors in BSB by a reference group (see table 3)
RI	2.1	R2.1 Level of availability of cross-border compatible environmental monitoring data and information	Assessment of availability of cross-border compatible environmental monitoring data and information by a reference group (see table 3)
RI	2.2	R2.2 Level of awareness of environmental challenges and good waste management practices related to river and marine litter	Assessment of the awareness of inhabitants, companies and relevant public service providers on environmental challenges and good waste management practices related to river and marine litter by a reference group (see table 3)

Indicative Monitoring and Evaluation Plan

- Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -

PSOI	1.1	1.1.1 Number of strategies and products developed jointly to promote tourism	Based on data taken from the project data bases. Products to be interpreted as any deliverable of the projects that can be offered to tourists directly or indirectly
PSOI	1.1	1.1.2 Number of crossborder tourism and cultural events organised using ENI support (during indicators monitoring process, tourism events and cultural events will be counted separately, as the latter might become input for COI 8)	Based on data taken from the project data bases. Events to be interpreted as any meeting involving participants (not including the lead partners and partners) from at least two different BSB countries for mainly touristic or cultural objectives.
COI	1.1	1.1.3 Number of small scale improvements to cultural and historical sites as a direct consequence of programme support (COI 7)	Number of cultural and historical sites being improved as a direct consequence of programme support. Valid for site improvements of e.g. buildings, landscapes, sites or structures of local, regional, or national significance, works of monumental sculpture or paintings, new acquisitions to collections or museums, etc. The improvements must be of a permanent nature.
COI	1.2	1.2.1 Number of enterprises participating in crossborder agricultural or agro-industrial business events (COI 3)	Based on data taken from the project data bases, number of enterprises participating in cross-border business events organised with support from the programme. The indicator aims to capture the specific cross-border dimension of promoted cross-border partnerships and networking among enterprises and to provide an output indicator for regional economic integration. (indicator made more specific to target the agricultural and agro-industry sectors)
COI	1.2	1.2.2. Number of additional ICT based tools developed supporting cross-border cooperation (COI29) increasing cross-border trade opportunities for agricultural and agro-industrial products	Based on project reports, additional ICT based tools developed supporting cross-border cooperation. May include new joint databases, information exchange portals, other joint logistics or decision-support systems, etc. Indicator made more specific to target the agricultural and agro-industry sectors.
COI	1.2	1.2.3 Number of business development organisations receiving support (COI1) to promote modernisation in the agricultural or connected sectors	Based on data taken from the programme data base, number of business development organisations receiving support in any form from the programme (indicator made more specific to target the agricultural and connected sectors).
COI	2.1	2.1.1 Number of additional ICT based tools developed supporting cross-border cooperation (COI29) improving joint environmental monitoring and public availability of environmental information	Based on project reports, additional ICT based tools developed supporting cross-border cooperation. May include new joint databases, information exchange portals, other joint logistics or decision-support systems, etc. (indicator made more specific to target environmental monitoring)
COI	2.1	2.1.2 Number of institutions using programme support for cooperation in education, R&D and innovation (COI4) to improve data sharing and cross-border information exchange systems on the environment within BSB	Based on data taken from the programme data base, number of institutions receiving support in any form from the programme and using it for cooperation in education, R&D and innovation (indicator made more specific to target environmental monitoring)
COI	2.2	2.2.1 Number of persons actively participating in environmental actions and awareness raising activities (COI17)	Based on project reports, number of citizens/students/pupils etc. actively participating in environmental actions and awareness raising activities as well as with regard to the promotion of energy efficiency.
PSOI	2.2	2.2.2 Number of organisations using programme support to develop or improve waste management tools or small scale facilities along river banks and sea shores (including ports)	Based on data taken from the programme data base, number of organisations of any kind producing waste or with a clear competence in the field of river and marine waste or impact on the issue, receiving support in any form from the programme, or NGOs not having waste management and/or reduction as one of their objectives or core activities

The measurement of result and output indicators is described in section 3 (see below).

2. Baselines, targets and their means of verification

Table 2 presents the units of measurement, baseline, target and (for output indicators) for the programme indicators, as well as the sources and means of verification.

Table 2 – Baseline and target values of indicators

Type	Indicator	Unit of measurement	Baseline	Target	Sources and means of verification
RI	R1.1	(a) 1-5 Likert-scale (b) number of links	2,50	2,70	Survey to reference groups, to be collected by Excel forms / simple web-based survey forms (such as SurveyMonkey)
RI	R1.2	(a) 1-5 Likert-scale (b) number of links	2,88	3,13	Survey to reference groups, to be collected by Excel forms / simple web-based survey forms (such as SurveyMonkey)
RI	R2.1	(a) 1-5 Likert-scale (b) proportion (%)	2,66	2,91	Survey to reference groups, to be collected by Excel forms / simple web-based survey forms (such as SurveyMonkey)
RI	R2.2	(a) 1-5 Likert-scale (b) proportion (%)	2,50	2,70	Survey to reference groups, to be collected by Excel forms / simple web-based survey forms (such as SurveyMonkey)
PSOI	1.1.1	Number of strategies/products	0	38	Project reports
PSOI	1.1.2	Number of events	0	100	Project reports
COI	1.1.3	Number of sites	0	5	Project reports
COI	1.2.1	Number of enterprises	0	600	Project reports
COI	1.2.2	Number of ICT tools	0	4	Project reports
COI	1.2.3	Number of organisations	0	15	MIS
COI	2.1.1	Number of ICT tools	0	13	Project reports
COI	2.1.2	Number of institutions	0	10	MIS
COI	2.2.1	Number of persons	0	3 600	Project reports
PSOI	2.2.2	Number of organisations	0	40	MIS

¹ In any case, in order to avoid biases, the means of communication (e-mail, telephone, web-based) used to collect the data from the reference groups should be the same across the sample and across the moments of measurement.

3. Measurement methods, frequency and responsibility

Result indicators have been measured before the programme is submitted to the ECⁱⁱ (to set the baselines), then will be measured once during programme implementation (when most projects from the 1st call are completed) and after programme completion (by 2023, in order to draft the final report to the EC). Result indicators have been formulated at the level of priorities and their measurement is based on specific surveys among the relevant reference groups in each of the participating Black Sea countries. The reference groups are asked for their assessment of the situation in relation to the corresponding priority by means of a score on a 5-point Likert-scale indicating to what extent they agree to up to 3 statements / by means of an estimation of a relevant quantity.

Table 3 presents the survey items used for the measurement of each of the result indicators:

Table 3 – Survey items, calculation methods and reference groups to be used for result indicators

Result Indicator	Survey items ⁱⁱⁱ	Scale	Calculation method	Reference groups
R1.1	The cooperation among organisations from different BSB countries in the development of joint tourism products	1 very weak, 2 weak, 3 average, 4 strong, 5 very strong	First, the arithmetic average of 3-5 items will be calculated per respondent, after which the median value of all respondents will be taken as the indicator value. ^{iv}	Regional/Tourism Development Agencies, Association of Tour Operators, Cultural associations
	The cooperation among organisations from different BSB countries in the development of joint cultural events	1 very weak, 2 weak, 3 average, 4 strong, 5 very strong		
	The extent to which historical heritage in the BSB region is being made accessible to tourists	1 not at all, 2 not very, 3 average, 4 quite so, 5 very much		
	The cooperation among organisations from different BSB countries in the development targeted tourism packages for specific markets	1 very weak, 2 weak, 3 average, 4 strong, 5 very strong		
R1.2	The strength of contacts among agricultural or agro-industrial businesses from different BSB countries	1 very weak, 2 weak, 3 average, 4 strong, 5 very strong	First, the arithmetic average of 3-5 items will be calculated per respondent, after which the median value of all	Chambers of Commerce, Unions of Agricultural Producers, Regional/Rural Development Agencies
	The strength of cross-border trade opportunities for agricultural and agro-industrial products within the BSB area	1 very weak, 2 weak, 3 average, 4 strong, 5 very strong		
	The extent to which the BSB countries have introduced standards for agricultural products and food safety	1 not at all, 2 not very, 3 average, 4 quite so, 5 very much		

ⁱⁱ Survey carried out in May-June 2015. Provisional baseline and target values inserted in the table based on survey preliminary results, may be adjusted if necessary)

ⁱⁱⁱ The respondents are requested: „Please assess the following issues, selecting from the scale on the right the answer, which most accurately describes your opinion“. They are asked to give their opinion based on their current knowledge and experience, even if this concerns only a small number of BSB countries. If the respondents know the situation in various countries, an average opinion should be given.

^{iv} In practice, this means that the MA (or external consultant) compiles a set of data based on the answers by all responding members of the reference group, with each respondent on a separate row and each answer to a survey item in a separate column (which leads to a matrix-structure). As a next step, the MA calculates the average of 3 survey items for each respondent (leading to a fourth column of average scores of the individual respondents). After that, the MA ranks the average scores of all respondents in such a way that the lowest (average) score is on top and the highest on the bottom. Finally, the indicator score is taken to be the value exactly in the middle of the ranking (or the average of the two values in the middle in case of an even number of scores).

	The use of ICT in the agricultural or connected sectors in the BSB area	1 very little, 2 little, 3 average, 4 considerable, 5 abundant	respondents will be taken as the indicator value	
R2.1	The extent to which BSB countries perform joint environmental monitoring	1 not at all, 2 not very, 3 average, 4 quite so, 5 very much	First, the arithmetic average of 3-5 items will be calculated per respondent, after which the median value of all respondents will be taken as the indicator value	Institutions active in environmental monitoring: regional governmental bodies, research institutions, NGOs, marine authorities
	The level of data sharing and cross-border systems enabling the exchange of information on the environment within BSB	1 very low, 2 low, 3 average, 4 high, 5 very high		
	The extent to which the methodologies and procedures for marine environment assessment are harmonised in the BSB area	1 not at all, 2 not very, 3 average, 4 quite so, 5 very much		
R2.2	The physical situation in relation to litter in coastal areas/ rivers / ports – please assess for at least one type of area	1 very bad, 2 bad, 3 average, 4 quite good, 5 very good	First, the arithmetic average of 3-5 items will be calculated per respondent, after which the median value of all respondents will be taken as the indicator value	Regional governmental bodies, NGOs, educational institutions, marine authorities, port authorities
	The level of public awareness regarding river and marine litter problems, the value of biodiversity and environmental protection	1 very low, 2 low, 3 average, 4 high, 5 very high		
	The strength of partnerships between NGOs and civil society, the private sector, local/regional authorities and waste services to combat river and marine litter	1 very weak, 2 weak, 3 average, 4 strong, 5 very strong		
	The extent to which BSB countries follow good environmental management practices and technologies related to waste management on riverbanks and seashores	1 not at all, 2 not very, 3 average, 4 quite so, 5 very much		

The reference groups to be included in the survey consist of the applicants and beneficiaries of the relevant measures of the 2007-2013 BSB programme, supplemented by other relevant organisations suggested by the national authorities, in cooperation with the relevant line ministries (the ministries responsible for Economy, Agriculture, and Environment). In order to exclude the influence of outlier opinions, also taking account of the likely response rates to the survey, the number of organisations/experts on the reference list for each indicator should be at least 10 per country. In order to ensure maximum comparability across the different moments of measurement (baseline, interim, end-of-programme), the list of reference group members should be kept as stable as possible during the programme period.

Output indicators will be measured annually and included in the annual reporting to the EC. Their measurement at programme will be based on an aggregation of the relevant data from project reports.

The responsibility for the measurement of the result indicators lies with the MA (which may seek external assistance). The basic data for the output indicators will be collected by the project lead partners and partners, while their aggregation will be the responsibility of the MA.

4. Indicative list of evaluations to be undertaken

One programme-specific evaluation will be commissioned by the MA (likely in 2020), building on the EU-level mid-term evaluation and serving as a basis for future programming or possibly as a basis for reallocation of funds and/or revision of indicators of the current programme.

Indicative Monitoring and Evaluation Plan

- Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -

ANNEX 5

**Strategic Environmental
Assessment (SEA) process
- Joint Operational Programme
Black Sea Basin 2014-2020 -**

Final draft 30 June 2015 – revised September 2015

Table of Contents

Strategic Environmental Assessment (SEA) process - Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -	1
1. Introduction	1
2. SEA Directive and requirements	1
3. EC guidance on the conduct of SEA for ENI CBC programmes	1
4. Legal requirements in the MS hosting the MA – Romania	2
5. SEA process for the Black Sea Basin ENI CBC programme 2014-2020	3
a. BSB SEA process in Romania	3
b. Consultations with environmental authorities in the countries participating in the programme	4
6. Conclusion of the environmental authorities of the participating countries	5
7. Overall conclusions	6
Attachments	6
Attachment 1 – Nominated environmental experts at national level	6
Attachment 2 – Note on the preparation of BSB SEA process and initial assessment	6
Attachment 3 – Decision on Romanian eligible area	6
Attachment 4 – Results of the consultation with environmental authorities in participating countries	6

Strategic Environmental Assessment (SEA) process - Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 -

1. Introduction

According to article 4.5h of the CBC Implementing Regulation (897/2014), ENI CBC JOP should include "(h) information on fulfilment of regulatory requirements laid down in Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council", i.e. the directive on the assessment of the effects of plans and programmes on the environment, the so called Strategic Environmental Assessment (SEA) Directive.

This report provides information on how the requirements of the directive were fulfilled for the Black Sea Basin (BSB) ENI CBC programme 2014-2020 including consultations with participating countries and the results of the process. It also outlines the requirements of the SEA Directive and also the EC guidance on the conduct of SEA for ENI CBC programmes issued by INTERACT ENPI.

A draft of this report was consulted with the countries participating in the programme and was updated following this consultation.

2. SEA Directive and requirements

The purpose of the SEA Directive (Article 1) is to "provide for a higher level of protection of the environment and to contribute to the integration of environmental considerations into the preparation and adoption of plans and programmes with a view to promoting sustainable development".

Article 3 of the SEA Directive (especially 3.2 and 3.4 in this context) sets the scope when a SEA should be carried out for a particular programme, namely:

- (1) A full environmental assessment is automatically required when programmes in the sectors mentioned in article 3.2 and meet the provisions of article 3. This refers to programmes that set the framework for consent for projects with work components listed in annex I or II of the ELA Directive (87/337/EEC), or which in view of the likely effect on sites, have been determined to require an assessment pursuant to art. 6/7 of the Habitat Directive (92/43/EEC).

OR

- (2) The need for a full environmental assessment is determined following a 'screening' process for all programmes not falling under (1) above to determine whether the programme sets the framework for future development consent of projects likely to have a significant effect on the environment.

3. EC guidance on the conduct of SEA for ENI CBC programmes

The SEA Directive does not specifically address cross-border cooperation programmes with Partner (third) Countries. In order to guide the responsible authorities, the EC (DG for Development and Cooperation -

EuropeAid, Unit F3) issued a *Guidance Note on Strategic Environmental Assessment (SEA) in the context of ENI CBC*ⁱ (hereafter, the EC guidance) to the Joint Programming Committee (JPC) Members of the ENI CBC Programmes on 6 June 2014.

The aim of the EC guidance is to provide Managing Authorities (MAs) with an interpretation of the SEA Directive in the context of ENI CBC, including the necessary legal steps for the conduct of the SEA process and the different actors to be involved in these steps. It does not substitute for the SEA Directive, and should be read in conjunction with the directive. The guidance illustrates the theory with examples from ENPI CBC programmes for the period 2007-2013. Finally, it provides the minimum information required by DG Environment during inter-service consultations following the submission of the programmes to the European Commission (EC) for adoption.

According to the guidance, the following steps should be taken:

- Identification of the relevant environmental authorities in all participating countries,
- Decision on whether a full SEA is required or not.

And, if a SEA is required:

- Determination of SEA scope and preparation of an environmental report
- Consultations of the environmental authorities and the public
- Inclusion of environmental report conclusions and consultations results in the JOP
- Adequate monitoring of recommendations
- Informing the consulted authorities and the public about programme approval

According to the EC guidance, it is the responsibility of the Member State (MS) hosting the Managing Authority (MA) for the programme to determine, according to its national legislation, how to conduct the SEA process.

When a screening procedure is required to determine whether the programmes will have significant environmental effects, the MA should conduct this according to its national legislation and, whenever possible, in consultation with the nominated environmental authorities in all countries participating in the programme. The screening procedure should be adapted to the needs of the particular programme and countries and should be based on criteria set out in Annex II of the SEA Directive.

If the screening concludes that a full SEA is not necessary based on the criteria of Annex II of the SEA Directive, a statement confirming that the SEA is not applicable, and a note on the screening conclusions explaining the reasons for not requiring a SEA, need to be published and included in the JOP.

4. Legal requirements in the MS hosting the MA – Romania

The MA for the Black Sea Basin is the Romanian Ministry of Regional Development and Public Administration (MDRAP), Directorate for MA European Territorial Cooperation Programmes. The responsible environmental authority in Romania is the Ministry of Environment, Water and Forests (formerly Ministry of Environment and Climate Change).

According to current practice in Romania, the assessment of such programmes is conducted in line with the requirements of the SEA Directive. The procedure for such assessment is adapted by the Ministry of Environment, Water and Forests (MoE), on a case by case basis, according to the SEA Directive and the Government Decision establishing the procedure for the environmental assessment of plans and programmes (Hotărârea Guvernului nr. 1076/2004, Government Decision).

ⁱ Prepared by INTERACT ENPI

5. SEA process for the Black Sea Basin ENI CBC programme 2014-2020

A meeting between the MA and the MoE, along with experts from the EU project, ENI CBC Support to the preparation of Programmes (SPP), was held in Bucharest on 21 October 2014 to discuss the procedure to be followed for the BSB programme in order to fulfil the requirements of the SEA Directive. In the case of the BSB programme, it was decided to conduct a screening process on whether there are likely to be significant environmental effects in the eligible regions in Romania and to consult the environmental authorities in the participating countries.

The National Authorities (NA) in each country nominated representatives of the relevant environmental authorities in their countries and the MA asked SPP to consult these representatives on their behalf (see Attachment 1 for the list of nominated representatives and national environmental authorities).

In addition to consulting participating countries, together with the MA and the Romanian MoE, support by the SPP project included:

- A review of programme strategy and indicative activities against relevant Romanian legislation to determine if a SEA is compulsory
- The conduct of a screening process (according to Annex II of the SEA Directive) to determine whether future projects are likely to have a significant environmental effects
- Preparation of this report on the screening process, conclusions of the screening process and reasons for these conclusions.

See Attachment 2 for the outline of the SEA process.

a. BSB SEA process in Romania

The process followed in Romania was as follows:

- A committee was established for the assessment of the potential environmental effects of the BSB programme in the eligible regions in Romania (hereafter, the Screening Committee), including representatives of the following relevant organisations as proposed by the MoE: Ministry of Health, National Administration for Waters, Ministry of Internal Affairs (General Inspectorate for Emergency Situations), Ministry of European Funds, Ministry of Agriculture and Rural Development, Ministry of Transport, Department for SMEs, Business Environment and Tourism and public authorities from the eligible regions.
- The main tasks of the Screening Committee comprised (i) screening of the BSB programme, taking into account relevant criteria set out in Annex Nr. 1 of the Government Decision (Annex II of the SEA Directive); (ii) making a conclusion on the need for a full environmental assessment.
- The start of the screening procedure was announced on the MDRAP and programme websites (11&12 December 2014) and also via a notice in the *România Liberă* national newspaper (on 16&19 December 2014). In these announcements, the public was invited to comment on whether the programme was likely to have a significant impact on the environment in the eligible regionsⁱⁱ. The draft programme strategy was made available on the MoE, MDRAP and programme websites.
- A meeting of the Screening Committee was held and chaired by MoE on 15 December 2014. Participants included most of the institutions mentioned above, the MoE, the MA and SPP experts. Documents given to the Screening Committee members included:
 - Latest draft of the programme strategy as approved at the BSB Joint Programming Committee meeting held in November 2014

ⁱⁱ Although public consultation is not required under the EU SEA Directive for the screening process, this was done in Romania as it is required under Romanian law. The public in the programme area had been consulted previously during the development of the strategy.

- EC - INTERACT ENPI Guidance Note on SEA in the context of ENI CBC, accompanying annex on actors and actions and EC letter to JPC members, June 2014
- Minutes of the meeting between the MA and MoE held in October 2014
- The preliminary assessment by the SPP SEA expert on whether the programme is likely to have a significant environmental effect (conducted according to the criteria in Annex II of the SEA Directive see Attachment 2).
- At the meeting, the MA presented the BSB programme strategy, the SPP SEA expert presented his initial assessment of the likely environmental effects of the programme and other meeting participants gave their opinion on whether it was likely the programme would have significant environmental effects in the eligible regions in Romania.
- The draft decision was published on the MoE and MDRAP websites on 6 January 2015 and the public were invited to send comments until 15 January 2015. The draft decision concluded: *"As a consequence, according with the provisions of art. 3 par.(7) of the SEA Directive, the Ministry of Environment, Water and Forests decides that environmental assessment is not required pursuant to art.5 of the SEA Directive for the ENI CBC Black Sea Basin Programme 2014-2020."* There were no comments received from the public on the draft decision.
- The final decision was issued by the MoE on 27 January 2015. See Attachment 3 for the final decision in Romanian and English. The document is published on the MoE and MDRAP websites together with the *Note on the screening conclusions in the participating countries and the reasons for not requiring an environmental assessment for the Black Sea Basin ENI CBC programme 2014-2020.*

b. Consultations with environmental authorities in the countries participating in the programme

Consultations with the environmental authorities took place from November 2014 – May 2015 with the following authorities as nominated by the NA in the participating countries (see Attachment 1 for the list of contacts and environmental bodies):

• Armenia	Ministry of Nature Protection
• Bulgaria	Ministry of Environment and Water
• Georgia	Ministry of Environment and Natural Resources
• Greece	Ministry of Environment, Energy & Climate Change
• Moldova	Ministry of Environment
• Turkey	Ministry of Environment and Urbanisation
• Ukraine	Ministry of Ecology and Natural Resources

An official email communication was sent to the nominated representatives in November 2014 together with the following documents:

- EC - INTERACT ENPI Guidance Note on SEA in the context of ENI CBC, accompanying annex on actors and actions and EC letter to JPC members, June 2014
- Draft of the BSB ENI CBC programme strategy as approved at BSB JPC meetings
- Background information on ENI CBC and the BSB programme, 31/10/2014
- Note for BSB participating countries on SEA process, 31/10/2014

The authorities were also provided with an initial assessment of the programme performed by the SPP SEA expert on behalf of the Managing Authority (referred to above and provided in Attachment 2).

The nominated environmental authorities were asked for their expert opinion on whether the programme is likely to have a significant effect on the environment in the eligible regions in their countries and whether there are national requirements to be followed in this particular instance.

Initially a consultation meeting in Bucharest was envisaged involving all environmental authorities. The aim of the meeting was to have a round table discussion on the possible environmental impacts in the eligible regions in each participating country as well as the procedure to be followed in each country. Due to the time of the year, and busy schedules, the meeting did not take place. Active electronic communication was ensured instead, providing clarifications and answering the questions received from the environmental authorities during the consultation process.

Opinions have been received from all the environmental authorities of the participating countries.

6. Conclusion of the environmental authorities of the participating countries

Based on the internal consultations and own assessments according to their national procedures, the environmental authorities of Armenia, Georgia, Republic of Moldova, and Romania have concluded that the Black Sea CBC programme 2014-2020 is not likely to have a significant effect on the environment, consequently, no further action is required at national level. The environmental authorities have largely supported the initial assessment prepared by the MA and the conclusions derived from it (see Attachment 4 for the summary of input from the participating countries).

The environmental authorities in Turkey and Ukraine have reviewed the documents supplied. An SEA assessment was not performed as according to current legislation in these countries, SEA is not required. Draft SEA legislation has been developed but is not yet in force.

The environmental authorities in Bulgaria carried out a screening procedure on whether there is likely to be significant environmental effects in the programme eligible regions in Bulgaria (in accordance with art. 85, pt. 4 and pt. 5 of the *Law on Environmental Protection*, Art. 4, pt. 1 and Art. 14, pt. 2 of the *Ordinance on the conditions and procedures for environmental assessment of plans and programs*, Art. 37, pt. 4 of the *Ordinance on the conditions and procedures for assessing the compatibility of plans, programs, projects and investment proposals with the object and purpose of conserving protected areas*). Following the screening procedures, the Ministry of Environment and Water decided that environmental assessment is not required for the Bulgarian NUTS II regions included in the eligible area of the Black Sea Basin ENI CBC Programme 2014-2020, the implementation of which is unlikely to have a significant negative impact on the environment and human health. The decision was made based on two conditions related to environmental impact assessment where necessary and good water status and management of flood risk. These conditions have been included in the Attachment 4 and reflected in the relevant part of the programme strategy.

The environmental authorities in Greece reviewed the programme in light of the Joint Ministerial Decree. No. 107017/5-9-06 for the assessment of environmental impact of programmes, in accordance with Directive 2001/42/EC (B' 1225) and concluded that a SEA or an ex-ante environmental assessment is not required. It was concluded that the Black sea Basin Programme does not fall under the provisions of the relevant sections of the Joint Ministerial Decree, the Programme is not expected to influence any areas of the Natura 2000 European Ecological Network and that in the context of the specific Programme no projects or actions requiring environmental studies permissions (according to L.4014/2011 (A' 209) and ministerial decree 1958/2012 (B21) are included.

7. Overall conclusions

Based on the assessment of the BSB programme using criteria for determining the likely significance of environmental effects (according to the Annex II of the SEA Directive), and taking into account the opinions received from the environmental authorities of the participating countries, it is concluded that the programme is not likely to have significant environmental effects in the regions eligible for the programme, and a full SEA is not required, for the following reasons:

- The programme allocates financing and sets the framework for the projects and their operating conditions ('soft' type of projects with limited investments in equipment)
- The programme has no influence on the other plans or programmes
- Integration of environmental considerations is stipulated in the JOP; relevant project selection criteria will be applied
- No environmental problems relevant to the programme have been identified;
- The programme is not relevant for the implementation of Community legislation on the environment
- No direct or cumulative effects on environment are expected, while some indirect positive impact estimated in the whole programme area affecting the entire population
- ENI CBC is promoting cooperation across the borders, however, no direct trans-boundary environmental effects are expected
- No risks to human health or the environment have been identified
- Indirect positive impact estimated in whole programme area affecting the entire population
- No vulnerable areas will be directly affected. Intensification of the tourism related activities might potentially lead to an increased pressure on the vulnerable nature areas and cultural heritage objects. To eliminate this potential risk the project applicants will have to carry out the vulnerability assessment of their projects prior applying for financing
- No direct effects on the landscape are expected

Therefore it can be concluded that the regulatory requirements of the SEA directive have been fulfilled in the case of the Black Sea Basin ENI CBC programme, in accordance with national legislation and the guidance on the subject provided by the EC. The nominated environmental authorities in the participating countries have been consulted and it is agreed that a full SEA is not required.

Attachments

Attachment 1 – Nominated environmental experts at national level

Attachment 2 – Note on the preparation of BSB SEA process and initial assessment

Attachment 3 – Decision on Romanian eligible area

Attachment 4 – Results of the consultation with environmental authorities in participating countries

Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020

MX

Nominated environmental expert at national level for contributing to the SEA for the Black Sea Basin Programme

Country	Name of Environment Ministry/Authority	Name and position of contact person	email	Telephone
Armenia	Ministry of Nature Protection	Dr Nune Hovhannisyan Head of International projects management and monitoring division at the Environmental Strategic programmes and monitoring Department	interproject@yahoo.com	+374 93260073
Bulgaria	Ministry of Environment and Water	Ms Silvia Dimitrova Head of Department "EIA and SEA", Directorate "PREVENTIVE ACTIVITIES"	sdimitrova@moew.government.bg	+359 29406219
Georgia	Ministry of Environment and Natural Resources	Ms Nino Tskhadadze Chief Specialist of Water Resource Management Division	ninotskhadadze@yahoo.com n.tskhadadze@moe.gov.ge	+995 322 727226 +995 599 464884 (mob)
Greece	Ministry for Environment, Energy & Climate Change	Ms Evangelia Tsartsou Executive of Unit A, Special Service for the Coordination of Environmental Projects	etsartsou@mou.gr	+30 213 1500963

Funded by
the European Union

EMI CBC Support to the Preparation of Programmes (SPP)

Aets p
particip
Implemented by
AETS and Particip

Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020

WK

Country	Name of Environment Ministry/Authority	Name and position of contact person	email	Telephone
Republic of Moldova	Ministry of Environment	Ms Inga Podoroghin Espoo Convention Focal Point, Head of International cooperation and EU Integration Unit	inga.podoroghin@mediu.gov.md	+373 22204505
Romania	Ministry of Environment, Water and Forests	Otilia Mihail, Adviser, Politics, Strategies, Projects & Management of Water Resources Directorate	otilia.mihail@mmediu.ro	+40 21 4089607 +40 758232752 (mob)
Ukraine	Ministry of Ecology and Natural Resources	Ms Maryna Shymkus Chief specialist, Unit for state ecological expertise, Department for state ecological expertise and audit, monitoring and technical regulation (tel.,)	m.shimkus@menv.gov.ua	+380 44 2063140 +380 982841994 (mob)

Note on the preparation of the Strategic Environmental Assessment (SEA) for the Joint Operational Programme Black Sea Basin (BSB) 2014-2020¹

The requirement to carry out a Strategic Environmental Assessment (SEA) is based on the Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment adopted by the Council of the European Union on 27 June 2001 (further in the text – SEA Directive).

The purpose of the SEA Directive is to *"provide for a higher level of protection of the environment and to contribute to the integration of environmental considerations into the preparation and adoption of plans and programmes with a view to promoting sustainable development"*.

An environmental assessment according to the SEA Directive involves the following steps:

- Identification of the environmental authorities in all relevant countries (partially completed),
- Decision on whether a SEA is required or not (procedure is on-going).

And, if a SEA is required:

- Determination of SEA scope and preparation of an environmental report,
- Consultations of environmental authorities and the public,
- Inclusion of environmental report conclusions and consultations results in the JOP,
- Adequate monitoring of recommendations,
- Informing consulted authorities and the public about the programme approval.

Conduct of the SEA for the Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020

In accordance with the EC Guidance Note on the Strategic Environmental Assessment (SEA) in the context of ENI CBC (sent to the Joint Programming Committee Members of the ENI CBC Programmes on 06/06/2014 and attached), "It is the responsibility of the Member State (MS) hosting the Managing Authority (MA) to define, according to its national legislation, how to carry out a SEA for the whole programme in accordance with the SEA Directive".

The decision on whether a SEA is required for the Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 will be made based on a screening procedure conducted by the programme Managing Authority² together with the Romanian Ministry of Environment and in consultation with the environmental authorities in the participating countries. The screening procedure will be built on criteria set out in the Annex II of the SEA Directive.

Consultation with the environmental authorities in participating countries

In accordance with the EC Guidance Note, the designated environmental authorities in the countries participating in the programme must be consulted to determine whether the programme will have significant environmental effects.

¹ Prepared by Valts Vilnītis, SPP SEA expert

² Ministry of Regional Development and Public Administration, Directorate - MA European Territorial Cooperation Programmes

EUROPEAN UNION

The preliminary expert opinion of the Environmental authority might be provided either as a free form justified expert opinion or in a form of the completed checklist using the criteria for determining the likely significance of the effects (according to the Annex II of the SEA Directive).

On behalf of the Managing Authority (MA) an initial assessment of the programme has been performed by the SPP SEA expert. The results of this assessment are summarised in the table below.

Criteria for determining the likely significance of effects (according to the Annex II of the SEA Directive)	SEA expert preliminary assessment	Is there a significant effect?
1.1. The proposed programme is a plan or policy which sets out the broad objectives and the general approach to be followed in the implementation of the programme.	The Joint Operational Programme Black Sea Basin 2006-2010 defines planning and sets the framework for the projects and other operations of the SPP. It is a plan or policy which sets out the broad objectives and the general approach to be followed in the implementation of the programme.	No
1.2. The proposed programme is a plan or policy which sets out the broad objectives and the general approach to be followed in the implementation of the programme.	The programme does not have the effect of a plan or policy which sets out the broad objectives and the general approach to be followed in the implementation of the programme. It is a plan or policy which sets out the broad objectives and the general approach to be followed in the implementation of the programme.	No
1.3. The proposed programme is a plan or policy which sets out the broad objectives and the general approach to be followed in the implementation of the programme.	The proposed programme does not have the effect of a plan or policy which sets out the broad objectives and the general approach to be followed in the implementation of the programme. It is a plan or policy which sets out the broad objectives and the general approach to be followed in the implementation of the programme.	No

EUROPEAN UNION

Criteria for determining the likely significance of effects (according to the Annex II of the SEA Directive)	SEA expert preliminary assessment	Is there a significant effect?
	of to improve living conditions in a wider perspective and to contribute to improvement of the welfare of the people in the Black Sea Basin region through sustainable growth and environmental protection.	
1d) Environmental problem relevant to the theme of programme	None identified	No
1e) Implementation of the programme will lead to the implementation of national legislation on the environment (e.g. national waste management linked to waste management of a water pollution)	No direct effects. The programme will contribute to promotion of the EU waste policy principles: waste reduction, reuse and recycling of waste. The programme will also contribute to awareness raising and education regarding river and marine litter problem.	No
Characteristics of the direct and/or indirect effects of the programme to be affected (likely impacts in particular to)		
2a) The probability, duration, frequency and reversibility of the effects	No direct effects from the Programme on the environment are expected. Implementation of the programme will lead to improved availability of cross-border compatible environmental monitoring data and information within BSE and to increased awareness of environmental challenges and good waste management practices related to river and marine litter within BSE.	No
2b) The cumulative nature of the effects	No direct cumulative effects on the environment are expected. The following synergies of the programme can be identified at this stage: - Enhanced cooperation among local and regional authorities, NGOs and other civil society groups, universities and schools, chambers of commerce, etc. - Promotion of local and regional good governance, capacity-building components for local/regional	No

EUROPEAN UNION

Criteria for determining the likely significance of effects (according to the Annex II of the SEA Directive)	SEA expert preliminary assessment	Is there a significant effect?
	enhancing dialogue and NGO involvement and development of relevant institutions and coordination mechanisms to enhance project effectiveness, regional integration/coordination and synergies of results.	
24. The likely short-term and long-term effects of the project	Non-direct, transboundary environmental effects of implementation of the programme are expected. The overall aim of the sub-project is to promote cooperation across the borders of several EU Member States and the countries of the European Neighbourhood and Russian Federation. The following results with a cross-border dimension are defined at the programme level: - Strengthen cross-border business opportunities in the tourism and cultural sectors in ASB - Increased cross-border links in science and modernisation in the agricultural and fisheries sectors in ASB - Improved availability of cross-border compatible environmental monitoring data and information within ASB - Increased awareness on environmental challenges and good waste management practices related to river and marine litter within ASB The projects will have to contribute to the achievement of the programme results.	No
25. The risks to human health or the environment (if any) are identified	No risks to human health or the environment have been identified.	No
26. The likely direct and indirect effects of the project on the environment (geo-climatic, air and noise of the population living in the affected area)	Indirect positive impact estimated in whole programme area affecting the entire population.	No
27. The value and vulnerability of the area likely to be affected	No areas will be directly affected by implementation of the programme.	No

EUROPEAN UNION

Criteria for determining the likely significance of effects (according to the Annex II of the SEA Directive)

SEA expert preliminary assessment

Is there a significant effect?

1. The proposed programme contains measures likely to have a significant effect on the environment.	It is expected that the proposed programme will have a significant effect on the environment.	No.
2. The proposed programme contains measures likely to have a significant effect on the environment.	It is expected that the proposed programme will have a significant effect on the environment.	
3. The proposed programme contains measures likely to have a significant effect on the environment.	It is expected that the proposed programme will have a significant effect on the environment.	

It is expected that the environmental authorities, based on the reviewed programme documents and the information provided above, will make their own assessment and formulate their opinion whether the Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 is likely to have a significant effect on the environment.

If necessary the environmental authorities may request the advice from the Managing Authority.

Timing

The expected timing of the consultation process is as follows

- Inform Authorities in other countries of the proposed process which will be followed and send them documents (draft strategy document, ENI CBC SEA guidance) (Oct-Nov 2014)
- Ask the environmental authorities to submit in writing whether the programme is likely to have a significant environmental effect (in the eligible areas participating in the programme) and whether there are national requirements to be followed in this case (Nov 2014)
- Present the process to be followed and draft expert opinion on whether a SEA is required and results of consultation with environmental authorities so far at the Joint Programming Committee meeting (17-18 Nov 2014)
- Possible regional meeting in Bucharest to finalise consultation process (with the environmental authorities of the participating countries) (end Nov 2014)
- Prepare note (screening decision) to be published on the screening conclusions and reasons for not requiring an environmental assessment (if that is the case) (Jan-Feb 2015)

MINISTERUL MEDIULUI,
APELOR ȘI PĂDURILOR

DECIZIE

privind „Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020”

Nr. 13345 / MF / 27.01. 2015

În conformitate cu prevederile Directivei 2001/42/CE privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului (Directiva SEA), a fost efectuată o examinare a „Programului ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020”.

În acest sens, inițierea procedurii de evaluare de mediu a fost anunțată în mass-media, iar documentul a fost publicat pentru consultare pe site-ul Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor, la secțiunea dedicată acestui program http://mmediu.ro/new/?page_id=1668, precum și pe site-ul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice la următoarele link-uri: www.blacksea-cbc.net secțiunea 2014-2020, și www.mdrap.ro/dezvoltare-regionala/-4970/-7572/-1233.

Nu au fost depuse comentarii și propuneri din partea publicului privind Programul menționat.

Potrivit prevederilor art. 3 alin. (6) din Directiva 2001/42/CE privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului s-a procedat la consultarea autorității de sănătate publică și a altor autorități interesate de efectele implementării Programului și a titularului programului, în cadrul unei reuniuni care s-a desfășurat în data de 15.12.2014.

**MINISTERUL MEDIULUI,
APELOR ȘI PĂDURILOR**

Au fost analizate și dezbătute următoarele aspecte relevante pentru acest Program:

- **"Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020"** este un program de cooperare la care participă România, Bulgaria, Grecia, Turcia, Rusia, Ucraina, Moldova, Georgia, Armenia, și Azerbaijan și care propune un cadru durabil la nivel de politici de mediu coordonate în zona bazinului Mării Negre.
- Scopul Programului este de a contribui la îmbunătățirea situației populației din bazinul Mării Negre prin creșterea sustenabilă și protejarea în comun a mediului prin:
 - promovarea afacerilor și antreprenoriatului în această zonă;
 - promovarea unei politici de mediu coordonate și reducerea prin acțiuni comune a deșeurilor maritime în Bazinul Mării Negre.

Prioritățile propuse prin "Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020". vizează următoarele activități indicative:

- Promovarea în comun a mediului de afaceri și a antreprenoriatului în sectoarele turism și cultură
 - Promovarea dezvoltării produselor turistice transfrontaliere și a itinerariilor tematice transnaționale.
 - Promovarea diversificării și a integrării turismului de coastă și a turismului insular.
 - Promovarea și sprijinirea conservării patrimoniului istoric prin dezvoltarea turismului durabil .
 - Încurajarea sinergiilor, creării de rețele și conectivității în rândul actorilor interesați din domeniul turism și cultură și a operatorilor de turism din bazinul Mării Negre .
 - Promovarea instrumentelor electronice de marketing și a informațiilor logistice transfrontaliere pentru turism.
 - Promovarea în comun a produselor și a evenimentelor culturale

MINISTERUL MEDIULUI,
APELOR ȘI PĂDURILOR

- Încurajarea schimbului de bune practici cu privire la dezvoltarea de strategii de turism ecologic (environmentally friendly).
 - Îmbunătățirea serviciilor de turism și promovarea dezvoltării profesionale.
- Creșterea oportunităților de comerț transfrontalier și modernizarea în domeniul agriculturii și sectoarelor conexe
- Promovarea rețelelor sectoriale și a parteneriatelor în cadrul BMN în vederea legăturilor comerciale internaționale.
 - Consolidarea conectivității la internet, a sistemelor de informații pentru afaceri transfrontaliere și a informațiilor de piață și de logistică cu o utilizare ridicată a ICT.
 - Încurajarea schimbului de bune practici în cadrul marketingul modern și inovator și elaborarea de strategii comune de marketing
 - Încurajarea inovației și cooperării în industria agricolă.
 - Promovarea schimbului de experiență și introducerea tehnologii inovatoare de dezvoltare sectorială (ex. produse ecologice, acvacultură), inclusiv investiții la scară mică în proiecte-pilot
 - Dezvoltarea acțiunilor comune pentru sprijinirea utilizării productive a stipendiilor în agricultură / acvacultură / modernizarea industriei alimentare.
- Îmbunătățirea sistemului de monitorizare în comun a mediului
- Consolidarea sistemelor transfrontaliere de monitorizare, evaluare și informare pentru a preveni și controla poluarea de-a lungul granițelor (inclusiv prin investiții la scară mică).
 - Îmbunătățirea colaborării transfrontaliere pe termen lung și a capacității de cercetare și informare pentru abordarea problemelor precum transformarea ecosistemului, monitorizarea biodiversității, migrarea speciilor.

MINISTERUL MEDIULUI,
APELOR ȘI PĂDURILOR

- Consolidarea colaborării între diverși actori din domeniile știință, industrie și factorii de decizie în vederea armonizării sistemelor de monitorizare, de evaluare a mediului marin și de furnizare a datelor.
- Îmbunătățirea disponibilității și interoperabilității datelor și produselor disponibile on-line (de exemplu: hărți) pentru bazinul Mării Negre, pentru a putea fi folosite în mod optim de către autorități publice, ONG, cercetători
- Promovarea cooperării transfrontaliere între autoritățile maritime responsabile pentru siguranța navigației sau controlul pescuitului, pentru a disemina informații cu privire la riscuri și amenințări (supravegherea maritimă integrată).
- Încurajarea schimbului de bune practici cu privire la sistemele de avertizare timpurie menite să reducă riscurile de mediu și pentru a pregăti totodată răspunsuri eficiente.

➤ Promovarea unor activități comune de conștientizare publică și a unor acțiuni comune împotriva deșeurilor maritime și riverane

- Creșterea gradului de conștientizare și educare în ceea ce privește problema deșeurilor riverane și maritime, cât și valoarea biodiversității și protecția mediului.
- Diseminarea și promovarea bunelor practici de management ale mediului (inclusiv prin investiții la scară mică) și tehnologii legate de tratarea și eliminarea deșeurilor.
- Promovarea unor campanii transfrontaliere de curățare de coastă și fluviale (ex. implicarea studenților) și facilitarea schimbului de bune practici în acest domeniu.
- Încurajarea implicării societății civile, a sectorul privat (ex. sectorul turistic), a autorităților locale / regionale și a serviciilor de salubritate în vederea combaterii poluării maritime și riverane.

MINISTERUL MEDIULUI,
APELOR ȘI PĂDURILOR

- Promovarea schimbului de experiență în vederea îmbunătățirii facilităților portuare, cat si a serviciilor de colectare a gunoiului de pe nave.

Au fost analizate prioritățile propuse prin Program, în baza prevederilor art. 3 alin. (5) din Directiva SEA și nu au fost identificate proiecte aferente activităților indicative care ar putea avea efecte semnificative asupra mediului și care se regăsesc în anexele I și II din *Directiva 2011/92 a Parlamentului European și a Consiliului privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului*.

În consecință, în conformitate cu prevederile art.3 alin. (7) din Directiva SEA Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor decide că **"Programul ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020"** nu necesită evaluarea de mediu, în conformitate cu prevederile art. 5 din Directiva SEA.

Informarea și consultarea publicului s-a realizat prin afișarea "Programului ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020" în pagina de internet a MMAP și MDRAF și au fost date anunțuri publice în ziarul „România Liberă” în data de 16.12.2014 și 19.12.2014.

Draftul deciziei a fost afișat pe pagina de internet a Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor și Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice. Nu au existat comentarii/contestații din partea publicului interesat/potențial afectat pe parcursul procedurii de reglementare.

După adoptarea "Programului ENI CBC Bazinul Mării Negre 2014-2020". titularul respectiv Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice va transmite Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor , Decizia Comisiei Europene de adoptare a programului și va informa autoritățile implicate în procedură și publicului despre adoptarea acestuia.

SECRETAR DE STAT

Mihail FĂCĂ

Programme funded by the
EUROPEAN UNION

***Strategic Environmental Assessment (SEA) process for the
Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020***

***Report on fulfilment of regulatory requirements laid down in
Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council***

Decision of the Screening Committee on Romanian eligible area - 15 December 2015

English translation for the relevant paragraphs of the final decision:

A screening process has been undertaken for the Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 (Programme), according with the provisions of the Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment (SEA Directive).

In this respect, the start of the screening procedure was published in mass-media, and the Programme's strategy was published for public consultation on the websites of the Ministry of Environment, Water and Forests and of the Ministry of Regional Development and Public Administration.

No comments or proposals have been received from the public regarding the mentioned strategy of the Programme.

Consultation of the public health authority, of other authorities likely to be concerned by the environmental effects of implementing the Programme and of the Managing Authority was carried on during the meeting held on 15th of December 2014, according with the provisions of art.3, par.(6) of the SEA Directive.

The priorities and indicative activities of the programme have been analysed based on the provisions of art.3 par.(5) of the SEA Directive, and no projects related to the indicative activities have been identified as likely to have significant effects on the environment and found in annexes I and II of the Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment.

As a consequence, according with the provisions of art. 3 par.(7) of the SEA Directive, the Ministry of Environment, Water and Forests decides that environmental assessment is not required pursuant to art.5 of the SEA Directive for the Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020.

The public had the possibility to send comments regarding the draft decision until 15 of January 2015. There were no comments received from the public on the draft decision.

The final decision was issued by the MoE on 27 January 2015 and is published on the MoE and MDRAP websites together with the *Note on the screening conclusions in the participating countries and the reasons for not requiring an environmental assessment for the Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020*.

MK

Strategic Environmental Assessment (SEA) for the Joint Operational Programmes Black Sea Basin (BSB) 2014-2020

Results of the consultation with the Environmental Authorities in participating countries

Country	Ministry of Nature Protection	Ministry of Environment and Water	Ministry of Environment and Natural Resources	Ministry of Environment, Energy & Climate Change	Ministry of Environment	Ministry of Environment, Water and Forests (MWF)	Ministry of Environment and Urbanization	Ministry of Ecology and Natural Resources
Bulgaria	Ministry of Nature Protection Dr. Iveta Stoyanova, Head of International Cooperation Department and International Strategic Environment and Monitoring Department	Ministry of Environment and Water Dr. Mihail Gerganov, Chief expert Department "EIA and SEA"	Ministry of Environment and Natural Resources Dr. Maria Todorova, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Environment, Energy & Climate Change Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Environment Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Environment, Water and Forests (MWF) Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Environment and Urbanization Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Ecology and Natural Resources Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"
Romania	Ministry of Environment and Water Dr. Mihail Gerganov, Chief expert Department "EIA and SEA"	Ministry of Environment and Water Dr. Mihail Gerganov, Chief expert Department "EIA and SEA"	Ministry of Environment and Natural Resources Dr. Maria Todorova, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Environment, Energy & Climate Change Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Environment Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Environment, Water and Forests (MWF) Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Environment and Urbanization Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Ecology and Natural Resources Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"
Ukraine	Ministry of Environment and Water Dr. Mihail Gerganov, Chief expert Department "EIA and SEA"	Ministry of Environment and Water Dr. Mihail Gerganov, Chief expert Department "EIA and SEA"	Ministry of Environment and Natural Resources Dr. Maria Todorova, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Environment, Energy & Climate Change Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Environment Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Environment, Water and Forests (MWF) Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Environment and Urbanization Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"	Ministry of Ecology and Natural Resources Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"

Dr. Todor Gerganov, Chief expert Department "Cooperation of Water Resources Management Division"

MK

Prin prezenta confirm că textul alăturat este o copie autentică a Acordului de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova, Uniunea Europeană și Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice al României privind Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020 pentru Programul de Cooperare Transfrontalieră al Instrumentului European de Vecinătate (ENI) pentru anii 2014-2020 (București, 21 decembrie 2016), originalul fiind depozitat la Arhiva Tratatelor a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene.

H. Pleșcuș

Secretar de Stat, Secretariatul CEBUC,
Serviciul Direcției Generale Drept
Internațional Ministerului Afacerilor
Externe și Integrării Europene al
Republicii Moldova